

**PËRMBLEDHJE E VENDIMEVE
TË GJYKATËS EUROPIANE
PËR TË DREJTAT E NJERIUT
KUNDËR SHQIPËRISË
2010-2021**

**Vëllimi I
2010-2014**

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Tiranë, 2022

ISBN:

ISBN 978-9928-01-140-4 (Kolana)

ISBN 978-9928-01-141-1 (Vol.1)

Adresa

Rruga: “Nikolla Jorga”

Tel/fax: +355 42 427005, 04 2427006

E-mail: info@qbz.gov.al,

Web: www.qbz.gov.al

PËRMBAJTJA

Çështja “Idriz Shateli dhe të tjerë kundër Shqipërisë”	5
Çështja “Saddam Hussein kundër Shqipërisë, Bullgarisë, Kroacisë, Republikës Çeke, Danimarkës, Estonisë, Hungarisë, Islandës, Irlandës, Italisë, Letonisë, Lituanisë, Holandës, Polonisë, Portugalisë, Rumanisë, Sllovakisë, Sllovenisë, Turqisë, Ukrainës dhe Mbretërisë së Bashkuar”	7
Çështja “Berhani kundër Shqipërisë”	10
Çështja “Puto dhe të tjerët kundër Shqipërisë”	21
Çështja “Gjyli kundër Shqipërisë”	27
Çështja “Mishgjoni kundër Shqipërisë”	30
Çështja “Selami Zalli kundër Shqipërisë”	40
Çështja “Delvina kundër Shqipërisë”	49
Çështja “Vefa Holding sh.p.k. dhe Alimuçaj kundër Shqipërisë”	59
Çështja “Çaush Driza kundër Shqipërisë”	73
Çështja “Vrioni dhe të tjerët kundër Shqipërisë”	83
Çështja “Shkalla kundër Shqipërisë”	89
Çështja “Eltari kundër Shqipërisë”	101
Çështja “Violeta Rizi kundër Shqipërisë”	113
Çështja “Besnik Sharra kundër Shqipërisë”	120
Çështja “Dashamir Uruçi kundër Shqipërisë”	131
Çështja “Mullai dhe të tjerë kundër Shqipërisë”	138
Çështja “Petrir Sulejmani kundër Shqipërisë”	143
Çështja “Themeli kundër Shqipërisë”	147
Çështja “Tushaj kundër Shqipërisë”	151
Çështja “Qama kundër Shqipërisë dhe Italisë”	155
Çështja “Vjollca Cekani kundër Shqipërisë”	166
Çështja “Manushaqe Puto dhe të tjerë kundër Shqipërisë”	168
Çështja “Eltari kundër Shqipërisë”	190
Çështja “Kaçiu dhe Kotorri kundër Shqipërisë”	194
Çështja “Hysen Spata kundër Shqipërisë”	218
Çështja “Haxhia kundër Shqipërisë”	221
Çështja “Mulosmani kundër Shqipërisë”	240
Çështja “Shero Vogli kundër Shqipërisë”	257
Çështja “Izet Haxhia kundër Shqipërisë”	258
Çështja “Luli dhe të tjerët kundër Shqipërisë”	270
Çështja “Karagjozi dhe të tjerët kundër Shqipërisë”	285
Çështja “Memishaj kundër Shqipërisë”	298
Çështja “Marku kundër Shqipërisë”	304

SEKSIONI I KATËRT
VENDIM PRANUESHMËRIE NGA
“IDRIZ SHATELI DHE TË TJERË KUNDËR SHQIPËRISË”¹
(ankimi nr. 49130/06)

Gjykata Europiane (seksioni i katërt), në seancën e datës 24 gusht 2010, me përbërjen si dhomë e formuar nga:

Nicolas Bratza, kryetar

Lech Garlicki

Giovanni Bonello

Ljiljana Mijovi

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Nebojša Vuini, gjyqtarë dhe Fatos Araci, zëvendësregjistruer,

Duke pasur parasysh ankimin e mësipërm paraqitur më 10 nëntor 2006,

Duke pasur parasysh vërejtjet dhe observacionet e paraqitura nga qeveria e paditur,

Pas shqyrtimit, vendosi si vijon:

FAKTE

Ankuesit, z. Idriz Shateli, z. Përparim Shateli, z. Ali Shateli, z. Shpëtim Shateli, z. Kasem Mici, z. Selman Mici, janë shtetas shqiptarë, të cilët jetojnë në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) është e përfaqësuar nga agjencia e saj znj. E. Hajro.

A. Rrethanat e rastit

Faktet e rastit, siç janë parashtruar nga ankuesit, mund të përmbliidhen si më poshtë:

Më 20 prill 1993, komunitat e Vorës dhe Kasharit ranë dakord që një numër i caktuar parcelash toke (të cilat më vonë iu dhanë ankuesve) do të transferoheshin në njësinë administrative të Komunës së Kasharit. Komisioni i Tokës së Tiranës zyrtarizoi këtë transferim me vendimin nr.2 të datës 20 qershor 1996.

Më 3 shtator 2004, Komisioni i Tokës së Këshillit të Qarkut Tiranë vendosi të shpallte pavlefshmërinë e vendimit të Komisionit të Tokës së Tiranës të datës 20 qershor 1996, pasi ai ishte marrë në shkelje flagrante të një vendimi të Këshillit të Ministrave. Ky i fundit caktonte Seksionin e Administrimit dhe Mbrojtjes së Tokës për të trajtuar detyrimet që lindnin nga vendimi (pika 2).

1. Rrethanat e rastit lidhur me ankuesin z. Idriz Shateli

Më 10 shtator 1996, Komisioni i Tokës i njohu z. Idriz Shateli të drejtën e pronësisë mbi dy parcela toke me sipërfaqe prej 17.100 m². Rezulton se ankuesi është përpjekur që të regjistrojë parcelën e tokës në Zyrën e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZRPP), në përputhje me ligjin e brendshëm, por nuk ia ka dalë mbanë.

Në një datë të paspecifikuar, ankuesi ngriti një padi civile, me anë të së cilës kërkoi një urdhër për regjistrimin e parcelave të tij të tokës në ZRPP. Më 11 korrik 2002, Gjykata e Rrethit Tiranë vendosi në favor të ankuesit dhe urdhëroi ZRPP të regjistrojë parcelat e tij të tokës. Më 6 mars 2003, Gjykata e Apelit Tiranë la në fuqi vendimin e gjykatës së rrethit.

Meqenëse nuk u paraqit ndonjë ankim tjetër, vendimi i Gjykatës së Rrethit Tiranë u bë përfundimtar dhe i zbatueshëm jo më vonë se data 7 prill 2003.

2. Rrethanat e rastit lidhur me ankuesit e tjerë

Më 10 shtator 1996, Komisioni i Tokës i ka njohur z. Përparim Shateli, z. Ali Shateli, z. Shpëtim Shateli, z. Kasem Mici dhe z. Selman Mici, të drejtën e pronësisë mbi një parcelë toke, përkatësisht me sipërfaqe prej 4.700 m², 4.800 m², 4.600 m², 4.300 m², 3.300 m².

Rezulton se ankuesit janë përpjekur për të regjistruar parcelat e tyre të tokës në ZRPP, në përputhje me ligjin e brendshëm, por nuk ia kanë dalë mbanë.

¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 71*. Tiranë, 2010. f.3

Në një datë të paspecifikuar, ankuesit ngritën një padi civile, me anë të së cilës ata kërkuar një urdhër për regjistrimin e parcelave të tyre të tokës në ZRPP. Më 8 tetor 2004, Gjykata e Rrethit Tiranë vendosi në favor të ankuesve dhe urdhëroi ZRPP të regjistrojë parcelat e tokës së tyre. Më 12 maj 2006, Gjykata e Lartë rrëzoi ankimin e paraqitur nga zyra e ZRPP-së Tiranë dhe la në fuqi vendimin e gjykatës së rrethit të datës 8 tetor 2004. Vendimi në fjalë u bë përfundimtar dhe i zbatueshëm, pasi asnjë ankim kushtetues nuk u paraqit kundër tij.

3. Procedurat lidhur me ekzekutimin e vendimeve të gjykatave vendase

Procedurat në lidhje me ekzekutimin e vendimeve të Gjykatës së Rrethit Tiranë, përkatësisht të datës 6 mars 2003 dhe 12 maj 2006 kishin filluar në një datë të paspecifikuar.

Më 26 maj 2006, ZRPP, Tiranë njoftoi zyren e përmbartimit se dokumentet që kërkoheshin për regjistrimin e parcelave të tokës së ankuesve ishin të paplota. Në letrën e saj, ZRPP, Tiranë i është referuar vetëm vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 8 tetor 2004. Ajo shtoi se vendimi i gjykatës së rrethit të datës 8 tetor 2004 nuk mund të ekzekutohej, si pasojë e moszbatimit të pikës nr. 2 të vendimit të Komisionit të Tokës të datës 3 shtator 2004 (shih më lart).

Më datë 1 qershor 2006, zyra e përmbartimit informoi ZRPP, Tiranë se kishin filluar procedurat në lidhje me ekzekutimin e dy vendimeve përfundimtare të gjykatës. Zyra e përmbartimit urdhëroi ZRPP, Tiranë të procedonte me zbatimin e vendimeve të gjykatës së rrethit brenda 10 ditëve nga marrja e letrës.

Më 24 tetor 2006, zyra e përmbartimit i dërgoi një letër tjetër ZRPP, Tiranë, duke i kërkuar zbatimin e vendimeve të gjykatës brenda 10 ditëve.

Sot, akoma duket sikur asnjë nga vendimet e gjykatës nuk është ekzekutuar.

ANKESA

Ankuesit ankohen në bazë të nenit 6§1 të Konventës dhe të nenit 1 të Protokollit 1 të Konventës, lidhur me moszekutimin e vendimeve të Gjykatës së Rrethit Tiranë të datave 11 korrik 2002 dhe 8 tetor 2004.

E DREJTA

Nëpërmjet letrës së datës 15 qershor 2009, vërejtjet e Qeverisë iu dërguan ankuesve, të cilëve iu kërkuar të paraqisnin në përgjigje çdo koment të tyre së bashku me çdo pretendim për shpërblim të drejtë brenda datës 25 korrik 2009. Në vëmendje të ankuesve është sjellë rregulli 36 §2 dhe 4 i Rregullave të Gjykatës, sipas të cilave ankuesit duhet të përfaqësoheshin nga një "avokat", përpara Gjykatës në këtë fazë të procedimeve.

Nëpërmjet letrës së datës 7 janar 2010, të dërguar me anë të postës së regjistruar, ankuesit janë njoftuar se ata duhet të paraqisnin formularin e plotësuar të përfaqësimit në pajtim me rregullin 36§§2 dhe 4 deri më 28 janar 2010. Letra e datës 15 qershor 2009, iu bashkëngjiti për informim, në rast se ankuesit nuk e kishin marrë më parë atë. Në vëmendje të ankuesve u soll edhe fakti se dështimi për t'u përgjigjur do të shkaktonte heqjen e rastit të tyre nga lista e rasteve për gjykim të Gjykatës, ku rrethanat çuan në përfundimin se ankuesit nuk kishin më qëllim të ndiqnin ankesën e tyre. Ankuesit e morën këtë letër më 15 janar 2010. Gjithsesi, deri më sot nuk ka pasur një përgjigje nga ana e ankuesve.

Gjykata vlerëson se, në këto rrethana, ankuesit mund të konsiderohen se nuk dëshirojnë më të ndjekin ankimin e tyre, sipas kuptimit të nenit 37§1 (a) të Konventës. Për më tepër, në pajtim me nenin 37§1 *in fine*, Gjykata nuk gjen asnjë rrethanë të veçantë që ka të bëjë me respektimin e të drejtave të njeriut siç përcaktohen në Konventë dhe në protokollin e saj, që kërkojnë vazhdimin e shqyrtimit të ankimit. Për sa më sipër, është e përshtatshme që rasti të hiqet nga lista.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA NJËZËRI:

- Vendos të heqë ankimin nga lista e rasteve për gjykim.

Fatos Araci
Zëvendësregjistrues

Nicolas Bratza
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT

VENDIM

MBI PRANUESHMËRINË E ANKIMIT NR. 23276/04² NGA SADDAM HUSSEIN kundër Shqipërisë, Bullgarisë, Kroacisë, Republikës Çeke, Danimarkës, Estonisë, Hungarisë, Islandës, Irlandës, Italisë, Letonisë, Lituanisë, Holandës, Polonisë, Portugalisë, Rumanisë, Sllovakisë, Sllovenisë, Turqisë, Ukrainës dhe Mbretërisë së Bashkuar

Gjykata Europiane (seksioni i katërt) në seancën e datës 14 mars 2006, me përbërje si dhomë e formuar nga:

J. Casadevall, kryetar

Nicolas Bratza

M. Pellonpää

R. Maruste

S. Pavlovski

J. Borrego Borrego

J. Šikuta, gjyqtarë

dhe M. O'Boyle, regjistruar seksioni,

Duke pasur parasysh ankimin e mësipërm paraqitur më 29 qershor 2004,

Duke pasur parasysh refuzimin për masa të përkohshme, të kërkuara sipas Rregullit 39 të Rregullave të Gjykatës, *duke pasur parasysh* përparësinë që i bashkëngjitet këtij rasti (rregulli 41) dhe konfidencialitetin e dosjes së çështjes (rregulli 33), ky i fundit është akorduar në mënyrë që të shmanget zbulimi i identitetit të përfaqësuesve ligjorë të ankuesit;

Pas shqyrtimit, vendosi si vijon:

FAKTE

Ankuesi, z. Saddam Hussein, është një shtetas irakian që ka lindur më 28 prill 1937. Ai është ish-presidenti i Irakut dhe aktualisht është duke u mbajtur në paraburgim në Irak.

A. Rrethanat e rastit

Faktet e rastit, të parashtruara nga ankuesi, mund të përmbledhen si vijon:

Më 20 mars 2003 forcat e koalicionit, të udhëhequra nga gjenerali i SHBA-së, pushtuan Irakun. Ndërsa pjesa më e madhe e forcave dhe mbështetja erdhi nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA) dhe nga Mbretëria e Bashkuar (MB), do të prezumohet për qëllimet aktuale se forcat e koalicionit përfshinin mbështetje nga secili shtet i paditur gjatë periudhës përkatëse. Forcat e koalicionit ishin përbërë nga divizione, secili me përgjegjësi ushtarake për një zonë të caktuar të Irakut. Divizioni i SHBA-së kontrollonte veriun dhe zonat qendrore (këto të fundit përfshinin Bagdadin dhe krahinat e Tikritit), si dhe dy divizione multinacionale, njëri i komanduar nga MB dhe tjetri nga Polonia, të cilët ishin ngarkuar, përkatësisht, për të kontrolluar zonën jugore dhe tjetri zonën qendrore.

Në fillim të prillit, forcat e SHBA-së pushtuan Bagdadin. Më 16 prill 2003, një gjeneral i SHBA-së lëshoi një "Mesazh lirë", i cili shpallte krijimin e Autoritetit të Përkohshëm të Koalicionit (APK), një administratë civile që do të ushtronte pushtet qeverisës përkohësisht në Irak. Më 13 maj 2003, Sekretari i Përgjithshëm Amerikan i Mbrojtjes caktoi Ambasadorin Bremer si Administrator të APK-së. Më 13 korrik 2003, u krijua Këshilli Qeverisës i Irakut (KQI): Administratori i APK-ja mund të vendoste veton e tij mbi të gjitha vendimet e KQI-së. APK duhej të koordinonte me KQI-në në të gjitha çështjet që përfshinin qeverisjen e Irakut.

² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 71*. Tiranë, 2010. f.5

Më 13 dhjetor 2003, ankuesi u kap në afërsi të Tikritit nga ushtarë të SHBA-së (Divizioni i katërt i këmbësorisë dhe pjesëtarë të Task Forcës 121), gjatë një operacioni të quajtur “Operacioni Red Daun”.

Më 8 korrik 2004, Këshilli i Sigurimit miratoi rezolutën nr.1546 (2004), me anë të së cilës ai miratoi formimin e një qeverie sovraane të përkohshme të Irakut, e cila do të merrte, deri në datën 30 qershor 2004, përgjegjësi të plotë dhe autoritet për qeverisjen e Irakut; mirëpriti mbarimin e pushtimit dhe pushimin e APK-së nga funksionet (gjithashtu deri në datën 30 qershor 2004), kur Iraku do të rishpallte sovranitetin e plotë të tij; vërejtë, në pritje të marrjes së përgjegjësisë së plotë për sigurinë nga forcat irakiane të sigurisë, se prania e një force multinationale në Irak ishte kërkuar nga ana e Qeverisë së Përkohshme të Irakut, që ishte duke ardhur në pushtet (nenet 1, 2, 8 dhe 9 të rezolutës). Dy ditë para datës së parashikuar, më 28 qershor 2004, autoriteti i APK-së iu transferua Qeverisë së Përkohshme të Irakut.

Më 30 qershor 2004, ankuesi u transferua nga trupat amerikane drejt Qeverisë së Irakut për t’u gjykuar.

ANKESA

Ankuesi ankohet mbi arrestimin, mbajtjen në paraburgim, dorëzimin dhe gjykimin në vazhdim ndaj tij, në bazë të neneve 2, 3, 5 dhe 6, së bashku me nenin 1 të Protokollit të Gjashtë dhe të Protokollit të Trembëdhjetë. Ankuesi pretendoi se ai do të ekzekutohej pas deklarimit të fajësisë pas një “gjykimi farsë”, për të cilin atij i mungonin edhe mjetet bazë për mbrojtjen e tij.

Ankuesi argumentoi se ai ishte nën juridiksionin e shteteve të paditura, të cilat ai i konsideronte se vazhdonin akoma të mbanin *de facto* pushtetin në Irak, edhe pas transferimit në qershor të 2004:

- a) meqenëse shtetet e koalicionit ishin dhe vazhdonin akoma të ishin fuqitë pushtuese, ato ishin dhe vazhdonin akoma të ishin përgjegjëse për respektimin e të drejtave të njeriut në Irak;
- b) meqenëse ai u arrestua dhe u mbajt në paraburgim dhe mbeti i paraburgosur, ai ishte dhe vazhdon të jetë nën autoritetin dhe kontrollin e plotë të shteteve të koalicionit;
- c) meqenëse agjentët ushtarakë përgjegjës për trajtimin e kundërshtuar ishin dhe vazhdojnë të jenë nën kontrollin e shteteve të paditura, Bankovi dhe të tjerë kundër Belgjikës dhe 16 shteteve kontraktuese ((vend.) [Dh.M.], nr.52207/99), ishte, sipas ankuesit, i pasaktë dhe duhet të rikonsiderohet.

E DREJTA

Ankuesi u ankua mbi arrestimin, mbajtjen në paraburgim dhe transferimin e tij drejt autoriteteve irakiane, mbi gjykimin e tij në vazhdim, si dhe mbi rezultatin e procesit.

Ai pretendoi se ishte nën juridiksionin e të gjitha shteteve të paditura, sepse ato ishin fuqitë pushtuese në Irak, pasi ai ishte nën autoritetin dhe kontrollin e tyre të drejtpërdrejtë, apo sepse ato ishin përgjegjëse për veprimet e agjentëve të tyre jashtë shtetit. Ai argumentoi më tej se ai vazhonte të ishte nën juridiksionin e tyre pas transferimit të autoritetit, po ashtu edhe pas transferimit të tij drejt autoriteteve irakiane në qershor të 2004, pasi shtetet e paditura vazhdonin të ishin në kontroll *de facto* në Irak.

Gjykata konsideron se argumentet mbi juridiksionin janë mbështetur në parashtrime, të cilat nuk janë të bazuara. Ndërsa ankuesi iu referua disa dokumenteve të Kombeve të Bashkuara (KB), deklaratave për shtyp dhe publikimeve akademike, këto i referoheshin, pa shtuar asgjë, partnerëve të koalicionit që vepronin së bashku. Ankuesi nuk trajtoi rolin e çdo shteti të paditur dhe përgjegjësitë e tij, apo ndarjen e punës/pushtetit midis tyre dhe SHBA-së. Ai nuk iu referua fakteve apo shtrirjes së përgjegjësisë ushtarake të çdo divizioni për zonat që i ishin caktuar atyre. Ai nuk detajoi strukturën e komandave relevante midis forcave të SHBA-së dhe forcave jo të SHBA-së, përveçse iu referua komandantit të përgjithshëm të forcave të koalicionit, i cili në atë kohë ishte një Gjeneral i SHBA-së. Së fundmi, dhe më e rëndësishmja, ai nuk tregoi se cili shtet i paditur (përveç SHBA-së) pati ndonjë (dhe, nëse kështu, çfarë) ndikim apo përfshirje në arrestimin, paraburgimin, dhe dorëzimin e kundërshtuar prej tij. Pavarësisht dorëzimit formal të

autoritetit tek autoritetet irakiane në qershor 2004 dhe zgjedhjet e janarit 2005, ankuesi thjesht pohoi, pa shtuar asgjë, se ato forca qëndruan *de facto* në pushtet në Irak.

Në këto rrethana të tilla, Gjykata konsideron se ankuesi nuk ka përcaktuar se ai ishte nën juridiksionin e shteteve të paditura sipas ndonjëres prej bazave të pretenduara. Gjykata konsideron se ankuesi nuk ka provuar se ato shtete kishin juridiksion mbi bazën e kontrollit të tyre në territorin ku kanë ndodhur shkeljet e pretenduara (*Loizidou kundër Turqisë*, vendimi i datës 18 dhjetor 1996, raporte të vendimeve dhe gjykimeve, 1996, VI dhe *Qipro kundër Turqisë* [GC], nr. 25781/94, *ECHR* 2001). Edhe nëse ai do të mund të kishte qenë nën juridiksionin e një shteti të paditur për shkak të mbajtjes në paraburgim të tij, ai nuk ka provuar se ndonjë nga shtetet e paditura ka pasur ndonjë përgjegjësi për, apo ndonjë përfshirje ose ndonjë rol në, arrestimin e tij dhe mbajtjen në paraburgim (*Issa dhe të tjerë kundër Turqisë*, vendimi i ankimit nr. 32821/96, §§71-82, 16 nëntor 2004 dhe *Öçalan kundër Turqisë*, [Dh.M.], nr. 46221/99, §91, *ECHR* 2005 ...). Ky dështim për të provuar ndonjërin nga përfshirjet përbën gjithashtu një përgjigje ndaj parashtimeve të fundit të tij në kuptimin që shtetet e paditura ishin përgjegjëse për aktet e agentëve të tyre ushtarakë jashtë shtetit. Së fundmi, nuk ka asnjë bazë në jurisprudencën e Konventës dhe ankuesi nuk i është drejtuar asnjë parimi të njohur të së drejtës ndërkombëtare, i cili do të nënkuptonte se ai ishte nën juridiksionin e shteteve të paditura mbi bazën e vetme se ato shtete formonin në mënyrë të pretenduar pjesë të një koalicioni me SHBA, kur veprimet e kundërshtuara ishin kryer nga SHBA, kur siguria në zonën në të cilën u kryen ato veprime i ishte caktuar SHBA-së dhe kur komanda e përgjithshme e koalicionit i ishte dhënë SHBA-së.

Prandaj, Gjykata nuk e konsideron se është përcaktuar që kishte ose ka ndonjë lidhje juridiksionale ndërmjet ankuesit dhe shteteve të paditura, apo që për rrjedhojë ankuesi mund të ishte nën juridiksionin e atyre shteteve, sipas kuptimit të nenit 1 të Konventës.

Për këto arsye, Gjykata njehzëri:

- Vendos të deklarojë ankimin të papranueshëm.

M. O'Boyle,
Regjistruar

J. Casadevall
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSH TJ A
“BERHANI KUNDËR SHQIPËRISË”³
(ankimi nr. 847/05)

VENDIM

Strasbourg

27 maj 2010

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e parashikuara në nenin 44 §2 të Konventës.

Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Berhani kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si dhomë e përbërë nga:

Nicolas Bratza, kryetar

Giovanni Bonello

Gavid Thor Bjorgvinsson

Jan Sikuta

Paivi Hirvela

Ledi Bianku

Nebojsa Vucinic, gjyqtarë

dhe Fatos Araci, zëvendësregjistrues i seksionit,

Pasi diskutoi në seancë me dyer të mbyllura më 4 maj 2010, shpall vendimin e mëposhtëm, që u miratua në këtë datë:

PROCEDURA

1. Çështja lindi mbi bazën e një aplikimi (nr. 847/05) kundër Republikës së Shqipërisë, drejtuar Gjykatës, në bazë të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (Konventa) nga një shtetas shqiptar, z. Gentian Berhani (aplikanti) më 20 dhjetor 2004.

2. Aplikanti përfaqësohej nga z. P. Rama, avokat në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) përfaqësohej nga agentja e saj, znj. E. Hajro, Zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Aplikanti ankohej për padrejtësi në procedimin penal kundër tij, në bazë të nenit 6 të Konventës.

4. Më 23 qershor 2008, Kryetari i Dhomës, të cilit iu caktua çështja, vendosi të njoftojë Qeverinë për aplikimin. Në bazë të dispozitave të nenit 29 §3 të Konventës, u vendos të shqyrtohen meritat e aplikimit në të njëjtën kohë me pranueshmërinë e tij.

5. Aplikanti dhe Qeveria paraqitën komentet e tyre me shkrim (rregulli 59 §1).

FAKTET

1. RRETHANAT E ÇËSH TJ ES

6. Aplikanti lindi në vitin 1972 dhe po vuan dënimin me burg në Burgun e Tiranës në Shqipëri.

A. Arrestimi dhe lirimi më pas i aplikantit

7. Herët në mëngjesin e datës 5 korrik 1996 në një bar në Kuçovë ndodhi një vrasje e kryer nga dy persona që mbanin kokore motoçiklete.

8. Në mbrëmjen e së njëjtës ditë aplikanti u arrestua me dyshimin e vrasjes me paramendim, ndërkohë që po ecte në një rrugë dytësore. Pamja e aplikantit përputhej me përshkrimin që i ishte bërë policisë, domethënë, që njëri prej autorëve të vrasjes kishte flokë të gjata. Aplikanti u paraburgos. Autori tjetër i vrasjes mbeti i paidentifikuar dhe nuk u arrit të gjurmohet.

³ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 71*. Tiranë, 2010. f.8

Dëshmitarët J., kundër dhe L. i dhanë deklaratat ekipit të hetuesve në të njëjtën ditë, në mungesë të avokatit të aplikantit. Ndërsa përmbajtja e këtyre deklaratave nuk iu dha palëve, duket se ato implikonin aplikantin në kryerjen e vrasjes.

9. Policia kontrolloi rrugën që kishte përshkuar aplikanti dhe gjeti një motoçikletë të kuqe me gomën e parme të shfryrë, pak kilometra më tutje.

10. Më 6 korrik 1996 prokurori kërkoi vleftësimin e arrestimit të aplikantit. Më 7 korrik 1996 Gjykata e Rrethit në Kuçovë urdhëroi lirimin e aplikantit për mungesë të dyshimit të arsyeshëm dhe të provave. Aplikanti u përfaqësua nga avokati i tij A.

11. Më 9 korrik 1996 prokurori depozitoi një ankim.

12. Më 19 korrik 1996 Gjykata e Apelit në Tiranë e hodhi poshtë vendimin e Gjykatës së Rrethit të Kuçovës dhe urdhëroi paraburgimin e aplikantit. Aplikanti nuk mund të arrestohej sepse ishte larguar nga vendi pas lirimit të tij më 17 korrik 1996, nga frika e një hakmarrjeje nga të afërmit e viktimës. Duket se disa vite para vrasjes, viktimë kishte vrarë vëllanë e aplikantit.

Procesverbalet e hetimit të vendit të ngjarjes dhe raporte të tjera

13. Një raport për ekzaminimin dhe mbledhjen e provave materiale të datës 5 korrik 1996 (procesverbal për këqyrjen dhe sekuestrimin e provave materiale) përmbante të dhëna për gjetjen e shtatë gëzhgojave në vendin e ngjarjes, të cilat u morën për ekzaminim balistik. U raportua se autorët e vrasjes kishin qenë në një motoçikletë të kuqe dhe njëri prej tyre kishte flokë të gjata.

14. Një raport i kontrollit trupor (procesverbal i kontrollit personal) të aplikantit në kohën e arrestimit deklaronte se u gjet se ai kishte "...një rrip me një tokëz metalike." Asnjë send tjetër nuk shënohet në këtë raport të kontrollit personal.

15. Një raport tjetër për shqyrtimin dhe mbledhjen e provave materiale përmbante të dhëna për një motoçikletë Suzuki të gjetur në anë të rrugës midis Kuçovës dhe Fierit.

B. Procesi gjyqësor

16. Nuk ka informacion të dokumentuar për ndonjë zhvillim nga data 19 korrik 1996 deri më 6 janar 1997. Duket se në një datë të paspecifikuar procesi u transferua në Gjykatën e Rrethit të Beratit (Gjykata e Rrethit).

17. Më 6 janar 1997 aplikanti u deklarua i arratisur, pas përpjekjeve të pasuksesshme të policisë për gjetjen e tij. Gjykata caktoi avokatin B. për ta përfaqësuar aplikantin.

18. Të gjitha seancat e planifikuara për datat 11 janar 1997 deri më 28 tetor 1998 u shtynë. Edhe dy seanca të caktuara midis datave 15 shkurt dhe 2 mars 1999 u anuluan për shkak të mungesës së prokurorit. Asnjë dëshmitar, përfshirë policët, megjithëse ishin thirrur nga gjykata, nuk u paraqit. Asnjë masë tjetër procedurale nuk u mor.

19. Më 18 mars 1999 Gjykata e Rrethit vendosi të vazhdonte procesin në mungesë. U vendos që B. të vazhdonte të mbronte aplikantin. Në të njëjtën ditë B. kërkoi që procesverbalin e kapjes në flagrancë, procesverbalin e kontrollit personal dhe procesverbalet për ekzaminimin e provave materiale gjykata t'i shpallte të pavlefshme. Mendimi i tij ishte se procesverbali i kapjes në flagrancë ishte i falsifikuar, ishte nënshkruar në një fazë të mëvonshme nga policët dhe nuk kishte nënshkrimin e aplikantit. Po kështu, ai sugjeroi se procesverbali i kontrollit personal dhe procesverbalet për ekzaminimin dhe mbledhjen e provave materiale nuk ishin hartuar nga policët gjyqësorë në pajtim me Kodin e Procedurës Penale. Asnjë dëshmitar nuk u paraqit atë ditë dhe asnjë provë tjetër nuk u shqyrtua nga gjykata.

Deklarimet e dëshmitarëve

20. Në seancën e datës 26 prill 1999 dëshmoi dëshmitari E., punonjës policie. Ai deklaroi se dëshmitari ishte arrestuar rastësisht, së bashku me një numër të rinjsh të tjerë si njëri prej të dyshuarve. Ndërsa të rinjtë e tjerë ishin liruar me fuqinë e garancisë së njohjes të dhënë nga fshatarët që u ndodhën aty pranë, aplikanti ishte dërguar në polici, sepse askush nuk mund të dilte garant për identitetin e tij. Aplikanti nuk u kontrollua nga policia në kohën e arrestimit të tij. Ai nuk kishte dijeni për ndonjë motoçikletë si ajo që ishte shënuar në procesverbalin ku ishte emri dhe nënshkrimi i tij. Avokati i aplikantit i bëri pyetje dëshmitarit.

21. Në seancën e datës 23 qershor 1999 para gjykatës u dëgjuan tre dëshmitarë.

Dëshmitari G. dëshmoi se po punonte në një karburant kur dy persona të cilët nuk i njihje, të cilët kishin hipur në një motoçikletë dhe ishin me kokore në kokë, pyetën nga një farë distance për karburant. Ai deklaroi se nuk i kujtohej ngjyra e motoçikletës apo e kokoreve. Ai nuk kishte vënë re ndonjë detaj të veçantë të personave. Nga ajo largësi nuk mund të vërente nëse goma e parme ishte e shfryrë apo jo.

Dëshmitari H. deklaroi se ishte treqind metra larg vendit të ngjarjes, kur kishte parë dy persona me kokore, njëri prej të cilëve kishte kryer vrasjen më 5 korrik 1996. Nuk ka asnjë shënim nëse ai e identifikoi aplikantin si njërin prej autorëve të vrasjes.

Dëshmitarja I. deklaroi se ndërsa po pinte kafe në ballkonin e kafenesë ku kishte ndodhur vrasja, ajo kishte dëgjuar kamerieren të ulërinte dhe ishte larguar me vrap. Ajo as kishte parë njeri të sillej në mënyrë të dyshimtë, as kishte dëgjuar uturimën e ndonjë motoçiklete.

22. Në seancën e datës 30 shtator 1999 dha dëshminë e tij dëshmitari F. Si punonjës policie ai dëshmoi se aplikanti ishte zgjedhur rastësisht, në zbatim të të dhënave që policia kishte marrë në radio. Në bazë të deklaramit të bërë nga kryetari i një fshati aty afër, u vërtetua se aplikanti kishte qenë duke drejtuar një motoçikletë të kuqe. Motoçikleta e kuqe u gjend gjashtë a shtatë kilometra larg vendit ku ishte arrestuar aplikanti. Dëshmitari dëshmoi se nuk kishte marrë pjesë personalisht në kontrollin e aplikantit.

23. Ndërmjet datave 15 tetor dhe 14 dhjetor u shtynë gjashtë seanca. Asnjëri prej dëshmitarëve, përfshirë ish-punonjës policie, nuk u paraqit, ndërkohë që përfaqësuesi i aplikantit mungoi në tre prej tyre.

24. Në seancën e datës 23 dhjetor, duke vërejtur mungesën e përsëritur të avokatit B., gjykata caktoi avokatin C. për aplikantin. Prokurori deklaroi se identiteti i kryetarit të fshatit, të përmendur në dëshminë e dëshmitarit F. më 30 shtator ishte zbuluar, por ai ishte jashtë shtetit dhe nuk mund të jepte dëshminë e tij para gjykatës.

25. Në seancën e datës 12 janar 2000 gjykata e hodhi poshtë kërkesën e avokatit të aplikantit të datës 18 mars 1999, i cili i referohej pavlefshmërisë së disa procesverbaleve. Ajo e lejoi prokurorin të procedonte me leximin e deklarimeve të J., kundër dhe L., të cilët nuk ishin pyetur asnjëherë nga aplikanti apo përfaqësuesi i tij në lidhje me deklaramit e tyre. Prokurori dhe përfaqësuesi i aplikantit bënë parashtrimet e tyre përfundimtare.

2. Përfundimi i përgjithshëm i Gjykatës së Rrethit

26. Më 12 janar 2000 Gjykata e Rrethit të Beratit e shpalli aplikantin fajtor për vrasje me paramendim, duke vepruar në bashkëpunim me të tjerë, dhe për armëmbajtje pa leje. Vendimi, i cili u dha në mungesë, u mbështet në procesverbalet e mësipërme dhe në dëshmitë e dëshmitarëve E., F., G., H., I. dhe deklarimet e J., kundër dhe L. Gjykata e dënoi aplikantin me tetëmbëdhjetë vjet burgim.

C. Procedura ankimore

27. Në një datë të paspecifikuar, babai i aplikantit u informua për vendimin e Gjykatës së Rrethit Berat. Më 25 shtator 2000 ai ngarkoi një avokat të bënte ankim kundër këtij vendimi. Në një datë të paspecifikuar avokati bëri ankim në Gjykatën e Apelit të Vlorës. Sipas Kodit të Procedurës Penale, afati kohor për depozitim të ankimit kundër një vendimi të gjykatës së Rrethit është dhjetë ditë.

28. Më 24 nëntor 2000 Gjykata e Apelit Vlorë e hodhi poshtë ankimin, me konstatimin se ai nuk i përmbahej afatit kohor të parashikuar. Ajo vërente gjithashtu se data kur i ishte dhënë njoftimi babait të aplikantit për vendimin e Gjykatës së Rrethit Berat, nuk mund të vërtetohej.

29. Ndërkaq, më 29 nëntor 2001 aplikanti u ekstradua nga Italia, ku ishte arrestuar në bazë të një urdhri ekstradimi të lëshuar nga autoritetet shqiptare.

30. Më 30 nëntor 2001, pasi i ishte dhënë leja e ankimit jashtë afatit kohor, aplikanti depozitoi ankim kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit Berat. Ai u përfaqësua nga D., avokat i zgjedhur prej aplikantit. Aplikanti ankohej se vendimi i Gjykatës së Rrethit Berat nuk ishte plotësisht i arsyetuar. Ai theksonte se asnjëri prej dëshmitarëve nuk e kishte akuzuar atë se kishte kryer krimin e datës 5 korrik 1996. Ai vuri në pikëpyetje se si mund të ishte identifikuar, nëse do të kishte pasur kokore motoçiklete

në kokë. Po kështu, ai kundërshtoi leximin e deklarimeve të dëshmitarëve J., kundër dhe L., të cilët nuk ishin marrë asnjëherë në pyetje ose ekzaminuar para Gjykatës së Rrethit.

31. Më 19 mars 2002 Gjykata e Apelit Vlorë (Gjykata e Apelit) la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit Berat. Ajo hodhi poshtë kërkesën e aplikantit, duke u mbështetur në dëshmitë të dëshmitarëve dhe leximin e deklarimeve, të cilat ajo i shpalli të vlefshme. Ndër të tre gjyqtarët të cilët vendosën për çështjen, dy prej tyre (Gj. G. dhe A.M.) ishin anëtarë të trupit gjykues që kishte hedhur poshtë kërkesën e aplikantit të datës 24 nëntor 2000.

32. Më 16 prill 2002 aplikanti depozitoi ankim në Gjykatën e Lartë. Ai u ankua se procesverbali i kontrollit personal, procesverbalet për ekzaminimin dhe mbledhjen e provave materiale të marra gjatë fazës hetimore, dhe leximi i deklarimeve të dëshmitarëve të cilët nuk ishin marrë në pyetje gjatë hetimit penal, ishin të pavlefshme. Po kështu, ai argumentoi se ishte e pamundur që dëshmitarët ta kishin identifikuar atë si autor të krimit, sepse pretendohet që autori kishte veshur kokore. Për sa i përket akuzës së armëmbajtjes pa leje, ai pretendoi se gjykata nuk kishte prova që vërtetonin se ai kishte përdorur ndonjë armë.

33. Më 25 tetor 2002 Gjykata e Lartë e shpalli ankimin e tij të papranueshëm, duke përdorur formulimin standard (*“arsyet e ankimit nuk përfsihben në fushën e veprimt të nenit 472 të Kodit të Procedurës Penale”*).

34. Më 8 maj 2004 aplikanti depozitoi një ankesë kushtetuese. Krahas ankimit për padrejtësinë e procesit gjyqësor dhe të procedurës ankimore, ai u ankua edhe sepse trupi gjykues i Gjykatës së Apelit nuk ishte i paanshëm.

35. Më 21 qershor 2004 Gjykata Kushtetuese, në një trup gjykues prej tre gjyqtarësh, e shpalli të papranueshme ankesën e aplikantit. Ajo u shpreh se ankesat e aplikantit nuk ngrinin ndonjë çështje për proces gjyqësor të drejtë, por kishin të bënin kryesisht me vlerësimin e provave, që ishte funksion i gjykatave më të ulëta.

II. LIGJI I BRENDSHËM PËRKATËS

A. Kushtetuta

36. Kushtetuta shqiptare, në pjesën përkatëse të saj, shprehet kështu:

Neni 42§2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 131 -“Gjykata Kushtetuese vendos...”

f) në një vendim të formës së prerë ankesat e individëve që pretendojnë shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një gjykim të drejtë, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave..”

Neni 142§1 -“Vendimet gjyqësore duhet të jenë të arsyetuara.”

Praktika ligjore përkatëse e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë

37. Më 21 korrik 2009 Gjykata Kushtetuese shqyrtoi ankimin kushtetues të aplikantit për shkelje të së drejtës së tij të një procesi të drejtë gjyqësor brenda një kohe të arsyeshme si rezultat i ekzekutimit të vonuar të një vendimi të formës së prerë në favor të tij. Në një vendim të arsyetuar, Gjykata Kushtetuese, në një trup të plotë gjykues, e hodhi poshtë ankesën kushtetuese duke gjetur se nuk kishte pasur shkelje të së drejtës në fjalë.

38. Nuk ka ndonjë praktikë gjyqësore në të cilën Gjykata Kushtetuese të ketë shqyrtuar kohëzgjatjen e procedimit penal.

B. Kodi i Procedurës Penale (KPP)

Neni 171 -Njohja e personave

“1. Kur lind nevoja për të proceduar në njohjen e një personi, organi procedues fton atë që duhet të bëjë njohjen që të përshkruajë personin duke treguar të gjitha shenjat që mban mend dhe e pyet nëse ka qenë thirrur më parë për të bërë njohjen, si dhe për rrethana të tjera që mund të ndikojnë në vërtetësinë e njohjes.

2. Në procesverbal shënohen veprimet e parashikuara nga paragrafi 1 dhe deklaratimet e bëra nga personi që bën njohjen.”

3. Mosrespektimi i dispozitave të parashikuara nga paragrafët 1 dhe 2 është shkak për pavlefshmërinë e njohjes.”

Neni 172 -Zhvillimi i njohjes

1. Pasi largon atë që duhet të bëjë njohjen, organi procedues siguron praninë e të paktën dy personave sa më të ngjashëm me atë që duhet të njihet. E fton këtë të fundit të zgjedhë vendin e tij në raport me të tjerët duke u kujdesur që të paraqitet, sa të jetë e mundur, në të njëjtat kushte në të cilat do të kishte qenë parë nga personi i thirrur për njohje. Pasi paraqitet personi që do të bëjë njohjen gjykata e pyet nëse njih ndonjërin nga ata që i paraqiten për njohje dhe, në rast se po, e fton të tregojë se cilin njih dhe ta saktësojë nëse është i sigurt.

2. Kur ka arsye të mendohet se personi i thirrur për të bërë njohjen mund të frikësohet ose të ketë ndikime të tjera nga prania e personit që duhet njohur, organi procedues urdhëron që veprimi të kryhet pa e parë ky i fundit të parin.

3. Në procesverbal shënohen, me pasoje pavlefshmërie, mënyra e zhvillimit të njohjes. Organi procedues mund të urdhërojë që zhvillimi i njohjes të dokumentohet edhe me fotografime ose filmime.

Neni 173 - Njohja e sendeve

1. “Kur duhet proceduar në njohjen e provave materiale ose të sendeve të tjera që lidhen me veprën penale, organi procedues vepron duke respektuar rregullat për njohjen e personave, për aq sa mund të zbatohen.

2. Pasi gjenden, kur është e mundur, të paktën dy objekte të ngjashme me atë që duhet njohur, organi procedues e pyet personin e thirrur për njohje nëse njih ndonjërin prej tyre dhe, në rast se po, e fton të deklarojë se cilin ka njohur dhe ta saktësojë nëse është i sigurt.

3. Në procesverbal shënohen, me pasoje pavlefshmërie, mënyra e zhvillimit të njohjes.”

Neni 175 - Njohja nga disa persona ose e disa personave

1. “Kur disa persona thirren për të bërë njohjen e të njëjtit person ose të të njëjtit objekt, organi procedues kryen veprime veç e veç duke ndaluar çdo komunikim ndërmjet atij që ka kryer njohjen dhe atyre që duhet ta bëjnë atë më pas.

2. Kur një person duhet të bëjë njohjen e disa personave ose të disa objekteve, organi procedues urdhëron, që personi ose objekti që duhet njohur të futen ndërmjet personave ose objekteve të ndryshme.

3. Zbatohen dispozitat e neneve 171, 172 dhe 173.”

39. Neni 425 përcakton objektin e shqyrtimit të ankimit nga Gjykata e Apelit. Ai parashikon që Gjykata e Apelit e shqyrton çështjen në tërësi dhe nuk kufizohet vetëm me shkaqet e paraqitura në ankim.

40. Në bazë të nenit 427, me kërkesë të njëres palë, Gjykata e Apelit ka të drejtë të rishqyrtojë drejtpërdrejt provat e mëparshme ose materialet e reja shtesë, nëse e gjykon të nevojshme.

41. Neni 428 përcakton se cilat vendime mund të merren nga Gjykata e Apelit. Ai parashikon se Gjykata e Apelit mund të vendosë rrëzimin e ankimit dhe lënien në fuqi të vendimit, ndryshimin e vendimit, prishjen e vendimit dhe pushimin e çështjes, ose prishjen e vendimit dhe kthimin e çështjes për rigjykim.

42. Vendimet e Gjykatës së Apelit mund të ankimohen në Gjykatën e Lartë në bazë të nenit 432 për këto shkaqe: a) për mosrespektimin ose për zbatimin e gabuar të të drejtës penale; b) për shkelje të cilat bëjnë që vendimi i gjykatës të shpallet i pavlefshëm, sipas nenit 128 të këtij Kodi; c) për shkelje të rregullave procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit.

43. Neni 434 parashikon që Gjykata e Lartë e shqyrton ankimin në atë shkallë që ngrihen çështjet e së drejtës në të.

E DREJTA

I. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

44. Në bazë të nenit 6 §1 të Konventës, aplikanti u ankua për mungesën e arsytimit të vendimeve të gjykatave të brendshme, kohëzgjatjen e procesit gjyqësor dhe mungesën e paanësisë nga ana e trupit gjykues të Gjykatës së Apelit të datës 19 mars 2002.

Neni 6 §1 i Konventës, në pjesët e tij përkatëse, shprehet si më poshtë:

“Në përcaktimin e...çdo akuze penale kundër tij çdokush gëzon të drejtën e një seance gjyqësore ... të drejtë brenda një kohe të arsyeshme ... nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e krijuar me ligj.”

A. Padrejtësia e procesit gjyqësor

1. Pranueshmëria

45. Aplikanti u ankua për mungesën e arsytimit të vendimeve të gjykatave të brendshme. Asnjëra prej palëve nuk ngrii ndonjë kundërshtim paraprak në lidhje me këtë ankesë.

46. Gjykata rithekson se ajo mbështetet në karakterizimin që u jepet në ligj fakteve të çështjes. Ajo nuk e konsideron veten të detyruar nga karakterizimi i dhënë nga një aplikant apo qeveri (*shih, midis autoriteteve të tjera, Mullai dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr. 9074/07, §73, 23 mars 2010*). Gjykata çmon se, në bazë të të dhënave në dosjen e çështjes, kjo ankesë duhet shqyrtuar nga këndvështrimi i drejtësisë së procesit gjyqësor.

47. Gjykata çmon se kjo ankesë nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Më tej, konstaton se ajo nuk është e papranueshme për ndonjë arsye tjetër. Rrjedhimisht, duhet deklaruar e pranueshme.

2. Meritat

a) Parashtrimet e palëve

48. Aplikanti parashtroi se gjykatat e brendshme nuk i kishin arsyetuar si duhet vendimet e tyre në bazë të provave vendimtare dhe përfundimtare. Për rrjedhojë, ai pretendonte se procesi gjyqësor kishte qenë i padrejtë.

49. Qeveria parashtroi se procesi gjyqësor kishte qenë i drejtë. Aplikanti kishte pasur përfitimin e procedimit kundërshtues dhe ishte përfaqësuar nga avokatë sipas zgjedhjes së tij ose të caktuar nga anëtarët e familjes së tij. Gjykatat e brendshme i kishin arsyetuar vendimet e tyre dhe e kishin shpallur aplikantin fajtor në bazë të provave të mbledhura dhe procesverbaleve.

b) Vlerësimi i Gjykatës

50. Gjykata rithekson në fillim se pranueshmëria e provave rregullohet kryesisht me rregullat e së drejtës së brendshme dhe se, si rregull, u takon gjykatave kombëtare të vlerësojnë provat para tyre, të vërtetojnë faktet dhe të interpretojnë të drejtën e brendshme. Në parim Gjykata nuk ndërhyr, përveç rasteve kur vendimet e marra nga gjykatat e brendshme duken arbitrare ose haptazi të paarsyeshme, dhe me kusht që procesi gjyqësor në tërësi të ketë qenë i drejtë, siç kërkohet nga neni 6 §1 (*shih Caka kundër Shqipërisë, nr. 44023/02, §100, 8 dhjetor 2009; dhe Khamidov kundër Rusisë, nr. 72118/01, §170 KEDNJ 2007-XII (fragmente)*).

51. Më tej, gjykata rithekson se në rrethana të caktuara mund të jetë e nevojshme që gjykatat të shfrytëzojnë deklaratat e bëra gjatë fazës së hetimit penal. Nëse i akuzuari kishte mundësi të mjaftueshme dhe të përshtatshme për t'i kundërshtuar këto deklarata në kohën që u morën ose në një fazë të mëvonshme të procesit gjyqësor, përdorimi i tyre nuk bie në kundërshtim me garancitë e nenit 6 §§1 dhe 3 (d). Të drejtat e mbrojtjes kufizohen në një shkallë që është e papajtueshme me kërkesat e nenit 6, nëse dënimi bazohet vetëm ose në mënyrë vendimtare në deponimet e një dëshmitari të cilin i akuzuari nuk ka pasur mundësinë ta marrë në pyetje ose të kërkonte që ai të merrej në pyetje gjatë hetimit ose në një proces gjyqësor (*shih Vozhgov kundër Rusisë, nr. 5953/02, §51, 26 prill 2007; Luca kundër Italisë, nr. 33354/96, §40, KEDNJ 2001-II; dhe Sokalov kundër ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë, nr. 47023/99, §57, KEDNJ 2001-X*).

52. Në rastin në fjalë, dënimi i aplikantit u bazua, ndër të tjera, në deklaratat e dëshmitarëve J., kundër dhe L., të bëra gjatë hetimit penal. Gjykata vëren se asnjë prej këtyre dëshmitarëve nuk u paraqit para Gjykatës së Rrethit ose Gjykatës së Apelit ose nuk ishte marrë në pyetje nga aplikanti ose

përfaqësuesi i tij gjatë hetimit penal. Ndërsa Gjykata nuk mund të arsyetojë në lidhje me përmbajtjen e këtyre deklaratave, pasi ato nuk u parashtruan nga palët, ato qartazi kishin rëndësi për çështjen dhe duket se kanë pasur rëndësi vendimtare në dënimin e aplikantit. Argumenti i aplikantit se ato nuk duhej të ishin marrë parasysh, me arsyen se e drejta e tij për të marrë në pyetje dëshmitarët nuk ishte respektuar, u trajtua në mënyrë të pamjaftueshme në apel (*shih Caka, cituar më lart, §§108 dhe 115*).

53. Për më tepër, Gjykata nuk konstaton ndonjë provë tjetër bindëse në vendimet e gjykatave të brendshme që mund të justifikonin dënimin e aplikantit.

Në radhë të parë ajo vëren se asnjë prej tre dëshmitarëve okularë, G., H. dhe I., të cilët dëshmuan para Gjykatës së Rrethit më 23 qershor 1999 nuk e identifikoi aplikantin si autori i krimit. Së dyti, dy oficerët e policisë, E. dhe F., të cilët dëshmuan para Gjykatës së Rrethit përkatësisht më 26 prill dhe 30 shtator, deklaruan se aplikanti ishte arrestuar rastësisht dhe ishte dërguar në polici me argumentin e përshkrimit të paqartë të dhënë nga fshatarët aty afër. Rrjedhimisht, Gjykata e ka të vështirë të kuptojë sesi fajësia e aplikantit mund të bazohet në provat e dëshmitarëve okularë, siç deklarohet nga gjykatat e brendshme.

54. Edhe po të supozohet se dëshmitarët okularë e identifikuan aplikantin si autorin e krimit, Gjykata vëren se gjykatat e brendshme nuk iu përgjigjën ankesës së aplikantit për pamundësinë e identifikimit të tij kur sulmuesi pretendohet se kishte veshur kokore. Nga dosja e çështjes duket se nuk u zhvillua asnjë paraqitje për njohje me anë të fotografisë, megjithëse KPP e rregullonte qartë në kohën përkatëse organizimin e njohjes së personave dhe sendeve. Gjykata nuk mund të gjejë ndonjë shpjegim për këtë mosveprim; as Qeveria nuk dha ndonjë sqarim në lidhje me këtë.

55. Së fundi, Gjykata nënvizon procesverbalet e ndryshme policore të depozituara gjatë hetimit penal. Në procesverbale nuk tregohet se u gjetën gjurmët e gishtërinjve të aplikantit në motoçikletën e kuqe “Suzuki” që pretendohet se ishte përdorur nga sulmuesit. As mund të përcaktohet se shtatë gëzhojat e gjetura ishin të fishekëve të shkrepur nga një armë që kishte qenë në zotërim të aplikantit. Për më tepër, nga dosja e çështjes dhe nga të dhënat që u paraqitën nga Qeveria nuk duket se autoritetet e gjetën armën e përdorur nga sulmuesit. Nuk ka referencë e jo më tentativë për të zgjidhur ndonjë prej çështjeve të mësipërme në vendimet e gjykatave të brendshme.

56. Duke pasur parasysh vlerësimet e mësipërme, Gjykata çmon se procesi gjyqësor i gjykatave të brendshme nuk i përmbushi kërkesat e drejtësisë të kërkuara nga neni 6 §1 i Konventës dhe se, për rrjedhojë, ka pasur shkelje të kësaj dispozitë në lidhje me këtë.

B. Kohëzgjatja e procesit gjyqësor

1. Pranueshmëria

57. Qeveria argumentoi se ankesa e aplikantit për kohëzgjatjen e procesit gjyqësor duhet hedhur poshtë për mosshkrim të mjeteve të brendshme ligjore.

58. Aplikanti nuk bëri ndonjë parashtrim në lidhje me këtë.

59. Gjykata rithekson konstatimin e saj në çështjen “Balliu kundër Shqipërisë” (vendimi nr. 74727/01) se Gjykata Kushtetuese konsiderohet mjet ligjor efektiv për qëllimet e nenit 35 të Konventës, ku ngrihet Çështja “e gjykimit të drejtë. Në rastin në fjalë, aplikanti nuk e shfrytëzoi këtë mjet ligjor. Gjykata do të shqyrtojë nëse aplikantit iu kërkuar ta shteronte këtë mjet ligjor.

60. Gjykata kujton se rregulli i shterimit të mjeteve të brendshme ligjore vlerësohet, në parim, kundrejt datës së paraqitjes së aplikimit në këtë Gjykatë (*shih Marien kundër Belgjikës (vendim) nr. 46046/99, 24 qershor 2004*). Ajo rithekson konstatimet e saj në çështjen *Gjonbocari dhe të tjerët kundër Shqipërisë (nr.10508/02 §§73-82, 23 tetor 2007)* dhe “Marini kundër Shqipërisë” (nr.3738/02, §§147-158, KEDNJ 2007-XIV (fragmente) se nuk kishte mjet ligjor efektiv në lidhje me kohëzgjatjen e procesit gjyqësor. Fakti se më 21 korrik 2009 Gjykata Kushtetuese shqyrtoi meritat e aplikimit për kohëzgjatjen e ekzekutimit të vonuar të një vendimi gjykate të formës së prerë (shih paragrafin 37 më lart), nuk mjafton për të shpallur se ajo përbënte ndonjë mjet ligjor efektiv në lidhje me kohëzgjatjen e procesit penal në kohën fizike.

61. Për këtë arsye, Gjykata e hedh poshtë kundërshtimin e Qeverisë. Nuk është përcaktuar asnjë arsye tjetër për deklarimin e ankesës të papranueshme. Rrjedhimisht, Gjykata e deklaron këtë ankesë të pranueshme.

2. Meritat

A. Parashtrimet e palëve

62. Qeveria ia atribuoi kohëzgjatjen e procesit gjyqësor trazirave civile të vitit 1997, mungesës së funksionimit normal të strukturave shtetërore në atë kohë dhe gjendjes së përgjithshme të pasigurisë, të cilat vonuan paraqitjen e dëshmitarëve në procesin gjyqësor.

63. Aplikanti u ankua se procesi i tij kishte zgjatur pothuajse tetë vjet dhe ishte përtej kërkesës së “kohës së arsyeshme”. Ai u mbrojti me argumentin se ngjarjet e vitit 1997, siç debatoheshin nga Qeveria, nuk kishin lidhje me kohëzgjatjen e procesit gjyqësor i cili ishte shtyrë përtej këtyre ngjarjeve.

B. Vlerësimi i Gjykatës

64. Periudha që duhet të merret parasysh filloi vetëm në 2 tetor 1996, kur hyri në fuqi njohja nga Shqipëria e të drejtës së kërkesës individuale. Megjithatë, në vlerësimin e arsyetueshmërisë së periudhës që kaloi nga ajo datë, duhet të merret parasysh gjendja e procesit gjyqësor në atë kohë.

65. Për më tepër, periudha gjatë së cilës aplikanti u arratis për në Itali (17 korrik 1996 deri në 29 nëntor 2001) duhet të përjashtohet nga kohëzgjatja e përgjithshme e procesit gjyqësor (*shih Eloyev kundër Ukrainës nr.17283/02, §70, 6 nëntor 2008; Smirnova kundër Rusisë nr.46133/99 dhe 48183/99, §81, KEDNJ 2003-IX; dhe Gironami kundër Italisë, vendim i datës 19 shkurt 1991, Seria A nr.196-E, §13*). Periudha në fjalë filloi në 29 nëntor 2001 dhe përfundoi në 21 qershor 2004. Kështu, ajo zgjati dy vjet, shtatë muaj e njëzet e tre ditë në të tri shkallët.

66. Duke pasur parasysh kriteret e parashtruara në praktikën gjyqësore të Gjykatës (*shih, midis shumë autoriteteve të tjera, Gjonbocari dhe të tjerët kundër Shqipërisë, cituar më lart*), Gjykata nuk është e bindur se kohëzgjatja e procesit gjyqësor nuk e përmbushi kërkesën e “kohës së mjaftueshme”. Asnjë vonesë nuk mund t’i atribuohet autoriteteve gjatë asaj periudhe. Përkundrazi, ato vepruan me zell në një çështje penale që ishte mjaft e ndërlikuar.

67. Për rrjedhojë, nuk ka pasur asnjë shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në këtë drejtim.

C. Mungesa e paanshmërisë

68. Aplikanti argumentoi se fakti që dy gjyqtarë ishin pjesë e Gjykatës së Apelit më 24 nëntor 2000 dhe 19 mars 2002, nënkuptonte se trupi i fundit gjykues nuk mund të konsiderohej objektivisht i paanshëm.

69. Qeveria parashtroi se nuk kishte pasur asnjë shkelje të tillë sepse më 24 nëntor 2000 Gjykata e Apelit e kishte hedhur poshtë ankimin e aplikantit për papajtueshmëri me kërkesat formale dhe afatet kohore të parashikuara me ligj, pa shqyrtuar meritat e saj. Meritat e çështjes u shqyrtuan vetëm më 19 mars 2002.

70. Gjykata thekson se ekzistenca e paanshmërisë për qëllimet e nenit 6§1 duhet të përcaktohet nëpërmjet një testi subjektiv, domethënë në bazë të bindjes personale të një gjyqtari të caktuar në një çështje të caktuar, dhe gjithashtu nëpërmjet një testi objektiv, domethënë, përcaktimit nëse gjyqtari ka ofruar garanci të mjaftueshme për të përjashtuar ndonjë dyshim të arsyeshëm në këtë drejtim (*shih, midis shumë autoriteteve të tjera, Driža kundër Shqipërisë nr.33771/02, §74 KEDNJ 2007-XII (fragmente)*).

71. Në lidhje me testin subjektiv, Gjykata rithekson se paanshmëria personale e një gjyqtari duhet të prezumohet derisa të ketë prova për të kundërtën (*shih Driža kundër Shqipërisë, cituar më lart, §75*). Në çështjen në fjalë, Gjykata nuk është e bindur se ka ndonjë provë që gjyqtari veproi në bazë të njëanshmërisë personale. Për rrjedhojë, ajo prezumon paanshmërinë e tyre personale.

72. Gjykata vlerëson se shtyrsa kryesore e ankesës së një aplikanti lidhet me mungesën e paanshmërisë objektive. Në bazë të testit objektiv duhet të përcaktohet nëse pavarësisht nga sjellja personale e gjyqtarit, ka fakte të vërtetueshme që mund të ngrenë dyshime në lidhje me paanshmërinë e tij. Në këtë drejtim, edhe paraqitjet mund të kenë një rëndësi të caktuar. Ajo që është në rrezik është besimi që gjykata në një shoqëri demokratike duhet të frymëzojë tek publiku, përfshirë të akuzuarin. Në vendosjen nëse ka arsye të përligjur për t’u frikësuar se një gjyqtari të caktuar i mungon paanshmëria,

pikëpamja e të akuzuarit është e rëndësishme por jo vendimtare. Vendimtare është nëse kjo frikë mund të merret si e justifikuar objektivisht (*shih Driza, cituar më lart §76*).

73. Në çështjen në fjalë, frika se trupi gjykues i Gjykatës së Apelit i datës 19 mars 2002 nuk ishte i paanshëm buroi nga fakti se dy prej tre gjyqtarëve të trupit gjykues kishin qenë më parë në trupin gjykues që kishte rrëzuar ankimin në 24 nëntor 2000, që mund të shkaktonte dyshime nga ana e të akuzuarit në lidhje me paanshmërinë e gjyqtarëve. Megjithatë, nëse këto dyshime duhet të trajtohen si objektivisht të justifikuara, kjo varet nga rrethanat e çdo çështjeje të veçantë. Thjesht fakti se një gjyqtar kishte marrë tashmë vendime të tjera në apel, nuk mund të quhet në vetvete si justifikim i shqetësimeve në lidhje me paanshmërinë e tij (*shih Castillo Algar kundër Spanjës, 28 tetor 1998, §46, Raporte të Gjykrimeve dhe Vendimeve, 1998-VIII*). Ajo që ka rëndësi është objekti dhe natyra e masave të marra nga gjyqtari në ankimet e mëparshme.

74. Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se në 24 nëntor 2000 Gjykata e Apelit u kufizua në rrëzimin e ankimit të aplikantit për mospërmbyllje të kërkesave formale, përfshirë afatet kohore. Ajo nuk bëri ndonjë vlerësim të fakteve të disponueshme ose të provave të paraqitura, me synim rishikimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit.

75. Meritat e ankimit të aplikantit u shqyrtuan nga Gjykata e Apelit në 19 mars 2002, vetëm pasi aplikantit i ishte dhënë leja të ankimonte jashtë afatit. Në atë datë, Gjykata e Apelit, pasi shqyrtoi provat e paraqitura, arriti në përfundimin se aplikanti e kishte kryer veprën penale nën akuzë, dhe la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit.

76. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se pjesëmarrja e dy gjyqtarëve në miratimin e vendimit të datës 19 mars 2002 nuk e rrezikoi paanshmërinë e Gjykatës së Apelit sepse dyshimet e aplikantit nuk mund të merren si objektivisht të justifikuara (*shih, mutatis mutandis, Sainte-Marie kundër Francës, 16 dhjetor 1992, §§32-34, Seria A, nr.253-A dhe Morel kundër Francës, nr.34130/96, §§48-50, KEDNJ 2000-VI; shih a contrario, Castillo Algar cituar më lart, §§47-51, dhe Indra kundër Sllovakisë, nr.46845/99, §§51-55, 1 shkurt 2005*).

77. Rrjedhimisht, Gjykata çmon se ankesa e aplikantit në këtë aspekt të nenit 6 të Konventës është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 dhe kështu e papranueshme në bazë të nenit 35 §4 të Konventës.

II. PRETENDIMET PËR SHKELJE TË NENIT 6§2 TË KONVENTËS

78. Në bazë të nenit 6 §2 aplikanti u ankua se ishte prezumuar fajtor në bazë të konflikteve të vjetra ndërmjet familjes së tij dhe familjes së viktimës.

Neni 6 §2 i Konventës parashikon:

“(…)

2. Çdokush i akuzuar për një veprë penale prezumohet i pafajshëm derisa të vërtetohet fajësia e tij në bazë të ligjit.

(…)”

79. Gjykata rithekson se prezumimi i pafajësisë shkelet nëse, pa u provuar më parë fajësia e të akuzuarit në bazë të ligjit, një vendim gjyqësor në lidhje me të pasqyron një opinion se ai është fajtor (*shih, për shembull, Barbera, Messegue dhe Jabardo kundër Spanjës, 6 dhjetor 1988, §91, seria A nr.146*).

80. Gjykata çmon se kjo ankesë është e pabazuar. Nuk ka prova që gjatë procesit gjyqësor gjykatat e brendshme të kenë marrë ndonjë vendim ose të kenë mbajtur ndonjë qëndrim që pasqyron fajësinë e aplikantit për shkak të konflikteve të vjetra të pretenduara ndërmjet familjes së tij dhe familjes së viktimës. Po kështu, nuk ka tregues se autoritetet bënë ndonjë deklaratë publike që do të kishte qenë e barasvlershme me shpalljen fajtor të aplikantit. Për më tepër, vendimet e gjykatave të brendshme nuk përmendin e jo më t'i referohen konfliktit të pretenduar ndërmjet dy familjeve. Së fundi, Gjykata çmon se mosdhënia e arsyeve të mjaftueshme në bazë të nenit 6§1 të Konventës nuk është në vetvete provë e ndonjë prezumimi fajësie nga ana e gjykatave të brendshme bazuar në konfliktet ndërmjet familjes së aplikantit dhe familjes së viktimës.

81. Në përgjithësi, duke pasur parasysh të gjitha materialet në zotërim të saj dhe në shkallën që çështjet për të cilat është bërë ankesa, janë brenda kompetencave të saj, Gjykata konstaton se ato nuk

përmbajnë ndonjë tregues të shkeljes së nenit 6§2 të Konventës.

82. Rezulton se kjo pjesë e aplikimit është haptazi e pabazuar dhe duhet të hidhet poshtë në pajtim me nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

III. PRETENDIMET PËR SHKELJE TË NENIT 6§3 TË KONVENTËS

83. Aplikanti u ankua në bazë të nenit 6§3 (a), (b) dhe (c) se: nuk ishte informuar për akuzat nga prokuroria; nuk kishte pasur kohë të mjaftueshme për t'u vetëmbrojtur; dhe nuk kishte pasur mundësi të caktonte avokat mbrojtës sipas zgjedhjes së tij sepse nuk ishte informuar për procedimin penal.

Neni 6§3 i Konventës, në pjesën përkatëse të tij, parashikon:

“3. Çdokush i akuzuar për një vepër penale gëzon këto të drejta minimale:

- a) të informohet menjëherë, në një gjuhë që ai e kupton dhe në hollësi, për natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij;
- b) të ketë kohë dhe mjete të mjaftueshme për përgatitjen e mbrojtjes së tij;
- c) ta mbrojë veten personalisht ose nëpërmjet ndihmës ligjore sipas zgjedhjes së tij ose, nëse nuk ka të ardhura të mjaftueshme për ta paguar ndihmën ligjore, kjo e fundit t'i jepet falas kur këtë e kërkojnë interesat e drejtësisë;

(...)”

84. Gjykata çmon se kjo ankesë nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Më tej, Gjykata konstaton se ankesa nuk është e papranueshme për ndonjë arsye tjetër. Për rrjedhojë, ajo duhet shpallur e pranueshme.

85. Megjithatë, duke pasur parasysh konstatimet e mësipërme, (shih paragrafët 50-56 më lart), gjykata nuk e çmon të nevojshme të kryejë një shqyrtim të veçantë në lidhje me ankesat në bazë të nenit 6§3.

IV. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

86. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Në rast se Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese në fjalë lejon vetëm kompensim të pjesshëm, Gjykata, nëse e çmon të nevojshme, i ofron kompensim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

87. Aplikanti kërkoj 200 000 euro në lidhje me dëmin monetar dhe 250 000 euro për dëm jomonetar.

88. Qeveria e hodhi poshtë pretendimin e aplikantit për kompensim të drejtë.

89. Në lidhje me pretendimin se është shkaktuar dëm monetar, Gjykata rithekson se duhet të ketë një lidhje të qartë shkakësore ndërmjet dëmit të pretenduar nga aplikanti dhe shkeljes së Konventës (*shih, ndër të tjera, Dybeku kundër Shqipërisë, nr.41153/06, §65, 18 dhjetor 2007*).

90. Duke pasur parasysh konstatimin e saj për shkelje në lidhje me ankesën e aplikantit në bazë të nenit 6§1 për procesin e padrejtë gjyqësor, Gjykata çmon se nuk është përcaktuar asnjë lidhje shkakësore ndërmjet dëmit të pretenduar dhe shkeljes që ka gjetur Gjykata. Gjykata nuk mund të hamendësojë se cili do të kishte qenë rezultati i procesit penal kundër aplikantit nëse nuk do të kishte ndodhur shkelja. Për këtë arsye, Gjykata e çmon të papërshtatshme t'i caktojë aplikantit kompensim për dëmin monetar të pretenduar.

91. Gjykata çmon se konstatimi i shkeljes së nenit 6§1 do të thotë se nuk është demonstruar se procesi gjyqësor i gjykatave të brendshme plotësoi kërkesat e drejtësisë. Gjykata i referohet praktikës së saj gjyqësore të vendosur, me qëllim që, në rast të një shkeljeje të nenit 6§1 të Konventës, aplikanti duhet, për aq sa është e mundur, të vendoset në pozitën në të cilën do të kishte qenë nëse kërkesat e kësaj dispozite nuk do të ishin marrë parasysh. Gjykata rithekson se, kur konstaton se një aplikant është dënuar pa iu siguruar ndonjë prej garancive të procesit gjyqësor të drejtë, mënyra më e përshtatshme e dëmshpërblimit do të ishte, në parim, një rigjykim ose rihapje e procesit gjyqësor, në kohën e duhur dhe në pajtim me kërkesat e nenit 6 të Konventës (*shih Xheraj kundër Shqipërisë, nr.37959/02, §82, 29 korrik 2008; Caka kundër Shqipërisë, nr.44023/02, §122, 8 dhjetor 2009 dhe Laska dhe Lika kundër Shqipërisë, nr.12315/04 dhe 17605/04, §§73-77, 20 prill 2010*). Në lidhje me pretendimin për

dëmin jomonetar, duke vendosur në baza të barabarta, Gjykata i cakton aplikantit 4 800 euro plus çdo taksë që mund të vendoset mbi këtë shumë.

B. Shpenzimet

92. Aplikanti kërkoi 4 000 euro, për shpenzimet e kryera para gjykatave të brendshme dhe 7 500 euro për shpenzimet e kryera para kësaj Gjykate. Ai nuk dha një pasqyrë të hollësishme për të argumentuar kërkesën e tij për kostot dhe shpenzimet.

93. Qeveria e kundërshtoi kërkesën.

94. Gjykata vëren se nuk i është dhënë dokumentacioni përkatës që tregon se shpenzimet e kërkuara në fakt ishin kryer. Rrjedhimisht, Gjykata nuk i cakton kompensim aplikantit nën këtë titull.

C. Interesi i munguar

95. Gjykata çmon të përshtatshme që interesi i munguar duhet të bazohet në normën marginale të interesit të huas të Bankës Qendrore Europiane, së cilës i duhen shtuar tre pikë përqindjeje.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

1. I shpall ankesat për mungesën e paanshmërisë të Gjykatës së Apelit dhe shkelje të prezumimit të pafajësisë të papranueshme dhe pjesën tjetër të aplikimit të pranueshëm.

2. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6§1 të Konventës për shkak të mungesës së drejtësisë në procesin gjyqësor.

3. Vendos se nuk ka pasur shkelje të nenit 6§1 të Konventës në lidhje me kohëzgjatjen e procesit gjyqësor.

4. Vendos se nuk është e nevojshme të shqyrtohet ankesa e aplikantit në bazë të nenit 6§3 të Konventës.

5. Vendos:

a) Se shteti i paditur duhet t'i paguajë aplikantit, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë, sipas nenit 44 §2 të Konventës, shumën prej 4 800 (katër mijë e tetëqind) euro për dëmin jomonetar, që duhet të konvertohen në monedhën vendase të shtetit të paditur me kursin e këmbimit në datën e kryerjes së pagesës, plus çdo taksë që mund të paguhet.

b) Se, nga skadimi i afatit tremujor të lartpërmendur deri në momentin e pagesës, mbi shumën e mësipërme të paguhet interes i thjeshtë i cili duhet të jetë i barabartë me normën marginale të interesit të huas të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagesës, plus tre pikë përqindjeje.

6. Rrëzon pjesën tjetër të pretendimit të aplikantit për kompensim të drejtë.

Hartuar në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 27 maj 2010, në bazë të rregullit 77 §§2 dhe 3 të Rregullave të Gjykatës.

Fatos Araci
Zëvendësregjistrues

Nicolas Bratza
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“PUTO DHE TË TJERËT KUNDËR SHQIPËRISË”⁴
(aplikimi nr. 609/07)

AKTGJYKIM
Strasbourg
20 korrik 2010

*Ky aktgjykim do të bëhet i formës së prerë në rrethanat e parashikuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund të bëhet objekt i korrektimeve redaktuese.*

Në çështjen “Puto dhe të tjerët kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt) e mbledhur në Kolegjin e përbërë nga:

Nicolas Bratza, kryetar

Lech Garlicki

Iovanni Bonello

Ljiljana Mijovic

Paivi Hirvela

Ledi Bianku

Nebojsa Vucini, gjyqtarë

dhe Fatos Araci, zëvendësregjistrues i seksionit,

Pasi diskutoi në seancë me dyer të mbyllura më 29 qershor 2010,

Shpall këtë aktvendim, që u miratua në këtë datë:

PROCEDURA

1. Çështja lindi mbi bazën e një aplikimi (nr.609/07) kundër Republikës së Shqipërisë, drejtuar Gjykatës në bazë të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (Konventa) nga gjashtë shtetas shqiptarë, z. Refat Puto, znj. Violeta Puto, znj. Saime Puto, Z. Pandi Allabashi, znj. Ermira Allabashi dhe znj. Roza Allabashi (aplikantët), më 16 nëntor 2006.

2. Aplikantët përfaqësoheshin nga znj. S. Puto, avokate në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) përfaqësohej nga agjencia e atëhershme e saj, znj. S. Meneri.

3. Aplikantët pretendonin se kishte pasur shkelje të nenit 6§1 të Konventës për sa i përket kohës së gjatë të mosekzekutimit të një vendimi gjykatë të formës së prerë. Ata mbështeteshin edhe në nenin 13 lidhur me nenin 6§1 të Konventës për sa i takon mungesës së një rekursi të efektshëm dhe nenit 1 të Protokollit nr.1 të Konventës për sa i takon ndërhyrjes shpërpjesëtimore në të drejtën e tyre të pasurisë.

4. Më 14 shkurt 2008, kryetari i seksionit, të cilit iu caktua lënda, vendosi të njoftojë Qeverinë për aplikimin. Në bazë të dispozitave të nenit 29§3 të Konventës, u vendos të shqyrtohen meritat e aplikimit, në të njëjtën kohë me pranueshmërinë e tij.

5. Më 24 korrik 2008, kryetari i seksionit vendosi, në bazë të rregullit 38§1 të Rregullave të Gjykatës, se komentet e Qeverisë nuk duhet të përfshihen në dosjen e çështjes për shqyrtim nga Gjykata, sepse janë dorëzuar pas afatit kohor dhe nuk ishte bërë as kërkesë për zgjatjen e këtij afati kohor, as u dha ndonjë arsye nga Qeveria për mosrespektimin e afatit kohor.

6. Më 2 shtator 2008, aplikantët paraqitën komentet e tyre, së bashku me pretendimet për kompensim të duhur, të cilave Qeveria iu përgjigj.

⁴ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 72*. Tiranë, 2011. f.3

FAKTET

1. RRETHANAT E ÇËSHTJES

7. Aplikantët kanë lindur në vitet 1930, 1933, 1928, 1925, 1957 dhe 1959 përkatësisht dhe jetojnë në Shqipëri dhe Austri.

A. Rikthimi i pronës dhe shpërblimi i dëmeve

8. Më 22 qershor 1994, Komisioni i Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (Komisioni) u njohu aplikantëve titullin e pronësisë së një parcele toke dhe të një ndërtese në këtë tokë. Meqenëse punimet e ndërtimit, të cilat kishin filluar në një datë të paspecifikuar para vitit 1990, nuk ishin përfunduar, ndërtesa ishte bërë e pabanueshme. Për këtë arsye, Komisioni u caktoi aplikantëve edhe shpërblim dëmi në shumën 997,230 lekë shqiptare (lekë).

9. Aplikantët e kontestuan shumën e shpërblimit të dëmit të caktuar nga Komisioni. Më 14 mars 1995, Gjykata të Qarkut e Sarandës, mbështetur në një raport të ekspertit, u caktoi aplikantëve shpërblim dëmi në shumën 4,600.000 lekë, rreth 33.065 euro. Ky vendim mori formë të prerë më 14 prill 1995.

10. Në një letër të datës 11 nëntor 1998, Ministri i Financave i informoi aplikantët se duheshin nxjerrë udhëzime të përbashkëta nga Ministria e Financave dhe Ministria e Drejtësisë lidhur me ekzekutimin e vendimeve gjyqësore që kishin ndikim në buxhetin e shtetit.

11. Më 25 maj 2000, Gjykata e Qarkut Sarandë lëshoi një urdhër ekzekutimi në lidhje me aktgjykimin e saj të vitit 1995.

12. Në një letër të datës 5 korrik 2000, Ministria e Financave informoi aplikantët se ata duhej të kompensoheshin me obligacione shtetërore.

13. Në një letër të datës 7 nëntor 2002, z. Refat Puto i kërkoi zyrës së përmbarrimit të Sarandës të ekzekutojë vendimin e gjykatës së qarkut.

14. Në përgjigje të letrës së aplikantit, Drejtori i Përgjithshëm i Përmbarrimit në Ministrinë e Drejtësisë i kërkoi Përmbarrimit të Sarandës më 16 shkurt 2002 të ekzekutonte vendimin e gjykatës së qarkut. Më 7 prill 2004, zyrës së përmbarrimit në Sarandë iu dërgua një letër e ngjashme nga Drejtoria e Përgjithshme e Përmbarrimit.

15. Më 22 tetor 2005 dhe 3 mars 2006 aplikantët i dërguan dy letra Ministrisë së Drejtësisë. Asnjë përgjigje nuk u dërgua deri në datën kur aplikantët iu drejtuan kësaj Gjykate.

B. Transferimi i pronësisë së pasurisë

16. Në komentet e tyre për pretendimet e aplikantëve për kompensim të duhur, Qeveria parashtrroi se më 25 prill 2002 aplikantët e kishin shitur parcelën e tokës dhe ndërtesën te persona të tretë. Në mbështetje të kësaj u paraqit kontrata e shitblerjes e lidhur me akt noterial.

17. Me një letër të datës 4 korrik 2008, zyra vendore e regjistrimit të pasurive të paluajtshme Sarandë vërtetoi se prona e aplikantëve u ishte transferuar personave të tretë si rrjedhojë e kontratës së shitblerjes të datës 25 prill 2002.

II. E DREJTA DHE PRAKTIKA E BRENDSHME E ZBATUESHME

18. E drejta dhe praktika e brendshme e zbatueshme është përshkruar hollësisht në çështjen *Gjyli kundër Shqipërisë*, nr.32907/07, §§19-27, 29 shtator 2009, dhe në çështjen *Qufaj Co. sh.p.k. kundër Shqipërisë* nr.54268/00, §§21-25, 18 nëntor 2004.

LIGJI

I. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 6§1 TË KONVENTËS

19. Aplikantët u ankuan se koha e gjatë e mosekzekutimit të vendimit të gjykatës së qarkut të datës 14 mars 1995 kishte shkelur “të drejtën e dëgjimit nga gjykata” sipas nenit 6 §1, i cili në pjesën përkatëse, shprehet kështu:

“Në vendosjen e të drejtave dhe detyrimeve civile të tij ... çdo njeri gëzon të drejtën e një seance gjyqësore ... të paanshme brenda një kohe të arsyeshme ... nga [a] një gjykatë...”

A. Pranueshmëria

20. Në komentet e mëtejshme të saj ndaj pretendimit të aplikantëve për kompensim të duhur, Qeveria parashtroi se aplikantët nuk kishin bërë të ditur as në aplikimin e tyre, as komentet e tyre faktin se ata ua kishin shitur pronën personave të tretë në vitin 2002. Sipas pikëpamjes së saj, ky mosdeklarim kishte rëndësi në çështjen nëse aplikantët duhej të vazhdonin të ishin “viktima” brenda kuptimit të nenit 34 të Konventës.

21. Më tej Qeveria deklaroi se aplikantët e kishin paraqitur aplikimin e tyre në gjykatë përtej afatit kohor të parashikuar në nenin 35§1 të Konventës, që për mendimin e saj, fillonte nga momenti kur ata e kishin shitur pronën e tyre.

22. Gjykata kujton që koncepti i “viktimës” duhet interpretuar si koncept autonom dhe pavarësisht nga konceptet e së drejtës së brendshme (*shih A.P.C.A, L.P.C.A., Abid dhe 646 të tjerë kundër Rumanisë (vendim) nr. 34746/97, 10 korrik 2001*). Fjala “viktimë” në kontekstin e nenit 34 nënkupton personin e cenuar drejtpërdrejt nga veprimi ose mosveprimi në çështje, ku ekzistenca e shkeljes është e konceptueshme edhe në mungesë të dëmtimit (*shih Amuur kundër Francës, 25 qershor 1996, §36, Raportet e aktgjykimeve dhe vendimeve 1996 - III dhe Eckle kundër Gjermanisë, 15 korrik 1982 §66, seria A nr. 51*). Më tej Gjykata vlerëson se Çështja “nëse një aplikant mund të pretendojë të jetë “viktimë” brenda kuptimit të nenit 34 të Konventës, nuk ka të bëjë me substancën ose përmbajtjen e së drejtës në fjalë, por vetëm me çështjen nëse lidhet me personin që mbështetet në të (*Gayduk dhe të tjerët kundër Ukrainës (vendim), nr.4552/69, 46099/99, 47088/99, 47179/99, 47177/99, 48018/99, 48071/99, 48580/99, 48624/99, 49426/99, 49426/99, 50354/99, 51934/99, 51938/99, 53423/99, 53424/99, 54120/00, 54124/00, 54136/00, 55542/00 dhe 56019/00, KEDNJ 2002-VI (ekstrakte)*).

23. Në rastin në fjalë, Gjykata vëren se caktimi i shpërblimit të dëmeve me aktgjykim të gjykatës së qarkut të datës 14 mars 1995, i cili mori formë të prerë më 14 prill 1995, përbënte kompensim për amortizimin e ndërtesës së aplikantëve të ndodhur mbi tokën e rivendosur. Deri më sot ky aktgjykim ka mbetur pa u ekzekutuar. Që aplikantët më vonë e shitën ndërtesën, pas këtij aktgjykimi, kjo nuk e ndryshon të drejtën e mëparshme të tyre për kompensim të dëmit të shkaktuar në ndërtesën e tyre. Për rrjedhojë, ata mbeten viktima të mosekzekutimit të atij aktgjykimi. Për këtë arsye, gjykata e hedh poshtë kundërshtimin e Qeverisë.

24. Për më tepër, meqenëse aktgjykim i gjykatës së qarkut të datës 14 mars 1995 ka mbetur i paekzekutuar deri më sot, shkelja e pretenduar është e vazhdueshme, kështu që rregulli gjashtëmujor nuk zbatohet (*shih Bushati dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr.6397/04, §72, 8 dhjetor 2009*).

25. Gjykata vlerëson se këto ankesa nuk janë qartazi të pabazuara brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Për më tepër, ajo gjen se asnjë arsye tjetër për deklarimin të papranueshme të këtyre ankesave nuk është vërtetuar dhe, për këtë arsye, ato janë të pranueshme.

B. Meritat

26. Parimet e përgjithshme sipas nenit 6 §1 të Konventës lidhur me mosekzekutimin e një vendimi gjykate të formës së prerë janë parashtruar në çështjen *Qufaj Co sh.p.k. kundër Shqipërisë, nr. 54268/00, §38, 18 nëntor 2004*.

27. Gjykata vëren se aktgjykim i gjykatës së qarkut i datës 14 mars 1995 ishte i formës së prerë dhe detyrues dhe se deri më sot nuk është ekzekutuar.

28. Po kështu, Gjykata vëren se shkeljet e nenit 6 §1 të Konventës në rastet që ngrenë çështje të ngjashme me ato në këtë çështje (*shih, për shembull, Gjyli kundër Shqipërisë, nr. 32907/07, §§43-47, 29 shtator 2009, dhe Qafaj Co. sh.p.k. cituar më lart, §§39-45*). Ajo nuk sheh asnjë arsye që të largohet nga ato konstatime në këtë çështje.

29. Duke pasur parasysh ligjin e saj procedural në lidhje me këtë çështje, Gjykata gjen se mosekzekutimi nga autoritetet vendore i aktgjykimit të datës 15 mars 1995 të gjykatës së qarkut në favor të aplikantëve ka cenuar thelbin e së drejtës së tyre për dëgjimin nga gjykata.

30. Për këtë arsye ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës.

II. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 13 LIDHUR ME NENIN 6 §1 TË KONVENTËS

31. Aplikantët u ankuan në bazë të nenit 13 të Konventës për mungesën e rekurseve të efektshme të brendshme për sa i përket mosekzekutimit të aktgjykimit të datës 14 mars të gjykatës së qarkut.

Neni 13 i Konventës parashikon që:

“Çdo njeri, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë të parashikuara në Konventë, duhet të ketë rekurs të efektshëm para një autoriteti kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në cilësi zyrtare.”.

A. Pranueshmëria

32. Gjykata vlerëson se kjo ankesë nuk është qartazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Për më tepër, ajo konstaton se kjo ankesë nuk është e papranueshme për ndonjë arsye tjetër. Prandaj ajo duhet të deklarohet e pranueshme.

B. Meritat

33. Gjykata vëren se Qeveria nuk e përmendi ekzistencën e një rekursi të efektshëm të brendshëm për ekzekutimin e një vendimi gjykate të formës së prerë. Për më tepër, në aktgjykimin në çështjen Gjyli të cituar më lart, Gjykata konstatoi sa më poshtë për sa i përket efektivitetit të një rekursi kushtetues për mosekzekutimin e një vendimi gjykate të formës së prerë.

“58. Gjykata vëren se aktgjykimet e Gjykatës Kushtetuese (*shih paragrafët 21-27 më lart*) pranuan se ka pasur një shkelje të së drejtës së ankuesve në qasjen në drejtësi për shkak të mosekzekutimit të vendimeve të gjykatave vendore. Megjithatë gjetjet e tyre ishin deklarative, kështu që Gjykata Kushtetuese nuk ofroi ndonjë zgjidhje të mjaftueshme. Në veçanti, ajo nuk caktoi ndonjë shpërblim të ndonjë dëmi monetar ose jomonetar, as mundi të ofronte një pikëpamje të qartë për të parandaluar shkeljen e pretenduar ose vazhdimin e saj.

59. Për më tepër, Gjykata vëren se veprimet e përmbarimit nuk ishin të efektshme në këtë rast. Po kështu, Qeveria nuk e kundërshtoi ekzistencën e ndonjë rekursi tjetër parandalues alternativ që, në rrethanat e çështjes mund të ishte shfrytëzuar nga aplikanti.

60. Gjykata arrin në përfundimin se, për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 13 lidhur me nenin 6 §1 të Konventës.”.

34. Gjykata nuk sheh arsye të arrijë në ndonjë përfundim të ndryshëm në rrethanat e kësaj çështjeje, të cilat janë të ngjashme me ato të çështjes Gjyli. Aplikantët nuk kishin asnjë rekurs për të parandaluar vazhdimin e shkeljes së të drejtave të tyre të garantuara në nenin 6 §1 të Konventës, ose të merrnin kompensimin që u ishte caktuar.

35. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 13 lidhur me nenin 6 §1 të Konventës.

III. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR.1 TË KONVENTËS

36. Aplikantët u ankuan se kishte pasur shkelje të së drejtës së tyre për gëzim të qetë të zotërimeve, të garantuar nga neni 1 i Protokollit nr.1 të Konventës, për shkak të mosekzekutimit të aktgjykimit të datës 14 mars 1995 të Gjykatës së Qarkut.

Neni 1 i Protokollit nr.1 të Konventës parashikon kështu:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit të qetë të zotërimeve të tij. Askush nuk duhet të privohet nga zotërimet e tij përveç se në interes publik dhe në bazë të kushteve të përcaktuara me ligj dhe me parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozita e mësipërme nuk e cenon në asnjë mënyrë të drejtën e një shteti të zbatojë ato ligje që duken të nevojshme për të kontrolluar përdorimin e pronës në pajtim me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve të tjera apo dënimeve.”

A. Pranueshmëria

37. Gjykata vlerëson se kjo ankesë nuk është qartazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35§3 të Konventës. Për më tepër, ajo konstaton se kjo ankesë nuk është e papranueshme për ndonjë arsye tjetër. Prandaj ajo duhet të deklarohet e pranueshme.

B. Meritat

38. Gjykata rithekson se një “pretendim” mund të përbëjë “zotërim” në kuptimin e nenit 1 të Protokollit nr.1 të Konventës, nëse vërtetohet në mënyrë të mjaftueshme se është i ekzekutueshëm (*shih Rafineritë Greke Stran dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë, aktgjykim i datës 9 dhjetor 1994, seria A nr. 301-B, f. 84, §59*).

39. Aktgjykimi i datës 14 mars 1995 të gjykatës së qarkut u ofroi aplikantëve një pretendim të ekzekutueshëm për kompensim të dëmit të ndërtesës së tyre. Vendimi mori formë të prerë më 14 prill 1995.

40. Gjykata kujton ligjin procedural të saj, që pamundësia e një aplikanti për të siguruar ekzekutim të një aktgjykimi të formës së prerë në favor të tij, përbën ndërhyrje në të drejtën e gëzimit të qetë të zotërimeve, siç përcaktohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të protokollit nr.1 (*shih, ndër autoritetet e tjera, Burdov kundër Rusisë, nr.59498/00, §40, KEDNJ 2002-III*).

41. Në këtë rast Gjykata vlerëson se pamundësia e aplikantëve për të siguruar ekzekutim të aktgjykimit të formës së prerë në favor të tyre përbente ndërhyrje në të drejtën e gëzimit të qetë të zotërimeve të tyre, brenda kuptimit të nenit 1 të Protokollit nr.1. Duke mos zbatuar aktgjykimin e datës 14 mars 1995 të Gjykatës së Qarkut, autoritetet kombëtare ua kanë pamundësuar aplikantëve të marrin paratë, të cilat ata i gëzonin për shkak të një aktgjykimi *res judicata* në dobi të tyre. Qeveria nuk ofroi ndonjë justifikim objektiv për vonesën në ekzekutimin e aktgjykimit të gjykatës vendore.

42. Si përfundim, ka pasur shkelje të nenit 1 të Protokollit nr.1.

IV. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

43. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Në rast se Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese në fjalë lejon vetëm dëmshpërblim të pjesshëm, Gjykata i ofron palës së dëmtuar, nëse është e nevojshme, kompensim të duhur.”

A. Dëmi

44. Aplikantët kërkuan 61,036 euro si dëmtim monetar, që përbëhej nga shuma e caktuar nga aktgjykimi i datës 14 mars 1995 të gjykatës së qarkut dhe humbja e interesit bankar, duke hamenduar që paratë do të ishin depozituar në një llogari kursimi. Ata kërkuan 10,000 euro për dëmtim jomonetar.

45. Qeveria i kundërshtoi pretendimet e aplikantëve.

46. Gjykata vlerëson se në rrethanat e kësaj çështjeje, pagesa e shumës që shteti u detyrohet aplikantëve në bazë të aktvendimit të formës së prerë të datës 14 mars 1995 të Gjykatës së Qarkut, do t’i rivendoste aplikantët sa më shumë të ishte e mundur në situatën në të cilën do të kishin qenë sikur autoritetet kombëtare ta kishin ekzekutuar aktgjykimin.

47. Për rrjedhojë, Gjykata vëren se shuma e caktuar nga autoritetet kombëtare ishte 4,600,000 lekë, afërsisht 33,065 euro. Ajo vëren më tej se mospagesa për një kohë të gjatë e shumës së caktuar nga gjykata vendore dhe vitet e pasigurisë sigurisht duhet t’u kenë shkaktuar aplikantëve dëm monetar që, të paktën pjesërisht, duhet kompensuar. Gjykata e vlerëson të arsyeshme se ata do të kishin tentuar ta investonin shumën e parave të caktuara më 14 mars 1995 (*shih, mutatis mutandis, Prodan kundër Moldavisë, nr. 49806/99, §§71-75, KEDNJ 2004-III (fragmente)*).

48. Për sa i takon dëmit jomonetar, Gjykata pranon se aplikantët vuajtën shqetësim që do të ishte shmangur në rast se autoritetet do ta kishin ekzekutuar aktgjykimin e formës së prerë.

49. Duke bërë vlerësimin e saj në baza të barabarta, siç kërkohet nga neni 41 i Konventës, Gjykata u cakton aplikantëve shumën e përgjithshme prej 65,000 eurosh për dëmin monetar dhe jomonetar. Kjo shumë do të shndërrohet në monedhën vendase të shtetit të paditur me kursin e këmbimit në datën e kryerjes së pagesës.

B. Shpenzimet

50. Aplikantët kërkuar 3,670 euro për shpenzimet e pësura para kësaj Gjykate. Ata paraqitën një faturë të vetme që përmbante zërat e hollësishëm të shpenzimeve të pretenduara të bëra.

51. Qeveria i kundërshtoi shpenzimet e aplikantëve, sepse ata nuk kishin paraqitur dëftesë për çdo zë të shpenzimeve që pretendohet se ishin bërë.

52. Gjykata vëren se Çështja “nuk ishte e ndërlikuar. Duke pasur parasysh të dhënat e pretendimit të paraqitur nga aplikantët, Gjykata u cakton atyre, për procedimin e çështjes në Strasburg, shumën e 2,000 eurove.

C. Interesi i krijuar

53. Gjykata vlerëson të përshtatshme që interesi i krijuar duhet të bazohet në normën marginale të interesit të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane, së cilës i duhen shtuar tri pikë përqindjeje.

PËR KËTO ARSYE, NË MËNYRË TË NJËZËSHME, GJYKATA:

1. E shpall aplikimin të pranueshëm.
2. Shpall se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për shkak të mosekzekutimit të aktgjykimit të datës 14 mars 1995 të gjykatës së qarkut.
3. Shpall se ka pasur shkelje të nenit 13 lidhur me nenin 6 §1 të Konventës për sa i përket mungesës së rekursit të brendshëm të efektshëm lidhur me mosekzekutimin e aktgjykimit të datës 14 mars 1995 të Gjykatës së Qarkut.
4. Shpall se ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës për shkak të mosekzekutimit të aktgjykimit të datës 14 mars 1995 të gjykatës së qarkut.
5. Shpall:
 - a) se shteti i paditur duhet t’u paguajë aplikantëve, brenda tre muajve nga data në të cilën aktgjykimi merr formë të prerë sipas nenit 44 §1 të Konventës, shumat e mëposhtme, që duhet të shndërrohen në monedhën vendase të shtetit të paditur me kursin e këmbimit në datën e kryerjes së pagesës:
 - i) 65,000 (gjashtëdhjetë e pesë mijë) euro, plus çdo taksë që mund t’u vihet në ngarkim aplikantëve, për dëmin monetar dhe jomonetar;
 - ii) 2,000 (dymijë) euro, plus çdo taksë që mund t’u vihet në ngarkim aplikantëve, për shpenzimet e kryera.
 - b) se, nga skadimi i afatit tremujor të lartpërmendur deri në momentin e pagesës mbi shumat e mësipërme, të paguhet interes i thjeshtë, i cili duhet të jetë i barabartë me normën marginale të interesit të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës në fjalë, plus tri pikë përqindjeje.
6. Rrëzon pjesën tjetër të pretendimit të aplikantëve për kompensim të duhur.

Përpiluar në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 20 korrik 2010, në bazë të Rregullit 77 §§2 dhe 3 të Rregullave të Gjykatës.

Fatos Araci
Zëvendësregjistruar

Nicolas Bratza
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“GJYLI KUNDËR SHQIPËRISË”⁵
(aplikimi nr. 3290/07)

VENDIM
(kompensim i drejtë)
Strasburg
7 dhjetor 2010

*Ky vendim merr formën e prerë nën rrethanat e paraqitura në nenin 44§2 të Konventës.
Ai mund të bëhet subjekt i një rishqyrtimi me qëllime editoriale.*

Në çështjen “Gjyli kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt) e mbledhur si një dhomë e përbërë nga:

Nicolas Bratza, president
dhe Lawrence Early, regjistrari i seksionit
Pasi diskutoi në privatësi më 16 nëntor 2010,
Lëshuan vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në këtë datë.

PROCEDURA

1. Çështja filloi me një aplikim (nr.32907/07) kundër Shqipërisë” e paraqitur në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (Konventa) nga një shtetas shqiptar, z. Ali Gjyli (aplikuesi), më 13 korrik 2007. Aplikuesi u ankua për mungesën e zbatimit të dy vendimeve gjyqësore.

2. Në vendimin e marrë më 29 shtator 2009 (vendimi themelor), Gjykata vendosi unanimitisht se kishte pasur thyerje të nenit 6§1 të Konventës, përsa i përket mungesës së zbatimit të vendimit të Gjykatës së Rrethit Durrës të datës 27 shtator 2005 (*shiko Gjyli v. Shqipërisë, nr.32907/07, 29 shtator 2009*).

3. Në bazë të nenit 41 të Konventës, aplikuesi kërkoi vetëm kompensim të dëmit monetar të shkaktuar si rezultat i mospagimit të parave të mbajtura nga paga.

4. Duke qenë se kërkesa për aplikimin e nenit 41 të Konventës nuk ishte gati për vendim në lidhje me dëmtimin monetar, Gjykata e arkivoi atë dhe ftoi Qeverinë dhe aplikantin të paraqisnin, brenda tre muajve, nga data në të cilin vendimi u bë i formës së prerë në bazë të nenit 44§2 të Konventës, komentet e tyre në formë të shkruar mbi këtë çështje, dhe në veçanti të vinin në dijeni Gjykatën për çdo marrëveshje që mund të arrihej midis tyre (ibid., 67 dhe pika 6 e parashikimeve operative).

5. Si aplikanti, ashtu edhe qeveria i arkivuan vëzhgimet e tyre brenda afatit kohor që iu ishte përcaktuar. Nuk u gjet asnjë e dhënë e cila mund të siguronte një marrëveshje miqësore.

FAKTET

RRETHANAT E ÇËSHTJES

1. Ngjarjet përpara marrjes së vendimit themelor

6. Në datën 9 korrik 2009 aplikanti u hoq nga puna. Duke e konsideruar heqjen e tij nga puna si vendim arbitrar, ai e paraqiti atë përpara Gjykatës së Rrethit Durrës (gjykata e rrethit). Aplikanti nuk kërkoi shpërblim për dëmin monetar.

7. Nga një vendim i datës 27 shtator 2005, i cili u bë i formës së prerë, gjykata e rrethit e gjykoi vendimin për pushim nga puna të pavlefshëm sipas një procedure jo të saktë dhe urdhëroi rikthimin e aplikuesit në punë. Ky vendim nuk u zbatua kurrë.

⁵ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 72*. Tiranë, 2011. f.8

8. Me anë të disa procedurave të njëpasnjëshme, të cilat ishin në pritje të një vendimi përpara gjykatave vendore në kohën kur kjo gjykatë mori vendimin themelor, aplikuesi kërkoi pagimin e parave të mbajtura nga paga që prej datës 9 korrik 2005.

2. Ngjarjet pas marrjes së vendimit themelor

9. Me një vendim të datës 10 nëntor 2009, Gjykata e Lartë deklaroi të dhënat e aplikantit për sa i përket kërkesës së tij për marrjen e parave të mbajtura nga rroga. Duke qenë se punëdhënësi i kishte paguar aplikantit paratë e mbajtura nga rroga për periudhën midis 9 korrikut 2005 dhe 31 dhjetorit 2006, Gjykata e Lartë deklaroi se punëdhënësi duhej t'i paguante aplikuesit paratë e mbajtura për periudhën midis 1 janarit 2007 dhe 23 janarit 2009, datë në të cilën aplikuesi kishte dalë në pension.

10. Deri më 24 mars 2010 aplikuesit i ishte paguar shuma prej 931,728 lekësh shqiptarë (e gjitha) nga paratë e mbajtura për periudhën midis 1 janarit 2007 dhe 31 marsit 2008. Deri më sot, pjesa tjetër e parave të mbajtura nga rroga (e gjitha) 1,000,000 për periudhën 1 prill 2008 dhe 23 janar 2009) nuk i është paguar ende aplikuesit.

LIGJI

11. Në pjesën operative të vendimit themelor, Gjykata i bëri një shpërblim aplikuesit në lidhje me dëmin jomonetar, kostove dhe shpenzimeve. Megjithatë ajo vendosi ta rezervonte aplikimin e nenit 41 të Konventës, mbi dëmin monetar, të cilin neni e përcakton si më poshtë:

“Nëse Gjykata konstaton në dhunimin e Konventës ose protokolleve, dhe nëse ligji i brendshëm i palës së lartë kontraktuese lejon të bëhet vetëm një shpërblim i pjesshëm, Gjykata, nëse është e nevojshme, siguron kompensim vetëm për palën e dëmtuar”.

A. Dëmi monetar

1. Parashtrimet e palëve

12. Aplikuesi kërkoi marrjen e parave të papaguara nga rroga nga 9 korriku 2005 deri në ditën e daljes së tij në pension më 23 janar 2009. Ai deklaroi të gjithë shumën 2,724,965, përafërsisht 19,318 euro, shumë e cila sigurohej nga të ardhurat bazë dhe kontributet e sigurimeve shoqërore.

13. Qeveria parashtrroi faktin se gjykatat vendore e kishin njohur të drejtën e aplikuesit për t'u paguar për paratë e mbajtura nga rroga. Për pasojë, ekzekutimi i dhënies së parave të mbajtura kishte filluar dhe do të plotësohej për pjesën ende të papaguar. Qeveria pranoi se kishte pasur një thyerje të së drejtës së aplikuesit për të pasur akses në gjykatë në lidhje me moszbatimin e vendimit përfundimtar të gjykatës dhe i kërkoi kësaj Gjykate të merrte vendimin se thyerja e ligjit ishte kompensimi i mjaftueshëm për aplikuesin.

2. Vlerësimi i Gjykatës

14. Gjykata rithekson faktin se vendimi në të cilin gjendet një thyerje e ligjit e vë shtetin përgjegjës përpara një detyrimi ligjor për t'i dhënë fund kësaj thyerjeje dhe të dëmshpërblejë për pasojat e shkaktuara në mënyrë të tillë që ta rikuperojë situatën në gjendjen siç ishte përpara se të ndodhte kjo thyerje e ligjit (*shiko Mbreti i Mëparshëm i Greqisë dhe të Tjerët v. Greqisë [GC] (kompensim i drejtë)*, nr. 25701/94, §72, 28 nëntor 2002). Nëse ligji kombëtar nuk lejon të bëhet kompensim ose nëse lejon ndonjë kompensim të pjesshëm, neni 41 i jep të drejtën gjykatës t'i sigurojë palës së dëmtuar kompensimin e duhur në bazë të rrethanave (*shiko Iatridis v. Greqisë (kompensim i drejtë) [GC]*, nr.31107/96, §§ 32-33, ECHR 2000-XI).

15. Gjykata duhet të përcaktojë fillimisht nëse ligji kombëtar lejon të bëhet kompensimi për pasojat e shkaktuara nga dhunimi të përcaktuar nga vendimi themelor (*shiko Vajagirov v. Kroacisë (kompensim i drejtë) [GC]*, nr.30431/03, §23, 20 korrik 2006). Ajo vë re në lidhje me këtë çështje se më 10 nëntor 2009 Gjykata e Lartë mbështeti veprimin civil të aplikuesit për t'u paguar për paratë e mbajtura nga rroga dhe urdhëroi punëdhënësin e tij t'i paguante aplikuesit paratë e mbajtura për periudhën 31 dhjetor 2006 dhe 23 janar 2009. Gjykata gjithashtu vë re se në një datë të papërcaktuar aplikuesit iu pagua shuma prej 931,728, për paratë e mbajtura për periudhën midis 1 janarit 2007 dhe 31 marsit 2008. Megjithatë, shuma e mbetur nga paratë e mbajtura nga rroga, shumë e cila është 1,000,000, nuk i është paguar ende aplikuesit.

16. Në këtë situatë, Gjykatës i duhet të dalë në vendimin se pa marrë parasysh kompensimin e pjesshëm që i është paguar aplikuesit, autoritetet vendore nuk i janë bindur vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 10 nëntor 2009. Gjykata deklaron se aplikuesi duhet të kompensohet sipas shumës së përcaktuar nga mbajtja e lekëve nga paga sipas llogaritjeve të bëra nga autoritetet, në mungesë të një argumenti të detajuar të paraqitur nga aplikuesi.

17. Më tej Gjykata vë re se aplikuesi, ashtu siç kishin bërë më parë edhe gjykatat vendore, nuk kishte bërë ndonjë kërkesë në lidhje me interesat që mund t'i shtoheshin shpërblimit për të kompensuar humbjen e vlerës së shpërblimit me kalimin e kohës. Kështu, Gjykata nuk jep ndonjë shpërblim në lidhje me këtë faktor (*krabaso Ghigo v. Malta* (kompensim i drejtë), nr. 31122/05, §20, 17 korrik 2008).

18. Gjykata, duke bërë vlerësimet bazuar në gjykime të drejta, i jep si shpërblim aplikuesit shumën prej 7,200 eurosh.

B. Interesi i papaguar

19. Gjykata e shikon të arsyeshme që interesi i papaguar duhet të bazohet mbi shkallën marginale të huave të Bankës Qendrore Europiane, së cilës duhet t'i shtohet tre për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË UNANIMITET:

1. Vendos:

a) se shteti përgjegjës duhet t'i paguajë aplikuesit, brenda tre muajve nga data në të cilin vendimi bëhet i formës së prerë në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, 7,200 euro (shtatë mijë e dyqind euro) bazuar në dëmin monetar, plus edhe çdo taksë që mund të jetë e tatueshme, duke i konvertuar në sistemin monetar vendas të shtetit përkatës sipas normave që aplikohen në datën e bërjes së pagesës;

b) që prej përfundimit të tre muajve të sipërpërmendur deri në momentin e pagesës, interesi do të paguhet sipas shumës së mësipërme me një vlerë të njëjtë me vlerën marginale të huas të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit plus tre për qind.

2. Heq nga përgjegjësia e vet kërkesën e aplikuesit për kompensim.

E mbajtur në anglisht dhe në formë të shkruar, më 7 dhjetor 2010, në bazë të rregullit 77 §§2 dhe 3 të rregullave të Gjykatës.

Lawrence Early
Regjistrar

Nicolas Bratza
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“MISHGJONI KUNDËR SHQIPËRISË”⁶
(ankimi nr.18381/05)

VENDIM

Strasbourg

7 dhjetor 2010

Ky vendim bëhet i formës së prerë në rrethanat e parashikuara në nenin 44§2 të Konventës.

Ai mund të jetë objekt rishikimi redaktorial.

Në çështjen Mishgjoni kundër Shqipërisë, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt) me trup gjykues të përbërë prej:

Nicolas Bratza, kryetar

Lech Garlicki

Ljiljana Mijovica

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Nebojša Vučinić

Vincent Anthony de Gaetano, gjyqtarë dhe Lawrence Early, sekretar i seksionit,

pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 16 nëntor 2010, merr në këtë datë vendimin e mëposhtëm:

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në një ankim (nr.18381/05) kundër Republikës së Shqipërisë dërguar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrotjtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (Konventa) nga një nënshtetase shqiptare, znj. Mirela Mishgjoni (ankuese), më 4 maj 2005.

2. Ankuesja u përfaqësua nga z. A. Hysi, avokat që ushtron profesionin e tij në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua fillimisht nga agjentja e asaj kohe znj. S. Meneri dhe nga znj. E. Hajro pas dorëzimit të vëzhgimeve shtesë u përfaqësua.

3. Ankuesja pretendon disa shkelje të nenit 6 §1 të Konventës dhe nenit 13 marrë në lidhje me nenin 6.1.

4. Më 1 shkurt 2008, kryetari i seksionit të katërt, të cilit i është dërguar ankimi, vendosi të njoftonte Qeverinë rreth tij. Sipas dispozitave të nenit 29 §3 të Konventës (neni i ri 29§1) u vendos të shqyrtohej themeli i çështjes së bashku me pranueshmërinë e saj.

5. Më 9 qershor 2008, Qeveria dorëzoi komentet e saj. Ankuesja u përgjigj më 19 shtator 2009.

6. Më 7 shtator 2009, kryetari i seksionit të katërt vendosi t'i komunikonte sërish ankimin shtesë Qeverisë, në rrethanat e ofrimit të informacioneve të reja për Gjykatën. Palët iu përgjigjën me shkrim vëzhgimeve të njëra-tjetrës.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

7. Ankuesja ka lindur në Vlorë në vitin 1972 dhe banon në Vlorë.

A. Proceset administrative dhe penale kundër ankuses

8. Ankuesja është caktuar gjyqtare në Gjykatën e Rrethit Vlorë në vitin 1996. Në dhjetor të vitit 2001 kundër saj u hap një proces disiplinor nga inspektorët e Këshillit të Lartë të Drejtësisë (KLD). Mbi bazën e rezultateve të këtij procesi, prokurorisë iu kërkua të hapte një proces penal

⁶ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 72*. Tiranë, 2011. f.10

kundër ankueses. Hetimi filloi më 12 janar 2002 dhe çoi në pezullimin e ankueses nga puna po të njëjtën ditë.

9. Më 26 prill 2002, prokuroria e ndaloi hetimin penal për shkak të mungesës së provave. Gjithsesi, më 15 korrik 2002 KLD-ja e heq nga puna ankuesen për shkelje flagrante të disiplinës profesionale, ndërkohë që ajo ishte me raport mjekësor. Procesverbalet e takimeve të mëparshme të KLD-së dëshmojnë se ankueses i ishte kërkuar në disa raste të paraqitej në KLD. Ajo ka qenë me raport për një kohë të gjatë për shkak të një neuroze depresive. KLD-ja e vijoi procesin në mungesë të saj.

B. Proceset në lidhje me heqjen e ankueses nga puna

10. Më 22 korrik 2002 ankuesja kundërshtoi vendimin e KLD-së, datë 15 korrik 2002 duke dorëzuar një ankesë në Gjykatën e Lartë, e cila është gjykata përgjegjëse për të përcaktuar çështjet e faktit dhe të ligjit. Më 18 nëntor 2002, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë e rrëzuan ankesën.

11. Ankimi pasardhës kushtetues i ankueses për Gjykatën Kushtetuese u pranua më datë 12 nëntor 2004. Gjykata Kushtetuese gjeti shkelje të nenit 42 të Kushtetutës dhe të nenit 6 të Konventës për shkak të procedimit në mungesë. Ajo rrëzoi të dyja vendimet (atë të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë dhe të KLD-së) dhe e ridërgoi çështjen për shqyrtim në KLD.

12. Në përgjigje të kërkesës së ankueses për rishqyrtim të çështjes në Gjykatën e Rrethit Vlorë, Kryetari i Gjykatës së Rrethit Vlorë u përgjigj më 23 dhjetor 2004 se kjo gjykatë nuk ishte organi kompetent për trajtimin e kërkesës së saj.

13. Më 28 dhjetor 2004, ankuesja i dërgon një kërkesë KLD-së për rishqyrtim çështjeje. Ajo kërkon që KLD-ja të trajtojë sërish çështjen e saj në përputhje me vendimin e Gjykatës Kushtetuese.

14. Më 24 tetor 2008, KLD-ja vendosi të hiqte nga puna ankuesen me arsyetimin e shkeljeve flagrante që diskreditojnë seriozisht pozicionin dhe imazhin e një gjyqtari. Ankuesja e apeloj vendimin në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

15. Më 6 shkurt 2009, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë e rrëzuan vendimin e KLD-së, datë 24 tetor 2008. Ato konstatuan se procedura e lidhur me masën disiplinore kishte qenë shumë e gjatë, dhe, si rezultat, masa në fjalë nuk mund të japë asnjë efekt. Si pasojë, kjo masë ishte e pavlefshme (masa disiplinore e marrë tej një afati të arsyeshëm ndaj kësaj gjyqtareje është e paefektshme dhe konsiderohet e pavlefshme ... prandaj vendimi i KLD-së duhet të shfuqizohet).

16. Në 27 shkurt 2009, ankuesja u kthye në punë si gjyqtare në Gjykatën e Rrethit Vlorë.

C. Procedurat në lidhje me pagimin e pagave të munguara

17. Pas ndërprerjes së procedimit penal më 26 prill 2002, ankuesja i kërkoj KLD-së dhe Ministrin të Drejtësisë t'i paguanin pagat e munguara, gjatë periudhës në të cilën ajo ishte pezulluar nga puna.

18. Më 10 prill 2003, ankuesja, duke u mbështetur në seksionet 27 dhe 38 të aktit gjyqësor, depozitoi një ankesë në Gjykatën e Rrethit Vlorë, ku kërkonte pagimin e pagave të munguara që prej 12 janarit 2002 deri më 15 korrik 2002 dhe dëmet pasuese. Më 13 shkurt 2004, Gjykata e Rrethit Vlorë (Gjykata e Rrethit) vendosi në favor të ankueses. Ajo konstatoi se përderisa proceset penale ishin ndërprerë, ankueses i duheshin paguar pagat e munguara për periudhën nga 12 janari deri më 15 korrik 2002, në përputhje me seksionin 27 të aktit gjyqësor. Në një datë të paspecifikuar, Kryetari i Gjykatës së Rrethit Vlorë e apeloj vendimin.

19. Më 5 nëntor 2004, Gjykata e Apelit Vlorë e rrëzoi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ajo u bazua në vendimin e KLD-së të datës 15 korrik 2002, sipas të cilit ankuesja ishte hequr nga puna (*shih paragrafin 9 më lart*). Ajo konstatoi se për aq kohë sa ishte marrë vendim për kthimin në punë të ankueses, ajo nuk mund të përfitonte marrjen e pagave të munguara.

20. Më 4 dhjetor 2004, ankuesja iu drejtua Gjykatës së Lartë. Ajo pretendoi se Gjykata e Apelit e kishte zbatuar në mënyrë të parregullt legjislacionin e brendshëm dhe nuk kishte dhënë arsye të mjaftueshme në vendimin e saj.

21. Më 21 tetor 2005, Gjykata e Lartë e rrëzoi ankesën e ankueses, duke konstatuar se ajo nuk përmbante arsye të ligjshme apelimi, në përputhje me nenin 472 të Kodit të Procedurës Civile (KPP).

22. Më 26 tetor 2006, ankuesja iu drejtua Gjykatës Kushtetuese, duke u mbështetur në të njëjtat argumente që kishte depozituar para Gjykatës së Lartë. Ajo pretendoi gjithashtu se gjykatat e brendshme nuk ishin të paanshme në shqyrtimin e çështjes së saj.

23. Më 3 korrik 2007, Gjykata Kushtetuese, me trup gjykues të përbërë prej tre gjyqtarësh, e rrëzoi çështjen si shprehimisht të papabuar.

II. LEGJISLACIONI DHE PRAKTIKA E BRENDSHME PËRKATËSE

A. Kushtetuta e Shqipërisë

Pjesët përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë parashikojnë si më poshtë:

“Neni 42 §2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

“Neni 142 §3

Organet e shtetit janë të detyruara të zbatojnë vendimet gjyqësore.”

Neni 131

Gjykata Kushtetuese vendos për: ... f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.”

B. Akti i KLD-së (ligji nr.8811, datë 17 maj 2001, ndryshuar nga ligji nr.9448, datë 5 dhjetor 2005 “Për organizimin dhe funksionimin e KLD-së”)

24. Ky ligj merret me anëtarësimin e përgjithshëm, organizimin, funksionimin dhe përgjegjësitë e KLD-së, e cila drejtohet nga Presidenti i Republikës. Ndërmjet detyrave të saj kryesore, KLD-ja vendos emërimin dhe largimin nga puna të gjyqtarëve të gjykatave të rrethit dhe gjykatave të apelit. Ligji parashikon dhe kryerjen e proceseve disiplinore kundër gjyqtarëve. Sipas ligjit, është detyrë e Ministrit të Drejtësisë të inspektojë gjykatat e shkallës së parë dhe gjykatat e apelit. Ministri dërgon kërkesa për fillimin e proceseve disiplinore kundër gjyqtarëve në Këshillin e Lartë të Drejtësisë, i cili shprehet me një vendim për këto kërkesa. Brenda 10 ditësh të marrjes së njoftimit për këtë vendim të KLD-së, mund të bëhet ankimim në Gjykatën e Lartë.

25. Seksioni 19 i aktit të KLD-së parashikon se Kryetari vendos për kohën dhe datën e takimeve të

KLD-së, të cilat duhet të mbahen të paktën një herë në dy muaj.

C. Akti gjyqësor (ligji nr.8436, datë 28 dhjetor 1998 “Për organizimin e gjyqësorit në Republikën e Shqipërisë”)

26. Seksioni 27 i aktit të gjyqësorit parashikon se një gjyqtar pezullohet nga detyra kur kundër tij fillon një proces penal deri sa të merret një vendim përfundimtar për të. Në rastin kur gjyqtari shpallet i pafajshëm nga një vendim përfundimtar gjykate, gjyqtari ka të drejtë të rimarrë pozicionin e tij, si dhe një kompensim të plotë për kohën kur ishte i pezulluar nga detyra.

27. Seksioni 38 parashikon se një gjyqtar ka të drejtë të marrë fletoret zyrtare, periodikët dhe buletinet gjyqësore pa pagesë.

28. Kreu V i aktit gjyqësor merret me përgjegjësinë disiplinore të gjyqtarëve. Seksioni 40 parashikon që gjyqtarët mbajnë përgjegjësi për thyerje të disiplinës dhe kryerjeve të akteve ose sjelljeve që i diskreditojnë ata seriozisht, personalisht dhe organin e drejtësisë në përgjithësi. Seksioni 42 që parashikon heqjen nga puna si një ndër masat që mund të merret kundër një gjyqtari për shkelje të disiplinës në punë është shfuqizuar nga vendimi nr.3, datë 20 shkurt 2006 i Gjykatës Kushtetuese.

D. Kodi i Procedurës Civile

29. Nenet 324-333 trajtojnë vendimet për mosmarrëveshjet administrative. Neni 324 parashikon se një palë mund të ngrejë padi në gjykatë me synimin e kundërshtimit të refuzimit të miratimit të një akti administrativ.

30. Neni 472 parashikon si më poshtë:

“Vendimet e shpallura nga gjykata e apelit dhe ato të gjykatës së shkallës së parë, në rastet që përcaktohen nga ky Kod, mund të ankimohen me rekurs në Gjykatën e Lartë vetëm kur: a) nuk është respektuar ose është zbatuar keq ligji; b) ka shkelje të rënda të normave procedurale (neni 467 i këtij Kodi); c) për shkelje procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit. ...”.

E. Akti i Gjykatës Kushtetuese (organizimi dhe funksionimi), (ligji nr.8577 i datës 10 shkurt 2000)

“Neni 81 – Ekzekutimi i vendimeve

1. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese janë detyruese.

2. Ekzekutimi i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese sigurohet nga Këshilli i Ministrave nëpërmjet organeve përkatëse të administratës shtetërore.

3. Gjykata Kushtetuese mund të caktojë një tjetër organ përgjegjës për ekzekutimin e vendimeve të tij dhe, sipas nevojës, dhe metodën e ekzekutimit të tij.

4. Personat që nuk zbatojnë ose parandalojnë zbatimin e vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, kur veprimi i tyre nuk përbën vepër penale, janë objekt i një gjobe (...) të vënë nga Kryetari i Gjykatës Kushtetuese, vendimi i të cilit është përfundimtar dhe përbën titull ekzekutiv.”.

LEGJISLACIONI

31. Ankuesja u ankua sipas nenit 6 §1 të Konventës për moszbatim të vendimit të Gjykatës Kushtetuese, datë 12 nëntor 2004, kohëzgjatjen e proceseve administrative dhe gjyqësore në lidhje me heqjen e saj nga puna dhe proces të padrejtë në lidhje me pagimin e pagave të munguara, për periudhën gjatë së cilës ajo ishte e pezulluar nga puna.

Neni 6 §1 i Konventës parashikon si më poshtë:

“Në ushtrimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile, ... çdo person ka të drejtën e një procesi të drejtë ligjor ... nga [një] ... gjykatë ...”.

32. Sipas nenit 13 të Konventës, ankuesja është ankuar për mungesë të një zgjidhjeje efektive për zbatimin e vendimit të Gjykatës Kushtetuese, datë 12 nëntor 2004. Pjesët përkatëse të nenit 13 të Konventës parashikojnë si më poshtë:

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e përcaktuara në këtë Konventë, ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare.”.

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

A. Pranueshmëria

1. Parashtrimet e palëve

33. Qeveria u bazua në mospranueshmërinë e nenit 6.1 të Konventës në vëzhgimet e saj. Ajo parashitroi se vendimi i Gjykatës Kushtetuese, datë 12 nëntor 2004 nuk prodhon asnjë të drejtë apo detyrim civil për ankuesen. Sipas Qeverisë, Gjykata Kushtetuese ia ktheu çështjen për rishqyrtim KLD-së pa urdhëruar kthimin në punë të ankueses.

34. Për më tepër, sipas pikëpamjes së Qeverisë, mosmarrëveshjet që lidhen me rekrutimin, karrierën dhe përfundimin e punësimit në shërbimin civil, si rregull, nuk konsiderohen si mosmarrëveshje “civile” brenda kuptimit të nenit 6.1 të Konventës. Qeveria u bazua në kriterin “funksional” siç parashikohet në çështjen *Pellegrin kundër Francës* [GC], nr.28541/95, para 66-67, GJEDR 1999-VIII dhe *Pitkevich kundër Rusisë* (vend.), nr. 47936/99, datë 8 shkurt 2001 në aspektin që një gjyqtar “merr pjesë drejtpërsëdrejti në ushtrimin e kompetencave që atij i njihen nga ligji publik dhe kryen detyrat që i caktohen për ruajtjen e interesave të përgjithshme të shtetit”. Qeveria i kërkoi Gjykatës të deklaronte ankesën e ankuesit si të papërputhshme *ratione materiae*.

35. Në komentet e saj shtesë Qeveria parashtroi se ankuesja nuk ishte më “viktimë”. Sipas saj, vendimi i Gjykatës së Lartë, datë 6 shkurt 2009, e njeh shprehimisht shkeljen e të drejtës për proces të drejtë ligjor për ankuesen, dhe i dha asaj *restitutio* nëpërmjet kthimit në punë të ankueses.

36. Ankuesja vijoi se proceset e gjykatave të brendshme lidhen me një të drejtë “civile” në kuadrin e vendimit të Gjykatës në çështjen *Gjyli kundër Shqipërisë*, nr. 32907/07, §37, datë 29 shtator 2009 dhe *Vilho Eskelinen dhe të Tjerë kundër Finlandës* [GC], nr.63235/00, §62, GJEDN] 2007-IV, §62, datë 8 gusht 2006.

Ajo u shpreh se ka përdorur të gjitha mjetet e brendshme juridike në lidhje me ankimin e saj.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Objekti i çështjes

37. Gjykata thekson se Gjykata është organi i duhur për të bërë tipizimin e çështjes në përputhje me ligjin, mbi bazën e fakteve të çështjes. Ajo nuk ndihet e detyruar të pranojë përshkrimin e dhënë nga ankuesja ose nga Qeveria (*shih çështjen Mullahi dhe të Tjerë kundër Shqipërisë*, nr. 9074/07, §73, datë 23 mars 2010).

38. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës Kushtetuese, datë 12 nëntor 2004, e dërgoi çështjen për rishqyrtim në KLD, pa vendosur përfundimisht për themelin e çështjes. Po ashtu, Gjykata Kushtetuese nuk mori ndonjë vendim përfundimtar në favor të ankueses (bëni krahasime dhe kontraste me çështjen *Gjyli*, të përmendur më lart). Si rezultat, Gjykata është e mendimit se dy ankesat e para të ankueses duhet të shqyrtohen nga pikëpamja e përputhshmërisë me kërkesën për “kohë të arsyeshme” të parashikuar në nenin 6 të Konventës.

39. Më tej, Gjykata është e mendimit se kohëzgjatja e secilit grup procesesh, çfarë do të thotë që si proceset për heqjen nga puna dhe proceset e pagave të papaguara, duhet të shqyrtohen veçmas, pasi proceset që kanë të bëjnë me pagesat e munguara përfshijnë palë të ndryshme dhe argumente të ndryshme ligjore në lidhje me një temë/çështje të ndryshme.

b) Në lidhje me përputhshmërinë e pretenduar *ratione materiae*

40. Në vendimin *Vilho Eskelinen dhe të Tjerë*, të cituar më lart, Dhoma e Madhe e Gjykatës vendosi të rishqyrtonte kriterin e përcaktuar në vendimin për çështjen Pellegrin, përmendur më lart, për të përcaktuar zbatueshmërinë e nenit 6 për mosmarrëveshjet që lidhen me marrjen në punë dhe heqjen nga puna të nëpunësve civilë. Dhoma e Lartë vendosi në çështjen *Vilho Eskelinen dhe të Tjerë* që neni 6 §1 sipas parashikimit të tij “civil” duhet të jetë i zbatueshëm për të gjitha mosmarrëveshjet që përfshijnë nëpunësit civilë, me përjashtim të rasteve kur legjislacioni i brendshëm e përjashton shprehimisht të drejtën për t’iu drejtuar gjykatës për postin ose kategorinë e stafit në fjalë, dhe kur ky përjashtim është i justifikuar me arsye objektive që janë në interes të shtetit. Në parim, nuk mund të ketë justifikim për përjashtimin nga garancitë e nenit 6 të mosmarrëveshjeve të zakonshme të lidhura me punën, të tilla si mosmarrëveshje që lidhen me pagat, dietat ose të drejtat e tjera të ngjashme, mbi bazën e natyrës së veçantë të marrëdhënies ndërmjet një nëpunësi të caktuar civil dhe shtetit në fjalë (*shih Vilho Eskelinen dhe të Tjerë*, cituar më lart, para 62).

41. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, Gjykata vëren se pretendimi civil i ankueses u shqyrtua dhe u pranua nga Gjykata e Lartë dhe Gjykata Kushtetuese. Ankuesja nuk është e përjashtuar nga legjislacioni i brendshëm “nga e drejta për t’iu drejtuar gjykatës” brenda kuptimit të nenit 6 të Konventës. Bazuar në testin e zhvilluar në çështjen *Vilho Eskelinen dhe të Tjerë*, përmendur më lart, Gjykata arrin në përfundimin se neni 6 është i zbatueshëm për proceset e brendshme rreth kësaj çështjeje (*shih edhe Olijic kundër Kroacisë*, nr. 22330/05, §§31-43, datë 5 shkurt 2009, ku Gjykata shprehet se neni 6 i Konventës është i zbatueshëm për proceset disiplinore kundër një gjyqtari). Si rezultat, Gjykata e rrëzon këtë kundërshtim.

c) Në lidhje me pretendimin e mungesës së statusit “të viktimës” për ankuesen

42. Gjykata thekson se një vendim ose masë në favor të ankuesit, në parim, nuk është i mjaftueshëm e për t’i mohuar individit statusin e tij/saj të “viktimës”, me përjashtim të rasteve kur organet kombëtare kanë njohur ose shprehimisht ose në thelb shkeljen e Kushtetutës dhe

kanë ofruar shpërblim për këtë shkelje (shih *Ammur kundër Francës*, datë 25 qershor 1996, §36, raportet e vendimeve gjyqësore 1996-III dhe *Dalban kundër Rumanisë* [GC], nr.28114/95, §44, GJEDNJ 1999-VI).

43. Në këtë çështje, Gjykata është e mendimit se ndërsa është zbatuar vendimi përkatës dhe Gjykata e Lartë e njeh shkeljen e të drejtës së ankueses për gjykim të drejtë brenda një kohe të arsyeshme, vendimi i Gjykatës, datë 6 shkurt 2009, nuk qe i suksesshëm për sa i përket përcaktimit të një dëmshpërblimi, për periudhën gjatë së cilës ndodhi shkelja. Kthimi në punë i ankueses nuk e ndreq situatën *a priori*. Në këto rrethana, ankuesja mund të vazhdojë të pretendojë se është “viktimë” e shkeljes së të drejtave të saj që i njihen nga Konventa, si rezultat i vonesave në respektimin e vendimit të Gjykatës Kushtetuese. Si rezultat, Gjykata e rrëzon këtë kundërshtim.

d) Në lidhje me zgjatjen e pretenduar të proceseve lidhur me pagat e munguara

44. Gjykata thekson se arsyeshmëria e kohëzgjatjes së proceseve duhet të trajtohet në kuadrin e rrethanave të çështjes dhe duke marrë parasysh kriteret e mëposhtme: kompleksitetin e çështjes, sjelljen e ankueses dhe të organeve përkatëse dhe çfarë rrezikonte ankuesja në mosmarrëveshje (shih, për shembull, *Gjonbocari dhe të tjerë kundër Shqipërisë*, nr.10508/02, §61, datë 23 tetor 2007).

45. Gjykata është e mendimit se proceset që lidhen me pagat e munguara, që mbulojnë periudhën

që prej datës 10 prill 2003 e deri më 3 korrik 2007, kanë një kohëzgjatje prej pak më shumë se katër vjetësh për katër nivele gjykimi. Duke pasur parasysh numrin e niveleve të gjykimit, Gjykata nuk është e mendimit se kohëzgjatja e proceseve në lidhje me pagat e munguara është e paarsyeshme, duke marrë parasysh dhe çfarë rrezikonte ankuesi (shih për shembull, çështjen *Gjonbocari dhe të tjerë*, përmendur më lart, §62).

46. Rezulton se kjo ankesë është shprehimisht e pabazuar dhe duhet rrëzuar në përputhje me nenin 35 §3 dhe 4 të Konventës.

e) Në lidhje me proceset e parregullta ligjore lidhur me pagat e munguara

47. Ankuesja ankohet se proceset në lidhje me pagimin e pagave të munguara janë të parregullta për aq kohë sa vendimi i Gjykatës së Lartë datë 21 tetor 2005 dhe vendimi i Gjykatës Kushtetuese datë 3 korrik 2007 nuk janë plotësisht të arsyetuara.

48. Qeveria parashtroi se proceset gjyqësore kanë qenë të rregullta. Më tej Qeveria vijon se gjykatat e brendshme kanë respektuar barazinë e palëve dhe kanë trajtuar argumentet e palëve duke ofruar arsye të mjaftueshme. Sipas Qeverisë, ankimi i ankueses lidhet kryesisht me interpretimin e të drejtës së brendshme, gjë që është kryesisht detyrë e gjykatave kombëtare. Në këtë aspekt, Gjykata e Apelit ka vendosur kundër ankueses në kuadrin e vendimit të Gjykatës së Lartë, datë 18 nëntor 2002, e cila ka pranuar heqjen e ankueses nga puna. Si pasojë, ankuesja nuk ka të drejtë të përfitojë pagat e munguara.

49. Gjykata thekson se nuk i takon asaj të zëvendësojë vlerësimin e fakteve të gjykatave të brendshme me vlerësimin e saj dhe, si rregull i përgjithshëm, u takon këtyre gjykatave të vlerësojnë provat që u janë parashtruar dhe të interpretojnë të drejtën e brendshme (shih *Jakupi kundër Shqipërisë*, nr.11186/03, datë 1 dhjetor 2009). Detyra e Gjykatës është që të sigurohet që proceset gjyqësore kanë qenë në tërësi të drejta ose jo.

50. Nga dosja e çështjes rezulton se ankuesja ka pasur mundësinë e të drejtuarit në procese të ndryshme. Ajo e ka parashtruar çështjen në gjykatat e brendshme, të cilat kanë vendosur për themelin e çështjes pas shqyrtimit dhe vlerësimit të të gjitha provave para tyre. Gjykata nuk është në gjendje të identifikojë ndonjë arbitraritet në proceset gjyqësore të gjykatave të brendshme.

51. Arsyet e kufizuara të dhëna nga Gjykata e Lartë në vendimin e saj, datë 1 tetor 2005, dëshmojnë qartazi se ankuesja nuk ka ngritur një pikë të parashikuar në dispozitat e legjislationit të brendshëm, e cila është kërkesë për pranueshmëri për dhënien e lejes për apelim. Gjykata vëren se kur Gjykata e Lartë kundërshton pranimin e një çështjeje mbi arsyetimin se nuk janë parashtruar arsyet ligjore për ngritjen e kësaj çështjeje, vetëm një arsyetim shumë i kufizuar mund

të plotësojë kërkesat e nenit 6 të Konventës (*shih mutatis mutandis, Marini e të tjerë kundër Shqipërisë*, nr.3738/02, §106, GJEDNJ 2007-XIV (ekstrakte). Më tej, përderisa apelimi kushtetues i ankueses përmbante të njëjtën bazë apelimi si Çështja “që i është dërguar Gjykatës Kushtetuese, i njëjti arsyetim mund të thuhet se mund të përdoret në lidhje me vendimin e Gjykatës Kushtetuese, datë 3 korrik 2007 (*shih çështjen Jakupi*, përmendur më lart).

52. Për arsyet e mësipërme, Gjykata është e mendimit se kjo ankesë është shprehimisht e pabazuar sipas kuptimit të nenit 35 §3, dhe, si rezultat, është e papranueshme në përputhje me nenin 35 §4 të Konventës.

f) Në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve që kanë të bëjnë me heqjen e ankueses nga puna

53. Gjykata është e mendimit se kjo ankesë nuk është shprehimisht e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Ajo konstaton më tej, se kjo ankesë nuk është e papranueshme për arsye të tjera. Si rezultat, kjo ankesë deklarohet e pranueshme.

B. Themeli i çështjes

1. Parashtrimet e palëve

54. Qeveria deklaroi se përbërja e KLD-së në vitin 2005 ka pësuar ndryshime drastike për shkak të zëvendësimit të disa prej anëtarëve të saj. KLD-ja me anëtarë të rinj ka qenë e angazhuar shumë në marrjen e vendimeve me synimin e zgjidhjes së problemeve të gjyqësorit, duke përcaktuar çështjet parësore, të tilla si emërimi i kryetarëve të gjykatave të brendshme, hetime disiplinore dhe miratimin e akteve ligjore të lidhura me performancën e gjyqësorit.

55. Ankuesja pretendoi se vendimi i Gjykatës Kushtetuese nuk ishte zbatuar, megjithëse KLD-ja ishte mbledhur dhe kishte trajtuar çështje disiplinore të lidhura me gjyqtarë të tjerë.

2. Vlerësimi i Gjykatës

56. Gjykata vëren se proceset e heqjes nga puna kanë filluar të paktën më 22 korrik 2002 dhe kanë përfunduar më 6 shkurt 2009. Gjykata është e mendimit se periudha që duhet të merret parasysh duhet të mbulojë gjithë kohështrirjen e proceseve për heqjen nga puna. Pra, këto procese kanë zgjatur më shumë se tetë vite për tre nivele juridiksioni.

57. Gjykata i referohet paragrafit 44 për parimet e përgjithshme nën nenin 6.1 të Konventës në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore.

58. Gjykata është e mendimit se proceset e heqjes nga puna nuk kanë paraqitur ndonjë element kompleksiteti. Ankuesja u kërkoi organeve të respektonin vendimin e Gjykatës Kushtetuese me anë të letrës së saj, datë 28 dhjetor 2004. Nuk mund të thuhet se ajo ka qëndruar pasive ose nuk ia ka dalë të shfaqë gatishmërinë e nevojshme. Po ashtu, nga shqyrtimi i dosjes së saj nuk rezulton se ajo ka pasur ndonjë vonesë në reagim. Në lidhje me sjelljen e organeve, Gjykata vëren se nga data 12 nëntor 2004 deri më 24 tetor 2008 nuk ka pasur asnjë vendim në lidhje me themelin e çështjes së ankueses që ka pasur vendimin e Gjykatës Kushtetuese. Çështja “e ankueses u trajtua sërish nga KLD-ja vetëm në vitin 2008, duke respektuar vendimin e Gjykatës Kushtetuese, datë 12 nëntor 2004. Del se, siç është parashtruar nga Qeveria, gjatë asaj kohe KLD-ja ka vendosur për masa të tjera disiplinore të ngjashme me atë të ankueses. Gjykata nuk gjen ndonjë arsye të qenësishme për mungesën e rishqyrtimit të çështjes së ankueses deri në atë kohë.

59. Gjykata nuk mund të pranojë argumentet e Qeverisë se ndryshimet në përbërjen e KLD-së në vitin 2005 dhe ripërcaktimi i përparësive të saj mund të justifikojnë vonesën thuajse katërvjeçare në rishqyrtimin e çështjes së ankueses. Gjykata thekson se një punonjës që mendon se është pezulluar ose hequr nga puna gabimisht nga punëdhënësi i tij/saj ka interes të madh vetjak në sigurimin e një vendimi gjyqësor për ligjshmërinë e këtij akti menjëherë. Për shkak të natyrës së tyre, mosmarrëveshjet e lidhura me punësimin kërkojnë vendim të shpejtë, duke marrë parasysh se çfarë vihet në rrezik për personin në fjalë, i cili nëpërmjet heqjes nga puna humb mjetet e të jetuarit (*shih Frydlender kundër Francës [GC], nr. 30979/96, §45, GJEDNJ, 2000-VII, përmendur më lart, §45*). Më tej, Gjykata thekson se u takon shteteve kontraktuese të organizojnë sistemet e tyre ligjore në mënyrë të tillë që organet kompetente të mund të plotësojnë kërkesat e

nenit 6 të Konventës, duke përfshirë dhe detyrimin për trajtimin e çështjeve brenda një kohe të arsyeshme (*shih Makarova kundër Rusisë, nr.23554/03, para 42, datë 1 tetor 2009*).

60. Gjykata mendon se një vonesë e përgjithshme prej thujse katër vitesh nga KLD-ja për të shqyrtuar sërish çështjen e ankueses nuk e plotëson kërkesën e “kohës së arsyeshme” të Konventës. Si rezultat, është shkelur nenin 6.1 i Konventës në lidhje me proceset e heqjes nga puna.

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 13 NË LIDHJE ME NENIN 6.1 TË KONVENTËS

A. Pranueshmëria

1. Parashtrimet e palëve

61. Ankuesja parashtroi se nuk ka pasur mjete të disponueshme dhe efektive në lidhje me ankimin e saj në bazë të nenit 6.1 të Konventës për sa i përket kohëzgjatjes së proceseve për heqjen e saj nga puna.

62. Qeveria parashtroi se neni 13 nuk është i pranueshëm në kuadrin e argumentimit të tij për mospranueshmëri të nenit 6.

2. Vlerësimi i Gjykatës

63. Gjykata vëren se në mënyrë që neni 13 të jetë i zbatueshëm, ankuesja duhet të ketë “pretendim të argumentuar” që dëshmon se ajo ka qenë objekt i shkeljes së të drejtave të parashikuara në Konventë (*shih Boyle dhe Rice kundër Mbretërisë, së Bashkuar, datë 27 prill 1988, §55, seritë A, nr.131*).

64. Në çështjen në fjalë, është e qartë se ankuesja ka pretendim të argumentuar në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve gjyqësore brenda kuptimit të nenit 6 të Konventës. Gjykata konstaton se neni 13 është i zbatueshëm dhe rrëzon kundërshtimin e Qeverisë.

65. Gjykata është e mendimit se kjo ankesë nuk është shprehimisht e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Më tej, Gjykata konstaton se ajo nuk është e papranueshme për asnjë arsye tjetër. Si rezultat, kjo pikë duhet të deklarohej e pranueshme.

B. Themeli

1. Parashtrimet e palëve

66. Qeveria insistoi se ankuesja mund të kishte ngritur padi për mosveprim kundër KLD-së në përputhje me nenin 324 të Kodit të Procedurës Civile. Qeveria vijon se ankuesja mund t'i kishte kërkuar Kryetarit të Gjykatës Kushtetuese vendosjen e një gjobe në përputhje me seksionin 81 të ligjit për Gjykatën Kushtetuese.

67. Ankuesja u përgjigj se ekzekutimi i vendimit të Gjykatës Kushtetuese i takon Këshillit të Ministrave. Në çdo rast, KLD-ja e kishte neglizhuar rishqyrtimin e çështjes së saj, megjithëse KLD-ja kishte trajtuar procese të tjera disiplinore.

2. Vlerësimi i Gjykatës

68. Neni 13 i Konventës garanton disponueshmërinë në nivel kombëtar të një mjeti për zbatimin e thelbit të të drejtave dhe lirive të Konventës në çfarëdolloj forme që mund të paraqiten në rendin e brendshëm juridik (*shih Kudla kundër Polonisë [GC], nr. 30210/96, §157, GJEDNJ 2000-XI*).

69. Qëllimi i detyrimeve të palëve kontraktuese sipas nenit 13 varion në varësi të natyrës së ankesës së ankuesit. Gjithsesi, mjetet që kërkohen nga neni 13 duhet të jenë “efektive” në praktikë dhe në ligj (*shih, për shembull, Ilhan kundër Turqisë [GC], nr. 22277/93, §97 GJEDNJ 2000-VII*) në kuptimin ose të parandalimit të shkeljeve të pretenduara ose në parandalimin e vijimit të tyre, ose të ofrimit të dëmshpërblimit për shkeljet që kanë ndodhur (*shih Kudla, përmendur më lart, §158*).

70. Është e vërtetë që, siç u theksua dhe nga Qeveria, ankuesja mund të kishte kundërshtuar mosveprimin e KLD-së në përputhje me nenin 324 (b) të KPC-së, ose mund të kishte depozituar një kërkesë në përputhje me seksionin 81 të ligjit për Gjykatën Kushtetuese. Gjithsesi, Gjykata nuk është e bindur se ndonjëri nga këto mjete do të ishte efektiv në praktikë kur bëhet fjalë për ankesat për kohëzgjatjen e proceseve. Qeveria nuk ka ofruar asnjë çështje nga jurisprudenca e gjykatave kombëtare që dëshmon se është vendosur në favor të ankuesit në situata të ngjashme.

71. Për më tepër, Gjykata ka konstatuar shkelje të ngjashme të nenit 13 të Konventës në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve për Shqipërinë (*shih, për shembull, Gjonbocari dhe të tjerë kundër Shqipërisë, nr.3738/02, §147-158, GJENJ 2007-XIV (ekstrakte)*).

72. Gjykata konstaton se ankuesja nuk kishte mjete as për të parandaluar vazhdimin e shkeljes së të drejtave të saj, parashikuar në nenin 6.1 të Konventës, dhe as për të marrë kompensim. Si rezultat, Gjykata konstaton se nuk ka pasur mjete efektive për ankimin e ankueses në lidhje me tejzgjatjen e proceseve të heqjes nga puna. Gjykata do t'i kthehet kësaj çështje.

73. Si rezultat, ka pasur shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6.1 të Konventës.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS 74.

Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj dhe, nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

75. Ankuesja pretendon 80,000 euro për dëme materiale, të cilat përbëhen nga humbja e pagës dhe përfitimeve në periudhën nga viti 2001 deri në vitin 2009. Ankuesja nuk paraqiti një detajim të përlogaritjes së pagës dhe përfitimeve të tjera. Më tej, ajo kërkon 20,000 euro për dëme jomateriale.

76. Qeveria parashtrroi se konstatimi i shkeljes përbën në vetvete shpërblim të drejtë. Ajo vijon se ankuesja nuk ka parashtruar dokumente në mbështetje të pretendimit të saj për dëm material dhe dëm jomaterial. Në pikëpamjen e Qeverisë ankuesja nuk ka vuajtur nga mungesa e të ardhurave pasi ajo ka punuar si praktikuese ligjore që prej vitit 2003.

77. Në çështjen në fjalë Gjykata ka gjetur shkelje të nenit 6.1 të Konventës në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve të heqjes nga puna dhe të nenit 13 në lidhje me nenin 6.1 në lidhje me mungesën e mjeteve efektive për kohëzgjatjen e këtyre proceseve. Gjykata nuk shquan ndonjë lidhje shkak-pasojë ndërmjet shkeljeve të konstatuara dhe dëmit material të pretenduar.

78. Gjithsesi, Gjykata është e mendimit se ankueses i është shkaktuar një masë e caktuar stresi dhe nervozizmi si rezultat i kohëzgjatjes të proceseve gjyqësore që ka cenuar mënyrën e saj të jetesës, dhe i akordon asaj 2,000 euro si dëm jomaterial.

B. Kostot dhe shpenzimet

79. Ankuesja kërkoj 6,000 euro për kostot dhe shpenzimet e proceseve në gjykatat e brendshme dhe në këtë Gjykatë. Ajo parashtrroi një ndarje të detajuar të shpenzimeve për të mbështetur pretendimin e saj.

80. Qeveria e kundërshtoi shumë duke u shprehur se ankuesja nuk kishte depozituar fatura tatimore të njohura zyrtarisht.

81. Gjykata thekson se vetëm kostot dhe shpenzimet ligjore që rezultojnë të jenë kryer e të kenë qenë të domosdoshme (në rastin e proceseve në gjykatat e brendshme, gjatë kërimit të dëmshpërblimit për shkeljen e konstatuar të Konventës ose të parandalimit të ndodhjes së shkeljes) dhe të cilat janë të arsyeshme në sasi janë të rimbursueshme në kuptimin e nenit 41 të Konventës (*shih, për shembull, Nikolova kundër Bullgarisë [GC], nr.31195/96, §79, GJEDNJ 1999-II; Smith dhe Grady kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr.33985/96 dhe 33986/96, §28, GJEDNJ 1999-VI; dhe Roche kundër Mbretërisë të Bashkuar [GC], nr.32555/96, §182, GJEDNJ 2005-X*).

82. Gjykata është e mendimit se tarifat e avokatit të ankueses për proceset në gjykatat e brendshme nuk përbëjnë shpenzime të kryera për kërkimin e dëmshpërblimit për shkeljet e Konventës të konstatuara për çështjen në fjalë. Gjithsesi, duke bërë vlerësimin e saj mbi një bazë të barabartë, Gjykata i akordon ankueses 1,000 euro në lidhje me proceset në Strasburg.

C. Interesi i munguar

83. Gjykata e mendon të arsyeshme se interesi i munguar duhet të bazohet në nivelin marginal të huas së Bankës Qendrore Europiane, mbi të cilën duhet të shtohen tre për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

1. Deklaron ankimin sipas nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me procesin e parregullt ligjor dhe zgjatjen e proceseve gjyqësore në lidhje me pagat e munguara të papranueshme dhe pjesën tjetër të ankimit të pranueshme.

2. Vendos se ka shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me kohëzgjatjen e proceseve për heqjen nga puna.

3. Vendos se ka shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 §1 të Konventës në lidhje me mungesën e mjeteve efektive që kanë të bëjnë me kohëzgjatjen e proceseve të heqjes nga puna.

4. Vendos:

a) se shteti i paditur duhet t'i paguajë ankueses, brenda tre muajsh nga data në të cilën vendimi bëhet përfundimtar sipas parashikimit të nenit 44 §2 të Konventës, shumat e mëposhtme, të konvertuara në monedhën e shtetit të paditur, sipas kursit të këmbimit në datën e pagimit:

i) 2,000 (dy mijë euro), plus çdo tatim që mund të vendoset në lidhje me dëmin jomaterial;

ii) 1,000 (një mijë euro), plus çdo tatim që mund t'i ngarkohet ankueses në lidhje me kostot dhe

shpenzimet;

b) që, prej skadimit të tremujorit të përmendur më lart deri në kryerjen e pagesës për ankuesen, mbi shumën e përmendur më lart paguhen interesa të thjeshta, sipas shkallës së interesit të barabartë me nivelin marginal të huas së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit plus tre për qind.

5. Rrëzon pjesën tjetër të pretendimit të ankueses për dëmshpërblim të drejtë.

E bërë në anglisht dhe e njoftuar me shkrim me datën 7 dhjetor 2010, në përputhje me nenin 77 §2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Lawrence Early
Sekretar

Nicolas Bratza
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
VENDIM MBI PRANIMIN E APLIKIMIT NR. 52531/07 NGA
“SELAMI ZALLI KUNDËR SHQIPËRISË”⁷

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt) e mbledhur më 8 shkurt 2011 në një dhomë të përbërë nga:

Nicolas Bratza, president

Sverre Erik Jebens

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Zdravka Kalaydjieva

Nebojša Vučinić

Vincent A. de Gaetano, gjykatës, dhe Lawrence Early, sekretar

Duke marrë parasysh aplikimin e mësipërm të paraqitur më 1 nëntor 2007,

Duke marrë parasysh vërejtjet e paraqitura nga qeveria përgjegjëse, si edhe vërejtjet e dorëzuara si kundërpërgjigje ndaj të parave nga pala aplikuese, pasi ka shqyrtuar çështjen, vendos si më poshtë:

FAKTET

Aplikuesi, z.Selami Zalli, është nënshtetas shqiptar i lindur në vitin 1961 dhe banues në Tiranë. Aktualisht ai është nëpunës ligjor në Gjykatën e Lartë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u prezantua nga përfaqësuesja e saj, znj. E.Hajro.

Faktet e çështjes, të paraqitura nga palët, mund të përmbliken si më poshtë.

A. Transferimi i aplikantit dhe procedurat konsekuente juridike

Në nëntor të vitit 1993, aplikuesi u caktua si prokuror në Prokurorinë e Rrethit Tiranë (PRRT). Nga korriku i vitit 1994 deri në maj të vitit 2001, aplikuesi ishte prokuror në Prokurorinë e Përgjithshme (PP).

Në vitin 2001, Prokurori i Përgjithshëm (PP) propozoi që aplikuesi të transferohej në një tjetër prokurori rrethi, si rezultat i së cilës ai do të ulej në detyrë dhe të ardhurat e tij do të zvogëloheshin. Aplikuesi e kontestoi propozimin me pretendimin se nuk kishte asnjë arsye për transferimin dhe zbritjen e tij në detyrë.

Në maj të vitit 2001, Këshilli i Prokurorisë e mbështeti propozimin e Prokurorit të Përgjithshëm. Në 1 qershor të vitit 2001, në sajë të një dekreti presidencial, transferimi i aplikuesit u vu në zbatim. Në po të njëjtën ditë, aplikuesi mori përsipër funksionet e tij si prokuror i Prokurorisë së Rrethit Pogradec. Pagesa e tij bazë u përgjysmua.

Në nëntor të vitit 2001, aplikuesi paraqiti një apel kushtetues në Gjykatën Kushtetuese kundër dekretit presidencial.

Në 21 shkurt 2002, Gjykata Kushtetuese e deklaroi të papranueshme ankesën e tij për mosshfrytëzim të të gjitha mjeteve juridike, sipas nenit 131 (f) të Kushtetutës.

Në 18 mars 2002, aplikuesi e paraqiti për diskutim transferimin e tij përpara Gjykatës së Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit). Ai argumentoi se transferimi dhe zbritja e tij në detyrë ishin në kundërshtim me aktin e prokurorisë dhe ndikuan negativisht në karrierën e tij, në të ardhurat dhe në shpenzimet përkatëse.

Në 15 prill të vitit 2002, Gjykata e Rrethit vendosi ta transferonte çështjen në Gjykatën e Apelit Tiranë (Gjykata e Apelit), me pretendimin se i mungonte juridiksioni. Ajo arsyetoi se transferimi i aplikuesit ishte pak a shumë një masë disiplinore, për të cilën Gjykata e Apelit kishte juridiksion fillestar në zbatim të paragrafit 34 të akteve ligjore të prokurorisë.

⁷ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 73*. Tiranë, 2011. f.3

Në një datë të papërcaktuar, ndërsa procedurat ishin ende pezull përpara Gjykatës së Apelit, aplikuesi bëri kërkesë për kompensim për humbjen e të ardhurave si rezultat i transferimit. Në kërkesat e tij përfundimtare ndaj Gjykatës së Apelit, aplikuesi argumentoi se gjykata në fjalë ishte kompetente për shqyrtimin e çështjeve në lidhje me transferimin e prokurorëve. Ai pretendonte se transferimi i tij kishte qenë kundër së drejtës civile, duke qenë se ai nuk kishte shprehur opinionin e tij; transferimi nuk kishte qenë në të njëjtin nivel hierarkik dhe në vijim, ulja në detyrë nuk kishte qenë e përkohshme. Ai pohoi se kishte patur rënie të fitimeve si rezultat i transferimit.

Në 18 shtator 2002, Gjykata e Apelit doli në mbështetje të aplikuesit dhe e shfuqizoi dekretin presidencial. Ajo pohoi se transferimi i aplikuesit kishte ndikuar në punësimin e tij, duke rezultuar në një ndryshim në pozicionin e tij dhe në një ulje në pagesë. Gjykata interpretoi paragrafin 24 të akteve të prokurorisë, për të theksuar faktin se aplikuesit i ishte kërkuar miratimi për transferim, në mungesë të së cilit procedura nuk do të ishte në përputhje me ligjin. Kërkesa e aplikuesit për kompensim për rënie të fitimeve nuk u përmend.

Në 15 tetor 2002, Prokuroria e Përgjithshme apeloj në Gjykatën e Lartë.

Në 30 tetor 2002, në përpjekje për të harmonizuar praktikën juridike *inter alia* me karakterin ligjor të dekretit presidencial dhe me përputhshmërinë e tij me aspektin juridik, Presidenti i Gjykatës së Lartë vendosi se Çështja “duhej studiuar nga Kolegjet e Bashkuara.

Në 30 janar 2003, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë shfuqizuan vendimin e Gjykatës së Apelit me 10 vota kundër 5 të tillave, duke deklaruar se një dekret presidencial nuk është i kushtëzuar nga aspekti juridik përse i përket emërimit në detyrë, transferimit ose heqjes nga detyra të një prokurori, për shkak të marrëdhënies së veçantë që ekzistonte midis shtetit dhe nëpunësve të tillë në lidhje me punësimin. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vendosën ta ndërprisnin çështjen.

Në 10 qershor 2003, aplikuesi apeloj në Gjykatën Kushtetuese. Ai argumentoi se vendimi i datës 30 janar 2003 kishte thyer të drejtën e tij, për qasje në një gjykatë. Më tej ai deklaroi se dekreti i kryetarit, i cili urdhëronte transferimin e tij ishte një akt administrativ që kushtëzohej nga aspekti juridik.

Në 23 dhjetor 2003, Gjykata Kushtetuese shfuqizoi vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Në bazë të vendimit të saj nr.25/2002, Gjykata Kushtetuese shpalli vendimin se dekreti presidencial mbi emërimin e një prokurori ose heqja nga posti i këtij të fundit ishte një akt administrativ, i cili duhej të ishte i ndryshueshëm përpara një rishqyrtimi juridik. Duke qenë se Gjykata e Lartë nuk e kishte ekzaminuar cilësinë e apelit të Prokurorisë së Përgjithshme, Çështja “u shty për të përcaktuar cilësinë.

B. Procedurat e rishqyrtimit të çështjes

Në 29 qershor 2004, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë mbajtën një seancë dëgjimore. Aplikuesi argumentoi se transferimi i tij nuk ishte i justifikuar. Ai ishte i mendimit se termi “opinion” në paragrafin 24 të Akteve të Prokurorisë duhej të interpretohej si “mirëkuptim”. Më tej ai pohoi se transferimi, i cili rezultoi në rënien e tij në detyrë dhe në një pakësim të fitimeve të tij, ishte joligjor.

Prokuroria e Përgjithshme argumentoi se transferimi ishte bazuar në nevojat organizative të prokurorisë. Pëlqimi i prokurorit për transferimin e tij nuk ishte i domosdoshëm. Edhe prokurorë të tjerë ishin transferuar kundër dëshirës së tyre.

Në 1 korrik 2004, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë shfuqizuan vendimin e Gjykatës së Apelit me 10 vota kundër 6 të tillave, si edhe hodhën poshtë kërkesat e aplikuesit. Ata vendosën se transferimi i aplikuesit kishte ndodhur “për efekt të nevojës dhe të interesit të punës”, në përputhje me paragrafin 24 të aktit të prokurorisë. Më tej, u deklarua se ligji nuk e kërkonte pëlqimin e aplikuesit për transferimin e tij. Ligji parashikonte vetëm që aplikuesit t'i kërkohej opinionin përpara transferimit.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë e njihnin të drejtën e aplikuesit për të kërkuar kompensim për humbjen e fitimeve dhe të tjerave përfitime. Megjithatë, duke qenë se kërkesa e aplikuesit i drejtohej karakterit të paligjshëm të dekretit presidencial, si edhe duke qenë se Gjykata e

Apelit nuk e kishte shqyrtuar kërkesën e tij për kompensim, Gjykata e Lartë nuk mund ta shqyrtonte atë kërkesë që e kishte parashtruar edhe vetë. Megjithatë, ajo vendosi se aplikuesi mund ta paraqiste rishtazi një kërkesë për kompensimin e humbjes së të ardhurave. Deri më sot, nuk rezultoi që aplikuesi të ketë paraqitur ndonjë kërkesë për kompensim nga Gjykata e Rrethit.

Nga 10 gjykatësit e Gjykatës së Lartë, të cilët votuan kundër çështjes më 1 korrik 2004, 8 kishin qenë anëtarë të kolegjit, i cili e kishte pezulluar çështjen në 30 janar 2003.

Në 29 qershor 2006, aplikuesi apeloj në Gjykatën Kushtetuese dhe nuk e pranoi vendimin e datës 1 korrik 2004. Ai deklaroi se Çështja “e tij, gjatë procedurave të rishqyrtimit, nuk ishte gjykuar nga “një gjykatë e organizuar në bazë të ligjeve”. Duke qenë se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk synonte vendosjen e një harmonie dhe unifikimin në praktikën juridike, aplikuesi argumentoi se Çështja “e tij gjatë procedurave të rishqyrtimit duhej të ishte gjykuar nga një Dhomë në vend që të gjykohej nga Kolegjet e Bashkuara. Gjithashtu, ai u ankua se pavarësisht kërkesës së tij për kompensim, refuzimi i Gjykatës së Lartë për ta kompensuar atë për dëmin e shkaktuar nga si rezultat i transferimit të tij dhe uljes në detyrë ishte kundër ligjit (*shiko “Ligji dhe praktika përkatëse vendase”, seksioni i mëposhtëm*). Sipas këndvështrimit të tij, ky vendim demonstronte mungesën e drejtësisë.

Në 3 maj 2007, Gjykata Kushtetuese, me anë të një vendimi të shqyrtuar më parë, e kundërshtonte apelin e aplikuesit. Ajo arriti në konkluzionin se nuk kishte patur asnjë thyerje të së drejtës së aplikuesit për t’u paraqitur në gjykatë me pretendimin se gjykata nuk kishte shqyrtuar kërkesën e tij shtesë në lidhje me dëmet. Gjykata Kushtetuese vendosi se kërkesa e tij për kompensim, e paraqitur në Gjykatën e Apelit, nuk përmbushte kërkesat e një akti civil dhe si rezultat, kërkesa nuk u mor në shqyrtim. Kështu, edhe gjykatat e ulëta nuk ishin të detyruara ta shqyrtonin kërkesën. Megjithatë, Gjykata e Lartë e kishte informuar aplikuesin mbi të drejtën e tij për paraqitjen e një padie të re civile në lidhje me dëmet ndaj tij.

Më tej, Gjykata Kushtetuese vendosi se shqyrtimi i çështjes nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë ishte realizuar sipas një gjykimi bazuar në ligj. Ajo doli në konkluzionin se ankesa e aplikuesit në lidhje me mungesën e drejtësisë nga ana e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, gjatë procedurave të rishqyrtimit të çështjes, ishte e padrejtë.

C. Artikujt e publikuar

Në një artikull me titullin “Rishqyrtimi juridik i ligjshmërisë së akteve administrative”, i publikuar në një gazetë ligjore, në nëntor të vitit 2002, kryetari i atëhershëm i Gjykatës së Lartë arriti në përfundimin se dekretet presidenciale që kanë të bëjnë me emërimin në një pozicion të caktuar, pushimin nga puna ose gradimin e ushtarakëve, prokurorëve ose ambasadorëve, nuk mund të bëhen subjekt i rishqyrtimeve juridike.

D. Praktika dhe ligji përkatës vendas

1. Kushtetuta e Shqipërisë

Sipas nenit 131(f), Gjykata Kushtetuese vendos se “ankesat përfundimtare të individëve, të cilët pretendojnë se ka pasur thyerje të të drejtave të tyre kushtetuese, mund të kalojnë në një proces të drejtë, pasi të gjitha mjetet ligjore, për mbrojtjen e këtyre të drejtave, tashmë janë konsumuar.”

Neni 141 §2 përcakton se Gjykata e Lartë mbledhet në Kolegjet e Bashkuara për të shqyrtuar çështjet që do të përmirësonin ose do të ndryshonin praktikën juridike. Neni 148 siguron se Prokuroria është një institucion i centralizuar.

2. Akti i Gjykatës së Lartë (organizimi dhe veprimtaria) (ligji nr.8588) i datës 15 mars 2000)

Gjykata e Lartë përbëhet nga 17 gjyqtarë (paragrafi 1). Ajo shqyrton çështjet në sektorin civil dhe atë penal (paragrafi 10). Ajo mbledhet në Kolegjet e Bashkuara në mënyrë që të përmirësojë dhe të ndryshojë praktikën juridike (paragrafi 14). Kërkesa për t’u mbledhur në Kolegjet e Bashkuara bëhet nga një prej kolegjeve, nga Kryetari i Gjykatës së Lartë, ose nga vetë Kolegjet e Bashkuara (paragrafi 17). Kuorumi për përbërjen e Kolegjeve të Bashkuara është dy e treta e të gjithë gjyqtarëve. Vendimi merret nga shumica e Kolegjeve të Bashkuara (paragrafi 16).

3. Kodi i Procedurës Civile

Procedurat Civile fillojnë në bazë të një padie civile (neni 153). Padia civile duhet të përmbajë emrin e gjykatës së cilës i adresohet, të dhënat personale dhe vendbanimin e paditësit, qëllimin e padisë, përshkrimin e fakteve, rrethanat, dokumentet dhe materialet e tjera faktike, kërkesën e paditësit dhe vlerësimin e saj (neni 154).

4. Akti i Prokurorisë (organizimi dhe veprimtaria) (ligji nr.8737) i datës 12 shkurt 2001, sipas ndryshimeve të bëra nga ligji nr.9102 i datës 10 korrik 2003.

Prokurori i Përgjithshëm është autoriteti më i lartë i prokurorisë (paragrafi 8 §1). Struktura e prokurorisë përbëhet nga tre ndarje: prokurorët e gjykatave të rretheve, prokurorët e gjykatave të apelit dhe prokurorët e Gjykatës së Lartë, detyrat e të cilëve ushtrohen nga prokurorët të cilët i bashkëngjiten Prokurorisë së Përgjithshme (paragrafët 13-15).

Prokurorët e rretheve emërohen nga një dekret i Presidentit të Republikës, mbi propozimin e Prokurorit të Përgjithshëm, pasi është marrë edhe opinioni i Këshillit të Prokurorisë (paragrafi 21).

Përpara se të marrin përsipër detyrat e tyre, prokurorët bëjnë një betim (paragrafi 22).

Sipas aktit të prokurorisë së vitit 2001, ngritja në detyrë ose transferimi i një prokurori mund të ndodhë vetëm për nevojë dhe interes të punës. Ky vendim u finalizua nga një dekret presidencial, mbi propozimin e Prokurorit të Përgjithshëm, pasi u dëgjua edhe opinioni i prokurorit (paragrafi 24).

Këshilli i Prokurorisë është përgjegjës për caktimin në detyrë dhe vlerësimin e prokurorëve. Gjithashtu, ai ekzaminon thyerjet disiplinore, si rezultat i të cilave ai ndërmerr disa masa këshillimore (paragrafët 10, 31 dhe 42). Masa disiplinore mund të apelohej kundër Gjykatës së Apelit (paragrafi 34).

5. Vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr.25 i datës 31 shkurt 2002

Çështja ka të bëjë me pamundësinë për t'u pranuar nga një gjykatë, me pretendimin për të dalë kundër dekretit presidencial, i cili urdhëron heqjen nga detyra të një prokurori, në bazë të paragrafit 34 §2 të aktit të prokurorisë. Në vendimin e saj nr.25 të datës 13 shkurt 2002 (25/02) Gjykata Kushtetuese e deklaroi jokushtetues paragrafin 34 §2, duke qenë se binte në kundërshtim me nenin 42 të Kushtetutës dhe neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës. Në këtë mënyrë, ajo i krijon mundësinë një prokurori të kundërshtojë një dekret presidencial duke urdhëruar përpara një gjykatë heqjen e tij nga detyra.

6. Vendimi i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë nr.31 i datës 26 mars 2003

Çështja ka të bëjë me shkarkimin e padrejtë nga detyra të një oficeri policie dhe të drejtën e tij për zhdëmtim. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë kanë marrë vendimin se një oficeri policie të shkarkuar në mënyrë të padrejtë nga detyra, i jepet e drejta për kompensim për humbje të të ardhurave. Një veprim i tillë nuk kishte arsye se përse të kërkohej kaq specifikisht. Mjaftonte që oficeri i policisë të kundërshtonte pezullimin e tij të padrejtë nga detyra, për të bërë që gjykata të shqyrtonte (automatikisht) pasojat që vinin nga një pezullim i tillë, dhe që në fakt (pasojat) ishin zhdëmtimet (e kërkuara prej tij). Përgjegjësia për gjetjen e provës që përcaktonte dëmin binte mbi palën që kishte mbledhur gjyqin.

ANKESAT

Aplikuesi u ankua se kishte patur thyerje të së drejtës së tij gjatë paraqitjes në gjykatë, duke pretenduar se gjykatat vendase nuk e kishin marrë në shqyrtim kërkesën e tij për kompensim. Me tej, ai pohoi se Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të datës 30 janar 2003 dhe 1 korrik 2004, nuk kishin qenë të drejtë në gjykim. Së fundmi, ai pretendonte se procedurat e rishqyrtimit të çështjes kishin qenë të paligjshme dhe ishin kryer nga një gjykatë e cila nuk ishte e miratuar nga ligji.

A. Ankesat e bëra në bazë të nenit 6 §1 të Kushtetutës

Aplikuesi paraqiti tre ankesa thelbësore, në bazë të nenit 6 të Konventës, duke deklaruar se kishte patur thyerje të së drejtës së tij nga ana e gjykatës, se ishte gjykuar nga një gjykatë e cila nuk ishte e drejtë dhe e paanshme, dhe se Çështja “e tij ishte shqyrtuar nga një gjykatë e cila nuk ishte e miratuar nga ligji.

Për sa ka të bëjë me këtë çështje, neni 6 §1 i Konventës pohon si më poshtë:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile çdo individ ka të drejtën ... për të

kërkuar mbledhjen e një seance gjyqësore ... nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e miratuar nga ligji”.

Për sa ka të bëjë me pretendimin për mospërputhshmëri me *ratione materiae*

a) Kërkesat e palëve

Qeveria parashtroi kundërshtinë e saj në lidhje me procedurat në fjalë, pra, mbi ligjshmërinë e dekretit të Kryetarit për sa ka të bëjë me transferimin e aplikuesit, duke qenë se ky dekret nuk ka të bëjë me përcaktimin e të drejtës “civile” të parashikuar nga neni 6 §1 i Konventës. Sipas dekretit të Kryetarit, mospranimi i kërkesës së aplikuesit për kompensim si rezultat i transferimit të tij, e bënte të pavlefshëm nenin 6 §1 (Fayed kundër Mbretërisë së Bashkuar, 21 shtator 1994, §65, seria A nr.294-B dhe Neigel kundër Francës, 17 mars 1997, §§43-44, raportet e gjykimeve dhe vendimeve 1997-II).

Më tej, qeveria pohoi se ekzistonte një marrëdhënie e veçantë punësimi midis prokurorëve dhe Shtetit, e cila manifestohej në betimin e prokurorit për të vepruar si mbajtës i autoritetit publik në mbrojtje të interesave të publikut. Karakteri i centralizuar i prokurorisë dhe përgjegjësia e madhe e prokurorëve për të përfaqësuar Shtetin gjatë procedurave penale dilte kundër zbatimit të nenit 6 §1 të Kushtetutës. Gjithashtu, Qeveria argumentoi se prokurorët nuk cilësoheshin si nëpunës civil. Ajo pohoi se ligji vendas nuk e garantonte të drejtën për kthimin në detyrë, kështu që neni 6 nuk mund të aplikohet në çështjen konkrete të aplikuesit (*shiko Stanczuk kundër Polonisë (vendim)*, nr. 45004/98, 14 qershor 2001).

Sipas kriterit të Gjykatës, në çështjen Vilho Eskelinen dhe të Tjerët kundër Finlandës (Gjykata e Përgjithshme), nr.63235/00, §62, ECHR 2007-IV, aplikuesi kundërshtoi duke qenë se gjykatat vendase i kishin njohur të drejtën për t’u paraqitur në gjykatë, neni 6 §1 i Konventës i aplikuar në çështjen në fjalë.

b) Kërkesa e Gjykatës

Fillimisht, Gjykata do të shqyrtojë nëse ekziston një e “drejtë” për çështjen në fjalë brenda kontekstit të nenit 6 të Konventës. Sipas parimeve të parashtruara në çështjen gjyqësore, diskutimi mbi të “drejtën”, e cila të paktën në aspektin parimor duhet të shqyrtohet sipas ligjit vendas, duhet të jetë i vërtetë dhe serioz; ai nuk duhet të përqendrohet vetëm në ekzistencën aktuale të një të drejte, por edhe në qëllimin dhe mënyrën e ushtrimit të saj, dhe së fundmi, rezultati i procedurave duhet të jetë vendimtar për të drejtën në fjalë (*shiko Vilho Eskelinen dhe të Tjerët, cituar më sipër*, §40).

Gjykata studion procedurat vendase në lidhje me debatin e punësimit, mbi transferimin e propozuar të aplikuesit kundër dëshirës së tij në një tjetër prokurori rrethi. Gjykata mendon se kundrejt një situatë të tillë, aplikuesi duhet të bëjë kërkesën për të patur një të drejtë që t’i njihet nga ligji vendas, për të kundërshtuar kështu, transferimin në bazë të natyrës së tij joligjore.

Gjykata përsërit në lidhje me këtë çështje, vendimin e saj të marrë në gjykimin e çështjes Vilho Eskelinen dhe të Tjerët (e cituar më sipër), se të dyja kushtet duhet të përmbushen, në mënyrë që kur Shteti përgjegjës të jetë përpara Gjykatës të mbështetet mbi statusin e aplikuesit si nëpunës civil, duke e përjashtuar atë nga mbrojtja që parashtrohet në nenin 6. Së pari, Shteti, në legjislaturën vendase, duhet të përjashtojë, për postin ose kategorinë e stafit në fjalë, të drejtën për t’u paraqitur përpara një gjykate. Së dyti, përjashtimi duhet të justifikohet mbi baza objektive në interes të Shtetit (po aty, §62).

Që prej hyrjes në fuqi të vendimit të mësipërm, Gjykata ka vendosur që neni 6 të aplikohet në procedurat disiplinore kundër gjykatësve (*shiko G kundër Finlandës*, nr. 33173/05, §§31-35, 27 janar 2009; dhe *Olujë kundër Kroacisë*, nr.22330/05, §§34 dhe 44, 5 shkurt 2009), oficerëve të policisë (*shiko Vanjak kundër Kroacisë*, nr.29889/04, §§30-33, 14 janar 2010), dhe nëpunësve të gjykatave (*shiko Bayer kundër Gjermanisë*, nr.8453/04, §§37-39, 16 korrik 2009); ashtu si edhe ndaj procedurave përjashtuese të studentëve ushtarakë nga shkollat trajnuese ushtarake (*Çatak kundër Turqisë*, nr.26718/05, §13, 6 tetor 2009), si edhe në procedurat në lidhje me kompensimin e ushtarakëve (*shiko Lelas kundër Kroacisë*, nr.55555/08, §§42-44, 20 maj 2010; *Kuzmina kundër Rusisë*, me numrat 2068-03, 2076-03, 5224/03, 5385/03, 5414/03 dhe 5656/03, §§14-17, 8 janar 2009); dhe në rastet e mos zbatimit

të procedurave për një ushtarak të mëparshëm (*shiko Bormotov kundër Rusisë, nr. 24435/04, §§11-15, 31 korrik 2008*).

Duke iu rikthyer çështjes aktuale, Gjykata vëren se Gjykata e Lartë e rishqyrtoi kërkesën e aplikuesit më 1 korrik 2004, për sa i përket pretendimit për mungesë ligjshmërie nga ana e dekretit presidencial i cili urdhëron transferimin e tij. Ndërkohë, ndërsa është i vërtetë fakti se kërkesa e tij u kundërshtua përfundimisht, Gjykata e Lartë, duke vlerësuar vlerat e aplikimit, i dha të drejtë aplikuesit. Për këtë arsye, ai ka të drejtë të paraqitet përpara një gjykate për të kundërshtuar dekretin e kryetarit që urdhëronte transferimin e tij, si rezultat i të cilit u prekën interesat e tij në të ardhura.

Gjykata konkludon se neni 6 mund të aplikohet në procedurat vendase në fjalë. Për pasojë, ajo e hedh poshtë këtë kundërshtim.

2. Mbi pretendimin për mungesë drejtësie dhe paanshmërie të Gjykatës së Lartë

a) Kërkesat e palëve

Qeveria parashtroi faktin se edhe pse Gjykata e Lartë e rishqyrtoi çështjen e aplikuesit në vijim të ndjesës nga Gjykata Kushtetuese, asnjë shenjë njëanshmërie dhe mungese drejtësie nuk ishte vënë re nga ana e Kolegjeve të Bashkuara. Sipas një letre shpjeguese nga Gjykata e Lartë, Qeveria e kundërshtoi bindjen se vendimi i datës 30 janar 2003 nuk kishte përcaktuar pikat thelbësore të çështjes së aplikuesit. Thelbi i ankesës së tij ishte shqyrtuar dhe përcaktuar nga vendimi i datës 1 korrik 2004.

Në lidhje me mungesën e paanshmërisë nga ana e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë të datës 30 janar 2003, Qeveria shtoi se aplikuesi nuk kishte përfshirë një ankesë të tillë në apelin e tij kushtetues të datës 10 qershor 2003. Gjithashtu, Qeveria kundërshtoi faktin se ankesa e aplikuesit për mungesë paanshmërie nga ana e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të datës 1 korrik 2004, nuk ishte argumentuar.

Aplikuesi nënshtroi çështjen se publikimi i një studimi nga Presidenti i atëhershëm i Gjykatës së Lartë në një gazetë ligjore në nëntor të vitit 2002, mbi një përmbledhje juridike të akteve administrative, veçanërisht mbi dekretet presidenciale, i kishte paragjykuar dukshëm pikat thelbësore të çështjes së tij së datës 30 janar 2003 (*shiko Buscemi kundër Italisë, nr.29569/95, ECHR 1999-VI dhe Kyprianou kundër Qipros (Gjykata e Përgjithshme), nr.73797/01, ECHR 2005XIII*). Për të mbrojtur pikëpamjen se dekretet presidenciale nuk mund të bëheshin subjekt për shqyrtime juridike, Presidenti i atëhershëm i Gjykatës së Lartë kishte vendosur ta paraqiste çështjen e aplikuesit përpara Kolegjeve të Bashkuara, duke vënë në dyshim paanësinë e Gjykatës së Lartë dhe vendimin e saj të datës 30 janar 2003.

b) Vendimi i Gjykatës

i) Pretendimi për mungesë paanshmërie nga ana e Gjykatës së Lartë i datës 30 janar 2003

Gjykata përsërit se rregulli i shfrytëzimit të mjeteve juridike të brendshme, i artikuluar në nenin 35 §1 të Konventës i detyron aplikantët të përdorin format juridike të cilat janë të disponueshme dhe të mjaftueshme në sistemin ligjor vendas, duke bërë të mundur që ata të shpaguhën për thyerjet e ligjit që ata pretendojnë se janë bërë ndaj tyre. Ekzistenca e këtyre formave duhet të jetë e sigurt, si në praktikë, ashtu edhe në teori (në të kundërt do të ketë mungesa të këtyre formave të domosdoshme por edhe mungesë efektshmërie). I takon Shtetit përgjegjës për të përcaktuar nëse këto kushte të natyrave të ndryshme janë të kënaqshme (*shiko çështjen më të afërt, Demopoulos dhe të Tjerët kundër Turqisë, (vendimet) 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04, §§69-70, ECHR 2010-...*).

Në çështjen në fjalë, Gjykata shqyrton ankesën e aplikuesit për mungesë paanshmërie nga ana e Kryetarit të Gjykatës së Lartë gjatë proceseve gjyqësore të cilat sollën vendimin e datës 30 janar 2003 për herë të parë në këtë Gjykatë. Ai nuk arriti ta paraqesë një ankesë të tillë në apelin e tij kushtetues të datës 10 qershor 2003 përpara Gjykatës Kushtetuese, veprim i cili është një formë juridike për t'u konsumuar në raste ankesash sipas nenit 6 të Konventës (*shiko Balliu kundër Shqipërisë" (vendim), nr.74727/01, 30 shtator 2004; Beshiri dhe të tjerë kundër Shqipërisë", nr.7352/03,*

§32; 22 gusht 2006; dhe Jakupi kundër Shqipërisë” (vendim), nr. 11186/03, 1 dhjetor 2009) ose në proceset gjyqësore përmbyllëse.

Më pas vijohet me faktin se kjo pjesë e ankesës duhet të anashkalohet për mosshfrytëzim të formave juridike vendase në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

ii) Pretendimi për mungesë anshmërie nga ana e Gjykatës së Lartë i datës 1 korrik 2004

Normalisht paanshmëria tregon mungesën e paragjyqimeve ose anshmërive dhe ekzistenca e saj mund të testohet në mënyra të ndryshme. Sipas çështjes gjyqësore aktuale të Gjykatës, ekzistenca e paanshmërisë sipas qëllimeve të nenit 6 §1 duhet të përcaktohet sipas një testi subjektiv ku duhet të merret parasysh bindja dhe sjellja personale e një gjykatësi të caktuar, detaj i cili tregon nëse gjykatësi mbart ndonjë paragjykim ose anshmëri personale në një çështje të caktuar; por gjithashtu paanshmëria mund të përcaktohet edhe sipas një testi objektiv, që do të thotë të sigurohesh nëse vetë gjykata dhe përbërja e saj ofrojnë garanci të mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim legjitim në lidhje me paanshmërinë e saj (*shiko Micallef kundër Maltës (Gjykata e Përgjithshme)*, nr.17056/06, §§93, ECHR 2009-...).

Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se nuk ka asnjë të dhënë se 6 gjyqtarët të cilët votuan kundër aplikuesit më 1 korrik 2004 dhe që gjithashtu e pezulluan çështjen e tij më 30 janar 2003, të kenë shfaqur anshmëri personale. Për këtë arsye ajo do ta shqyrtojë çështjen me anë të kontrollit objektiv të paanshmërisë, i cili do të sigurojë një garanci më shumë.

Në vijim, Gjykata vëren se më 30 janar 2003 Gjykata e Lartë vendosi të ndërpriste ndjekjen e kësaj çështjeje duke pretenduar se dekreti presidencial nuk mund t'i nënshtrohej ndryshimeve të një shqyrtimi juridik. Një vendim i tillë përforcohet nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 23 dhjetor 2003, i cili e shtyn çështjen për të lënë kohë për përcaktimin e cilësive të saj.

Vetëm më 1 korrik 2004, Gjykata e Lartë shqyrtoi cilësitë e çështjes dhe konkludoi se transferimi i aplikuesit kishte qenë i ligjshëm. Në bazë të arsyetimeve të mësipërme çdo dyshim për mungesë paanshmërie nga ana e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë të datës 1 korrik 2004 nuk është i justifikueshëm objektivisht (*shiko Berhani kundër Shqipërisë*, nr.847/05, §§63-77, 27 maj 2010).

Gjykata e konsideron këtë ankesë si të padrejtë sipas nenit 35 §3 dhe të papranueshme në përputhje me nenin 35 §4 të Konventës.

3. Për sa i përket ankesës se Gjykata e Lartë e datës 1 qershor 2004 nuk organizoi “një gjyq të miratuar nga ligji”

a) Kërkesat e palëve

Qeveria pohoi se në përputhje me aktin e Gjykatës së Lartë, të gjithë gjykatësit u paraqitën në Kolegjet e Bashkuara në datë 30 janar 2003. Kalimi i çështjes së aplikuesit në Gjykatën e Lartë, sipas vendimit të Gjykatës Kushtetuese të datës 23 dhjetor 2003, logjikisht solli edhe rishqyrtimin e saj nga Kolegjet e Bashkuara në 1 korrik 2004. Sipas Qeverisë, do të ishte e paarsyeshme që një çështje të rishqyrtohej nga një Dhomë e Gjykatës së Lartë, në kohën kur tashmë ishte marrë një vendim mbi këtë çështje nga Kolegjet e Bashkuara, i cili ishte shfuqizuar më pas nga Gjykata Kushtetuese.

Më tej, aplikuesi argumentoi se nuk kishte arsye objektive se pse Gjykata e Lartë të rishqyrtonte çështjen e tij në Kolegjet e Bashkuara më 1 korrik 2004.

b) Vendimi i Gjykatës

Gjykata rithekson faktin se sipas nenit 6 §1 (një gjyq) duhet “të organizohet gjithmonë sipas ligjit”. Kjo frazë reflekton parimin e rregullit të ligjit, i cili është i pandashëm në të gjithë sistemin e Kushtetutës dhe protokolleve të saj. Një strukturë e cila nuk organizohet në përputhje me parimet e legjislaturës, do të humbasë përfundimisht legjitimitetin e kërkuar në një shoqëri demokratike për shqyrtimin e çështjeve individuale. Shprehja “e organizuar nga ligji” nuk mbulon vetëm aspektin ligjor të ekzistencës së çdo gjyqësori, por edhe përbërjen e trupit gjykues në çdo çështje (*shiko Lavents kundër Lituanisë*, nr.58442/00, §114, 28 nëntor 2002). “Ligji” i parashtruar nga neni 6§1, nuk përfshin vetëm legjislacionin në lidhje me organizimin dhe juridiksionin e gjykatave,

por gjithashtu edhe çdo nen të ligjit vendor, në mungesë të të cilit mund të shtohen edhe një ose më shumë gjykatës në mënyrë të paligjshme. Të tilla masa lidhen veçanërisht me rrethanat në zyrën e gjykatësve, në skualifikimet dhe sfidat ndaj tyre (*shiko Coëme dhe të Tjerët kundër Belgjikës, me numër 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 dhe 33210/96, §99, ECHR 2000-VII*).

Në lidhje me çështjen në fjalë, pretendimi i aplikuesit lidhet me faktin se rishqyrtimi i aplikimit të tij nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë në vend që të rishqyrtohej nga një Dhomë, u drejtua nga një gjykatë e cila nuk ishte e organizuar nga ligji.

Në këto rrethana, Gjykata pohon se më 30 janar 2003 Çështja “e aplikuesit u deklarua e papranueshme nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Më 23 dhjetor 2003 Gjykata Kushtetuese pezulloi vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë dhe e shtyu çështjen për të përcaktuar cilësitë e saj. Gjykata nuk e merr parasysh se shqyrtimi i çështjes nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, më 1 korrik 2004 ishte një praktikë e gabuar e statuteve që kanë të bëjnë me organizimin e sistemit ligjor vendas. Në përputhje me këtë, Gjykata nuk vëren ndonjë thyerje të legjislacionit vendas. Gjykata e Lartë e datës 1 korrik 2004 ishte një “gjyqësor i organizuar nga ligji” sipas nenit 6 §1 të Konventës.

Për pasojë, ankimi është i pavend dhe duhet të kundërshtohet në përputhje me nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

4. Në lidhje me pretendimin se i është mohuar e drejta për t’u paraqitur në gjykatë me kërkesën për kompensim

a) Kërkesat e palëve

Qeveria e kundërshtoi faktin se kërkesa e aplikuesit për dëmet të kishte të bënte me kërkesën kryesore civile për ligjshmërinë e dekretit të kryetarit. Kundërshtimi i kërkesës kryesore nga Gjykata e Lartë më 1 korrik 2004, solli në të njëjtën kohë edhe mospranimin e kërkesës për dëmet, të cilat kryesisht ishin të lidhura dhe bazoheshin në kërkesën kryesore.

Aplikuesi pretendonte se kishte patur një thyerje të së drejtës së tij për t’u paraqitur në gjykatë.

b) Vendimi i Gjykatës

Neni 6 §1 i siguron të gjithëve të drejtën për të bërë çdo lloj kërkesë në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile të sjella përpara një gjykate. Në këtë mënyrë ai përfshin “të drejtën për në gjykatë”, e cila është e drejta për t’i institucionalizuar proceset gjyqësore përpara gjykatave në çështjet civile. Kjo e drejtë përbën një aspekt (*shiko Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar, gjykim i datës 21 shkurt 1975, seria A nr.18, faqe 17-18, §§35-36*).

“E drejta për t’u paraqitur në gjykatë” nuk është absolute, ajo është subjekti i kufizimeve të lejuara, në veçanti në rastet kur kushtet e pranimi të një apeli janë të paqarta, duke qenë se nga vetë natyra e saj ajo ka nevojë për rregulla nga shteti, i cili ka një pozicion të caktuar vlerësues (*shiko Ashingdane kundër Mbretërisë së Bashkuar, vendim i datës 28 maj 1985, seria A nr.93, faqe 24-25, §57*).

Gjykata vëren se në një datë të papërcaktuar aplikuesi ka arkivuar një kërkesë në Gjykatën e Apelit duke kërkuar kompensim për humbjen e fitimeve si rezultat i transferimit të tij në mënyrë të paligjshme në një tjetër prokurori rrethi. Në vendimin final të datës 1 korrik 2004 Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë konkluduan se transferimi i aplikuesit kishte qenë i ligjshëm.

Gjykata vëren se gjykatat vendase kanë vënë në përdorim një strukturë ligjore të mirorganizuar sipas së cilës padrejtësitë ose sjelljet e paligjshme në çështjet e lidhura me punësimin mund të sjellin të drejtën për kompensim në favor të punëmarrësit. Duke qenë se transferimi i aplikuesit rezultoi të ishte i drejtë dhe i ligjshëm, Gjykata merr vendimin se kërkesa e tij për kompensim nuk kishte vend për diskutim sipas ligjit vendas. Për më tepër gjykatat vendase i shpjeguan aplikuesit se varej nga ai vetë nëse do të donte të arkivonte një kërkesë për dëmet e shkaktuara duke qenë se ai kishte patur humbje financiare pavarësisht faktit se transferimi i tij kishte qenë i ligjshëm. Në lidhje me këtë fakt Gjykata vendos se nuk ka patur thyerje të së drejtës së aplikuesit në gjykatë.

Për këtë arsye kjo ankesë është konsideruar e padrejtë dhe duhet të kundërshtohet sipas nenit 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

b) Ankesa në bazë të nenit 13 të Konventës

Aplikuesi u ankua se ai ishte privuar nga e drejta për zhdëmtim, duke qenë se nuk kishte mundësi të apelonte kundër dekretit presidencial.

Neni 13 i Konventës pohon si më poshtë:

“Çdo individ, të drejtat dhe liritë e të cilit, ashtu siç parashikohet në Konventë, janë dhunuar, do të përfitojë zhdëmtim përpara një autoriteti kombëtar edhe në rastet kur dhunimi është kryer nga persona me detyra zyrtare.”

Qeveria deklaroi se nuk kishte patur asnjë thyerje të nenit 13 të Konventës, në lidhje me ankesën e aplikuesit për pamundësinë për të kundërshtuar dekretin e kryetarit që kishte urdhëruar transferimin e tij. Sipas saj, vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 23 dhjetor 2003 e kishte zhdëmtuar dhunën që ishte ushtruar.

Gjykata deklaroi se neni 13 i Konventës garanton disponueshmërinë e zhdëmtimit në nivel kombëtar, duke përfshirë thelbin e të drejtave dhe lirive të Konventës të cilat pavarësisht formës duhet të jenë të sigurta në sistemin ligjor vendas. Kështu, neni 13 kërkon parashikimin e zhdëmtimit vendas, për të mbuluar thelbin e një “kërkese të diskutueshme” sipas Konventës dhe për të siguruar lehtësirat e duhura (*shiko Kudla kundër Polonisë (Gjykata e Përgjithshme), nr.30210/96, §157, ECHR 2000-XI*).

Në rastin konkret, Gjykata vëren se aplikuesi parashtroi një apel kushtetues, me Gjykatën Kushtetuese, kundër pamundësisë së tij për të sfiduar dekretin presidencial përpara gjykatave vendase. Më 23 dhjetor 2003, Gjykata Kushtetuese mori një vendim në favor të aplikuesit dhe deklaroi se dekreti presidencial ishte i ndryshueshëm përpara një shqyrtimi juridik. Nën rrethana të tilla, Çështja “iu dorëzua Gjykatës së Lartë për një shqyrtim të ri. Gjykata e Lartë shqyrtoi cilësitë e çështjes. Gjykata vendosi se zhdëmtimi i paraqitur në Gjykatën Kushtetuese ishte efektiv.

Për këtë arsye, Gjykata arrin në përfundimin se kjo pjesë e aplikimit duhet kundërshtuar duke e përcaktuar si të pavend dhe të papranueshme në bazë të nenit 35 §§3 dhe 4.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA NË MËNYRË UNANIME:

E deklaroi aplikimin të papranueshëm.

Lawrence Early
Sekretar

Nicolas Bratza
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“DELVINA KUNDËR SHQIPËRISË”⁸
(ankimi nr.49106/06)

VENDIM

(themeli)

Strasbourg

8 mars 2011

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44§2 të Konventës.

Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Delvina kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), në cilësinë e një dhome të përbërë nga:

Nikolas Bratza, kryetar

Ljiljana Mijović

Sverre Erik Jebens

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Vincent A. de Gaetano, gjykatës

dhe Lawrence Early, regjistruar i seksionit

Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 15 shkurt 2011

Shpall vendimin e mëposhtëm, të miratuar po në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr.49106/06) kundër Republikës së Shqipërisë e depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (Konventa) nga tre shtetas Shqiptarë, z.Sherif Delvina, z.Ahmet Delvina dhe znj.Fatime Delvina (ankuesit), më 23 nëntor 2006.

2. Ankuesit u përfaqësuan nga znj. L.Suli, avokate që ushtron profesionin e saj në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjentja e saj në atë kohë, znj.S.Meneri.

3. Ankuesit pretendonin shkelje të nenit 6§1 të Konventës në lidhje me parregullsinë e procedurave vendase dhe moszbatimin e vendimit përfundimtar të gjykatës. Gjithashtu, ato u bazuan në nenin 13 të Konventës dhe nenin 1 të protokollit nr.1 të Konventës në lidhje me mungesën e mjetit efektiv ligjor për sa i përket shumës së kompensimit të tyre.

4. Më 14 shkurt 2008 kryetari i seksionit, të cilit i ishte caktuar çështja, vendosi ta njoftojë Qeverinë për ankimin. Sipas dispozitave të nenit 29 §3 të Konventës, u vendos që themeli i çështjes të shqyrtohej në të njëjtën kohë me pranueshmërinë e tij.

5. Secila nga palët, ankuesit dhe Qeveria, depozituan vëzhgimet e tyre të mëtejshme me shkrim (rregulli 59§1).

FAKTET

RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Ankuesit kanë lindur përkatësisht më: 1932, 1934 dhe 1942, dhe jetojnë në Shqipëri.

A. Historiku i çështjes dhe procedurat administrative

7. Më 1950-ën një parcelë toke me sipërfaqe 1,600 m², e cila i përkiste babait të ankuesve u konfiskua nga regjimi pa u kompensuar, i cili më pas ndërtoi një ndërtesë në parcelën e tokës.

⁸ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 75*. Tiranë, 2011. f.3

8. Më 1 korrik 1991 Ambasada Italiane në Shqipëri bleu dy ndërtesa në Tiranë, njëra prej të cilave ndodhej në parcelën e tokës së trashëguar të ankuesve. Transaksioni u përfundua nëpërmjet një marrëveshjeje ndërshtetërore, e vërtetuar me shkëmbime të notave verbale mes dy qeverive. Të drejtat përkatëse të pronësisë nuk u regjistruan në zyrën e Regjistrimit të Pasurive në Tiranë.

9. Si rrjedhojë, Qeveria Shqiptare përdori të ardhurat nga transaksioni për të blerë ambientet e Ambasadës Shqiptare në Romë (*shih, gjithashtu, Vizioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë” dhe Italisë, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§7-16, 29 shtator 2009 për një përshkrim të ngjashëm të fakteve*).

10. Sipas ligjit të kthimit dhe kompensimit të pronave, ankuesit ngritën padi pranë Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, “Komisioni” në Tiranë, duke pretenduar të drejtën mbi pronën e babait të tyre.

11. Më 28 korrik 1999, Komisioni u njohu ankuesve të drejtën mbi pronën e babait të tyre për sipërfaqen prej 1,600 m² dhe pranoi faktin se parcela e tokës ishte zënë nga Ambasada Italiane në Shqipëri. Megjithatë, ndërshtetësat ishin ndërtuar në atë tokë, Komisioni vendosi që zotëruesi i tyre, Qeveria Italiane, duhej të paguante qira për tokën ose të riblinte tokën me marrëveshje.

12. Gjithashtu, ankuesit u pajisën me një certifikatë regjistrimi pasurie lëshuar nga zyra e regjistrimit të pasurive: regjistrimi nr.137, datë 9 gusht 1999.

13. Ankuesit pretendonin se ato i dërguan letra Ambasadës Italiane që të paguante një tarifë qiraje ose t’ia shisnin parcelën e tokës sipas vendimit të Komisionit. Megjithatë, Ambasada Italiane shpjegoi se prona u kishte kaluar atyre nëpërmjet shkëmbimit të notave verbale më 1991-shin.

A. Proceset gjyqësore lidhur me kthimin e pronave dhe kompensimin

14. Më 16 janar 2003 ankuesit ngritën padi për të rimarrë pronën dhe për të përfutur dëmet nga autoritetet italiane.

15. Më 22 qershor 2004 Gjykata e Rrethit Tiranë anuloi vendimin e Komisionit në lidhje me kthimin fizik të pronës ankuesve, meqenëse kjo parcelë toke ishte zënë në mënyrë të ligjshme nga Ambasada Italiane që më 1991. Për më tepër, ajo vendosi që ankuesit të kompensoheshin për sipërfaqen prej 1,600 m² në një nga mënyrat e parashikuara me ligj. Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë, nëpërmjet vendimeve të arsyetuara, miratuan vendimin e Gjykatës së Rrethit respektivisht më 25 mars 2005 dhe 6 qershor 2006. Më 24 nëntor 2006 ankuesit ngritën padi kushtetuese pranë Gjykatës Kushtetuese.

16. Më 8 dhjetor 2006, Gjykata Kushtetuese, me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë, e shpalli ankimin të papranueshëm.

I. E DREJTA E BRENDSHME PËRKATËSE

A. Kushtetuta

17. Dispozitat përkatëse të Kushtetutës shqiptare citojnë si më poshtë:

Neni 42 §2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave të lirive dhe interesave të tij kushtetuese dhe ligjore ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 §3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.”

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për:... f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.”

B. Ligji i pronave

18. E drejta e brendshme vendase në lidhje me kthimin dhe kompensimin e pronave në Shqipëri është përshkruar në vendimet e Gjonbocari dhe të tjerë kundër Shqipërisë”, nr.10508/02, §§36-43, 23 tetor 2007, Driza kundër Shqipërisë”, nr.33771/02, §§36-43, 13 nëntor 2007, Ramadhi dhe të tjerë kundër Shqipërisë”, nr.38222/02, §§23-30 13 nëntor 2007.

19. Masa të reja dhe thelbësore legjislative janë miratuar duke ndryshuar ligjin e pronave të vitit 2004 që me miratimin e këtyre vendimeve. Ndryshimet kryesore janë si më poshtë vijon:

1. Ligji i pronave 2005 (ligji nr.9388 i datës 4 maj 2005)

20. Seksioni 3 zgjati deri më 31 dhjetor 2007 afatin për përfundimin e shqyrtimit të ankimeve për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pasurisë së paluajtshme, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit, afati i së cilës u caktua për vitin 2015.

2. Ligji i pronave 2006 (ligji nr.9583 i datës 17 korrik 2006)

21. Seksioni 13 krijoi Agjencinë për Kthimin dhe Kompensimin e pronave (agjencia qendrore) e cila zëvendësoi Komitetin Shtetëror mbi Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (Komitetin Shtetëror). Agjencia qendrore, e cila drejtohej nga një drejtor, e kishte qendrën në Tiranë dhe përbëhej nga dymbëdhjetë zyra rajonale të agjencisë.

22. Sipas seksionit 14, zyra rajonale e Agjencisë ishte përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës, në përgjigje të së cilës ajo vendosi kthimin e pronës dhe/ose kompensimin *in lieu*/në vend të saj. Seksioni 15 përcaktoi afatin për parashtrimin e ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës për 1 tetor 2007.

23. Seksioni 16 përcaktoi se kundër vendimit të zyrës së agjencisë rajonale mund të apelohej pranë Agjencisë qendrore. Kundër vendimit të Agjencisë qendrore mund të apelohej pranë Gjykatës së Rrethit Tiranë brenda 30 ditëve nga njoftimi i tij.

24. Seksioni 21 zgjati deri më 31 qershor 2008 afatin për përfundimin e shqyrtimit të ankimeve për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pasurisë së paluajtshme, me përjashtim të pagesës së kompensimit.

25. Seksioni 22 parashikoi krijimin e Fondit të Kompensimit në Natyrë (FKNN), së bashku me Fondin e Kompensimit Financiar (FKF). Qeveria duhej të miratonte listën e pronave që do t'i alokoheshin FKNN-së, brenda 60 ditëve nga hyrja në fuqi e ligjit.

3. Ligji i pronave 2007 (ligji nr.9684 i datës 6 shkurt 2007)

26. Seksioni 1 parashikonte se Agjencia qendrore ishte përgjegjëse për shqyrtimin e kërkesave për kompensimet në natyrë dhe në para. Agjencia qendrore ishte, gjithashtu, përgjegjëse për shqyrtimin e ankesave kundër vendimeve të zyrave rajonale të Agjencisë.

27. Seksioni 2 rikujtonte se zyrat rajonale të Agjencisë vazhdonin të ishin përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës. Ankuesi ose Zyra e Avokatit të Shtetit kishte të drejtë të apelonte kundër këtij vendimi brenda 30 ditëve pranë Agjencisë qendrore, e cila ishte organi më i lartë administrativ. Një vendim i tillë administrativ ishte i përshtatshëm për shqyrtim gjyqësor në përputhje me dispozitat e Kodit të Procedurës Civile.

4. Ligji i pronave 2008 (ligji nr.9898 i datës 10 prill 2008)

28. Seksioni 1 zgjati deri më 31 dhjetor 2008 afatin për paraqitjen e ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës dhe kthimin e pronave nga zyrat rajonale të Agjencisë. Gjithashtu, ai parashikonte mundësinë që ankuesit t'i jepej një afat i ri nëpërmjet një vendimi gjykatë.

29. Sipas seksionit 2, përfundimi i shqyrtimit të ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës dhe kthimin e pronave do të mbaronte më 30 qershor 2009, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit, afati i së cilës u caktua për vitin 2015.

30. Seksioni 3 zgjati deri më 31 dhjetor 2008 afatin për alokimin e pronave FKNN-së.

5. Ligji i pronave 2009 (ligji nr.10 095 i datës 12 mars 2009)

31. Seksioni 2 parashikonte që përveç ndarjeve buxhetore, alokimeve të përfuara nëpërmjet këtij ligji dhe donatorëve të tjerë, FKF-ja do të përbëhej, gjithashtu, nga fitimet e përfuara nëpërmjet ankandëve të pronave shtetërore, të cilat nuk i ishin nënshtruar vendimit të Komisionit.

6. Ligji i pronave 2009 (ligji nr.10 207 i datës 23 dhjetor 2009)

32. Seksioni 6 shfuqizoi zyrat rajonale të agjencisë. Sipas këtij seksioni, arkivat e këtyre zyrave do t'i kalonin Agjencisë qendrore. Sipas seksionit 1, Agjencia qendrore do të përfundonte shqyrtimin e ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës dhe kthimin e pronave parashtruar

pranë zyrave të mëparshme rajonale të Agjencisë. Agjencia qendrore do të vazhdonte të shqyrtonte ankimet e bëra pranë saj kundër vendimeve të zyrave të mëparshme rajonale të Agjencisë.

33. Sipas nenit 5, ankuesi ose Zyra e Avokatit të Shtetit kishte të drejtë të apelonte kundër vendimit të Agjencisë qendrore brenda 30 ditëve nga njoftimi i tij pranë Gjykatës së Rrethit Tiranë.

34. Seksioni 7 përcaktoi afatin për përfundimin e shqyrtimit të ankimeve për njohjen dhe kthimin e pronave për 31 dhjetor 2011.

7. Ligji i pronave 2010 (ligji nr.10 308 i datës 22 korrik 2010)

35. Ligji i pronave 2010 paraqiste kryesisht mundësinë e kërkesës për rishikimin e vendimeve të komisioneve të mëparshme/zyrave rajonale të Agjencisë.

36. Seksioni 4 zgjati deri më 31 dhjetor 2011 afatin për alokimin e pronave FKNN-së.

C. Vendimet e Këshillit të Ministrave

1. Vendimet e Këshillit të Ministrave (VKM) mbi dhëniet nga Fondi i Kompensimit Financiar (vendimin e Këshillit të Ministrave nr.13 i datës 17 nëntor 2005; vendimin e Këshillit të Ministrave nr.758 i datës 16 nëntor 2006; vendimin e Këshillit të Ministrave nr.566 i datës 5 shtator 2007; vendimin e Këshillit të Ministrave nr.1343 i datës 4 qershor 2008; dhe vendimin e Këshillit të Ministrave nr.487 i datës 6 maj 2009).

37. Sipas nenit 23 të ligjit të pronave 2004, i cili krijoi fondin e kompensimit financiar, Qeveria miratoi vendimet e lartpërmendura, në lidhje me dhënien e kompensimit financiar ish-pronarëve.

38. Në vitin 2005 kompensimi financiar është dhënë në lidhje me pretendimet për kompensim që dalin nga vendimet e Komisionit të Tiranës. Në vitin 2006 kompensimi financiar është dhënë në lidhje me pretendimet për kompensim që dalin nga vendimet e komisioneve të Tiranës dhe Kavajës. Në vitin 2007 grupi i përfituesve u zgjerua duke përfshirë ish-pronarë të cilët përfitonin nga një vendim i Komisionit i nxjerrë në lidhje me qytetet për të cilët ishte miratuar dhe nxjerrë një hartë e vlerësimit të pronave. Në vitin 2008 dhe 2009, të gjithë ish-pronarët, të cilëve u ishte njohur e drejta e kompensimit, sipas vendimit të komisionit/agjencisë rajonale, ishin të pranueshëm për të aplikuar për kompensim financiar.

39. Sipas VKM-ve të miratuara ndërmjet viteve 2005 dhe 2008, ankuesit i kërkohej të bënte një kërkesë standard për kompensim financiar pranë agjencisë qendrore në Tiranë, duke paraqitur, *inter alia*, vendimin e komisionit/agjencisë rajonale, i cili e njihte të drejtën e tij për kompensim. Vetëm ish-pronarët, të cilët nuk kishin marrë kompensim të mëparshëm, u njihej e drejta për kompensim financiar nga viti 2005 deri në vitin 2008. Vendimi i Këshillit të Ministrave i vitit 2009 parashikonte që një ish-pronari i njihej e drejta për kompensim financiar, me kusht që ai nuk kishte përfituar nga: a) kompensimi i mëparshëm; b) kthimi i pjesshëm i pronës; c) e drejta e refuzimit të parë; d) zbatimi i ligjit mbi shpërndarjen e tokës (ligji nr.7501 i datës 19 korrik 1991).

40. Kërkesat do të shqyrtoheshin në renditje kronologjike mbi bazën e datës dhe numrit të vendimit të Komisionit/agjencisë rajonale. Shuma e kompensimit financiar, e cila duhej të llogaritej mbi bazën e hartave të vlerësimit të pronave, kufizohej deri në një maksimum prej 200 m².

41. Parashtrimi i kërkesës sillte pagesën e tarifës së procesit. Ish-pronarët, të cilët nuk kanë pasur sukses me kërkesat e tyre për kompensim financiar në vitin e mëparshëm, mund të riparashtronin kërkesën e tyre në vitin (vitet) në vazhdim pasi të kenë paguar tarifën e procesit.

42. Asnjë nga këto vendime nuk parashikonte dhënien e kompensimit pretenduesve që dalin nga një vendim përfundimtar dhe i zbatueshëm gjykatë.

2. Vendimin e Këshillit të Ministrave mbi hartat e vlerësimit të pronave (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.555 i datës 29 shtator 2007; vendimi i Këshillit të Ministrave nr.653 i datës 29 gusht 2007; vendimi i Këshillit të Ministrave nr.139 i datës 13 shkurt 2008; dhe vendimi i Këshillit të Ministrave nr.1620 i datës 26 nëntor 2008).

43. Bazuar në vendimet e lartpërmendura, dy nga të cilat u miratuan në vitin 2007 dhe dy në vitin 2008, Qeveria miratoi dhe nxori harta të vlerësimit të pronave siç renditen më lart. Hartat përfshinin çmimin e referencës për metër katror në të gjithë vendin.

44. Vendimi i parë caktoi çmimin e tokës për rajonet Berat, Gjirokastrë, Vlorë dhe Dibër; Vendimi i dytë caktoi çmimin e tokës për rajonet Lezhë, Dibër, Korçë dhe Kukës; Vendimi i tretë caktoi çmimin e tokës për rajonet Fier, Elbasan, Tiranë, Vlorë, Durrës dhe Shkodër. Vendimi i katërt përmbante një listë të përditësuar të çmimeve për qytete të caktuara. Sipas këtij vendimi, çmimi i referencës për metër katror, për zonat në të cilat ndodhej prona e aplikuesit është vlerësuar për të gjithë 180,000.

3. Vendimi i Këshillit të Ministrave mbi kompensimet në natyrë të ish-pronarëve (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.567 i datës 5 shtator 2007)

45. Ligji i pronave 2006 parashikonte krijimin e Fondit të Kompensimit në Natyrë (FKNN). Qeveria duhej të miratonte procedurat për shpërndarjen e pronave të mbuluara nga FKNN.

46. Me vendim të datës 5 shtator 2007, Qeveria përcaktoi kriteret dhe procedurat për përcaktimin e pronave shtetërore të mbuluara nga FKNN (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.567 i datës 5 shtator 2007). Seksioni 1 rendit llojet e pronave, për shembull: a) pronë publike e paluajtshme, e cila ndodhet në zona turistike; b) pronat e Ministrisë së Mbrojtjes, të cilat nuk janë përdorur nga Forcat e Armatosura dhe janë miratuar nga Presidenti i Republikës; c) tokat bujqësore në dispozicion që i përkasin Ministrisë së Bujqësisë; d) pyjet, kullotat dhe livadhet; dhe e) pronat e institucioneve shtetërore, të cilat janë jashtë aktivitetit të tyre të ardhshëm.

47. Agjencia dhe zyrat e saj rajonale janë përgjegjëse për kontrollin e statusit ligjor të çdo prone të paraqitur nga institucioni shtetëror përkatës. Agjencia paraqet listën përfundimtare të pronave të paluajtshme për t'i përfshirë në FKNN-në e Ministrisë së Drejtësisë. Qeveria miraton listën dhe e publikon atë në Fletoren Zyrtare.

48. Deri më sot, duket se një listë e tillë akoma nuk është miratuar.

E DREJTA

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

49. Ankuesit ankuan se procesi gjyqësor ishte i parregullt. Ato, gjithashtu, pretenduan se zbatimi i vendimit të Gjykatës së Apelit i datës 25 mars 2005 ka tejkaluar afatin e arsyeshëm kohor.

Neni 6 §1 i Konventës, në lidhje me sa më sipër, citon si më poshtë vijon:

“Çdo person ka të drejtë që Çështja “e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë..., e cila do të vendosë qoftë për mosmarrëveshjet mbi të drejtat dhe detyrimet e tij me karakter civil.....”.

A. Parregullsia e procesit gjyqësor

50. Ankuesit pretenduan se gjykatat vendase kanë vlerësuar në mënyrë të gabuar provat dhe kanë keqinterpretuar të drejtën vendase. Qeveria argumentoi se procedurat vendase kanë qenë të rregullta. Sipas pikëpamjes së saj, argumentet e ankuesve janë trajtuar në mënyrë të saktë nga gjykatat vendase.

51. Në lidhje me ankimin e ankuesve për vlerësimin e provave dhe interpretimin e së drejtës vendase, Gjykata rikujton se nuk është brenda sferës së saj të zëvendësojë vlerësimin e saj të fakteve me atë të gjykatave vendase dhe, si rregull i përgjithshëm, është detyrë e këtyre gjykatave të vlerësojnë provat përpara tyre dhe të interpretojnë të drejtën vendase. Detyra e Gjykatës është të sigurojë nëse procedurat në tërësinë e tyre, duke përfshirë mënyrën në të cilën janë marrë provat, kanë qenë të rregullta (*shih Jakupi kundër Shqipërisë*” (dhjetor), nr.11186/03, 1 dhjetor 2009; *Beshiri dhe të tjerë kundër Shqipërisë*” nr.7352/03, §37, 22 gusht 2006).

52. Gjykata vlerëson se nuk është provuar se procedurat përpara gjykatave vendase nuk ishin në përputhje me kërkesat e nenit 6 §1 të Konventës. Ankuesit u përfaqësuan ligjërisht. Ato kishin mundësinë të parashtronin argumentet e tyre dhe të mbronin pikëpamjet e tyre. Gjykatat vendase, pas vlerësimit të të gjitha provave, dhanë vendime të arsyeshme dhe rrëzuan pretendimin e tyre.

Gjykata nuk është në gjendje të dallojë asnjë shenjë arbitrariteti në vendimet e gjykatave vendase. Ajo nuk konstaton ndonjë shenjë të shkeljes së nenit 6 §1 të Konventës sipas këtij kreu.

53. Rezulton se ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

B. Moszbatimi i vendimit të Gjykatës së Lartë i datës 6 qershor 2006

1. Pranueshmëria

54. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar sipas kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Më tej, ajo vlerëson se Çështja “nuk është e papranueshme nga çdo pikëpamje tjetër. Prandaj, për këtë arsye duhet të deklarohet si e pranueshme.

2. Meritat

55. Ankuesit parashtruan se autoritetet nuk kanë marrë asnjë masë për zbatimin e vendimit të Gjykatës së Apelit të datës 25 mars 2005.

56. Qeveria argumentoi se ankuesit asnjëherë nuk kanë kërkuar kompensim pranë autoriteteve vendase. Sipas pikëpamjes së Qeverisë, autoritetet nuk kanë qenë të detyruara të bëjnë ofertë, duke pasur parasysh se ankuesit kanë kundërshtuar vlerësimet e gjykatave vendase.

57. Në lidhje me fushën e këtij ankimi, Gjykata vëren në fillim se neni 6 mbron zbatimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë dhe të detyrueshme, dhe jo vendime të cilat mund të bëhen objekt i kontroleve të mëtejshme të një gjykate të shkallës më të lartë dhe, përfundimisht, e anuloi atë (*shih, për shembull, Ouzounis dhe të tjerë kundër Greqisë, nr.49144/99, §21, 18 prill 2002; Ioannis Karaboliou kundër Greqisë (dhjetor), nr.62499/00, 26 shtator 2002; Xheraj kundër Shqipërisë, nr.37959/02, §70, 29 korrik 2008*). Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se ky ankim duhet të shërbejë për zbulimin e moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006, i cili përfundimisht njohu të drejtën e ankuesve për kompensim *in lieu* të kthimit të pronës, edhe pse Gjykata e Apelit, për zhgënjimin e ankuesve, arriti të njëjtin konkluzion më 25 mars 2005.

58. Parimet e përgjithshme sipas nenit 6 §1 të Konventës, për sa i përket moszbatimit të vendimeve përfundimtare të gjykatës përcaktohen në “Gjyli kundër Shqipërisë”, nr.32907/07, §§43-44, 29 shtator 2009 dhe Beshiri dhe të tjerë, cituan më lart, §§60-61.

59. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Lartë urdhëroi kompensimin e ankuesve në lidhje me parcelën e tokës së tyre me sipërfaqe 1,600 m². Deri më sot, autoritetet nuk kanë marrë asnjë masë për të zbatuar këtë vendim në favor të ankuesve.

60. Më tej Gjykata, rikujton se një personi, i cili ka fituar një vendim të zbatueshëm kundër Shtetit si rezultat i çështjes së suksesshme gjyqësore, nuk mund t'i kërkohej të përdorë procedurat e zbatimit me qëllim që vendimi të ekzekutohet (*shih Beshiri dhe të tjerë, cituar më lart, §54*).

61. Për më tepër, Gjykata ka konstatuar shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për shkak të moszbatimit të vendimit përfundimtar të gjykatës, e cila ka caktuar kompensim *in lieu* të kthimit të pronave në rastet e Beshiri dhe të tjerë (*cituar më lart §§62-66*); *Driça (cituar më lart §§87-94)*; dhe *Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë (nr.35720/04 dhe 42832/06, §§54-61, 29 shtator 2009)*. Ajo nuk sheh arsye që të largohet nga këto vlerësime në rastin konkret.

62. Si rrjedhim, Gjykata konkludon se ka pasur shkelje të së drejtës së ankuesve për akses në gjykatë sipas nenit 6 §1 të Konventës.

C. Kohëzgjatja e procedurave

63. Gjykata vlerëson se ankimi sipas këtij kreu nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 të Konventës. Për më tepër ajo vlerëson se nuk është përcaktuar asnjë bazë tjetër për të deklaruar këtë pjesë të ankimit të papranueshëm dhe prandaj e deklaroi atë të pranueshëm.

64. Megjithatë, Gjykata vlerëson më tej se në dritën e vlerësimeve të saj për shkelje sipas nenit 6 §1 të Konventës, në lidhje me moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006, ajo nuk duhet të vendosë më vete mbi meritat e kohëzgjatjes së procedurave të ankimit (*shih Vrioni dhe të tjerë kundër Italisë dhe Shqipërisë, cituar më lart, §66; Lixanets kundër*

Ukrainës, nr.6725725/03, §48, 31 maj 2007).

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 13 NË LIDHJE ME NENIN 6 §1 TË KONVENTËS

65. Sipas nenit 13 të Konventës, ankuesit argumentuan se ata nuk kishin asnjë mjet efektiv ligjor për të zbatuar vendimin e formës së prerë në favor të tyre.

Neni 13 i Konventës citon si më poshtë:

“Çdo person, të cilit i kanë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të paraqesë një ankim efektiv përpara një instance kombëtare, edhe kur kjo shkelje është kryer nga persona që veprojnë brenda ushtrimit të funksioneve të tyre zyrtare.”

A. Pranueshmëria

66. 54. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar sipas kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Më tej, ajo vlerëson se Çështja “nuk është e papranueshme nga çdo pikëpamje tjetër. Prandaj, për këtë arsye duhet të deklarohet si e pranueshme.

B. Meritat

67. Gjykata rithekson se në vendimin e saj, në çështjen e lartpërmendur Driza, ajo vlerësoi si më poshtë:

“118. Gjykata vëren se ligji i pronave 1993 (i cili është shfuqizuar nga ligji i pronave 2004, i cili më tej është amenduar nga ligji i pronave 2006) parashikonte forma të ndryshme të kompensimit në rastet kur prona origjinale nuk mund t'i kthehej ish-pronarit (...). Ligji i pronave 1993 i la vendosjen e formës së duhur të kompensimit Këshillit të Ministrave, i cili duhej të përcaktonte rregullat e hollësishme dhe metodat e zbatueshme për dispozitat e kompensimit. Sipas vlerësimeve të Gjykatës së Lartë në vendimin e saj të datës 7 dhjetor 2000, organet kompetente për t'u marrë më çështje të kompensimit akoma nuk ishin ngritur (...). Me gjithë hyrjen në fuqi të ligjit të pronave 2004 situata nuk ndryshoi. Vetëm më 28 prill 2005, Parlamenti miratoi një ligj, i cili përcaktonte metodologjinë për vlerësimin e pronës për qëllime kompensimi. Seksioni 5 i këtij ligji i la detyrë për zbatimin e kësaj metodologjie Komitetit Shtetëror mbi Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, i cili duhej të nxirrte plane të përshtatshme truall për të lejuar vlerësimin e pronave. Megjithatë deri më sot, këto plane nuk janë miratuar.

119. Si rrjedhojë, Gjykata vlerëson se në mungesë të organeve të duhura për t'u marrë me çështje të kompensimit ose miratimin e planeve të truallit për vlerësimin e pronave, Qeveria dështoi të përcaktonte një procedurë të duhur në lidhje me pretendimet për kompensim. Për më tepër, nuk ka gjasë që Qeveria të vendosë një sistem të tillë në mënyrë të shpejtë apo brenda një hapësire kohore të mjaftueshme për të mundësuar zgjidhjen e mosmarrëveshjeve në lidhje me përcaktimin e të drejtave të ankuesve.”

68. Në rastin në fjalë, Gjykata vëren se që në datën e miratimit të vendimit të çështjes “Driza”, Qeveria ka mundësuar dispozita të reja ligjore në lidhje me dhënien e kompensimit financiar, miratimin e hartave të vlerësimit të pronave dhe krijimin e FKNN-së (*shih seksionin më lart “E drejta vendase përkatëse”*). Prandaj Gjykata duhet të përcaktojë nëse masat e marra përbëjnë një mjet ligjor efektiv në kuptim të nenit 13 të Konventës.

69. Gjykata rikujton se neni 13 i Konventës i jep shprehje të drejtpërdrejtë detyrimit të Shteteve, parashikuar në nenin 1 të Konventës, për të mbrojtur pikësëpari dhe kryesisht të drejtat e njeriut brenda sistemit të tyre ligjor. Prandaj ajo kërkon që shtetet të sigurojnë një mjet ligjor vendas për t'u marrë me thelbin e “ankimit të argumentueshëm” sipas Konventës dhe për të ofruar ndihmën e përshtatshme (*Burdov kundër Rusisë (nr.2), nr.33509/04, §96, GJEDNJ 2009-....; dhe Yuriy Nikolayevich Ivanov kundër Ukrainës, nr.40450/04, §63, GJEDNJ 2009-.... (ekstrakte)*).

70. Sipas nenit 13 të Konventës, hapësira e detyrimeve të shteteve kontraktuese ndryshon në varësi të natyrës së ankimit të ankuesve; “efektiviteti” i një “mjeti ligjor” në kuptim të kësaj dispozite nuk varet nga siguria e një rezultati të favorshëm për ankuesin. Në të njëjtën kohë mjeti ligjor i kërkuar sipas nenit 13 duhet të jetë “efektiv” si në praktikë, ashtu edhe në ligj në kuptimin

që ose të pengojë shkeljen e pretenduar apo vazhdimin e saj, ose të sigurojë zgjidhjen e duhur për çdo shkelje që ka ndodhur (*shih Burdov (nr.2), cituar më lart, §97, dhe Yuriy Nikolayevich Ivanov, cituar më lart, §63*).

71. Në rastin konkret Gjykata vëren që në fillim se vendimi i Qeverisë mbi dhënien e kompensimit financiar përcakton në mënyrë të saktë se pretenduesi mund të përligjë të drejtën e tij për kompensim bazuar në vendimin e Komisionit. Dispozitat mbi kompensimin financiar nuk zbatohen për pretenduesit, si për ankuesit në rastin konkret, të cilët pretendojnë kompensim të zbatueshëm bazuar në një vendim përfundimtar gjykate.

72. Duke pasur parasysh informacionin në posedim të saj, Gjykata vëren më tej se, në praktikë, Agjencia i ka caktuar kompensim vetëm pretenduesve të cilët posedojnë një vendim Komisioni. Pretenduesve të cilët posedojnë një vendim përfundimtar dhe të zbatueshëm gjykate, nuk u është dhënë kompensim.

73. Për më tepër, Gjykata nuk mund të përcaktojë masa të tjera të cilat janë aprovuar me qëllim që të sigurohet zbatimi i vendimit të formës së prerë të gjykatës që i cakton kompensim një ankuesi *in lieu* të kthimit të pronës. Qeveria nuk ka parashtruar asnjë provë për të kundërtën.

74. Sa më lart, Gjykata vlerëson se ankuesit nuk kishin mjet ligjor efektiv që t'i mundësonte ato të siguronin zbatimin e së drejtës së tyre për kompensim të njohur me vendim përfundimtar gjykate.

75. Si rrjedhim, ka pasur shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 §1 të Konventës.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR.1 TË KONVENTËS

76. Ankuesit pretenduan se dështimi për t'i paguar atyre kompensim sipas vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006 shkakton shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1, i cili parashikon:

“Çdo person fizik dhe juridik ka të drejtën që t'i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushte të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të zbatuar ligjet që ato i quajnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagesën e taksave, ose të kontributeve të tjera ose të gjobave.”

A. Pranueshmëria

77. Gjykata çmon se ankimi sipas këtij kreu nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 të Konventës. Për më tepër ajo vlerëson se nuk është përcaktuar asnjë bazë tjetër për të deklaruar këtë pjesë të ankimit të papranueshëm dhe prandaj e deklaron atë të pranueshëm.

B. Meritat

78. Qeveria parashtrroi se nuk kishte lidhje shkakore ndërmjet këtij ankimi dhe detyrimit të autoriteteve për të siguruar kompensim.

79. Gjykata rikujton se “pretendim” mund të përbëjë “pasuri” në kuptim të nenit 1 të protokollit nr.1 nëse është përcaktuar në mënyrë të mjaftueshme për të qenë i zbatueshëm (*shih Stran Greek Refineries dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë, vendim i datës 9 dhjetor 1994, seria A nr.301-B, f. 84, §59*).

80. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 6 qershor 2006 u siguroi ankuesve pretendimin e zbatueshëm për kompensim *in lieu* të kthimit të pronës.

81. Gjykata rikujton praktikën e saj gjyqësore se pamundësia e ankuesit për të fituar ekzekutimin e vendimit përfundimtar të gjykatës në favor të tij ose të saj përbën ndërhyrje në të drejtën për gëzimin paqësor të pasurisë, përcaktuar në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të protokollit nr.1 (*shih ndërmjet autoriteteve të tjera, Burdov kundër Rusisë, nr.59498/00, §40, GJEDNJ 2002-III*).

82. Gjykata vëren se ajo ka zbuluar, gjithashtu, shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për arsye të dështimit të autoriteteve për të zbatuar vendimin përfundimtar të gjykatës që cakton kompensimin (*shih paragrafët 58-62 më lart*).

83. Më tej, Gjykata vëren se ajo ka konstatuar, gjithashtu, shkelje të të drejtave të pronës së ankuesve për arsye të dështimit të autoriteteve për të siguruar kompensimin që rrjedh nga vendimi përfundimtar i gjykatës në rastet e Beshiri dhe të tjerë, cituar më lart, §§95-103; Driza, cituar më lart, §§101-109; dhe Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§71-77,

29 shtator 2009. Gjykata nuk shikon arsye për të arritur në një konkluzion të ndryshëm në rrethanat e çështjes në fjalë.

84. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

IV. ZBATIMI I NENEVE 46 DHE 41 TË KONVENTËS

A. Neni 46 i Konventës

85. Gjykata vëren se në rastin në fjalë, ajo ka identifikuar mangësi në kuadrin rregullator shqiptar, për sa i përket mungesës së mekanizmit për të siguruar zbatimin e vendimit të formës së prerë të gjykatës që jep kompensim *in lieu* të kthimit të pronës. Mangësi të tilla duhet të trajtohen si një çështje urgjente duke pasur parasysh numrin e personave në situatën e ankuesve dhe hapësirën për ankime të tjera pranë Gjykatës duke ngritur të njëjtat çështje (*shih Driza cituar më lart, §122*).

86. Në rast se shteti i paditur mbetet i lirë për të zgjedhur mjetet me anë të të cilave do të plotësojë detyrimet ligjore sipas nenit 46 të Konventës, me kusht që mjete të tilla të jenë në përputhje me konkluzionet e përcaktuara në vendimin e Gjykatës (*shih Burdov kundër Rusisë (nr.2) cituar më lart, §136*), Gjykata vlerëson se masat e përgjithshme në nivel kombëtar janë të nevojshme për ekzekutimin e vendimit në fjalë.

87. Gjykata vëren se problemet e konstatuara në këtë rast në thelb të shkeljeve të nenit 6, nenit 13 në lidhje me nenin 6 dhe nenin 1 të protokollit nr.1, janë komplekse dhe strukturore. Ato kërkojnë miratimin dhe zbatimin e masave me karakter legjislativ dhe administrativ, duke përfshirë autoritete të ndryshme. Gjykata vlerëson se shteti i paditur duhet të marrë masa të mjaftueshme legjislative, administrative dhe financiare me qëllim që të sigurojë dhënien e kompensimit, pa vonesa të panevojshme, urdhëruar me vendim përfundimtar gjykatë *in lieu* të kthimit të pronës. Për shembull, shteti i paditur duhet të përcaktojë një organ kompetent zbatues, të sigurojë burime të mjaftueshme njerëzore dhe materiale, të përcaktojë rregulla të qarta dhe të thjeshta të procedurave për mbledhjen e pretendimeve, të përcaktojë afate kohore reale dhe të detyrueshme për procedimin dhe zbatimin e tyre, të caktojë fondet e nevojshme buxhetore dhe të heqë të gjitha pengesat me qëllim që të sigurojë dhënien e kompensimit financiar ose në natyrë, duke pasur parasysh parimet e përcaktuara në praktikën gjyqësore të Gjykatës.

88. Gjykata rithekson se është me rëndësi vendimtare që një vendim gjykatë kundër shtetit, pasi ka marrë fuqinë e *res judicata*, duhet të zbatohet pa vonesa të panevojshme. Ankuesit nuk duhet t'i kërkohej të mbajë barrën për ekzekutimin e vendimeve *res judicata* dhënë në favor të tij kundër shtetit (*shih mutatis mutandis, Metaxas kundër Greqisë nr.8415/02, §49, 27 maj 2004*). Dështimi i shtetit për të zbatuar vendimet *res judicata* cenon sigurinë publike në sistemin gjyqësor dhe respektin për shtetin e së drejtës, i cili është një nga parimet themelore të një shoqërie demokratike dhe element i trashëguar në të gjithë nenet e Konventës (*shih mutatis mutandis, Stere dhe të tjerë kundër Rumanisë nr.25632/02, §53, 23 shkurt 2006*).

B. Neni 41 i Konventës

89. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese mundëson vetëm ndreqje të pjesshme të pasojave që kanë rrjedhur nga kjo shkelje, Gjykata, nëse është e nevojshme, i jep palës së dëmtuar një shpërblim të drejtë.”

90. Ankuesit pretenduan 3,210,240 euro në lidhje me dëmin material, i cili përbënte 2,640,000 euro, për sa i përket vlerës së tokës dhe 570,240 euro në lidhje me humbjen e përfitimeve për një periudhë prej 10 vjetësh.

Ato u bazuan në një raport vlerësimi të pronës nga një ekspert për të përcaktuar vlerën e përgjithshme të tokës dhe humbjen e përfitimeve, në përputhje me të cilat çmimi i tregut të pronës ishte 1,650 euro për m² dhe çmimi i tregut për qiranë ishte 5,280 euro në muaj. Së fundi, ankuesit pretenduan 100,000 euro në lidhje me dëmin jomaterial.

91. Qeveria nuk parashtroi asnjë vëzhgim në këtë drejtim.

92. Gjykata vlerëson se Çështja “e zbatimit të nenit 41 nuk është gati për vendim. Si rezultat, Çështja “duhet të rezervohet dhe duhet të fiksohet një procedurë e mëtejshme duke i kushtuar rëndësi mundësisë së arritjes së një marrëveshjeje ndërmjet Qeverisë Shqiptare dhe ankuesve.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

1. Deklaron ankimin e ankuesve në lidhje me parregullsinë e procesit gjyqësor të papranueshëm dhe pjesën tjetër të ankimit të pranueshëm.

2. Vendos se ka shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për arsye të moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006.

3. Vendos se nuk është e nevojshme të shqyrtohet ankimi i ankuesve sipas nenit 6 §1 në lidhje me kohëzgjatjen e moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006.

4. Vendos se ka shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 §1 të Konventës.

5. Vendos se ka shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

6. Vendos se Çështja “e ankimit të nenit 41 nuk është gati për vendim.

Si rezultat:

a) e rezervon tërësisht çështjen e sipërpërmendur;

b) fton Qeverinë dhe ankuesit të parashtrojnë, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi bëhet përfundimtar, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, vëzhgimet e tyre të shkruara për çështjen dhe, në veçanti, të njoftojnë Gjykatën në rast të ndonjë marrëveshjeje që ato mund të arrijnë;

c) rezervon procedurën e mëtejshme dhe i delegon Kryetarit të Dhomës kompetencën e fiksimit të kësaj çështjeje nëse është e nevojshme.

Hartuar në anglisht dhe njoftuar me shkrim në datën 8 mars 2011, në përputhje me nenin 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Lawrence Early
Sekretar

Nikolas Bratza
President

SEKSIONI I KATËRT
VENDIM MBI PRANUESHMËRINË NGA
“VEFA HOLDING SHPK DHE ALIMUÇAJ KUNDËR SHQIPËRISË”⁹
(ankimi nr. 24096/05)

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), në cilësinë e një dhome të përbërë nga:

Nicolas Bratza, kryetar

Lech Garlicki

Ljiljana Mijović

Ján Šikuta

Päivi Hirvelä

Zdravka Kalaydjieva

Nebojša Vučinić, gjyqtarë

and Fatos Araci, zëvendësregjistrues i seksionit,

Duke pasur parasysh ankimin e mësipërm depozituar më 2 qershor 2005,

Duke pasur parasysh vëzhgimet e parashtruara nga Qeveria e paditur dhe vëzhgimet,

në përgjigje të parashtruara nga ankuesit,

Pas shqyrtimit, vendosi si më poshtë:

FAKTET

1. Shoqëria ankuese, “Vefa Holding sh.p.k.”, është një shoqëri me përgjegjësi të kufizuar, aktualisht në administrim të kufizuar, me zyrë të regjistruar në Tiranë, Shqipëri. Ankimi është paraqitur në emër të saj nga z.Vehbi Alimuçaj, një shtetas shqiptar, i cili ka lindur në vitin 1949 dhe vuan dënimin me burgim në burgun e Peqinit (ankuesi individual). z.Alimuçaj ishte presidenti i shoqërisë ankuese dhe aksionari i vetëm i saj deri kur ajo u vendos në administrim të detyruar.

2. Ankuesit u përfaqësuan para Gjykatës nga z. Sh. Dizdari, avokat i cili ushtron profesionin në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjentja e saj, znj. E. Hajro nga Avokatura e Shtetit.

A. Rrethanat e çështjes

3. Faktet e çështjes, siç u parashtruan nga palët, mund të përmbledhen si më poshtë vijon.

4. Ankuesi individual ishte pronari i shoqërisë ankuese, e cila fillimisht u krijua si një shoqëri tregtare më 28 gusht 1992. Objekti i aktivitetit të saj u zgjerua në mënyrë progresive me kalimin e viteve, si rezultat i së cilës ajo ndryshoi emrin e saj të regjistruar dhe objektin e aktivitetit respektivisht më 14 dhjetor 1993, 10 dhjetor 1994 dhe 3 shkurt 1997, duke u njohur dhe regjistruar përfundimisht si “Vefa Holding sh.p.k.”. Për shkak të pavullnetshmërisë së bankave tregtare për të siguruar burime financiare për zgjerimin e saj, shoqëria ankuese hyri në kontrata huaje me individë. Dukej se nga viti 1994 deri në vitin 1997 shoqëria ankuese vazhdoi të merrte para hua me qëllim që të vazhdonte me planet e saj të investimit.

5. Në vitin 1997 Shqipëria u godit nga një trazirë civile në shkallë të gjerë, e cila u nxit nga rënia e të ashtuquajturave skema piramidale të cilat ishin krijuar gjatë viteve të mëparshme.

B. Procedurat e administrimit të detyruar

6. Shteti ndërhyri për të rivendosur rendin publik dhe miratoi legjislacionin.

7. Më 23 janar 1997 hyri në fuqi ligji i ndalimit të skemave piramidale (shih më poshtë “E drejta dhe praktika përkatëse vendase”). Ligji nuk lejoi që dy ankuesit të vazhdonin të hynin në kontratë huaje me individë për të ndjekur investimet e shoqërisë.

⁹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 75*. Tiranë, 2011. f.12

8. Më 9 maj 1997 hyri në fuqi ligji për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë (ligji nr.1). Ligji nr.1 pësoi një sërë ndryshimesh siç paraqiten në nenin më poshtë “E drejta dhe praktika përkatëse vendase”.

9. Më 22 gusht 1997 Qeveria vendosi që shoqëria ankuese t’i nënshtrohej një kontrolli financiar sipas nenit 5 të ligjit për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë (ligji nr.2). Prandaj ajo caktoi tre administratorë shqiptarë. Vendimi nuk përmendi asnjë argument të veçantë ligjor referuar në nenin 5, në të cilin u bazua Qeveria.

10. Në një datë të pacaktuar në vitin 1997 shoqëria ankuese apeloj kundër vendimit të Qeverisë të datës 22 gusht 1997 në Gjykatën e Apelit Tiranë (Gjykata e Apelit).

11. Më 17 shtator 1997, Gjykata e Apelit prishi vendimin dhe urdhëroi pezullimin e masës së administrimit të detyruar. Ajo konstatoi se nuk ekzistonte asnjë interes publik për caktimin e administratorëve.

12. Më 28 tetor 1997, Qeveria konfirmoi tre administratorët e njëjtë që kishte caktuar në vendimin e saj të mëparshëm të datës 22 gusht 1997, duke mos dhënë arsye të mëtejshme sipas nenit 5 të ligjit nr.2.

13. Më 6 nëntor 1997, Qeveria lidhi kontratë për shërbimet me një shoqëri ndërkombëtare, “D”, e cila duhej të zëvendësonte tre administratorët individualë dhe të vepronte si një administrator i vetëm i shoqërisë ankuese. Sipas termave të përcaktuara, detyrat e D-së duhej të kryheshin në dy faza. Gjatë fazës së parë, *inter alia*, D-ja duhej të merrte kontrollin e shoqërisë ankuese, të ushtronte të gjitha kompetencat dhe të drejtat e caktuara në shoqëri, duke përfshirë kompetencën për të vazhduar biznesin e saj, për të paguar borxhet, për të ndërprerë aktivitetet, për të shitur asetet dhe për të mbajtur, pezulluar apo zëvendësuar stafin ose menaxherët. Do të përpilohej një inventar për asetet e shoqërisë ankuese dhe do të përgatitej një plan veprimi për rimëkëmbjen e aseteve. Do të kryhej një kontroll nga ekspertë kontabël cilësorë të cilët do të caktoheshin nga Qeveria. Gjatë fazës së dytë, D-ja do të zbatonte planin e veprimit për rimëkëmbjen e aseteve duke përfshirë shitjen e tyre, do të depozitonte të gjitha fitimet e rimëkëmbjes së aseteve pranë subjektit të caktuar nga Qeveria, do të asistonte në procesin e rishpërndarjes, do të bashkëpunonte në përgatitjen e një kontrolli financiar për situatën e mbylljes dhe do të përgatiste një raport përfundimtar për Qeverinë.

14. Në një datë të pacaktuar në vitin 1997, ankuesi individual kundërshtoi nenin 7 të ligjit nr.2 para Gjykatës Kushtetuese, meqenëse autorizonte administratorët ta zëvendësonin atë dhe të merrnin përsipër të gjitha të drejtat e pronës të cilat ishin *stricto sensu* të lidhura me pronësinë e tij të shoqërisë ankuese.

15. Më 13 nëntor 1997, Gjykata Kushtetuese shpalli jokushtetues nenin 7 të ligjit nr.2. Ajo konstatoi se duke i caktuar administratorëve disa detyra, si ndërprerjen e detyrimeve kontraktuale, menaxhimin e aktiviteteve të biznesit dhe pronës së subjektit, ushtrimin e të drejtave të aksionarit dhe shitjen e pronës, i kishte hequr të gjitha të drejtat e pronës aksionarit të vetëm në kundërshtim me nenet 10 dhe 11 të ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese. Meqenëse të drejta të tilla janë kompetencë vetëm e gjykatave vendase, kalimi i tyre tek administratorët kishte shkelur parimin kushtetues të ndarjes së kompetencave. Ajo argumentoi se neni 7 i ligjit nr.2 ishte në kundërshtim me nenin 3 të ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese.

16. Më 19 nëntor 1997 u plotësua neni 10 i ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese duke përfshirë të drejtën e shtetit për të kontrolluar dhe administruar pronën e subjekteve private siç është shoqëria ankuese. Si rezultat, po atë ditë, Parlamenti miratoi ndryshimin e ligjit për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë (ligji nr.3), duke rifutur formulimin e nenit 7 të mëparshëm jokushtetues të ligjit nr.2.

17. Më 24 nëntor 1997, Qeveria prishi vendimin e saj të datës 28 nëntor 1997 (shih paragrafin 12 më lart). Ajo përsëriti masën e administrimit të detyruar në lidhje me shoqërinë ankuese dhe caktoi D-në si administrator.

18. Më 31 janar 1998, D-ja i paraqiti Qeverisë raportin e saj të parë. Raportit iu shtuan tabelat e vlerësimit për asetet kryesore, rikthimet e planifikuara nga shitjet dhe pasqyrat financiare. Përmbledhja ekzekutive e raportit përmbante një paragraf me shkronja të zeza, i cili deklaronte (marrë nga versioni original në anglisht):

“Rekomandimi i administratorëve është që të shiten asetet e shoqërisë. Kjo duhet bërë në mënyrën më të duhur për t'i siguruar kreditorëve rikthimin më të mirë brenda një periudhe kohore të arsyeshme”.

19. Më tej, raporti deklaronte se shoqëria ankuese kishte qenë një biznes i larmishëm i përbërë prej më shumë se 200 aktiviteteve në Shqipëri dhe aktivitete me kapital të përbashkët, si dhe agjenci në të paktën tetë vende të tjera. Shumë nga aktivitetet e saj ishin dëmtuar gjatë trazirave civile në pranverën e vitit 1997. Në përgatitjen e raportit nuk është kryer asnjë kontroll financiar i shoqërisë ankuese meqenëse nuk ishte pjesë e mandatit të tyre. D-ja deklaroi se informacioni financiar që u ishte siguruar atyre nga shoqëria apo palë të treta, duke përfshirë agjenci të ndryshme qeveritare, shpesh ishte i pasigurt dhe i paplotë për shkak të shkatërrimit të dokumenteve dhe regjistrave gjatë revoltave, zhdukjes së pretenduar të librave dhe regjistrave të shoqërisë, refuzimit të disa palëve për të dhënë informacione përkatëse ose, kur kërkohej për të dhënë shpjegime për informacione apo të dhëna të dyshimta, dhe, dështimit të disa palëve për të ruajtur librat dhe regjistrat e duhur. Përveç kësaj, disa prona që supozoheshin në pronësinë e shoqërisë ankuese nuk mund të gjendeshin; ishin zbuluar prona të paregjistruara, disa prona ishin “pushtuar” dhe, për prona të tjera, pronësia pretendohet nga palë të treta. Më tej, të dhënat mbi pretendimet e mbledhura të kreditorëve vinin nga librat dhe regjistrat e pronarëve të shoqërisë, dhe jo nga vetë kreditorët.

20. Sipas konstatimeve kryesore të datës 30 nëntor 1997 për pozicionin financiar të shoqërisë ankuese, *inter alia*, argumentohet se shoqëria ankuese nuk ka vepruar asnjëherë me përfitim, se në të ardhmen e afërt nuk do të kishte para, nuk ishte në gjendje të përmbushte detyrimet e saj dhe ishte e paafte të paguante, bilanci i saj nuk pasqyronte fondet e marra nga kreditorët dhe librat dhe regjistrat e saj nuk përputheshin me njëri-tjetrin. Strategjia e propozuar për të rritur në maksimum rimëkëmbjen për kreditorët ishte shitja e aseteve të shoqërisë ankuese.

21. Më 6 mars 1998 Qeveria vendosi të kryejë një kontroll financiar të shoqërisë ankuese dhe caktoi pesë ekspertë kontabilistë individualë.

22. Më 25 mars 1998, Ministri i Financave ndryshoi termit e përcaktuar të kontratës që ishte përfunduar ndërmjet Qeverisë dhe administratorëve, D, sipas së cilës administratorët “do të bënin çdo përpjekje për të kthyer sa më shumë asete dhe biznese të fondeve për të likuiduar përpara datës 31 dhjetor 1998”. Kjo shënoi fillimin e fazës së dytë të shërbimeve të administratorëve.

23. Më 24 qershor 1998 Qeveria caktoi shoqërinë B si eksperte kontabiliste përveç ekspertëve kontabilistë individualë të caktuar me 6 mars 1998. Rrjedhimisht, më 5 janar 1999 B-ja paraqiti një raport. Sipas raportit, kishte qenë e pamundur për të përfutur ndonjë dokument deri më datën 28 korrik 1998. Për shkak të kësaj vonese, koha e kufizuar në dispozicion nuk lejonte B-në të kryente dhe plotësonte kontrollin financiar të shoqërisë.

24. Kontrolli financiar i shoqërisë ankuese duhej të bazohej vetëm në dokumentet e paraqitura nga grupi i mbikëqyrësve dhe administratorët, D, dhe duhej të përfundohej deri më 31 dhjetor 1998. Përpara vitit 1996 nuk është marrë asnjë dokument apo e dhënë financiare për shoqërinë meqenëse ishin shkatërruar gjatë revoltave në mars 1997. Përveç kësaj, nuk lejohej shqyrtimi i dokumenteve që ishin mbajtur nga prokuroria gjatë procedimeve kundër ankuesit individual, duke përfshirë dhjetë terminale kompjuterike. Prandaj, sipas raportit, rrjedhja e fondeve të siguruara nuk përfaqësonte saktësisht rrjedhjen aktuale të fondeve të shoqërisë, meqenëse “saktësia absolute, ndonëse e dëshirueshme, nuk mund të arrihej (dhe nuk do të arrihet) duke pasur parasysh informacionin në dispozicion”.

25. Raporti siguronte një përmbledhje të aktiviteteve vendase dhe ndërkombëtare, skemën organizative të saj dhe organizimin e sistemit të kontabilitetit dhe kontrollit financiar. Neni 4

përfshinte tabelën e rrjedhjes së fondeve. Raporti përfundonte duke deklaruar se “në fillimin e saj, dukej se shoqëria ishte angazhuar në biznes tregtar. Megjithatë pas marrjes së huave [drejt fundit të vitit 1994, në vitin 1995 dhe veçanërisht në vitin 1996], ajo filloi të shfaqte karakteristika të një skeme piramidale, në të cilën aktiviteti tregtar mori një rol dytësor në krahasim me depozitat. Në të vërtetë, niveli i të ardhurave nga aktivitetet tregtare nuk ishte dhe nuk mund të ishte i mjaftueshëm për të shlyer përqindjen e lartë të interesave dhe kapitalin e investuar nga depozituesit, pasi duhej të pranoheshin depozita të reja me qëllim që të shlyheshin depozituesit e mëparshëm”.

26. Më 30 korrik 1998 hyri në fuqi ligji për shitjen e pasurive të personave juridikë jobankarë, mbi bazën e të cilit çdo pronë që i përkiste personave juridikë jobankarë që kanë marrë hua nga publiku i gjerë do të nxirreshin në shitje nga administratorët brenda të njëjtit vit. Për rrjedhojë, u shitën asetet dhe pasuritë e shoqërisë ankuese.

27. Më 28 nëntor 1998, hyri në fuqi Kushtetuta e Shqipërisë. Në një datë të pacaktuar, shoqëria ankuese, duke u bazuar në Kushtetutë, i kërkoi Gjykatës Kushtetuese të shpallte jokushtetues ligjin për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë dhe ligjin për shitjen e pasurive të personave juridikë jobankarë. Më 17 janar 1999, Gjykata Kushtetuese rrëzoi kërkesën për arsye se nuk ishte në përputhje me nenin 131 (f) dhe 134 të Kushtetutës, me sa duket për mungesë legjitimitimi (*shih më poshtë “E drejta vendase përkatëse”*).

28. Në një datë të pacaktuar, ka shumë të ngjarë në vitin 1999, administratorët paraqitën një raport financiar që korrespondonte me përfundimin e fazës së dytë, e cila ishte përqendruar në shitjen e pasurive të shoqërisë ankuese. Raporti përmbante, gjithashtu, një deklaratë të faturave dhe pagesave, një përmbledhje të rrjedhjes së fondeve dhe një deklaratë në lidhje me vlerësimin e rezultatit të datës 31 mars 1999.

29. Më 17 mars 2003 Parlamenti krijoi një komision hetimor për të shqyrtuar transparencën e procesit për administrimin dhe shitjen e pasurive që, *inter alia*, i përkiste shoqërisë ankuese. Opinioni kundërshtues i anëtarëve të komisionit hetimor që arrinte në 145 faqe, ishte mjaft kritik për të gjithë procesin, veçanërisht për procedurën jashtëgjyqësore të falimentimit që ishte ndjekur nga Qeveria.

30. Më 22 nëntor 2007 grupi i mbikëqyrësve njoftoi shoqërinë ankuese se procesi vazhonte akoma dhe se asnjë vendim gjykatë nuk ishte marrë akoma për të shpallur shoqërinë të falimentuar.

31. Më 29 mars 2010 grupi i mbikëqyrësve i dërgoi një letër Avokaturës së Shtetit. Sipas letrës shoqëria ankuese ishte certifikuar si një shoqëri që vepronte sipas një skeme piramidale në bazë të raportit të administratorëve. Me vendim të Këshillit të Ministrave koeficienti i shlyerjes për shoqërinë ankuese u përcaktua në masën njëmbëdhjetë për qind. Detyrimi debitor i shoqërisë ankuese arrinte në 34,361,781,170 lekë shqiptarë, që i detyrohej 73,509 kreditorëve në total. 57,742 kreditorë kishin përfituar nga shlyerja dhe procesi i likuidimit vazhonte për pjesën tjetër 15,757, për një shumë totale prej 440,550,176 lekësh shqiptarë. Raporti përfundonte se po bëheshin përpjekje për riatdhesimin në Shqipëri të një numri depozitash të zbuluara në vende të huaja. Administrimi i detyruar i shoqërisë ankuese vazhdoi në përputhje me ligjet dhe nënligjet në fuqi.

C. Procedimet penale ndaj ankuesit individual

32. Më 12 prill 1998 administratorët kërkuan që ankuesi individual të ndiqej penalisht për mashtrim. Më 28 prill 1998 prokurori akuzoi ankuesin individual për mashtrim. Ankuesi individual u arrestua po atë ditë.

33. Më 10 mars 1999 prokurori vendosi të caktonte tre ekspertë për të përgatitur një raport financiar kontabiliteti të shoqërisë ankuese.

34. Më 21 prill 1999 ekspertët paraqitën raportin e tyre, sipas të cilit numri i kreditorëve ishte 68,857 dhe detyrimet totale të shoqërisë ankuese ishin 32,060,884,036 lekë shqiptarë, të barabarta me 325,029,238 dollarë amerikanë. Vlerësimet e tyre u bazuan në informacionin që ishte depozituar dhe përpunuar nga grupi i mbikëqyrësve. Ato nuk u bazuan në raportin e dhënë nga shoqëria kontrolluese e caktuar nga Qeveria më 24 qershor 1998.

35. Nëpërmjet një vendimi të hollësishëm të datës 31 maj 2000 Gjykata e Rrethit e shpalli ankuesin fajtor për mashtrim dhe e dënoi atë me 5 vjet burgim. Ankuesi dhe prokurori apelian në një datë të pacaktuar në qershor 2000.

36. Në një datë të pacaktuar në maj 2001, Gjykata e Apelit caktoi tre ekspertët e njëjtë për të bërë një raport tjetër financiar.

37. Më 17 tetor 2001 ekspertët paraqitën raportin e tyre. Sipas raportit, numri total i kreditorëve ishte 57, 923 dhe detyrimi i përgjithshëm arrinte në 29,249,622,461 lekë shqiptarë, të barabartë me 199,045,000 dollarë amerikanë në atë kohë. Kjo e dhënë është marrë nga kompjuterët e shoqërisë ankuese, të cilët ishin sekuestruar nga prokuroria. Duke iu referuar numrit të pretendimeve të bëra nga kreditorët pas fillimit të procedurave të administrimit të detyruar, raporti tregonte se numri i përgjithshëm i kreditorëve ishte 38,652, ndërsa detyrimi në total ishte 127,019,677 dollarë amerikanë.

38. Për sa i përket vlerës së aseteve të shoqërisë ankuese, raporti përfundonte se, deri më 27 qershor 1997, asetet e saj arrinin në shumën 336,563,915 dollarë amerikanë. Ky vlerësim është bazuar në një vendim të Gjykatës së Rrethit të datës 27 qershor 1997, i cili rendiste pasuritë e shoqërisë dhe vlerën monetare përkatëse. Megjithatë, raporti zbriti vlerën e minierave dhe burimeve minerale¹⁰.

39. Pas fillimit të procedurave të administrimit të detyruar vlera totale e aseteve të shoqërisë ankuese arriti në 14,683,493 dollarë amerikanë, nga të cilat 8,675,975 dollarë amerikanë përbëheshin nga të ardhurat nga shitjet e aseteve dhe 6,007,513 dollarë amerikanë ishte vlera e llogaritur e aseteve që nuk ishin shitur akoma.

40. Për sa i përket rrjedhjes së fondeve në llogaritë bankare të shoqërisë ankuese, raporti përfundonte se bilanci i saj ishte 11,533,063 dollarë amerikanë. Megjithatë, jo të gjitha bankat e përfshira kishin paraqitur raportet e rrjedhjes së fondeve. Detyrimi debitor që palët e treta i detyroheshin shoqërisë ankuese ishte llogaritur 18,453,348 dollarë amerikanë. Raporti vlerësoi dëmin e aseteve të shoqërisë ankuese si rezultat i trazirave civile të vitit 1997 në shumën 201 milionë dollarë amerikanë.

41. Më 24 dhjetor 2001 Gjykata e Apelit u bazua në fakte të njëjta të paraqitura në vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ajo konstatoi se ankuesi individual ishte përgjegjës për mashtrimin e 57,923 kreditorëve në shumën totale prej 29,249,622,461 lekësh shqiptarë. Gjykata shpjegoi rënien në numrin e përgjithshëm të kreditorëve dhe shumën totale të detyrimit nga zbritja e interesit të kapitalizuar dhe përjashtimi i regjistrave të pasaktë. Më tej, gjykata rrëzoi të dhënat që rridhnin nga fakti se procedurat e administrimit të detyruar ishin të pasakta, duke pasur parasysh faktin se jo të gjithë kreditorët mund të kenë paraqitur pretendimet e tyre.

42. Gjykata e Apelit e dënoi ankuesin individual me njëzet vjet burgim në përputhje me nenin 143 §2 të Kodit Penal, i cili kishte hyrë në fuqi më 24 janar 2001.

43. Më 22 janar 2002 ankuesi individual apeloj.

44. Më 22 nëntor 2002 Gjykata e Lartë e shpalli ankuesin individual fajtor sipas akuzës. Duke u bazuar në fakte të njëjta me ato të përshkruara në vendimet e gjykatave më të ulëta, Gjykata e Lartë argumentoi se veprimet e ankuesit individual dhe aktivitetet e shoqërisë ankuese kishin qenë të pasakta dhe të paligjshme. Ajo la në fuqi konstatimet e Gjykatës së Apelit në lidhje me numrin total të kreditorëve, pra 57,923. Megjithatë ajo përfundoi se shuma totale e detyrimeve të ankuesit ishte 22,374,141,130 lekë shqiptarë (përafërsisht 157,453,000 dollarë amerikanë në atë kohë), pasi kishte zbritur rrjedhjen e fondeve të shoqërisë, e cila arrinte në shumën 6,875,481,331 lekë shqiptarë.

¹⁰ Vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 27 qershor 1997 vendosi të pranonte kërkesën e bërë nga shoqëria ankuese për rritjen e kapitalin të saj në shumën 797,816,311,000 lekë (përafërsisht të barabartë me 5,147,202,006 dollarë amerikanë sipas kursit të këmbimit në kohën përkatëse).

45. Në marrjen e vendimit për ankuesin individual, Gjykata e Lartë arsyetoi se ai duhej të shpallej përgjegjës penalisht për një numër akuzash të njëjtë me numrin e përgjithshëm të kreditorëve, pra 57,923, në përputhje me nenin 141§1 të Kodit Penal, i cili parashikonte një periudhë burgimi prej 5 vjetësh. Për pasojë, ajo e dënoi ankuesin individual me njëzet vjet burgim.

46. Një përshkrim i hollësishëm i fakteve në lidhje me procedimet penale ndaj ankuesit individual mund të gjendet në çështjen “Alimuçaj kundër Shqipërisë”, nr.20134 §05, komunikuar më 7 dhjetor 2009.

D. Derogimi (shmangia e përkohshme) i Shqipërisë nga detyrimet e saj sipas Konventës

47. Njëpërmjet notës verbale të datës 4 mars 1997, e cila është regjistruar pranë Sekretariatit të Përgjithshëm më 10 mars 1997, Ministria Shqiptare e Punëve të Jashtme, në përputhje me nenin 15 të Konventës, njoftoi Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës mbi synimin e Qeverisë për të deroguar nga detyrimet e saj sipas Konventës. Sipas notës verbale kufizime ishin caktuar *inter alia* në të drejtën e mbledhjes, lirinë e shtypit dhe informimit, si dhe në lëvizjen e lirë të njerëzve. Asnjë kufizim nuk ishte caktuar në të drejtën për pronën.

48. Njëpërmjet notës verbale të datës 26 korrik 1997, të regjistruar pranë Sekretariatit të Përgjithshëm më 24 tetor 1997, Ministria Shqiptare e Punëve të Jashtme njoftoi Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës se Qeveria po tërhoqte njoftimin e saj të derogimit sipas nenit 15 të Konventës.

C. E drejta dhe praktika përkatëse vendase

1. *Ligji për dispozitat kryesore kushtetuese nr.7491, datë 29 prill 1991, ndryshuar me ligjin nr.8255, 19 nëntor 1997*

49. Deri në miratimin e Kushtetutës në vitin 1998, ligji për dispozitat kryesore kushtetuese ishte ligji bazë në Shqipëri. Neni 3 parashikonte ndarjen e pushteteve (legjislativi, ekzekutivi dhe gjyqësori). Neni 10, i cili parashikonte të drejtën e iniciativës ekonomike, citohet si më poshtë:

“Ekonomia e vendit bazohet në shumëllojshmërinë e pronave, iniciativën e lirë të të gjitha subjekteve ekonomike dhe në rolin rregullues të shtetit.

Iniciativa ekonomike e personave juridikë dhe fizikë nuk mund të zhvillohet në kundërshtim me interesin shoqëror dhe nuk duhet të cenojë sigurinë, lirinë dhe dinjitetin e njeriut”.

50. Neni 11 njihte gëzimin e së drejtës së pronës.

51. Pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese të datës 13 nëntor 1997 (*shih paragrafin 15 më lart*), nenit 10 të ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese iu shtuan paragrafët e mëposhtëm më 19 nëntor 1997:

“Veprimtaria e kundërligjshme e subjekteve private që prek në masë interesat e individëve dhe grupeve sociale, që është në kundërvënje e në dëm të parimeve të ekonomisë së tregut e të politikave ekonomike e financiare kombëtare e ndërkombëtare, që cenon stabilitetin ekonomik e social të vendit, vihet nën kontrollin dhe administrimin e institucioneve publike kombëtare dhe ndërkombëtare të specializuara.

Shkalla e ndërhyrjes, si dhe kompetencat e kontrollit dhe të administrimit të këtyre subjekteve private nga ana e institucioneve të lartpërmendura, përcaktohet me ligj.

Në këto raste shteti ka të drejtë dhe detyrë të disponojë mbi pasurinë e subjekteve private vetëm në mbrojtje të interesave të të dëmtuarve.

Askujt nuk mund t'i mohohet e drejta për t'u ankuar në gjykatë kundër masave të kontrollit, të administrimit e të disponimit të pasurisë së tij, si dhe për të kërkuar shpërblimin e plotë të dëmeve të shkaktuara”.

Opinionit 9/1998 i Nënkomisionit mbi Reformat Kushtetuese të Komisionit European për Demokraci nëpërmjet ligjit (Komisioni i Venecias) datë 15 prill 1998.

52. Më 15 prill 1998 nënkomisioni i Komisionit të Venecias mbi Reformat Kushtetuese miratoi një opinion për ndryshimet e kryera të ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese më 19 nëntor 1997. Sipas opinionit, ndryshimi kushtetues *ad hoc* kishte qëllim legjitim dhe mund të kërkohej nga nevoja të përkohshme specifike. Megjithatë, opinionit deklaroi se neni i parë i

amendamentit, i cili parashikonte bazën për ndërhyrjen e shtetit, përdori një numër të madh konceptesh të gjera, të cilave ishte shumë e vështirë për t'i dhënë një kuptim të saktë ligjor. Sipas opinionit, teksti *ad hoc*, i cili iu përgjigj nevojës urgjente sociale të momentit, nuk ishte i përshtatshëm si parim afatgjatë i rendit kushtetues shqiptar. Ai paralajmëroi kundër përdorimit të përsëritur të këtyre ndryshimeve kushtetuese *ad hoc* në fushën e rregullimit ekonomik dhe vlerësoi se teksti i zgjedhur nuk duhej të integrohej meqenëse ishte në Kushtetutën e ardhshme të Shqipërisë.

2. Kushtetuta e Shqipërisë

53. Kushtetuta e Shqipërisë hyri në fuqi më 28 nëntor 1998. Ajo shfuqizoi ligjin për dispozitat kryesore kushtetuese siç paraqitet më lart. Dispozitat përkatëse citohen si më poshtë:

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për:

a) pajtueshmërinë e ligjit me Kushtetutën ose me marrëveshjet ndërkombëtare, siç parashikohet në nenin 122.

f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave”.

Neni 134 §1 (f) dhe 2

“1. Gjykata Kushtetuese vihet në lëvizje vetëm me kërkesë të:

f) partive politike dhe organizatave të tjera

g) individëve.

2. Subjektet e parashikuara në paragrafin e parë, shkronjat ...(f) dhe (g) mund të bëjnë kërkesë vetëm për çështje që lidhen me interesat e tyre.”

3. Kodi Civil

54. Neni 1050 i Kodit Civil (KC) parashikon:

“Me kontratën e huas njëra palë (huadhënësi) i jep në pronësi palës tjetër (huamarrësit) një shumë të hollash ose sende që përcaktohen në numër, me peshë ose me masë dhe huamarrësi detyrohet t'i kthejë huadhënësit aq të holla, ose aq sende të atij lloji dhe të asaj cilësie, brenda afatit të caktuar në kontratë ose, kur nuk është caktuar afat, me kërkesën e huadhënësit”.

4. Kodi i Procedurës Civile

55. Nenet 324-333 rregullojnë gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative.

56. Neni 326, në fuqi në kohë materiale, parashikonte se asnjë padë nuk mund të ngrihet kundër akteve administrative të Qeverisë kur ato përmbajnë një detyrim të përgjithshëm, në qoftë se nuk shkelin të drejtat dhe interesat e ligjshme të qytetarëve.

5. Ligji i falimentimit (ligji për procedurat e falimentimit nr.8017, datë 25 tetor 1995)

57. Ligji i falimentimit, në fuqi në kohë materiale, zbatohet për personat juridikë të cilët, si shoqëria ankuese ishin krijuar në përputhje me ligjin e shoqërive. Për procedurat që duhej të filloheshin duke u bazuar në akuzën ligjore të kreditorit, ai ose ajo duhej të provonin se debitori nuk kishte përmbushur detyrimet për pagesat. Në çdo rast, debitori, gjithashtu, mund të depozitonte një akuzë të ngjashme. Procedurat e falimentimit ishin procedurat e gjykatës. Rrjedhimisht, vendimi për t'i deklaruar ato të hapura ishte në kompetencën e gjykatës së rrethit, e cila mund të vendoste debitorin në administrim të detyruar duke caktuar një administrator. Gjatë kryerjes së detyrave të tij, administratori vepronte nën mbikëqyrjen e gjykatës, e cila kishte të drejtë ta zëvendësonte administratorin për shkaqe të bazuara dhe të arsyeshme. Ligji i falimentimit parashikonte miratimin e një plani ristrukturimi, që kërkonte aprovimin e gjykatës. Në rast se plani i ristrukturimit nuk pranohej, gjykata vendoste vazhdimin e likuidimit të menjëhershëm të aseteve të debitorit. Ligji i falimentimit parashikonte të drejtën e apelit kundër vendimit të gjykatës së rrethit.

6. Ligji për ndalimin e skemave piramidale (ligji për ndalimin e skemave piramidale mashtruese të huamarrjes, ligji nr.8188, datë 23 janar 1997).

58. Ligji parashikonte se huamarrja e organizuar në bazë të skemave piramidale mashtruese është veprimtari e paligjshme. Organizimi dhe vënia në funksionim e skemave piramidale mashtruese të huamarrjes, përbënte shkelje ligjore dhe dënohej me jo më pak se njëzet vjet burgim dhe me konfiskim të pasurisë së luajtshme dhe të paluajtshme.

7. *Ligji për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë (ligji për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë që kanë marrë hua nga publiku i gjerë, ligji nr.8215, datë 9 maj 1997 (ligji nr.1), ndryshuar me ligjin nr.8277, datë 30 korrik 1997 (ligji nr.2), ligji nr.8256, datë 19 nëntor 1997 (ligji nr.3), ligji nr.8347, datë 18 maj 1998 (ligji nr.4) dhe ligji nr.9835 datë 22 nëntor 2007 (ligji nr.5))*

a) Ligji nr.1

59. Neni 1 deklaronte se shoqëritë tregtare dhe personat e tjerë juridikë a fizikë të cilët në forma dhe mënyra të ndryshme kanë marrë hua nga publiku, duhej të ishin objekt i kontrollit financiar në lidhje me pozicionin e tyre financiar, numrin e kreditorëve, me detyrimet financiare për t'u paguar, me lëvizjen e parave, si dhe me gjendjen e parave në arkë dhe depozitat në banka brenda dhe jashtë vendit, nga një grup ekspertësh financiarë të caktuar nga Qeveria në përputhje me ligjin nr.1.

60. Neni 2 krijoi një grup mbikëqyrës me tre anëtarë për të mbikëqyrur të gjithë procesin. Grupi i mbikëqyrësve bashkërendonte marrëdhëniet ndërmjet grupit të ekspertëve dhe subjekteve që i nënshtroheshin ligjit nr.1 në përputhje me nenin 3 dhe i raportonte Këshillit të Ministrave.

61. Sipas nenit 4 ekspertët financiarë kontrollonin librat dhe regjistrat e shoqërisë, kontratat e lidhura me kreditorët dhe dokumente të tjera përkatëse. Neni 6 përcaktonte se raportet përfundimtare të grupit të ekspertëve i paraqiteshin organeve përkatëse shtetërore, duke përfshirë Prokurorinë e Përgjithshme.

62. Ligji nr.1 nuk parashikonte mundësinë e kontrollit gjyqësor.

b) Ligji nr. 2

63. Neni 4 paraqiste objektin e ligjit nr.2. Të gjithë ata individë, persona fizikë a juridikë, të cilët kanë marrë hua nga publiku i nënshtroheshin kontrollit financiar, me përjashtim: të një banke të licencuar nga Banka e Shqipërisë në përputhje me legjislacionin në fuqi; të një shoqërie, e cila emetonte letra me vlerë për investime në përputhje me legjislacionin në fuqi; të një personi fizik, i cili kishte marrë hua në përputhje me parashikimet e Kodit Civil, por që të plotësonte njëkohësisht tre kushte.

64. Sipas nenit 5, Qeveria caktoi administratorët për subjektet që i nënshtroheshin kontrollit financiar. Administratorët duhej të ishin persona fizikë ose subjekte juridikë. Administratorët caktoheshin nëse plotësoheshin kushtet vijuese: a) Subjekti i kontrollit ishte në gjendjen e paaftësisë paguese, ose nëse verifikohej se rrezikohej për t'u ndodhur në gjendjen e paaftësisë paguese; b) subjekti i kontrollit kishte pezulluar, ose ishte gati të pezullonte pagesat, apo nuk kishte mundësi të shlyente detyrimet e tij në momentin që ato duhej të përmbusheshin sipas akteve të lidhura prej tij me persona të tretë; c) veprimtaria e subjektit të kontrollit ishte në kundërshtim me parimet dhe rregullat e njohura financiare; d) gjendja në të cilën ndodhej subjekti i kontrollit ishte në kundërshtim me parimet dhe rregullat e njohura financiare; e) ishte në interes publik që subjekti i kontrollit ose personat e lidhur me të të ishin subjekte të këtij ligji për shkak se kishin tërhequr në favor të tyre pasuri të personave të tretë.

65. Subjekti i kontrollit kishte të drejtë të apelonte brenda dhjetë ditëve pranë Gjykatës Kushtetuese kundër caktimit të administratorëve. Nëse Gjykata e Apelit linte në fuqi apelin, ajo urdhëronte Këshillin e Ministrave për të ndërprerë masën e administrimit të detyruar. Dhënia e vendimit të gjykatës (në rastin kur ajo prishte vendimin e Qeverisë) nuk e pengonte Qeverinë në marrjen e një vendimi tjetër për caktimin e administratorëve të tjerë në lidhje me subjektin e kontrollit, me kusht që të veprimeve të përputhje me ligjin.

66. Sipas nenit 7, administratorët e caktuar nga Qeveria, *inter alia*, kishin detyrat e mëposhtme: të pezullonin tërësisht apo pjesërisht ripagimin e ndonjë huaje apo detyrimi palëve të treta; të menaxhonin veprimtarinë dhe pasurinë e subjektit të kontrollit; të ushtronin të gjitha të drejtat e aksionarit, ortakut, si dhe personelit administrativ të tyre; të shisnin apo të dispononin në mënyrë ligjore pasurinë e subjektit të kontrollit në kushtet që ai e konsideronte të arsyeshme; të konfiskonin asetet e individëve të emëruar të lidhur me skemat; dhe të caktonin ekspertë për të zbuluar asetet jashtë vendit.

67. Neni 11 parashikonte se administratorët mund të shkarkoheshin nga pozicioni i tyre nga Qeveria sipas kushteve të caktuara. Sipas nenit 15, administratorët duhej t'i paraqisnin Qeverisë raporte të rregullta mbi ecurinë e punës.

68. Ligji nuk parashikonte mjete ligjore në dispozicion të subjekteve jobankare për të kundërshtuar veprimet e administratorëve.

c) Ligjet nr.3-5

69. Pas përfshirjes së paragrafit të ri në nenin 10 të ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese (*shih më lart*), neni 1 i ligjit nr.3 të vitit 1997 rifuti formulimin e nenit 7 të ligjit nr.2 të vitit 1997, i cili ishte prishur me vendim të Gjykatës Kushtetuese të datës 13 nëntor 1997 (*shih paragrafët 15-16 më lart*).

70. Neni 1 i ligjit nr.4 parashikonte se “në rastet kur shoqëritë i nënshtrohen kontrollit financiar dhe administrimit të detyruar sipas ligjit, autoritetet gjyqësore nuk dëgjojnë asnjë padi civile dhe pezullojnë të gjitha procedurat e zbatueshme në lidhje me vendimet e mëparshme të miratuara.”

71. Neni 1 i ligjit nr.5 parashikonte se grupi i mbikëqyrësve duhej t'i raportonte Ministrit të Financave.

8. *Ligji për shitjen e pasurive të personave juridikë jobankarë (ligji për mënyrën dhe procedurat e shitjes së pasurive të personave juridikë jobankarë që kanë marrë hua nga publiku i gjerë, ligji nr.8386, datë 30 korrik 1998, ndryshuar me ligjin nr.9553, datë 5 qershor 2006).*

72. Neni 1 autorizonte administratorët e subjekteve ligjore jobankare të kryenin veprimet e shitjes së pasurive të këtyre subjekteve dhe pronarëve të tyre, si dhe të pjesëtarëve të tjerë të familjeve të tyre. Të ardhurat do të përdorreshin për t'i siguruar publikut kompensimin monetar gjatë procesit të rishpërndarjes. Sipas nenit 3 ish-presidentët e shoqërive huamarrëse që i nënshtroheshin ligjit për kontrollin financiar të personave ligjorë jobankarë, nuk kishin të drejtë që pas shitjes së pasurisë ta riblinin atë apo të kërkonin në gjykatë të drejtën për rikthimin e saj.

73. Neni 4 përcaktonte se administratorët ishin përgjegjës për shitjen e pasurisë dhe për të vendosur për procedurat. Çmimi fillestar i shitjes përcaktohej nga një grup vlerësimi sipas nenit 9. Çdo person fizik apo subjekt ligjor, vendas ose i huaj, mund të merrte pjesë në shitjen e pasurisë në përputhje me nenin 5. Sipas nenit 6 të ligjit 1998 shitja duhej të bëhej në një nga format e parashikuara me ligj: shitje direkte, ankand ose tender publik. Sipas ligjit të vitit 2006, shitja u krye në formën e ankandit. Neni 11 i ligjit 1998 parashikoi se procesi duhej të përfundonte, në parim, para fundit të vitit 1998. Sipas ligjit të vitit 2006, pasuria që nuk ishte shitur deri më 31 dhjetor 2005 do të vihej për shitje nga Ministria e Financave.

74. Neni 14 parashikonte se vetëm ekspertët kontabël kishin të drejtë të kërkonin shpalljen e shitjes të pavlefshme nga gjykata. Kërkesa duhej të bëhej brenda 30 ditëve nga data kur ato konstatonin shkelje të dispozitave të ligjit.

9. *Ligji për rishpërndarjen e pasurive të personave juridikë jobankarë (ligji për kriteret dhe mënyrën e shpërndarjes së pasurisë së personave juridikë që kanë marrë hua nga publiku i gjerë, ligji nr.8360, datë 10 qershor 1998 ndryshuar me ligjin nr.9935, datë 26 qershor 2008).*

75. Neni 3 përcaktonte se shpërndarja e vlerave financiare të subjekteve jobankare duhej të bëhej sipas koeficientit të kthimit, i cili ndryshonte për çdo subjekt. Në përputhje me nenin 4, koeficienti duhej të llogaritej si raport i shumës së vlerave ekzistuese monetare në llogaritë bankare të personave juridikë jobankarë dhe të ardhurave të siguruar nga shitja e pasurisë së tyre me shumën e detyrimit debitor që personat juridikë jobankarë u kishin kreditorëve të tyre.

Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.52, datë 28 janar 2005

76. Më 28 janar 2005, Qeveria miratoi një vendim për shpërndarjen e vlerave financiare kreditorëve të shoqërisë ankuese mbi bazën e një koeficienti të caktuar. Sipas vendimit, koeficienti i shpërndarjes për kreditorët ishte llogaritur në masën njëmbëdhjetë për qind. Të ardhurat e mbledhura nga shitja e vlerave arrinin në 3,800,000,000 lekë shqiptarë (përafërsisht 26,620,100 euro). Detyrimi debitor i shoqërisë mbeti 34,361,781,170 lekë shqiptarë (përafërsisht 240,714,000 euro).

10. *Ligji për detyrimet debitorë (ligji për nxjerrjen e detyrimeve debitorë dhe rikthimin e vlerave pasurore në llogaritë e personave juridikë jobankarë që kanë marrë hua nga publiku i gjerë nr.8471, datë 8 prill 1999).*

77. Neni 4 parashikonte se administratorët duhej të identifikonin të gjithë personat fizikë e juridikë që kishin detyrime debitorë ndaj personave jobankarë subjekt i ligjit për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë. Sipas nenit 5 administratorët duhej të miratonin një vendim për personat që do të deklaroheshin debitorë dhe vlerat financiare dhe pasurore debitorë që ato duhej të kthenin në llogaritë bankare të personave juridikë jobankarë. Ky vendim përbënte një titull ekzekutiv dhe ishte i zbatueshëm. Neni 7 i lejonte debitorëve 45 ditë afat nga data e njoftimit të vendimit të administratorëve për të përmbushur detyrimet e tyre; dështimi i debitorëve për të përmbushur detyrimin, rezultonte në ekzekutimin e detyrueshëm nga zyra e përmbarimit.

78. Sipas nenit 8, pala e dëmtuar kishte të drejtën të kundërshtonte vendimin e administratorëve dhe veprimet e zyrës së përmbarimit para Gjykatës së Apelit respektivisht brenda dhjetë dhe pesë ditëve.

Vendimi i administratorëve nr.30, datë 31 gusht 1999

79. Më 31 gusht 1999 administratorët e shoqërisë ankuese miratuan një vendim në lidhje me emrat e debitorëve të shoqërisë. Vendimit iu shtua një listë me emrat e 25 debitorëve dhe detyrimet e tyre debitorë përkatëse. Në listë përfshihej emri i ankuesit individual me një detyrim debitor në shumën 171,924,300 lekë shqiptarë (përafërsisht 1,204,380 euro).

ANKIMI

80. Ankuesit u ankuan sipas nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës për ndërhyrjen e pajustificuar të shtetit në gëzimin paqësor të zotërimeve të tyre dhe shmangien e gjyqësorit në mbikëqyrjen e veprimeve të shtetit.

E DREJTA

81. Ankuesit u ankuan për shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

A. Parashtrimet e palëve

1. Qeveria

82. Qeveria argumentoi se, meqenëse shoqëria ankuese ishte në administrim, as shoqëria dhe as ankuesi nuk mund të pretendonin se ishin “viktimë” në kuptim të nenit 34 të Konventës. Për më tepër, ankuesi individual kishte detyrime ndaj kompanisë.

83. Sipas mendimit të Qeverisë, ankuesi individual nuk kishte kundërshtuar vendimin e Qeverisë të datës 28 tetor 1997 (*shih paragrafin 12 më lart*). Akuza e tij kundër vendimit të datës 22 korrik 1997 kishte provuar se ishte efektive për këtë qëllim. Për më tepër, ai nuk kishte kundërshtuar të njëjtin vendim në përputhje me nenin 326 të Kodit të Procedurës Civile, dhe as nuk kishte depozituar ankim kushtetues në përputhje me ligjin e Gjykatës Kushtetuese. Nëse do të kishte vepruar kështu, gjykatat vendase do të kishin miratuar një vendim për ligjshmërinë e ndërhyrjes së shtetit. Për arsyet e mësipërme, Qeveria vlerësoi se ankimi ishte parashtruar jashtë afatit gjashtëmuor.

84. Qeveria parashtrroi se shoqëria ankuese nuk kishte zotërime ekzistuese në kuptim të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës. Sipas mendimit të saj, neni 1 i protokollit nr.1 mbronte të drejtën e pronës në lidhje me asetet që rridhnin nga të drejtat legjitime të individëve dhe jo asetet e prokuruar në mënyrë të paligjshme duke u bazuar në përvetësimin e padrejtë të të tjerëve. Pjesa më e madhe e aseteve të shoqërisë ishte krijuar duke u bazuar në paratë e marra hua nga kreditorët duke pasur parasysh se shoqëria nuk funksiononte me përfitim.

2. Ankuesit

85. Ankuesit parashtruan se çdo përpjekje për të kundërshtuar vendimin e Qeverisë të datës 28 tetor 1997 do të ishte e paefektshme duke pasur parasysh zëvendësimin e gjyqësorit nga Qeveria në vënien e shoqërisë ankuese në administrim të detyruar. Ato theksuan vendimin e Gjykatës së Apelit të datës 17 shtator 1997, të cilin Qeveria nuk e kishte marrë parasysh duke caktuar të njëjtët administratorë, në kundërshtim me konstatimet e gjykatës. Për më tepër, aktet ligjore në fuqi, nuk i ngarkonin administratorët me përgjegjësi për ndonjë dëm të pariparueshëm shkaktuar shoqërisë gjatë kryerjes së detyrave të tyre.

86. Ankuesit deklaruan se vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 13 nëntor 1997 në favor të tyre nuk ishte respektuar nga Qeveria. Gjashtë ditë pas vendimit të gjykatës, Qeveria kishte ndryshuar ligjin për dispozitat kryesore kushtetuese dhe kishte rifutur të njëjtën dispozitë që ishte deklaruar jokushtetuese nga ajo gjykatë. Prandaj ankuesit pretenduan se veprimet e Qeverisë dhe legjislacioni i kishin bërë mjetet ligjore vendase të paefektshme.

87. Për sa i përket raportit të administratorëve të datës 31 janar 1998 dhe raportit të kontrollit financiar të datës 5 janar 1999, ankuesit deklaruan se ato nuk ishin njoftuar për përmbajtjen e tyre deri në konstatimet e komisionit hetimor parlamentar të vitit 2003. Edhe nëse ato do të njoftoheshin dhe do të kundërshtonin këto konstatime, përsëri nuk do të kishin një perspektivë të arsyeshme për sukses.

88. Më tej, ankuesit parashtruan se, me hyrjen në fuqi të Kushtetutës, ato kishin kundërshtuar në mënyrë të pasuksesshme kushtetutshmërinë e ligjit për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë dhe ligjit për shitjen e pasurisë së personave juridikë jobankarë.

B. Vlerësimi i Gjykatës

*1. Papajtueshmëria e pretenduar **ratione personae** dhe **ratione materiae***

89. Gjykata përsërit se termi “viktimë” në nenin 34 të Konventës tregon personin e prekur drejtpërdrejt nga ligji apo mosveprimi i tij për çështjen në shqyrtim (*shih Eckle kundër Gjermanisë*, 15 korrik 1982, §66, seria A nr.51). Në vendimin e saj Agrotexim dhe të tjerë kundër Greqisë (24 tetor 1995 §66, seria A nr.330-A), Gjykata argumentoi se, në parim, një shoqëri duhej t’i drejtohej institucioneve të Konventës nëpërmjet organeve të saj ligjore ose, në rastin e likuidimit, nëpërmjet likuiduesve të saj. Vetëm në rrethana të veçanta, veçanërisht kur përcaktohej qartë se ishte e pamundur që shoqëria të drejtohej nëpërmjet likuiduesve të saj, atëherë ankimi mund të depozitohet në emër të saj nga të tjerë, për shembull nga aksionarët e saj, me kusht që të jenë prekur të drejtat e tyre individuale.

90. Gjykata me tej përsërit se Konventa dhe protokollet e saj duhet të interpretohen se garantojnë të drejtat që janë praktike dhe efektive në kundërshtim me ato teorike dhe iluzive. Ky parim është, gjithashtu, i zbatueshëm për nenin 34 të Konventës, i cili u jep individëve dhe organizatave joqeveritare të drejtën e natyrës procedurale (*shih Banka Kapitale AD kundër Bullgarisë* (dec.), nr.49429/99, 9 shtator 2004, dhe *Banka Industriale dhe e Kreditit kundër Republikës Çeke*, nr.29010/95, §48, GJEDNJ 2003-XI (ekstrakte)).

91. Në rastin konkret, Gjykata vëren se, kur është depozituar ankimi para saj më 2 qershor 2005, shoqëria ankuese ishte vënë tashmë në administrim të detyruar. Prandaj, administratorët kishin të drejtë t’i drejtoheshin Gjykatës në emër të shoqërisë ankuese nëse ato e konsideronin me vend. Megjithatë ankimi para Gjykatës lidhet saktësisht me ngjarjet komplekse që shpien në caktimin e administratorëve, rolin e tyre dhe kryerjen e procedurave të administrimit të detyruar. Ankimi nuk lidhet me ndërhyrjen e pretenduar në të drejtën e pronës të shoqërisë ankuese, të cilën administratorët ishin caktuar të mbrojnë dhe menaxhojnë dhe në lidhje me të cilën administratorët mund t’i drejtoheshin institucioneve të Konventës në emër të shoqërisë ankuese.

92. Prandaj ekziston një konflikt i qartë interesi ndërmjet shoqërisë ankuese dhe administratorëve në lidhje me ankimin para Gjykatës, duke qenë e pamundur që shoqëria ankuese t’i drejtohej Gjykatës nëpërmjet tyre (*shih Camberrow MM5 AD kundër Bullgarisë* (dec.), nr.50357/99, 1 prill 2004, dhe *Roseltrans, Finlease dhe Myshkin kundër Rusisë* (dec), nr.60974/00, 27 maj 2004). Të

argumentosh se vetëm administratorët ishin të autorizuar të përfaqësonin shoqërinë ankuese në depozitimin e ankesave të tilla para Gjykatës, do të thotë të bësh teorike dhe iluzive të drejtën e petitionit individual dhënë nga neni 34 (*shih Banka Industriale dhe e Kreditit, cituar më lart §51*).

93. Gjykata thekson se ankuesi individual ishte aksionari i vetëm i shoqërisë ankuese që nga themelimi i saj në vitin 1992. Aksionet e ankuesit padyshim kishin vlerë ekonomike dhe përbënin “zotërime” në kuptim të nenit 1 të protokollit nr.1 (*shih Marini kundër Shqipërisë”, nr.3738/02, §164, GJEDNJ 2007-XIV (ekstrakte), dhe Sovtransanto Holding kundër Ukrainës (dec.), nr.48553/99, 27 shtator 2001*). Ankuesi individual e kryente biznesin e tij nëpërmjet shoqërisë dhe për rrjedhojë kishte interes direkt personal në objektin e ankimit (*shih G.J kundër Luksemburgut, nr.21156/93 §24, 26 tetor 2000*). Të argumentosh se ankuesi individual nuk kishte zotërime ekzistuese në kohën e paraqitjes së ankimit do të thotë të dëmtosh vetë thelbin e të drejtës së ankimit individual, meqenëse do të nxiste qeveritë të privonin këta individë nga e drejta e pronës së tyre dhe, në të njëjtën kohë, nga mundësia për t’u ankuar për këtë çështje pranë Gjykatës.

94. Rrjedhimisht Gjykata konstaton se, duke pasur parasysh natyrën e veçantë të ankimeve të bëra, ekzistonin rrethana të veçanta të cilat i jepnin të drejtën ankuesit individual, i cili ishte presidenti dhe aksionari i vetëm i shoqërisë ankuese dhe kishte “zotërime”, të depozitonte një ankim të vlefshëm në emër të tij dhe të shoqërisë ankuese.

95. Kundërshtimet e Qeverisë në lidhje me papajtueshmërinë *ratione personae dhe ratione materiae* duhet të rrëzohen.

2. Mosshterimi i pretenduar i mjeteve ligjore vendase

96. Gjykata përsërit se rregulli i shterimit të mjeteve ligjore vendase referuar në nenin 35 të Konventës detyron të gjithë personat që paraqesin çështjet e tyre kundër shtetit para Gjykatës të përdorin së pari mjete ligjore të siguruar nga sistemi ligjor kombëtar (*shih Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar, 7 dhjetor 1976, §48, seria A nr.24*). Rekursi duhet të bëhet nga një ankues me mjete ligjore që janë në dispozicion dhe të mjaftueshme për të gjetur zgjidhje në lidhje me shkeljet e pretenduara. Ekzistenca e mjeteve ligjore në fjalë duhet që të jetë e sigurt në mënyrë të mjaftueshme jo vetëm në teori, por edhe në praktikë, pasi dështimi në përdorimin e tyre, sjell mungesën e aksesibilitetit dhe efektivitetit të nevojshëm (*shih Aksoy kundër Turqisë, 18 dhjetor 1996, §51, raporte dhe vendime 1996-VI*). Një ankues nuk mund të konsiderohet se ka dështuar të shterojë mjete ligjore vendase nëse ai ose ajo mund të tregojë, duke paraqitur praktikën ligjore përkatëse vendase apo ndonjë të dhënë tjetër të përshtatshme, se një mjet ligjor në dispozicion të cilin ai ose ajo nuk e ka përdorur, ishte i detyruar të dështonte (*shih Kleyn dhe të tjerë kundër Holandës [GC] nr.39343/98, 39651/98, 43147/98 dhe 46664/99, §156, GJEDNJ 2003-VI*).

97. Në rastin konkret, Gjykata vëren se në një datë të pacaktuar në vitin 1997 shoqëria ankuese kundërshtoi vendimin e Qeverisë të datës 22 gusht 1997. Më 17 shtator 1997 Gjykata e Apelit prishi vendimin për mospërputhje me të drejtën vendase. Më 28 tetor 1997 Qeveria caktoi të njëjtët administratorë me të njëjtat kushte që prishi Gjykata e Apelit. Shoqëria ankuese nuk apeloj kundër vendimit.

98. Për sa i përket kompetencave të administratorëve, Gjykata vëren se në vitin 1997 ankuesi individual kundërshtoi kushtetutshmërinë e nenit 7 të ligjit nr.2. Më 13 nëntor 1997 Gjykata Kushtetuese e shpalli këtë nen jokushtetues. Më 19 nëntor 1997, ligji nr.3 rifuti në mënyrë efektive të njëjtin formulim që ishte konstatuar jokushtetues, pas një shtese bërë ligjit për dispozitat kryesore kushtetuese i cili futi të drejtën e shtetit për të kontrolluar dhe administruar pronën e subjekteve private si ajo e shoqërisë ankuese.

99. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se nëse akuzat para Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Kushtetuese ishin, në parim, mjete ligjore për t’u shteruar, efektiviteti i tyre është bërë i pavlefshëm nga veprimet e autoriteteve. Prandaj, asnjë nga ankuesit nuk është kërkuar të bëjë rekurs të mëtejshëm me një mjet ligjor, i cili, nëse do të rezultonte i suksesshëm, ka shumë të ngjarë që do të pengohej nga veprimet e autoriteteve.

100. Për më tepër, pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së re në vitin 1998, më 17 janar 1999 shoqëria ankuese u përpoq të kundërshtonte kushtetutshmërinë e ligjit për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë dhe ligjit për shitjen e pasurisë së personave juridikë jobankarë. Megjithatë, kundërshtimi i tij nuk mund të përmbushej, me sa duket për mungesë legjitimitimi sipas Kushtetutës së re (*shih paragrafin 27 më lart*). Gjykata, gjithashtu, përsërit se nëse më shumë se një mjet ligjor efektiv është në dispozicion, ankuesit i kërkohet të përdorë vetëm njërin prej tyre. Në fakt, kur përdoret një mjet ligjor, nuk kërkohet përdorimi i një mjeti tjetër ligjor i cili në thelb ka të njëjtin qëllim (*shih Micallef kundër Maltës [GC], nr.17056/06, §58, GJEDNJ 2009 ...; dhe Kozacıoğlu kundër Turqisë, nr.2334/03, §40, 31 korrik 2007*). Në rrethanat e rastit konkret, Gjykata vlerëson se ankuesve nuk u është kërkuar të shterojnë asnjë mjet tjetër ligjor në dispozicion siç pretendohet nga Qeveria.

101. Duke pasur parasysh vlerësimet e mësipërme, Gjykata vlerëson se ky kundërshtim duhet të rrëzohet.

3. Afati gjashtëmujor

102. Sipas nenit 35 §1 të Konventës Gjykata “mund të merret me një çështje...brenda një periudhe gjashtëmujore nga data kur është marrë vendimi përfundimtar”. Neni 35 §1 i referohet “vendimit përfundimtar” të marrë në procesin e shterimit të mjeteve ligjore vendase të cilat janë “efektive dhe të mjaftueshme” për të zgjidhur ankimin e ankuesit. Megjithatë në rastet kur që në fillim është e qartë se asnjë mjet ligjor efektiv nuk është në dispozicion të ankuesit afati shtrihet nga data e ankimit ndaj ligjeve dhe masave ose nga data e marrjes dijeni të ligjit apo efektit të tij ose dëmit të ankuesit. Kur një ankues përdor një mjet ligjor ekzistues dhe vetëm më pas bëhet i ndërgjegjshëm për rrethanat që e bëjnë këtë mjet ligjor të paefektshëm, mund të jetë me vend për qëllime të nenit 35 §1 që të merret si fillim i periudhës gjashtëmujore data kur për herë të parë ankuesi u bë ose duhej të bëhej i ndërgjegjshëm për këto rrethana (*shih Kolu kundër Finlandës (dec.), nr.56463/10, 3 maj 2011; Varnava dhe të tjerë kundër Turqisë [GC], nr.16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 dhe 16073/90, §157, GJEDNJ 2009 ...; Dennis dhe të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar (dec.), nr.76573/01, 2 korrik 2002; dhe Paul dhe Aubrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar (dec.), nr.46477/99, 4 qershor 2001*).

103. Në rastin konkret Gjykata vëren se ankuesit përdorën në mënyrë të suksesshme mjetet ligjore vendase të paktën në dy raste. Efektiviteti i këtyre mjeteve ligjore është dëmtuar nga veprimet vijuese të Qeverisë (*shih paragrafët 97-98 më lart*). Në një rast të tretë, kërkesa kushtetuese e ankuesit në Gjykatën Kushtetuese është shpallur e papranueshme më 17 janar 1999 (*shih paragrafin 100 më lart*). Në këto rrethana, Gjykata vlerëson se më së shumti më 17 janar 1999 ankuesit u bënë të ndërgjegjshëm se nuk kishte asnjë mjet ligjor efektiv në dispozicion të tyre në lidhje me ankimin sipas nenit 1 të protokollit nr.1. Pra, ato duhej të kishin paraqitur ankimin e tyre brenda gjashtë muajve nga data e mësipërme. Megjithatë, ankimi i tyre është depozituar më 2 janar 2005.

104. Gjykata më tej thekson se afati gjashtëmujor nuk zbatohet si i tillë në situatat e mëtejshme (*shih, për shembull, Puto dhe të tjerë kundër Shqipërisë”, nr.609/07, §24, 20 korrik 2010*).

Kjo ndodh sepse, nëse ka një situatë me shkelje të vazhdueshme, në të vërtetë afati fillon përsëri çdo ditë dhe vetëm kur ndërpritet situata, atëherë përfundon periudha përfundimtare prej gjashtë muajsh (*shih, Varnava dhe të tjerë, cituar më lart, §§158-159*).

105. Në praktikën e saj ligjore Gjykata ka vlerësuar se ka pasur “situata të vazhdueshme” që e paraqisnin çështjen brenda kompetencës së saj në lidhje me nenin 35 §1 ku, *inter alia*, kishte raste të njëpasnjëshme përkatëse të cilat vazhdonin në kohën e paraqitjes së ankimit ose përfundonin më herët se gjashtë muaj para saj (*shih, për shembull, Vladimirova dhe të tjerë kundër Bullgarisë, nr.42617/02, §§29-30, 26 shkurt 2009*) ose ku një dispozitë ligjore shkaktonte gjendje të pandryshueshme të çështjeve në formën e një kufizimi të qëndrueshëm mbi të drejtën individuale të mbrojtur nga Konventa, siç është e drejta për të votuar ose kandiduar për zgjedhje (*shih Paksas kundër Lithuanisë [GC], nr.34932/04, §83, 6 janar 2011, me referenca të mëtejshme*).

106. Gjykata nuk përcakton nëse ankimi i ankuesve ka të bëjë me shkelje të vazhdueshme të Konventës nga shteti dhe për rrjedhojë është parashtruar në kohën e duhur ose nëse ka të bëjë me një ligj apo situatë që ka mbaruar më vonë se gjashtë muaj para datës së paraqitjes së ankimit të tyre.

107. Ankuesit ankohen sipas nenit 1 të protokollit nr.1 se legjislacioni në fuqi dhe veprimet e autoriteteve në lidhje me caktimin e administrimit të detyruar, kryerja e administrimit të detyruar, si dhe shitja dhe likuidimi i pasurive të tyre, rezultonte në privimin e së drejtës së pronës dhe në mohimin e së drejtës për akses në drejtësi.

108. Është e qartë nga faktet e çështjes se ndërhyrja e shtetit dhe ndërhyrja në gëzimin paqësor të ankuesve të pronës së tyre filloi, pas miratimit të ligjit për kontrollin financiar të personave juridikë jobankarë më 9 maj 1997. Masa legjislative të njëpasnjëshme hynë në fuqi, veçanërisht ligji për shitjen e pasurive të personave juridikë jobankarë i vitit 1998, ligji për rishpërndarjen e pasurive të personave juridikë jobankarë i vitit 1998, si dhe ligji për detyrimet debitore i vitit 1999.

109. Gjykata vëren se miratimi i ligjeve të mësipërme, i cili arriti kulmin në vitin 1999 synonte veçanërisht personat jobankarë siç është rasti konkret i shoqërisë ankuese. Ato përbënin ligje të menjëhershme, të vetme, që ndodhnin në momente të veçanta kohore (*shih Posti dhe Rabko kundër Finlandës nr.27824/95, §40, GJEDNJ 2002-VII; Petkov dhe të tjerë kundër Bullgarisë (dec.), nr.77568/01, 178/02, dhe 505/02, 4 dhjetor 2007; dhe Meltex LTD kundër Armenisë (dec.), nr.37780/02, 28 maj 2008*). Ndryshimet e ligjeve të mësipërme, duke përfshirë vendimet e administratorëve dhe vendimet e Këshillit të Ministrave, ishin pasojë e tyre. Fakti që administrimi i detyruar vazhdon aktualisht, nuk shkakton gjendje të pandryshueshme të çështjeve, por është tregues i efekteve të qëndrueshme të masave dhe ligjeve të fundit legjislative.

110. Në këto rrethana veprimet e autoriteteve nuk përbëjnë shkelje të vazhdueshme të së drejtës së ankuesve. Në qoftë se, siç pretendojnë ankuesit, ato nuk janë bërë të ndërgjegjshëm për situatën deri në miratimin e raportit parlamentar të vitit 2003, gjithsesi ato nuk kanë vepruar në përputhje me afatin e përcaktuar në nenin 35 §1 të Konventës.

111. Prandaj Gjykata përfundon se ankimi duhet të rrëzohet meqenëse është jashtë afatit në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

Deklaron ankimin të papranueshëm.

Fatos Araci
Zëvendësregjistrues

Nicolas Bratza
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“ÇAUSH DRIZA KUNDËR SHQIPËRISË”¹¹
(ankimi nr.10810/05)

VENDIM
Strasburg
15 mars 2011

*Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.*

Në çështjen “Çaush Driza kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si dhomë e përbërë nga:

Nicolas Bratza, president

Sverre Erik Jebens

Paivi Hirvela

Ledi Bianku

Zdravka Kaydjieva

Nebojsa Vucinic

Vincent A. de Gaetano, gjykatës

dhe Lawrence Early, regjistruar

Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 22 shkurt 2011,

Jep vendimin e mëposhtëm që është miratuar në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja ka filluar mbi bazën e një kërkesë (nr.10 810/05) kundër Republikës së Shqipërisë, të paraqitur në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (Konventa) nga një shtetas shqiptar, z.Çaush Driza (kërkuesi) më 24 shkurt 2005.

2. Kërkuesi u përfaqësua fillimisht nga z. Z.Hajdarmataj dhe më pas nga z. A. Shehu, të dy avokatë që e ushtrojnë profesionin e tyre në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjencia e saj, znj. S.Meneri dhe më pas nga znj. E.Hajro.

3. Kërkuesi pretendoi se ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me padrejtësinë e procedimeve të brendshme dhe moszbatimin e një vendimi gjykatë të formës së prerë. Ai u mbështet gjithashtu në nenin 13 të Konventës mbi mungesën e një mjeti juridik efektiv në lidhje me moszbatimin e vendimit të gjykatës së formës së prerë në favor të tij dhe nenin 1 të protokollit nr.1 të Konventës në lidhje me një shkelje të së drejtës së tij për pronësinë.

4. Më 21 nëntor 2006, kryetari i seksionit të katërt të gjykatës të cilit iu caktua çështja, vendosi t'i jepte njoftim Qeverisë për kërkesën. Sipas dispozitave të nenit 29 §1 të Konventës, u vendos shqyrtimi i themelit të kërkesës njëkohësisht me pranueshmërinë e saj.

5. Kërkuesi dhe Qeveria paraqitën veçmas vërejtje të mëtejshme me shkrim (rregulli 59§1).

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Kërkuesi ka lindur në 1943 dhe jeton në Fier, Shqipëri.

7. Më 20 maj 1947 autoritetet konfiskuan vilën njëkatëshe të të atit të kërkuesit dhe parcelën që i përket tokës së matur prej 360 metra katrorë, e cila ndodhej në qytetin e Fierit.

8. Më 6 qershor 1953 autoritetet ia transferuan S-së vilën e konfiskuar dhe parcelën e tokës.

¹¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 75*. Tiranë, 2011. f.24

9. Sipas ligjit të pronësisë të vitit 1993, në një datë të papërcaktuar, kërkuesi dhe nëntë vëllezërit e motrat e tij paraqitën një kërkesë pranë komisionit të Fierit për kthimin dhe kompensimin e pronave (komisioni), duke kërkuar kthimin e pronës së të atit të tyre. Më 27 tetor 1993 komisioni e rrëzoi kërkesën e tyre.

10. Kërkuesi paraqiti një apel pranë Gjykatës së Rrethit, Lushnjë (Gjykata e Rrethit), duke pretenduar se vendimi i komisionit ishte i paligjshëm.

11. Më 22 shkurt 2000, Gjykata e Rrethit njohu të drejtat e pronës së trashëguar të kërkuesit dhe të vëllezërve e motrave të tij mbi vilën dhe parcelën e tokës. Megjithatë, Gjykata e Rrethit çmoi se, për faktin që parcela e tokës ishte e zënë dhe vila njëkatëshe i ishte transferuar S-së në mënyrë të ligjshme, ato nuk mund të rimerreshin nga kërkuesi dhe vëllezërit e motrat e tij. Gjykata u dha atyre kompensim në shumën prej 204,902 lekë shqiptare (lekë).

12. Kërkuesi dhe vëllezërit e motrat e tij apeluan, duke argumentuar se Gjykata e Rrethit i kishte vlerësuar provat në mënyrë të gabuar.

13. Më 30 qershor 2000 Gjykata e Apelit Vlorë (Gjykata e Apelit) i dha kërkuesit dhe vëllezërve e motrave të tij kompensim në natyrë për vlerën e parcelës së tokës, dhe jo kompensim monetar. Kërkuesi dhe vëllezërit e motrat e tij apeluan.

14. Më 18 qershor 2001 Gjykata e Lartë rrëzoi apelin, duke konstatuar se nuk përmbante arsye për paraqitje apeli, të parashikuar nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile. Kërkuesi dhe vëllezërit e motrat e tij paraqitën një apel kushtetues pranë Gjykatës Kushtetuese.

15. Më 10 qershor 2002 Gjykata Kushtetuese e mbledhur si panel prej tre gjykatësish, e shpalli apelin të papranueshëm.

16. Deri tani, vendimi i Gjykatës së Apelit nuk është zbatuar.

II. LIGJI I BRENDSHËM PËRKATËS

A. Kushtetuta

17. Dispozitat përkatëse të Kushtetutës Shqiptare kanë përmbajtjen e mëposhtme:

Neni 42 §2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

Neni 142 §3

“Organet shtetërore janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.”

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për... (f) gjykimin përfundimtar të kërkesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.”

B. Ligji i pronësisë

18. Ligji i brendshëm përkatës në lidhje me kthimin dhe kompensimin e pronave në Shqipëri është përshkruar në vendimet Gjonbocari etj. kundër Shqipërisë”, nr.10508/02, §§36-43, 23 tetor 2007, Driza kundër Shqipërisë”, nr.33771/02, §§36-43, 13 nëntor 2007, Ramadhi etj. kundër Shqipërisë”, nr.38222/02, §§23-30, 13 nëntor 2007.

19. Masa të reja dhe thelbësore legislative janë zbatuar duke ndryshuar ligjin kryesor të pronësisë së vitit 2004 që prej miratimit të këtyre vendimeve. Ndryshimet kryesore janë si më poshtë:

1. *Ligji i pronësisë i vitit 2005 (ligji nr.9388 i 4 majit 2005)*

20. Seksioni 3 shtyu deri më 31 dhjetor 2007, afatin për përfundimin e shqyrtimit të kërkesave për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pronave të paluajtshme, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit, afat kohor për të cilin u caktua viti 2015.

2. *Ligji i pronësisë i vitit 2006 (ligji nr.9583 i 17 korrikut 2006)*

21. Seksioni 13 themeloi Agjencinë për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (Agjencia qendrore), e cila zëvendësoi Komitetin Shtetëror për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (Komiteti Shtetëror). Agjencia qendrore që drejtohej nga një drejtor, kishte selinë e saj në Tiranë dhe përbëhej nga dymbëdhjetë zyra agjencie rajonale.

22. Sipas seksionit 14, zyra e agjencisë rajonale ishte përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të kërkesave për njohjen e të drejtave të pronës, në përgjigje të të cilave ajo vendosi për kthimin e pronës dhe/ose kompensimin në vend të tij. Seksioni 15 përcaktoi afatin kohor për paraqitjen e kërkesave mbi njohjen e të drejtave të pronësisë për datën 1 tetor 2007.

23. Seksioni 16 përcaktoi se një apel kundër një vendimi të zyrës së agjencisë rajonale mund të paraqitej pranë agjencisë qendrore. Vendimi i agjencisë qendrore mund të apelohej në Gjykatën e Rrethit, Tiranë, brenda tridhjetë ditësh nga njoftimi i tij.

24. Seksioni 21 shtyu deri në 31 qershor 2008, afatin për përfundimin e shqyrtimit të kërkesave mbi njohjen, kthimin dhe kompensimin e pronave të paluajtshme, me përjashtim të pagesës së kompensimit.

25. Seksioni 22 parashikoi krijimin e Fondit të Kompensimit në Natyrë (FKN) paralelisht me Fondin e Kompensimit Financiar (FKF). Brenda gjashtëdhjetë ditësh nga hyrja në fuqi e ligjit, Qeveria duhet të miratonte listën e pronave që duhet t'i shpërndahej FKN-së.

3. Ligji i pronësisë i vitit 2007 (ligji nr.9684 i 6 shkurtit 2007)

26. Seksioni 1 parashikoi se agjencia qendrore ishte përgjegjëse për shqyrtimin e kërkesave mbi kompensimin financiar dhe në natyrë. Agjencia qendrore ishte gjithashtu përgjegjëse për shqyrtimin e apeleve kundër vendimeve të zyrave të agjencisë rajonale.

27. Seksioni 2 ritheksoi se zyrat e agjencisë rajonale vazhdonin të ishin përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të kërkesave për njohjen e të drejtave të pronësisë. Kërkuesi ose Avokatura e Shtetit, brenda tridhjetë ditësh, kishin të drejtën të apelonin kundër këtij vendimi pranë Agjencisë qendrore, e cila ishte organi më i lartë administrativ. Ky vendim administrativ i nënshtrohej rishikimit gjyqësor, në pajtim me dispozitat e Kodit të Procedurës Civile.

4. Ligji i pronësisë i vitit 2008 (ligji nr.9898 i 10 prillit 2008)

28. Seksioni 1 shtyu deri më 31 dhjetor 2008, afatin kohor për paraqitjen e kërkesave mbi njohjen e të drejtave të pronësisë dhe kthimin e pronave nga zyra e agjencisë rajonale. Ai parashikoi gjithashtu mundësinë për një kërkues që t'i jepej një afat i ri kohor me anë të një vendimi gjykatë.

29. Sipas seksionit 2, shqyrtimi i kërkesave për njohjen e të drejtave të pronësisë dhe kthimin e pronave do të përfundonte më 30 qershor 2009, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit, afati kohor për të cilin ishte caktuar në vitin 2015.

30. Seksioni 3 shtyu deri më 31 dhjetor 2008, afatin kohor për shpërndarjen e pronave pranë FKN-së.

5. Ligji i pronësisë i vitit 2009 (ligji nr.10 095 i 12 marsit 2009)

31. Seksioni 2 parashikoi se përveç shumave të caktuara të fondeve buxhetore, alokimeve të siguruara në bazë të këtij ligji dhe donatorëve të tjerë, FKF do të përbëhej edhe nga të ardhurat e përfutuara nga ankandet e pronave shtetërore, të cilat nuk i ishin nënshtruar një vendimi Komisioni.

6. Ligji i pronësisë i vitit 2009 (ligji nr.10 207 i 23 dhjetorit 2009)

32. Seksioni 6 suprimoi zyrat e agjencisë rajonale. Ai deklaroi se arkivat e këtyre zyrave do të transferoheshin pranë agjencisë qendrore. Sipas seksionit 1, agjencia qendrore do të përfundonte shqyrtimin e kërkesave për njohjen e të drejtave të pronësisë dhe kthimin e pronave, të paraqitura pranë ish zyrave të agjencisë rajonale. Agjencia qendrore vazhdonte të shqyrtonte apelet e paraqitura pranë saj kundër vendimeve të ish zyrave të agjencisë rajonale.

33. Sipas seksionit 5, kërkuesi ose Avokatura e Shtetit kishin të drejtën e apelit kundër vendimit të agjencisë qendrore, pranë Gjykatës së Rrethit, Tiranë, brenda tridhjetë ditëve nga njoftimi i tij.

34. Seksioni 7 përcaktoi si afat për përfundimin e shqyrtimit të kërkesave mbi njohjen dhe kthimin e pronave, datën 31 dhjetor 2011.

7. Ligji i pronësisë i vitit 2010 (ligji nr.10 308 i 22 korrikut 2010)

35. Ligji i pronësisë i vitit 2010 kryesisht paraqiste mundësinë e kërimit të një rishikimi të vendimeve të zyrave të ish komisioneve/agjencisë rajonale.

36. Seksioni 4 shtyu deri më 31 dhjetor 2011, afatin kohor për shpërndarjen e pronave pranë FKN-së.

C. Vendimet e Këshillit të Ministrave (VKM)

37. Sipas ligjit të pronësisë, të ndryshuar, Qeveria ka miratuar një sërë aktesh nënligjore, me anë të vendimeve të Këshillit të Ministrave (VKM) të përshkruara më poshtë.

1. DCM mbi caktimet nga Fondi i Kompensimit Financiar (DCM nr.13 i 17 nëntorit 2005; DCM nr.758 i 16 nëntorit 2006; DCM nr.566 i 5 shtatorit 2007; DCM nr.1343 i 4 qershorit 2008 dhe DCM nr.487 i 6 majit 2009).

38. Sipas nenit 23 të ligjit të pronësisë të vitit 2004 që themeloi Fondin e Kompensimit Financiar, Qeveria miratoi vendimet e lartpërmendura midis periudhës 2005-2009, në lidhje me dhënien e kompensimit financiar ish-pronarëve.

39. Në 2005 kompensimi financiar ishte dhënë në lidhje me pretendimet për kompensim që lindnin në bazë të vendimeve të komisionit të Tiranës. Në 2006, kompensimi financiar u dha në lidhje me pretendimet për kompensim që lindnin në bazë të vendimeve të komisioneve të Tiranës dhe Kavajës. Në 2007, grupi i përfituesve u zgjerua për të përfshirë ish-pronarët të cilët kishin një vendim të komisionit të marrë në lidhje me qytetet për të cilat ishte miratuar dhe lëshuar një hartë për vlerësimin e pronave. Në 2008 dhe 2009, të gjithë ish-pronarët të cilët kishin të drejtën e kompensimit, pas një vendimi të komisionit/agjencisë rajonale, ishin të pranueshëm për të kërkuar kompensim financiar.

40. Sipas DCM-së së miratuar midis periudhës 2005-2008, një kërkuar i kërkohej të paraqiste një kërkesë standarde për kompensim financiar pranë agjencisë qendrore në Tiranë, duke paraqitur, ndër të tjera, vendimin e komisionit/agjencisë rajonale që njihte të drejtën e tij për kompensim. Vetëm ata ish-pronarë të cilët nuk kishin marrë më parë kompensim, kishin të drejtë për kompensim financiar nga viti 2005 deri në 2008. DCM e vitit 2009 parashikonte se një ish-pronar kishte të drejtë për kompensim financiar, me kusht që të mos kishte përfituar nga: a) një kompensim i mëparshëm; b) rivendosje/kthim i pjesshëm i pronësisë; c) e drejta për refuzim fillestar; d) zbatimin e ligjit mbi shpërndarjen e tokës (ligji nr.7501 i 19 korrikut 1991).

41. Kërkesat duhet të shqyrtoheshin në rend kronologjik mbi bazën e datës dhe numrit të vendimit të komisionit/agjencisë rajonale. Shuma e kompensimit financiar e cila duhet të llogaritej mbi bazën e hartave të vlerësimit të pronës, kufizohej në një sasi maksimale prej 200 metrash katrorë.

42. Paraqitja e një kërkesë përfshinte pagesën e një tarife procedurale. Ish-pronarët të cilët kishin qenë të pasuksesshëm në kërkesën e tyre për kompensim financiar në një vit paraardhës, mund të riparaqisnin kërkesën e tyre në vitin (et) e ardhshëm (e), pasi të kishin paguar tarifën procedurale.

43. Asnjë prej këtyre vendimeve nuk parashikonte dhënien e kompensimit për pretendimet e mbajtësit që lindnin në bazë të një vendimi gjykatë të zbatueshëm të formës së prerë.

2. DCM-të mbi hartat e vlerësimit të pronave (DCM nr.555 e 29 shtatorit 2007; DCM nr.653 e 29 gushtit 2007 dhe DCM nr.139 e 13 shkurtit 2008; dhe DCM nr.1620 e 26 nëntorit 2008).

44. Në bazë të vendimeve të lartpërmendura, dy prej të cilave u miratuan në 2007 dhe dy në 2008, Qeveria miratoi dhe lëshoi harta për vlerësimin e pronave, siç renditen më sipër. Hartat përfshinin çmimin referues për metër katror në të gjithë vendin.

45. Vendimi i parë caktonte çmimin e tokës për rajonet e Beratit, Gjirokastrës, Vlorës dhe Dibrës; vendimi i dytë caktonte çmimin e tokës për rajonet e Lezhës, Dibrës, Korçës dhe Kukësit; vendimi i tretë caktonte çmimin e tokës për rajonet e Fierit, Elbasanit, Tiranës, Vlorës, Durrësit dhe Shkodrës. Vendimi i katërt përmbante një listë të përditësuar çmimesh për disa qytete.

3. DCM-të për kompensimin në natyrë të ish-pronarëve

46. Ligji i pronësisë i vitit 2006 parashikonte krijimin e FKN-së (shihni paragrafin 25 më lart). Qeveria ka miratuar DCM-të e mëposhtme për procedurat mbi shpërndarjen e pronave të mbuluar nga FKN-ja.

a) DCM nr.567 i 5 shtatorit 2007

47. Me vendimin nr.567 të 5 shtatorit 2007, Qeveria parashtroi kriteret dhe procedurat për përcaktimin e pronave shtetërore të mbuluara nga FKN. Seksioni 1 rendit tipat e pronave, për shembull: a) pronat e paluajtshme publike që ndodhen në zonat turistike; b) pronat e Ministrisë së Mbrotjtjes që nuk përdoren nga Forcat e Armatosura dhe që janë miratuar nga Presidenti i Republikës; c) toka bujqësore në dispozicion që i përket Ministrisë së Bujqësisë; d) pyjet, kullotat dhe livadhet; dhe e) pronat e institucioneve shtetërore që janë jashtë objektivit të aktivitetit të synuar.

48. Institucionet vendore dhe qendrore shtetërore janë përgjegjëse për identifikimin dhe përpilimin e një liste të pronave të paluajtshme në pronësinë e tyre, që mund të shërbenin si kompensim në natyrë. Lista i është paraqitur Agjencisë dhe zyrave të saj rajonale, të cilat janë përgjegjëse për kontrollin e statusit ligjor të çdo prone. Agjencia i dorëzon Ministrit të Drejtësisë listën përfundimtare të pronave të paluajtshme për përfshirje në FKN. Qeveria duhet të miratojë listën dhe ta publikojë në Fletoren Zyrtare.

b) DCM nr.868 i 18 qershorit 2008

49. Me vendimin nr.868 të 18 qershorit 2008, Qeveria i alokoi FKN-së 17.335 hektarë tokë bujqësore. Agjencia është përgjegjëse për ta përdorur atë për kompensimin e pronarëve, në përputhje me kriteret e parashikuara me ligj.

c) DCM nr.1077 i 18 qershorit 2008

50. Me vendimin nr.1077 të 18 qershorit 2008, Qeveria i alokoi FKN-së 71.699.3 hektarë pyje dhe kullota. Agjencia do ta përdorë atë për kompensimin e pronarëve, në përputhje me kriteret e parashikuara me ligj.

d) DCM nr. 1232 i 18 qershorit 2008

51. Me vendimin nr.1232 të 18 qershorit 2008, Qeveria i alokoi FKN-së njëzet e nëntë objekte, kryesisht magazina, fabrika dhe godina zyrash. Agjencia është përgjegjëse për ta përdorur atë për kompensimin e pronarëve, në përputhje me kriteret e parashikuara me ligj.

e) DCM nr.1696 i 24 dhjetorit 2008

52. Me vendimin nr.1696 të 24 dhjetorit 2008, Qeveria i alokoi FKN-së tridhjetë e dy objekte, kryesisht magazina, godina zyrash dhe punishte. Agjencia është përgjegjëse për ta përdorur atë për kompensimin e pronarëve, në përputhje me kriteret e parashikuara me ligj.

D. Kodi i Procedurës Civile

53. Në lidhje me procedurën e apelit në Gjykatën e Lartë, Kodi i Procedurës Civile, për aq sa është i zbatueshëm, parashikon si më poshtë:

Neni 472

“Vendimet e Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës së Rrethit mund të apelojnë në Gjykatën e Lartë, mbi bazën e arsyeve të mëposhtme: a) ligji nuk është zbatuar ose është zbatuar në mënyrë të gabuar; b) ka pasur shkelje të rënda të normave procedurale (sipas nenit 467 të Kodit); c) ka pasur shkelje procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit...”

Neni 480

“Një apel [në Gjykatën e Lartë] shpallet i papranueshëm nëse përmban arsye të ndryshme nga ato të parashikuara me ligj. Mospranimi i apeleve vendoset pas shqyrtimit me dyer të mbyllura”.

LIGJI

I. PRANUESHMËRIA E ANKESAVE

54. Kërkuesi u ankua në bazë të nenit 6 §1 të Konventës se procedimet ishin të padrejta dhe se autoritetet nuk kishin zbatuar një vendim të formës së prerë në favorin e tij. Sipas nenit 13 të Konventës, ai u ankua se nuk kishte asnjë mjet juridik efektiv në lidhje me moszbatimin e një vendimi gjykate të formës së prerë. Ai gjithashtu paraqiti një ankesë sipas nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

A. Ankesat e nenit 6 §1

55. Kërkuesi u ankua se procedimet gjyqësore kishin qenë të padrejta pasi gjykatat kishin vlerësuar provat në mënyrë të gabuar. Ai gjithashtu pretendoi se moszbatimi për një kohë të gjatë i vendimit të Gjykatës së Apelit të 30 qershorit 2000 kishte shkelur “të drejtën e tij për t’iu drejtuar gjykatës” sipas nenit 6 §1, që për aq sa është i zbatueshëm, parashikon si më poshtë:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile....çdokush ka të drejtën e një seance gjyqësoretë drejtë nga [një] gjykatë....”

1. Padrejtësia e procedimeve

56. Qeveria çmoi se kjo ankesë ishte paraqitur jashtë afatit kohor prej gjashtë muajsh të parashikuar nga Konventa, ku vendimi i Gjykatës Kushtetuese i 10 qershorit 2002 është vendimi i fundit i brendshëm në lidhje me çështjen.

57. Gjykata vëren se kjo ankesë i ishte paraqitur më 24 shkurt 2005. Vendimi i formës së prerë për qëllimin e llogaritjes së afatit gjashtëmujor ishte marrë më 10 qershor 2002. Gjykata vëren se kërkuesi nuk kishte respektuar rregullin për periudhën gjashtë mujore. Rezulton që kjo ankesë duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

2. Moszbatimi i vendimit të Gjykatës së Apelit i 30 qershorit 2000

a) Ankesa e paraqitur jashtë afatit

58. Qeveria çmoi se kjo ankesë ishte paraqitur jashtë afatit kohor prej gjashtë muajsh të parashikuar nga Konventa, ku vendimi i Gjykatës Kushtetuese i 10 qershorit 2002 është vendimi i fundit i brendshëm në lidhje me çështjen.

59. Kërkuesi parashtroi se ankesa ishte depozituar brenda afatit kohor të parashikuar nga Konventa.

60. Gjykata vëren se moszbatimi nga ana e autoriteteve i vendimeve të formës së prerë krijon një situatë të përsëritur, në mënyrë që rregulli i periudhës gjashtë mujore të mos zbatohet (*shihni Marini kundër Shqipërisë*” nr.3738/02, §95, GJEDNJ 2007-XIV (pjesë)). Rrjedhimisht, kundërshtimi i qeverisë duhet të rrëzohet.

b) Mosshterimi i mjeteve juridike të brendshme

61. Pa u mbështetur në një mjet të veçantë juridik, Qeveria pretendoi se kërkuesi nuk kishte shfrytëzuar të gjitha mjetet juridike në dispozicion për moszbatimin e dyshuar të vendimit të 30 qershorit 2000.

62. Gjykata rithekson se rregulli i shterimit të mjeteve juridike të brendshme, i përmendur në Nenin 35 §1 të Konventës, detyron kërkuesit të përdorin mjetet juridike që normalisht janë në dispozicion dhe të mjaftueshme në sistemin e brendshëm ligjor, për tu dhënë atyre mundësinë të marrin kompensimin për shkeljet e dyshuara. Ekzistenca e mjeteve ligjore duhet të jetë mjaftueshme e sigurt, në praktikë dhe në teori, dhe në rast mungese, ata nuk do të kenë aksesin dhe efektivitetin e nevojshëm; i takon Shtetit përgjegjës të verifikojë që këto kushte të ndryshme të përmbushen (*shihni 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 dhe 21819/04, §§69-70, GJEDNJ 2010-...*).

63. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se Qeveria nuk mbështetej haptazi në ndonjë mjet juridik të caktuar që duhet të përdorej nga kërkuesi. Megjithatë, Gjykata çmon se Çështja “e ekzistencës së mjeteve juridike efektive në lidhje me moszbatimin e vendimit të 30 qershorit 2000, dhe në veçanti efektiviteti i mjeteve juridike të ofruara nga Ligji i Pronësisë, i paraqitur pas miratimit të këtij vendimi gjykate në çështjen Driza, të cituar më lart, duhet t’i bashkohet themelit

dhe të shqyrtohet në lidhje me ankesën e kërkuarit sipas nenit 13 (*shihni paragrafët 72-83 më poshtë*).

64. Gjykata çmon se kjo ankesë nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të Nenit 35 §3 të Konventës. Meqë nuk është e papranueshme për arsye të tjera, ankesa duhet të shpallet e pranueshme.

B. Neni 13 i Konventës

65. Kërkuari u ankua sipas nenit 13 të Konventës se nuk kishte asnjë mjet juridik efektiv për të zbatuar vendimin e formës së prerë të Gjykatës së Apelit të 30 qershorit 2000 që jepte kompensim në natyrë.

Neni 13 i Konventës parashikon si më poshtë:

“Çdokush, të drejtat dhe liritë e të cilit të përcaktuara në Konventë, janë shkelur, ka një mjet juridik efektiv para një autoriteti kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në një funksion zyrtar.”

66. Gjykata çmon se kjo kërkesë nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Ajo konstaton më tej se ankesa nuk është e papranueshme për arsye të tjera. Rrjedhimisht, duhet të shpallet e pranueshme.

Neni 1 i Protokollit nr. 1 të Konventës

67. Kërkuari pretendoi se moszbatimi i vendimit të Gjykatës së Apelit i 30 qershorit 2000 përfshinte një shkelje të nenit 1 të Protokollit nr. 1, i cili parashikon:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të zotërimeve të tij. Askush nuk privohet nga zotërimet e tij, përveç kur kjo është në interesin publik, në bazë të kushteve të parashikuara me ligj dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mësipërme në asnjë mënyrë nuk cenojnë të drejtën e një Shteti për të zbatuar këto ligje, siç i çmon të nevojshme, për të kontrolluar përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagesën e taksave ose kontributeve ose gjobave të tjera.”

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të zotërimeve të tij. Askush nuk privohet nga zotërimet e tij, përveç kur kjo është në interesin publik, në bazë të kushteve të parashikuara me ligj dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mësipërme në asnjë mënyrë nuk cenojnë të drejtën e një shteti për të zbatuar këto ligje, siç i çmon të nevojshme, për të kontrolluar përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagesën e taksave ose kontributeve ose gjobave të tjera.”

68. Qeveria pretendoi se kjo ankesë ishte paraqitur jashtë afatit kohor.

69. Kërkuari parashitroi se ankesa ishte depozituar brenda afatit kohor të parashikuar nga Konventa.

70. Gjykata i referohet përfundimeve të saj në paragrafin 60 më lart. Nga përfundimet rezulton se rregulli i periudhës gjashtëmujore nuk zbatohet për ankesën në fjalë. Rrjedhimisht, kundërshtimi i Qeverisë duhet të rrëzohet.

71. Gjykata çmon më tej se ankesa sipas këtij kreu nuk është haptazi e pabazuar brenda kuptimit të nenit 35 §3 të Konventës. Duke qenë se nuk është përcaktuar asnjë arsye tjetër për shpalljen e kësaj pjese të kërkesës të papranueshme, Gjykata e shpall këtë ankesë të pranueshme.

II. SHKELJA E DYSHUAR E NENIT 13 TË KONVENTËS

72. Qeveria parashitroi se kërkuari mund të kishte pasur rekurs ndaj mjeteve juridike në dispozicion për të kërkuar kompensim në natyrë për të cilin ai kishte të drejtë.

73. Gjykata rikujton se në vendimin e saj në çështjen Driza, ajo konstatoi si më poshtë:

“118. Gjykata vëren se ligji i pronësisë i vitit 1993 (që u shfuqizua nga ligji i pronësisë i vitit 2004, i cili për rrjedhojë ishte ndryshuar nga ligji i pronësisë i vitit 2006) parashikonte forma të ndryshme kompensimi kur prona fillestare nuk mund t'i kthehej ish-pronarit (...). Ligji i pronësisë i vitit 1993 ia la përcaktimin e formës së përshtatshme të kompensimit Këshillit të Ministrave, i cili duhet të përcaktonte rregulla dhe metoda të hollësishme të zbatueshme për

sigurimin e kompensimit. Sipas përfundimeve të Gjykatës së Lartë në vendimin e saj të 7 dhjetorit 2000, organet kompetente për trajtimin e çështjeve të kompensimit ende nuk ishin krijuar (...). Pavarësisht nga hyrja në fuqi e ligjit të pronësisë së vitit 2004, situata nuk kishte ndryshuar. Vetëm në 28 prill 2005, Parlamenti miratoi një ligj që përcaktonte metodologjinë mbi vlerësimin e pronave për qëllime kompensimi. Seksioni 5 i atij ligji ia la detyrën e zbatimit të kësaj metodologjie Komitetit Shtetëror për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, i cili duhet të kishte përgatitur planet përkatëse të trojeve për të lejuar vlerësimin e pronave. Megjithatë, deri tani këto plane nuk janë miratuar.

119. Rrjedhimisht, Gjykata çmon se, ndërsa nuk ishin krijuar organet përkatëse për trajtimin e çështjeve të kompensimit ose miratimit të planeve të trojeve për vlerësimin e pasurive, Qeveria nuk kishte hartuar një procedurë të përshtatshme në lidhje me pretendimet për kompensim. Për më tepër, nuk ekziston mundësia që Qeveria të vërë në funksionim një sistem të tillë menjëherë ose brenda një periudhe kohe mjaftueshëm të shkurtër, për të mundësuar zgjidhjen e mosmarrëveshjes në lidhje me përcaktimin e të drejtave të kërkuarit.

74. Gjykata vëren se që prej datës së miratimit të vendimit në çështjen Driza, Qeveria kishte miratuar dispozita të reja ligjore në lidhje me dhënien e kompensimit financiar, miratimin e hartave të vlerësimit të pronave dhe krijimin e FKN-së (*shihni seksionin "Ligji përkatës i brendshëm" më lart*). Rrjedhimisht, gjykata duhet të përcaktojë nëse masat e marra përbëjnë një mjet juridik efektiv brenda kuptimit të nenit 13 të Konventës.

75. Gjykata rithekson se neni 13 i Konventës parashikon shprehimisht detyrimin e shteteve, të parashikuar në nenin 1 të Konventës, për mbrojtjen e të drejtave të njeriut në radhë të parë brenda sistemit të tyre ligjor. Kështu, ajo kërkon që shtetet të ofrojnë një mjet juridik të brendshëm për të trajtuar thelbin e një "kërkese të argumentueshme" sipas Konventës dhe për të dhënë një kompensim të përshtatshëm (*Burdov kundër Rusisë (nr.2), nr.33509/04, §96, GJEDNJ 2009...; dhe Yuriy Nikolayevich Ivanov kundër Ukrainës, nr.40450/04, §63, GJEDNJ 2009....(pjesë)*).

76. Objekti i detyrimeve të Shteteve Kontraktuese sipas nenit 13 të Konventës ndryshon në varësi të natyrës së ankesës së kërkuarit; "efektiviteti" i një "mjeti ligjor" brenda kuptimit të kësaj dispozite nuk varet nga siguria e një rezultati të favorshëm për kërkuarin. Njëkohësisht, mjeti juridik i kërkuar nga neni 13 duhet të jetë "efektiv" në praktikë, si dhe në ligjin në kuptimin ose të parandalimit të shkeljes së dyshuar ose vazhdimin të saj, ose të sigurimit të kompensimit të mjaftueshëm për çdo shkelje që tashmë ka ndodhur (*shihni Burdov (nr. 2), e cituar më lart, §97; dhe Yuriy Nikolayevich Ivanov, cituar më lart, §64*).

77. Gjykata ka vërejtur zhvillimet e rëndësishme të brendshme ligjore që kanë ndodhur në Shqipëri në vijim të vendimeve të kësaj Gjykate, në çështjet Driza, dhe Ramadhi etj, cituar më lart. Megjithatë, Çështja "që do të trajtohet nga Gjykata është nëse ekziston një mjet i brendshëm ligjor në lidhje me zbatimin e vendimeve të formës së prerë të gjykatave që japin kompensim në natyrë.

78. Fillimisht Gjykata vëren se më 17 korrik 2006, ligji i pronësisë parashikonte krijimin e FKN-së. Ai vëren gjithashtu se vetëm në 5 shtator 2007, Qeveria miratoi një vendim për procedurat mbi shpërndarjen e pronave për FKN-në. Qeveria i caktoi FKN-së prona, kryesisht toka bujqësore, pyje dhe kullota, dhe godina të ndryshme gjatë të gjithë gjashtëmujorit të dytë të vitit 2008.

79. Gjykata vëren më tej se në të paktën dy raste, afati kohor për shpërndarjen e pronave pranë FKN-së ishte shtyrë ndërsa afati kohor aktual ishte caktuar në datën 31 dhjetor 2011. Qeveria nuk paraqiti asnjë informacion rreth progresit të shpërndarjes së pronave pranë FKN-së gjatë vitit 2009 dhe 2010.

80. Së dyti, asnjë informacion nuk ishte paraqitur në vëmendje të Gjykatës rreth miratimit të ndonjë procedure që një kërkuar, si për shembull kërkuar në fjalë, mund të përdorte për të mbrojtur të drejtën e tij për kompensim në natyrë, të dhënë në bazë të një vendimi gjykate të formës së prerë.

81. Së treti, në Gjykatës nuk u paraqitën dokumente që tregonin se Agjencia në fakt u kishte dhënë

kompensim në natyrë kërkuesve, si për shembull kërkuesi në fjalë, të cilët kanë një pretendim të zbatueshëm kompensimi në bazë të një vendimi gjykatë të formës së prerë. Për më tepër, Gjykata nuk mund të identifikojë ndonjë masë tjetër që është miratuar, me synim garantimin e zbatimit të një vendimi gjykatë të formës së prerë që i jep kompensim në natyrë një kërkuesi në vend të kthimit të pronës fillestare.

82. Sa më sipër, Gjykata çmon se kërkuesi nuk kishte një mjet juridik efektiv që t'i jepte atij mundësinë e garantimit të zbatimit të së drejtës së tij për kompensim, të njohur në bazë të një vendimi gjykatë të formës së prerë.

83. Kështu, ka pasur një shkelje të nenit 13 të Konventës. Për rrjedhojë, Gjykata rrëzon kundërshtimin e Qeverisë se kërkuesi nuk shteroi mjetet e brendshme juridike efektive.

III. SHKELJA E DYSHUAR E NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

84. Qeveria parashtroi se kërkuesi nuk kishte qenë asnjëherë i interesuar për marrjen e kompensimit në natyrë, të dhënë në bazë të vendimit të Gjykatës së Apelit të 30 qershorit 2000. Sipas pikëpamjes së tyre, kërkuesi këmbënguli për rikthimin e pronës fillestare.

85. Kërkuesi deklaroi se deri tani, vendimi i 30 qershorit 2000 që njihte të drejtën e tij për kompensim, nuk ishte zbatuar.

86. Parimet e përgjithshme sipas nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me moszbatimin e vendimeve të gjykatës të formës së prerë parashtrohen në Gjyli kundër Shqipërisë” (nr.32907/07, §§43-44, 29 shtator 2009) dhe Beshiri etj. kundër Shqipërisë” (nr.7352/03, §§60-61, 22 gusht 2006).

87. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Apelit i 30 qershorit 2000, mori formë të prerë më 10 qershor 2002. Deri tani, autoritetet nuk kanë marrë masa për zbatimin e këtij vendimi në favor të kërkuesit.

88. Gjykata rikujton se tashmë ka konstatuar një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për shkak të moszbatimit të një vendimi gjykatë të formës së prerë në çështjet e Beshiri etj., cituar më lart, §§62-66; Driza cituar më lart, §§87-94 dhe Vrioni etj. kundër Shqipërisë” dhe Italisë (nr. 35720/04 dhe 42832/06, §§54-61, 29 shtator 2009). Ajo nuk sheh asnjë arsye për të devijuar nga këto përfundime në këtë çështje.

89. Kështu, gjykata arrin përfundimin se ka pasur një shkelje të të drejtave të kërkuesit për aksesin për t'iu drejtuar një gjykatë sipas nenit 6 §1 të Konventës.

IV. SHKELJA E DYSHUAR E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS

90. Qeveria parashtroi se interesi i kërkuesit qëndronte në kthimin e pronës fillestare në vend të dhënies së kompensimit në natyrë.

91. Gjykata rithekson se një “pretendim” mund të përbëjë një “zotërim” brenda kuptimit të nenit 1 të protokollit nr.1, nëse ai konstatohet i zbatueshëm në nivel të mjaftueshëm (*shihni Rafineritë Greke Stran dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë, vendim i 9 dhjetorit 1994, seria A nr.301-B, f. 84, §59*).

92. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Apelit i 30 qershorit 2000 i siguroi kërkuesit një pretendim të zbatueshëm për kompensim në natyrë në vend të kthimit të pronës. Rrjedhimisht, kërkuesi kishte “zotërim” brenda kuptimit të nenit 1 të protokollit nr.1.

93. Gjykata rikujton praktikën e saj gjyqësore, me qëllim që pamundësia e një kërkuesi për të siguruar ekzekutimin e një vendimi gjykatë të formës së prerë në favorin e tij ose të saj, të përbëjë një ndërhyrje në të drejtën për gëzimin paqësor të zotërimeve, siç përcaktohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të protokollit nr.1 (*shihni, midis autoriteteve të tjera, Burdov kundër Rusisë, nr. 59498/00, §40, GJEDNJ 2002-III*).

94. Gjykata vëren se tashmë ka konstatuar një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për shkak të moszbatimit nga ana e autoriteteve të një vendimi gjykatë të formës së prerë që jep kompensim në natyrë (shihni paragrafët 86-89 më lart).

95. Për më tepër, Gjykata tashmë ka konstatuar një shkelje të të drejtave të pronësisë së kërkuesit për shkak të mosdhënies nga ana e autoriteteve të kompensimit që lind në bazë të një vendimi gjykatë të formës së prerë në çështjen Beshiri etj. (cituar më lart, §§95-103); Driza (cituar më lart, §§101-109); dhe Vrioni etj. (cituar më lart §§71-77). Gjykata nuk sheh asnjë arsye për të

arritur një përfundim të ndryshëm në rrethanat e kësaj çështjeje.

96. Rrjedhimisht, ka pasur një shkelje të nenit 1 të Protokollit nr.1 të Konventës.

V. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

97. Neni 41 i Konventës parashikon si më poshtë:

“Nëse Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të Konventës ose protokolleve të saj, dhe nëse ligji i brendshëm i Palës së Lartë Kontraktuese të interesuar lejon që të bëhet vetëm kompensimi i pjesshëm, nëse është e nevojshme, Gjykata do t’i japë kompensim të drejtë palës së dëmtuar.”

98. Kërkuesi, duke u mbështetur në një raport eksperti, kërkoi 451,365 euro (euro) në lidhje me dëmin monetar. Ai nuk ngriti pretendime për dëmin jomonetar, as për kostot dhe shpenzimet.

99. Gjykata kundërshtoi pretendimet e kërkuesit, të cilat janë paraqitur jashtë afatit.

100. Gjykata vëren se pretendimi i kërkuesit për kompensim të drejtë në fakt ishte paraqitur më 8 korrik 2009, më shumë se dy vjet pas mbarimit të afatit fillestar më 23 prill 2007. Gjykata vëren më tej se kërkuesi nuk kishte paraqitur asnjë arsye që të justifikonte mospërmbushjen nga ana e tij të kërkesave të rregullit 60 §2 të rregullave të Gjykatës. Në këto rrethana, Gjykata çmon se pretendimi i tij duhet të rrëzohet.

101. Gjykata vëren se kërkuesit i mbetet e drejta për dhënien e një kompensimi në natyrë sipas vendimit të Gjykatës së Apelit në favor të tij (*shihni Cooperativa Agricola Slobozia –Hanesi kundër Moldavisë, nr.39745/02, §32, 3 prill 2007*) dhe se autoriteteve u kërkohet të marrin hapat e nevojshëm për të garantuar zbatimin e atij vendimi.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Vendos t’i bashkojë themelit të ankesës sipas nenit 13 të Konventës, kundërshtimin e Qeverisë në lidhje me shterimin e mjeteve juridike të brendshme mbi moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Apelit të 30 qershorit 2000.

2. Shpall ankesën në lidhje me padrejtësinë e procedimeve sipas nenit 6 §1 të papranueshme dhe pjesën tjetër të kërkesës të pranueshme.

3. Çmon se ka pasur një shkelje të nenit 13 të Konventës, dhe për rrjedhojë, rrëzon kundërshtimin e Qeverisë për shterimin e mjeteve juridike të brendshme;

4. Çmon se ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Apelit të 30 qershorit 2000;

5. Çmon se ka pasur një shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës për shkak të moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Apelit të 30 qershorit 2000;

6. Rrëzon pretendimin e kërkuesit për kompensim të drejtë.

Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 15 mars 2011, sipas rregullit 77 §§2 dhe 3 të Rregullave të Gjykatës.

Lawrence Early	Nicolas Bratza
Regjistrues	President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“VRIONI DHE TË TJERËT KUNDËR SHQIPËRISË”¹²
(aplikimi nr. 35720/04 dhe 42832/06)

VENDIM
(kompensim i drejtë)
Strasburg
7 dhjetor 2010

*Ky vendim merr formën e prerë nën rrethanat e paraqitura në nenin 44§2 të Konventës.
Ai mund të bëhet subjekt i një rishqyrtimi për qëllime editoriale.*

Në çështjen “Vrioni dhe të tjerët kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si një dhomë e përbërë nga:

Nicolas Bratza, president

Lech Garlicki

Liljana Mijovic

David Thor Bjorgvinsson

Ledi Bianku

Mihai Poalelungi

Vincent Anthony de Gaetano, gjykatës

dhe Lawrence Early, regjistrari i seksionit,

Pasi diskutoi në privatësi më 16 nëntor;

Lëshon vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në këtë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka filluesën me dy aplikime (nr.35720/04 dhe 42832/06) kundër Republikave të Shqipërisë dhe Italisë të paraqitura në Gjykatë në bazë të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe të Lirive Themelore (të Konventës) nga dy shtetas shqiptarë, z. Shahin Vrioni dhe z. Oliver Vrioni dhe dy shtetas italianë, z. Dario la Francesca dhe z. Gherardo la Francesca. Aplikuesit u ankuan se ka pasur thyerje të nenit 6 §1 të Konventës, neni 1 të protokollit nr.1 ndaj Konventës dhe nenit 13 në lidhje me nenin 1 të protokollit nr.1.

2. Aplikuesit u përfaqësuan nga znj. L.Sula, avokate që e ushtron profesionin e saj në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjenti i saj, znj. E. Hajro.

3. Në vendimin e marrë më datë 29 shtator 2009 (vendimi themelor), Gjykata njoftoi se ka pasur një thyerje të nenit 6§1 të Konventës dhe të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës në llogari të autoriteteve shqiptare, të cilat nuk zbatuan një vendim të formës së prerë të gjykatës i cili i përcaktonte kompensim aplikantëve në vend të rikthimit të pronës. Më tej, Gjykata hodhi dritë mbi një shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 1 të protokollit nr.1 (*Vrioni dhe të tjerët v. Shqipërisë dhe Italisë, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§48-85, 29 shtator 2009*). Gjykata i kundërshtoi ankesat e aplikuesve kundër Italisë si të papajtueshme, *ratione personae*.

4. Në bazë të nenit 41 të Konventës aplikuesit kërkuar shumën të ndryshme për t’u kompensuar.

5. Duke qenë se kërkesa për aplikimin e nenit 41 të Konventës nuk ishte gati për vendim, Gjykata e arkivoi të gjithë çështjen dhe ftoi Qeverinë dhe aplikuesit të parashtrorjnë, brenda tre muajve nga data kur vendimi është bërë i formës së prerë sipas nenit 44§2 të Konventës, vërejtjet e tyre me shkrim mbi çështjen dhe në veçanti, të njoftojnë Gjykatën për çdo lloj marrëveshje që mund të arrihet midis tyre (*ibid.*, §§88-91 dhe pika 9 e parashikimeve operative).

¹² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 75*. Tiranë, 2011. f.33

6. Si aplikuesit edhe Qeveria i arkivuan vërejtjet brenda afateve që iu ishin përcaktuar. Nuk u gjet asnjë fakt mbi të cilin mund të sigurohej një marrëveshje miqësore.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

7. Më 18 mars 1999 dhe 14 dhjetor 1999 Komisioni për Rikthimin dhe Kompensimin e Pronave në Tiranë (Komisioni) njohu kërkesën e aplikantëve për dy sipërfaqe tokash, respektivisht 1,100 m² dhe 537 m². Komisioni shpjegoi se ishte e pamundur që pronarëve t'iu kthehej truall i tyre origjinal. Ai vendosi t'iu siguronte aplikuesve një truall të lirë me përmasat 1,456 m², i cili ndodhej brenda hapësirave të zëna nga Ambasada Italiane, dhe iu kërkoj autoriteteve të paguanin për të kompensuar një truall me përmasat 181 m². Për më tepër, ai urdhëroi që pronësia e aplikantëve mbi këtë tokë të hynte në Regjistrin e Pronësisë së Tiranës.

8. Aplikantët ndërmorën një veprim civil duke pasur parasysh pamundësinë e tyre për të rimarr truallin prej 1,456 m². Bazuar në vendimin e Gjykatës së Apelit, në datën 29 tetor 2002, ishte vendosur që aplikuesit duhej të merrnin kompensim në vend të pronës së tyre origjinale në një nga format e përcaktuara nga ligji në përputhje me truallin me përmasat 1,456 m². Gjykata e Apelit pohoi se meqë truall ishte pjesë integrale e planeve të Ambasadës Italiane, ai nuk mund të konsiderohej vakant dhe për pasojë nuk mund të shërbente për kompensim për aplikantët. Ky vendim u shqyrtua nga Gjykata e Lartë më 15 qershor 2004. Për pasojë, aplikantët do të merrnin kompensim sipas aktit të pronës për një total toke prej 1,637 m² (*shiko §§24-25 të vendimit themelor*).

9. Detaje të mëtejshme shpjegohen në vendimin themelor.

II. LIGJI VENDOR PËRKATËS

A. Akti mbi çmimin e tokës që kompensohet (ligji nr.7832 i datës 16 qershor 1996 - ligji për çmimin e truallit që kompensohet), “Akti i vitit 1994”

10. Akti i vitit 1994 përmbante kriteret që do të përdoreshin për përcaktimin e kompensimit financiar që do t'u jepej pronarëve të mëparshëm. Sipas aktit të vitit 1994 Tirana do të ndahej në tre zona A, B dhe C. Çmimi i referencës për pronën e pozicionuar në zonën A u përcaktua me 1,600 lekë shqiptare (e gjitha) për metër katror.

B. Vendimet e Këshillit të Ministrave (VKM) mbi hartat e vlerësimit të pronave (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.555 i datës 29 shtator 2007; vendimi i Këshillit të Ministrave nr.139 të datës 13 shkurt 2008 dhe vendimi i Këshillit të Ministrave nr.1620 të datës 26 nëntor 2008)

11. Në bazë të tre vendimeve, dy prej të cilëve u miratuan në 1997-ën dhe një në 2008-ën, Qeveria aprovoi dhe deklaroi hartat e vlerësimit të pronës siç janë listuar më sipër. Hartat, të cilat do të përdoreshin në përcaktimin e shpërblimit të kompensimit financiar nga autoritetet përkatëse, përfshinin çmimin e referencës për metër katror në të gjithë vendin.

12. Vendimi i parë përcaktoi çmimin e tokës në rajonin e Beratit, Gjirokastrës, Vlorës dhe Dibrës; vendimi i dytë përcaktoi çmimin e tokës për rajonin e Lezhës, Dibrës, Korçës dhe Kukësit; vendimi i tretë përcaktoi çmimin e tokës për rajonin e Fierit, Elbasanit, Tiranës, Vlorës, Durrësit dhe Shkodrës. Vendimi i katërt përmbante një listë çmimesh të rishikuara për disa qytete të caktuara. Sipas atij vendimi, çmimi i referencës për metër katror për zonën në të cilën pozicionohej prona e aplikuesit u vlerësua me 180,000 e gjitha.

LIGJI

13. Neni 41 i Konventës pohon:

“Nëse Gjykata zbulon se ka pasur shkelje të Konventës ose të protokolleve, dhe nëse ligji i brendshëm i Palës së Lartë Kontraktuese lejon të bëhet vetëm një shlyerje e pjesshme, po të jetë e nevojshme, Gjykata do të sigurojë kompensim për palën e dëmtuar”.

A. Dëmi

1. Parashtrimet e palëve

a) Aplikuesit

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

14. Aplikantët vlerësuan me 3,916,200 euro dëmin monetar dhe me 200,000 euro dëmin jomonetar.

15. Aplikantët pohuan se kompensimi duhej të përcaktohej në bazë të totalit të truallit prej 1,637 m² duke përfshirë truallin prej 182 m². Ata pohuan se e drejta e tyre për kompensimin e të gjithë kësaj sipërfaqe toke iu ishte njohur nga vendimet e Komisionit të vitit 1996 dhe 1999.

16. Aplikantët dëshironin që dëmi monetar të llogaritej në bazë të vlerës së tregut të tokës në fjalë. Ata nuk binin dakord me propozimin e Qeverisë për t'i aplikuar kriteret e cituara në këtë vendim Gjykatë, në çështjen e *Guiso-Gallisay v. Italisë* (kompensim i drejtë) (vendimi nr.58858/00, §§103-105, 22 dhjetor 2009), duke argumentuar se atyre nuk iu ishte shpronësuar asnjëherë toka ashtu siç kishte ndodhur me aplikuesit në çështjen *Guiso-Gallisay kundër Italisë*, nr.58858/00, §§78-97, 8 dhjetor 2005.

17. Gjatë negociatave me Qeverinë, aplikuesit kishin parashtruar tre metoda për llogaritjen e dëmit monetar. Në fund, ata propozuan se çmimi i referencës për metër katror për llogaritjen e dëmit monetar duhej të ishte 1,500 euro. Sipas tyre, ky çmim korrespondonte me çmimin e referencës për metër katror në vendimin e Këshillit të Ministrave nr.1620 të datës 26 nëntor 2008. Duke u bazuar mbi këtë vendim të Këshillit të Ministrave, aplikuesit kontestuan propozimin e Qeverisë për të aplikuar çmimin e referencës prej 1,600 e gjitha, për metër katror, ashtu siç ishte përcaktuar në aktin e 1994-ës (*shiko paragrafin 10 më sipër*).

18. Më tej, aplikantët kërkuan që humbja e përfitimeve t'i shtohet shumës së dëmit monetar. Ata shpjeguan se pozicioni i pronës së tyre do të tërhiqte investitorët e pronave të ndërtonin godina të larta, ashtu siç kishte ndodhur me një truall ngjitur me truallin e tyre. Si rezultat i kësaj, ata do të kishin përfutur përfitime të larta. Aplikuesit parashtruan një kontratë investimi, të cilën e kishin përfunduar më 17 maj 2010 me një kompani ndërtimi. Për më tepër, humbja e përfitimeve duhej të përfshinte qiranë që ata do të kishin përfutur duke e lëshuar token me qira. Së fundmi, aplikuesit kërkuan që të aplikohet një shkallë interesi duke filluar nga viti 1996, vit në të cilin ata kishin institucionalizuar procedurat ligjore.

19. Si përfundim, vlerësimet e aplikuesve për dëmin monetar ishin si më poshtë:

Një truall me përmasat 1,456 m ² x 1,500 euro m ²	2,184,000 euro
Vlera e qerasë për periudhën 1 qershor 1996 - 1 qershor 2006	535,500 euro
Vlera e qerasë për periudhën 1 qershor 2006 - 1 qershor 2010	274,200 euro
Një truall me përmasat 181 m ²	271,500 euro
Interesi bankar për qiranë e vlerësuar për periudhën 1 qershor 2006 - 1 qershor 2010	651,000 euro
Totali	3,916,200 euro

B. Qeveria

20. Qeveria pohoi se aplikuesve iu ishte dhënë e drejta për kompensim për një truall me përmasat 1,456 m², ashtu siç ishte vendosur nga gjykatat kombëtare. Ata e kundërshtuan kërkesën e aplikuesve për t'u kompensuar edhe për truallin me përmasat 181 m², i cili sipas tyre, nuk kishte qenë objekti i kontrollit të Gjykatës në vendimin e saj fillestar.

21. Qeveria përpunoi dy metoda për llogaritjen e dëmit monetar. Sipas metodës së parë të përlllogaritjes, ata propozuan përdorimin e çmimit të referencës për metër katror, siç ishte miratuar nga vendimi i Këshillit të Ministrave për hartat e vlerësimit të pronës (*shiko paragrafët 11 dhe 12 më sipër*).

22. Metoda e dytë e përlllogaritjes, të cilën ata e përkrahnin më shumë, bazohej mbi këtë vendim të Gjykatës në çështjen *Driza v. Shqipërisë*, nr.33771/02, §137, ECHR 2007-XII (ekstraktet), të cilat i referoheshin “çmimeve ... të tregut të pronave në kohën e vendimeve të rëndësishme (vendore)”. Më tej Qeveria u mbështet mbi principin e kohëve të fundit, të miratuar nga Dhoma e Madhe e Gjykatës në çështjen *Guiso-Gallisay v. Italisë* (kompensim i drejtë), i cituar

më sipër, sipas së cilit “data e cila duhet të merret në konsideratë për përcaktimin e dëmit monetar nuk duhet të jetë ajo datë në të cilën lëshohet vendimi i Gjykatës, por ajo datë në të cilën (aplikuesit) humbën pronësinë e tokës” (*shiko §103 të vendimit*).

23. Si pasojë, duke iu referuar aktit të vitit 1994 i cili vazhdoi të aplikohet edhe kur e drejta e aplikuesve më në fund u njoh nga vendimi i Gjykatës së Lartë më 15 qershor 2004, Qeveria deklaroi se çmimi i referencës duhej të ishte 1,600 e gjitha për metër katror (*shiko paragrafin 10 më sipër*). Ata e kundërshtuan aplikimin e çmimeve të referencës të përfshirë në hartat e vlerësimit të pronës në vitin 2008, i cili ishte miratuar si rezultat i masave të përgjithshme të përcaktuara nga Gjykata në vendimin Driza (*shiko paragrafin 126 të vendimit*). Megjithatë, ata shtuan se të tilla harta ishin përdorur së fundmi për të llogaritur shpërblimin e kompensimit financiar për pronarët e mëparshëm dhe ato reflektonin vlerën reale të tregut, e cila kishte pasur tregues si të interesit po ashtu edhe të inflacionit.

24. Qeveria e konsideroi si hipotetike deklaratën e aplikantëve në lidhje me konstruksionin e një ndërtese të lartë në truall dhe humbjen e përfitimeve përkatëse. Fillimisht, ata argumentuan se prona e aplikuesve i ishte shitur Ambasadës Italiane. Së dyti, konstruksioni i një ndërtese do të varej nga lëshimi i një leje ndërtimi, por gjithsesi nuk kishte garanci se ajo do të sigurohej.

25. Më tej, Qeveria mbështeti mendimin se humbja e përfitimit duhej të llogaritej në bazë të një shkalle të interesit vjetor bankar, i cili aplikohet te dhënia e kompensimit. Megjithatë, ata nuk ranë dakord si me aplikuesit ashtu edhe me përllogaritjen e qerasë që ata do të kishin përfutur nëse do ta kishin dhënë pronën me qira.

26. Qeveria propozoi që aplikuesve t'i jepej 21,000 euro për dëmin jomonetar.

a) Parimet e aplikueshme

27. Gjykata shpjegon se një vendim në të cilin gjendet një thyerje e ligjit e vendos shtetin përgjegjës përpara një detyrimi ligjor për t'i dhënë fund thyerjes dhe për të kompensuar pasojat e tij në mënyrë të tillë që ta rimëkëmbë sa më shumë të mundet situatën drejt gjendjes së mëparshme (*Iatridis v. Greqisë (kompensim i drejtë) (QGJ), nr.31107/96, §32, ECHR 2000-XI*).

28. Shtetet kontraktuese të cilat janë palët e një çështjeje, në parim janë të lira të zgjedhin mjetet me anë të të cilave ato do të procedojnë me një vendim tek i cili Gjykata ka gjetur një thyerje. Kjo pavarësi ashtu si edhe mënyra e ekzekutimit të një vendimi reflekton lirinë e zgjedhjes, bashkëngjitur me detyrimin parësor të shteteve kontraktuese nën Konventë për të garantuar liritë dhe të drejtat (neni 1). Nëse natyra e shkeljes lejon *restitutio in integrum*, përgjegjësia i kalon shtetit përkatës. Nëse, ligji kombëtar nuk lejon ose lejon pjesërisht-kompensimin për pasojat e shkaktuara nga thyerja e ligjit, neni 41 i jep të drejtën Gjykatës të mbështesë palën e dëmtuar me aq kompensim sa e gjykon ajo të arsyeshme (*shiko Brumarescu v. Rumanisë (kompensim i drejtë) [QGJ], nr>28342/95, 20, ECHR 2001-I*).

29. Midis çështjeve që Gjykata merr në konsideratë për kompensim janë dëmet monetare (humbjet vijnë si rezultat direkt i shkeljeve të deklaruara), dëmet jomonetare (kompensim për ankthin, shqetësimin dhe pasigurinë të shkaktuara nga shkeljet e bëra), si edhe humbjet e tjera jomonetare (*shiko, midis autoriteteve të tjera, Ernestina Zullo v. Italisë, nr.64897/01, 25, 10 nëntor 2004*). Për më tepër, nëse një ose më shumë dëme nuk llogariten siç duhet, ose dallimi midis dëmit monetar dhe jomonetar është i vështirë për t'u bërë, Gjykata mund të vendosë të bëjë një vlerësim të përgjithshëm (*shiko Comingersoll v. Portugalisë [QGJ], nr.35382/97, 29, ECHR 2000-IV*).

30. Gjykata vë re se Qeveria përgjegjëse ka ngritur dy linja kryesore për argumentim. E para ka të bëjë me truallin që duhet kompensuar dhe e dyta mbështetet mbi metodën për llogaritjen e dëmit monetar. Për pasojë Gjykata do të marrë në shqyrtim dy çështjet e mëposhtme.

b) Qëllimi i çështjes

31. Gjykata thekson se në vendimin themelor vihet re një shkelje e nenit -6 §1 të Konventës dhe nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës në lidhje me dështimin e autoriteteve për të kompensuar aplikuesit në vend të rikthimit të pronave të tyre, duke mos zbatuar kështu vendimin e formës së prerë të gjykatës vendore në favor të aplikuesve (*shiko më sipër paragrafin 3*). Gjykata, gjithashtu, thekson

se vendimi i formës së prerë marrë nga gjykata vendore i njeh aplikuesve të drejtën për kompensim vetëm për 1,456 m². E drejta e tyre për kompensim për truallin me sipërfaqe 181 m², siç ishte pranuar nga vendimet e Komisionit, nuk u mor në konsideratë.

32. Kështu, Gjykata do të kontrollojë përllogaritjen e dëmit monetar për truallin prej 1,456 m². Në lidhje me të dhënat përkatëse në vendimin themelor, nuk është bërë asnjë ankesë për sa i përket mospagimit nga ana e autoriteteve të kompensimit ndaj aplikuesve për truallin me përmasa 181 m².

c) Metoda e përllogaritjes

33. Gjykata vë re se në çështjen aktuale *restitutio in integrum* nuk mund të aplikohet mbi masat e marra nga gjykatat vendore. Për këtë arsye gjykatat vendore urdhëruan që aplikuesit të kompensoheshin sipas aktit të pronës. Në lidhje me këtë, Gjykata do të bëjë një rishikim të kompensimit.

34. Gjykata nuk mund të pranojë propozimin e shtetit përgjegjës për aplikimin e metodës së përllogaritjes së dëmit monetar sipas mënyrës së miratuar nga Dhoma e Madhe e Gjykatës në çështjen e *Guiso-Gallisay* (kompensim i drejtë), i cituar më sipër. Vihet re se në gjykimin e *Guiso-Gallisay* i datës 8 dhjetor 2005, dhe në çështje të tjera italiane të ngjashme në lidhje me shpronësimin e ndërtimeve, një autoritet publik kishte zënë tokën për të bërë punime publike pa plotësuar më parë procesin formal të shpronësimit. Si rezultat i kësaj, pronësia i kalonte automatikisht autoritetit publik ose pas përfundimit të punimeve ose pas një periudhe të caktuar kohe, në varësi të rrethanave. Ndryshe nga Çështja “*Guiso-Gallisay*, Çështja “aktuale nuk ka të bëjë me shpronësimin e ndërtimeve.

35. Gjykata thekson se në këtë çështje, është mospagimi i kompensimit dhe jo mënyra e paligjshme e përfutimit të tokës, si në çështjen *Guiso-Gallisay*, e cila përbën thyerjen e nenit 6 §1 dhe nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës (*shiko, mutatis mutandis, Scordino (nr.1)*, cituar më sipër, §255).

36. Në përllogaritjen e shumës së dëmit monetar, Gjykata shpjegon se, në bazë të rrethanave specifike të kontekstit shqiptar, do të ishte më mirë që të mos përdorej metoda e përllogaritjes së përshkruar në çështjen *Driza* (cituar më sipër, §137) sipas së cilës shumën e kompensimit duhet të korrespondojë më vlerën e truallit në kohën kur janë marrë vendimet e autoriteteve vendore. Gjykata vëren se në atë kohë hartat e vlerësimit të tokave nuk ekzistonin. Shteti përgjegjës duhej t'i miratonte me urgjencë të tillë harta, me qëllimin e vetëm për të përllogaritur shumën e kompensimit financiar dhe për të shmangur ndonjë spekulim të përmendur nga Gjykata sipas nenit 46 të Konventës (*shiko Driza, cituar më sipër, §126*).

37. Gjykata vë re me interes se autoritetet kanë miratuar hartat e vlerësimit të pronave për të gjithë territorin e Shqipërisë. Çmimi i referencës, ashtu siç ishte theksuar nga Gjykata, reflekton vlerën reale të tregut dhe përmblanë tregues si të interesit ashtu edhe të inflacionit në kohën e miratimit të hartave. Kështu, Gjykata do t'i mbështesë përllogaritjet e saj për dëmin monetar mbi hartat e vlerësimit të pronave të miratuara sipas rajonit të Tiranës në vitin 2008.

38. Gjykata e hedh poshtë kërkesën e aplikuesve për kompensim për dëmin e shkaktuar nga pamundësia për përdorim dhe zotërim të truallit. Ajo vë re se vendimet e gjykatave vendore ishin të qarta për sa i përket kompensimit të aplikuesve në vend të rikthimit të pronës, kështu që aplikuesit nuk mund t'i interpretojnë ato vendime si një mundësi e mëvonshme që ata të mund ta japin me qira tokën apo të ndërtojnë një godinë në të.

39. Duke marrë parasysh këto faktorë si edhe duke qenë racional në vendimmarrje, Gjykata e konsideron të arsyeshme t'i akordojë aplikuesve 1,900,000 euro për dëmin monetar dhe jomonetar, plus edhe çdo taksë tjetër, e cila mund t'i ngarkohet kësaj shume.

B. Kostot dhe shpenzimet

40. Aplikuesit deklaruan një shumë të përafërt prej 18,000 eurosh për kostot dhe shpenzimet e bëra gjatë procedurave vendore dhe atyre në Strasburg. Megjithatë, ata nuk mundën të paraqisnin dokumente mbështetëse.

41. Qeveria pranoi se shumën e dekluar nuk kishin baza për t'u vërtetuar.

42. Sipas ligjeve për çështjet e Gjykatës, një aplikues rimbursohet për kostot dhe shpenzimet e tij, për aq kohë sa vërtetohet se ato janë bërë në të vërtetë dhe janë bërë sipas nevojave dhe situatës (*shiko*

Gjyli v. Shqipërisë, nr.32907/07, §72, 29 shtator 2009). Së fundmi, rregulli 60 §§2 dhe 3 të rregullave të Gjykatës përcakton se aplikuesit duhet të bashkëngjisin me kërkesat e tyre për kompensim “çdo dokument tjetër mbështetës”, në të kundërt Gjykata “mund t’i kundërshtojë kërkesat në tërësi ose pjesërisht”.

43. Në lidhje me çështjen konkrete, Gjykata nuk akordon ndonjë shumë për kostot apo shpenzimet, duke qenë se aplikuesit nuk paraqitën ndonjë dokument, si për shembull, fatura të artikujve apo *invoice*.

C. Interesi i papaguar

44. Gjykata e shikon si të arsyeshme që interesi i papaguar të bazohet në shkallën marginale të huas sipas Bankës Qendrore Europiane, duke iu shtuar tre për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË UNANIMITET:

1. Vendos:

a) se shteti përgjegjës duhet t’i paguajë aplikuesit së bashku, brenda tre muajve nga data në të cilin vendimi bëhet i formës së prerë në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, 1,900,000 euro (një milion e nëntëqind mijë euro) bazuar në dëmin monetar, plus edhe çdo taksë që mund të jetë e tatueshme, duke i konvertuar në sistemin monetar vendas të shtetit përkatës sipas normave që aplikohen në datën e bërjes së pagesës;

b) që prej përfundimit të tre muajve të sipër përmendur deri në momentin e pagesës interesi do të paguhet sipas shumës së mësipërme me një vlerë të njëjtë me vlerën marginale të huas së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit plus tre për qind.

2. Heq nga përgjegjësia e vet kërkesën e aplikuesit për kompensim.

E mbajtur në anglisht dhe në formë të shkruar, më 7 dhjetor 2010, në bazë të rregullit 77 §§2 dhe 3 të rregullave të Gjykatës.

Lawrence Early
Regjistrar

Nicolas Bratza
President

ÇËSHTJA
SEKSIONI I KATËRT
“SHKALLA KUNDËR SHQIPËRISË”¹³
(ankimi nr.26866/05)

VENDIM (themeli)

Strasbourg

10 maj 2011

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.

Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Shkalla kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), në cilësinë e një dhome të përbërë nga:

Nikolas Bratza, kryetar

Lech Garlicki

Ljiljana Mijović

Sverre Erik Jebens

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Vincent A. de Gaetano, gjyqtarë

dhe Lawrence Early, regjistruer i seksionit

Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura, më 12 prill 2011,

Shpall vendimin e mëposhtëm, të miratuar po në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr.26866/05) kundër Republikës së Shqipërisë e depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (Konventa) nga një shtetas shqiptar, z.Ardian Shkalla (ankuesi), më 13 korrik 2005.

2. Ankuesi u përfaqësua nga z.A. Kasapi, avokat që ushtron profesionin e tij në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agentja e saj në atë kohë, znj.S. Meneri, dhe më pas, nga znj.E. Hajro.

3. Ankuesi pretendoi se ka patur shkelje të së drejtës së tij për akses në gjykatë sipas nenit 6 §1 të Konventës dhe se procedurat penale ndaj tij mbajtur *in absentia* kanë qenë të padrejta.

4. Më 16 qershor 2008, kryetari i seksionit të katërt të Gjykatës, të cilit i ishte caktuar çështja, vendosi ta njoftojë Qeverinë për ankimin. Gjithashtu, u vendos që themeli i çështjes të shqyrtohej në të njëjtën kohë me pranueshmërinë e tij (neni 29 §1).

5. Secila nga palët, ankuesi dhe Qeveria, depozituan vëzhgimet e tyre me shkrim mbi pranueshmërinë dhe themelin e çështjes (rregulli 59 §1).

FAKTET

RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Ankuesi ka lindur në Tiranë në vitin 1978 dhe aktualisht vuan dënimin me burgim të përjetshëm.

A. Hetimi penal

7. Më 6 qershor 2001 u vranë dy njerëz. K-ja ishte dëshmitar okular i ngjarjes.

8. Më 9 qershor 2001 prokurori vendosi të procedonte me identifikimin e autorit të krimit dhe ftoi K-në të merrte pjesë. K-së iu dhanë tetë fotografi dhe ai tregoi ankuesin si autor të krimit, pasi bëri përshkrimin e tij fizik. Avokati i ankuesit nuk ishte i pranishëm.

¹³ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 76*. Tiranë, 2011. f.3

9. Më 9 qershor 2001, policia kontrolloi në mënyrë të pasuksesshme shtëpinë e ankuesit. Vendndodhja e tij nuk dihej.

10. Më 9 korrik 2001, prokurori akuzoi ankuesin për vrasje në rrethana rënduese dhe armëmbajtje pa leje. Njoftimi i akuzave të prokurorit u bë i ditur nga nënshkrimi i avokatit të caktuar kryesisht për të përfaqësuar ankuesin.

11. Më 21 korrik 2001, Gjykata e Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit) urdhëroi arrestimin e ankuesit. Megjithatë urdhri nuk mund të zbatohet meqenëse ankuesi nuk mund të gjendej.

12. Më 3 tetor 2001, policia kreu një kontroll të mëtejshëm të shtëpisë së ankuesit në mënyrë të pasuksesshme. Vendndodhja e tij mbeti e panjohur.

13. Më 11 tetor 2001, ankuesi u deklarua i fshehur nga drejtësia sipas nenit 247 të Kodit të Procedurës Penale (KPP).

B. Procedurat gjyqësore

14. Më 12 tetor 2001, prokurori vendosi të dërgojë ankuesin për gjykim. Avokati i ankuesit i caktuar kryesisht u informua në kohën e duhur.

15. Më 21 dhjetor 2001, prokurori parashtroi konkluzionet e tij përfundimtare, në të cilat ai kërkoi që ankuesi të dënohej me burgim të përjetshëm. Në të njëjtën ditë avokati i ankuesit i caktuar kryesisht parashtroi konkluzionet e tij përfundimtare, në të cilat ai kundërshtonte paligjshmërinë e procedurës së identifikimit, e cila ishte kryer në mungesë të avokatit të ankuesit. Ai kërkoi që dënimi me burgim të jetë më pak se 25 vjet, duke marrë parasysh faktin se ankuesi nuk ishte përsëritës dhe se ai ishte i ri dhe kishte nivel të ulët arsimimi.

16. Në të njëjtën ditë Gjykata e Rrethit e shpalli ankuesin fajtor sipas akuzës dhe e dënoi atë me burgim të përjetshëm. Dukej se ankuesi jetonte në Greqi në kohë materiale.

17. Më 28 dhjetor 2001, sipas nenit 43 §3 i KPP-së, babai i ankuesit autorizoi një avokat për të përfaqësuar ankuesin dhe depozitoi të gjitha ankimet e nevojshme.

18. Më 31 dhjetor 2001, avokati depozitoi një ankim kundër dënimit të ankuesit. Ankimi, i cili, gjithashtu, kishte nënshkrimin e ankuesit, bazohej në pika të faktit dhe të ligjit.

19. Më 26 prill 2002, pas procedurave *in absentia*, Gjykata e Apelit Tiranë (Gjykata e Apelit) la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ajo konstatoi se ankuesi ishte deklaruar i fshehur pas përpjekjeve të pasuksesshme për të zbuluar vendndodhjen e tij dhe se njoftimet e gjykatës së shkallës së parë i ishin dërguar avokatit të tij të caktuar kryesisht në përputhje me ligjin.

20. Më 17 maj 2002, ankuesi apeloj nëpërmjet avokatit të zgjedhur nga familja, para Gjykatës së Lartë. Ai u ankua *inter alia* se mungesa e tij gjatë procedurave të gjykatave më të ulëta kishte ndikuar negativisht ndaj tij dhe se ai nuk ishte njoftuar për procedurat sipas ligjit. Ankuesi pohoi se ai nuk i mohonte akuzat kundër tij, por rrethanat e çështjes ishin unike dhe kërkonin një këndvështrim të ndryshëm të themelit të çështjes. Ankimi kishte nënshkrimin e ankuesit dhe të avokatit të zgjedhur nga familja e tij.

21. Më 15 janar 2003, Gjykata e Lartë rrëzoi apelimin e ankuesit. Ajo argumentoi se Gjykata e Rrethit e kishte njoftuar në mënyrë të saktë ankuesin në adresën e shtëpisë së tij. Për më tepër, vëllezërit dhe nëna e tij ishin thirrur si dëshmitarë në një nga seancat dëgjimore të gjykatës së shkallës së parë. Gjykata e Lartë konsideroi se mospjesëmarrja e ankuesit në gjykim pasqyrore zgjedhjen e tij, siç dëshmohej në apelimet e tij, dhe jo mungesën e mundësisë ofruar nga gjykatat më të ulëta për t'u paraqitur në gjykimin e tij, dhe për të kundërshtuar akuzat. Gjykata e Lartë hodhi poshtë, si të pabazuar, argumentin e ankuesit se dënimi me burgim do të kishte qenë më pak i ashpër nëse ai do të kishte ndjekur procedurat.

22. Duke jetuar akoma në Greqi, ankuesi u informua më 14 qershor 2003, mbi rezultatin e procedurave të mësipërme, pra që ai ishte dënuar me burgim të përjetshëm në Shqipëri. Në të njëjtën ditë, ai iu dorëzua policisë shqiptare me qëllim që të kërkonte drejtësi në lidhje me dënimin e tij dhe gjykimin e pretenduar të padrejtë *in absentia*.

23. Më 12 janar 2005, ankuesi autorizoi një avokat për të paraqitur një ankim kushtetues.

24. Më 15 janar 2005, ankuesi depozitoi një ankim kushtetues. Ai pohoi se ishte gjykuar *in absentia* dhe interesat e tij nuk ishin mbrojtur siç duhet pranë gjykatës së shkallës së parë. Avokati i caktuar kryesisht ishte caktuar nga prokurori në vend që të caktohej nga gjykata. Ankuesi nuk ishte njoftuar asnjëherë për asnjë dokument në lidhje me çështjen e tij. Për më tepër, ankuesi pretendonte se ai ishte deklaruar i fshehur mbi bazën e dëshmisë jobindëse. Fakti që ai u dorëzua pas përfundimit të gjykimit të tij ishte një shenjë e mëtejshme se ai nuk ishte njoftuar në kohën e duhur për procedurat. Ai, gjithashtu, pretendoi se ishte falsifikuar nënshkrimi i tij në ankimet para Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës së Lartë.

25. Më 1 shkurt 2005, Gjykata Kushtetuese, pasi vërejti se ankimi i ankuesit ishte parashtruar në një zarf të vulosur më 17 janar 2005, e deklaroi ankimin të papranueshëm, si të depozituar jashtë afatit.

26. Në një letër të datës 15 shkurt 2005, avokati i ankuesit informoi Gjykatën Kushtetuese *inter alia*, se, meqenëse afati kishte mbaruar në ditë pushimi (një të shtunë), ndërkohë që të gjithë rregullat procedurale vendase parashikonin një shtyrje automatike të afatit ligjor në ditën vijuese të punës, ai kishte postuar ankimin e tij kushtetues në ditën vijuese të punës, pra të hënën më 17 janar 2005.

27. Më 24 shkurt 2005, Gjykata Kushtetuese u përgjigj se ankuesi ishte informuar mbi argumentet e vendimit të saj të datës 1 shkurt 2005. Ankesa e tij ishte depozituar jashtë afatit duke u bazuar në vulën në zarfin në të cilin ishte dërguar ankesa pranë Gjykatës Kushtetuese.

I. E DREJTA E BRENDSHME PËRKATËSE

A. Kushtetuta

28. Kushtetuta e Shqipërisë, në pjesët e saj përkatëse, parashikon:

Neni 31

“Gjatë procesit penal çdo njeri ka të drejtë:

a) të njoftohet menjëherë dhe në hollësi mbi akuzën që i bëhet për të drejtat e tij dhe mundësinë për të njoftuar familjen e tij apo të afërmit;

b) të ketë kohën dhe mjetet e mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e tij;

c) t’i ofrohet ndihma e përkthyesit pa pagesë, kur nuk flet apo nuk kupton gjuhën shqiptare;

ç) të prezantojë çështjen e tij apo të mbrojë veten nëpërmjet një avokati që ai e ka zgjedhur vetë; të komunikojë lirshëm dhe privatisht me të, si dhe t’i sigurohet avokat ligjor pa pagesë kur ai nuk ka mundësi ta përballojë vetë;

d) t’i pyesë dëshmitarët që janë prezent dhe të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, ekspertëve dhe personave të tjerë që mund të sqarojnë faktet.”.

Neni 32

“1. Askush nuk mund të detyrohet të dëshmojë kundër vetvetes ose familjes së vet dhe as të pohojë fajësinë e tij.

2. Askush nuk mund të deklarohet fajtor mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme.”

Neni 33

“1. Kushdo ka të drejtë të dëgjohet para se të gjykohet.

2. Nga kjo e drejtë nuk mund të përfitojë personi që i fshihet drejtësisë.”

Neni 42 §2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave të lirive dhe interesave të tij kushtetuese dhe ligjore ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj”.

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për: ... f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.”

B. Akti i Gjykatës Kushtetuese (ligji për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, nr.8577 datë 10 shkurt 2000)

29. Akti i Gjykatës Kushtetuese në pjesët e tij përkatëse, parashikon si më poshtë:

Neni 1 - Qëllimi

“...2. Për çështje që lidhen me procedura që nuk rregullohen nga ky ligj, Gjykata Kushtetuese merr parasysh edhe dispozitat ligjore që rregullojnë procedurat e tjera, duke marrë në konsideratë natyrën ligjore të çështjes.”

Neni 30

“1. Për paraqitjen e kërkesës para Gjykatës Kushtetuese zbatohen afatet e përcaktuara në këtë ligj.

2. Kërkesat e individit për shkeljen e të drejtave kushtetuese paraqiten jo më vonë se 2 vjet nga konstatimi i shkeljes. Kur në bazë të ligjit individ mund t'i drejtohet një organi tjetër, ai mund të paraqesë kërkesë në Gjykatën Kushtetuese, pasi të jenë shterur të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave. Në këtë rast, afati i paraqitjes së kërkesës është 2 vjet nga data e njoftimit të vendimit të organit përkatës shtetëror.”

Neni 31

“1. Kërkesa shqyrtohet paraprakisht nga kolegji i përbërë nga 3 gjyqtarë të Gjykatës Kushtetuese, ku bën pjesë dhe relatori.

2. Kur kërkesa, megjithëse është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese dhe është paraqitur nga subjekti që legjitimohet, nuk është e plotë, kolegji ia kthen kërkuarit për plotësim, duke treguar shkaqet e kthimit dhe afatin e plotësimit të saj. Pas kësaj, kur kërkesa paraqitet e plotësuar, kalon përsëri për shqyrtim paraprak në kolegji. Kërkesa e paplotësuar nuk merret në shqyrtim.

3. Kur kërkesa është paraqitur nga subjekti që legjitimohet dhe Çështja “është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese, kolegji vendos kalimin e çështjes në seancë plenare, ndërsa kur ajo nuk është paraqitur nga subjekti që legjitimohet ose Çështja “nuk është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese, kolegji vendos moskalimin e çështjes në seancë plenare. Në të gjitha rastet, kur ndonjë nga gjyqtarët e kolegjit nuk është i një mendimi me të tjerët, kërkesa i kalon për shqyrtim paraprak mbledhjes së gjyqtarëve, e cila vendos me shumicë votash për kalimin ose jo të çështjes në seancë plenare.

4. Në të gjitha rastet e mësipërme, kolegji ose mbledhja e gjyqtarëve nuk shqyrton zgjidhjen në themel të çështjes.”

Praktika ligjore e Gjykatës Kushtetuese

30. Në vendimin e saj nr.8 të datës 12 mars 2009 (nr.8/09), Gjykata Kushtetuese, duke marrë parasysh dispozitat e Kodit të Procedurës Civile dhe faktin që akti i Gjykatës Kushtetuese nuk parashikonte ndjekjen e procedurave në rastet kur ankuesi heq dorë nga e drejta e tij për të ndjekur ankimin, vendosi të mos pranojë çështjen në përputhje me nenin 1 §2 të aktit të Gjykatës Kushtetuese.

31. Në vendimin e saj nr.30 të datës 26 nëntor 2009 (nr.30/09), Gjykata Kushtetuese shqyrtoi kërkesën e ankuesit në lidhje me padrejtësinë e procedurave dhe dënimin e tij *in absentia*, pasi kërkesa për rivendosje në afat ishte rrëzuar si jashtë afatit nga Gjykata e Rrethit Tiranë, meqenëse ankuesi nuk kishte apeluar kundër vendimit të gjykatës. Në vendimin e saj, Gjykata Kushtetuese nuk shqyrtoi çështjen e llogaritjes së periudhës 2-vjeçare për depozitimin e ankimit kushtetues në lidhje me padrejtësinë e procedurave. Dukej se dita e fillimit ishte dita në të cilën ankuesi ishte njoftuar për dënimin e tij *in absentia*, pra më 4 qershor 2008. Ankuesi ishte dënuar *in absentia* nga një vendim gjykate të formës së prerë i datës 24 mars 2000.

C. Kodi i Procedurës Penale (KPP)

32. Akti i Gjykatës Kushtetuese në pjesët e tij përkatëse, parashikon si më poshtë:

Neni 48 - Mbrojtësi i zgjedhur nga i pandehuri

“1. I pandehuri ka të drejtë të zgjedhë jo më shumë se dy mbrojtës.

2. Zgjedhja bëhet me deklaram të bërë para organit procedues ose me akt të dhënë mbrojtësit ose të dërguar atij rekomande.

3. Zgjedhja e mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen, mund të bëhet nga një i afërm i tij, në format e parashikuara nga paragrafi 2.”

Neni 144 - Rregulla të përgjithshme

“1. Afatet procedurale caktohen në orë, në ditë, në muaj ose në vite.

2. Afatet llogariten sipas kalendarit të zakonshëm.

3. Afati i caktuar në ditë, kur ai mbaron në ditë pushimi ose feste, shtyhet deri në ditën pasardhëse të punës jofestive.

4. Me përjashtim të rasteve kur ligji disponon ndryshe, në afatin e caktuar nuk llogaritet ora ose dita, në të cilën fillon të ecë afati. Llogariten ora e fundit ose dita e fundit.

5. Afati për përbërjen e deklaratave, depozitimin e dokumenteve ose për kryerjen e veprimeve të tjera në gjykatë konsiderohet i mbaruar në momentin kur, sipas rregullit, zyrat mbyllen për publikun.”

Neni 147 - Rivendosja në afat

“1. Prokurori, i pandehuri, palët private dhe mbrojtësit rivendosen në afatin e caktuar kur provojnë se nuk kanë pasur mundësi ta respektojnë afatin për shkak të rastit faktor ose të forcës madhore.

2. Në qoftë se është dhënë vendimi në mungesë, i pandehuri mund të kërkojë rivendosjen në afat për të bërë ankim kur provon se nuk ka marrë dijeni për vendimin.

3. Kërkesa për rivendosjen në afat paraqitet brenda dhjetë ditëve nga zhdukja e faktit që përbënte rast ose forcë madhore [në paragrafin 1] dhe në paragrafin 2 [brenda dhjetë ditëve] nga dita kur i pandehuri ka marrë dijeni efektivisht për aktin. (...)

4.

5. Vendimi që lejon rivendosjen në afat për bërjen e ankimit mund të ankimohet vetëm bashkë me vendimin përfundimtar.

6. Kundër vendimit që refuzon kërkesën për rivendosjen në afat, mund të bëhet ankim në gjykatën e apelit.”

Neni 410 - Ankimi i të pandehurit

“ ...

2. Kundër vendimit të dhënë *in absentia*, mbrojtësi mund të bëjë ankim, vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji
...”

33. Nenet 449-461 të KPP-së rregullojnë zbatimin e rishqyrtimit të vendimit përfundimtar. Sipas nenit 451, i akuzuari ose prokurori mund të depozitojnë një kërkesë për rishqyrtim në përputhje me argumentet e kufizuara të rishqyrtimit përmendur në nenin 450. Kërkesa i parashitrohet Gjykatës Kushtetuese, e cila vendos ta rrëzojë ose pranojë atë (neni 453).

Praktika ligjore e gjykatave vendase

34. Më 24 mars 2008, 11 nëntor 2008, 19 janar dhe 8 tetor 2009, Gjykata e Rrethit, Gjykata e Apelit, Gjykata e Lartë dhe Gjykata Kushtetuese, respektivisht, rrëzuan kërkesën e të pandehurit për rivendosje në afat, duke argumentuar se dënimi i tij *in absentia* kishte marrë forcën e *res judicata* dhe se i pandehuri ishte mbrojtur në mënyrë efektive nga një mbrojtës i caktuar nga anëtarët e familjes (*shih Sulejmani kundër Shqipërisë*”, nr.16114/10, *komunikuar Qeverisë së paditur më 31 maj 2010 dhe në pritje para Gjykatës*).

35. Në përgjigje të një kërkesë referimi nga Gjykata e Lartë mbi kushtetutshmërinë e neneve 48 §3 dhe 410 §2 të KPP-së, nëpërmjet vendimit nr.30 të datës 17 qershor 2010 (nr.30/10), Gjykata Kushtetuese vendosi se caktimi i një mbrojtësi nga anëtari i familjes duhej të pranohej nga gjykatat vendase, në rastet kur përcaktohej se përbënte një manifestim të qartë të synimit të të pandehurit për të mos ndjekur procedurat. I njëjti arsyetim u zbatua për kërkesën për rivendosje

në afat bërë nga avokati mbrojtës i caktuar nga anëtarët e familjes së të pandehurit. Autoritetet duhej të përcaktonin se i pandehuri nuk kishte dijeni efektive të dënimit të tij *in absentia* dhe nëse i pandehuri kishte dijeni efektive të caktimit të mbrojtësit nga anëtarët e familjes së tij.

D. Legjislacioni tjetër përkatës vendas

36. Neni 148 i Kodit të Procedurës Civile parashikon se kur afati ligjor mbaron në një ditë pushimi apo festive, ky afat shtyhet në ditën pasardhëse të punës.

37. Neni 62 (b) i Kodit të Procedurës të ligjit administrativ parashikon se llogaritja e afateve do të pezullohet të shtunën, të dielën dhe në ditë festive.

38. Neni 2 §1 i vendimit të Këshillit të Ministrave mbi kohëzgjatjen e orëve të punës dhe pushimeve në institucionet shtetërore (vendimi nr.511, datë 24 tetor 2002), përcakton se të shtunat dhe të dielat janë “ditë pushimi”.

E DREJTA

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

39. Ankuesi u ankua sipas nenit 6 §1 të Konventës se vendimi i Gjykatës Kushtetuese e kishte privuar atë nga e drejta e tij për akses në gjykatë. Më tej, ai pretendoi se procedurat penale *in absentia* nuk kishin garancitë e drejtësisë siç kërkohet nga neni 6 §§1 dhe 3 i Konventës, pjesët përkatëse të të cilit parashikojnë:

“1. Çdo person ka të drejtë që Çështja “e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë ..., e cila do të vendosë qoftë për mosmarrëveshjet mbi të drejtat dhe detyrimet e tij me karakter civil,”.

...

3. Çdo i akuzuar ka, së paku, të drejtat e mëposhtme:

a) të informohet menjëherë në një gjuhë që e kupton dhe në detaje, për natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij;

b) të ketë kohën dhe mjetet e mjaftueshme për përgatitjen e mbrojtjes së tij;

c) të mbrohet personalisht ose nëpërmjet ndihmës ligjore të përzgjedhur prej tij, nëse nuk ka mjete të mjaftueshme për të paguar për ndihmën ligjore t'i ofrohet kjo ndihmë pa pagesë kur kërkohet nga interesat e drejtësisë.

d) të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes së dëshmitarëve në favor të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;

e) të ketë ndihmë pa pagesë të një përkthyesi nëse ai nuk kupton apo flet gjuhën e përdorur në gjyq.”

A. Objekti i çështjes

40. Gjykata përsërit se ajo është zotëruese e karakterizimit që jepet në ligj mbi faktet e çështjes. Ajo nuk e konsideron veten të detyruar nga karakterizimi i dhënë nga një ankues apo qeveri (*shih Berhani kundër Shqipërisë*, nr.847/05, §46, 27 maj 2010 dhe *Scoppola kundër Italisë* (nr.2) [GC], nr.10249/03, §54, GJEDNJ 2009-...). Pavarësisht faktit se ankesat e ankuesit janë të lidhura për shkak të kundërshtimit të Qeverisë ndaj mosshërrimit të mjeteve ligjore vendase nga ankuesi (*shih paragrafët 55-63 më poshtë*), Gjykata vlerëson se, duke marrë parasysh rrethanat e çështjes, është me vend që ankesat të trajtohen veçmas.

B. E drejta për akses në gjykatë

1. Pranueshmëria

41. Asnjë nga palët nuk ka ngritur argumente të papranueshmërisë në lidhje me këtë ankim.

42. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 të Konventës. Më tej, ajo konstaton se nuk është i papranueshëm bazuar në argumente të tjera. Prandaj duhet të deklarohet i pranueshëm.

2. Meritat (themeli)

a) Parashtrimet e palëve

43. Qeveria parashtroi se grupi prej 3 gjyqtarësh i Gjykatës Kushtetuese e rrëzoi ankimin kushtetues të ankuesit, duke e konsideruar atë jashtë afatit. Afati filloi nga data e vendimit përfundimtar. Sipas Qeverisë, meqenëse neni 30 i aktit të Gjykatës Kushtetuese përcaktonte afatin për depozitimin e ankimit kushtetues, pa parashikuar procedurat që duhet të ndiqen në rastet kur afati skadon në ditë pushimi apo festive, Gjykata Kushtetuese iu referua nenit 144 të Kodit të Procedurës Penale. Vendimi i përfshirë në këtë nen nuk zbatohet për afatet e llogaritura në muaj dhe vite, por vetëm për afatet e llogaritura në ditë.

44. Qeveria shtoi se ankuesi nuk kishte provuar pretendimin e tij se ai nuk kishte mjetet financiare për të paraqitur ankimin kushtetues në një fazë më të hershme. Gjithsesi, ajo argumentoi se ligji parashikonte ndihmë ligjore pa pagesë për një çështje të tillë, të cilën ankuesi nuk e kërkoj.

45. Megjithatë, në komentet e tyre të mëtejshme, Qeveria pranoi se ishte shkelur e drejta e ankuesit për akses në gjykatë për shkak të mospranimin të ankimit kushtetues të tij nga Gjykata Kushtetuese. Ato pohuan se Gjykata Kushtetuese kishte gabuar në llogaritjen e afatit.

46. Ankuesi parashtroi se Çështja “në fjalë nuk kishte lidhje me afatet sipas ligjit të procedurës penale, por me afatet kushtetuese, të cilat kërkonin interpretim nga Gjykata Kushtetuese. Gjithsesi, ai pretendoi se afatet sipas ligjit të procedurës penale ishin llogaritur vetëm në ditë dhe jo në muaj dhe vite, siç argumentohet nga Qeveria. Nëse Kodi i Procedurës Penale do të zbatonte llogaritjen e afateve, afati për paraqitjen e një ankimi kushtetues do të shtyhej në ditën pasardhëse të punës në rastet kur afati binte në ditë pushimi apo festive.

47. Ankuesi e konsideronte abuziv argumentin e Qeverisë se ishte ofruar ndihmë ligjore për t’i mundësuar ankuesit depozitimin e ankimit kushtetues: nuk ekzistonte asnjë akt ligjor që të parashikonte ndihmë ligjore pa pagesë për depozitimin e këtij ankimi para Gjykatës Kushtetuese. Qeveria nuk paraqiti asnjë provë për të kundërtën.

b) Vlerësimi i Gjykatës

48. Gjykata përsërit se janë së pari autoritet kombëtare dhe veçanërisht gjykatat, ato të cilat interpretojnë të drejtën vendase dhe se Gjykata nuk zëvendëson interpretimin e saj me interpretimin e tyre në mungesë të arbitraritetit. Kjo zbatohet veçanërisht në rastin e interpretimit nga ana e gjykatave të vendimeve me natyrë procedurale, si afatet, duke rregulluar paraqitjen e dokumenteve apo depozitimin e ankesave (*shih Tejedor Garcia kundër Spanjës, 16 dhjetor 1997, §31, Raportet e vendimeve përfundimtare dhe vendimeve 1997-VIII; dhe Miragall Escolano dhe të tjerë kundër Spanjës, nr.38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 dhe 41509/98, §33, GJEDNJ 2000-I*).

49. “E drejta për t’iu drejtuar gjykatës “, nga e cila e drejta për akses është njëri aspekt, nuk është absolute; ajo u nënshtrohet kufizimeve që rrjedhin heshturazi veçanërisht në lidhje me kushtet e pranueshmërisë së një ankimi, meqenëse nga vetë natyra kërkon rregullimin nga Shteti, i cili gëzon një kufi të caktuar vlerësimi në këtë drejtim. Megjithatë, këto kufizime nuk duhet të kufizojnë apo pakësojnë aksesin e një personi në një mënyrë apo shtrirje të tillë që dëmton vetë thelbin e së drejtës. Së fundi, kufizime të tilla nuk janë në përputhje me nenin 6 §1, nëse ato nuk ndjekin qëllimin e legjitimuar ose nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme e proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit të ndjekur (...).

50. Duke iu kthyer fakteve të çështjes në fjalë, Gjykata Kushtetuese rrëzoi ankimin kushtetues të ankuesit meqenëse ishte depozituar jashtë afatit. Palët kundërshtojnë mënyrën e llogaritjes së afatit nga Gjykata Kushtetuese.

51. Gjykata vëren se akti i Gjykatës Kushtetuese parashikon një afat 2-vjeçar për depozitimin e një ankimi kushtetues. Afati fillon nga data e njoftimit të vendimit të gjykatës së shkallës së fundit. Më tej, ajo vërejt se akti i Gjykatës Kushtetuese nuk përmban asnjë vendim procedural për llogaritjen e afatit 2-vjeçar dhe veçanërisht, në rastet kur mbarimi i afatit bie në ditë pushimi

apo festive. Megjithatë, ajo parashikon se, kur përballet me çështje procedurale, Gjykata Kushtetuese duhet t'u referohet vendimeve të tjera procedurale duke marrë parasysh natyrën ligjore të çështjes (*shih paragrafët 1 dhe 30 të aktit të Gjykatës Kushtetuese në paragrafin 29 më lart, si dhe paragrafin 30 më lart*).

52. Në çështjen në fjalë, Gjykata Kushtetuese llogariti ecjen e afatit 2-vjeçar nga data e shpalljes së vendimit të Gjykatës së Lartë më 15 janar 2003. Edhe duke supozuar se data e fillimit për llogaritjen e periudhës 2-vjeçare ishte me të vërtetë 15 janar 2003, Gjykata nuk është e bindur se ankuesi depozitoi ankimin e tij kushtetues jashtë afatit.

Gjykata vëren se afati ligjor mbaroi më 15 janar 2005 që binte të shtunën. Duke marrë parasysh faktin se e shtuna është ditë pushimi (shih paragrafin 38 më lart) dhe duke marrë në konsideratë mënyrën e llogaritjes së afatit sipas nenit 144 §3 të KPP-së (shih paragrafin 32 më lart), Gjykata vlerëson se afati duhej të ishte shtyrë automatikisht në ditën pasardhëse të punës, që në rastin konkret ishte 17 janar 2005. Ankimi kushtetues i ankuesit, në të vërtetë, është vulosur më 17 janar 2005 dhe rrjedhimisht ankimi i tij duhej të konsiderohej në përputhje me afatin ligjor. Qeveria e pranoi këtë fakt në komentet e saj të mëtejshme.

53. Për më tepër, Gjykata vëren se procedurat e ankuesit dhe dënimi ishin kryer *in absentia*. Nga informacioni në dosjen e çështjes rezulton se ankuesi u njoh me dënimin e tij *in absentia* vetëm më 14 qershor 2003, datë në të cilën ai iu dorëzua autoriteteve. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se data e fillimit për ecjen e afatit të fundit që ankuesi të depozitonte një ankim kushtetues duhet të ishte 14 qershor 2005 (shih, gjithashtu, praktikën ligjore të Gjykatës Kushtetuese përmendur në paragrafin 31 më lart).

54. Gjykata vlerëson se vendimi i kundërshtuar do të thotë mohim i pajustificuar i së drejtës së ankuesit për akses në Gjykatën Kushtetuese. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës.

C. Padrejtësia e procedurave penale *in absentia*

1. Pranueshmëria

a) Parashtrimet e palëve

55. Qeveria parashitroi se ankuesi nuk kishte shteruar mjetet ligjore vendase. Ai mund të depozitonte një kërkesë për rivendosje në afat në përputhje me nenin 147 të KPP-së ose të paraqiste një kërkesë për rishqyrtimin e vendimit përfundimtar në përputhje me nenin 450 të KPP-së.

56. Ankuesi argumentoi se veprimi për rivendosje në afat nuk ishte një mjet i zakonshëm ankimi. Më tej, ai argumentoi se padrejtësia e procedurave penale ndaj tij nuk mund të rregullohej nga një kërkesë për rishqyrtim të vendimit përfundimtar. Në vend të saj, ai kishte bërë rekurs para Gjykatës Kushtetuese, sipas nenit 131 (f) të Kushtetutës, pasi gjykatat vendase kishin vendosur përfundimisht mbi themelin e çështjes së tij.

b) Vlerësimi i Gjykatës

57. Gjykata përsërit se vendimi për shterimin e mjeteve ligjore vendase përmendur në nenin 35 të Konventës detyron të gjithë ata që paraqesin çështjen kundër Shtetit para Gjykatës të përdorin së pari mjetet ligjore të parashikuara nga sistemi ligjor kombëtar. Ankesat duhej t'i ishin bërë organit vendas të duhur, të paktën në themel dhe në përputhje me kërkesat formale dhe afatet e paraqitura në të drejtën vendase dhe, më tej, se duhej të përdorej çdo mjet procedural që mund të pengonte shkeljen e Konventës (*shih, ndërmjet të tjerash, Laska dhe Lika kundër Shqipërisë*, nr.12315/04 dhe 17605/04, §41, 20 prill 2010).

58. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, Gjykata rithekson se ajo ka vendosur që kërkesa për rishqyrtimin e një vendimi përfundimtar është një mjet ligjor i jashtëzakonshëm, i cili, si rregull i përgjithshëm, nuk mund të merret në konsideratë për qëllime të zbatimit të nenit 35 §1 të Konventës (*shih Laska dhe Lika, cituar më lart, §§50-51*).

59. Gjykata, më tej, vëren se neni 147 i KPP-së parashikon mundësinë që i akuzuari të kërkojë rivendosje në afat. Megjithatë, Qeveria nuk i siguroi Gjykatës praktikën ligjore vendase mbi interpretimin në praktikë të dispozitave të këtij neni. Gjykata përsërit se është detyrë e Qeverisë, e cila pretendon mosshkrimin të bindë Gjykatën se mjeti ligjor ishte efektiv si në teori, ashtu edhe në praktikë në kohën përkatëse, që do të thotë se ishte i arritshëm, i aftë të siguronte zgjidhje në lidhje me ankesat e ankuesit dhe të ofronte perspektivën e arsyeshme të përfitimit (*shih Akdivar dhe të tjerë kundër Turqisë*, 16 shtator 1996, §68, raporte të vendimeve përfundimtare dhe vendimeve 1996-IV; dhe më vonë, *Demopoulos dhe të tjerë kundër Turqisë* (dec.) [GC], nr.46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 dhe 21819/04, §70..., GJEDNJ 2010-...).

60. Përveç kësaj, Gjykata vëren se, në apel ankuesi është mbrojtur nga një avokat i caktuar nga anëtarët e familjes së tij. Gjykata vlerëson se nëse ankuesi do të kishte depozituar kërkesën për rivendosje në afat, efektiviteti i një kërkesë të tillë duhet të mendohet se lë vend për dyshime, duke marrë parasysh vendimet e gjykatave vendase në çështje të tjera ku kërkesa e të akuzuarit për rivendosje në afat është rrëzuar *inter alia*, me argumentin se ai është përfaqësuar në procedurat gjyqësore *in absentia* nga një avokat i caktuar nga familja e tij (*shih paragrafin 34 më lart*). Prandaj, Gjykata nuk është e bindur se kërkesa për rivendosje në afat do të kishte perspektivën reale të përfitimit në rastin kur ankuesi ishte përfaqësuar në apel nga një avokat i caktuar nga familja e tij.

61. Me të gjitha vëzhgimet e mësipërme, Gjykata do të shqyrtojë nëse ankuesit i është kërkuar vërtet të bëjë rekurs me ndonjë mjet tjetër ligjor vendas. Në këtë drejtim, Gjykata përsërit, se në rastet kur ka një numër të caktuar mjetesh ligjore që një individ mund të ndjekë, ky person ka të drejtë të zgjedhë mjetin ligjor, i cili trajton ankesat e tij thelbësore (*shih Croke kund Irlandës* (dec), nr.3367/96, 15 qershor 1999). Me fjalë të tjera, kur një mjet ligjor është ndjekur, nuk kërkohet përdorimi i një mjeti tjetër ligjor, i cili në thelb ka të njëjtin objektiv (*shih Moreira Barbosa kundër Portugalisë* (dec), nr.65681/01, GJEDNJ 2004-V).

62. Dukej se apelimi para Gjykatës Kushtetuese është një mjet ligjor efektiv për të kundërshtuar një dënim *in absentia* (*shih paragrafin 31 më lart*). Megjithatë, në çështjen në fjalë, Gjykata Kushtetuese e rrëzoi apelin e ankuesit me argumentin se Gjykata ka konstatuar mospërputhje me nenin 6 §1, siç shihet në paragrafët 48-54 më lart.

63. Prandaj, Gjykata rrëzon kundërshtimet e Qeverisë. Gjykata vëren se kjo ankesë nuk është haptazi e pabazuar. Më tej, ajo konstaton se nuk është e papranueshme dhe për rrjedhojë e deklarohet të pranueshme.

2. Meritat (themeli)

a) Parashtrimet e palëve

64. Qeveria parashtroi se ankuesi nuk gjendej askund. Si rezultat, njoftimet i dërgoheshin avokatit të tij të caktuar kryesisht në përputhje me ligjin. Gjykatat vendase e deklaruan atë si person që i fshihet drejtësisë dhe vazhduan procedurat *in absentia* pas përpjekjeve të pasuksesshme për ta gjetur atë. Ankuesi është ndihmuar nga një avokat i caktuar kryesisht, i cili është njoftuar për të gjitha akuzat dhe ka marrë pjesë dhe përfaqësuar atë gjatë hetimit penal dhe procedurave të gjykatës.

65. Ankuesi parashtroi se autoritetet e kanë gjykuar atë qëllimisht *in absentia* pa kryer një kërkim të plotë të vendndodhjes së tij. Ai pretendonte se avokati i caktuar kryesisht ishte caktuar nga prokurori dhe jo nga gjykatat vendase. Ai pretendonte se nuk ishte njoftuar personalisht për asnjë akuzë, të paktën deri në momentin kur Gjykata e Rrethit ka urdhëruar ndalimin e tij, kur presupozohej se ai ishte akoma i lirë.

b) Vlerësimi i Gjykatës

66. Gjykata vëren se parimet e përgjithshme, për sa u përket procedurave *in absentia* janë përshkruar në Sejdivic kundër Italisë [GC], nr.56581/00, §§81-95, GJEDNJ 2006-II.

67. Gjykata, më tej rritet se, garancitë në paragrafin 3 të nenit 6 janë drejtime specifike të së drejtës për një proces të rregullt gjyqësor përcaktuar në paragrafin 1 (*shih Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 16 dhjetor 1992, §33, seria A nr.247-B). Në rrethanat e çështjes ajo konstaton

të domosdoshme shqyrtimin e lidhjes së paragrafit 3 me çështjen, meqenëse pretendimet e ankuesit, gjithsesi, arrijnë në ankimin se procedimet kanë qenë të padrejta. Prandaj ajo do të kufizojë shqyrtimin e saj në këtë pikë.

68. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se pas të paktën dy kontrolleve të pasuksesshme të shtëpisë së ankuesit, ankuesi është deklaruar që i fshihet drejtësisë nga gjykatat vendase më 11 tetor 2001. Një avokat është caktuar ta përfaqësojë atë dhe është njoftuar për akuzat ndaj ankuesit. Nuk është kundërshtuar që ankuesi nuk kishte marrë asnjë informacion zyrtar për akuzat apo datën e gjykimit të tij.

69. Gjykata, më tej do të shqyrtojë nëse në mungesë të njoftimit zyrtar, ankuesi mund të konsiderohet se ka pasur dijeni për procedimin penal dhe gjykimin e tij, aq sa mund të konsiderohet se ai ka hequr dorë nga e drejta e tij për t'u paraqitur në gjyq.

70. Në çështjet e mëparshme në lidhje me dënimet *in absentia*, Gjykata ka argumentuar se informimi i një personi mbi procedimin penal filluar ndaj tij është një akt ligjor me një rëndësi të tillë që duhet të zbatohet në përputhje me kërkesat procedurale dhe të mirëfillta të afta për të siguruar ushtrimin efektiv të të drejtave të akuzuarit. Dijenitë e paqarta dhe të parregullta nuk mjaftojnë (*shih T. kundër Italisë, cituar më lart §28, dhe Somogyi kundër Italisë, nr. 67972/01, §75, GJEDNJ 2004-IV*). Megjithatë, Gjykata nuk mund të përjashtojë mundësinë se disa fakte të përcaktuara mund të përbëjnë një tregues të qartë se i akuzuari është në dijeni të ekzistencës së procedimeve penale kundër tij, si dhe të natyrës dhe shkakut të akuzës dhe nuk ka ndërmend të marrë pjesë në gjykim apo dëshiron t'i shmanget procedimit penal. Kjo mund të ndodhë, për shembull në rastet kur i akuzuari deklaron publikisht ose me shkrim se ai nuk ka ndërmend t'u përgjigjet kërkesave për t'u paraqitur, për të cilat ai është vënë në dijeni nëpërmjet burimeve të ndryshme nga autoritetet, ose vijon t'i shmanget përpjekjes për arrestimin e tij (*shih, ndërmjet autoriteteve të tjera, Ivarazzo kundër Italisë (dec.), nr.50489/99, 4 dhjetor 2001*), apo kur autoriteteve u paraqiten materiale të cilat tregojnë qartë se ai është në dijeni të procedurave në pritje ndaj tij dhe të akuzave me të cilat përballet.

71. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se apelimet para Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës së Lartë kishin nënshkrimin e ankuesit. Megjithatë, në apelin e tij kushtetues, ankuesi kundërshtoi vërtetësinë e nënshkrimit. Meqenëse apeli kushtetues është deklaruar i papranueshëm, ankuesit i është privuar mundësia që të paraqesë çështjen e tij në Gjykatën Kushtetuese, pasi nënshkrimi nuk ishte i tij dhe se, për rrjedhojë ai nuk kishte dijeni efektive të procedurave ndaj tij.

72. Fakti që ankuesi është mbrojtur në apel nga një avokat i caktuar nga babai i tij nuk do të thotë se ai kishte dijeni të mëparshme reale të procedurave ndaj tij. Gjykatat vendase nuk e shqyrtuan fare këtë çështje dhe Qeveria nuk parashtroi ndonjë provë për të kundërtën.

73. Së fundi, thjesht mungesa e ankuesit në shtëpi nuk mjafton për të konsideruar se ai kishte dijeni për procedurat dhe, për rrjedhojë kishte ikur. Më tej, nuk duket se është kryer ndonjë kërkim tjetër në vend apo jashtë shtetit (*shih Ay Ali kundër Italisë, nr.24691/04, §44, 14 dhjetor 2006; dhe Zunic kundër Italisë, nr.14405/05, §60, 21 dhjetor 2006*). Për më tepër, kuptohet nga dosja e çështjes se ankuesi iu dorëzua autoriteteve me qëllim që të kundërshtojë dënimin e tij *in absentia* sapo u njoftua për dënimin e caktuar ndaj tij.

74. Në këto rrethana, Gjykata vlerëson se nuk është treguar që ankuesi kishte dijeni të mjaftueshme të procedurave ligjore ndaj tij, që ai në mënyrë të qartë dhe të plotë autorizoi veprimet e anëtarëve të familjes së tij në apel, apo në mënyrë të qartë ka hequr dorë nga e drejta e tij për t'u paraqitur në gjykatë duke iu shmangur me paramendim drejtësisë.

75. Për sa i përket faktit nëse e drejta vendase i siguroi ankuesit në mënyrë të mjaftueshme mundësinë për një gjykim të ri, Gjykata rithekson konkluzionet e saj në lidhje me mungesën e mjeteve ligjore efektive në dispozicion të ankuesit, si dhe mungesën e përfitimit në përdorimin e këtyre mjeteve ligjore (*shih paragrafët 57-63 më lart*).

76. Prandaj ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në çështjen në fjalë për shkak të padrejtësisë së procedurave dhe të dënimit të ankuesit *in absentia*.

ZBATIMI I NENEVE 46 DHE 41 TË KONVENTËS

A. Neni 46 i Konventës

77. Neni 46 parashikon:

“Neni 46

1. Palët e Larta Kontraktuese marrin përsipër që t’i përmbahen vendimit përfundimtar të Gjykatës në çdo rast ku ata janë palë.

2. Vendimi përfundimtar i Gjykatës do t’i njoftohet Komitetit të Ministrave, i cili do të mbikëqyrë ekzekutimin e tij.”

78. Gjykata përsërit më poshtë konstatimet e saj në Laska dhe Lika, cituar më lart.

“3. Në çështjen në fjalë, Gjykata konstatoi se ishte shkelur rëndë nga autoritetet vendase e drejta e ankuesve për një gjykim të drejtë. Gjykata vëren se kur një ankues është dënuar për shkelje të të drejtave të tij të garantuara në nenin 6 të Konventës, ai duhet, sa të jetë e mundur, të vendoset në pozicionin në të cilin ai do të kishte qenë nëse kushtet e asaj dispozite nuk do të shkeleshin, dhe që në parim, forma më e duhur shqyrtimit, do të gjykohej *de novo* apo rihapja e procedimeve, nëse kërkohej (*shih Caka kundër Shqipërisë*, nr. 44023/02, §122, 8 dhjetor 2009; *Salduz, cituar më lart*, §72; *Xheraj kundër Shqipërisë*, nr.37959/02, §82, 29 korrik 2008; *Öcalan kundër Turqisë [GC]*, nr. 46221/99, §210 *in fine*, GJEDNJ 2005-IV).

4. Gjykata konsideron se, në çështjen në fjalë, një rigjykim ose rihapje e çështjes, nëse kërkohet nga ankuesi, në parim përfaqëson mënyrën e duhur të rregullimit të shkeljes. Kjo është në përputhje me udhëzimet e Komitetit të Ministrave, që në rekomandimin nr. R (2000) 2 i kërkonte Shteteve anëtare të Konventës futjen e mekanizmave për rishqyrtimin e çështjes dhe rihapjen e procedurave gjyqësore në nivelin vendas, duke konstatuar që masa të tilla përfaqësonin “mjetin më efikas, nëse jo të vetmin për arritjen e dëmshpërblimit *in integrum*” (*shih paragrafin më lart*).

5. Gjykata vëren se sistemi ligjor penal i Shtetit të paditur nuk parashikon mundësinë e rishqyrtimit të çështjeve, duke përfshirë rihapjen e procedurave vendase, në rast se kjo Gjykatë konstaton shkelje të rëndë të së drejtës së ankuesit për gjykim të drejtë. Nuk është detyrë e Gjykatës të tregojë se si mund të sigurohet një mundësi e tillë dhe çfarë forme duhet të marrë ajo. Shteti i paditur mbetet i lirë, nën monitorimin e Komitetit të Ministrave, për të zgjedhur mjetet me të cilat do të kryejë detyrimin e tij për të vendosur ankuesin, sa është e mundur, në pozicionin që ai do të kishte qenë nëse kërkesat e Konventës nuk do të ishin shkelur (*shih Piersack kundër Belgjikës (neni 50)*, 26 tetor 1984, §12, seria A nr.85), me kusht që mjete të tilla të jenë në përputhje me konkluzionet e përcaktuara në vendimin e Gjykatës, si dhe me të drejtat e mbrojtjes (*shih Lyons dhe të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar (dec.)*, nr.15227/03, GJEDNJ 2003-IX).

(...)”

79. Gjykata vlerëson se nuk ka arsye për t’iu shmangur këtyre konkluzioneve.

B. Neni 41 i Konventës

80. Neni 41 i Konventës parashikon si më poshtë:

“Neni 41

Kur Gjykata konstaton shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj dhe nëse e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese mundëson vetëm ndreqje të pjesshme të pasojave që kanë rrjedhur nga kjo shkelje, Gjykata, nëse është e nevojshme, i jep palës së dëmtuar një shpërblim të drejtë.”

1. Dëmi

81. Ankuesi pretendoi 7,000 euro në lidhje me dëmet materiale dhe 30,000 euro në lidhje me dëmet jomateriale. Ai parashitroi se dëmet materiale lidheshin me shpenzimet e tij në burg, si: ushqime, ilaçe dhe karta telefoni.

82. Qeveria nuk parashitroi asnjë koment.

83. Gjkata përsërit se do të caktojë shuma për shpërblim të drejtë sipas nenit 41 në rastet kur humbja apo dëmi i pretenduar është shkaktuar nga shkelja që ajo ka konstatuar (*shih Sejdivic, cituar më lart, §131*).

84. Në çështjen në fjalë, Gjkata nuk cakton shpërblim në lidhje me dëmin material, meqenëse nuk ka lidhje shkakore ndërmjet shkeljes që ajo ka konstatuar dhe pretendimeve të ngritura nga ankuesi.

85. Për sa i përket dëmit jomaterial, Gjkata konsideron se, në rrethanat e çështjes, vetë konstatimi i shkeljes përbën një shpërblim të drejtë të mjaftueshëm (*shih, ndërmjet të tjerash, Popovitsi kundër Greqisë, nr. 53451/07, §36, 14 janar 2010; Zunic, cituar më lart, §72; Ay Ali, cituar më lart, §57; dhe Sejdivic, cituar më lart, §134*). Gjkata rithekson në këtë drejtim vëzhgimet e saj në paragrafët 78 dhe 79 për sa i përket formës së duhur të zgjidhjes për shkeljen që ajo ka konstatuar.

2. Kosto dhe shpenzime

86. Ankuesi pretendoi 7,000 euro për kostot dhe shpenzimet e bëra në procedurat e Strasburgut, të cilat u ndanë në 2,000 euro për koston e përkthimit dhe 5,000 euro për tarifën ligjore.

87. Qeveria nuk bëri asnjë koment.

88. Duke marrë parasysh informacionin që ajo ka dhe praktikën përkatëse, Gjkata e çmon të arsyeshme t'i caktojë ankuesit shumën 4,000 euro.

3. Interesi i munguar

89. Gjkata e mendon të arsyeshme se interesi i munguar duhet të bazohet në kursin marginal të huas së Bankës Qendrore Europiane, mbi të cilën duhet të shtohen 3 për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

1. Deklaron ankimin të pranueshëm.

2. Vendos se ka shkelje të nenit 6 §1 të Konventës, për shkak të mohimit të pajustificuar të së drejtës së ankuesit për akses në Gjykatën Kushtetuese.

3. Vendos se ka shkelje të nenit 6 §1 të Konventës, për shkak të padrejtësisë së procedurave dhe të dënimit të ankuesit *in absentia*.

4. Vendos se vetë konstatimi i shkeljes përbën një shpërblim të drejtë të mjaftueshëm për çdo dëm jomaterial të përballuar nga ankuesi.

5. Vendos:

a) se Shteti i paditur duhet të paguajë ankuesin, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi bëhet përfundimtar, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, 4,000 euro në lidhje me kostot dhe shpenzimet, të konvertuar në monedhën e Shtetit të paditur, me normë të aplikueshme në datën e pagimit, plus çdo tatim që mund të vendoset;

b) se që prej skadimit të periudhës prej tre muajsh të përmendur më lart deri në pagim, mbi shumën e mësipërme paguhen interesa të thjeshta të barabarta me kursin marginal të huas së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit, plus tre për qind.

6. Rrëzon pjesën tjetër të pretendimit të ankuesit për shpërblim të drejtë.

Bërë në anglisht, dhe njoftuar me shkrim më datën 10 maj 2011, në përputhje me nenin 77 §2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Lawrence Early	Nikolas Bratza
Sekretar	President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“ELTARI KUNDËR SHQIPËRISË”¹⁴
(ankimi nr.16530/06)

VENDIM
(themeli)

Strasbourg
8 mars 2011

*Ky vendim gjyqësor do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.*

Në çështjen “Eltari kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si dhomë e përbërë nga:

Nicolas Bratza, kryetar

Lech Garlicki

Ljiljana Mijović

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Zdravka Kalaydjieva

Nebojša Vučinić, gjykatës

dhe Lawrence Early, protokollues i seancës,

Pasi ka bërë shqyrtimin me dyer të mbyllura më datën 15 shkurt 2011, jep vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja ka filluar në bazë të kërkesës (nr.16530/06) kundër Republikës së Shqipërisë, kërkesë e cila është dorëzuar pranë Gjykatës në bazë të nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut (Konventa) nga një shtetas shqiptar znj.Zamira Eltari Sharra (kërkuesja) me datën 25 prill 2006.

2. Kërkuesja, së cilës i është dhënë ndihmë ligjore, është përfaqësuar në fillim nga z. F. Braka, i cili u zëvendësua nga z. A. Tartari dhe më pas në vazhdim nga z. S. Puto, të gjithë avokatë, që ushtrojnë profesionin e tyre në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeverisë) është përfaqësuar nga përfaqësuesja e tyre në atë kohë, znj. S. Meneri.

3. Kërkuesja pretendonte se ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me padrejtësinë e procedurave të brendshme dhe moszbatim të një vendimi gjyqësor të formës së prerë. Ajo është mbështetur, gjithashtu, edhe në nenin 13 të Konventës dhe në nenin 1 të protokollit 1 të Konventës në lidhje me mungesën e një zgjidhjeje të efektshme për shumën e kompensimit të saj.

4. Më datën 21 nëntor 2006, kryetari i seksionit, të cilit i ishte caktuar çështja, vendosi të njoftojë Qeverinë për kërkesën. Në bazë të dispozitave të nenit 29 §3 të Konventës, u vendos që të shqyrtohej themeli i ankimit në të njëjtën kohë me pranimin e saj.

5. Kërkuesja dhe Qeveria paraqitën vërejtje të tjera me shkrim (rregulli 59 §1).

¹⁴ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 77*. Tiranë, 2011. f.3

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

A. Procedurat lidhur me kthimin e pronës

6. Kërkuesja ka lindur në vitin 1956 dhe jeton në Tiranë.

7. Më datën 28 dhjetor 1994, Komisioni i Vlorës për kthimin dhe kompensimin e pronave (Komisioni) i njohu titullin e pronësisë kërkueses dhe trashëgimtarëve të tjerë për një numër trojesh, ndër të cilat ishte një truall prej 10, 500 m². Meqenëse kthimi i këtij trualli ishte i pamundur, pasi ai ishte i zënë, Komisioni vendosi që kërkuesja dhe trashëgimtarët e tjerë të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara nga ligji.

8. Më datën 11 shtator 1997, mbështetur në të drejtën e refuzimit fillestar, kërkuesja bëri një kontratë të shitblerjes me zyrën rajonale të Vlorës të agjencisë kombëtare të Privatizimit për blerjen e një farmacie dhe të truallit të saj përkatës 79.5 m², i cili ishte gjoja pjesë e truallit prej 10, 500 m².

9. Farmacisti që kishte farmacinë bëri ankim pranë prokurorisë së Vlorës me pretendimin se kontrata e shitblerjes ishte e paligjshme.

10. Më datën 12 shkurt 1998, prokuroria e Vlorës nisi procedimin civil pranë Gjykatës së Rrethit Vlorë (Gjykata e Rrethit) duke kërkuar pavlefshmërinë e kontratës së shitblerjes dhe pavlefshmërinë e vendimit të Komisionit. Farmacisti ndërhyri si palë e tretë.

11. Më datën 15 dhjetor 1999, Gjykata e Rrethit shpalli pavlefshmërinë e pjesshme të vendimit të Komisionit për kthimin e truallit prej 79.5 m², që korrespondonte me truallin e farmacisë. Bazuar në raportin e ekspertit, ajo gjeti se truallit prej 79.5 m² kishte qenë shpronësuar në vitin 1920, si rrjedhojë e së cilës, akti i pronësisë, ishte i pazbatueshëm për arsye kohore *ratione temporis*. Pra, kërkuesja nuk mund të kërkonte të drejtë pronësie mbi atë truall në bazë të Aktit të Pronësisë, meqenëse ai nuk ishte shpronësuar nga regjimi komunist. Gjithashtu, Gjykata e Rrethit vendosi të anulonte kontratën e blerjes së farmacisë, meqenëse një kontratë e tillë bazohej në kushtin që vetëm pronari i truallit kishte të drejtën e refuzimit të parë për ndërtesat e ndërtuara mbi të. Megjithatë, pjesa funksionale e gjykimit shprehej se kërkuesja do të kompensohej vetëm në lidhje me 79.5 m², pasi pjesa e mbetur e së drejtës së pronësisë mbi 10,500 m² ishte deklaruar e pavlefshme.

12. Më datën 21 mars 2000, Gjykata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ajo gjeti se prokurori kishte të drejtë *locus standi* të ngrinte padi civile në përpurthje me aktin për organizimin dhe funksionimin e prokurorisë. Ajo gjithashtu u shpreh se padia civile nuk ishte parashkruar, pasi ajo ishte ngritur në vijim të Aktit të Pronësisë. Ajo gjithashtu hodhi poshtë ankimin e kërkueses lidhur me vlerësimin e provave dhe besueshmërinë e raportit të ekspertit.

13. Më datën 20 mars 2001, Gjykata e Lartë rrëzoi ankimin e kërkueses, si të pabazuar në ligj në bazë të nenit 472 të Kodit të Procedurës Civile.

14. Më datën 21 maj 2001, kërkuesja bëri një rekurs në interes të ligjit pranë Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

15. Më datën 28 janar 2003, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë rrëzuan rekursin e kërkueses për shkak të pengimit të procedurave të rishikimit që ajo kishte nisur. (Shih “procedura e rishikimit” më poshtë).

16. Në një datë të paspecifikuar, kërkuesja bëri një ankim kushtetues.

17. Më datën 4 nëntor 2005, Gjykata Kushtetuese, mbledhur në sesion plenar, rrëzoi ankimin e kërkueses duke gjetur se nuk kishte pasur asnjë shkelje të së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Gjykata Kushtetuese u shpreh se padia civile e prokurorisë ishte mbështetur nga ndërhyrja e farmacistit, i cili kishte interes të plotë në çështje dhe kjo nuk paraqiste ndonjë shkelje të së drejtës së kërkueses për gjykim të drejtë. Gjykata Kushtetuese me tej u shpreh se nuk kishte asnjë provë tjetër imponuese që tregonte se ishte cenuar drejtësia e procedurave.

B. Procedura e rishikimit

18. Në një datë të paspecifikuar, kërkesja ka kërkuar rishikimin e vendimit të datës 15 dhjetor 1999.

19. Më datën 6 shkurt 2002, Gjykata e Rrethit ka rrëzuar kërkesën për rishikim.

20. Më datën 13 maj 2003, pas ankimit të kërkeses, Gjykata e Apelit ka lënë në fuqi vendimin e datës 15 dhjetor 1999.

21. Duket se ankimi i kërkeses pranë Gjykatës së Lartë është rrezuar në një datë të paspecifikuar.

C. Procedurat lidhur me interpretimin e vendimit të datës 15 dhjetor 1999

22. Më datën 12 janar 2005, kërkesja bëri kërkesë pranë Gjykatës së Rrethit për interpretimin e vendimit të saj të datës 15 dhjetor 1999, duke argumentuar se ekzistonte një mospërputhje ndërmjet pjesës arsyetuese dhe urdhëruese të vendimit.

23. Më datën 18 shkurt 2005, Gjykata e Rrethit plotësoi kërkesën e saj dhe korrigjoi pjesën urdhëruese të vendimit të datës 15 dhjetor 1999. Ajo konfirmoi se e drejta e pronësisë së kërkeses nuk mund të njëhej në raport me 79 m² dhe se kërkesja duhej kompensuar për sa i takon truallit me sipërfaqe 10,500 m² në bazë të një prej mënyrave të parashikuara në ligj.

24. Vendimi mori formë të prerë dhe detyruese më datën 7 mars 2005, pasi nuk ishte bërë asnjë apelim kundër tij.

25. Deri sot, autoritetet nuk kanë zbatuar vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 15 dhjetor 1999, i korrigjuar dhe i interpretuar me vendimin e saj të datës 18 shkurt 2005.

II. LEGJISLACIONI PËRKATËS I BRENDSHËM

A. Kushtetuta

26. Dispozitat përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë shprehin:

Neni 42 §2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 §3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.”

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për: ... (f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.”

B. Ligji për pronën

27. Legjislacioni përkatës në lidhje me kthimin dhe kompensimin e pronës është përshkruar në vendimet gjyqësore “Gjonbocari e të tjerë kundër Shqipërisë”, nr.10508/02, §§36-43, datë 23 tetor 2007, “Driza kundër Shqipërisë”, nr.33771/02, §§36-43, datë 13 nëntor 2007, “Ramadhi e të tjerët kundër Shqipërisë”, nr.38222/02, §§23-30, datë 13 nëntor 2007.

28. Që nga marrja e këtyre vendimeve gjyqësore janë miratuar masa të reja e thelbësore duke ndryshuar ligjin e pronës të vitit 2004. Ndryshimet kryesore janë si më poshtë vijon:

1. *Ligji për pronën i vitit 2005 (ligji nr.9388, datë 4 maj 2005)*

29. Neni 3 shtyu afatin kohor deri më 31 dhjetor 2007 për përfundimin e shqyrtimit të kërkesave për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pronave të paluajtshme, me përjashtimin që pagesa e shumës së kompensimit do të realizohej si afat kohor në vitin 2015.

2. *Ligji për pronën i vitit 2006 (ligji nr.9583, datë 17 korrik 2006)*

30. Neni 13 krijoi agjencinë e kthimit dhe kompensimit të pronave (Agjencia qendrore), e cila zëvendësoi Komisionin Shtetëror të Kthimit dhe Kompensimit të pronave (Komisioni Shtetëror). Agjencia qendrore, e cila drejtohet nga një drejtor, e ka zyrën e saj qendrore në Tiranë dhe 12 Zyra Rajonale në qarqe.

31. Sipas nenit 14, zyrat rajonale të agjencisë kanë qenë përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të kërkesave për njohjen e të drejtave të pronësisë, në përgjigje të së cilave ajo vendoste rrjedhimisht kthimin dhe/ose kompensimin e pronave. Neni 15 përcakton afatin kohor për dorëzimin e kërkesave për njohjen e të drejtës së pronësisë që ishte 1 tetor 2007.

32. Neni 16 parashikonte që ankimi kundër një vendimi të zyrës rajonale të agjencisë mund të bëhej pranë agjencisë qendrore. Vendimi i agjencisë qendrore mund të ankimohej në Gjykatën e Rrethit Tiranë brenda tridhjetë ditësh nga shpallja e tij.

33. Neni 21 shtyu afatin deri më 31 qershor 2008 për përfundimin e shqyrtimit të kërkesave për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pronave të paluajtshme, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit.

34. Neni 22 parashikonte fondin e kompensimit në natyrë (FKN) së bashku me fondin e kompensimit financiar (FKF). Brenda gjashtëdhjetë ditësh nga hyrja në fuqi e ligjit, Qeveria duhej të miratonte listën e pronave që do t'i kaloheshin FKN-së.

3. Ligji për pronën i vitit 2007 (ligji nr.968, datë 6 shkurt 2007)

35. Neni 1 parashikonte që agjencia qendrore do të ishte përgjegjëse për shqyrtimin e ankesave për kompensimin në natyrë dhe financiar. Agjencia qendrore do të ishte përgjegjëse edhe për shqyrtimin e ankimeve kundër vendimeve të zyrave rajonale të agjencisë.

36. Neni 2 theksonte se zyrat rajonale të agjencisë do të vazhdonin të ishin përgjegjëse për shqyrtimin e kërkesave për njohjen e të drejtës së pronësisë. Ankimuesi apo Zyra e Avokatit të Shtetit kishte të drejtë të animonte vendimin brenda tridhjetë ditësh pranë agjencisë qendrore, e cila ishte organi me i lartë administrativ. Një vendim i tillë administrativ ndryshohej nga rishikimi gjyqësor në bazë të dispozitave të Kodit të Procedurës Civile.

4. Ligji për pronën i vitit 2008 (ligji nr.9898, datë 10 prill 2008)

37. Neni 1 shtyu deri më datën 31 dhjetor 2008 afatin për dorëzimin e kërkesave për njohjen e të drejtës së pronësisë dhe kthimin e pronave nga zyrat rajonale të agjencisë. Ai parashikonte edhe mundësinë që ankimuesve t'u jepej një afat i ri kohor nëpërmjet një vendimi gjyqësor.

38. Në bazë të nenit 2, përfundimi i shqyrtimit të kërkesave për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pronave do të finalizohet më datën 30 qershor 2009, të paluajtshme, me përjashtimin që pagesa e shumës së kompensimit do të realizohet si afat kohor në vitin 2015.

39. Paragrafi 3 shtyu deri më datën 31 dhjetor 2008 afatin për kalimin e pronave tek fondi i kompensimit në natyrë (FKN).

5. Ligji për pronën i vitit 2009 (ligji nr.10 095, datë 12 mars 2009)

40. Neni 2 parashikonte që përveç alokimeve të buxhetit dhe alokimeve që do të merreshin në bazë të këtij ligji e nga donatorë të tjerë, fondi i kompensimit financiar (FKF) do të përbëhej nga të ardhurat e përfituara nëpërmjet ankandeve të pronave shtetërore, të cilat nuk kishin qenë subjekt i ndonjë vendimi të Komisionit.

6. Ligji për pronën i vitit 2009 (ligji nr.10 207, datë 23 dhjetor 2009)

41. Neni 6 shkriu zyrat rajonale të agjencisë. Ligji përcaktoi se arkivat e këtyre zyrave do të transferoheshin tek agjencia qendrore. Në bazë të nenit 1, Agjencia qendrore do të përfundonte shqyrtimin e kërkesave për njohjen e të drejtës së pronësisë dhe kthimin e pronave që ishin dorëzuar pranë ish zyrave rajonale të agjencisë. Agjencia qendrore vazhdoi të shqyrtonte ankimet e dorëzuara pranë saj kundër vendimeve të ish zyrave rajonale të agjencisë.

42. Në bazë të nenit 5, ankimuesi apo Zyra e Avokatit të Shtetit kishte të drejtë të ankimonte vendimin e Agjencisë qendrore brenda tridhjetë ditësh nga shpallja e tij në Gjykatën e Rrethit Tiranë.

43. Paragrafi 7 përcaktoi afatin kohor për përfundimin e shqyrtimit të kërkesave për njohjen dhe kthimin e pronave deri më datën 31 dhjetor 2011.

7. Ligji për pronën i vitit 2010 (ligji nr.10 308, datë 22 korrik 2010)

44. Ligji i pronës i vitit 2010 futi mundësinë e kërkit të rishikimit të vendimeve të ish komisioneve/zyrave rajonale të agjencisë.

45. Neni 4 shtyu deri më 31 dhjetor 2011 afatin për kalimin e pronave tek Fondi i Kompensimit në Natyrë (FKN).

C. Vendimet e Këshillave të Ministrave

1. *Vendimet e Këshillit të Ministrave për kompensimet nga fondi i kompensimit financiar (FKF) (nr.13, datë 17 nëntor 2005; VKM nr.758, datë 16 nëntor 2006; VKM nr.566, datë 5 shtator 2007; VKM nr.1343, datë 4 qershor 2008 dhe, VKM nr.487, datë 6 maj 2009)*

46. Në bazë të nenit 23 të ligjit të vitit 2004 për pronën, i cili krijoi fondin e kompensimit financiar (FKF), Qeveria miratoi vendimet e mësipërme në periudhën ndërmjet viteve 2005 dhe 2009, në funksion të kompensimit financiar të ish-pronarëve.

47. Në vitin 2005, kompensimi financiar u dha në funksion të kërkesave për kompensim që buronin nga vendimet e Komisionit të Tiranës. Në vitin 2006, kompensimi financiar u dha në funksion të kompensimit të kërkesave që buronin nga vendimet e Komisioneve të Tiranës dhe të Kavajës. Në vitin 2007 grupi i përfituesve u zgjerua për të përfshirë ish-pronarët që zotëronin vendime të Komisionit që ishin dhënë në lidhje me qytetet për të cilat ishte miratuar dhe nxjerrë një hartë vlerë. Në vitin 2008 dhe në vitin 2009 të gjithë ish-pronarët, të cilët gëzonin të drejtën e kompensimit në bazë të një vendimi të komisionit/zyrës rajonale të agjencisë, kualifikoheshin për të aplikuar për kompensim financiar.

48. Në bazë të vendimeve të Këshillit të Ministrave të miratuara në periudhën ndërmjet vitit 2005 dhe 2008, ankimeses iu kërkuar të bënte kërkesën standarde për kompensimin financiar pranë Agjencisë qendrore në Tiranë, duke paraqitur, ndër të tjera, vendimin e komisionit/zyrës rajonale të agjencisë që i kishte njohur të drejtën e kompensimit. Vetëm atyre ish-pronarëve që nuk kishin marrë më parë kompensim iu dha e drejta e kompensimit financiar për periudhën nga viti 2005 deri në vitin 2008. Vendimi i Këshillit të Ministrave i vitit 2009 parashikonte që një ish-pronar do të fitonte të drejtën e kompensimit financiar, me kusht që ai të mos kishte përfituar nga: a) kompensim i mëparshëm; b) restaurim/kthim i pjesshëm prone; c) nga e drejta ndaj refuzimit të parë; d) zbatimi i ligjit për token (ligji nr.7501, datë 19 korrik 1991).

49. Kërkesat do të shqyrtoheshin në një rend kronologjik në bazë të datës dhe numrit të vendimit të komisionit/zyrës rajonale të agjencisë. Shuma e kompensimit financiar, e cila duhej llogaritur në bazë të hartave të vlerës së pronës, ishte e kufizuar deri në një maksimum prej 200 m².

50. Dorëzimi i një kërkesë përfshinte pagesën e një tarife për përpunimin e tyre. Ish-pronarët që nuk kishin qenë të suksesshëm në kërkesat e tyre për kompensim financiar në një vit paraardhës, mund të dorëzonin përsëri kërkesën e tyre në vitin/vitet pasardhëse, sapo të kishin paguar tarifën e përpunimit të kërkesës.

51. Asnjë nga këto vendime nuk parashikonte dhënien e kompensimit për ata që kishin pretendime që rridhnin nga një vendim gjyqësor i formës së prerë dhe i detyrueshëm për zbatim.

2. *Vendimet e Këshillit të Ministrave për hartat e vlerës së pronave (VKM nr.555, datë 29 shtator 2007; VKM nr.653, datë 29 gusht 2007 dhe VKM nr.139, datë 13 shkurt 2008; dhe VKM nr.1620, datë 26 nëntor 2008)*

52. Duke u mbështetur në vendimet e sipërpërmendura, dy prej të cilave u miratuan në vitin 2007 dhe dy në vitin 2008, Qeveria miratoi dhe nxori hartat e vlerës së pronave, siç janë renditur më sipër. Hartat përmbanin çmimin e referencës për metër katror në të gjithë vendin.

53. Vendimi i parë caktonte çmimin e tokës për qarqet Berat, Gjirokastrë, Vlorë dhe Dibër; Vendimi i dytë caktonte çmimin e tokës për qarqet Lezhë, Dibër, Korçë dhe Kukës; Vendimi i tretë caktonte çmimin e tokës për qarqet Fier, Elbasan, Tiranë, Vlorë, Durrës dhe Shkodër. Vendimi i katërt përmbante një listë çmimesh të përditësuara për disa bashki të caktuara.

3. *Vendimi i Këshillit të Ministrave për kompensimin në natyrë të ish-pronarëve (VKM nr.567, datë 5 shtator 2007)*

54. Ligji për pronën i vitit 2006 parashikonte krijimin e fondit të kompensimit në natyrë (FKN). Qeveria do të miratonte procedurat për dhënien e pronave që mbuloheshin nga fondi i kompensimit në natyrë (FKN).

55. Me anë të vendimit të datës 5 shtator 2007 Qeveria përcaktoi kriteret dhe procedurat për përcaktimin e pronave shtetërore të mbuluara nga fondi i kompensimit në natyrë (FKN) (VKM nr.567, datë 5 shtator 2007). Neni 1 rendit llojet e pronave, për shembull: a) pronë publike e paluajtshme, e cila ndodhet në zona turistike; b) pronat e Ministrisë së Mbrojtjes, të cilat nuk përdoren nga forcat e armatosura dhe janë miratuar nga Presidenti i Republikës; c) tokë bujqësore e disponueshme që i përket Ministrisë së Bujqësisë; d) pyjet, kullotat dhe livadhet; dhe e) pronat e institucioneve shtetërore, të cilat dalin jashtë veprimtarisë së synuar të tyre.

56. Agjencia dhe zyrat e saj rajonale janë përgjegjëse për kontrollimin e statusit ligjor të çdo prone që është dorëzuar nga institucioni përkatës shtetëror. Agjencia dorëzon listën përfundimtare të pronave të paluajtshme pranë Ministrit të Drejtësisë për përfshirjen e tyre në fondin e kompensimit në natyrë (FKN). Qeveria duhet të miratojë listën dhe ta botojë atë në Gazetën Zyrtare.

57. Deri tani duket se një listë e tillë nuk është miratuar akoma.

D. Kodi i Procedurës Civile

58. Nenet 324-333 rregullojnë gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative pas ezaurimit të të gjitha shkallëve administrative. Neni 324 parashikon që palët mund të ngrenë padi në gjykatë, me qëllim që të revokojnë ose të ndryshojnë një vendim administrativ. Në bazë të nenit 325, paditësi mund të ngrejë padi, kur argumenton se akti administrativ është i paligjshëm dhe atij i cenohen interesat e të drejtat e tij drejtpërsëdrejti ose jo drejtpërsëdrejti, në mënyrë individuale ose në mënyrë kolektive.

59. Në lidhje me procedurën e rekursit në Gjykatën e Lartë, Kodi i Procedurës Civile, për aq sa është e përshtatshme, parashikon si më poshtë vijon:

Neni 472

“Vendimet e shpallura nga Gjykata e Apelit, si dhe ato të Gjykatës së Shkallës së Parë, në rastet që parashikohen në këtë Kod, mund të ankimohen me recurs në Gjykatën e Lartë vetëm kur: (a) nuk është respektuar ose është zbatuar keq ligji; (b) ka shkelje të rënda të normave procedurale (neni 467 i këtij Kodi); (c) nuk është marrë një provë vendimtare e kërkuar nga palët gjatë gjykimit; (ç) janë bërë shkelje procedurale që kanë ndikuar në miratimin e vendimit. ...”

Neni 480

“Rekursi nuk pranohet, në qoftë se bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që i lejon ligji. Mospranimi i rekursit vendoset nga kolegji i Gjykatës së Lartë në dhomën e këshillimit pa pjesëmarrjen e palëve”.

E DREJTA

I. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT §1 TË KONVENTËS

60. Kërkesja është ankuar se procedura e rishikimit gjyqësor lidhur me shpalljen të pavlefshme të kontratës së shitblerjes së datës 11 shtator 1997 ka qenë e padrejtë. Ajo ka pretenduar se autoritetet nuk kishin zbatuar vendimin gjyqësor të datës 15 dhjetor 1999 të Gjykatës së Rrethit, të ndryshuar dhe të interpretuar më datën 18 shkurt 2005.

Neni 6 §1 i Konventës, për aq sa është e përshtatshme, shprehet:

“Për përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve civile të tij ... çdonjëri ka të drejtën e një procesi të rregull ligjor ... nëpërmjet [a] ... gjykatës ...”

A. Padrejtësia e procedurave lidhur me pavlefshmërinë e kontratës së shitblerjes

61. Qeveria pretendonte se procedurat e brendshme kanë qenë të drejta. Sipas këndvështrimit të tyre, argumentet e kërkeses ishin trajtuar mirë nga gjykatat e brendshme. Asaj i ishte dhënë mundësia që të dëgjohej përpara gjykatave, të cilat, me radhë, kishin thirrur dëshmitarë dhe kishin urdhëruar për raporte ekspertësh. Qeveria pretendonte se ankesa e kërkeses kishte të bënte me përfundimin e procedurave.

62. Për sa i përket ankesave të kërkuases lidhur me vlerësimin e provave dhe interpretimin e ligjit të brendshëm, Gjykata përsërit se nuk është në juridiksion të saj të zëvendësojë vlerësimin e saj të fakteve me atë të gjykatave të brendshme dhe, si rregull i përgjithshëm, duhet që këto gjykata të vlerësojnë provat përpara tyre dhe të interpretojnë të drejtën e brendshme. Detyra e Gjykatës është të konstatojë nëse procedurat në tërësinë e tyre, duke përfshirë mënyrën sipas së cilës janë marrë provat, kanë qenë të drejta apo jo (*shih "Jakupi kundër Shqipërisë"* (vendimi nr.11186/03, datë 1 dhjetor 2009).

63. Gjykata konsideron se, në rastin aktual, kërkuësja është përfaqësuar rregullisht përpara gjykatave të brendshme. Asaj i është dhënë mundësia që të parashtrojë argumentet e saj dhe të mbrojë pikëpamjet e saj. Gjykatat e brendshme, pasi kanë urdhëruar për raporte ekspertësh dhe pasi kanë vlerësuar të gjitha provat, kanë dhënë vendim të arsyetuar dhe kanë rrëzuar ankimin e saj. Gjykata nuk është në gjendje të shohë ndonjë arbitraritet në vendimet e gjykatave të brendshme.

64. Për arsyet e mësipërme, Gjykata vlerëson se kjo ankesë në bazë të nenit 6 §1 të Konventës është dukshëm e pabazuar në kuptimin e nenit 35 §3 dhe, për rrjedhojë, është e papranueshme në bazë të nenit 35 §4 të Konventës.

B. Moszbatimi i vendimit të datës 15 dhjetor 1999, i interpretuar nga vendimi i datës 18 shkurt 2005

1. Pranimi

65. Pa u mbështetur në ndonjë rregullim të veçantë, Qeveria pretendoi se kërkuësja nuk kishte përfituar nga të gjitha rregullimet e disponueshme për moszbatimin e pretenduar të vendimit të datës 15 dhjetor 1999.

66. Kërkuësja është shprehur se ajo kishte konsumuar të gjitha rregullimet e brendshme.

67. Gjykata përsërit se rregulli i ezaurimit të rregullimeve të brendshme të përshkruara në nenin 35 §1 të Konventës i detyron kërkuësit që të përdorin rregullimet që normalisht janë të disponueshme dhe të mjaftueshme në sistemin e brendshëm ligjor për të përfituar rregullimin e shkeljeve të pretenduara. Ekzistenca e rregullimeve duhet të jetë mjaftueshmërisht e sigurt, në praktikë dhe në teori, mosekzistenca e të cilave çon në mungesën e mundësisë së përdorimit dhe të efektshmërisë së kërkuar të tyre; i takon shtetit përgjegjës që të sigurojë që këto kushte të ndryshme janë përmbushur (*shih, më të fundit, Demopoulos dhe të tjerë kundër Turqisë [GC]* (Dhjetor), nr.46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 dhe 21819/04, §§69-70, GJEDNJ 2010 ...).

68. Në rastin konkret, Gjykata vëren se Qeveria nuk është mbështetur në mënyrë eksplicite në një rregullim të veçantë që duhej ezauruar nga kërkuësja. Megjithatë, Gjykata vlerëson se Çështja “e ekzistencës së rregullimeve të efektshme për sa i përket moszbatimit të vendimit të 15 dhjetor 1999, i interpretuar nga vendimi i datës 18 shkurt 2005, dhe në mënyrë të veçantë, efektshmëria e rregullimeve të ofruara nga ligji për pronën, sidomos ato që janë futur pas miratimit të vendimit gjyqësor të Gjykatës në çështjen “Driza”, duhen bashkuar themelit dhe shqyrtuar së bashku me ankesën e kërkuases për nenin 13 (*shih paragrafët 78-86 më poshtë*).

69. Gjykata vlerëson se kërkesa është e bazuar në mënyrë të dukshme në kuptimin e nenit 35 §3 të Konventës. Gjykata më tej konstaton se ajo nuk gjen bazë tjetër që ta bëjë atë të papranueshme. Prandaj ajo duhet shpallur e pranueshme.

2. Themeli

a) Parashtrimet e palëve

70. Qeveria tregoi se pjesa urdhëruese e vendimit të datës 15 dhjetor 1999 kishte revokuar të drejtën e pronësisë së kërkuases mbi truallin prej 10,500 m². Rrjedhimisht, kërkuësja nuk kishte interes për zbatimin e vendimit të mësipërm gjyqësor. Vetëm më datën 18 shkurt 2005 Gjykata e Rrethit bëri interpretimin e vendimit të vitit 1999 dhe njohu të drejtën e kërkuases për kompensim në lidhje me truallin në fjalë. Për këtë arsye, Qeveria pretendoi se perioda e moszbatimit, e cila filloi të ecte nga data 18 shkurt 2005, nuk kishte qenë tejet e gjatë.

71. Kërkuesja është shprehur se, deri sot, vendimi i datës 15 dhjetor 1999, i cili njohu të drejtën e saj për kompensim, nuk është zbatuar.

b) Vlerësimi i Gjykatës

72. Parimet e përgjithshme në bazë të nenit 6 §1 të Konventës lidhur me moszbatimin e vendimeve të formës së prerë të gjykatës janë përshkruar në çështjen “Gjyli kundër Shqipërisë”, nr.32907/07, §§43-44, 29, datë 29 shtator 2009; dhe “Beshiri e të tjerët kundër Shqipërisë”, nr.7352/03, §§60-61, datë 22 gusht 2006.

73. Gjykata vëren se ka ekzistuar një konfuzion fillestar lidhur me zbatimin e vendimit të datës 15 dhjetor 1999, i cili lindi nga mospërputhja ndërmjet arsyetimit të Gjykatës së Rrethit dhe pjesës urdhëruese të vendimit në fjalë. Situata u rregullua në bazë të vendimit të datës 18 shkurt 2005, i cili urdhëroi që të paguhej kompensimi i kërkueses në lidhje me truallin me sipërfaqe 10,500 m².

74. Gjykata vëren me tej se vendimi i datës 18 shkurt 2005 mori formë të prerë dhe detyruese dhe, deri sot, autoritetet nuk kanë marrë masa për të zbatuar këtë vendim në favor të kërkueses. Gjithashtu, Gjykata kujton se ajo ka gjetur tashmë një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me moszbatimin e një vendimi gjyqësor të formës së prerë që jepte kompensimin në vend të kthimit në çështjet “Beshiri e të tjerët”, e përmendur më sipër, §§62–66; “Driza”, e përmendur më sipër, §§87–94; dhe “Vrioni e të tjerët kundër Shqipërisë” dhe Italisë”, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§54-61, 29 shtator 2009. Ajo nuk shikon asnjë arsye të heqë dorë nga këto gjetje në rastin konkret.

75. Prandaj, Gjykata arrin në përfundimin që ka pasur një shkelje të së drejtës së kërkueses për aksesin ndaj gjykatës në bazë të nenit 6 §1 të Konventës.

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 13 NË LIDHJE ME NENIN 6 §1 TË KONVENTËS

76. Kërkuesja është ankuar në bazë të nenit 13 të Konventës se nuk ka pasur ndonjë rregullim në fuqi për zbatimin e vendimit gjyqësor të formës së prerë për dhënien e kompensimit në vend të kthimit të pronës.

Neni 13 i Konventës shprehet si më poshtë vijon:

“Çdonjërit që i shkelen të drejtat dhe liritë që janë parashikuar në Konventë përfiton një rregullim të efektshëm përpara një autoriteti kombëtar pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në cilësinë e zyrtarit”.

A. Pranimi

77. Gjykata vlerëson se ky ankim është i bazuar në kuptimin e nenit 35 §3 të Konventës. Gjykata gjen në të se nuk ka asnjë bazë për të qenë i papranueshëm. Prandaj ai duhet shpallur i pranueshëm.

B. Themeli

78. Gjykata kujton se në vendimin e saj gjyqësor të çështjes “Driza” ajo ka konstatuar sa më poshtë vijon:

“118. Gjykata vëren se ligji për pronën (i cili u ndryshua nga ligji për pronën i vitit 2004, i cili më pas u ndryshua nga ligji për pronën i vitit 2006) parashikonte forma të ndryshme kompensimi, kur prona origjinale nuk mund t'i kthehej ish-pronarit (...). Ligji për pronën i vitit 1993 ia la përcaktimin e formës së përshtatshme të kompensimit Këshillit të Ministrave, i cili duhej të përcaktonte rregullat e detajuara dhe metodat e zbatueshme për dhënien e kompensimit. Sipas gjetjeve të Gjykatës së Lartë në kuadër të vendimit të saj gjyqësor të datës 7 dhjetor 2000, duheshin organet kompetente për t'u marrë me çështjet e kompensimit (...). Pavarësisht hyrjes në fuqi të ligjit për pronën i vitit 2004, situata nuk ndryshoi. Vetëm me 28 prill 2005 Parlamenti miratoi një ligj që përcaktonte metodologjinë e vlerësimit të pronës për qëllime kompensimi. Paragrafi 5 i atij ligji ia la detyrën e zbatimit të kësaj metodologjie Komisionit Shtetëror të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, i cili duhej të kishte nxjerrë planet e përshtatshme të trojeve për të bërë të mundur që të përcaktohej vlera e pronave. Megjithatë, deri sot, këto plane nuk janë miratuar.

119. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se duke mos krijuar organet e përshtatshme që do të merreshin me çështjet e kompensimit apo që do të miratonin planet për vlerësimin e pronave, Qeveria nuk krijoi një procedurë të mjaftueshme në funksion të pretendimeve për kompensim. Gjithashtu, nuk ka gjasa që Qeveria do të krijojë një sistem të tillë së afërmi apo brenda një harku kohor mjaftueshmërisht të shkurtër të aftë të zgjidhë mosmarrëveshjet lidhur me përcaktimin e të drejtave të kërkuarve.”

79. Në rastin e tanishëm, Gjykata vëren se, që nga data e miratimit të vendimit gjyqësor për çështjen “Driza”, Qeveria ka miratuar dispozita të reja ligjore në lidhje me dhënien e kompensimit financiar, miratimin e hartave të caktimit të vlerës së pronës, dhe krijimin e fondit të kompensimit në natyrë (FKN) (shih seksionin “legjislacioni përkatës i brendshëm” më sipër). Prandaj, Gjykata duhet të përcaktojë se nëse masat e miratuara përbëjnë një rregullim të efektshëm apo jo brenda kuptimit të nenit 13 të Konventës.

80. Gjykata përsërit se neni 13 i Konventës jep shprehjen e drejtpërdrejtë të detyrimit të shtetit të sanksionuar në nenin 1 të Konventës për të mbrojtur të drejtat e njeriut së pari brenda sistemit të tyre ligjor. Prandaj, ai kërkon që shteti të sigurojë një rregullim të brendshëm për t’u marrë me thelbin e një “ankimi të diskutueshëm” në bazë të Konventës dhe për të dhënë ndihmën e përshtatshme (*Burdov kundër Rusisë (nr.2), nr.33509/04, §96, GJEDNJ 2009 ...; dhe, Yuriy Nikolayevich Ivanov kundër Ukrainës, nr. 40450/04, §63, GJEDNJ 2009 ... (ekstrakte)*).

81. Objekti i detyrimeve kontraktuese të shtetit sipas nenit 13 të Konventës ndryshon në vartësi të natyrës së ankimeve të pjesëmarrësve; “efektshmëria” e një “rregullimi” brenda kuptimit të kësaj dispozite nuk varet në sigurinë e një përfundimi të favorshëm për kërkuarësin. Në të njëjtën kohë, rregullimi i kërkuar nga neni 13 duhet të jetë “i efektshëm” në praktikë, si dhe në ligj në kuptimin që ose të parandalojë shkeljen e aluduar apo vazhdimin e saj, ose të ndreqë shkeljen që tashmë është kryer (*shih Burdov (nr.2), cituar më sipër, §97; dhe, Yuriy Nikolayevich Ivanov, cited cituar më sipër, §64*).

82. Në rastin konkret, Gjykata vëren se në fillim të vendimeve të Qeverisë mbi dhënien e kompensimit financiar, parashikohet në mënyrë eksplicite se kërkuarësi mund të përligjë të drejtën e tij për kompensim në bazë të vendimit të Komisionit. Dispozitat mbi kompensimin financiar nuk zbatohen ndaj kërkuarësve, siç është kërkuarësi në rastin konkret, të cilat zotërojnë një titull ekzekutiv kompensimi në bazë të një vendimi gjyqësor të formës së prerë.

83. Duke mbajtur parasysh informacionin në zotërimin e saj, gjithashtu vëren se, në praktikë, Agjencia i ka dhënë kompensim vetëm kërkuarësve që kanë një vendim të Komisionit. Nuk ka pasur dhënie kompensimesh për pretenduesit që kanë zotëruar një vendim gjykatë për zbatim.

84. Për më tepër, Gjykata nuk është në gjendje të identifikojë ndonjë masë tjetër që është miratuar me qëllim që të sigurojë zbatimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë për dhënie kompensimi për një kërkuarë në vend të kthimit të pronës. Qeveria nuk ka dorëzuar ndonjë provë për të kundërtën.

85. Në referim të sa më sipër, Gjykata vlerëson se kërkuarësja nuk ka pasur një rregullim të efektshëm që t’i mundësonte asaj zbatimin e të drejtës së saj për kompensim të njohur në bazë të një vendimi gjyqësor të formës së prerë.

86. Për këtë arsye, ka pasur një shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 të Konventës. Rrjedhimisht, Gjykata rrëzon kundërshtimin e qeverisë se kërkuarësja nuk ka konsumuar të gjitha rregullimet e brendshme në fuqi.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT 1 TË KONVENTËS

87. Kërkuarësja ka pretenduar se mospagimi i kompensimit të saj, siç interpretohet në vendimin e datës 18 shkurt 2005, përmbante një shkelje të nenit 1 të protokollit 1, i cili parashikon:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtë të gëzojë i pashqetësuar zotërimet e tij. Askujt nuk mund t’i hiqen zotërimet e tij, përveçse për interesa publike dhe duke iu nënshtruar kushteve të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Sidoqoftë, dispozitat procedurale nuk cenojnë në asnjë mënyrë të drejtën e Shtetit për zbatimin e ligjeve të tilla, kur e sheh të nevojshme për të kontrolluar përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm për të siguruar pagimin e tatimeve apo të kontributeve të tjera ose penalizimeve.”

A. Pranimi

88. Gjykata vlerëson se ankimi në bazë të këtij kreu është e bazuar në kuptimin e nenit 35 §3 të Konventës. Gjykata gjithashtu gjen se nuk janë krijuar baza të tjera për deklarimin e kësaj pjese të kërkesës si të papranueshme, prandaj ajo e deklaroi atë të pranueshme.

B. Themeli

89. Qeveria parashtroi se e drejta e kërkuar për kompensim është njohur në bazë të vendimit të datës 18 shkurt 2005. Qeveria u mbështet në një dokument i cili përshkruante procesin e kthimit dhe kompensimit të pronës. Sipas dokumentit, procesi i kthimit dhe kompensimit nuk mund të realizohej brenda natës. Vonesat që u krijuan kishin të bënin me procesin e tranzicionit, nëpër të cilin po kalonte vendi. Asnjë vonesë nuk ishte rrjedhojë e neglizhencës apo e mungesës së vullnetit nga ana e shtetit përgjegjës, por e natës komplekse të reformave të ndërmarra në fushën e pronës.

90. Kërkuarja është shprehur se ajo kishte një aset në formën e kompensimit të dhënë nëpërmjet një vendimi gjyqësor të formës së prerë. Megjithatë, gjatë të gjithë këtyre viteve, ajo nuk ka arritur të ketë zotërimin e këtij aseti për këtë shkak.

91. Gjykata thekson se një “pretendim” mund të përbëjë “një zotërim” brenda kuptimit të nenit 1 të protokollit 1 të Konventës, nëse është përcaktuar mjaftueshmërisht që të jetë i ekzekutueshëm (*shih Stran Greek Rafineritë Greke Stran dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë, vendimi gjyqësor, datë 9 dhjetor 1994, Seritë A nr.301-B, p. 84, §59*).

92. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 15 dhjetor 1999, i interpretuar nga vendimi i datës 18 shkurt 2005, i ka siguruar kërkuarja një titull ekzekutiv kompensimi në vend të kthimit të pronës.

93. Gjykata sjell në vëmendje jurisprudencën e saj se pamundësia e një kërkuar për të realizuar zbatimin e një vendimi gjyqësor të formës së prerë në favor të tij apo të saj përbën një ndërhyrje në të drejtën e gëzimit të pashqetësuar të zotërimeve, siç përcaktohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të protokollit 1 (*shih, ndër autoritetet e tjera, Burdov kundër Rusisë, nr.59498/00, §40, GJEDNJ 2002-III*).

94. Gjykata vëren se ajo tashmë ka konstatuar një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës, për shkak të moszbatimit nga ana e autoriteteve të një vendimi gjyqësor të formës së prerë për dhënie kompensimi (*shih paragrafët 72-75 më sipër*).

95. Gjykata vëren gjithashtu se ajo ka konstatuar tashmë një shkelje të së drejtës së pronësisë së kërkuar për shkak të mosdhënies së kompensimit që rrjedh nga një vendim gjyqësor i formës së prerë në çështjet “Beshiri e të tjerët kundër Shqipërisë”, cituar më sipër, §§95-103; “Driza”, cituar më sipër, §§101-109; dhe “Vrioni e të tjerët kundër Shqipërisë dhe Italisë”, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§71-77, datë 29 shtator 2009. Gjykata nuk sheh ndonjë arsye tjetër për të arritur në një konkluzion të ndryshëm në rrethanat e rastit konkret.

96. Kështu, ka pasur një shkelje të nenit 1 të protokollit 1 të Konventës.

IV. ZBATIMI I NENEVE 46 DHE 41 TË KONVENTËS

A. Neni 46 i Konventës

97. Gjykata vëren se në rastin konkret, ajo ka identifikuar të meta të kuadrit rregullator Shqiptar për sa i përket mungesës së mjeteve për të garantuar zbatimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë për dhënie kompensimi në këmbim të kthimit të pronës. Të meta të tilla duhen trajtuar si një çështje urgjente duke pasur parasysh numrin e personave që ndodhen në situatën e kërkuar dhe objektin për kërkesa të tjera drejtuar Gjykatës që ngrenë të njëjtat çështje (*shih Driza, cituar më sipër, §122*).

98. Teksa shteti përgjegjës është i lirë të zgjidhë mjetet me të cilat ai do të përmbushë detyrimet e tij ligjore në bazë të nenit 46 të Konventës, me kusht që mjete të tilla të jenë në përputhje me konkluzionet e përshkruara në vendimin gjyqësor të Gjykatës (*shih Burdov kundër Rusisë*) (nr.2), cituar më sipër, §136), Gjykata vlerëson se kërkohen padyshim masa të përgjithshme në nivel nacional për ekzekutimin e vendimit konkret gjyqësor.

99. Gjykata vëren se problemet në themel të shkeljeve të nenit 6, nenit 13 në lidhje me nenin 6 dhe të nenit 1 të protokollit 1 të Konventës që janë gjetur në këtë rast janë komplekse dhe strukturale. Ato kërkojnë miratimin dhe zbatimin e masave të një karakteri legjislativ dhe administrativ, duke përfshirë autoritete të ndryshme. Gjykata vlerëson se shteti i paditur duhet të marrë masa të mjaftueshme legjislative, administrative dhe financiare për të siguruar dhënien e kompensimit, pa vonesa të paligjshme, të urdhëruar nga një vendim gjyqësor i formës së prerë në vend të kthimit të pronës. Shteti i paditur duhet, për shembull, të caktojë një organ kompetent zbatimi, të sigurojë burime të mjaftueshme njerëzore dhe materiale, të krijojë rregulla procedurale të qarta dhe të thjeshtëzuara për mbledhjen e kërkesave, të përcaktojë afate kohore realiste dhe të detyrueshme për përpunimin dhe zbatimin e tyre, të alokojë fondet e nevojshme buxhetore, dhe të heqë të gjitha pengesat, me qëllim që të sigurojë një dhënie të shpejtë të kompensimit financiar apo në natyrë, duke mbajtur parasysh parimet e vendosura në jurisprudencën e Gjykatës.

100. Gjykata sjell në vëmendje që është shumë e rëndësishme që një vendim gjykate kundër shtetit, që ka marrë fuqinë e gjësë së gjykuar-*res judicata*, duhet zbatuar pa asnjë vonesë të paligjshme. Kërkuesit nuk i duhet kërkuar që të mbajë barrën e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore të gjësë së gjykuar-*res judicata* që janë dhënë në favor të tij kundër shtetit (shih, me ndryshimet e nevojshme të bëra, “Metaxas kundër Greqisë”, nr.8415/02, §49, 27 maj 2004). Moszbatimi nga ana e shtetit e vendimeve gjyqësore të gjësë së gjykuar-*res judicata* minon besim publik te sistemi gjyqësor dhe respektin për sundimin e ligjit, i cili është një ndër parimet themelore të shoqërisë demokratike dhe një element i qenësishëm në të gjithë nenet e Konventës (*shih, me ndryshimet e nevojshme të bëra, “Stere dhe të tjerët kundër Rumanisë”, nr. 25632/02, §53, 23 shkurt 2006*).

B. Neni 41 i Konventës

101. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Nëse Gjykata gjen se ka pasur një shkelje të Konventës apo të protokollit dhe, nëse e drejta ndërkombëtare për Palët e Larta Kontaktuese në fjalë lejon që të bëhet vetëm rregullim i pjesshëm, Gjykata siguron, nëse është e nevojshme, kompensim të drejtë të palës së dëmtuar”.

102. Kërkuesja nuk ka specifikuar një pretendim total në lidhje me dëmin monetar. Ajo ka pretenduar se zotëronte një të njëzetën e pronës dhe kërkoi kompensim për 525 m². Ajo tha se çmimi mesatar i tokës shkonte nga 550 dhe 700 Euro për metër katror, ndërkohë që çmimi i trullit që i përkiste farmacisë ishte ndërmjet 2,500 dhe 3,000 Euro. Ajo kërkoi gjithashtu edhe 100,000 Euro në lidhje me vlerën e ndërtesës së farmacisë. Ajo nuk paraqiti ndonjë pretendim për sa i takon dëmit jomonetar.

103. Qeveria rrëzoi pretendimet e kërkueses.

104. Gjykata vlerëson se Çështja “e zbatimit të nenit 41 nuk është gati për vendim. Prandaj, Çështja “duhet rezervuar dhe duhet fiksuar procedura e mëtejshme me kujdesin e duhur ndaj mundësisë së arritjes së marrëveshjes ndërmjet Qeverisë Shqiptare dhe kërkueses.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

1. I bashkohet themelit të kundërshtimit paraprak të Qeverisë lidhur me moskonsumimin nga ana e kërkueses e rregullimeve të brendshme në funksion të vendimit të datës 15 dhjetor 1999, i interpretuar nga vendimi i datës 18 shkurt 2005.

2. E deklaroi ankesën lidhur me padrejtësinë e procedurave sipas nenit 6 §1 të papranueshme dhe pjesën tjetër të kërkesës së pranueshme.

3. Shprehet se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me moszbatimin e vendimit të 15 dhjetor 1999, i interpretuar nga vendimi i datës 18 shkurt 2005.

4. Shprehet se ka pasur shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 §1 të Konventës dhe rrjedhimisht rrëzon kundërshtimin paraprak të sipërpërmendur të Qeverisë.

5. Shprehet se ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

6. Shprehet se Çështja “e zbatimit të nenit 41 nuk është gati për vendim.

Prandaj:

a) Rezervon çështjen në fjalë në tërësi.

b) Fton Qeverinë dhe kërkuuesen që të dorëzojnë, brenda tre muajsh nga data në të cilën vendimi i gjykatës merr formë të prerë në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, vërejtjet e tyre me shkrim për çështjen dhe, në mënyrë të veçantë, të njoftojnë Gjykatën për çdo marrëveshje që ata mund të arrijnë.

c) Rezervon procedurën e mëtejshme dhe i delegon Kryetarit të Dhomës kompetencën që të rregullojë të njëjtën, nëse është nevoja.

Realizuar në anglisht dhe njoftuar me shkrim më datën 8 mars 2011, në zbatim të nenit 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Lawrence Early
Protokollues

Nicolas Bratza
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
“VIOLETA RIZI KUNDËR SHQIPËRISË”¹⁵

Aplikimi nr.4921/06

VENDIM

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur më 8 nëntor 2011, në një dhomë të përbërë nga:

Lech Gralicki, president

David Thór Björgvinsson

Päivi Hirvelä

George Nicolaou

Ledi Bianku

Zdravka Kalaydjieva

Vincent A. De Gaetano, gjykatës

dhe Lawrence Early, sekretar i seksionit,

Duke marrë parasysh aplikimin e mësipërm, të paraqitur më 10 nëntor 2006,

Duke marrë parasysh vërejtjet e paraqitura nga Qeveria e paditur, si edhe vërejtjet e dorëzuara si kundërpërgjigje ndaj të parave nga aplikuesja,

Pasi ka shqyrtuar çështjen, vendos si më poshtë:

FAKTET

1. Aplikuesja, znj. Violeta Ngjela, lindur Rizi, është shtetase shqiptare, e lindur në vitin 1938 dhe jeton në Durrës. Ajo u përfaqësua përpara gjykatës nga z. E. Todhe, një avokat, i cili e ushtron profesionin në Durrës. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u prezantua nga përfaqësuesja e atëhershme e saj, znj. E. Hajro nga Zyra e Avokatit të Shtetit.

A. Rrethanat e çështjes

2. Faktet e çështjes, siç u parashtuan nga palët, mund të përmbliidhen si më poshtë.

3. Më 22 korrik 1993, Gjykata e Rrethit të Durrësit (Gjykata e Rrethit) i njohu aplikueses të drejtat e pronësisë nga ana e babait mbi një sipërfaqe toke me përmasat 520 m² të pozicionuar në qytetin e Durrësit (vendim vërtetim fakti). Në një datë të papërcaktuar, një ndërtesë gjashtëkatëshe u ndërtua mbi atë sipërfaqe toke, duke përfshirë bar-restorant “Primavera”, të ndodhur në katin përldhës.

4. Në një datë të papërcaktuar, presidenti i atëhershëm i Gjykatës së Kasacionit bëri një kërkesë për rishikim të vendimit të datës 22 korrik 1993. Më 18 nëntor 1994, Gjykata e Kasacionit vendosi ta hedhë poshtë atë vendim me arsyen se gjykata më e ulët nuk kishte realizuar një hetim të detajuar dhe e rihapi çështjen për një ekzaminim të ri. Më 17 janar 1995, pas një kërkesë për interpretim, Gjykata e atëhershme e Kasacionit arriti në përfundimin se vendimi i saj i datës 18 nëntor 1994 nuk kishte pasur ndonjë efekt në rezultatin e procedurave të përcaktuara nga gjykata e rrethit në vendimin e datës 5 maj 1994 (shiko më poshtë paragrafin 7).

5. Më vonë, procedurat e ridëgjimit u shtynë nga gjykata e rrethit në një datë të papërcaktuar, duke qenë se edhe vetë aplikuesja e humbi interesin për çështjen.

1. Procedurat për rikthim të pronës palëve të treta (Ks-të)

6. Më 1 prill 1994, Komisioni i Durrësit për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave – “Komisioni”, i njohu Ks-ve (palët e treta) titullin e trashëguar të pronësisë mbi një hapësirë toke me përmasat 1,830 m² (vendimi nr.1 i Komisionit), duke përfshirë edhe të drejtën për refuzimin e parë që iu ishte bërë për mjediset e bar-restorant “Primavera”.

¹⁵ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 78*. Tiranë, 2012. f.3

7. Në një datë të papërcaktuar, Ks-të i kërkuan Gjykatës së Rrethit t'ia njihnin të drejtën e pronësisë mbi hapësirën e tokës në të cilën ishte ndërtuar "Primavera". Më 5 maj 1994, Gjykata e Rrethit, duke u mbështetur në vendimin e saj të datës 22 korrik 1993 (shiko paragrafin 3 më sipër), nuk e pranoi kërkesën e tyre. Ajo e anuloi vendimin nr.1 të Komisionit dhe i njohu aplikueses dhe fëmijëve të saj të drejtat e pronësisë mbi tokën prej 520 m². Në një datë të papërcaktuar, Ks-të apeluan.

8. Më 16 shtator 1994, Gjykata e Apelit Durrës mbështeti vendimin e Gjykatës së Rrethit duke i njohur të drejtën e pronësisë aplikueses dhe fëmijëve të saj mbi sipërfaqen prej 520 m². Megjithatë, ajo e hodhi atë pjesë të vendimit të Gjykatës së Rrethit, i cili kishte anuluar vendimin nr.1 të Komisionit, duke qenë se Komisioni nuk ishte ftuar si palë gjatë proceduarve. Në një datë të papërcaktuar, Ks-të apeluan në Gjykatën e Kasacionit.

9. Më 22 nëntor 1994, Gjykata e Kasacionit hodhi poshtë vendimet e të dyja gjykatave më të ulëta. Duke gjykuar në bazë të fakteve, ajo nuk i pranoi ankesat e Ks-ve duke iu referuar tërheqjes së tyre nga çështja. Kështu, hyri në fuqi vendimi i Komisionit i datës 1 prill 1994.

2. Procedurat për kthimin e tokës aplikuesit

10. Duke interpretuar vendimin e Gjykatës së Kasacionit të datës 22 nëntor 1994, i cili i njihte aplikueses dhe fëmijëve të saj të drejtën e pronësisë së trashëguar për sipërfaqen e tokës më 2 shkurt 1995 Komisioni i njohu aplikueses dhe fëmijëve të saj sipërfaqen e tokës prej 520 m² (vendimi nr.2 i Komisionit), duke përfshirë të drejtën e refuzimit të parë për sa kishte të bënte me ambientet e "Primavera-s". Më 21 shkurt 1995, fëmijët e aplikueses ia dhuruan pjesët e tyre të barabarta aplikueses, me anë të një kontrate dhurimi.

11. Më 11 shkurt 1995, u realizua një kontratë shitjeje midis një kompanie shtetërore, NTUS, Agjencia Kombëtare e Privatizimit (AKP) dhe aplikueses ku kjo e fundit kërkoi 1,607,310 lekë shqiptare për ambientet e "Primavera-s".

12. Gjithashtu, aplikuesja u pajis me një certifikatë regjistrimi të pronësisë (nr.6085) pranë zyrës për regjistrimin e pronave të patundshme, më 21 shkurt 1995.

3. Procedurat në lidhje me vlefshmërinë e vendimit nr.2 të Komisionit dhe kontratës së shitjes

13. Më 18 nëntor 1995, Ks-të dorëzuan një ankesë në Gjykatën e Rrethit, ku kërkonin anulimin e vendimit nr.2 të Komisionit. Sipas dosjes, rezulton se aplikuesja nuk ishte palë në këto procedura.

14. Më 16 nëntor 1995, Gjykata e Rrethit e anuloi vendimin nr.2 të Komisionit. Sipas vendimit të Gjykatës së Kasacionit të datës 22 nëntor 1994 (shiko më sipër paragrafin 9), u arrit në përfundimin se vendimi nr.2 i Komisionit ishte lëshuar në shkelje të ligjit, duke thyer të drejtën për pronësi të aplikueses. Më tej Gjykata e Rrethit vuri në dukje se, përderisa aplikuesja nuk kishte ndjekur aplikimin pas shtyrjes së çështjes së saj, sipas vendimit të Gjykatës së Kasacionit të datës 18 nëntor 1994 (shiko më sipër paragrafin 4), vetë Gjykata e Rrethit refuzoi t'i ndiqte procedurat.

Ky vendim u bë i formës së prerë për deri sa asnjë apelim nuk u arkivua kundër tij.

15. Duke qenë se vendimi nr.2 i Komisionit u shpall i pavlefshëm, më 3 prill 1996, AKP-ja dhe Ks-të paraqitën një ankesë në Gjykatën e Rrethit kundër kontratës së shitjes, duke pretenduar se ajo ishte e pavlefshme.

16. Më 2 tetor 1997, Gjykata e Rrethit të Kavajës e anuloi kontratën e shitjes, duke u mbështetur mbi të njëjtin arsyetim dhe mbi vendimin e datës 16 tetor 1995 (shiko më sipër paragrafin 14). Ajo vendosi se shuma e paguar, e indeksuar për të marrë parasysh inflacionin, duhej t'i kthehej aplikueses. Më 13 tetor 1997, aplikuesja apeloj.

17. Më 20 maj 1998, Gjykata e Apelit e Tiranës e rrëzoi vendimin e Gjykatës së Rrethit të Kavajës dhe e paraqiti çështjen për t'u riekzaminuar nga një formacion tjetër i po asaj gjykate, duke deklaruar si më poshtë:

"Gjatë riekzaminimit të çështjes, Gjykata e Rrethit duhet të marrë në konsideratë çdo dyzim të

sipërfaqeve të tokës të përcaktuar nga vendimet e Komisionit... Gjykata e Rrethit duhet të identifikojë saktë palët, të thërrasë Komisionin dhe të organizojë një studim topografik për të hetuar dhe për të sqaruar çështjen e mësipërme.”

18. Më 7 prill 2000, Gjykata e Rrethit Durrës e deklaroi vendimin nr.2 të Komisionit të pavlefshëm. Ajo deklaroi si të pavlefshme edhe kontratën e shitjes dhe urdhëroi AKP-në të rimbursonte shumën e paguar nga aplikuesja, e indeksuar për të pasur parasysh inflacionin. Aplikuesja apeloj në një datë të papërcaktuar.

19. Më 29 qershor 2000, Gjykata e Apelit Durrës (Gjykata e Apelit) e shfuqizoi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ajo konkludoi se vendimi nr.2 i Komisionit ishte ende në fuqi për deri sa nuk ishte kundërshtuar në gjykatat vendase. Asnjë vërejtje nuk u bë në lidhje me vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 16 tetor 1995 (shiko më sipër paragrafin 14). Procedurat e iniciuara nga Ks-të u hodhën poshtë. Në një datë të papërcaktuar, Ks-të apeluan në Gjykatën e Lartë.

20. Më 22 nëntor 2001, Gjykata e Lartë e hodhi poshtë vendimin e Gjykatës së Apelit dhe e shtyu çështjen për riezaminim. Ajo konkludoi se Gjykata e Apelit nuk kishte marrë parasysh të gjitha ankesat e Ks-ve.

21. Më 7 tetor 2002, Gjykata e Apelit mbështeti vendimin e Gjykatës së Rrethit Durrës së datës 7 prill 2000. Ajo arriti në përfundimin, *inter alia*, si më poshtë:

“Gjykata e Kasacionit me një vendim... në 1996 ... bëri një interpretim të vendimit ... më 22 nëntor 1994. Sipas interpretimit të saj, tërheqja e palëve paditëse [Ks-ve] erdhi si rezultat i deklarimit të tyre si pronarë të hapësirës së tokës, sipas vendimit të Komisionit të datës 1 prill 1994 (vendimi nr.1 i Komisionit).

Vendimi i Gjykatës së Kasacionit, i datës 22 nëntor 1994 nuk ia njohu të akuzuarës (pra, aplikueses) të drejtën e pronës duke bërë që mungesa e kësaj të drejte të mos i shërbente si titull pronësie në bazë të së cilit do të mund të vepronte Komisioni.

E akuzuara argumentoi se titulli i saj i pronësisë bazohej në vendimin e Gjykatës së Rrethit, të datës 22 korrik 1993. Megjithatë, ky vendim u rrëzua nga vendimi i Gjykatës së Kasacionit, i datës 18 nëntor 1994.”

22. Më 11 nëntor 2002, aplikuesja apeloj në Gjykatën e Lartë.

23. Më 1 korrik 2004, Gjykata e Lartë e mbështeti vendimin me shumicë votash. Ajo konfirmoi se aplikueses nuk i ishte njohur e drejta për pronësi, duke konkluduar se Komisioni jo vetëm kishte bërë shkelje procedurale duke ia kaluar të drejtën e pronës aplikueses, por gjithashtu, kishte keqinterpretuar të dhënat e çështjes së aplikueses. Gjykata e Lartë urdhëroi që shumën e paguar nga aplikuesja të rimbursohet sipas kushteve të vendimit të Gjykatës së Rrethit Durrës, të datës 7 prill 2000. Më 28 janar 2005 aplikuesja dorëzoi një ankesë kushtetucionale në Gjykatën Kushtetuese.

24. Më 7 shkurt 2005, Gjykata Kushtetuese e deklaroi si të papranueshme ankesën e aplikueses, duke konkluduar se ajo nuk paraqiste ndonjë shkelje të së drejtës për t’u ndjekur në një seancë gjyqësore.

Procedurat në lidhje me zbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë të vitit 2004

25. Më 24 tetor 2005, AKP-ja urdhëroi që shumën prej 1,607,310 t’i kthehej aplikueses sipas vendimit të Gjykatës së Lartë të vitit 2004.

26. Më 10 mars 2011, aplikuesja informoi Gjykatën me shkrim se vendimi ishte zbatuar në një datë të papërcaktuar. Aplikuesja nuk paraqiti dokumente mbështetëse, pavarësisht kërkesës së sekretarisë në letrën e datës 18 shkurt 2011 për t’i paraqitur këto dokumente.

4. Procedurat në lidhje me kërkesën për rishikim përpara Gjykatës së Lartë

27. Më 11 prill 2005, aplikuesja paraqiti kërkesën përpara Gjykatës së Lartë për rishikim të vendimit të saj, të datës 1 korrik 2004 në bazë të të dhënave dhe fakteve të reja. Ajo, me anë të një letre në Ministrinë e Rregullimit të Territorit dhe të Turizmit, u ankua, *inter alia*, se dy nga tre ekspertët të cilët kishin përgatitur raportin e ekspertëve nuk ishin licencuar nga autoritetet.

28. Më 28 nëntor 2005, Gjykata e Lartë nuk e pranoi aplikimin. Ajo iu referua vendimeve të

mëparshme të gjykatës, mori parasysh arsyet për kërkesën e aplikueses për rishikim dhe konkludoi se kërkesa nuk përputhej me nenin 494 të Kodit të Procedurës Civile (*shiko më poshtë "Ligjin përkatës vendas"*). Gjykatësi N.K., i cili kishte qenë pjesë e shumicës e cila kishte marrë vendimin kundër aplikueses në vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 1 korrik 2004, ishte anëtar i bankës.

29. Më 6 mars 2006, aplikuesja bëri apelim kushtetucional.

30. Në një datë të papërcaktuar, aplikuesja e ribëri përsëri kërkesën e saj për rishikim.

31. Më 24 mars 2006, Gjykata e Lartë e hodhi poshtë atë duke e vlerësuar si tërësisht të njëjtë me kërkesën e mëparshme.

32. Më 27 shtator 2006, Gjykata Kushtetuese e deklaroi të papranueshme kërkesën e aplikueses, duke konkluduar se çështjet e ngritura ishin pjesë e juridiksionit të gjykatave më të ulëta.

5. Informacion shtesë

33. Me anë të një letre të datës 1 nëntor 2007, aplikuesja informoi sekretarinë se ajo kishte hapur procedura kundër AKP-së për rimbursim të shpenzimeve të bëra për mirëmbajtjen dhe rinovimin e bar-restorant "Primavera".

34. Më 16 qershor 2006 dhe më 20 dhjetor 2007, Gjykata e Rrethit dhe Gjykata e Apelit, respektivisht, morën vendim në favor të aplikueses. Palët nuk kanë sjellë kopje të vendimeve të gjykatave. Megjithatë, një apelim në Gjykatën e Lartë është ende në proces.

B. Ligji përkatës vendas

1. Kushtetuta

35. Pjesët përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë pohojnë si më poshtë:

"Neni 42 §2

Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj."

"Neni 131

Gjykata Kushtetuese vendos për: ... (f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave."

"Neni 142 §3

Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore."

2. Kodi i Procedurës Civile (KPC)

36. Nenet 494-502 të KPC-së përcaktojnë rishikimin e vendimeve të gjykatës. Neni 494 parashikon që rishikimi i vendimit final mund të ndodhë, *inter alia*, kur: (a) zbulohen rrethana të reja ose të dhëna të reja me shkrim, të cilat janë të rëndësishme për çështjen, dhe që nuk janë bërë të njohura për palën përkatëse gjatë procedurave; ose (b) provohet se deklaratimet e dëshmitarëve ose opinionet e ekspertëve në të cilat është bazuar vendimi kanë qenë false.

37. Sipas nenit 496 të KPC-së, kërkesa për rishikim paraqitet brenda 30 ditëve që prej ditës në të cilën pala e cila bën kërkesën ka pasur dijeni për të dhënat që mundësojnë rishikimin, dhe, në çdo rast, jo më vonë se një vit prej ditës në të cilën të dhënat që mundësojnë rishikimin kanë dalë në dritë. Neni 498 i KPC-së pohon se vendimi për mospranimin e kërkesës për rishikim merret nga Gjykata e Lartë pa praninë e palëve.

ANKESAT

38. Aplikuesja bëri një sërë kërkesash në bazë të nenit 6 §1 të Konventës. Fillimisht ajo u ankua se vlefshmëria e vendimit nr.2 të Komisionit dhe kontrata e shitjes ishin të padrejta, duke qenë se gjykatat vendase kishin bërë një vlerësim të gabuar të të dhënave. Më tej ajo vijoi duke pretenduar se vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 11 nëntor 2005, i mungonin arsyetimet e duhura. Gjithashtu, ajo u ankua për mungesë paanshmërie të bankës së Gjykatës së Lartë të datës 11 nëntor 2005, duke iu referuar prezencës së gjykatësit N.K., i cili kishte refuzuar më parë apelimin e saj të datës 1 korrik 2004.

39. Më 14 shkurt 2008, kur presidenti i seksionit të katërt i kushtoi vëmendje aplikimit të Qeverisë së paditur, ai gjithashtu vendosi, *prioprio motu*, t'i kushtojë vëmendje edhe ankimit për moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 1 korrik 2004.

40. Aplikuesja u ankua se padrejtësia e procedurave në lidhje me vlefshmërinë e kontratës së shitjes kishte çuar drejt shkeljes të së drejtës së saj për pronësi për sa kishte të bënte me ambientet e bar-restorant "Primavera", sipas nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës. Ajo insistoi që t'i rikthehej sipërfaqja e tokës prej 520 m².

LIGJI

A. Neni 6 §1: Ankesat

1. Për sa ka të bëjë me pretendimin për padrejtësi gjatë procedurave mbi vlefshmërinë e vendimit nr.2 të Komisionit dhe të kontratës së shitjes

41. Neni 6 §1 i Konventës, për sa ka të bëjë me çështjen, pohon si më poshtë:

"Në përcaktimin e të drejtave të tij civile dhe të detyrimeve të tij ...çdo individ ka të drejtën për një seancë ...të drejtë ... nga [një] ... gjykatë ..."

42. Gjykata përsërit se në përputhje me nenin 35 §1 të Konventës, ajo e ekzaminon një ankesë nëse "të gjitha mjetet vendase janë konsumuar" dhe nëse ajo është dorëzuar "brenda një periudhe prej gjashtë muajsh prej datës në të cilën është marrë vendimi final". Gjykata e pranon aplikimin e vendimit gjashtëmuor edhe në mungesë të kundërshtimit përkatës nga Qeveria (*shiko "Belaousof dhe të tjerët kundër Greqisë"*, nr.66296/01, §38, 27 maj 2004; *"Miroshnik kundër Ukrainës"*, nr.75804/01, §55, 27 nëntor 2008; dhe *"Toner kundër Mbretërisë së Bashkuar"* (vendim), nr.8195/08, 15 shkurt 2011).

43. Në lidhje me këtë situatë Gjykata përsërit se neni 35 §1 i Konventës kërkon që mjetet e vetme për t'u konsumuar janë ato të cilat janë të disponueshme dhe të mjaftueshme për të ofruar ndreqje të shkeljeve të pretenduara. Megjithatë, një aplikues nuk është i detyruar të mbështetet në mjete të cilat nuk janë të përshtatshme ose të efektshme (*shiko midis autoriteteve të tjera, "Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë"*, 16 shtator 1996, §§65-67, *Raportet e Gjykimeve dhe të vendimeve 1996-IV*; *"Selmouni kundër Francës"* [GC], nr.25803/94, §74, ECHR 1999-V; dhe *"Demopoulos dhe të tjerët kundër Turqisë"* (vendim) nr.46113/99, 3843/02, 1375/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 dhe 21819/04, §70, ECHR 2010-...). Kështu, nëse asnjë mjet efektiv nuk është i disponueshëm për aplikuesin, kufiri kohor përfundon gjashtë muaj pas datës së akteve apo masave për të cilat ai ankohet, ose pas datës së njoftimit të atij akti apo efekteve dhe ndikimeve të tij mbi aplikuesin (*shiko "Younger kundër Mbretërisë së Bashkuar"* (vendim), nr.57420/00, ECHR 2003-I; dhe *"Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë"* [GC], nr.16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 dhe 16073/90, §157, ECHR 2009-...). Ndjekja e kompensimeve të cilat nuk përmbushin kërkesat e nenit 35 §1 nuk do të merren në konsideratë nga Gjykata për të vendosur datën finale ose për të llogaritur fillimin për ushtrimin e vendimit gjashtëmuor (*shiko "Prystavska kundër Ukrainës"* (vendim), nr.21287/02, 17 dhjetor 2002; dhe *"Sapeyan kundër Armenisë"*, nr.35738/03, §21, 13 janar 2009).

44. Si rregull i përgjithshëm, Gjykata e pezullon çështjen ligjore nëse një aplikim për rigjykim, ose për rihapje, apo kërkesa të ngjashme të jashtëzakonshme nuk kanë marrë në konsideratë nenin 35 §1 të Konventës (*shiko, për shembull, "Denisov kundër Rusisë"* (vendim), nr.33408/03, 6 maj 2004; *"Williams kundër Mbretërisë së Bashkuar"* (vendim), nr.32567/06, 17 shkurt 2009; dhe *"Laska dhe Lika kundër Shqipërisë"*, nr.12315/04 dhe 17605/04, §§50-51, 20 prill 2010). Në po të njëjtën mënyrë, kompensimet të cilat nuk kanë limite kohore të përcaktuara, duke krijuar në këtë mënyrë pasiguri dhe duke e bërë të pavlefshëm vendimin gjashtëmuor të nenit 35 §1 të Konventës, nuk janë kompensime të efektshme sipas nenit 35 §1 (*shiko Denisov, cituar më sipër; "Galstyan kundër Armenisë"*, nr.26986/03, §39, 15 nëntor 2007; *Williams, cituar më sipër; dhe "Tucka kundër Mbretërisë së Bashkuar"* (vendim), nr.34586/10, 18 janar 2011). Veçanërisht, gjykata vëren se ajo vazhdimisht nuk i ka pranuar aplikimet në të cilat aplikuesit i kanë paraqitur ankesat e tyre brenda gjashtë muajve nga vendimet, duke mos i pranuar kërkesat e tyre për të rihapur procedurat, për arsye se vendime të tilla nuk do të mund të konsideroheshin "vendime finale" sipas nenit 35 §1 të Konventës (*shiko, midis autoriteteve të tjera, "Kolu kundër Finlandës"* (vendim), nr.56463/10, 3 maj 2011;

“Berdzenishvili kundër Rusisë” (vendim), nr.31697/03, ECHR 2004-II; “Riedl-Riedenstein dhe të tjerët kundër Gjermanisë” (vendim), nr.48662/99, 22 janar 2002; dhe “Babinsky kundër Sllovakisë” (vendim), nr.35833/97, 11 janar 2000).

45. Gjykata vëren se procedurat, të cilat ndeshën kundërshtime, përfunduan më 7 shkurt 2005. Në vijim, aplikuesja paraqiti dy kërkesa për rishikim, të cilat u kundërshtuan më 27 shtator 2006. Në bazë të normave të legjislacionit përkatës, dhe veçanërisht në bazë të parashikimeve të KPC-së, është i qartë fakti se ekzaminimi dhe rezultati i rishikimit të një vendimi final të gjykatës është në varësi të vullnetit të Gjykatës së Lartë. Në rastin konkret, Gjykata e Lartë arriti në përfundimin se kërkesa e aplikueses nuk respektonte atë çka parashikohej në nenin 494 të KPC-së.

46. Në vijim, Gjykata arrin në përfundimin se vendimi “final” në çështjen konkrete ishte vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 7 shkurt 2005. Megjithatë, aplikimi aktual u paraqit në Gjykatë më 10 nëntor 2006, në një periudhë kohore për më shumë se gjashtë muaj që prej datës së vendimit të Gjykatës Kushtetuese. Përpjekjet e pasuksesshme të aplikueses për rishikim të vendimit final nuk mund ta sjellin ankesën brenda limitit kohor gjashtëmuajor, siç parashikohet në nenin 35 §1. Në vijim, rezulton se kërkesa është paraqitur jashtë afatit kohor dhe sipas nenit 35 §§1 dhe 4 të konventës ajo nuk duhet të pranohet.

2. Për sa ka ta bëjë me pretendimin me trajtimin e padrejtë të procedurave të rishikimit

47. Gjykata përsërit faktin se Konventa nuk i detyron shtetet që t’iu ofrojnë individëve mundësinë e rihapjes së çështjes së tyre pasi vendimi është bërë i formës së prerë. Më tej, neni 6 nuk garanton të drejtën për të rihapur procedurat të cilat janë mbyllur nga një vendim i formës së prerë (*shiko, midis të tjerëve, Kolu, cituar më sipër; “Schelling kundër Austrisë” (nr.2) (vendim), nr.46128/07, 16 shtator 2010; “Steck-Risch dhe të tjerët kundër Litenshtajnit” (vendim), nr.29061/08, 11 maj 2010; “Mumladze kundër Gjergjisë”, nr.30097/03, §35, 8 janar 2008; kerabaso “San Leonard Band Club kundër Maltës”, nr.77562/01, §§40-48, ECHR 2004-IX). Pas konfirmimit të rihapjes së çështjes, vetëm procedurat e reja mund të merren parasysh për sa ka të bëjë me përcaktimin “e të drejtave civile dhe të detyrimeve” ose të “një akuze penale” (*shiko, për shembull, “Aleksyenko kundër Rusisë”, nr.74266/01, §55, 6 korrik 2009; “Zasurtsev kundër Rusisë”, nr. 67051/01, §62, 27 prill 2006; “Vanyan kundër Rusisë”, nr.53203/99, §56, 15 dhjetor 2005; dhe “Kaisti kundër Finlandës” (vendim), nr.70313/01, 14 shtator 2004).**

48. Në rastin konkret, kërkesat e aplikueses për rishikim nuk u pranuan nga gjykatat vendase. Për këtë arsye, ato nuk u interesuan për përcaktimin e “të drejtave civile dhe të detyrimeve” apo të një “çështje penale” (*shiko “Rudan kundër Kroacisë” (vendim), nr.45943/99, 13 shtator 2001; dhe “Erdeмли kundër Turqisë” (vendim), nr.33412/03, 5 shkurt 2004).* Kjo pjesë e aplikimit nuk përputhet *ratione materiae* me parashikimet e Konventës dhe duhet të kundërshtohet në bazë të nenit 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

3. Për sa ka të bëjë me moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë, të datës 1 korrik 2004

49. Aplikuesja nuk u ankua për moshyrjen në fuqi të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 1 korrik 2004. Megjithatë, Gjykata vendosi me mocionin e saj të bënte me dijeni për këtë çështje qeverinë përkatëse dhe të ekzaminonte ankesën në bazë të nenit 6 §1 të Konventës.

50. Gjykata vëren se më 18 shkurt 2011, Sekretaria i kërkoi aplikueses të konfirmonte nëse vendimi i Gjykatës së Lartë ishte zbatuar. Më 10 mars 2011 aplikuesja informoi me shkrim Gjykatën se ajo e kishte tërhequr shumën që i ishte përcaktuar në një datë të papërcaktuar. Nuk u dorëzuan dokumentet përkatëse, që mbështesin këtë pohim.

51. Për sa ka të bëjë me informacionin në paragrafin e mësipërm, Gjykata shpall vendimin se vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 1 korrik 2004 u zbatua në një datë të papërcaktuar. Në mungesë të ndonjë kërkesë tjetër nga ana e aplikueses, Gjykata vendos se kjo ankesë nuk ka baza për t’u diskutuar. Për këtë arsye, ajo duhet të hidhet poshtë, pasi nuk përputhet me nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

B. Neni 1 i protokollit nr.1 ankesa

52. Aplikuesja u ankua, *inter alia*, se natyra e padrejtë e procedurave që kanë të bëjnë me vlefshmërinë e kontratës së shitjes, ka çuar në shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1. Ajo insiston

për t'iu rikthyer hapësira e tokës me sipërfaqe 520 m².

53. Neni 1 i protokollit nr.1 pohon si më poshtë:

“Çdo individ ligjor ka të drejtën për të shijuar i qetë pasuritë e tij. Asnjërit nuk do t'i privohet e drejta e tij për pronësi, vetëm në raste të interesave publikë dhe të kushteve të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të ligjit ndërkombëtar.

Megjithatë, parashikimet e mësipërme nuk do të dobësojnë të drejtën e një shteti për të zbatuar ligje të tilla, për aq kohë sa vlerësohet i nevojshëm kontrolli mbi përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagesën e taksave ose kontributeve të tjera ose të dëmeve”.

54. Në bazë të vendimeve në paragrafët e mësipërm 41-46, Gjykata vendos se ankesa është dorëzuar jashtë afatit dhe sipas nenit 35 §§1 dhe 4 të Konventës, ajo nuk mund të pranohet.

PËR KËTO ARSYE:

Gjykata e deklaroi unanimisht aplikimin të papranueshëm.

Lawrence Early
Sekretar

Lech Garlicki
President

SEKSIONI I KATËRT
VENDIM NGA
“BESNIK SHARRA KUNDËR SHQIPËRISË”¹⁶
(ankimi nr.29975/06)

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), më 6 dhjetor 2011, në cilësinë e një dhome të përbërë nga:

Lech Garlicki, kryetar

David Thór Björgvinsson

George Nicolaou

Ledi Bianku

Zdravka Kalaydjieva

Nebojla Vuëiniæ

Vincent A. de Gaetano, gjyqtarë,

dhe Fato° Araci, zëvendësregjistrues i seksionit,

Duke marrë në konsideratë ankimin e mësipërm të depozituar më 19 korrik 2006,

Duke marrë në konsideratë vëzhgimet e paraqitura nga Qeveria e paditur dhe vëzhgimet në përgjigje të tyre, të paraqitura nga ankuesi,

Pas shqyrtimit të tyre, vendos si më poshtë:

FAKTET

1. Ankuesi, z. Besnik Sharra, është një shtetas belg, i cili ka lindur në 1959 dhe banon në Bruksel. Ai u përfaqësua në Gjykatë nga z. A. Hajdari, avokat që e ushtron aktivitetin e tij në Tiranë. Qeveria e Shqipërisë (Qeveria) u përfaqësua nga agjentët e saj në atë kohë, znj. S. Mëneri dhe znj. E. Hajro.

Faktet e çështjes, të parashtruara nga palët, mund të përmbledhen si më poshtë.

A. Procedimet në lidhje me kompensimin e parave të ankuesit

2. Më 7 shtator 1995, ankuesi lidhi një kontratë huaje me një shoqëri private, UCMK, nëpërmjet njërit prej aksionarëve të saj, G.M. Ai ra dakord të jepte hua shumën 250,000 dollarë amerikanë nga data 7 shtator 1995 deri në 7 dhjetor 1995, me normë interesi gjashtë për qind në muaj. Kur shoqëria nuk e përmbushi detyrimin financiar, ankuesi ngrii një padi në Gjykatën e Rrethit, Vlorë, për kompensimin e borxhit sipas kontratës së huas.

3. Më 13 gusht 1996, Gjykata e Rrethit, Vlorë, (Gjykata e Rrethit) urdhëroi UCMK-në, e cila u përfaqësua nga G.M., që të shlyente shumën e principalit, duke përfshirë interesin e shtuar. Në mungesë të një ankimi, vendimi i Gjykatës së Rrethit mori formë të prerë dhe u bë i zbatueshëm.

4. Një urdhër ekzekutimi u lëshua për zbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit më 3 shtator 1996, si rezultat i të cilit prona e UCMK-së, një fabrikë për prodhimin e llambave, u sekuestrua nga Zyra e Përmbarimit, Vlorë. Nuk ka informacion në lidhje me zhvillimet e procedimeve pas sekuestrimit.

5. Në një datë të papërcaktuar në fillim të vitit 1997, ankuesi u largua nga vendi dhe iu dha azil politik në Belgjikë. Ai nuk u kthye në Shqipëri deri në 2002.

B. Procedimet e falimentimit kundër shoqërisë private

6. Me kërkesë të aksionarëve të UCMK-së që kishin dorëzuar regjistrin më 29 shtator 1998, më 3 mars 1998 Gjykata e Rrethit shpalli hapjen e procedimeve në lidhje me UCMK-në. Duke marrë parasysh raportet dhe inspektimet e kryera nga asambleja e përgjithshme e kreditorëve, gjykata vendosi që asnjë plan riorganizimi nuk mund të konsiderohej i realizueshëm, pasi shoqëria nuk kishte mjete financiare me anë të të cilave të përmbushte kërkesat e kreditorëve të saj.

¹⁶ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 78*. Tiranë, 2012. f.10

7. Me vendimin e datës 17 prill 1998, Gjykata e Rrethit miratoi listën e kreditorëve të përgatitur nga asambleja e kreditorëve, duke përfshirë shumat e papaguara të kërkueshme. Rezultoi që aksionarët e UCMK-së kishin fshirë emrin e ankuesit nga lista e kreditorëve që ia kishin paraqitur Gjykatës së Rrethit sipas seksionit 6 të ligjit për falimentimin të vitit 1995. Si rrjedhojë, emri i ankuesit nuk u përfshi në listën e kreditorëve të miratuar nga Gjykata e Rrethit.

8. Më tej, Gjykata e Rrethit shpalli falimentimin e shoqërisë dhe i njohu kreditorët si aksionarë të pronave të saj. Ajo caktoi një administrator, i cili, së bashku me kreditorët, duhet të procedonte me vlerësimin e pronave të shoqërisë.

C. Zbatimi i vendimit të Gjykatës së Rrethit i datës 13 gusht 1996

9. Në vitin 2002, ankuesi u kthye në Shqipëri për një vizitë dhe kërkoj informacione rreth zbatimit të vendimit të Gjykatës së Rrethit. Ai u informua se asnjë nga pronat e UCMK-së nuk ishte sekuestruar në emër të tij dhe për rrjedhojë, vendimi i vitit 1996 nuk ishte zbatuar. Ankuesi u kthye në Belgjikë në një datë të papërcaktuar pa ndërmarrë asnjë veprim.

10. Në vitin 2005, ankuesi u kthye në Shqipëri dhe më 5 shtator depozitoi një kërkesë për zbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit.

11. Më 6 tetor 2005, zyra e përmbarrimit urdhëroi sekuestrimin e pronës së G.M-së, pa e përcaktuar atë.

12. Më 13 tetor 2005, prona e UCMK-së, fabrika për prodhimin e llambave, u sekuestrua.

13. Më 23 nëntor 2005 zyra e përmbarrimit u përpoq të shiste në një ankand publik fabrikën për prodhimin e llambave. Rezulton se zyra e përmbarrimit nuk ishte në dijeni të vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 17 prill 1998 në lidhje me falimentimin e shoqërisë dhe emërimin e një administratori.

14. Më 23 dhjetor 2005 një avokat dërgoi një shkresë pranë autoriteteve tatimore, Vlorë, me të cilën kërkonte informacione rreth regjistrimit të UCMK-së si subjekt tregtar. Një shënim me shkrim dore në pjesën e poshtme të djathtë tregoi se kjo shoqëri nuk ishte regjistruar pranë autoriteteve tatimore.

D. Padia e administratorit për rivendosje në afatin e ankimit

15. Në një datë të papërcaktuar, administratori depozitoi një ankim në Gjykatën e Rrethit, Vlorë, ku kërkonte rivendosje në afatin e ankimit, për t'i dhënë atij mundësinë të kundërshtonte vendimin e Gjykatës së Rrethit të 13 gushtit 1996. Administratori pohoi se nuk kishte qenë në dijeni të atij vendimi gjykatë ose të faktit që ankuesi ishte një prej kreditorëve të UCMK-së, pasi emri i ankuesit nuk përfshihej në listën e kreditorëve të përgatitur nga aksionarët e UCMK-së.

16. Me një vendim të datës 30 mars 2006, Gjykata e Rrethit miratoi padinë e administratorit për rivendosje në afatin e ankimit, në përputhje me seksionin 16 §2 të ligjit për falimentimin të vitit 1995. Pas fletëthirrjes fillestare për të marrë pjesë në procedime, Gjykata e Rrethit vazhdoi procesin në mungesë të ankuesit, sipas nenit 192 të Kodit të Procedurës Civile (KPP) pasi ai nuk ishte banues në Shqipëri. Ankuesi u informua për vendimin në një datë të papërcaktuar në 2006 dhe pretendoi se në atë kohë kishin përfunduar të gjitha afatet kohore për paraqitjen e një ankimi.

17. Më 16 maj 2006, zyra e përmbarrimit vendosi të ndërpriste zbatimin e urdhrat të ekzekutimit të 3 shtatorit 1996, me arsyetimin se lejimi i rivendosjes në afatin e ankimit në favor të administratorit, e kishte zhveshur vendimin e Gjykatës së Rrethit të vitit 1996 nga efekti i tij *res judicata*. Zyra e përmbarrimit përcaktoi se vendimi i Gjykatës së Rrethit i vitit 1996 nuk përbënte titull të zbatueshëm sipas Kodit të Procedurës Civile.

E. Procedimet e rigjykitimit

18. Më 12 prill 2006, administratori depozitoi një ankim në Gjykatën e Apelit, Vlorë (Gjykata e Apelit), duke pretenduar se kishte pasur parregullsi serioze procedurale në procedime, të cilat kishin çuar në vendimin e gjykatës të vitit 1996.

19. Pa pasur mundësinë e përcaktimit të vendndodhjes së ankuesit, me qëllim thirrjen e tij në gjykim, më 2 mars 2007 Gjykata e Apelit nxori një njoftim publik për seancën e 30 marsit 2007, sipas nenit 133 të Kodit të Procedurës Civile.

20. Më 30 mars 2007, Gjykata e Apelit vendosi të rrëzonte vendimin e Gjykatës së Rrethit të 18 marsit 1996 për shkak të parregullsive serioze procedurale. Ajo konstatoi se Gjykata e Rrethit nuk kishte arritur të njoftonte dhe të thërriste dy aksionarët e tjerë të shoqërisë. Në fund ajo dërgoi çështjen për rigjykim. Pjesët përkatëse të vendimit parashikojnë si më poshtë.

“Duke mos përcaktuar siç duhet palët e procedimit dhe duke mos njoftuar palët për kohën dhe datën e seancës, shqyrtimi i kësaj çështjeje ishte në shkelje të rëndë të rregullave procedurale dhe nuk respektoi dispozitat e nenit 467 (ç) dhe (d) të Kodit të Procedurës Civile.

Gjykata e Shkallës së Parë filloi shqyrtimin e çështjes pa njoftuar të paditurin [pra, shoqërinë]. Ajo gaboi në përcaktimin e palëve të procedimit pasi nuk arriti të siguronte prova të rëndësishme, si për shembull statutin e [shoqërisë], nenet e themelimit dhe vendimin e gjykatës, në bazë të të cilave mund të kishte zbuluar cilin të thërriste në seancë dhe adresën e saktë të selisë së shoqërisë. Gjykata thirri vetëm G.M, i cili ishte një prej aksionarëve. Në dosjen e çështjes nuk kishte prova që ai ishte autorizuar ose kishte prerogativë tjetër për të përfaqësuar shoqërinë ose për të kryer veprime në emër të saj.”

21. Më 21 qershor 2007, Gjykata e Apelit nxori një njoftim publik që shpallte rezultatin e vendimit të saj.

22. Pas tre përpjekjeve të pasuksesshme për të thirrur ankuesin në seancë, më 19 nëntor 2007 Gjykata e Rrethit nxori një njoftim publik për të informuar ankuesin në lidhje me seancën e 3 dhjetorit 2007, sipas nenit 133 të Kodit të Procedurës Civile.

23. Më 3 dhjetor 2007, në mungesë të ankuesit, Gjykata e Rrethit vendosi të mbyllte procedimet në përputhje me nenin 179 §1 të Kodit të Procedurës Civile.

F. Veprimet e administratorit për ndjekjen penale të GM-së

24. Më 9 mars 2006, administratori i kërkoi prokurorisë fillimin e procedimit penal kundër GM-së për veprën penale të hartimit të deklaratave të rreme, duke marrë parasysh informacionin e pasaktë që ai kishte paraqitur gjatë procedimeve të falimentimit (shihni paragrafin 7 më sipër).

25. Më 13 mars 2006, prokuroria rrëzoi kërkesën me argumentimin e parashkrimit dhe Ligjit për Amnistinë të vitit 2002.

G. Përgjithimi i Shqipërisë nga detyrimet e saj sipas Konventës

26. Me notën verbale të 4 marsit 1997, e cila u regjistrua pranë Sekretariatit të Përgjithshëm më 10 mars 1997, Ministria shqiptare e Punëve të Jashtme, në përputhje me nenin 15 të Konventës, informoi Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës mbi synimin e Qeverisë për t'u përgjithëruar nga detyrimet e saj sipas Konventës. Pjesët përkatëse të notës verbale janë si më poshtë (të nxjerra nga origjinali në gjuhën angleze).

“I. Në përputhje me nenin 16 të ligjit nr.7491 të datës 29.4.1991 “Mbi dispozitat kryesore kushtetuese”, me propozim të Qeverisë, Kuvendi Popullor i Republikës së Shqipërisë mori vendimin për të shpallur gjendje të jashtëzakonshme. Kjo situatë do të jetë e përgjithshme, duke mbuluar të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Ajo filloi nga data 2 mars 1997 në orën 17.35 dhe do të vazhdojë deri në momentin e rivendosjes së plotë të rendit kushtetues dhe publik.

II. Vendosja e gjendjes së jashtëzakonshme u imponua për shkak të situatës së pazakontë të krijuar gjatë ditëve të fundit në Shqipëri. Disa forca, duke shfrytëzuar protestat dhe dëshpërimin e qytetarëve, të cilët humbën paratë e tyre nga dështimi i skemave financiare piramidale, organizuan terroristë që të kryenin veprime të dhunshme. Pa organizimin e grumbullimeve paqësore, këto grupe shkelën ligjin, rendin kushtetues, jetën e qytetarëve, institucionet dhe integritetin territorial të vendit, duke krijuar kështu kushte për ta përfshirë Shqipërinë në një luftë civile. Të përballura me këto sulme dhune ekstreme, forcat policore kanë ruajtur vetëkontrollin, duke marrë vetëm pozicione mbrojtëse dhe duke mos përdorur armë zjarri, gjë që shmangu një konflikt të mundshëm me pasoja të paparashikueshme. Disa ditë më vonë situata u bë tejet e ndërlikuar dhe arriti kulmin në momentin e diskutimit të vendosjes së gjendjes së jashtëzakonshme.

Megjithëse Qeveria bëri një propozim, Kuvendi Popullor, me ndërhyrjen e Presidentit të Republikës, pas një diskutimi të gjerë dhe publik refuzoi shpalljen e gjendjes së jashtëzakonshme dhe

urdhëroi vendosjen e përkohshme të disa trupave ushtarake për të ndihmuar forcat policore. Me synim dialogun dhe në pritje të reagimit të protestuesve, Qeveria dha dorëheqjen.

Më 1 mars 1997, një rebelim i armatosur komunist shpërtheu në Vlorë dhe rajonet e afërme, i organizuar nga ish-komunistët shqiptarë dhe ish-policia sekrete shqiptare, në bashkëpunim me shërbime të fshehta të huaja. Grupe terroriste sulmuan qytetet jugore për të marrë pushtetin me forcën e armëve. Synimi i sulmeve të tyre ishin njerëz të pafajshëm, bashki dhe komisarariatet e policisë; burgjet shpërthyen dhe kriminelë dhe vrasës ordinerë u armatosën, qindra e mijëra miliona lekë u vodhën nga bankat; shtëpitë e qytetarëve dhe dyqanet e biznesmenëve u sulmuan. Qëllimi i qartë ishte terrorizimi i popullsisë për të paralizuar dhe marrë pushtetin me forcë.

...

IV. Sipas ligjit nr.8194 të datës 2.3.1997 “Për gjendjen e jashtëzakonshme në raste shkeljesh të rënda të rendit kushtetues dhe publik”, në rast të shpalljes së gjendjes së jashtëzakonshme duhet të krijohet një regjim i masave të veçanta. Këshilli i Mbrojtjes drejtoi të gjithë aktivitetin shtetëror që synonte të trajtonte gjendjen e jashtëzakonshme. Nën gjendjen e jashtëzakonshme, Republika e Shqipërisë mori disa masa që përjashtonin detyrimet e saj ndërkombëtare. Këto përjashtime bëhen në masën rreptësisht të kërkuar nga situata, jo në mospërputhje me të drejtën tonë kushtetuese “Mbi dispozitat kryesore kushtetuese”, as me marrëveshjet ndërkombëtare në të cilat Shteti Shqiptar është palë, veçanërisht “Konventën për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore” dhe “Konventën ndërkombëtare për të drejtat civile dhe politike”. Ato u bënë vetëm për një periudhë të kufizuar kohore. Këto përjashtime përfshijnë kufizimin e disa të drejtave të njeriut dhe lirive themelore të individëve. Në lidhje me këtë çështje, neni 41 i ligjit nr.7692 i datës 31.3.1993 “Mbi të drejtat e njeriut dhe liritë themelore” parashikon se “Ushtrimi i disa të drejtave specifike mund të kufizohet përkohësisht me ligj në një situatë emergjence kombëtare ose lufte, me përjashtim të të drejtave të parashikuara në nenin 1 (e drejta për jetën)...3 (heqja e torturës), 6 (mosshtrëngimi për të pohuar fajin), 19 (liria e ndërgjegjes dhe fesë), 25 (barazia përpara ligjit), 39 (kthimi gjyqësor i të drejtës) dhe 40 (garantimi i një gjykimi të drejtë)”.

Sipas ligjit nr.8194 të datës 2.3.1997 “Për gjendjen e jashtëzakonshme në raste shkeljesh të rënda të rendit kushtetues dhe publik”, si dhe ligjit “Për disa masa në kontekstin e gjendjes së jashtëzakonshme”, kufizimet specifike në të drejtat e njeriut dhe liritë themelore, të cilat rrjedhin nga këto përjashtime nga detyrimet tona ligjore ndërkombëtare, janë si më poshtë:

1. Të gjithë rebelët e armatosur duhet të dorëzojnë armët, municionet dhe lëndët plasëse më 3 mars 1997, në orën 14. Pas këtij afati, rebelët e armatosur në fushën e betejës do të qëllohen pa paralajmërim (neni 1).

2. Ndalohen të gjitha grumbullimet në vendet publike (neni 6)

3. Ndalohen të gjitha aktivitetet e natyrës politike, sportive, kulturore ose tregtare (neni 6).

4. Lëvizja e lirë e njerëzve ndalohet gjatë orëve të caktuara të ditës (nga ora 20 deri në orën 7) (neni 7).

5. Grumbullimet e paligjshme në vende publike duhet të shpërndahen. Në rast se është e pamundur që kjo shpërndarje të bëhet me mjete të tjera, njësitë policore janë të autorizuar të përdorin gaz lotsjellës, si dhe armë zjarri, në masën e nevojshme që të kryejnë detyrën e tyre sipas ligjit (neni 6).

6. Vendosen kufij në lirinë e shtypit dhe informacionit. Ndalohet publikimi dhe shpërndarja në shtyp dhe transmetimet në radio të raporteve që provokojnë dhe shkaktojnë veprime të dhunshme kundër sigurisë kombëtare, rendit kushtetues, sigurisë publike dhe jetës së individit. Shtypi dhe media e përditshme janë të detyruara të publikojnë tekstin e plotë të raporteve zyrtare që janë të lidhura drejtpërdrejt me gjendjen e jashtëzakonshme. Organet e shtypit janë të detyruara të marrin miratim, përpara shitjes, të materialit që synohet të publikohet, nga personeli lokal përgjegjës për ekzekutimin e gjendjes së jashtëzakonshme. Personeli lokal ka të drejtë të pezullojë çdo publikim që shkel këtë dispozitë (neni 4).

...”

27. Me *notën verbale* të 26 korrikut 1997, e cila u depozitua pranë Sekretariatit të Përgjithshëm më 24 tetor 1997, Ministria Shqiptare e Punëve të Jashtme informoi Sekretarin e Përgjithshëm të Këshillit të Europës se Qeveria po tërhiqte njoftimin e tyre të përjashtimit sipas nenit 15 të Konventës. Pjesët përkatëse të *notës verbale* janë si më poshtë.

“Ministria e Punëve të Jashtme e Republikës së Shqipërisë i paraqet komplementet e saj Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Europës dhe duke iu referuar përmbajtjes së nenit 15.3 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore, ka nderin ta informojë se Kuvendi Popullor i Republikës së Shqipërisë, me miratimin e ligjit nr.8225 të 24 korrikut 1997 “Mbi heqjen e gjendjes së jashtëzakonshme në Republikën e Shqipërisë”, vendosi t’i jepte fund gjendjes së jashtëzakonshme në të gjithë territorin e vendit. Që nga ajo datë të gjitha masat e marra në zbatim të gjendjes së jashtëzakonshme kanë pushuar së pasuri efekt”.

H. E drejta dhe praktika përkatëse e brendshme

1. Kushtetuta

28. Pjesët përkatëse të Kushtetutës Shqiptare parashikojnë si më poshtë.

“Neni 142 §3”

Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore”.

2. Praktika përkatëse e Gjykatës Kushtetuese

29. Praktika përkatëse e Gjykatës Kushtetuese në lidhje me shkeljen e të drejtës së një ankuesi për akses në gjykatë për shkak të moszbatimit të një vendimi gjykate të formës së prerë, përshkruhet hollësisht në çështjen “Gjyli kundër Shqipërisë”, nr.32907/07, §§21-27, 29 shtator 2009.

3. Kodi i Procedurës Civile (KPC)

30. Pjesët përkatëse të KPC-së parashikojnë si më poshtë.

Neni 133

“Kur marrësit [të fletëthirrjes] nuk i dihet vendbanimi ose vendqëndrimi në Republikën e Shqipërisë, ose nuk ka zgjedhur një banesë apo nuk ka caktuar një përfaqësues të tij..., ai do të njoftohet për [seancën] nëpërmjet afishimit të kopjes së dokumentit në gjykatën e vendit ku do të gjykohet mosmarrëveshja, si dhe në vendin e afishimit ku ka pasur vendbanimin e fundit dhe kur ky nuk dihet, në atë të vendit të tij të lindjes.

Në rast se Shqipëria ka lidhur marrëveshje dypalëshe ose shumëpalëshe, dispozita e lartpërmendur zbatohet vetëm në masën kur njoftimi nuk është i mundur në një prej mënyrave të parashikuara në ato marrëveshje.”

Neni 179 - Pasojat juridike të mosparaqitjes së palëve

“Nëse paditësi ose asnjë nga palët, pa ndonjë shkak të arsyeshëm, nuk paraqiten si në veprimet përgatitore, ashtu edhe në seancën gjyqësore dhe rezulton se kanë dijeni rregullisht, gjykata apo gjyqtari i vetëm vendos pushimin e gjykimit.

...”

Neni 192-Thirrja e personit të tretë

“Secila palë mund të thërrasë në gjykimin e çështjes një person me të cilin mendon se e ka të përbashkët çështjen ose nga i cili mund të kërkohet një garanci ose shpërblim, që lidhet me përfundimin e çështjes.

...”

Thirrja e personit të tretë lejohet kur ai ka banim të ditur brenda kufijve të Republikës së Shqipërisë dhe derisa nuk ka përfunduar gjykimi i çështjes në shkallë të parë.”

Neni 458- Rivendosja në afatën e ankimit

“Kur palët kanë humbur të drejtën e ankimit për shkaqe të arsyeshme, mund të paraqesin kërkesë për rivendosje në afat, përpara gjykatës që ka dhënë vendimin..”

Neni 467- Dërgimi për rigjykim

“Gjykata e apelit prish vendimin e gjykatës së shkallës së parë dhe e dërgon çështjen për rigjykim kur:

....

ç) Çështja “është gjykuar në mungesë të pjesëmarrësve në proces, pa pasur dijeni për ditën e gjykimit;

d) nuk është formuar drejt ndërgjyqësia;

...”

Neni 510- Titujt ekzekutivë

“Ekzekutimi i detyrueshëm mund të bëhet vetëm në bazë të një titulli ekzekutiv.

Janë tituj ekzekutivë

....

a) vendimet civile të formës së prerë të gjykatës...”

Neni 511-Urdhri i ekzekutimit

“Titulli ekzekutiv vihet në ekzekutim me kërkesën e kreditorit. Për këtë qëllim lëshohet urdhri i ekzekutimit, i cili jepet:

a) për rastet e parashikuara nga shkronja “a” e nenit të mësipërm, nga gjykata që ka dhënë vendimin.”

Neni 515- Vënia në ekzekutim

“Urdhri i ekzekutimit vihet në ekzekutim nga shërbimi i përbarimor gjyqësor, në bazë të kërkesës së kreditorit...”

Neni 560- Vënia e sekuestros

“Ekzekutimi i vendimit të gjykatës apo titujve të tjerë ekzekutivë mbi sendet e paluajtshme të debitorit bëhet me vendosjen e sekuestros mbi to.

Sekuestroja vihet me regjistrimin e saj në zyrën e regjistratit të pasurive të paluajtshme të aktit të përbaruesit gjyqësor, në të cilin shënohet lloji, natyra dhe [një përshkrim] të paktën tre kufij të sendit të paluajtshëm, vendndodhja e tij, si dhe hipotekat dhe të drejtat reale që mund të jenë vënë mbi të.

Një kopje e aktit të përbaruesit gjyqësor i komunikohet debitorit.”

Neni 567- Procedura e shitjes në ankand

“Pas vënies së sekuestros, përbaruesi gjyqësor i dërgon njoftim debitorit se sendi i sekuestruar do të shitet [në ankand], në qoftë se brenda 10 ditëve të njoftimit ai nuk e përmbush detyrimin....”

Neni 568

“Shpallja për shitjen në ankand afishohet në zyrën e përbaruesit gjyqësor dhe në vendin ku ndodhet sendi i paluajtshëm...”

Neni 610-Kundërshtimi i veprimeve të përbaruesit gjyqësor

“Kundër veprimeve të përbaruesit gjyqësor dhe kundër refuzimit të tij për të kryer një veprim, palët mund të bëjnë ankim në gjykatën që ekzekuton vendimin brenda 5 ditëve nga dita e kryerjes së veprimit apo refuzimit, kur palët kanë qenë të pranishme në kryerjen e veprimit ose kanë qenë thirrur edhe në raste të tjera nga dita që i është njoftuar ose ka marrë dijeni për veprimin ose refuzimin.”

Neni 617-Ankimi kundër pezullimit dhe pushimit të ekzekutimit

“Pezullimi i ekzekutimit, përveç rastit kur vendoset nga gjykata, si dhe pushimi i ekzekutimit vendosen nga përbaruesi gjyqësor.

Kundër këtyre vendimeve mund të bëhet ankim në gjykatën e shkallës së parë...”

4. *Ligji për falimentimin i vitit 1995 (ligji për procedurat e falimentimit, nr.8017, i datës 25 tetor 1995)*

31. Ligji për falimentimin i vitit 1995, në fuqi në kohën fizike, parashikonte se procedimet e falimentimit duhet të kryheshin në gjykatë (seksioni 3). Nëse procedimet do të fillonin me argumentimin e një padie ligjore nga kreditori, nuk do të ishte e nevojshme që ai të provonte se debitori nuk e kishte kryer pagesën. Në çdo rast, debitori mund të ngrinte edhe një padi të ngjashme (seksioni 5).

32. Gjatë procedimeve gjykata mund të merrte në pyetje dëshmitarët, të thërriste ekspertë dhe të dëgjonte provat nga debitori (seksionet 5 dhe 7), i cili ishte i detyruar t'i paraqiste gjykatës, *ndër të tjera,*

një listë të saktë të të gjitha pronave të tij dhe vlerën e tyre përkatëse, një listë të kreditorëve me emrat dhe adresat e tyre dhe detyrimin ndaj secilit prej tyre, si dhe një listë të debitorëve me shumat përkatëse që ata i detyroheshin atij. Debitori iu nënshtrua përgjegjësisë penale për vërtetësinë e listave (seksioni 6).

33. Procedimet e falimentimit filluan në bazë të një vendimi gjykate, i cili *ndër të tjera*, do të përcaktonte një afat brenda të cilit të gjithë kreditorët mund të paraqisnin kërkesat e tyre dhe shumat përkatëse në lekë shqiptare, të deklarorin arsyet që shkaktuan pjesëmarrjen e tyre në procedimet e falimentimit, si dhe të jepnin pëlqimin për shpërndarjen e shumave të përfuara nga procedimet e falimentimit (seksioni 9). Gjithashtu, gjykata e rrethit do të merrte vendim ta vendoste debitorin nën administrim të detyrueshëm, me anë të emërimit të një administratori.

34. Në bazë të fillimit të procedimeve të falimentimit, debitori humbi të drejtën për të zotëruar dhe administruar të gjitha pronat e tij të tashme dhe të ardhshme. Çdo procedim civil dhe arbitrazhi, në të cilin debitori ishte palë, u pezullua me fillimin e procedimeve të falimentimit. Vendimet gjyqësore të dhëna përpara fillimit të procedimeve të falimentimit në lidhje me zbatimin e një vendimi gjyqësor nuk ishin më detyruese me fillimin e procedimeve të falimentimit (seksioni 11).

35. Gjatë përmbushjes së detyrave të tij, administratori vepronte nën mbikëqyrjen e gjykatës, e cila kishte të drejtën për ta zëvendësuar atë, duke deklaruar arsyet përkatëse (seksioni 14). Në përputhje me seksionin 16, administratori mund të depozitonte një padi civile kundër padive ligjore të debitorit, në rast se debitori do të kishte përkeqësuar qëllimisht pozicionin e një prej kreditorëve dhe kur kjo iu bë e ditur palës së tretë, ose nëse, në vitin përpara fillimit të procedimeve të falimentimit, debitori do të kishte përkeqësuar qëllimisht pozicionin e [kreditorit] në favor të personave të tjerë, në masën që kjo mund të provohet dhe në masën që administratori nuk ishte në dijeni të dëmit të pësuar.

36. Ligji për falimentimin i vitit 1995 parashikonte mundësinë e hartimit të një plani riorganizimi, me synim likuidimin përfundimtar të debitorit. Ky plan kërkonte miratimin e gjykatës (seksioni 26-32). Më pas, administratori procedoi me likuidimin e debitorit dhe shpërndarjen e shumave të mbledhura për kreditorët, në përputhje me tabelën e detyrimeve të papaguara që ishte miratuar nga gjykata (seksioni 32).

37. Ligji për falimentimin i vitit 1995 u shfuqizua me ligjin nr.8901 të datës 23 mars 2002.

ANKIMET

38. Ankuesi u ankua se vendimi i Gjykatës së Apelit i datës 30 mars 2007 në të vërtetë kishte rrëzuar vendimin e formës së prerë të Gjykatës së Rrethit, të datës 13 gusht 1996 dhe shkelte parimin e sigurisë juridike sipas nenit 6§1 të Konventës. Më tej, ai u ankua se autoritetet nuk kishin arritur të zbatonin brenda një afati të arsyeshëm vendimin e Gjykatës së Rrethit të 13 gushtit 1996. Ai pretendoi se procedimet e rigjykit kishin qenë të padrejta.

39. Më tej, ankuesi u ankua sipas nenit 1 të protokollit nr.1, se nuk kishte pasur mundësinë për kompensimin e parave që i ishin dhënë në bazë të vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 13 gusht 1996.

E DREJTA

A. Ankimet sipas nenit 6§1 të Konventës

40. Ankuesi paraqiti tre ankime kryesore sipas nenit 6 të Konventës, pra, se kishte pasur një shkelje të parimit të sigurisë juridike, se një vendim gjykate i formës së prerë në favorin e tij nuk ishte zbatuar dhe se procedimet e rigjykit kishin qenë të padrejta. neni 6 §1 i Konventës, në masën që lidhet me çështjen, parashikon si më poshtë.

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile...çdokush ka të drejtën e një gjykimi ...të drejtë brenda një afati kohor të arsyeshëm nga [një] gjykatë...”

1. Shkelja e pretenduar e parimit të sigurisë juridike

a. Parashtrimet e palëve

41. Qeveria parashitroi se autoritetet kishin paraqitur arsyetime të drejta në rrëzimin e një vendimi detyrues dhe të formës së prerë.

42. Ankuesi u ankua se autoritetet kishin rrëzuar vendimin e formës së prerë të datës 13 gusht 1996 pas njëmbëdhjetë vjetësh. Ai pretendoi se vendimi i Gjykatës së Apelit i 30 marsit 2007 kishte qenë arbitrar për faktin se gjykata kishte gabuar në vlerësimin e fakteve. Ai pohoi se në 1996 shoqëria ishte përfaqësuar sipas rregullave nga G.M.

43. Sipas mendimit të ankuesit, autoritetet e brendshme kishin nxjerrë vendime çorientuese dhe kontradiktore, të cilat shkaktuan një situatë pasigurie juridike. Ata nuk kishin mundur të siguronin të drejtat e tij sipas Konventës.

b) Vlerësimi i Gjykatës

44. Gjykata rithekson se e drejta për një gjykim të drejtë pranë një gjykate, e garantuar nga neni 6§1 i Konventës, duhet të interpretohet duke marrë parasysh parathënien e Konventës që deklaroi në pjesën e saj përkatëse se shteti ligjor duhet të jetë pjesë e trashëgimisë së përbashkët të Shteteve Kontraktuese. Një prej aspekteve themelore të shtetit ligjor është parimi i sigurisë juridike, i cili ndër të tjera, kërkon që kur gjykata të kenë vendosur përfundimisht një çështje, vendimi i tyre nuk duhet të vihet në dyshim (*shihni Brumarescu kundër Rumanisë*, 28 tetor 1999, §61, *Raportet e gjyqimeve dhe vendimeve 1999-VII*).

45. Ky parim thekson se asnjë palë nuk ka të drejtë të kërkojë rihapje të procedimeve vetëm për qëllim të sigurimit të një rigjykimi dhe vendimi të ri për çështjen. Kompetenca e gjykatave më të larta për të rrëzuar ose ndryshuar vendimet gjyqësore detyruese dhe të zbatueshme duhet të ushtrohet për qëllim të korrigjimit të të metave kryesore. Vetëm mundësia e dy pikëpamjeve për subjektin nuk përbën arsye për rishqyrtim. Përgjithësimet nga ky parim justifikohen vetëm kur bëhen të nevojshme nga rrethanat e një natyre thelbësore dhe detyruese (*shihni mutatis mutandis*, “*Ryabykh kundër Rusisë*”, nr.52854/99, §52, *ECHR 2003-X dhe “Pravednaya kundër Rusisë*”, nr.69529/01, §25, 18 nëntor 2004).

46. Gjykata vëren se vendimi i formës së prerë i 13 gushtit 1996 në favor të ankuesit u anulua me anë të vendimit të Gjykatës së Apelit të 30 marsit 2007. Gjykata duhet të vlerësojë nëse në rastin në fjalë, rrëzimi i vendimit të formës së prerë në favor të ankuesit ishte justifikuar sipas rrethanave dhe nëse ishte vendosur një ekuilibër i drejtë midis interesave të ankuesit dhe nevojës për të garantuar administrimin e duhur të drejtësisë.

47. Gjykata vëren se në çështjen në fjalë, Gjykata e Apelit nuk e bazonte vlerësimin e saj për rrëzimin e vendimit të 13 gushtit 1996 në një kërkesë të gabuar ose interpretim të ligjit material nga gjykatat më të ulta (*kerasoni, për shembull, “Vrioni e të tjerë kundër Shqipërisë*, nr.2141/03, §§52-60, 24 mars 2009 dhe “*Driza kundër Shqipërisë*”, nr.33771/02, §§63-71, *ECHR 2007-XII (ekstrakte)*).

48. Më parë gjykata konstatoi se një e metë kryesore në procedime, si për shembull, veçanërisht një gabim juridiksional, shkelje të rënda të procedurës gjyqësore, shpërdorimi i detyrës, gabime të dukshme në zbatimin e ligjit material ose arsye të tjera thelbësore që rrjedhin nga interesat e drejtësisë, në parim mund të justifikonin një devijim nga parimi i sigurisë juridike (*shihni, në kontekstin e procedimeve civile, “Tolstobrov kundër Rusisë*, nr.11612/05, §§17-20, 4 mars 2010; “*Tishkevich kundër Rusisë*”, nr.2202/05, §§23-27, 4 dhjetor 2008; “*Protsenko kundër Rusisë*”, nr.13151/04, §§25-34, 31 korrik 2008, dhe “*Luchkina kundër Rusisë*”, nr.3548/04, §21, 10 prill 2008; në kontekstin e procedimeve ligjore, *shihni “Lenskaya kundër Rusisë*, nr.28730/03, §§36-44, 29 janar 2009; “*Fadin kundër Rusisë*”, nr.58079/00, §§33-36, 27 korrik 2006, “*Radchikov kundër Rusisë*”, nr.65582/01, §48, 24 maj 2007; dhe “*Bratyakin kundër Rusisë*” (dhjetor), nr.72776/01, 14 prill 2001). Gjykata vëren se Gjykata e Apelit konstatoi se vendimi i Gjykatës së Rrethit ishte dhënë në shkelje të rëndë të ligjit procedural. Gjykata e Rrethit nuk kishte shqyrtuar nëse G.M ishte i autorizuar të përfaqësonte shoqërinë ose të vepronte në emër të saj dhe nëse të paditur të tjerë ishin identifikuar dhe thirrur sipas rregullave në procedime. Ky mosveprim ishte i një natyre serioze dhe i ngjashëm me mosveprimet që kishin zbuluar më parë shkelje të parimit të një gjykimi të drejtë (*shihni Tishkevich, të cituar më lart, §25*).

49. Gjykata vëren se administratori u vu në dijeni për vendimin e 13 gushtit 1996 shumë më parë se ai të merrte formë të prerë. Ai nuk ishte njoftuar për ekzistencën e këtij vendimi jo për faj të tij. Me qëllim mbrojtjen e interesave të kreditorëve të shoqërisë së debitorit, lista e të cilëve ishte përfunduar në bazë të vendimit të falimentimit të 17 prillit 1998, ai vendosi të kundërshtonte vendimin në favor të

ankuesit. Në këtë kontekst, Gjykata i referohet edhe seksionit 11 të ligjit të falimentimit të vitit 1995, i cili pengonte zbatimin e një vendimi gjykate të formës së prerë të dhënë përpara fillimit të procedimeve të falimentimit kundër debitorit.

50. Në masën që ankuesi argumenton se Gjykata e Apelit nuk i kishte vlerësuar si duhet faktet, Gjykata rithekson se pranueshmëria e provave është kryesisht një çështje që duhet të rregullohet nga ligji kombëtar dhe se, si rregull i përgjithshëm, u takon gjykatave kombëtare të vlerësojnë provat e paraqitura para tyre. Sipas Konventës, detyra e Gjykatës është më tepër të konstatojë nëse procedimet, në tërësinë e tyre, duke përfshirë mënyrën në të cilën janë marrë provat, ishin të drejta (*shihni "Elsholz kundër Gjermanisë"* [GC], nr.25735/94, §66, ECHR 2000-VIII).

51. Në këtë kontekst, pas ankimit të administratorit të datës 12 prill 2006, ankuesi u thirr për të marrë pjesë në seancën e 30 marsit 2007, Megjithatë, ai nuk mund të gjurmohej. Gjykatat e brendshme morën masa të mtejshme duke nxjerrë njoftime publike për të njoftuar ankuesin në lidhje me seancën. Kur ankuesi nuk mundi të merrte pjesë në seancë, ata proceduan në mungesë. Gjykata konstaton se gjykatat e brendshme vepruan në përputhje me të drejtën e brendshme dhe bënë çfarë pritej në mënyrë të arsyeshme prej tyre, duke i dhënë ankuesit garancitë procedurale të nenit 6 §1 të Konventës. Ankuesit nuk arritën të përcaktonin ndonjë mungesë tjetër të garancisë procedurale.

52. Sa më sipër, Gjykata çmon se rrethanat e përmendura ishin në natyrën dhe rëndësinë e tyre, të tilla që justifikonin rrëzimin e vendimit të formës së prerë dhe se kjo nuk ishte në përputhje me parimin e sigurisë juridike.

53. Rezulton se ky ankim është haptazi i pabazuar sipas nenit 35 §3 dhe rrjedhimisht i papranueshëm në përputhje me nenin 35 §4 të Konventës.

2. Pretendimi i moszbatimit të vonuar i vendimit të Gjykatës së Rrethit i 13 gushtit 1996

a) Parashtrimet e palëve

54. Qeveria parashtroi se nuk kishte pasur shkelje të të drejtave të ankuesit për tre arsye. Fillimisht, zbatimi i vendimit të 13 gushtit 1996 u pengua nga kriza e vitit 1997 që kishte ndikuar negativisht në administrimin e duhur të drejtësisë dhe sistemin e përmbartimit në Shqipëri. Së dyti, sipas mendimit të tyre, vendimi i gjykatës i formës së prerë nuk mund të zbatohet, duke marrë parasysh procedimet e falimentimit që ishin paraqitur kundër shoqërisë debitore. Qeveria argumentoi se ankuesi nuk mund të kishte pritur në mënyrë të ligjshme, që vendimi i formës së prerë i gjykatës të zbatohet pasi të ishte shpallur falimentimi i shoqërisë debitore. Së treti, Qeveria argumentoi se zyra e përmbartimit kishte marrë masat e nevojshme për zbatimin e vendimit të formës së prerë të gjykatës, për shembull, duke sekuestruar pronat e shoqërisë së debitorit.

55. Ankuesi parashtroi se deri tani vendimi i 13 gushtit 1996 nuk ishte zbatuar. Ndërsa zyra e përmbartimit kishte filluar ekzekutimin e tij më 3 shtator 1996, që nga ajo datë nuk ishte marrë asnjë masë deri më 3 mars 1998, kur u shpall falimentimi i shoqërisë. Ankuesi pretendoi se Qeveria nuk ishte përjashtuar nga detyrimet për të respektuar të drejtat individuale sipas nenit 15 të Konventës.

56. Ankuesi pohoi se ekzekutimi i vendimit të gjykatës në favor të tij nuk ishte i një natyre të ndërlikuar. Gjithçka që zyra e përmbartimit duhet të bënte ishte që të sekuestronte pronat e shoqërisë dhe t'i shiste në një ankand. Sipas mendimit të tij, Qeveria nuk kishte arritur të paraqiste justifikime për pamundësinë e autoriteteve për të zbatuar vendimin e 13 gushtit 1996.

b) Vlerësimi i Gjykatës

57. Gjykata vëren fillimisht se kur një ankues ankohet rreth moszbatimit të një vendimi gjykate të formës së prerë në favorin e tij ose të saj, masa e detyrimeve të Shtetit sipas nenit 6 ndryshon në varësi të faktit nëse debitori është një Palë e Lartë Kontraktuese, sipas nenit 34 të Konventës ose një personi privat. Në rastin e mëparshëm, praktika e Gjykatës zakonisht vë theksin mbi shtetin që ekzekuton vendimin përkatës të gjykatës si plotësisht, edhe në kohën e *dubur* (*shihni për shembull Burdov kundër Rusisë*, nr.59498/00 §§33-42, ECHR 2002-III). Kur debitori është person privat, pozicioni është i ndryshëm pasi Shteti, si rregull i përgjithshëm, nuk është drejtpërdrejt përgjegjës për borxhet e personave privatë dhe detyrimet e tij sipas dispozitave përkatëse të Konventës kufizohen në ofrimin e ndihmës së nevojshme për kreditorin për zbatimin e vendimeve përkatëse të gjykatës, për shembull,

nëpërmjet një shërbimi përmbarimor ose procedurave të falimentimit (*shihni, për shembull, "Shestakov kundër Rusisë"* (dhjetor), nr.48757/99, 18 qershor 2002; *"Krivonogova kundër Rusisë"* (dhjetor), nr.74694/01, 1 prill 2004; dhe *"Kasyan kundër Rusisë"*, nr.36496/02, 19 tetor 2006). Kështu, kur autoritetet janë të detyruara të veprojnë, me qëllim zbatimin e një vendimi të formës së prerë dhe ato nuk arrijnë të veprojnë në këtë mënyrë, mosveprimtaria e tyre, në rrethana të caktuara, mund të përfshijë përgjegjësinë e Shtetit sipas nenit 6 §1 të Konventës dhe nenit 1 të protokollit nr.1 (*shihni "Scollo kundër Italisë"*, 28 shtator 1995, §44, seria A nr.315-C, dhe *"Fuklev kundër Ukrainës"*, nr.71186/01, §84, 7 qershor 2005).

58. Në çështjen në fjalë, ankuesi lidhi një marrëveshje huaje me një shoqëri private. Pas mospërmbushjes së detyrimeve të shoqërisë, më 13 gusht 1996 Gjykata e Rrethit konstatoi në favorin e ankuesit dhe urdhëroi kompensimin e parave nga shoqëria. Gjykata do të shqyrtojë nëse masat e zbatuara nga autoritetet ishin të mjaftueshme dhe nëse ata vepruan me kujdes, me qëllim që ta ndihmonin ankuesin për ekzekutimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit të vitit 1996 (*shihni "Fociac kundër Rumanisë"*, nr.2577/02, §70, 3 shkurt 2005, dhe *Fuklev, të cituara më lart, §84*).

59. Pas miratimit të urdhrit të ekzekutimit më 3 shtator 1006, zyra e përmbarimit mori masa të menjëhershme për të zbatuar vendimin e 13 gushtit 1996, duke sekuestruar pronën e shoqërisë. Megjithatë, këto përpjekje u penguan nga situata e përgjithshme që pati ndikim negativ në funksionimin normal të strukturave shtetërore në Shqipëri gjatë vitit 1997. Qeveria kishte dokumentuar situatën në deklaratën e vitit 1997 për përjashtimin e detyrimeve të saj sipas Konventës. Duke pasur në konsideratë problemet e rendit publik me të cilat Shqipëria padyshim u përball në 1997, si dhe deklaratën e Qeverisë të bërë në përputhje me nenin 15§3 të Konventës, Gjykata çmon se vonesa, të paktën në lidhje me periudhën pas 2 tetorit 1996- data e hyrjes në fuqi të Konventës në lidhje me Shqipërinë- deri në heqjen e gjendjes së jashtëzakonshme, ishte e justifikuar (*shihni mutatis mutandis, Shestakov (dhjetor), të cituar më lart*).

60. Për më tepër, Gjykata vëren se në shtator 1997, u hapën procedimet e falimentimit në lidhje me shoqërinë private. Në prill 1998 u shpall falimentimi i shoqërisë private. Në këtë kontekst, Gjykata vëren se autoritetet treguan kujdesin e duhur për trajtimin e procedurave të paaftësisë paguese. Më tej, ajo vëren se Shteti i paditur nuk mund të konsiderohet përgjegjës për mospagimin që lind nga një kërkesë e zbatueshme për shkak të falimentimit të një debitori "privat" (*shihni Sanglier kundër Francës, nr. 50342/99, §39, 27 maj 2003; krahasoni "Cone kundër Rumanisë", nr.35935/02, §31, 24 qershor 2008*).

61. Është për të ardhur keq se emri i ankuesit nuk ishte përfshirë në listën e kreditorëve të shoqërisë së debitorit, veçanërisht duke pasur parasysh faktin se të gjitha procedimet e brendshme filluan në Gjykatën e Rrethit, Vlorë. Në këtë kontekst, ajo vëren se administratori nuk arriti të paraqiste një ankim penal rreth ndjekjes penale të G.M për bërjen e deklaratave të rreme. Për më tepër, ankuesi nuk u ankua në asnjë fazë të procedimeve në lidhje me kufizime të të drejtave të tij për të kundërshtuar procedime të paaftësisë paguese, duke përfshirë vendimin e 17 prillit 1998 ose përfshirjen në listën e kreditorëve të shoqërisë (*krahasoni "Saggio kundër Italisë", nr.41879/98, §§42-44, 25 tetor 2001*).

62. Më tej, Gjykata vëren se ankuesi u largua nga Shqipëria në një datë të papërcaktuar në vitin 1997. Vetëm në shtator 2005 ai u përpoq të vinte në lëvizje mekanizmin e ekzekutimit në lidhje me vendimin e 13 gushtit 1996. Ankuesi nuk iu referua ndonjë mase tjetër që autoritetet duhet të kishin marrë gjatë asaj kohe por që nuk mundën t'i ndërmerren. Për më tepër, asgjë në dosjen e çështjes nuk e çon Gjykatën në konkluzionin që shoqëria ishte zëvendësuar nga një strukturë e ngjashme, e cila do të mundësonte një zbatim të barazvlefshëm ose që procedura e falimentimit nuk kishte përfunduar ose se ka shuma financiare në dispozicion për kompensimin e ankuesit. Ankuesi nuk paraqiti dokumente ose prova për të kundërtën.

63. Fakti se në 1995 zyra e përmbartimit mori masa, me kërkesë të ankuesit, nuk ndryshon konkluzionet e Gjykatës që falimentimi i shoqërisë ishte shpallur në 1998 dhe se vendimi në favor të ankuesit nuk mund të zbatohet. Më tej, gjykata i drejtohet seksionit 11 të Ligjit të Falimentimit të vitit 1995, që parashikonte se vendimet e gjykatave që ishin transferuar kundër një pale përpara fillimit të procedimeve të tij të falimentimit, nuk ishin më detyruese pas fillimit të tyre.

64. Në këto rrethana, duke marrë parasysh se procedimet e ekzekutimit kishin filluar, se masat e zyrës së përmbartimit për të zbatuar vendimin e Gjykatës së Rrethit të vitit 1996 u penguan në mënyrë të justifikueshme nga problemet e jashtëzakonshme të rendit publik në Shqipëri në 1997, se Shteti i paditur ishte përjashtuar nga detyrimet e tij në përputhje me nenin 15 të Konventës, se shoqëria falimentoi dhe se ankuesi nuk arriti të tregonte kujdesin e duhur në lidhje me zbatimin e një vendimi gjykate të formës së prerë në favorin e tij, Gjykata çmon se nuk mund të thuhet se ngjarjet kishin privuar të drejtën për akses të ankuesit të të gjithë efektit të dobishëm.

65. Në lidhje me moszbatimin pas rrëzimit të vendimit, Gjykata çmon se në këtë drejtim nuk lind asnjë çështje e veçantë, duke pasur parasysh konkluzionet e saj në lidhje me rrëzimin e vendimit të 13 gushtit 1996 (shihni paragrafët 44-53 më sipër).

66. Rezulton që ky ankim është haptazi i pabazuar sipas nenit 35 §3 dhe rrjedhimisht i papranueshëm në përputhje me nenin 35§4 të Konventës.

3. Padrejtësia e pretenduar e procedimeve të rigjyimit në Gjykatën e Rrethit

67. Në parashtrimet e tij të 17 dhjetorit 2009, ankuesi, duke u bazuar në nenin 6 §1 të Konventës, u ankua se Gjykata e Rrethit kishte pushuar çështjen në mënyrë arbitrare dhe të pajustificueshme.

68. Gjykata vëren se procedimet e rigjyimit kishin përfunduar me vendimin e 3 dhjetorit 2007, në të cilat u vendos përfundimi i procedimeve. Ndërsa nuk rezulton që ankuesi të ketë depozituar ankim kundër vendimit ose të ketë kërkuar rivendosje në afat, më tej Gjykata vëren se ky ankim ishte paraqitur jashtë afatit gjashtë mujor të përcaktuar nga nenin 35 §1 i Konventës.

69. Rrjedhimisht, Gjykata vendos të refuzojë këtë ankim në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

Ankimi sipas nenit 1 të Protokollit nr.1 të Konventës

70. Ankuesi u ankua se e drejta e tij për gëzimin paqësor të pronës së tij ishte shkelur si rezultat i moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Rrethit të 13 gushtit 1996.

Neni 1 i Protokollit nr.1 parashikon:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të zotërimeve të tij. Askush nuk privohet nga zotërimet e tij përveç për interesin publik dhe në bazë të kushteve të parashikuara me ligj dhe nga parimet e përgjithshme të të drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat pararendëse në asnjë mënyrë nuk cenojnë të drejtën e një Shteti për të zbatuar këto ligje që ai i çmon të nevojshme për të kontrolluar përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave, kontributeve ose gjobave të tjera.”

71. Gjykata çmon se duke marrë parasysh konkluzionet e saj në lidhje me moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit të 13 gushtit 1996 (shihni paragrafët 57-66 më sipër), ky ankim është haptazi i pabazuar brenda kuptimit të nenit 35§3 dhe rrjedhimisht i papranueshëm në përputhje me nenin 35 §4 të Konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

Shpall ankimin të papranueshëm.

Fatos Araci
Zëvendësregjistruer

Lech Garlicki
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA NR. 6491/06
“DASHAMIR URUÇI KUNDËR SHQIPËRISË”¹⁷
VENDIM

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur më 24 janar 2012 në një dhomë të përbërë nga:

Lech Gralicki, president

David Thór Björgvinsson

Päivi Hirvelä

Zdravka Kalaydjieva

Nebojša Vučinić

Vincent A. de Gaetano, gjykatës

Markeliano Koça, gjykatës *ad hoc*

dhe Lawrence Early, sekretar i seksionit,

Në lidhje me çështjen e mësipërme e paraqitur më 2 shkurt 2006,

Në lidhje me vërejtjet e paraqitura nga Qeveria e paditur dhe vërejtjet në kundërpërgjigje të paraqitura nga ankimuesi,

Pasi e ka shqyrtuar çështjen, vendos si më poshtë:

FAKTET

1. Ankimuesi, z. Dashamir Uruçi, është shtetas shqiptar, i lindur në vitin 1948 dhe banues në Tiranë. Ai përfaqësohet përpara Gjykatës nga z. S. Puto, avokat i cili e ushtron profesionin në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga përfaqësuesja e saj e atëhershme, znj. S. Meneri dhe znj. E. Hajro.

A. Rrethanat e çështjes

2. Faktet e çështjes, siç edhe u paraqitën nga palët, mund të përmbledhen si më poshtë.

1. Procedurat e gjykatave vendase

3. Më 5 qershor, 3 korrik dhe 14 tetor 2001, aplikuesi dhe bashkëshortja e tij u bënë subjekt i artikujve në gazetën e përditshme “Rilindja Demokratike” (gazeta).

4. Më 29 tetor 2001, aplikuesi nisi procedurat penale kundër B. kundër autori i artikullit në shtyp i cili u publikua më 14 tetor 2001. Më 4 korrik 2002, procedurat u ndërpre në një vendim i Gjykatës së Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit) sipas aktit të amnistisë të vitit 2002.

5. Më 3 tetor 2002, aplikuesi paraqiti një akt civil kundër redaksisë së gazetës, e përfaqësuar nga kryeredaktori, dhe kërkoi dëm jomonetar. Më 21 janar 2003, Gjykata e Rrethit të Tiranës vendosi se personaliteti dhe nderi i ankimuesit ishte cenuar rëndë nga artikujt e shtypit. Ajo urdhëroi që ankimuesit t’i paguhej shuma prej 1,000,000 lekë (rreth 7,000 euro).

6. Në një datë të paspecifikuar “Rilindja Demokratike” sh.p.k. (kompania), shoqëri me përgjegjësi të kufizuar, e regjistruar në përputhje me ligjin shqiptar, dhe e cila është edhe pronarja e gazetës, apeloj. Apeli u firmos nga kryeredaktori i gazetës. Kompania argumentoi, *inter alia*, se redaksia e gazetës nuk përbënte një entitet ligjor dhe nuk mund të bëhej palë në procedurat ligjore. Për këtë arsye, gjykata kishte për detyrë të zëvendësonte të paditurin duke thirrur kompaninë në vend të tij, një veprim i cili nuk u përmbush asnjëherë.

7. Më 22 maj 2003, Gjykata e Apelit Tiranë (Gjykata e Apelit) mbështeti vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ajo rikujtoi se për deri sa artikujt ishin përzgjedhur për botim nga redaksia e gazetës, kjo e fundit ishte përgjegjëse për detyrimet e veta ndaj palëve të treta.

¹⁷ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 79*. Tiranë, 2012. f.3

8. Më 20 qershor 2003, kompania apeloj në Gjykatën e Lartë, duke u mbështetur në po të njëjtin apelim, si edhe më parë në Gjykatën e Apelit. Apeli u firmos nga kryeredaktori. Më 23 prill 2004, Gjykata e Lartë e deklaroi të papranueshëm apelin duke qenë se ai nuk përfshinte asnjë nga të dhënat e apelit të parashikuara nga Kodi i Procedurës Civile (KPC).

2. Procedurat për zbatim

9. Më 11 korrik 2003, Gjykata e Rrethit lëshoi një urdhër gjyqësor për zbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 21 janar 2003. Në të njëjtën ditë përmbaruesi i kërkoi redaksisë së gazetës të pajtohej me vendimin brenda dhjetë ditëve nga dita në të cilën ai ishte lëshuar. Përmbaruesi iu tërhoqi vëmendjen se do t'iu duhej ta zbatonin vendimin me detyrim, në rast se nuk e përmbushnin vullnetarisht vendimin.

10. Më 30 shtator 2003, pasi redaksia e gazetës nuk përmbushi vendimin, përmbaruesi urdhëroi që shuma për t'u paguar duhej të mbahej nga llogaria bankare e gazetës. Sipas informacionit nga bankat e përfshira në proces, siç dukej, redaksia e gazetës nuk kishte asnjë llogari bankare, përveç një llogarie te Banka Kombëtare Tregtare, e cila nuk kishte fonde të disponueshme.

11. Më 5 korrik 2004, përmbaruesi vendosi të ndërpresë ekzekutimin me argumentin se redaksia e gazetës nuk kishte asete.

12. Ankimuesi e kontestoi urdhrin dhe siç do të kuptohej ai bëri përsëri kërkesë te përmbaruesi. Më 18 nëntor 2004 dhe më 21 prill 2005, respektivisht, përmbaruesi urdhëroi konfiskimin e fondeve në llogaritë bankare të redaksisë së gazetës dhe e zbatoi ligjin në bankat përkatëse në territorin e Shqipërisë.

13. Bankat përkatëse rikonfirmuan se redaksia e gazetës nuk kishte ndonjë llogari bankare. Më 4 maj 2005 Banka Kombëtare Tregtare informoi përmbaruesit se nuk kishte asnjë fond në llogarinë bankare të redaksisë së gazetës.

14. Më 1 nëntor 2005, aplikuesi i dërgoi një letër Ministrit të Drejtësisë duke e informuar për moszbatimin e vazhdueshëm të vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 21 janar 2003.

15. Më 17 nëntor 2005, Drejtoria e Përgjithshme e Përmbarimit informoi ankimuesin se përpjekjet e tyre në vitin 2003 dhe 2005 kishin qenë të pasuksesshme pasi nuk u gjendën fonde të disponueshme në llogarinë bankare të redaksisë së gazetës.

16. Në një datë të papërcaktuar, rezultoi se ankimuesi paraqiti një ankesë pranë Gjykatës Kushtetuese në lidhje me moszbatimin e vendimit përfundimtar të gjykatës.

17. Më 14 dhjetor 2005, me anë të një letrë administrative, Gjykata Kushtetuese informoi ankimuesin se e kishte shqyrtuar kërkesën e tij dhe kishte marrë vendimin se çështjet e ngritura pranë kësaj gjykate ishin jashtë juridiksionit të saj.

18. Më 15 prill 2009, Qeveria e informoi këtë Gjykatë në lidhje me një vendim të Gjykatës së Rrethit, të datës 18 dhjetor 2007, i cili e kishte deklaruar të papërmbushur ekzekutimin e urdhrit gjyqësor të datës 11 korrik 2003. Procedurat në fjalë u paraqitën nga kompania e gazetës, në vijim të përpjekjeve për të vënë në jetë vendimin kundër kompanisë. Ankimuesi ishte thirrur për të ndërhyrë si palë e tretë në ato procedura. Në vendimin e Gjykatës së Rrethit, i cili u dha *in absentia*, pohohej se urdhri gjyqësor kundër kompanisë së gazetës nuk mund të zbatohet, për aq kohë sa ajo nuk kishte qenë kurrë palë e procedurave ligjore vendase. Më tej, Gjykata e Rrethit shtoi se, për arsye se redaksia e gazetës nuk ishte as entitet ligjor dhe as person fizik, duke pasur parasysh edhe zhvillimin dhe zbatimin e ligjit siç paraqitej në 2007, urdhri i gjykatës për ekzekutim mbetej i pazbatuar.

B. Ligji përkatës vendas

1. Kushtetuta

19. Kushtetuta e Shqipërisë, për sa ka të bëjë me çështje, pohon:

Neni 42 §2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj”

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për ... (f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave”.

2. *Akti i Gjykatës Kushtetuese (Ligji për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë nr. 8577, i datës 10 shkurt 2000)*

20. Seksioni 30 i akteve të Gjykatës Kushtetuese përcakton afatin përfundimtar për paraqitjen e aplikuesve përpara gjykatës. Ankesat individuale me pretendimin për thyerjen e të drejtave kushtetuese nuk duhen dorëzuar më vonë se dy vjet pas komisionit të shkeljeve të ligjeve.

21. Po i njëjti afat prej dy vjetësh hyn në fuqi në rastin e shpalljes së një vendimi të formës së prerë.

3. *Çështja dhe ligji i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë*

22. Fillimisht, Gjykata Kushtetuese pranoi se moszbatimi i një vendimi gjykate i formës së prerë përbënte thyerje të të drejtave të apeluesit për një proces të rregullt ligjor në vendimin nr. 6/06 të datës 31 mars 2006. Më herët, Gjykata Kushtetuese nuk i kishte pranuar këto kërkesa me pretendimin se nuk ishin në juridiksionin e saj.

23. Një përshkrim i detajuar i çështjes dhe ligjit të Gjykatës Kushtetuese në lidhje me moszbatimin e vendimit të gjykatës së formës së prerë ishte bërë në vendimin e kësaj Gjykate në çështjen *Gjyli kundër Shqipërisë*, nr. 32907/07, §§21-27, 29 shtator 2009.

4. *Kodi i Procedurës Civile*

24. Neni 451/a i KPC-së parashikon se një vendim gjykate i formës së prerë është i detyrueshëm për palët, trashëgimtarët e tyre, dhe për gjykatën e cila e ka miratuar vendimin, si edhe për gjykatat dhe institucionet e tjera.

25. Neni 458 i KPC-së parashikon mundësinë që një palë mund t'i kërkojë leje të apelojë jashtë afatit kohor.

26. Neni 510 i KPC përcakton se një vendim mund të hyjë në fuqi vetëm në bazë të së drejtës së ekzekutimit, e cila përfshin, *inter alia*, një vendim gjykate të formës së prerë. Sipas nenit 511 të KPC-së e drejta e ekzekutimit vihet në jetë në bazë të kërkesës së kreditorit. Për këtë qëllim lëshohet një urdhër gjykate për ekzekutim. Siç pohohet në nenin 515 të KPC-së, një urdhër gjykate për ekzekutim vihet në zbatim nga përmbaruesi, *inter alia*, bazuar në kërkesën e kreditorit. Përmbaruesi fton debitorin të pajtohet me zbatimin e vullnetshëm brenda limiteve kohore të parashikuara në nenin 517 të KPC-së. Në rast se debitori nuk pajtohet me zbatimin e vullnetshëm brenda limiteve kohore të parashikuara, përmbaruesi procedon me zbatimin e detyrueshëm në përputhje me nenin 519 të KPC-së.

27. Sipas nenit 527 përmbaruesi ka fuqinë që të konfiskojë jo vetëm huat e debitorit por edhe pronat e tundshme dhe të patundshme deri sa të jetë e nevojshme për të përmbushur detyrimet monetare. Në bazë të nenit 528, me kërkesën e debitorit, konfiskimi mund të realizohet edhe në një pronë tjetër nëse përmbaruesi e gjkon se kjo pronë përmbush nevojat e kreditorit.

28. Sipas nenit 610 të KPC-së, palët mund të ankohen përpara gjykatës për zbatim ose moszbatim të vendimit nga përmbaruesi brenda pesë ditëve pas deklarimit të vendimit ose prishjes së tij. Ekziston edhe një e drejtë për apelim kundër vendimit të gjykatës në përputhje me nenin 611 të KPC-së. Apeli nuk ka efekte pezulluese mbi zbatimin e vendimit.

29. Përmbaruesi mund të vendosë ta ndërpresë zbatimin e vendimit sipas nenit 616 të KPC-së nëse: a) debitori pajtohet me urdhrin gjyqësor për zbatim; b) debitori heq dorë, me shkrim, nga e drejta e tij për zbatimin e vendimit; c) urdhri gjyqësor për zbatim tërhiqet; ç) akti civil i debitorit, në përputhje me nenin 610 të KPC-së, pranohet nga një vendim gjykate i formës së prerë; d) përmbaruesit vetëm ose në bashkëpunim me kreditorin nuk gjejnë asete që t'i përkasin debitorit, brenda gjashtë muajve nga data e fillimit të procedurave për ekzekutimin e vendimit. Sipas nenit 617 të KPC-së, palët mund ta kundërshtojnë vendimin e përmbaruesit për ta ndërprerë zbatimin e vendimit në gjykatën e rrethit.

ANKESAT

30. Fillimisht, sipas neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës, ankimuesi u ankua se autoritetet nuk kishin zbatuar vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 21 janar 2003.

31. Në zbatim të informacionit të ri të paraqitur nga Qeveria më 15 prill 2009, pa bërë ndonjë ankesë specifike, ankimuesi argumentoi se ai nuk ishte informuar për vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 18 dhjetor 2007, dhe për pasojë afati për apelim kundër tij kishte kaluar. Sipas tij, ai vendim kishte anuluar vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 21 janar 2003.

32. Pjesët respektive të neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës parashikojnë:

“Neni 6 §1

Për të përcaktuar të drejtat dhe detyrimet e tij civile ... çdonjëri ka të drejtën për një proces të rregullt gjyqësor ... nga ... [një] tribunal”

Neni 13

“Çdonjëri të drejtat dhe liritë e të cilit, siç parashikohen në Konventë, janë thyer, do të përfitojë një kompensim efektiv përpara një autoriteti kombëtar, pavarësisht faktit se thyerja mund të jetë bërë nga persona me një pozicion zyrtar.”

LIGJI

A. Neni 6 §1, ankesat

1. *Për sa ka të bëjë me moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 21 janar 2003*

a) Komentet e parashtruara nga palët

33. Qeveria argumentoi se ankimuesi nuk kishte konsumuar format kompensuese vendase. Fillimisht, ajo informoi se ankimuesi nuk ndërmoi asnjë veprim në përputhje me nenin 610 të KPC-së kundër veprimeve të përmbaruesit. Së dyti, ajo pretendonte se kërkesa e ankimuesit drejtuar Gjykatës Kushtetuese nuk përmbante të gjitha elementet e një ankese, gjë e cila shpjegon edhe paraqitjen e saj me anë të një letre administrative.

34. Ankimuesi argumentoi se Gjykata Kushtetuese nuk kishte marrë parasysh moszbatimin e vendimeve të formës së prerë të gjykatës për t'u bërë pjesë e juridiksionit të asaj gjykate deri në mars 2006. Për pasojë ankesa e tij nuk u mor për shqyrtim. Më tej ai vijoi se sipas nenit 610 të KPC-së, kompensimi që i përkiste atij kishte lidhje me të drejtën e tij për t'u ankuar për veprimet e përmbaruesit, të cilat nuk ishin në përputhje me urdhrin gjyqësor për ekzekutim. Gjithsesi, ai kompensim nuk do të ndryshonte vendimin kryesor bazuar në të dhënat apo në urdhrin gjyqësor të ekzekutimit.

35. Ankimuesi argumentoi se përpjekjet e autoriteteve nuk ishin të efektshme sepse ata duhej të kishin konfiskuar pronën e patundshme të kompanisë së gazetës dhe se ato nuk e kishin zbatuar tërësisht vendimin e dhënë në favor të tij. Kompania e gazetës kishte apeluar kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit, të datës 21 janar 2003, te Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë, duke pranuar në këtë mënyrë se Çështja “ishte adresuar kundër saj. Po i njëjti argument, i cili ishte ngritur në apel, nuk ishte pranuar nga Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë respektivisht, më 22 maj 2003 dhe 23 prill 2004.

36. Gjykata nënvizoi se vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 21 janar 2003 ishte dhënë kundër redaksisë së gazetës dhe më tej vijoi se autoritetet kishin marrë të gjitha masat e nevojshme për ta vënë atë në jetë. Për shembull, përmbaruesi informoi redaksinë e gazetës për pajtim të vullnetshëm. Më tej, ai vijoi me ekzekutimin e detyrueshëm dhe urdhëroi konfiskimin e llogarive bankare të redaksisë së gazetës. Përkundrazi, ankimuesi nuk kishte bashkëpunuar me përmbaruesin ashtu siç parashikohej në nenin 616 (d) të KPC-së. Kështu, Qeveria fajësoi ankimuesin se ky i fundit nuk i kishte kërkuar përmbaruesit të procedonte me konfiskimin e pronës së paluajtshme të kompanisë së gazetës.

b) Vlerësimi i Gjykatës

37. Gjykata e konsideron të panevojshme ta shqyrtojë në veçanti kundërshtimin e Qeverisë për moskonsumim të kompensimeve vendase, sepse sipas çdo këndvështrimi, ankesa është e papranueshme.

38. Gjykata përsërit se ekzekutimi i vendimit të formës së prerë i dhënë nga çdo gjykatë duhet të konsiderohet si një pjesë integrale e “gjyqit” për të përmbushur objektivat e nenit 6 të Konventës (*shiko Hornsby kundër Greqisë, 19 mars 1997, §40, Raporte 1997-II*). Shteti ka një detyrim pozitiv për organizimin e një sistemi për zbatimin e vendimeve. Ky detyrim është efektiv si në aspektin ligjor dhe në atë praktik dhe vetë Qeveria sigurohet për zbatimin e ligjeve pa vonesa të zgjatura (*shiko Ruianu kundër Rumanisë, nr. 34647/97, §66, 17 qershor 2003*). Kur autoritetet detyrohen të veprojnë për të vënë në jetë një vendim dhe si përfundim ato nuk kanë sukses për ta arritur këtë objektiv, në këtë rast, sipas nenit 6 §1 të Konventës, është përgjegjësia e Shtetit të ndërhyjë (*shiko Scollo kundër Italisë, 28 shtator 1995, §44, seria A nr. 315-C*).

39. E drejta “për t’u paraqitur në gjykatë” nuk e detyron Shtetin të ekzekutojë çdo vendim të karakterit civil pa pasur të dhëna për rrethanat e caktuara të një çështje (*shiko Sanglier kundër Francës, nr. 50342/99, §39, 27 maj 2003*). Përgjegjësia e Shtetit për zbatimin e një vendimi kundër një personi nuk shkon më tej sesa përfshirja e organizmave të Shtetit në procedurat e zbatimit (*shiko Fukelev kundër Ukrainës, nr. 71186/01, §67 dhe §§90-91, 7 qershor 2005*). Detyra e vetme e Gjykatës është të kontrollojë nëse masat e marra nga autoritetet ishin të përshtatshme dhe të mjaftueshme. Në raste të ngjashme me rastin konkret, ku debitori është person civil, Shtetit i duhet të veprojë në mënyrë të kujdesshme për të ndihmuar një kreditor të ekzekutojë një vendim (*shiko Fociac kundër Rumanisë, nr. 2577/02, §70, 3 shkurt 2005*).

40. Gjykata informon se më 3 tetor 2002 aplikuesi paraqiti ankesën për dëme të shkaktuara nga redaksia e gazetës. Vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 21 janar 2003, i cili u bë i formës së prerë më 23 prill 2004 në përputhje me nenin 6 §1 të Konventës, e pranoi ankesën dhe i kërkoi redaksisë së gazetës të paguante dëmet. Më 11 korrik 2003, u lëshua një urdhër gjyqësor për ekzekutim vendimi, i cili u la nën përgjegjësinë e përmbaruesit për t’u përmbushur. Gjykata do të shqyrtojë nëse veprimet e përmbaruesit ishin ato të duhurat dhe ishin të mjaftueshme dhe nëse ai kishte vepruar në mënyrë të kujdesshme gjatë procedurave të zbatimit të vendimit.

41. Gjykata vëren se më 11 korrik 2003, përmbaruesi i kërkoi redaksisë së gazetës të binte dakord me vullnetin e saj me vendimin e datës 21 janar 2003. Në mungesë të pajtimit të vullnetshëm, më 30 shtator 2003 përmbaruesi urdhëroi konfiskimin e llogarive bankare të redaksisë së gazetës. Megjithatë, vetëm një llogari bankare e disponueshme ekzistonte, e cila në fakt nuk kishte fonde. Për pasojë, më 5 korrik 2004, në mungesë të fondeve, përmbaruesi vendosi ta ndërpriste zbatimin e vendimit.

42. Më tej Gjykata thekson se nën këmbënguljen e ankimuesit, përmbaruesi urdhëroi një tjetër konfiskim të llogarive bankare të redaksisë, më 18 nëntor 2004 dhe 21 prill 2005. Bankat rikonfirmuan se redaksia nuk kishte asnjë llogari bankare dhe në llogaritë ekzistuese ajo nuk kishte fonde.

43. Gjykata nuk mund ta pranojë argumentin e ankimuesit se autoritetet duhej të kishin konfiskuar pronën e paluajtshme të kompanisë së gazetës për zbatimin e vendimit. Në këtë kontekst, Gjykata vëren se në të gjitha sistemet ligjore zbatimi i një vendimi të formës së prerë i marrë nga Gjykata ka kufizime *ad persona* dhe *ad rem*. Ankimuesi paraqiti kërkesën kundër redaksisë. Vendimet e gjykatave vendore ishin në favorin e tij dhe urdhëronin redaksinë t’i paguanin dëmet atij. Më tej, gjykatat vendore theksuan se ishte redaksia përgjegjëse për detyrimet e saj ndaj palëve të treta dhe jo kompania e gazetës.

44. Në këto rrethana, Gjykata mendon se përmbaruesi mori hapat e menjëhershme dhe të duhura për të siguruar zbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit, të datës 21 janar 2003. Ankimuesi nuk paraqiti ndonjë masë tjetër që mund të ishte marrë nga përmbaruesi. Më tej vijohet se kjo ankesë duhet të kundërshtohet përderisa nuk përputhet me Nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

2. *Për sa i përket thyerjes së barazisë së pushteteve për shkak të mosbepalljes së vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 18 dhjetor 2007*

a) Faktet e paraqitura nga palët

45. Më 21 korrik 2009, pasi Qeveria paraqiti vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 18 dhjetor 2007 (*shiko paragrafin 18*), ankimuesi argumentoi se vendimi i Gjykatës së Rrethit u dha *in absentia*. Ai pretendonte se nuk ishte bërë kurrë me dije për miratimin e tij dhe se emri dhe firma në njoftim nuk ishin të tijat. Për këtë arsye, ai nuk mundi të shfrytëzonte limitin kohor i cili kishte skaduar në kohën

kur ai u bë me dije për vendimin.

46. Qeveria parashtrori argumentin se ankimuesi ishte njoftuar për miratimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 18 dhjetor 2007 duke e firmosur njoftimin më 10 janar 2008. Për më tepër, ai kishte ndjekur seancat dëgjimore të datës 2 shkurt dhe 12 mars 2007. Më tej, nga maji deri në nëntorin e vitit 2007 ai ishte thirrur katër herë për t'u paraqitur përpara gjykatës por ai nuk ishte paraqitur (më 24 maj, 25 shtator, 9 dhe 30 nëntor 2007).

b) Vlerësimi i Gjykatës

47. Për qëllime të çështjes, Gjykata është e gatshme të supozojë se ankimuesi, një ndërmjetës si palë e tretë në procedurat e hapura nga kompania e gazetës, në parim mund të mbështetet në nenin 6 të Konventës, për sa ka të bëjë me këtë ankesë (*shiko, mutatis mutandis, Business "i Investitii Pentru Topi kundër Moldavisë, nr. 39391/04, 13 Tetor 2009; Ziëtal kundër Polonisë, nr. 64972/01, 12 maj 2009; dhe Lipatnikova dhe Rudic kundër Moldavisë, nr. 40541/04, 23 tetor 2007*). E njëjta situatë qëndron edhe për ankesën e tij sipas pikës 3, ku pretendohet për një thyerje të principit të sigurisë ligjore. Më tej Gjykata përsërit se ajo kontrollon cilësimin e fakteve të çështjes, sipas ligjit. Ajo pretendon se nuk është ndikuar nga cilësimi i bërë nga ankimuesi ose Qeveria (*shiko Guerra dhe të tjerët kundër Italisë, 19 shkurt 1998, §44, Raportet e Gjykimeve dhe Vendimeve 1998-I*). Ajo mendon se është e nevojshme që kjo kërkesë të shqyrtohet në kushte të barabarta midis palëve.

48. Principi i barazisë është vetëm në aspekt nga koncepti i gjerë për një gjyq të drejtë, i cili përfshin gjithashtu të drejtën fundamentale sipas së cilës procedurat duhet të jenë kundërshtuese (*shiko Ruiz-Mateos kundër Spanjës, vendim i datës 23 qershor 1993, seria A nr. 262, faqe 25, §63*). Principi i barazisë – në sensin e një "balance të drejtë" midis palëve – kërkon që secilës palë t'i sigurohet mundësia për të prezantuar çështjen në kushte të cilat nuk e pozicionojnë në disavantazh të dukshëm *vis-à-vis* me oponentin e tij (*shiko, midis autoriteteve të tjera, Dombo Beheer B.V. kundër Holandës, vendim i datës 27 tetor 1993, seria A nr. 274, faqe 19, §33*).

49. Principi i barazisë në thelb nuk do të ekzistonte nëse një nga palët e çështjes nuk do të njoftohej për seancën dëgjimore nën kushtet që ai të mund ta ndiqte atë, vetëm nëse ai nuk dëshiron të paraqitej sipas së drejtës për palët të përfshira në ligjet vendase (*shiko Zagorodnikov kundër Rusisë, nr. 66941/01, §30, 7 qershor 2007*). Mosbërja me dije në lidhje me vendimet e gjykatës, në princip, mund të ngrejë një çështje tjetër sipas nenit 6 §1 (*shiko inter alia, në përgjithësi Hennings kundër Gjermanisë, vendim i datës 16 dhjetor 1992, seria A nr. 251-A, dhe Sukhorubchenko kundër Rusisë, nr. 69315/01, §§53-54, 10 shkurt 2005*). Në të njëjtën kohë, neni 6 nuk mund të interpretohet si diskutim mbi ndërgjyqësor një e drejtë automatike për të marrë një formë të caktuar shërbimi për dokumentet e gjykatës, si për shembull me anë të postës së regjistruar (*shiko Bogonos kundër Rusisë (vendim), nr. 68798/01, 5 shkurt 2004*).

50. Për sa ka të bëjë me rrethanat faktike të çështjes, Qeveria nxori shtatë thirrje për t'u paraqitur në Gjykatën e Rrethit, në të cilat ankimuesi ftohej të merrte pjesë si palë e tretë në procedura. Thirrjet u bënë në periudhën midis 22 dhjetorit 2006 dhe 30 nëntorit 2007. Të paktën katër prej këtyre thirrjeve u firmosën nga ankimuesi, bashkëshortja e tij ose djali i tij. Një thirrje nuk u firmos; firmat në thirrjet e tjera ishin të palexueshme; në thirrjet e tjera ishte bërë një shënim ku pohohej se ankimuesi refuzonte të firmoste. Më tej, në të dhënat gjyqësore të datës 2 Shkurt dhe 12 mars 2007 pohohej se ankimuesi i kishte ndjekur seancat gjyqësore në ato data.

51. Në mungesë të një kundërshtimi nga ana e ankimuesit për autentitetin e ndonjë prej dokumenteve të përmendura më sipër, Gjykata nuk ka asnjë arsye se përse të mos iu besoj atyre. Pas thirrjeve për t'u paraqitur në gjykatë dhe paraqitjes së tij në të paktën dy seanca gjyqësore, ankimuesi pritej që të bënte parashtrim të fakteve, dhe të bënte kërkesa për progresin e procedurave. Më tej, Gjykata mendon se është në interesin e palës së interesuar të tregojë kujdesin e duhur në mbrojtje të interesave të tij dhe të ndërmarrë masat e nevojshme për t'u informuar mbi zhvillimet e procedurave (*shiko, midis autoriteteve të tjera, Teuschler kundër Gjermanisë (vendim), nr. 47636/99, 4 tetor 2001; Trukh kundër Ukrainës, (vendim), nr. 50966/99, 14 tetor 2003; dhe Aleksandr Shevchenko kundër Ukrainës, nr. 8371/02, §27, 26 prill 2007*).

52. Më tej, Gjykata vëren se një dëftesë komunikimi e datës 8 janar 2008, e informoi ankimuesin për vendimin e datës 18 dhjetor 2007. Dëftesa u postua më 9 janar 2008 dhe u dorëzua në adresën e ankimuesit me anë të postës së regjistruar më 10 janar 2008. Në krahun e majtë poshtë vërehet një vulë me nënshkrimin “Postim i paguar, postë e regjistruar”. Në krahun e djathtë sipër vërehet një tjetër vulë, me datën 9 janar 2008 dhe emrin e zyrës postare. Data e faturimit shënon 10 janarin e vitit 2008.

53. Edhe nëse mendojmë se njoftimi nuk është firmosur nga ankimuesi, Gjykata merr parasysh faktin se ai e pati mundësinë për të ngritur të gjitha çështjet e sipërpërmendura përpara Gjykatave Kombëtare duke kërkuar leje për të apeluar jashtë afatit kohor në përputhje me nenin 458 të Kodit të Procedurës Civile (*shiko paragrafin 25 më sipër*). Megjithatë, ankimuesi nuk veproi në këtë mënyrë.

54. Nën këto rrethana, Gjykata pohon se ankimuesi u njoftua për procedurat, u informua rregullisht për datat e seancave gjyqësore dhe mori edhe një kopje të vendimit. Për këtë arsye, kjo ankesë nuk është e drejtë dhe duhet të hidhet poshtë në përputhje me nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

3. Në lidhje me një shkelje të principit të sigurisë ligjore

55. Më 21 korrik 2009, pas parashtrimit të fakteve nga ana e Qeverisë mbi vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 18 dhjetor 2007 (shiko paragrafin 18 sipër), ankimuesi pohon ose pretendon se gjykatat vendore e kishin vendosur më herët se ishte redaksia përgjegjëse për detyrimet ndaj palëve të treta dhe jo kompania e gazetës. Vendimi i datës 18 dhjetor 2007 e kundërshton këtë pretendim duke hapur një proces të tërë ligjor pa arsye.

56. Gjykata pohoi se ankimuesi kishte identifikuar dhe vazhduar procedurat ligjore kundër të akuzuarit, i cili ishte redaksia. Ankimuesi, ndryshe nga palët e tjera paditëse, nuk aplikoi për të përfutur kompensimin e gabuar. Më tej, ata argumentuan se ankimuesi duhej të kishte ushtruar presion kundër autorit të artikullit të publikuar në shtyp.

57. Gjykata merr parasysh se pavarësisht faktit se aplikanti e paraqiti këtë kërkesë brenda limitit kohor prej 6 muajsh, ai është i papranueshëm. Vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 18 dhjetor 2007 nuk e shqyrton vendimin e saj përfundimtar të datës 21 janar 2003. Ajo thjesht pohon se urdhri gjyqësor për ekzekutim, duke qenë se adresohet kundër redaksisë, nuk mund të zbatohet kundër kompanisë së gazetës. Gjykata merr parasysh se pohimi i Gjykatës së Rrethit, në lidhje me faktin se redaksia nuk ishte as entitet ligjor dhe as person fizik, reflektonte hartimin, interpretimin dhe vënien në jetë të ligjit në vitin 2007. Më tej, Gjykata do t'i referohej fakteve të parashtruara prej saj në paragrafët 37-44 më sipër në lidhje me veprimet e autoriteteve për zbatimin e vendimit të formës së prerë të Gjykatës më 23 janar 2003.

58. Në vijim rezulton se kjo ankesë nuk është e drejtë dhe ajo duhet të hidhet poshtë, sipas nenit 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

D. Neni 13, ankesa

59. Sipas nenit 13 të Konventës, ankimuesi u ankua se nuk pati asnjë kompensim efektiv për të kërkuar më tej zbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 21 janar 2003.

60. Duke marrë parasysh materialet që posedon, të dhënat në paragrafët 37-44 më sipër dhe faktin se kjo ankesë është nën kompetencat e saj, Gjykata pohon se të dhënat e çështjes nuk shfaqin ndonjë shenjë të dhunimit të së drejtës së ankimuesit për të kërkuar kompensim efektiv. Për sa vijon më tej, kjo ankesë duhet të kundërshtohet si e padrejtë, bazuar në nenin 35 §§3 dhe 4 të Konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

E deklaron aplikimin të papranueshëm.

Lawrence Early
Sekretar

Lech Garlicki
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“MULLAI DHE TË TJERË KUNDËR SHQIPËRISË”¹⁸
(ankimi nr. 9074/07)

VENDIMI
(shpërblimi i drejtë – fshirja)
Strasburg
18 tetor 2011

*Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.*

Në çështjen “Mullai dhe të tjerë kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

Nicolas Bratza, president
Lech Garlicki
Ljiljana Mijović
Päivi Hirvelä
Ledi Bianku
Zdravka Kalaydjieva
Nebojša Vučinić, gjyqtarë
dhe Lawrence Early, sekretar i seksionit,
Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 27 shtator 2011
Shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar po në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr. 9074/07) kundër Republikës së Shqipërisë, e depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa) nga shtatë shtetas shqiptarë: zj. Nesime Mullai, z. Astrit Daci, zj. Mediha Hoti, zj. Suzana Zereliu, zj. Nermin Daci, zj. Etleva Mullai dhe zj. Eva Pinguli (ankues individualë) dhe nga shoqëria me përgjegjësi të kufizuar “Teknoprojekt” sh.p.k. (shoqëria ankuese), në datën 1 dhjetor 2006.

2. Ankuesit u përfaqësuan nga z. S. Puto, avokat që ushtron aktivitetin e tij në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agentja e atëhershme e saj, znj. E. Hajro.

3. Në një vendim të marrë më 2 mars 2010 (vendimi kryesor), Gjykata vendosi të shpallte në të njëjtën kohë pranueshmërinë dhe themelin e ankimit (neni 29 §1). Ajo vendosi se kishte pasur një shkelje të parimit të sigurisë ligjore, sipas nenit 6 §1 të Konventës mbi mungesën e arsytimit të qëndrueshëm në vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 29 mars 2001, në lidhje me ligshmërinë e lejes së ndërtimit të dhënë shoqërisë ankuese. Më tej, ajo konstatoi një shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 në lidhje me ndërhyrjen e autoriteteve në të drejtën e shoqërisë ankuese dhe të drejtat e pronësisë të ankuesve individualë, të cilët shembën vilën e tyre trekatëshe mbi bazën se leja e ndërtimit e lëshuar nga autoritetet ishte e paligjshme (*shihni Mullai dhe të tjerë kundër Shqipërisë, nr. 9074/07, 23 mars 2010*).

4. Duke marrë parasysh se Çështja “e kërkesës së nenit 41 të Konventës nuk ishte gati për vendim, Gjykata e rezervoi atë tërësisht dhe ftoi Qeverinë dhe ankuesit të paraqisnin, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi mori formë të prerë, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, vëzhgimet e tyre me shkrim për atë çështje dhe, në veçanti, të njoftonte Gjykatën për çdo marrëveshje që mund të arrinin (ibid., §121, dhe pika 5 e dispozitave të zbatueshme).

5. Ankuesit dhe Qeveria, secili, paraqitën vëzhgimet e tyre.

¹⁸ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 82*. Tiranë, 2012. f.3

E DREJTA

A. Parashtrimet e palëve

6. Ankuesit parashtruan se vazhdimi i punimeve ndërtimore, i kombinuar me kompensimin për humbjen e fitimeve, do t'i vendoste ata në një situatë të njëjtë me atë në të cilën do të kishin qenë, nëse nuk do të kishte pasur një shkelje të Konventës. Ankuesit individualë kërkuan kompensim të drejtë në shumën prej 1,547,037.40 euro (EURO) dhe shoqëria ankuese pretendoi 10,297,947 euro në lidhje me dëmin monetar. Ata paraqitën një raport vlerësimi të ekspertit në të cilin bënë llogaritjet e mësipërme, me supozimin se ndërtimi i godinës gjashtëmbëdhjetëkatëshe në një ngastër toke të ndodhur në një prej zonave më qendrore dhe fitimprurëse të Tiranës, do të kishte përfunduar deri në vitin 2002 dhe se të gjitha apartamentet përkatëse dhe ambientet tregtare ose do të ishin shitur, ose do t'i ishin dhënë me qira palëve të treta në periudhën midis vitit 2002 dhe 2007. Ankuesit individualë kërkuan më tej 270,000 euro dhe shoqëria ankuese, gjithashtu, pretendoi 1,650,000 euro në lidhje me dëmin jomonetar. Në lidhje me kostot dhe shpenzimet ligjore, ankuesit pretenduan 32,400 euro për kostot dhe shpenzimet e shkaktuara në procedimet e brendshme dhe 16,857 euro për ato të shkaktuara në procedimet para Gjykatës.

7. Qeveria kundërshtoi shumat e pretenduara nga shoqëria ankuese. Ata parashtruan se dëmi monetar i pësuar nga shoqëria ankuese duhet të vlerësohet në 23,280,000 lekë shqiptarë ("LEKË" – rreth 161,503 euro), mbi bazën e shpenzimeve të shkatërrimit dhe kostove të punimeve ndërtimore deri më 22 janar 2000, datë në të cilën Ministri i Punëve Publike urdhëroi pezullimin e punimeve. Në pikëpamjen e Qeverisë, çdo pretendim për punimet e kryera pas datës 22 janar 2000 duhet të hidhet poshtë si *male fide*. Qeveria kundërshtoi shifrat e paraqitura nga shoqëria ankuese, duke argumentuar se ato ishin të tepruara. Për sa i përket humbjes së fitimeve, Qeveria deklaroi se shifrat ishin hipotetike dhe të llogaritura mbi bazën e supozimeve.

8. Qeveria parashtrroi se shtatë ankuesve individualë duhet t'u jepen 18,104,787 lekë për rindërtimin e vilës së tyre. Për më tepër, ata argumentuan se humbja e fitimeve të tyre duhet të llogaritet mbi bazën e kontratës së qirasë që ata kishin lidhur me qiramarrësin e atëhershëm të tyre deri më 31 gusht 1999, datë në të cilën ata ishin informuar për njoftimin e Prefektit që pezullonte punimet. Në këto rrethana, humbja e fitimeve do të arrinte 56,000 dollarë amerikanë (USD). Në lidhje me humbjen e fitimeve pas datës 31 gusht 1999, Qeveria argumentoi se ankuesit duhet të paraqisnin një padi civile kundër shoqërisë ankuese.

Deklarata e njëanshme e qeverisë

9. Më 22 nëntor 2010, pas mosarritjes së një marrëveshjeje për zgjidhje miqësore me ankuesit, Qeveria informoi Gjykatën se ata propozuan të lëshonin deklaratën e mëposhtme të njëanshme, me synim zgjidhjen e çështjes së kompensimit të drejtë (ekstraktet përkatëse të marra nga versioni në gjuhën angleze, të paraqitura nga Qeveria).

"...

3. Qeveria shqiptare garanton vazhdimin e punimeve sipas projektit dhe brenda afatit dyvjeçar për ekzekutimin e lejes së ndërtimit nr. 766, datë 22.2.1998, duke angazhuar të gjitha institucionet shtetërore.

4. Duke iu referuar dëmeve morale, Qeveria Shqiptare ofron t'i paguajë ankuesve *ex gratia* në total shumën prej 15,000 (pesëmbëdhjetë mijë) eurosh... Shuma e lartpërmendur do të jetë e lirë nga çdo taksë e zbatueshme. PAGESA do të kryhet brenda tre muajve nga data e njoftimit të vendimit që do të merret nga Gjykata Europiane, në pajtim me nenin 37 §1 të Konventës Europiane. Në rast të mospagesës në kohën e duhur të shumës në lidhje me zgjidhjen e mosmarrëveshjes në mënyrë miqësore, brenda tre muajve Qeveria do të paguajë një interes të thjeshtë për periudhën nga skadimi i periudhës tremujore deri në datën e hyrjes në fuqi të pagesës së plotë të shumës, sipas një interesi në një kurs të barabartë me kursin marzhinal të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit plus tre për qind.

5. Duke iu referuar dëmeve morale, Qeveria shqiptare ofron t'i paguajë shoqërisë ankuese "Teknoproject" sh.p.k. *ex gratia* në total shumën prej 5,000 (pesë mijë) eurosh. Shuma e

lartpërmendur do të jetë e lirë nga çdo taksë e zbatueshme. Paga do të kryhet brenda tre muajve nga data e njoftimit të vendimit që do të merret nga Gjykata Europiane, në pajtim me nenin 37 §1 të Konventës Europiane. Në rast të mospagesës në kohën e duhur të shumës në lidhje me zgjidhjen e mosmarrëveshjes në mënyrë miqësore, brenda tre muajve qeveria do të paguajë një interes të thjeshtë për periudhën nga skadimi i periudhës tremujore deri në datën e hyrjes në fuqi të pagesës së plotë të shumës, sipas një interesi në një kurs të barabartë me kursin marzhinal të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit, plus tre për qind.

6. Për sa u përket shpenzimeve gjyqësore, Qeveria Shqiptare nuk konsideron të vendosë, ndërsa nuk është vlerësuar nga Gjykata në vendimin e saj [kryesor].

Pranimi i ofertës së Qeverisë për rifillimin e punimeve ndërtimore për lejen e godinës 16-katëshe, dhe pagimin e shumës së lartpërmendur prej 15,000 dhe 5,000 eurosh për palët ankuese që është përmendur më sipër, përbën zgjidhjen përfundimtare të kësaj çështjeje.”

10. Me shkresën e datës 10 janar 2011, ankuesit informuan Gjykatën se ata i konsideruan shumat e propozuara në deklaratën e Qeverisë si papranueshmërisht të ulëta. Ata shprehën mendimin se afati dyvjeçar për përfundimin e punimeve ndërtimore përbente një pengesë, duke marrë parasysh se asnjë afat kohor nuk ishte përcaktuar në lejen fillestare të godinës. Ata iu përmbajtën vëzhgimeve dhe pretendimeve që i kishin paraqitur më parë Gjykatës.

B. Vlerësimi i gjykatës

11. Gjykata vëren se neni 37 i Konventës parashikon se në çdo fazë të procedimeve, ajo mund të vendosë të fshijë një kërkesë nga lista e çështjeve, kur rrethanat çojnë në një prej përfundimeve të specifikuara sipas paragrafit (a), (b) ose (c). Neni 37 §1 (c) i jep mundësinë Gjykatës të fshijë çështjen nga lista, veçanërisht nëse:

“(c) për çdo arsye tjetër të vendosur nga Gjykata, nuk justifikohet më vazhdimi i shqyrtimit të kërkesës.”

Neni 37 §1 *in fine* përfshin kushtin e mëposhtëm:

“Megjithatë, Gjykata do të vazhdojë shqyrtimin e kërkesës, nëse këtë e kërkon respektimi i të drejtave të njeriut të përcaktuara në Konventë dhe në protokollet e saj.”

12. Gjykata vëren, gjithashtu, se në rrethana të caktuara, ajo mund të fshijë një kërkesë ose pjesë të saj, sipas nenit 37 §1 (c) të Konventës, mbi bazën e një deklarate të njëanshme nga një qeveri e paditur, edhe nëse ankuesi dëshiron vazhdimin e shqyrtimit të çështjes. Për më tepër, nuk ka asgjë që të pengojë një qeveri të paditur nga paraqitja e një deklarate të njëanshme në lidhje, në rastin në fjalë, me procedurën e rezervuar të nenit 41 (*shihni Megadat.com SRL kundër Moldavisë (kompensimi i drejtë - fshirja)*, nr. 21151/04, §10, 17 maj 2011; dhe *Racu kundër Moldavisë (kompensimi i drejtë – fshirja)*, nr. 13136/07, §17, 20 prill 2010). Për këtë qëllim, Gjykata do të shqyrtojë me kujdes deklaratën e Qeverisë, duke marrë në konsideratë parimet e përgjithshme të zbatueshme në lidhje me nenin 41 të Konventës (*shihni, për shembull, Brumărescu kundër Rumanisë (kompensimi i drejtë)* [GC], nr. 28342/95, §§19-20, GJEDNJ 2001 I).

13. Duke marrë në konsideratë faktorët e mësipërm, Gjykata e kupton sipërmarrjen e Qeverisë për të nënkuptuar se vlefshmëria e lejes së ndërtimit të shoqërisë ankuese duhet të zgjatet dy vjet nga data në të cilën ky vendim ka marrë formë të prerë. Për më tepër, autoritetet marrin përsipër të garantojnë se punimet ndërtimore të shoqërisë ankuese do të vazhdojnë pa ndërprerje gjatë kësaj periudhe. Ankuesit argumentuan se rifillimi i punimeve ndërtimore nuk duhet të lidhet me një afat kohor të caktuar, duke marrë parasysh çdo mospërmendje të afatit kohor në lejen e ndërtimit. Megjithatë, Gjykata nuk e konsideron bindës kundërshtimin e afatit kohor nga ankuesi.

Në këtë kontekst, Gjykata merr parasysh marrëveshjen e datës 30 prill 1998, të lidhur ndërmjet shoqërisë ankuese dhe ankuesve individualë, të cilët deklaruan se punimet ndërtimore do të përfundonin brenda një periudhe nga njëzet e katër deri tridhjetë muaj. Më tej, ajo merr parasysh një marrëveshje (nënkonsatë) sipërmarrjeje (*kontratë sipërmarrjeje*) të datës 21 qershor 2007, të lidhur ndërmjet shoqërisë ankuese dhe një pale të tretë për përfundimin e punimeve ndërtimore, sipas të cilave afati kohor i parashkruar ishte dy vjet. Për më tepër, dispozitat që kërkojnë minimizimin e vonesave të ndërtimit nuk janë, në vetvete, të paarsyeshme (shihni seksionin 52 të Aktit të Planifikimit

Urban të vitit 1998, i cili parashikon se “afati kohor i lejes së ndërtimit përcaktohet në vendimin e marrë nga Këshilli për Planifikimin e Territorit”).

Në çdo rast, shoqëria ankuese mund të kërkonte një zgjatje të vlefshmërisë së lejes së ndërtimit, nëse punimet ndërtimore nuk do të përfundonin në kohë, ndërsa vendimi duhet të merret nga autoritetet.

14. Gjykata vëren se në vendimin kryesor përcaktohet nëse procedimet e brendshme, veçanërisht mënyra në të cilën u krye procesi gjyqësor, ishte në përputhje me Konventën. Për rrjedhojë, duke e çmuar të papërshtatshëm spekulimin mbi ligjshmërinë e lejes së ndërtimit, ndërsa Çështja “mbetet brenda kompetencës së autoriteteve të brendshme, Gjykata konstatoi një shkelje të parimit të sigurisë juridike, sipas nenit 6 §1 të Konventës, në bazë të interpretimit të papërpunueshëm të Gjykatës së Lartë. Duke u mbështetur gjerësisht në arsyetimin sipas nenit 6 §1 të Konventës dhe pa trajtuar çështjen e ligjshmërisë së lejes së ndërtimit, Gjykata konstatoi më tej një shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës.

15. Duke marrë në konsideratë faktorët e mësipërm dhe pa cenuar masat e tjera të mundshme që rregullojnë, në nivel kombëtar, shkeljet e të drejtave të ankuesit sipas Konventës dhe duke mbajtur parasysh sipërmarrjen e Qeverisë, Gjykata çmon se forma më e përshtatshme e kompensimit do të ishte rifillimi i punimeve ndërtimore. Në të vërtetë, sipërmarrja e Qeverisë për të zgjatur vlefshmërinë e lejes së ndërtimit në dy vjet do të vendoste ankuesit, aq sa është e mundur, në një situatë të njëjtë me atë në të cilën do të kishin qenë, nëse nuk do të kishte pasur një shkelje të Konventës.

16. Në lidhje me pretendimet e ankuesve për dëm monetar, Gjykata vëren se ato bazoheshin në supozime dhe përfshinin një nivel të konsiderueshëm spekulimi. Edhe duke marrë të mirëqenë zhvillimin e zonës në të cilën do të pozicionohet godina, supozimi se prona do të ishte shitur dhe/ose dhënë me qira me çmimet e pritshme, është i hapur për diskutim, duke marrë në konsideratë luhatjen e çmimeve në tregun e pronave. Për më tepër, sipas nenit 498 të Kodit të Procedurës Civile (KPC), të ndryshuar në datën 29 dhjetor 2008, një vendim i brendshëm gjykate i formës së prerë mund të rishikohet, me kërkesë të palës së interesuar, kur kjo Gjykatë konstaton një shkelje të Konventës dhe protokolleve të saj, të ratifikuar nga shteti i paditur. Çështje më e rëndësishme, Gjykata rithekson se nuk ka shpallur në asnjë rast ligjshmërinë e lejes së ndërtimit të lëshuar për ankuesit. Duke marrë parasysh natyrën e shkeljeve të konstatuara në vendimin kryesor dhe arsyet për këto rezultate (shihni paragrafin 14 më lart), dhe nenin 498 të KPC-së, Gjykata çmon se pretendimet e ankuesit për dëm monetar duhet të hidhen poshtë (*shihni Vinëia dhe të tjerë kundër Serbisë*, nr. 44698/06, 44700/06, 44722/06, 44725/06, 49388/06, 50034/06, 694/07, 757/07, 758/07, 3326/07, 3330/07, 5062/07, 8130/07, 9143/07, 9262/07, 9986/07, 11197/07, 11711/07, 13995/07, 14022/07, 20378/07, 20379/07, 20380/07, 20515/07, 23971/07, 50608/07, 50617/07, 4022/08, 4021/08, 29758/07 dhe 45249/07, §61, 1 dhjetor 2009). Për më tepër, Gjykata çmon se sipërmarrja e Qeverisë mund të konsiderohet e mjaftueshme për të mbuluar çdo humbje mundësish të mëparshme.

17. Gjykata shqyrton më tej pretendimet e ankuesve në lidhje me dëmin jomonetar, kur është i tepruar. Ajo mendon se propozimi i Qeverisë në lidhje me kompensimin e dëmit jomonetar është i njëjtë në këtë rast.

1. Kostot dhe shpenzimet

18. Në lidhje me kostot dhe shpenzimet ligjore, Gjykata vëren se ka diskrecion për kompensimin e kostove ligjore kur fshin një kërkesë (*shihni nenin 43 §4 të Rregullores së Gjykatës dhe për shembull, M.C.E.A. Voorhuis kundër Hollandës (dhjet.)*, nr. 28692/06, 3 mars 2009; *Shevanova kundër Letonisë (fsbirja) [GC]*, nr. 58822/00, §§52-56, 7 dhjetor 2007; *Sisojeva dhe të tjerë kundër Letonisë [GC]*, nr. 60654/00, §§130-133, ECHR 2007 I; dhe *Meriaki kundër Moldavisë (fsbirja)*, nr. 53487/99, §33, 1 mars 2005). Gjykata nuk ka asnjë arsye të dyshojë se shpenzimet e ankuesit në të vërtetë u shkaktuan, sepse zotëronte faturat përkatëse. Në lidhje me faktin nëse ato u shkaktuan domosdoshmërisht dhe ishin të arsyeshme si shumë financiare, Gjykata konstaton se shumica e kostove dhe tarifave është e lartë. Për shembull, faturat e paraqitura nga ankuesit në lidhje me procedimet e brendshme përmbanin një pagesë të vetme, pa pasqyrim të hollësishëm të shpenzimeve për zëra të ndryshëm. Gjykata çmon se

shpenzimet e shkaktuara gjatë procedurave të Konventës, nuk ishin të arsyeshme si shumë financiare. Duke bërë llogaritjen e vet, bazuar në informacionin në përmbajtje të dosjes së çështjes, Gjykata e konsideron të arsyeshëm kompensimin e 14,000 eurove në lidhje me kostot dhe shpenzimet ligjore.

19. Gjykata thekson se në rast se Qeveria nuk mund të paguajë shumën e përmendur në paragrafin 18 më lart, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi ka marrë formë të prerë, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, interesi i thjeshtë do të paguhet në një kurs të barabartë me kursin marzhinal të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit plus tre për qind.

2. Konkluzioni i Gjykatës

20. Duke marrë në konsideratë të gjithë faktorët e mësipërm, Gjykata është e bindur se respektimi i të drejtave të njeriut, të përcaktuara në Konventë dhe protokollet e saj, nuk kërkon vazhdimin e shqyrtimit të pjesës së mbetur të çështjes. Për rrjedhojë, ajo duhet të fshihet nga lista.

21. Në përputhje me nenin 43 §3 të Rregullores së Gjykatës, ky vendim do t'i dërgohet Komitetit të Ministrave, me qëllim që ta lejojë këtë të fundit të mbikëqyrë, në përputhje me nenin 46 §2 të Konventës, ekzekutimin e sipërmarrjeve të Qeverisë.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

1. Vëren deklaratën e njëanshme të qeverisë së paditur dhe të marrëveshjeve për garantimin e pajtueshmërisë me sipërmarrjet e përmendura në paragrafët 9 dhe 13 më sipër dhe për pasojë urdhëron:

a) se shteti i paditur do të zgjasë vlefshmërinë e lejes së ndërtimit të shoqërisë ankuese në dy vjet nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë dhe se do të garantojë vazhdimin e pandërprerë të punimeve ndërtimore gjatë asaj periudhe;

b) se shteti i paditur duhet t'u paguajë ankuesve individualë bashkërisht 15,000 (pesëmbëdhjetë mijë euro) EURO dhe shoqërisë ankuese 5,000 (pesë mijë euro) brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi bëhet përfundimtar, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, në lidhje me dëmin jomonetar, të konvertuar në monedhën e shtetit të paditur, me normë të aplikueshme në datën e pagimit, plus çdo tatim që mund të vendoset;

c) se që prej skadimit të periudhës prej tre muajsh, të përmendur më lart, deri në pagim, mbi shumën e mësipërme paguhen interesa të thjeshta të barabarta me kursin marzhinal të huas së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit, plus tre për qind.

2. Vendos:

a) se shteti i paditur duhet t'u paguajë ankuesve bashkërisht, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi bëhet përfundimtar, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, 14,000 (katërmëdhjetë mijë euro) EURO në lidhje me kostot dhe shpenzimet, të konvertuar në monedhën e shtetit të paditur, me normë të aplikueshme në datën e pagimit, plus çdo tatim që mund të vendoset;

b) se që prej skadimit të periudhës prej tre muajsh, të përmendur më lart, deri në pagim, mbi shumën e mësipërme paguhen interesa të thjeshta të barabarta me kursin marzhinal të huas së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit, plus tre për qind.

3. Vendos të fshijë kërkesën nga lista e çështjeve në lidhje me procedurën e rezervuar në nenin 41.

Bërë në anglisht dhe njoftuar me shkrim në datë 18 tetor 2011, në përputhje me nenin 77 §2 dhe 3 të Rregullores së Gjykatës.

Lawrence Early
Sekretar

Nicolas Bratza
President

SEKSIONI I KATËRT
VENDIM ANKIMI NR. 16114/10
“PETRIT SULEJMANI KUNDËR SHQIPËRISË”¹⁹

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), duke gjykuar më 19 qershor 2012, si dhomë e përbërë nga:

Lech Garlicki, president

David Thór Björgvinsson

Päivi Hirvelä

Ledi Bianku

Zdravka Kalaydjieva

Nebojša Vučinić

Vincent A. de Gaetano, gjykatës, dhe Lawrence Early, regjistruar i seksionit,

Duke marrë në konsideratë ankimin e mësipërm të depozituar më 16 janar 2010;

Duke marrë parasysh vërejtjet e paraqitura nga Qeveria e paditur dhe vërejtjet në përgjigje të paraqitura nga ankuesi;

Pas shqyrtimit të çështjes, vendos si më poshtë:

FAKTET

1. Ankuesi, z. Petrit Sulejmani, është një shtetas shqiptar, i cili ka lindur dhe aktualisht vuan një dënim me burgim në Lushnjë, Shqipëri. Ai u përfaqësua para Gjykatës nga z. I. Thiée, avokat që ushtron profesionin e tij në Bon, Gjermani.

2. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga përfaqësuesja ligjore (agjentja) e tyre e asaj kohe, znj. E. Hajro dhe më pas nga znj. L. Mandia nga Zyra e Avokaturës së Shtetit.

A. Rrethanat e çështjes

3. Faktet e çështjes që paraqiten nga palët mund të përmbledhen si më poshtë.

1. Dënim i mungesë i ankuesit

4. Më 31 tetor 2005 Gjykata e Rrethit Fier (gjykata e rrethit) dënoi ankuesin në mungesë për vepra penale të rënda në lidhje me shfrytëzimin e prostitucionit (neni 114/a §4 të Kodit Penal). Ai u dënua me dhjetë vjet burgim dhe gjobë. Ai u përfaqësua nga një avokat (Z.) të caktuar nga familjarët e tij.

5. Më 4 prill 2006 dhe 19 shtator 2007, pas apelit të z., dënim i ankuesit u la në fuqi nga Gjykata e Apelit Vlorë (gjykata e apelit) dhe më vonë nga Gjykata e Lartë.

6. Më 23 tetor 2007 ankuesi u arrestua në Këln nga policia gjermane në bazë të një urdhri arresti shqiptar. Më 21 nëntor 2007 autoritetet shqiptare kërkuan ekstradimin e tij.

7. Gjatë procedurave të ekstradimit, Gjykata e Apelit e Këlnit i kërkoi autoriteteve shqiptare të jepnin një garanci se ankuesi do të rigjykohej nëse do të zhvillohej ekstradimi.

8. Më 25 janar 2008 Ministri shqiptar i Drejtësisë (Ministri) informoi autoritetet gjermane se ankuesi mund të depozitonte një kërkesë për rivendosje në afat. Pjesët përkatëse të shkresës së Ministrit kanë tekstin e mëposhtëm:

“Duke iu referuar kërkesës së bërë në lidhje me një të drejtë për rigjykim në emër të Petrit Sulejmani për shkak të gjykimit të tij në mungesë, me anë të kësaj shkrese ju informoj se personi në fjalë mund të ushtrojë efektivisht të drejtën e tij për rivendosje në afat, në pajtim me nenin 147 §3 të Kodit të Procedurës Penale brenda dhjetë ditësh nga dorëzimi i tij në Shqipëri.”

9. Mbi bazën e kësaj garancie, ankuesi u dorëzua pranë autoriteteve shqiptare më 17 mars 2008.

¹⁹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 83*. Tiranë, 2012. f.3

2. Kërkesa e ankuesit për rivendosje në afat

10. Më 24 mars 2008 ankuesi paraqiti një kërkesë për rivendosje në afat kundër dënimit të tij. Më 22 prill 2008 gjykata e rrethit rrëzoi kërkesën për shkak se vendimi i dënimit të tij në mungesë kishte marrë formë të prerë dhe kishte marrë fuqinë e *res judicata*. Ajo konstatoi se ankuesi kishte ushtruar efektivisht të drejtën e tij për apel, meqë përfaqësuesi i tij i caktuar nga familjarët e ankuesit kishte apeluar kundër vendimit të datës 31 tetor 2005.

11. Më 11 nëntor 2008, 19 janar dhe 8 tetor 2009 apeli i ankuesit u rrëzua përkatësisht nga gjykata e apelit, nga Gjykata e Lartë dhe nga Gjykata Kushtetuese

B. Ligji dhe praktika e brendshme përkatëse

1. Kodi i Procedurës Penale (KPP)

12. Dispozitat përkatëse të KPP në lidhje me një kërkesë për rivendosje në afat janë si më poshtë:

Neni 48- Avokati mbrojtës i caktuar nga i pandehuri

“1. I pandehuri ka të drejtë të zgjedhë jo më shumë se dy mbrojtës.

2. Zgjedhja bëhet me deklaram të bërë para organit procedues ose me akt të dhënë mbrojtësit ose të dërguar atij rekomande.

3. Zgjedhja e mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen, mund të bëhet nga një i afërm i tij, në format e parashikuara nga paragrafi 2.”

Neni 147-Rivendosja në afat

“1. Prokurori, i pandehuri, palët private dhe mbrojtësit rivendosen në afatin e caktuar kur provojnë se nuk kanë patur mundësi ta respektojnë afatin për shkak të rastit faktor ose të forcës madhore.

2. Në qoftë se është dhënë vendimi në mungesë, i pandehuri mund të kërkojë rivendosjen në afat për të bërë ankim kur provon se nuk ka marrë dijeni për vendimin.

3. Kërkesa për rivendosjen në afat paraqitet brenda dhjetë ditëve nga zhdukja e faktit që përbënte rast ose forcë madhore [në lidhje me paragrafin 1] dhe në lidhje me paragrafin 2 [brenda dhjetë ditëve] nga dita kur i pandehuri ka marrë dijeni efektivisht për vendimin. (...)

.....

5. Vendimi që lejon rivendosjen në afat për bërjen e ankimit mund të ankimohet vetëm bashkë me vendimin mbi themelin e çështjes.

6. Kundër vendimit që refuzon kërkesën për rivendosje në afat mund të bëhet ankim në gjykatën e apelit”.

Neni 410- Ankimi i të pandehurit “....

2. Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji.

4 ...”

2. Praktika e gjykatave të brendshme në lidhje me procedimet në mungesë

13. Në vendimin e tyre unifikues nr. 2 të datës 14 tetor 2002, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vendosën se duke marrë parasysh karakterin e saj rreptësisht personal, një kërkesë për rivendosje në afat duhet të depozitohet vetëm nga i pandehuri ose avokati i caktuar prej tij, brenda dhjetë ditësh nga data në të cilën i pandehuri është informuar efektivisht për vendimin e dhënë në mungesë të tij. Kjo e drejtë nuk mund të ushtrohet nga familjarët e të pandehurit, nëse i pandehuri nuk ishte efektivisht në dijeni të vendimit në mungesë. Kërkesa për rivendosje në afat duhet të shqyrtohet nga gjykata e rrethit e mbledhur me trup gjykues prej tre gjyqtarësh. Vendimi i Gjykatës së Rrethit mund të apelohej në Gjykatën e Apelit dhe më pas në Gjykatën e Lartë.

14. Në përgjigje të një kërkesë referuese nga Gjykata e Lartë për kushtetutshmërinë e neneve 48 §3 dhe 410 §2 të KPP, me anë të vendimit nr. 30 të datës 17 qershor 2010, Gjykata Kushtetuese vendosi se caktimi i një avokati ose mbrojtësi nga një familjar duhet të pranohet nga gjykatat e brendshme në masën që mund të vendosej se kjo përbënte shfaqje të hapur të synimit

të të pandehurit për të mos marrë pjesë në procedime. I njëjti arsyetim u përdor për një kërkesë për rivendosje në afat të bërë nga mbrojtësi i caktuar nga familja e të pandehurit. Autoritetet duhet të përcaktojnë se i pandehuri nuk kishte efektivisht dijeni për dënimin e tij në mungesë dhe nëse i pandehuri kishte efektivisht dijeni mbi caktimin e mbrojtësit nga familja e tij.

ANKIMI

15. Ankuesi u ankua rreth gjykimit të tij në mungesë sipas nenit 6 §§1 dhe 3 të Konventës.

LIGJI

16. Ankuesi u ankua se kishte patur një shkelje të nenit 6§§1 dhe 3 të Konventës si rezultat i gjykimit të tij në mungesë. Nenet 6§§1 dhe 3 i Konventës parashikojnë si më poshtë:

“Në përcaktimin e ... çdo akuze penale kundër tij, çdokush ka të drejtën e një gjykimi ...të drejtë ... nga [një] ... gjykatë ...”

3. Çdo person i akuzuar për një vepër penale ka të drejtat minimale të mëposhtme:

a) të informohet menjëherë në një gjuhë që kupton dhe në detaje, mbi natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij;

b) të ketë kohën dhe lehtësitë e mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e vet;

c) të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij ose t'i sigurohet mbrojtja falas, kur nuk ka mjete të mjaftueshme;

d) t'u bëjë pyetje dëshmitarëve të pranishëm dhe të kërkojë paraqitjen e dëshmitarëve, të ekspertëve dhe të personave të tjerë, të cilët mund të sqarojnë faktet”.

e) të ketë ndihmën pa pagesë të një përkthyesi, kur nuk flet ose nuk kupton gjuhën e përdorur në gjykatë.”

17. Qeveria deklaroi se ankuesi u vu në dijeni për procedimet penale kundër tij dhe se ai i ishte fshehur qëllimisht drejtësisë. Ata paraqitën një prokurë të noterizuar të datës 2 tetor 2004 të nënshkruar nga ankuesi në të cilën ai kishte deklaruar se ishte në dijeni të procedimit penal të lënë pezull kundër tij. Pjesët përkatëse të prokurës kanë tekstin e mëposhtëm:

“Jam akuzuar për veprën penale të shfrytëzimit të prostitucionit nga prokuroria e Korçës në bazë të një kallëzimi policor të depozituar nga (...).

Me anë të kësaj prokure, caktoj B. dhe J si avokatët e mi mbrojtës. Ata kanë të drejtë të më përfaqësojnë dhe të më mbrojnë para policisë, prokurorisë, gjykatës së shkallës së parë, Gjykatës së apelit, Gjykatës së Lartë dhe përpara instancave të tjera të procedimeve (...). Ata kanë të drejtë të marrin pjesë aktivisht në të gjitha procedimet, masat hetimore dhe seancat gjyqësore të zhvilluara kundër meje.

(.....)”

Qeveria u mbështet më tej në një letër që avokatët B. dhe J. i kishin dërguar prokurorisë së Korçës në emër të ankuesit.

18. Ankuesi nuk iu përgjigj këtij parashtrimi të Qeverisë ose ndryshe të jepte më shumë informacione në ankimin e tij.

19. Një deklaratë e parimeve të përgjithshme në lidhje me gjykimet në mungesë mund të gjendet në vendimin e Gjykatës në çështjen Sejdivic kundër Italisë [GC], nr. 56581/00, §§81-95, GJEDNJ 2006-II.

20. Gjykata vëren se nuk është diskutuar ndërmjet palëve që ankuesi nuk ka marrë njoftim zyrtar rreth zhvillimit të procedimeve të brendshme të gjykatave. Në fakt, njoftimet u nënshkruan nga anëtarët e familjes ankuese, e cila kishte caktuar edhe një avokat për ta përfaqësuar atë në mungesë përpara gjykatave të brendshme. Rrjedhimisht, Gjykata duhet të konstatojë nëse ankuesi ishte mjaftueshëm në dijeni të ndjekjes së tij penale dhe gjykimit, me qëllim përcaktimin nëse ai kishte hequr dorë nga e drejta e tij për t'u paraqitur në gjykatë.

21. Vendimtare në këtë aspekt është nëse faktet e çështjes tregojnë qartë se ankuesi ishte mjaftueshëm i ndërgjegjshëm për mundësinë për të ushtruar këto të drejta në kontekstin e procedimeve specifike të filluara kundër tij dhe nëse ai mund të konsiderohet të ketë hequr dorë nga e drejta e tij për t'u paraqitur në gjykatë. Në mungesë të një dijenie të tillë, kjo e drejtë

gjithashtu nuk mund të konsiderohet të jetë hequr dorë në mënyrë të qartë, as të ushtrohet efektivisht (*shihni, ndër të tjera, Stoyanov kundër Bullgarisë, nr. 39206/07, §32, 31 janar 2012*).

22. Në çështjen në fjalë, Qeveria paraqiti një kopje të vërtetuar të një prokure, me anë të të cilës ankuesi pranoi fillimin e procedimit kundër tij dhe caktoi avokatët B. dhe J. për të përfaqësuar atë. Ankuesi nuk e kundërshtoi autenticitetin e këtij dokumenti ose në fakt, nuk iu përgjigj parashtrimit të Qeverisë në vërejtjet e tij. Fakti se avokatët B. dhe J. u zëvendësuan më vonë nga avokatët e caktuar nga familjarët e tij nuk ndryshon rezultatin e qartë se ai ishte në dijeni më 2 tetor 2004 rreth procedimeve penale kundër tij. Duke zgjedhur të largohej nga vendi, ankuesi duhet të konsiderohet të ketë hequr dorë qëllimisht dhe në mënyrë të qartë nga të drejtat e tij sipas nenit 6 të Konventës dhe mund të kishte parashikuar pasojat e sjelljes së tij (*shihni Jones kundër Mbretërisë së Bashkuar (dhjet.) nr. 30900/02 të datës 9 shtator 2003*).

23. Rrjedhimisht, Gjykata nxjerr përfundimin se ky ankim duhet të rrëzohet si haptazi i pabazuar, në pajtim me nenin 35§§3 (a) dhe 4 të Konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

Shpall ankimin të papranueshëm

Lech Garlicki
President

Lawrence Early
Regjistruer

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“THEMELI KUNDËR SHQIPËRISË”²⁰
(aplikimi nr. 63756/09)

VENDIM

Strasbourg
15 janar 2013

Në çështjen “Themeli kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur në një komitet të përbërë nga:

George Nicolaou, president

Zdravka Kalaydjieva

Faris Vehabović, gjyqtarë

dhe Fato° Arac, zëvendëssekretar i seksionit,

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura më 11 dhjetor 2012,

Lëshon vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë ditë:

PROCEDURA

1. Çështja filloi me një aplikim (nr. 63756/09) kundër Republikës së Shqipërisë, paraqitur në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (konventa) nga një shtetas shqiptar, z. Jorgji Themeli (ankuesi), më 5 nëntor 2009.

2. Ankuesi përfaqësohej nga znj. E. Kokona, avokate, e cila e ushtron aktivitetin e saj në Tiranë. Qeveria shqiptare (qeveria) përfaqësohej nga agjenti i saj, znj. L. Mandia e Zyrës së Avokatit të Shtetit.

3. Më 11 korrik 2011, aplikimi iu komunikua qeverisë.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

4. Ankuesi ka lindur në vitin 1942 dhe jeton në Tiranë.

5. Pas pushimit të ankuesit nga puna në vitin 2003, më 19 janar 2004, Gjykata e Rrethit Tiranë urdhëroi punëdhënësin e tij, Ministrinë e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës (Ministria), të paguante rrogën e tij për të gjithë periudhën gjatë së cilës ai mbeti i papunë. Ky vendim u bë i formës së prerë më 2 shkurt 2007, pas refuzimit që Gjykata e Lartë i bëri apelimit të punëdhënësit.

6. Më 10 shkurt 2005, u lëshua urdhri për zbatim.

7. Nga 1 janari 2006 deri më 31 janar 2007, ankuesit iu paguan rregullisht pagat mujore si rezultat i përfshirjes së emrit të tij në listën e pritjes së punëdhënësit, duke qenë se nuk iu pagua asnjë rrogë për periudhën midis viteve 2003 dhe 2006.

8. Më 2 shkurt 2009, përmbaruesi vendosi të ndërpriste zbatimin me argumentin se shuma e prapambetur ishte paguar. Ankuesi e kundërshtoi vendimin e përmbaruesit.

9. Më 30 prill 2010, Gjykata e Rrethit Tiranë mori vendim në favor të ankuesit dhe urdhëroi përmbaruesin të vazhonte me procedurat e zbatimit të vendimit. Ajo vendosi se punëdhënësi i kishte paguar ankuesit shumën prej 2,065,101 lekë shqiptarë (të gjitha) nga një total prej 2,887,500 i gjithi, i përcaktuar për të për periudhën midis 2003 dhe 2006.

10. Më 30 qershor 2011, pas apelimit të përmbaruesit, Gjykata e Apelit e mbështeti atë vendim.

11. Më 18 janar 2012, Ministria urdhëroi pagesën e shumës së mbetur.

12. Më 8 mars 2012, vendimi për borxhin e ankuesit u zbatua plotësisht.

II. LIGJI VENDAS DHE PRAKTIKA PËRKATËSE

²⁰ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 85*. Tiranë, 2013. f.3

13. Ligji respektiv vendas dhe praktika janë përshkruar në çështjet e *Qufaj Co. sh.p.k. kundër Shqipërisë* (nr. 54268/00, §§21-26, 18 nëntor 2004) dhe *Gjyli kundër Shqipërisë* (nr. 32907/07, §§19-28, 29 shtator 2009).

LIGJI

14. Ankuesi parashtroi se moszbatimi i vendimit të Gjykatës së Rrethit Tiranë, i datës 19 janar 2004, siç mbështetet edhe nga vendimi i Gjykatës së Lartë, i datës 2 shkurt 2007, ka shkelur të drejtat e tij sipas neneve 6§1 dhe 13 të konventës, ashtu si edhe në përputhje me nenin 1 të protokollit të konventës, të cilët pohojnë si më poshtë:

Neni 6 §1

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile ... çdonjërit i jepet e drejta për t’u dëgjuar ... në mënyrë të drejtë ... nga një ... gjykatë”

Neni 13

“Çdonjëri, të drejtat dhe liritë e të cilit, siç parashtrohen në konventë, dhunohen, do të marrë një kompensim përpara një autoriteti kombëtar, pavarësisht faktit se dhunimi mund të jetë bërë nga persona, të cilët veprojnë nën një kompetencë zyrtare.”

Neni 1 i protokollit nr. 1

“Çdo individ human apo ligjor ka të drejtën të gëzojë pronat e tij. Asnjë nuk privohet nga pronat e tij, përveçse kur ato janë në interesa publike dhe subjekte të kushteve të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të ligjit ndërkombëtar.

Megjithatë, parashikimet e mëparshme nuk do të zvogëlojnë të drejtën e një shteti t’i zbatojë këto ligje për aq kohë sa është i nevojshëm kontrolli mbi pronën në përputhje me interesin e përgjithshëm, apo edhe pagesa e taksave, kontributeve apo penaliteteve të tjera.”

I. KËRKESA E QEVERISË PËR TA ANULUAR ÇËSHTJEN E APLIKIMIT SIPAS NENIT 37 TË KONVENTËS

15. Me anë të një letre të datës 18 janar 2012, qeveria paraqiti një deklaratë të njëanshme me synimin për të zgjidhur çështjen e ngritur nga aplikimi.

16. Ankuesi i kërkoi Gjykatës të kundërshtonte kushtet e paqarta të të deklaratës së njëanshme të qeverisë.

17. Pasi studioi kushtet e deklaratës së njëanshme të qeverisë, Gjykata mendon se nën rrethanat specifike të çështjes së ankuesit, ajo nuk ka baza të mjaftueshme për të konkluduar se respekton të drejtat e njeriut, siç përcaktohet në konventë dhe në protokollin e saj, dhe nuk i kërkon asaj që të vazhdojë ekzaminimin e çështjes (*shiko, midis të tjerëve, Choumakov kundër Polonisë* (nr. 2), nr. 55/777/08, §§37-40, 1 shkurt 2012 dhe *Ruprecht kundër Polonisë*, nr. 39912/06, §§25-27, 21 shkurt 2012).

18. Kështu, Gjykata e kundërshton kërkesën e qeverisë për të anuluar aplikimin sipas nenit 37 të konventës dhe do të ndjekë, sipas rastit, ekzaminimin e tij të pranueshmërisë dhe të drejtave ligjore të çështjes.

II. PRETENDIMI PËR DHUNIM TË NENEVE 6 §1 DHE 13 TË KONVENTËS DHE NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS

A. Pranueshmëria

19. Sipas asaj çka thuhet në nenin 35 §3 të konventës, Gjykata vëren se këto ankesa nuk janë të pabaza. Më tej ajo vëren se ato nuk janë të papranueshme në ndonjë pikë të caktuar. Për këtë arsye, ato duhet të deklarohen të pranueshme.

B. Përmbajtja e çështjes

20. Ankuesi parashtroi faktin se zbatimi i vendimit final në favor të tij është shtyrë për një kohë të gjatë, pasi vendimi u zbatua vetëm më 8 mars 2012. Pavarësisht se ishte përfshirë në listën e pritjes së punëdhënësit, ai deklaroi se mungesa e një kompensimi efektiv dhe rrethanat e çështjes së tij “e detyruan” atë të aplikonte për një tërheqje të hershme nga puna.

21. Qeveria parashtroi faktin se vendimi u zbatua përfundimisht më 18 janar 2012. Për më tepër, ankuesi ishte përfshirë në listën e pritjes së punëdhënësit që më 1 janar 2006, dhe moszbatimi i vendimit i referohet një periudhe vetëm midis 10 marsit 2003 dhe 1 janarit 2006.

22. Gjykata vëren se vendimi në favor të ankuesit u zbatua përfundimisht më 8 mars 2012, 5 vite pasi u bë i formës së prerë më 2 shkurt 2007 (*shiko Gjyli, cituar më sipër, §33*). Qeveria nuk paraqiti asnjë justifikim të çfarëdolloji për këtë zbatim vendimi të vonuar.

23. Për më tepër, Gjykata kujton se nuk ekziston asnjë kompensim vendas për sa ka të bëjë me zbatimin e vonuar të vendimit apo me moszbatimin e një vendimi final të gjykatës (*shiko Pluto dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr. 609/07, §§33-35, 20 korrik 2010; dhe Gjyli, cituar më sipër, §§55-60*).

24. Për sa i përket çështjes së saj ligjore të mirorganizuar mbi këtë rast (*Qufaj Co. sh.p.k., cituar më sipër; Gjyli, cituar më sipër; dhe Puto dhe të tjerët, cituar më sipër*), Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të konventës dhe të nenit 1 të protokollit nr. 1, në lidhje me zbatimin e vonuar në datën 8 mars 2012 të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 2 shkurt 2007 dhe një shkelje të nenit 13 të konventës për arsye se ankuesit nuk iu bë një kompensim efektiv vendas për të shlyer dëmin e shkaktuar nga një zbatim i tillë i vonuar.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

25. Neni 41 i konventës parashikon:

“Nëse Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të konventës ose të protokolleve dhe, nëse ligji i brendshëm i palës së lartë kontraktuese, të lidhur me çështjen, lejon vetëm një shlyerje të pjesshme, nëse është e nevojshme, Gjykata do të sigurojë dëmshpërblim për palën e dëmtuar.”

A. Dëmi

26. Ankuesi kërkoi 13,332 euro (EUR) për sa i përket dëmit monetar, i cili ishte 7,332 euro për sa ka të bëjë me humbjen e interesit të shtuar, nëse do t'i kishte vendosur paratë në një depozitë kursimesh dhe 6,000 euro për sa ka të bëjë me humbjen e kontributit të pensionit. Më tej, ai kërkoi 9,000 euro për dëmin jomonetar.

27. Qeveria parashtroi se ankuesi nuk dorëzoi një raport nga një ekspert në lidhje me llogaritjen e humbjeve nga interesi i shtuar dhe nga mungesa e pretenduar prej tij e të ardhurave të punës. Dëmi jomonetar ka të bëjë vetëm me periudhën deri më 1 janar 2006, për arsye se ai nuk ishte më në listën e pritjes së punëdhënësit pas kësaj date.

28. Gjykata vëren se ankuesi nxori disa shifra në lidhje me dëmin monetar, por verifikimi i tyre mbeti i paqartë dhe llogaritja e tyre linte vend për spekulime. Prandaj, për këtë pikë ajo nuk lëshon asnjë vendim. Sipas një vlerësimi të paanshëm, më tej Gjykata i akordon ankuesit 2,900 euro në lidhje me dëmin jomonetar, duke pasur parasysh zbatimin e vonuar të vendimit dhe shkeljet e gjetura.

B. Kostot dhe shpenzimet

29. Gjithashtu, ankuesi kërkoi 2,000 euro për kostot dhe shpenzimet e bëra në gjykatat vendase dhe 3,200 euro për shpenzimet e bëra në këtë Gjykatë.

30. Qeveria parashtroi se kërkesat e ankuesit për kostot dhe shpenzimet ishin të pabaza, duke qenë se faturat që ai kishte paraqitur nuk ishin konform kërkesave ligjore vendase.

31. Duke pasur parasysh faktin se kjo ishte një çështje ligjore e mirorganizuar dhe se faktet e parashtruara ishin të drejtpërdrejta dhe në bazë të dokumenteve të paraqitura nga ankuesi, Gjykata e shikon të arsyeshme që t'i akordojë shumën prej 1,000 eurosh, duke mbuluar kostot për gjithçka.

C. Interes i papaguar

32. Gjykata e gjykon si të arsyeshme që norma e interesit të papaguar duhet të bazohet në normën marzhinale të huas së Bankës Qendrore Europiane, dhe në fund duhet t'i shtohen pikë tripërqindëshe.

PËR KËTO ARSYE, NË MËNYRË UNANIME GJYKATA:

1. Kundërshton kërkesën e qeverisë për ta anuluar aplikimin nga lista;
2. Arrin në përfundimin se ka pasur një dhunim të neneve 6 §1 dhe 13 të konventës në lidhje me zbatimin e vonuar të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 2 shkurt 2007;
3. Arrin në përfundimin se ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës;
4. Arrin në përfundimin:
 - a) se shteti përgjegjës duhet t'i paguajë aplikantit brenda tre muajve; shumat e mëposhtme, të cilat duhet të konvertohen në vlerën monetare të shtetit përgjegjës në normën e aplikueshme në datën e shlyerjes:
 - i) 2,900 (dy mijë e nëntëqind euro) EUR plus taksat që mund të vihen në ngarkesë, për sa ka të bëjë me dëmin jomonetar;
 - ii) 1,000 euro (një mijë euro) EUR për kostot dhe shpenzimet;
 - b) se nga moment i përfundimit të tre muajve të përmendur më sipër deri në momentin e shlyerjes, interesi i thjeshtë do të paguhet për shumat e mësipërme me një normë të njëjtë me normën marzhinale të huas të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagesës plus tre për qind pikë.
5. Kundërshton pjesën tjetër të kërkesës së ankuesit për dëmshpërblim.

E hartuar në anglisht, me shkrim më 15 janar 2013, sipas rregullit 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Fatos Araci

ZËVENDESEKRETAR

George Nicolaou

PRESIDENT

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“TUSHAJ KUNDËR SHQIPËRISË”²¹
(aplikimi nr. 13620/10)

VENDIM
Strasburg
15 janar 2013

Në çështjen “Tushaj kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si një komitet i përbërë nga:

George Nicolaou, president

Zdravka Kalaydjieva

Faris Vehabović, gjyqtarë

dhe Fatos Arac, zëvendëssekretar i seksionit

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura më 11 dhjetor 2012,

Lëshon vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë ditë.

PROCEDURA

1. Çështja filloi me një aplikim (nr. 13620/10) kundër Republikës së Shqipërisë paraqitur në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (konventa) nga një shtetas shqiptar, z. Lek Tushaj (ankuesi), më 6 mars 2010.

2. Ankuesi u përfaqësua nga znj. E. Kokona dhe znj. E. Meli, avokate, të cilat e ushtrojnë aktivitetin e tyre në Tiranë. Qeveria shqiptare (qeveria) përfaqësohej nga agjenti i saj, znj. L. Mandia e Zyrës së Avokatit të Shtetit.

3. Më 11 korrik 2011, aplikimi iu komunikua qeverisë.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

4. Ankuesi ka lindur në vitin 1970 dhe jeton në Shqipëri.

A. Procedurat në lidhje me rikthimin e ankuesit në punë

5. Pas heqjes së ankuesit nga puna, më 19 janar 2007, Komisioni i Shërbimit Civil (KSHC) urdhëroi punëdhënësin e tij, zyrën e Kryeministrit, ta rikthenin atë në punë. Nuk u mor asnjë vendim për pagesën e pagave të prapambetura.

6. Më 14 dhjetor 2007, Gjykata e Lartë e kundërshtoi apelimin e punëdhënësit dhe vendimi i KSHC-së u bë i formës së prerë.

7. Më 27 shkurt 2008, u lëshua një urdhër gjyqësor për zbatim.

8. Më 28 mars 2008, u lëshua një urdhër punësimi nga Departamenti i Administratës Publike. Megjithatë, ankuesi u ndalua nga punëdhënësi i tij që të merrte funksionet e tij.

9. Më 12 prill, 28 maj dhe 15 korrik 2008, ankuesi i kërkoi punëdhënësit të tij të pajtohej me urdhrin e punësimit, por nuk mori përgjigje.

10. Më 15 maj dhe 25 qershor 2006, Zyra e Avokatit të Popullit (zyrtari për keqadministrimin) kërkoi informacion nga punëdhënësi i ankuesit mbi respektimin e urdhrin të punësimit, por nuk mori përgjigje.

11. Më 12 shkurt 2010, zyrtari për keqadministrimin i rekomandoi punëdhënësit të ankuesit të respektonte urdhrin e punësimit.

12. Më 20 prill 2010, ankuesi paraqiti dorëheqjen.

B. Procedurat në lidhje me pagesën e pagave të prapambetura

²¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 85*. Tiranë, 2013. f.6

13. Në një datë të papërcaktuar në vitin 2009, duke pasur parasysh faktin se ankuesi nuk mundi të rifillonte punën e tij, ai kërkoi përpara gjykatës vendase të paguhej për pagat e prapambetura.

14. Me një vendim të formës së prerë, më 2 korrik 2009, Gjykata e Lartë përkrahu vendimin e gjykatës së ulët, duke e deklaruar çështjen jashtë juridiksionit, me pretendimin se padia duhej të ishte paraqitur në KSHC.

15. Më 10 mars 2010, në bazë të kërkesës së ankuesit, KSHC-ja e pranoi lutjen e tij. Ai urdhëroi punëdhënësin e tij të paguante pagat e prapambetura të ankuesit që nga 28 marsi 2008.

16. Rezulton se në mars 2010, ankuesit iu paguan pagat e prapambetura për periudhën midis 28 mars 2008 dhe 20 prill 2010, datë në të cilën ai dha dorëheqjen.

II. LIGJI VENDAS DHE PRAKTIKA PËRKATËSE

17. Ligji vendas dhe praktika përkatëse janë përshkruar në çështjet e *Qufaj CO. sh.p.k. kundër Shqipërisë* (nr. 54268/00, §§21-26, 18 nëntor 2004) dhe *Gjyli kundër Shqipërisë* (nr. 32907/07, §§19-28, 29 nëntor 2009).

LIGJI

I. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENEVE 6 §1 DHE 13 TË KONVENTËS DHE NENIT 1 I PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS

18. Ankuesi parashtroi se moszbatimi i vendimit të KSHC-së i datës 19 janar 2007, siç u mbështet edhe nga vendimi i Gjykatës së Lartë, më 14 dhjetor 2007, shkelnin të drejtat e tij sipas nenit 6 §1 dhe 13 të konventës, si edhe të nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës, të cilët pohojnë si më poshtë:

Neni 6 §1

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile ... çdonjërit i jepet e drejta për t’u dëgjuar ... në mënyrë të drejtë ... nga një ... gjykatë”

Neni 13

“Çdonjëri, të drejtat dhe liritë e të cilit, siç parashtrohen në konventë, dhunohen, do të marrë një kompensim përpara një autoriteti kombëtar, pavarësisht faktit se dhunimi mund të jetë bërë nga persona, të cilët veprojnë nën një kompetencë zyrtare.”

Neni 1 i protokollit nr. 1

“Çdo individ human apo ligjor ka të drejtën të gëzojë pronat e tij. Asnjë nuk privohet nga pronat e tij përveçse kur ato janë në interesa publike dhe subjekte të kushteve të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të ligjit ndërkombëtar.”

A. Pranueshmëria

1. Në lidhje me ankesën sipas nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës

19. Qeveria parashtroi faktin se ankuesit iu njoh e drejta për të marrë pagesën e pagës vetëm në mars 2010, dhe se kjo e drejtë nuk iu njoh nga vendimi i KSHC-së, i datës 19 janar 2007. Ata i kërkuan Gjykatës që ta kundërshtonte kërkesën e ankuesit në lidhje me pagesat e prapambetura të pagës për periudhën midis vitit 2007 dhe 2008, duke qenë se kjo kërkesë ishte e pabazë, dhe se një e drejtë e tillë nuk ishte pranuar nga gjykatat vendase.

20. Ankuesi pretendonte se e drejta për të marrë pagesën e pagave vinte nga vendimi i KSHC-së, i datës 19 janar 2007, vendim, i cili kërkonte që ai të rikthehej në punë. Edhe pse atij iu paguan me vonesë prapambetjet e pagave për periudhën midis 28 marsit 2008 dhe 20 prillit 2010, ankuesit nuk iu pagua asnjë pagë për periudhën midis 19 janarit 2007 dhe 28 marsit 2008.

21. Gjykata përsërit se një ankues mund të pretendojë se ka shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 vetëm për sa ka të bëjë me vendimet që janë të dyshimta në lidhje me “pronat” e tij brenda interpretimit të këtij parashikimi. “Pronat” mund të jenë ose “prona ekzistuese” ose asete, duke përfshirë pretendimet, në lidhje me të cilat ankuesi mund të argumentojë se ai ose ajo ka të paktën “një pritshmëri legjitime” për të gëzuar efektivisht të drejtën e pronës (*shiko Gratzinger dhe Gratzingerova kundër Republikës Çeke (vendim)* [GJP], nr. 39794/98, §69, GJEDNJ 2002-VII).

22. Në çështjen konkrete, Gjykata vëren se e drejta e ankuesit për t'u rikthyer në punë përfundimisht u mbështet nga Gjykata e Lartë më 14 dhjetor 2007. Pretendimi për shkelje të të drejtave të tij të konventës fillon prej kësaj date (në lidhje me këtë shiko *Gjyli*, cituar më sipër, §33).

23. Më tej Gjykata vëren se gjykata vendase nuk mori një vendim mbi të drejtën e ankuesit për të marrë pagat e prapambetura, duke qenë se këto të drejta i ishin njohur në një pjesë më të veçantë procedurash, dhe vetëm për periudhën midis marsit 2008, e cila është edhe data e rikthimit të tij në punë dhe 20 prillit 2010, e cila është data e dorëheqjes së tij (shiko paragrafët 13-16 më sipër). Vetë ankuesi pranoi se pagat e prapambetura për periudhën e mësipërme i ishin paguar.

24. Në këto rrethana, Gjykata mendon se ankuesi nuk mund të pretendonte të ishte viktimë e një shkelje të të drejtave të konventës në lidhje me pretendimin për mosmarrjen e pagave të prapambetura për periudhën midis 19 janarit 2007 dhe 28 marsit 2008. Për këtë arsye ajo nuk e pranon këtë ankesë si të papajtueshme *ratione personae* (për personin e përfshirë) me nenin 35 §3 (a) dhe 4 të konventës.

2. Në lidhje me pjesën tjetër të ankesave sipas neneve 6 dhe 13 të konventës

25. Gjykata vëren se pjesa tjetër e ankesave të ankuesit nuk është e pabazë, sipas interpretimit të nenit 35 §3 (a) të konventës. Më tej, ajo vëren se ato nuk janë të papranueshme. Prandaj ato duhet të deklarohen të pranueshme.

B. Përmbajtja e çështjes

26. Ankuesi parashtrroi se vendimi i KSHC-së i datës 19 janar 2007, që ai të rikthehej në punë nuk u zbatua për një kohë të gjatë.

27. Qeveria pretendon se vendimi u zbatua më 28 mars 2008.

28. Gjykata vëren se vendimi i KSHC-së në lidhje me këtë çështje u bë i formës së prerë më 14 dhjetor 2007. Urdhri për punësim u lëshua më 28 mars 2008. Në lidhje me këtë situatë, ajo vëren se ndërsa autoritetet publike po ndërmerrnin hapat zyrtarë për ta zbatuar atë vendim, punëdhënësi i ankuesit praktikisht e ndaloj atë që të merrte funksionet e tij. Ky konstatim mbështetet edhe nga korrespondenca e ankuesit me autoritetet (*shiko paragrafët 8-11 më sipër*) dhe nga procedurat e tij në lidhje me pagesat e prapambetura të pagës. Qeveria nuk siguroi asnjë justifikim objektiv të çfarëdolloji në lidhje me këtë moszbatim.

29. Më tej, Gjykata rikujton se nuk ka asnjë kompensim efektiv nga autoritetet vendase për sa ka të bëjë me zbatimin e vonuar apo moszbatimin e një vendimi përfundimtar të gjykatës (*shiko Puto dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr. 609/07, §§33-35, 20 korrik 2010; dhe Gjyli, cituar më sipër, §§55-60*).

30. Në lidhje me çështjen ligjore në fjalë të mirorganizuar (*Qufaj Co. sh.p.k., cituar më sipër; Gjyli, cituar më sipër; dhe Puto dhe të tjerët, cituar më sipër*), Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të konventës në lidhje me moszbatimin e vendimit në favor të ankuesit dhe se ka pasur edhe një shkelje të nenit 13 të konventës për arsye se nuk ka pasur dëmshpërblim nga pala vendase për moszbatimin e vendimit.

II. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

31. Neni 41 i konventës parashikon:

“Nëse Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të konventës apo të protokolleve, dhe nëse ligji i brendshëm i palës së lartë kontraktuese në lidhje me çështjen bën të mundur vetëm një dëmshpërblim të pjesshëm, nëse është e nevojshme, Gjykata do të sigurojë dëmshpërblimin për palën e dëmtuar.”

A. Dëmi

32. Ankuesi kërkoi 14,000 euro (EUR) për dëmin monetar dhe 5,000 euro për dëmin jomonetar.

33. Qeveria i kontestoi kërkesat e ankuesit.

34. Gjykata nuk konstaton ndonjë lidhje rastësore midis shkeljeve të gjetura dhe pretendimit për dëm monetar. Për këtë arsye, ajo i kundërshton kërkesat. Nga ana tjetër, ajo i akordon ankuesit 1,300 euro për dëmin jomonetar.

B. Kostot dhe shpenzimet

35. Gjithashtu, ankuesi kërkoi 2,200 euro për dëmet dhe shpenzimet e shkaktuara përpara kësaj Gjykate.

36. Qeveria i kontestoi kërkesat e ankuesit.

37. Në bazë të dokumenteve të dorëzuara nga ankuesi dhe duke iu referuar faktit se kjo çështje ishte subjekt i një çështjeje ligjore të mirorganizuar dhe se faktet e parashtruara ishin të drejtpërdrejta, Gjykata e shikon të arsyeshme që të akordojë shumën prej 500 eurosh për të mbuluar kostot e gjithçkaje.

C. Interesi i papaguar

38. Gjykata e shikon të arsyeshme që norma e interesit të papaguar duhet të bazohet në normën marzhinale të huas të Bankës Qendrore Europiane, së cilës duhet t'i shtohen edhe pikë tripërqindëshe.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

1. I deklaron ankesat e bazuara në nenet 6 §1 dhe 13 të konventës të pranueshme dhe pjesën tjetër të kërkesës të pranueshme.

2. Arrin në përfundimin se ka pasur shkelje të neneve 6 §1 dhe 13 të konventës për sa ka të bëjë me moszbatimin e vendimit final.

3. Arrin në përfundimin:

a) se shteti përgjegjës duhet t'i paguajë ankuesit, brenda tre muajve, shumat e mëposhtme të konvertuara në vlerën monetare të shtetit përgjegjës sipas normës në fuqi në datën e shlyerjes:

i) 1,300 euro (një mijë e treqind euro), plus çdo taksë që mund të vihet në ngarkesë për sa ka të bëjë me dëmin jomonetar;

ii) 500 euro (pesëqind euro), plus çdo taksë që mund të vihet në ngarkesë, për sa ka të bëjë me kostot dhe shpenzimet;

b) se nga momenti i përfundimit të tre muajve të përmendur më sipër deri në momentin e shlyerjes interesi i thjeshtë do të paguhet për shumat e mësipërme me një normë të njëjtë me normën marzhinale të huas të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagesës plus pikë tripërqindëshe.

4. Kundërshton pjesën tjetër të kërkesës së ankuesit për dëmshpërblim.

E hartuar në anglisht, me shkrim më 15 janar 2013, sipas rregullit 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Fatoş Arac
Zëvendëssekretar

George Nicolaou
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“QAMA KUNDËR SHQIPËRISË DHE ITALISË”²²
(ankimi nr. 4604/09)

VENDIM
Strasburg
8 janar 2013

Në çështjen “Qama kundër Shqipërisë dhe Italisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

Ineta Ziemele, president
David Thór Björgvinsson
Guido Raimondi
Päivi Hirvelä
George Nicolaou
Ledi Bianku
Vincent A. de Gaetano, gjykatës
dhe Fato° Arac, regjistruar i seksionit,
Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 4 dhjetor 2012,
Shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr. 4604/09) kundër Republikës së Shqipërisë të depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (konventa) nga shtetasi shqiptar, Z. Flamur Qama (ankuesi), më 23 dhjetor 2008.

2. Qeveria shqiptare (qeveria) u përfaqësua nga agjencia e atëhershme e saj, znj. E. Hajro dhe më pas nga znj. L. Mandia nga Zyra e Avokatit të Shtetit. Qeveria italiane u përfaqësua nga bashkagjenti i atëhershëm i saj, z. N. Lettieri dhe, më pas, nga znj. P. Accardo.

3. Ankuesi pretendonte, në veçanti, se ka pasur shkelje të neneve 6 §1 dhe 8, si rezultat i dështimit nga ana e autoriteteve shqiptare dhe italiane për të siguruar të drejtën e kontaktit me djalin e tij në Itali.

4. Më 21 shtator 2009 ankimi iu njoftua qeverive të paditura. Gjithashtu, Gjykata vendosi të shqyrtonte pranueshmërinë e ankimit dhe meritat (themelin) e tij në të njëjtën kohë.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

5. Ankuesi ka lindur më 1960 dhe jeton në Durrës. Ai ka një djalë, i cili ka lindur më 25 gusht 1994. Aktualisht djali është 18 vjeç.

6. Në shtator 1999 bashkëshortja e ndjerë e ankuesit, e cila vuante nga një sëmundje e rëndë, hyri në Itali në mënyrë të parregullt, së bashku me të birin, me qëllim që të merrte trajtim mjekësor. Në një datë të pacaktuar ankuesi u bashkua me bashkëshorten dhe djalin e tij në Itali.

7. Në një datë të pacaktuar në gusht ose shtator 2002, pas mosmarrëveshjeve me të afërmit e bashkëshortes, ankuesi u dëbua nga Italia, meqenëse nuk kishte leje qëndrimi. Bashkëshortja e tij dhe i biri, situata e të cilëve nuk ishte rregulluar akoma, vazhduan të qëndrojnë në Itali. Bashkëshortja e tij vdiq më 7 tetor 2002.

²² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 85*. Tiranë, 2013. f.10

A. Procedurat e kujdestarisë në Itali

8. Më 17 tetor 2002, kunata e ankuesit, z., depozitoi një padi pranë Gjykatës për të Mitur në Ankona (gjykata italiane - *tribunale per i minorenni*) ku kërkonte kujdestarinë e djalit të ankuesit.

9. Më 30 dhjetor 2002 një raport i qendrës lokale të kujdesit lokal njoftonte se fëmija kishte frikë të kthehej dhe të jetonte me të atin për shkak të keqtrajtimit të tij ndaj nënës së ndjerë. Më tej, në raport thuhej se i ati e kishte braktisur të birin dhe bashkëshorten e tij pa i njoftuar në një kohë kur ata kishin shumë nevojë për të.

10. Më 4 qershor 2003 gjykata italiane pranoi kërkesën e z., Kjo gjykatë i besoi asaj kujdestarinë e djalit të ankuesit, nën mbikëqyrjen e shërbimit social të qytetit të Senigallias (*affida il minore alla zia .., sotto la vigilanza del Servizio Sociale del Comune di Senigallia...*). Më tej ajo caktoi kryetarin e bashkisë si kujdestari i përkohshëm i fëmijës (*tutore provvisorio*). Gjykata pezulloi të drejtat prindërore të prindërve (*dichiara sospesa la potestà dei genitori*) me argumentin se ato kishin lejuar fëmijën të largohej nga Shqipëria pa zgjidhur vështirësitë serioze që do të ndeshte djali i tyre më pas. Më tej, gjykata ndaloi largimin e fëmijës nga territori italian. Ajo caktoi Shërbimin Social Ndërkombëtar (ISS - një OJQ) të kryente hetime në lidhje me situatën familjare të ankuesit. Asnjë parashikim nuk u bë në lidhje me të drejtën e ankuesit për të vizituar apo kontaktuar me të birin.

11. Më 25 shtator 2003, pas përpjekjeve për të kontaktuar me ankuesin, ISS-ja njoftoi gjykatën Italiane se ai refuzoi të fliste me ta. Ai thjesht kërkoi që fëmija t'i kthehej atij. Pas kontakteve me fqinjët e tij, ISS-ja deklaroi se ankuesi ishte rimartuar dhe bashkëshortja e tij priste një fëmijë. Duke qenë i papunë, ai jetonte me të ardhurat e bashkëshortes.

12. Më 22 mars 2004 shërbimi social në Itali paraqiti pranë gjykatës të dhënat më të fundit për djalin e ankuesit. Deri në atë kohë, statusi i djalit në Itali ishte rregulluar dhe situata e tij dukej se ishte ekuilibruar.

13. Më 4 prill 2005, Ministria e Drejtësisë Italiane njoftoi ankuesin mbi dispozitat në fuqi të vendimit të datës 4 qershor 2003 dhe i paraqiti atij të dhënat më të fundit të datës 6 nëntor 2004 për të birin. Ankuesi u informua më tej mbi mundësinë e tij për të depozituar një ankesë kundër këtij vendimi pranë gjykatës italiane, me anë të një avokati.

14. Më 21 dhjetor 2005 letra është përkthyer dhe noterizuar, në praninë e ankuesit, nga një noter shqiptar.

15. Në një deklaratë të datës 15 janar 2007 para gjykatës italiane, fëmija i ankuesit u shpreh se nuk kishte qenë në kontakt me ankuesin apo ta ketë takuar atë prej disa vitesh. Ai nuk dëshironte të fliste me ankuesin në telefon, pasi pretendonte se i ati e kishte keqtrajtuar në të kaluarën.

16. Më 7 dhjetor 2007 djali i ankuesit konfirmoi para gjykatës italiane deklaratat e bëra prej tij më 15 janar 2007.

B. Përpjekjet e ankuesit për të kontaktuar me djalin e tij në Itali

17. Në një letër me datë të pacaktuar, e cila është dërguar rekomande dhe është regjistruar në sekretarinë e gjykatës italiane më 22 janar 2007, ankuesi deklaronte se të afërmit e bashkëshortes kishin rrëmbyer të birin dhe ai nuk kishte kontakte me të. Ai deklaronte se kujdestaria e të birit i ishte besuar tezes së tij pa pëlqimin paraprak të ankuesit dhe se ai kërkonte ndihmën e gjykatës italiane për të rivendosur kontaktin me djalin e tij.

18. Në një letër, e dërguar rekomande dhe e regjistruar në sekretarinë e gjykatës italiane më 22 janar 2007 dhe nënshkruar nga avokati shqiptar i ankuesit, ankuesi kërkonte zbatimin nga ana e autoriteteve italiane të së drejtës së tij të aksesit ndaj të birit sipas vendimit të datës 30 qershor 2006 të Gjykatës së Rrethit Durrës. Meqenëse nuk mund të udhëtonte për në Itali, ai i kërkonte gjykatës italiane të lejonte të birin të udhëtonte në Shqipëri, siç tregohet në vendimin e gjykatës shqiptare. Ai deklaronte se fitonte të ardhura mujore prej 700 eurosh, banonte në një apartament me sipërfaqe 70 m² që ofronte akomodimin e duhur, kishte dëshmi të pastër penalteti, ndjenjat dhe afekcioni për djalin e tij as nuk kishin ndryshuar dhe as nuk kishin reshtur dhe përpjekjet e tij për të kontaktuar me të birin kishin ndeshur me refuzimin këmbëngulës të tezes së fëmijës. Ankuesi deklaronte më tej se kërkesa e tij synonte ushtrimin e së drejtës së tij për të kontaktuar

me të birin, siç është caktuar nga gjykata shqiptare më 30 qershor 2006, duke përfshirë kontaktin telefonik pa pengesa me të birin, apo në çdo mënyrë tjetër që gjykata italiane e çmonte të arsyeshme. Ai kërkonte më tej që kujdestaria e të birit t'i besojë shërbimeve sociale italiane. Megjithatë, ai nuk kërkoi kthimin e përhershëm të djalit të tij në Shqipëri. Asnjë prokuror nuk është paraqitur në sekretarinë e gjykatës italiane.

19. Duket se më 15 nëntor 2007, duke u bazuar në Konventën e Hagës mbi aspektet civile të rrëmbimit ndërkombëtar të fëmijëve (shih paragrafët 36-43 më poshtë), ankuesi i ka kërkuar Ministrisë Italiane të Drejtësisë fillimin e procedurave për vlefshmërinë e vendimit të gjykatës shqiptare të datës 30 qershor 2006 dhe zbatimin e të drejtës së tij për të kontaktuar me të birin.

C. Procedurat në lidhje me kthimin dhe marrjen e djalit të ankuesit në Shqipëri

20. Më 27 nëntor 2002 ankuesi depozitoi një padi penale pranë Gjykatës së Rrethit, Durrës (Gjykata e Rrethit) sipas nenit 127 të Kodit Penal (KP) dhe nenit 59 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), ku kërkonte kthimin e djalit të tij, i cili sipas tij ishte marrë padrejtësisht në Itali.

21. Më 13 janar 2003 Gjykata e Rrethit vendosi pushimin e çështjes me argumentin se padia e ankuesit ishte e pabazuar në prova.

22. Më 7 tetor 2003 ankuesi depozitoi një padi tjetër pranë Gjykatës së Rrethit ku akuzonte të afërmit e bashkëshortes së tij për marrjen e padrejtë të të birit në kundërshtim me nenin 127 të KP-së.

23. Më 29 dhjetor 2004 Gjykata e Rrethit shpalli fajtor të afërmit e bashkëshortes së ankuesit sipas akuzës dhe i dënoi ato me gjobë, duke përfshirë z. Ky vendim u la në fuqi nga Gjykata e Apelit dhe Gjykata Supreme më 2005-ën dhe 2007-ën vetëm në lidhje me z. Procedimet gjyqësore u bënë në mungesë të z., që me sa duket u përfaqësua nga një avokat. Asnjë referencë nuk u bë për vendimin e gjykatës të datës 4 qershor 2003 (*shih paragrafin 10 më lart*).

24. Më 11 prill 2008, pas një padie tjetër të depozituar nga ankuesi sipas nenit 127 të Kodit Penal dhe nenit 59 të KPP-së, Gjykata e Rrethit e rrëzoi akuzën. Pas njoftimit të Z., nga Ministria Italiane e Drejtësisë mbi procedimet gjyqësore, gjykata konstatoi se ajo ishte gjykuar një herë dhe shpallur fajtorë për të njëjtën shkelje, në lidhje me të cilën ajo kishte përfituar nga një amnisti (*shih paragrafin 23 më lart*). Bazuar në vendimin e gjykatës të datës 4 qershor 2003, Gjykata e Rrethit vendosi se Z., nuk ishte përfshirë në asnjë largim të padrejtë të fëmijës.

25. Megjithatë, më 3 mars 2009 Gjykata e Rrethit shpalli Z., fajtorë për veprën penale të mbajtjes së padrejtë të fëmijës në përputhje me nenin 127 të KP-së dhe e dënoi atë me gjobë. Sipas vendimit, megjithëse Z., kthehej çdo verë në Shqipëri, ajo refuzonte qëllimisht të sillte djalin e ankuesit, në kundërshtim me vendimin e gjykatës të datës 30 qershor 2006 (*shih paragrafin 26 më lart*), me qëllim që të shkëputte plotësisht lidhjet ndërmjet ankuesit dhe djalit të tij. Procedimet gjyqësore u bënë në mungesë të Z., e cila u përfaqësua nga një avokat i zgjedhur prej saj.

D. Procedurat në lidhje me vendosjen e kontaktit me djalin në Shqipëri

26. Më 30 qershor 2006, pas padisë civile të ankuesit, Gjykata e Rrethit pranoi kërkesën e ankuesit për të takuar të birin. Ajo urdhëroi Z., të lejonte ankuesin të takonte të birin të paktën dy herë në vit, ndërmjet datave 1 dhe 15 gusht dhe ndërmjet datave 27 dhjetor dhe 6 janar. Procedurat u bënë në mungesë të Z., e cila ishte informuar në lidhje me to nëpërmjet njoftimit publik. Asnjë referencë nuk u bë në lidhje me vendimin e gjykatës italiane të datës 4 qershor 2003 (*shih paragrafin 10 më lart*). Pjesët përkatëse të vendimit parashikojnë si më poshtë:

“Paditësi është njoftuar se djali trajtohet mirë nga tezja, e paditura [në këtë set procedimesh gjyqësore]; fëmija ndjek shkollën dhe ka marrë rezultate të mira. I motivuar nga ndjenja prindërore, ai fillimisht dhe pa qëllim depozitoi padinë ku kërkonte kthimin e djalit të tij nga e paditura.

Gjatë procedimeve gjyqësore, duke i dhënë përparësi interesit të fëmijës, ai kufizoi padinë e tij, duke i kërkuar gjykatës të vendoste mbi të drejtën për të pasur kontakte me të birin. Ai bëri të ditur para gjykatës se fitonte pagë të mirë, kishte krijuar familje të re dhe kishte shtëpi dhe një fëmijë nga martesë e tij e dytë.

Sipas nenit 155 të Kodit të Familjes, gjykata kërkoj mendimin e punonjësit social. Duke pasur parasysh nenin 155 të Kodit të Familjes, padia e paditësit duhet të pranohet dhe e drejta e tij për të takuar të birin, për të cilin aktualisht kujdeset teza e tij, duhet të zbatohet gjatë pushimeve shkollore.”

27. Më 27 nëntor 2006 u nxor një urdhër ekzekutimi në lidhje me vendimin e Gjykatës së Rrethit. Zbatimi i tij iu caktua zyrës përmbartimore lokale.

28. Më 24 korrik 2008 Gjykata e Rrethit rrëzoi padinë e ankuesit për njohjen e vendimeve të datave 29 dhjetor 2004 dhe 30 qershor 2006 sipas Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve dhe Konventës së Hagës për Juridiksionin me argumentin se këto vendime ishin drejtpërdrejt të zbatueshme në Shqipëri.

29. Më 3 mars 2009 Gjykata e Rrethit urdhëroi Z., të lejonte ankuesin të takonte të birin. Sipas këtij vendimi, ankuesit nuk mund t'i mohohet një e drejtë e tillë për sa kohë që nuk i është revokuar përgjegjësia e tij prindërore. Megjithatë, vendimi më tej shprehte se ankuesi duhet të gjejë mjetet ligjore për të siguruar zbatimin e këtij vendimi, ku gjykata nuk mund t'i siguronte atij marrjen e vizës për në Itali dhe mundësinë të shkonte atje. Gjykata pushoi procedimet ligjore në lidhje me pretendimin e ankuesit për kthimin e të birit, ku edhe vetë ankuesi e tërhoqi këtë pretendim.

E. Korrespondenca e ankuesit me institucionet shqiptare

30. Nga viti 2003 deri në vitin 2009 ankuesi kërkoj ndihmën e autoriteteve përkatëse shqiptare (Ministritë së Brendshme, Ministrisë së Drejtësisë, Ministrisë së Punëve të Jashtme, Avokatit të Popullit, zyrës së Kryeministrit, zyrës së Presidentit) për zbatimin e të drejtës së tij të kontaktit me të birin.

31. Më 6 korrik 2005 zyra e Prokurorit të Përgjithshëm kërkoj ndihmën e Zyrës Ndërlidhëse Policore Italiane të Interforcës në Shqipëri (*Interforçe*), në lidhje me statusin e djalit të ankuesit në Itali. Më 8 korrik 2005 *Interforçe* njoftoi zyrën e Prokurorit të Përgjithshëm mbi vendimin e gjykatës italiane të vitit 2003.

32. Në shtator 2006 Ministria e Brendshme deklaroi se ishte jashtë juridiksionit të saj të sigurojë kthimin e djalit në Shqipëri ose përmbushjen e kërkesave të tjera të bëra nga ankuesi për sa kohë që kujdestaria e djalit i është besuar Z. bazuar në vendimin e gjykatës italiane.

33. Në vitin 2002, 2006 dhe 2008 Ministria e Punëve të Jashtme informoi ankuesin se i është kërkuar konsullatës shqiptare në Milano të ndjekë çështjen e tij.

34. Më 29 janar 2009, pas kërkesës për informacion nga zyra e Avokatit të Popullit mbi çështjen e ankuesit, Ministria e Drejtësisë u përgjigj, në lidhje me rastin në fjalë, si më poshtë:

“Ministria e Drejtësisë ka pasur kontakte të vazhdueshme me z. Qama dhe ka shprehur dëshirën e saj për ta zgjidhur këtë problem. Ai i ka kërkuar Ministrisë së Drejtësisë zbatimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Durrës të datës 30 qershor 2006. Ministria e Drejtësisë, së bashku me Drejtorinë e Zyrës së Përmbartimit, ka informuar z. Qama në mënyrë të përsëritur se nuk ekziston baza ligjore për t'i kërkuar autoriteteve italiane njohjen dhe zbatimin e një vendimi të gjykatës civile shqiptare, meqenëse Shqipëria nuk është palë e asnjë marrëveshjeje ndërkombëtare që rregullon njohjen dhe zbatimin e vendimeve të gjykatës civile shqiptare... Ministria e Drejtësisë e ka orientuar z. Qama që t'i drejtohet Ministrisë së Punëve të Jashtme.”

35. Më 16 shkurt 2009 ankuesi është njoftuar mbi përgjigjen e Ministrisë së Drejtësisë.

II. E DREJTA PÛRKATËSE NDËRKOMBËTARE

A. Konventa e datës 25 tetor 1980 mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve (Konventa e Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve)

36. Konventa e Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve hyri në fuqi në lidhje me Shqipërinë më 1 gusht 2007 dhe në lidhje me Italinë më 1 maj 1995. Sipas nenit 1, objektet e saj janë të dyfishta, përkatësisht:

“a) të sigurojë kthimin e menjëhershëm të fëmijëve që largohen apo mbahen pa të drejtë në shtetin kontraktues; dhe

b) të sigurojë që të drejtat e kujdestarisë dhe të kontaktit sipas ligjit të një shteti kontraktues të respektohen efektivisht në shtetet e tjera kontraktuese.”

37. Sipas nenit 5, “të drejtat e kujdestarisë” do të përfshijnë të drejtat që lidhen me kujdesin e fëmijës dhe, në veçanti, të drejtën për të përcaktuar vendbanimin e fëmijës dhe “të drejtat e aksesit” do të përfshijnë të drejtën për të marrë një fëmijë për një periudhë të kufizuar në një vend tjetër nga vendbanimi i tij i zakonshëm.

38. Detyrat sipas Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve plotësohen nga një autoritet qendror në përputhje me nenin 6 të saj. Ministria e Drejtësisë, Departamenti i të Miturve dhe e Drejta Familjare, është caktuar si autoriteti qendror për Shqipërinë dhe Ministria e Drejtësisë, Departamenti i Drejtësisë për të Miturit (*Dipartimento per la Giustizia Minorile*) është autoriteti qendror italian.

39. Sipas nenit 7, qoftë në mënyrë të drejtpërdrejtë apo me anë të një ndërmjetësi, autoriteti qendror duhet të marrë masat e mëposhtme për të arritur objektivat e Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve:

“a) për të zbuluar vendndodhjen e një fëmije, i cili është larguar apo mbajtur pa të drejtë;

b) për të parandaluar dëmtimin e mëtejshëm ndaj fëmijës ose paragjykimin të palët e interesuara, duke marrë ose bërë që të merren masa të përkohshme;

c) për të siguruar kthimin e vullnetshëm të fëmijës ose për të arritur një zgjidhje paqësore të çështjeve;

d) për të shkëmbyer, aty ku duhet, informacion në lidhje me prejardhjen sociale të fëmijës;

e) për të siguruar informacion të karakterit të përgjithshëm sipas ligjit të shtetit të tyre, në lidhje me zbatimin e konventës;

f) për të filluar apo lehtësuar procedimin gjyqësor ose administrativ, me qëllim kthimin e fëmijës dhe në rastin e duhur, për të marrë masat për organizimin ose sigurimin e ushtrimit efektiv të të drejtave të kontaktit;

g) kur e kërkojnë rrethanat, të sigurojnë ose të lehtësojnë sigurimin e konsulencës dhe asistencës ligjore, duke përfshirë pjesëmarrjen e konsulentëve ligjorë;

h) të marrin masat e nevojshme administrative, për të siguruar kthimin e sigurt të fëmijës;

i) të informojnë njëri-tjetrin në lidhje me funksionimin e kësaj konvente dhe sa të jetë e mundur, të eliminojnë pengesat ndaj zbatimit të saj.”

40. Neni 8 njeh të drejtën e personit për të kërkuar kthimin e fëmijës, i cili është larguar apo mbajtur në shkelje të të drejtave të kujdestarisë, duke iu drejtuar autoritetit qendror të vendbanimit të zakonshëm të fëmijës ose të një shteti tjetër kontraktues.

41. Neni 21 njeh të drejtën e personit për të kërkuar ushtrimin efektiv të të drejtave të tij të kontaktit në të njëjtën mënyrë, siç bëhet kërkesa për kthimin e fëmijës. Ky nen parashikon:

“Një kërkesë për marrjen e masave për organizimin ose sigurimin e ushtrimit efektiv të të drejtave të kontaktit, mund t’u paraqitet autoriteteve qendrore të shteteve kontraktuese, në të njëjtën mënyrë siç bëhet kërkesa për kthimin e fëmijës.

Autoritetet qendrore janë të detyruara nga detyrimet e bashkëpunimit, të cilat përcaktohen në nenin 7, të nxisin gëzimin paqësor të të drejtave të kontaktit dhe plotësimin e kushteve në të cilat mund të jetë objekt ushtrimi i këtyre të drejtave. Autoritetet qendrore do të ndërmarrin hapa për të shmangur, sa më shumë që të jetë e mundur, pengesat ndaj ushtrimit të këtyre të drejtave.

Autoritetet qendrore, qoftë në mënyrë të drejtpërdrejtë, apo me anë të ndërmjetësve, mund të iniciojnë ose të ndihmojnë në fillimin e procedimit, me qëllim organizimin ose mbrojtjen e këtyre të drejtave dhe sigurimin e respektimit të kushteve ndaj të cilave mund të jetë objekt ushtrimi i

këtyre të drejtave.”

42. Në lidhje me nenin 21, raporti shpjegues i znj. Elisa Perez-Vera mbi hartimin e Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve, që gjendet në adresën <http://www.hcch.net/upload/expl28.pdf>, në lidhje me këtë çështje, shpreh si më poshtë:

“... duhet të njihet se Konventa nuk kërkon të rregullojë të drejtat e kontaktit në mënyrë shteruese; pa dyshim kjo do të çonte përtej fushës së objektivave të konventës. Me të vërtetë, nëse vëmendja që i është kushtuar të drejtave të kontaktit rezulton nga besimi se këto të drejta janë rrjedhim logjik normal i të drejtave të kujdestarisë, do të mjaftonte në nivelin e konventës thjesht sigurimi i bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve qendrore në lidhje me organizimin ose mbrojtjen e ushtrimit aktual të këtyre të drejtave.”

B. Konventa e datës 19 tetor 1996 mbi juridiksionin, e drejta e zbatueshme, njohja, zbatimi dhe bashkëpunimi në lidhje me përgjegjësinë prindërore dhe masat për mbrojtjen e fëmijëve (Konventa e Hagës mbi Juridiksionin)

43. Konventa e Hagës mbi Juridiksionin hyri në fuqi në lidhje me Shqipërinë më 1 prill 2007. Italia nënshkroi Konventën e Hagës mbi Juridiksionin më 1 prill 2003, për të cilën asnjë ratifikim nuk është bërë deri më sot. Qëllimi i saj është përcaktimi i dispozitave të përbashkëta në lidhje me juridiksionin, të drejtën e zbatueshme, njohjen dhe zbatimin e masave për mbrojtjen e fëmijëve.

C. Këshilli i Konventës Europiane mbi Kontaktin në Lidhje me Fëmijët (Konventa e Kontaktit – CETS nr. 192)

44. Konventa e kontaktit hyri në fuqi në lidhje me Shqipërinë më 1 shtator 2005. Italia nënshkroi konventën e kontaktit më 15 maj 2005, për të cilën asnjë ratifikim nuk është bërë deri më sot. Objekti i saj është përcaktimi i parimeve të përgjithshme për zbatimin e vendimeve për kontaktin, për të vendosur masat e duhura mbrojtëse dhe garancitë që sigurojnë ushtrimin e duhur të kontaktit dhe kthimin e menjëhershëm të fëmijëve në fund të periudhës së kontaktit dhe vendosjen e bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve qendrore, autoriteteve gjyqësore dhe organeve të tjera, me qëllim që të nxisin dhe përmirësojnë kontaktin ndërmjet fëmijëve dhe prindërve të tyre, si dhe personave të tjerë që kanë lidhje familjare me fëmijët.

III. E DREJTA PÛRKATËSE E BRENDSHME

A. E drejta e brendshme shqiptare

1. Kushtetuta e Shqipërisë

45. Neni 122 parashikon se “një marrëveshje ndërkombëtare, e cila është ratifikuar, përbën pjesë të sistemit të brendshëm juridik... “. Një marrëveshje e tillë ndërkombëtare është drejtpërdrejt e zbatueshme dhe ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të.

46. Neni 142§3 parashikon se “Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.”

2. Kodi i Familjes

47. Neni 218 i Kodit të Familjes parashikon se “prindërit mund të kërkojnë nga gjykata kthimin e fëmijës së tyre të mitur, kur nuk jeton pranë tyre ose mbahet pa të drejtë nga persona të tjerë.”

3. Kodi Penal

48. Neni 127 i KP-së sanksionon marrjen e padrejtë të fëmijës prej, *ndër të tjera*, personit që ushtron autoritetin prindëror, si kundërvajtje penale që dënohet me gjobë ose me burgim deri në gjashtë muaj.

4. Kodi i Procedurës Penale

49. Neni 59 i KPP-së përcakton se viktima (*i dëmtuari akuzues*) mund të paraqesë kërkesë për ndjekje penale në gjykatë dhe të kërkojë dëmshtëpërbllim nga individ i që ka kryer një prej kundërvajtjeve të referuara në lidhje me të.

50. Neni 467 i KPP-së përcakton se vendimet e gjykatës që përmbajnë dënimin me gjobë ekzekutohen nga zyra e përmbartimit.

B. E drejta e brendshme italiane

1. Kodi Civil

51. Neni 330 i Kodit Civil parashikon:

“Gjykata mund t’i deklarojë të hequra të drejtat prindërore nëse prindërit nuk kryejnë ose neglizhojnë detyrimet e qenësishme në rolin e tyre prindëror apo abuzojnë me kompetencat në lidhje me to, duke i shkaktuar fëmijës dëme serioze.

Në një rast të tillë, nëse ekzistojnë argumente serioze për të vepruar në këtë mënyrë, gjykata mund të urdhërojë marrjen e fëmijës nga familja.”

52. Neni 332 i Kodit Civil parashikon:

“Gjykatësi mund të rivendosë autoritetin prindëror kur pushojnë së ekzistuari arsyet që justifikojnë heqjen e këtij autoriteti dhe nuk përbëjnë rrezik për fëmijën.”

53. Ligji nr. 149 i datës 28 mars 2001 ka ndryshuar disa dispozita të librit I, pjesa VIII e Kodit Civil dhe ligji nr. 184/1983. Neni 333 i Kodit Civil, i ndryshuar nga seksioni 37(2) i ligjit nr. 149/2001 parashikon:

“Kur sjellja e njërit apo të dy prindërve nuk është e tillë që të çojë në heqjen e të drejtave prindërore sipas nenit 330, por gjithsesi është e dëmshme për fëmijën, gjykata mund të miratojë çdo masë që është e përshtatshme në këto rrethana dhe madje mund të urdhërojë marrjen e fëmijës nga familja e tij apo largimin e prindit apo partnerit që ka keqtrajtuar apo abuzuar me fëmijën.

Këto masa mund të revokohen në çdo moment.”

54. Neni 336 i Kodit Civil, i ndryshuar nga seksioni 37(3) i të njëjtit ligj, parashikon:

“Masat e paraqitura në nenet e mësipërme miratohen pas kërkesës së bërë nga prindi tjetër, një anëtar i familjes apo prokurori dhe, kur vendimet e mëparshme revokohen, edhe nga prindi i interesuar. Gjykata shqyrton çështjen me dyer të mbyllura dhe jep një vendim të arsyetuar pasi ka grumbulluar informacionin e duhur dhe ka dëgjuar përfaqësuesit e zyrës së prokurorit. Nëse masa kërkohet kundër njërit prej prindërve, ky prind duhet të dëgjohet. Në raste të jashtëzakonshme, gjykata mund të miratojë, edhe me propozimin e saj, masa të përkohshme në interes të fëmijës.

Në lidhje me vendimet e referuara në paragrafët e mësipërm, prindërit dhe fëmija përfaqësohen nga një avokat, i paguar nga shteti në rastet e parashikuara me ligj.”

55. Neni 337 i Kodit Civil parashikon:

“Gjykatësi i kujdestarisë mbikëqyr përputhjen me kushtet e caktuara nga gjykata për ushtrimin e autoritetit prindëror dhe për administrimin e pasurisë.”

56. Vendimet e gjykatave të miturve të marra në përputhje me nenet 330 dhe 333 të Kodit Civil kthehen në procedime ligjore të pakundërshtueshme (*volontario giurisdizione*). Ato nuk janë vendime të formës së prerë dhe prandaj mund të revokohen në çdo moment. Nuk lejohet ankimi kundër këtyre vendimeve, por çdo palë e interesuar mund të depozitojë kërkesë pranë Gjykatës së Apelit për rishikimin e situatës që mund të çojë në vendimin përkatës.

2. Kodi i Procedurës Civile

57. Neni 125 i Kodit të Procedurës Civile parashikon si më poshtë:

“Përveçse kur parashikohet ndryshe me ligj, një deklaratë, pretendim, kërkesë, kundërkërkesë apo urdhër duhet të tregojë emrin e gjykatës së cilës i drejtohet [detajet e plota të] palëve, objektin dhe arsyet e kërkesës, parashtrimet ose pretendimet dhe origjinali, si dhe kopjet që do të dorëzohen, duhet të nënshkruhen nga pala, nëse kjo e fundit vendos të paraqitet në gjykatë personalisht apo të përfaqësohet nga avokati.”

E DREJTA

1. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 8 TË KONVENTËS

58. Ankuesi u ankua se autoritetet shqiptare dhe italiane nuk i kanë siguruar të drejtën e kontaktit me djalën e tij në shkelle të nenit 6§1 dhe 8 të konventës.

59. Si gjykatës i karakterizimit që jepet me ligj për faktet e çështjes, Gjykata e konsideron me vend shqyrtimin e ankesave të ankuesit vetëm sipas nenit 8 të konventës. Ndërkohë që neni nuk përmban kërkesa eksplicite procedurale, ai kërkon që procesi i vendimmarrjes që çon në masat e ndërhyrjes të jetë i drejtë dhe t’i sigurohet respekti i duhur i interesave të mbrojtura nga ky nen (*shih Sneersonë dhe*

Kampanella v. Italisë, nr. 14737/09, §56, 12 korrik 2011).

60. Neni 8 i konventës parashikon si më poshtë:

“1. Çdo person ka të drejtë që t'i respektohet jeta e tij private dhe familjare, vendbanimi dhe korrespondenca e tij.

2. Autoriteti publik nuk mund të ndërhyjë në ushtrimin e kësaj të drejte, vetëm në shkallën e parashikuar nga ligji dhe kur në një shoqëri demokratike, kjo masë është e domosdoshme për sigurimin kombëtar, për sigurimin publik, për mirëqenien ekonomike të vendit, për mbrojtjen e rendit ose për parandalimin e veprave penale, për mbrojtjen e shëndetit ose të moralit ose për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive të të tjerëve.”

A. Pranueshmëria

1. Në lidhje me Italinë

61. Qeveria italiane argumentoi se ankuesi nuk kishte shteruar mjetet e brendshme ligjore. Së pari, ai duhej të kishte depozituar një padi për pavlefshmërinë ose apelimin kundër vendimit të gjykatës italiane të datës 4 qershor 2003 në përputhje me nenin 125 të Kodit të Procedurës Civile dhe nenet 332, 333 dhe 336 të Kodit Civil. Së dyti, për sa i përket ankesës së ankuesit për refuzimin e kujdestarisë ose refuzimin e djalit të tij për të kontaktuar me të, ai duhej të kishte depozituar padi civile pranë gjykatës të kujdestarisë në përputhje me nenin 337 të Kodit Civil.

62. Ankuesi nuk ka bërë asnjë koment.

63. Një ankues duhet të veprojë në përputhje me rregullat dhe procedurat e zbatueshme të së drejtës së brendshme, mungesa e të cilave në depozitim të kërkesës pranë Gjykatës mund të çojë në pavlefshmërinë e kushtit të përcaktuar në nenin 35 (*Ben Salah Adraoui dhe Dhaime v. Spanjës* (dec.), nr. 45023/98, 27 prill 2000). Në rastin në fjalë, Gjykata vlerëson se letrat e ankuesit të datave 22 janar dhe 22 shkurt 2007 nuk përbëjnë padi ligjore që kërkon pavlefshmërinë e vendimit të gjykatës italiane të datës 4 qershor 2003 ose apelimin kundër këtij vendimi. Për më tepër, këto shkresa nuk kanë përmbushur kërkesat e të drejtës së brendshme, veçanërisht nenin 125 të Kodit Italian të Procedurës Civile. Ato ishin nënshkruar nga një avokat shqiptar, i cili nuk duket të ketë pasur prokurë të lëshuar nga ankuesi (shih paragrafin 18 më lart).

64. Në këto rrethana, ankimi i ankuesit kundër Italisë duhet të rrëzohet për mosshkrimin e mjeteve të brendshme ligjore në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të konventës. Megjithatë, Gjykata vëren se nuk ka asnjë pengesë për ankuesin që të përfitojë nga mjetet ligjore sipas të drejtës italiane, duke pasur parasysh faktin se vendimet e gjykatave për të mitur në Itali nuk janë përfundimtare dhe mund të revokohen në çdo kohë (*shih paragrafin 56 më lart*).

2. Në lidhje me Shqipërinë

a) Përputhja me rregullin gjashtëmujor

65. Qeveria shqiptare argumentoi se kërkesa ishte parashtruar jashtë afatit, ku vendimi i fundit është marrë më 30 qershor 2006.

66. Ankuesi nuk bëri asnjë koment.

67. Sipas nenit 35 §1 të konventës “Gjykata mund të trajtojë vetëm çështje... brenda një periudhe prej gjashtë muajsh nga data në të cilën është marrë vendimi përfundimtar.” Rregulli gjashtëmujor nuk zbatohet për situatat që çojnë në vazhdimin e shkeljes së të drejtave të konventës (*shih, ndër të tjera, Iordache v. Rumanisë, nr. 6817/02, §50, 14 tetor 2008*).

68. Në rastin në fjalë, ankuesi akoma kërkon zbatimin e të drejtës së tij për të kontaktuar me të birin, siç njihet nga gjykata shqiptare. Ndërmjet viteve 2006 dhe 2009 ai ka kërkuar në mënyrë të përsëritur zbatimin e vendimit të datës 30 qershor 2006, duke renditur ndihmën e qeverisë kompetente dhe institucioneve të tjera (*shih paragrafët 32-35 më lart*). Sa më lart dhe duke pasur parasysh rrethanat e veçanta të këtij rasti, Gjykata vlerëson se nuk lind asnjë problem në lidhje me përputhjen me afatin gjashtëmujor dhe, për rrjedhojë, refuzon kundërshtimin e qeverisë.

b) Përputhja me kërkesën për shterimin e mjeteve të brendshme ligjore

69. Qeveria shqiptare argumentoi se ankuesi nuk ka shteruar mjetet e brendshme ligjore. Ai nuk ka depozituar padi në përputhje me nenin 59 të Kodit të Procedurës Penale (KPP) apo shteruar mjetet

ligjore siç kërkohet sipas Konventës së Kontaktit dhe Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve.

70. Ankuesi nuk bëri asnjë koment.

71. Gjykata vëren se ankuesit i kërkohet të përdorë mjetet ligjore që janë mjaft të sigurt jo vetëm në teori, por edhe në praktikë, mospërdorimi i të cilave do të çojë në mungesën e aksesueshmërisë dhe efektivitetit të kërkuar (*shih Bajrami v. Albania*, nr. 35853/04, §39, ECHR 2006-XIV (ekstrakte)).

72. Në rastin në fjalë, ankuesi depozitoi pa sukses dy padi sipas nenit 59 të KPP-së (*shih paragrafët 20 dhe 24 më lart*). Duke pasur parasysh fatin e padive të tij të mëparshme ligjore, Gjykata vlerëson se çdo padi tjetër sipas nenit 59 të KPP-së, siç argumentohet nga qeveria, nuk ka perspektivë të arsyeshme suksesi.

73. Për më tepër, duke supozuar se Konventa e Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve dhe konventa e kontaktit kanë siguruar bazën e brendshme ligjore për padi tjetër nga ankuesi, Gjykata vëren se, kur është ndjekur një mjet ligjor, nuk kërkohet shterimi i një mjeti tjetër ligjor që në thelb ka të njëjtin objektiv (*shih, ndër të tjera, Micallef v. Maltës [GC]*, nr. 17056/06, §58, ECHR 2009). Në rastin në fjalë, ankuesi ka fituar vendimin përfundimtar të gjykatës shqiptare në favor të tij në lidhje me të drejtën e kontaktit me të birin (*shih paragrafin 26 më lart*).

74. Prandaj ankimi i ankuesit nuk mund të rrëzohet për mosshkrim të mjeteve të brendshme ligjore dhe, për rrjedhojë, kundërshtimi i qeverisë shqiptare duhet të refuzohet.

c) Konkluzioni

75. Gjykata vëren se ankimi i ankuesit kundër Shqipërisë nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 (a) të konventës. Më tej, ajo vëren se ankimi nuk është i papranueshëm bazuar në ndonjë argument tjetër. Për rrjedhojë, ky ankim duhet të deklarohet i pranueshëm.

B. Meritat (themeli)

1. Parashtrimet e palëve

a) Ankuesi

76. Ankuesi parashtroi se ka pasur shkelje të nenit 8 të konventës për shkak të dështimit të autoriteteve shqiptare për të siguruar ushtrimin e së drejtës së tij të kontaktit me të birin.

b) Qeveria

77. Qeveria shqiptare parashtroi fillimisht se, duke pasur parasysh vendimin e përbashkët të prindërve për të shkuar në Itali në shtator 1999, së bashku me fëmijën e tyre, nuk ka ndodhur asnjë rrëmbim i paligjshëm i djalit të ankuesit. Në procedimet e brendshme ligjore në Shqipëri, ndërkohë që pranohet që fëmija të vazhdojë të mbetet nën kujdestarinë e tezes së tij, ankuesi i kishte kërkuar gjykatës së brendshme zbatimin e së drejtës së tij për të kontaktuar me të birin. Autoritetet kishin marrë të gjitha hapat proceduralë përkatësisht nëpërmjet mjeteve diplomatike, për të siguruar këtë të drejtë. Urdhri i zbatimit ishte regjistruar pranë përmbanuesit, por ekzekutimi i tij ishte objektivisht i pamundur, meqenëse fëmija ishte jashtë juridiksionit të Shqipërisë. Autoritetet ishin përpjekur të marrin informacion për vendndodhjen dhe mirëqenien e fëmijës në vitin 2004. Ato ftuan ankuesin të bëjë një kërkesë pranë autoritetit qendror në përputhje me Konventën e Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve.

78. Në lidhje me vendimin e datës 3 mars 2009, qeveria shqiptare deklaroi se gjykatat e brendshme i dhanë të pandehurës dy vjet afat për të zbatuar këtë vendim. Meqenëse afati nuk kishte skaduar në momentin që qeveria parashtroi vëzhgimet e saj më 6 nëntor 2009, ajo argumentoi se nuk lindte asnjë çështje moszbatimi. Për më tepër, legjislacioni i brendshëm ofronte mjete të tjera ligjore, përkatësisht ndërmjetësimi dhe pajtimi për zgjidhjen e çështjeve të tilla.

2. Vlerësimi i Gjykatës

79. Gjykata vëren se gëzimi reciprok i prindit dhe i fëmijës në shoqërinë e njëri tjetrit përbën elementin thelbësor të “jetës familjare” në kuptim të nenit 8 të konventës (*shih, ndër të tjera, Eberhard dhe M. v. Sllovenisë*, nr. 8673/05 dhe 9733/05, §125, 1 dhjetor 2009).

80. Megjithatë objekti kryesor i nenit 8 është mbrojtja e individit kundër ndërhyrjes së pajustificuar nga autoritetet publike, ekzistojnë, gjithashtu, detyrimet pozitive të qenësishme të “respektit” efektiv

për jetën familjare (*shih, ndërmjet të tjerash, Maumousseau dhe Washington v. Francës, nr. 39388/05, §83, 6 dhjetor 2007*). Në të dyja kontekstet, kujdes i duhet kushtuar balancimit të drejtë që duhet të krijohet ndërmjet interesave konkurruese të individit dhe komunitetit në tërësi; në të dyja kontekstet, shteti gëzon një shkallë të caktuar vlerësimi (*shih, ndërmjet të tjerash, Ignaccolo-Zenide v. Rumanisë, nr. 31679/96, §94, ECHR 2000-I*).

81. Në zbatimin e këtij ushtrimi balancimi, Gjykata do t'i kushtojë rëndësi të veçantë interesave më të mira të fëmijës, të cilat, në varësi të natyrës dhe seriozitetit të tyre, mund të kenë përparësi mbi ato të prindit. Në veçanti, një prind nuk mund të gëzojë të drejtën sipas nenit 8 që të merren masa të tilla që mund të dëmtojnë shëndetin dhe zhvillimin e fëmijës (*shih, për shembull, Sommerfeld v. Gjermanisë [GC], nr. 31871/96, §64, ECHR 2003-VIII (ekstrakte); dhe Neulinger dhe Shuruk v. Zvicrës [GC], nr. 41615/07, §134, ECHR 2010*).

82. Duke iu kthyer fakteve të çështjes në fjalë, më 30 qershor 2006 gjykata shqiptare pranoi kërkesën e ankuesit për të takuar djalin e tij dy herë në vit. Gjykata urdhëroi Z. të zbatojë vendimin e gjykatës shqiptare. Për këtë qëllim, është lëshuar një urdhër ekzekutimi dhe zyra e përmbarimit është ngarkuar për zbatimin e tij. Gjykata vëren se, ndërkohë që vendimit të gjykatës shqiptare të datës 30 qershor 2006 i mungonte qartësia në lidhje me modalitetet e kontaktit ndërmjet ankuesit dhe djalit të tij, efektet e këtij vendimi duhet të kuptohen se shtrihen vetëm brenda juridiksionit të Shqipërisë në kuptim të nenit 1 të konventës.

83. Nuk është kundërshtuar nga palët fakti se ankuesi nuk ka mundur të takojë të birin pas dhënies së vendimit të gjykatës shqiptare. Për rrjedhojë, Çështja “në rastin konkret, përbën qëllimin e detyrimeve pozitive të autoriteteve shqiptare, nëse ka ndonjë, për të zbatuar të drejtën e kontaktit të ankuesit në lidhje me djalin e tij.

84. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se kujdestaria e fëmijës i është besuar tezes së tij, Z., me anë të vendimit të gjykatës italiane 2003. Në asnjë fazë, ankuesi nuk i ka kërkuar gjykatës italiane ndryshimin e vendimit të kujdestarisë së vitit 2003, e aq më pak pranimin e të drejtave të tij të kontaktit apo vizitave.

85. Për më tepër, ankuesi nuk pretendon se fëmija është rrëmbyer apo mbajtur në mënyrë të paligjshme në Itali. Megjithatë gjykatat shqiptare konstatuan se Z. e kishte mbajtur fëmijën në mënyrë të paligjshme, është e diskutueshme nëse ato vlerësuan natyrën e vërtetë dhe qëllimin e vendimit të kujdestarisë tashmë të marrë nga gjykata italiane, meqenëse në asnjë rast nuk i janë referuar këtij vendimi.

86. Për më tepër, në rastet kur fëmija i një ankuesi nuk ishte brenda juridiksionit të shtetit të paditur dhe, pavarësisht nëse ankuesi kishte filluar procedimet ligjore sipas Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve dhe nëse janë dhënë të drejtat e kujdestarisë, Gjykata ka konstatuar se ankuesit i është kërkuar të paraqesë çështjen për ushtrimin e të drejtave të aksesit, kontaktit ose vizitave të tij në shtetin e paditur në juridiksionin e të cilit është konstatuar fëmija. Për shembull, në *Deak v. Rumanisë dhe Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 19055/05, 3 qershor 2008, ku ankuesi filloi procedurat sipas Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve në Rumani dhe në Mbretërinë e Bashkuar në lidhje me largimin e paligjshëm të të birit prej nënës së fëmijës nga Rumania për në Mbretërinë e Bashkuar, Gjykata konstatoi se për sa kohë që procedurat pranë gjykatave rumune nuk vendosnin menjëherë mbi çështjen e të drejtave të aksesit të ankuesit, të cilat ishin miratuar paraprakisht me anë të vendimit të gjykatës rumune, ankuesi, i cili nuk kishte kujdestarinë e fëmijës, mund t'i ishte drejtuar gjykatave angleze për zgjerimin e të drejtave të tij të aksesit ose për ndryshimin e mënyrës së ushtrimit të këtyre të drejtave (paragrafi 69). Në *Stenzel v. Polonisë*, (dec.), nr. 63896/00, 28 shkurt 2006, megjithatë gjykatat polake nuk i hoqën ankuesit të drejtat e tij prindërore, në mungesë të procedurave të paraqitura sipas Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve, Gjykata konstatoi, në lidhje me të drejtat e aksesit të ankuesit, se ai nuk i kishte kërkuar në asnjë rast autoriteteve gjermane ndihmë sipas konventës për të siguruar të drejtën që të vizitonte fëmijën e tij në Gjermani.

87. Në dritën e praktikës ligjore të mësipërme dhe duke pasur parasysh rrethanat e veçanta të rastit në fjalë, neni 8 nuk mund të kuptohet si zgjerim i detyrimit të një shteti të paditur për t'i siguruar ankuesit kontaktin kur fëmija është transferuar në një juridiksion tjetër dhe është jashtë juridiksionit të këtij shteti (*shih, për shembull, Stenzel, cituar më lart*). Për më tepër, neni 8 i konventës, i parashikuar në dritën e Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve, nuk u cakton autoriteteve kombëtare detyrime pozitive për të siguruar kthimin e fëmijës nëse ankuesi mban vetëm të drejtat e kontaktit ose vizitave (*shih, R.R v. Rumanisë (nr. 1), nr. 1188/05, §164, 10 nëntor 2009; krabaso Bajrami, cituar më lart, ku shteti i paditur kishte detyrime pozitive për të siguruar zbatimin e vendimit të kujdestarisë dhënë në favor të ankuesit; krabaso Eberhard dhe M. V. Sillovenisë, nr. 8673/05 dhe 9733/05, 1 dhjetor 2009 dhe Siemianowski v. Polonisë, nr. 45972/99, 6 shtator 2005, ku detyrimet pozitive të shteteve të paditura për të siguruar zbatimin e marrëveshjes së kontaktit, që nuk ishte urdhëruar brenda kuadrit të Konventës së Hagës mbi Aspektet Civile të Rrëmbimit Ndërkombëtar të Fëmijëve, shtriheshin tërësisht brenda juridiksionit të tyre*).

88. Për këtë arsye, Gjykata konkludon se, meqenëse të dy prindërit kanë rënë dakord me dëshirën e tyre për të udhëtuar me fëmijën në Itali dhe meqenëse fëmija mbeti në Itali në bazë të urdhrit të ligjshëm të dhënë nga gjykata italiane, e cila nuk i njohu ankuesit të drejtat e kujdestarisë, nuk kishte detyrim pozitiv për Shqipërinë për të marrë hapa për të siguruar zbatimin e të drejtave të kontaktit të ankuesit me djalin e tij, siç njihet nëpërmjet vendimit të gjykatës shqiptare. Ankuesi duhet të kishte depozituar padi pranë gjykatës italiane për të fituar të drejtat e kontaktit ose vizitave në lidhje me djalin e tij.

89. Për rrjedhojë, nuk ka pasur shkelje të nenit 8 të konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Deklaron ankesën sipas nenit 8 të konventës në lidhje me Shqipërinë të pranueshme, ndërsa pjesën e mbetur të kërkesës në lidhje me Italinë të papranueshme;
2. Gjykon se nuk ka pasur shkelje të nenit 8 të konventës në lidhje me Shqipërinë.

Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 8 janar 2013, sipas nenit 77 §2 dhe 3 të Rregullores së Gjykatës.

Fatos Araci
Regjistruar

Ineta Ziemele
President

SEKSIONI I KATËRT
“VJOLLCA CEKANI KUNDËR SHQIPËRISË”²³
(kërkesë nr. 54188/08)
VENDIM

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur më 23 tetor 2012, duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

George Nicolaou, president

Ledi Bianku

Vincent A.de Gaetano, gjykatës

dhe Fatos Araci, zëvendësregjistrues

FAKTET

1. Ankuesja, znj.Vjollca Cekani, është shtetase shqiptare, e cila ka lindur në vitin 1952 dhe banon në Gjirokastrë.

2. Qeveria shqiptare (qeveria) u përfaqësua nga agentja e saj, znj. L. Mandia e Avokaturës së Shtetit.

A. Rrethanat e çështjes

3. Në vijim të largimit nga puna të kërkuases, më 23 qershor 2008, Gjykata e Apelit Gjirokastrë urdhëroi punëdhënësin e saj, Bashkinë Gjirokastrë, t'i paguajë ankueses pagën e shtatë muajve, nuk u urdhërua asnjë rikthim në pozicionin e mëparshëm të punës.

4. Më 23 tetor 2008 është lëshuar një urdhër përmbarimi. U përlllogarit se shuma që duhet t'i paguhej ankueses ishte 800,000 lekë, përveç taksës për përmbaruesin.

Kryerja e procedurave të përmbarimit

5. Me anë të letrës së 24 korrikut 2009, punëdhënësi i ankueses e informoi zyrën e përmbaruesit se kështu e rregullta ishin transferuar në llogarinë bankare të ankueses. Si rrjedhojë, detyrimi prej 400,000 lekë ishte paguar që më 1 dhjetor 2008, ndërsa shuma e mbetur do të paguhej me këste të rregullta.

6. Më 12 korrik 2010, ankuesja deklaroi me shkrim se iu pagua shuma prej 800,000 lekë.

7. Më 20 shtator 2010, ankuesja kërkoi me shkrim që procedurat e përmbarimit të përfundonin me argumentin se vendimi ishte zbatuar i plotë. Si rrjedhojë, më 21 shtator 2010, zyra e përmbaruesit vendosi t'u jepte fund procedurave të përmbarimit. Vendimi mori formë të prerë dhe asnjë ankimim nuk u paraqit kundër tij.

B. Ligji dhe praktika e brendshme përkatëse

8. Ligji dhe praktika e brendshme përkatëse janë përshkruar në çështjet “Qufaj CO. sh.p.k. kundër Shqipërisë” (nr. 54268/00,&& 21-26, 18 nëntor 2004) dhe “Gjyli kundër Shqipërisë” (nr. 32907/07, && 19-28, 29 shtator 2009).

ANKIMIMI

9. Ankuesja paraqiti ankimim sipas nenit 6&1 të konventës, se vendimi i Gjykatës së Apelit Gjirokastrë i datës 23 korrik 2008 nuk ishte zbatuar.

LIGJI

10. Ankuesja paraqiti ankimim lidhur me moszbatimin e vendimit të formës së prerë në favor të saj.

11. Qeveria pretendoi se vendimi i formës së prerë në favor të ankuesit u zbatua brenda një kohe të arsyeshme.

12. Duke pasur parasysh parimet e përgjithshme që rrjedhin nga e drejta zakonore lidhur me zbatimin e vendimeve të formës së prerë të gjykatave të brendshme (*shih, për shembull, Qufaj Co.*

²³ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 85*. Tiranë, 2013. f.21

sh.p.k., cituar më sipër, § 38; dhe Gjyli, cituar më sipër, § 43-44), gjykata gjykon se ankesa duhet të shpallet e papranueshme si e pabazuar hapur në argumente për arsyet e parashtruara më poshtë.

13. Nga dokumentet rezulton, e pakontestuar nga palët, se autoritetet vepruan me shpejtësi dhe me kujdes për të siguruar pajtimin me gjykimin përfundimtar për borxhin. Për shembull, autoritetet bënë pagesa të rregullta në llogarinë bankare të ankuesit, duke filluar nga 1 dhjetori 2008. Nga 24 korriku 2009, ato kishin shlyer gjysmën e shumës së papaguar. Më 21 shtator 2010, gjykimi për borxhin ishte ekzekutuar në mënyrë të plotë dhe, me kërkesë së ankuseses, procedurat e përmbarimit u mbyllën. Për më tepër akoma, gjatë kohës kur u paraqit ankesa, ankuesja paraqiti ankesë lidhur me moszbatimin e vendimit të formës së prerë të gjykatës, vendim, i cili, si rrjedhojë, u zbatua në mënyrë të plotë. Asnjëherë gjatë procedurave para gjykatës ankuesja nuk paraqiti ankesë lidhur me kohëzgjatjen e procedurave të përmbarimit, që gjykata nuk i konsideron të papajtueshme me kriteret e “kohës së arsyeshme” sipas nenit 6&1 të konventës (*shih, për shembull, Denisov kundër Ukrainës (vend), nr. 18512/02, 1 shkurt 2005; Zhovtan kundër Ukrainës (vend), nr. 170044/02, 22 nëntor 2005’ dhe, mutatis mutandis, Kovalenko dhe Boyko kundër Ukrainës (vend), nr. 15066/03, 30 nëntor 2010*).

14. Në kuadër të asaj që përmendet më lart, gjykata konkludon se çështja “nuk paraqet ndonjë shkelje të nenit 6&1 të konventës”. Ajo vijon se ankesa është hapur e pabazuar në argumente dhe duhet të refuzohet në mbështetje të nenit 35&&3 (a) dhe 4 të konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

E shpall ankesën të papranueshme.

Fatos Araci
Zëvendësregjistruar

George Nicolaou
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“MANUSHAQE PUTO DHE TË TJERË KUNDËR SHQIPËRISË”²⁴
(ankimet nr. 604/07, 43628/07, 46684/07 dhe 34770/09)

VENDIM
Strasburg
31 korrik 2012

Në çështjen “Manushaqe Puto dhe të tjerë kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

Lech Garlicki, president
David Thór Björgvinsson
Päivi Hirvelä
George Nicolaou
Ledi Bianku
Zdravka Kalaydjieva
Neboja Vučinić, gjykatës
dhe Lawrence Early, regjistruar i seksionit
Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 10 korrik 2012,
Shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në tetë ankime (nr. 604/07, 43628/07, 34770/09) kundër Republikës së Shqipërisë të depozituara në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (konventa) nga njëzet shtetas shqiptarë, M. Puto, S. Puto, kundër Puto, S. Puto dhe A. Puto (nr. 604/07), B. Dani, F. Dani, Fi. Dani, B. Dani, Gj. Dani, V. Dani, A. Dani dhe Ad. Dani (nr. 43628/07), N. Ahmatas, M. Kreka, T. Kadiu, D. Kadiu, R. Kadiu dhe I. Kadiu (nr. 46684/07) dhe Sh. Muka (nr. 34770/09) përkatësisht më 16 nëntor 2006, 4 tetor 2007, 9 tetor 2007 dhe 18 qershor 2009.

2. Ankuesit u përfaqësuan nga z. S. Puto dhe A. Tartari, avokatë që e ushtrojnë aktivitetin e tyre në Tiranë. Qeveria shqiptare (qeveria e paditur) u përfaqësua nga agjentët e atëhershëm të saj, znj. S. Meneri, znj. E. Hajro dhe më pas nga znj. L. Mandia nga Zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Ankuesit pretendonin se kishte pasur një shkelje të neneve 6 §1 dhe 13 të konventës dhe nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës, si rezultat i moszbatimit të vendimeve administrative të formës së prerë që u jepnin atyre kompensim *në vend* të kthimit të pronave të tyre.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

A. Ankimi nr. 604/07: Manushaqe Puto

4. Ankuesit kanë lindur në 1925, 1925, 1929, 1958 dhe 1964. Të gjithë jetojnë në Shqipëri.

5. Më 27 korrik 1995 Komisioni i Vlorës njohu titullin e pronës së trashëguar të ankuesve ndaj një parcele toke 5,000 metra katrorë. Më tej vendosi që ankuesit të kompensoheshin në një prej formave të parashikuara me ligj.

6. Në vitin 1995, 1996 dhe 2002 ankuesit i dërguan shkresa të ndryshme Komisionit rreth çështjes së kompensimit, por nuk morën përgjigje zyrtare.

²⁴ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 86*. Tiranë, 2013. f.3

7. Më 30 mars 2007 Agjencia informoi ankuesit se ishte në procesin e përcaktimit të hartave të vlerës së pronës dhe alokimit të fondeve përkatëse. Rezultati do të hapte rrugën për vendosjen e kritereve mbi kërkesat për kompensim.

8. Më 6 tetor 2008 drejtori i Agjencisë vendosi *proprio motu* të verifikonte ligjshmërinë e vendimit të Komisionit të Vlorës të vitit 1995. Deri tani nuk është marrë asnjë vendim tjetër dhe vendimi i Komisionit të vitit 1995 vazhdon të mbetet i pazbatuar.

B. Ankimi nr. 43628/07: Dani

9. Ankuesit kanë lindur më 1937, 1941, 1944, 1950, 1936, 1960, 1962 dhe 1968. Të gjithë jetojnë në Shqipëri.

10. Më 31 tetor 1994 Komisioni i Lezhës njohu titullin e trashëguar të ankuesve ndaj një parcele toke 3,434 metra katrorë nga e cila 713 metra katrorë ishin kthyer. Ankuesit do të kompensoheshin për pjesën e mbetur 2,721 metra katrorë në një prej formave të parashikuara me ligj.

11. Në një datë të papërcaktuar ankuesit kundërshtuan vendimin e Komisionit para gjykatës, duke pretenduar se atyre duhet t'u kthehej një sipërfaqe më e madhe.

12. Më 10 dhjetor 1996 Gjykata e Rrethit Lezhë vendosi që ankuesve t'i kthehej një parcelë shtesë 1,187 metra katrorë. Si rrjedhojë, ankuesve iu kthye një sipërfaqe e përgjithshme 1,900 metra katrorë.

13. Megjithatë, deri tani atyre nuk u është dhënë kompensim në lidhje me pjesën e mbetur të pronës (1,534 metra katrorë).

C. Ankimi nr. 46684/07: Ahmatas dhe të tjerë

14. Ankuesit kanë lindur më 1928, 1932, 1948, 1949, 1953 dhe 1957. Të gjithë jetojnë në Shqipëri.

15. Më 19 janar 1996 Komisioni i Korçës njohu titullin e trashëguar të ankuesve ndaj një parcele toke 4,000 metra katrorë. Ai vendosi se meqë parcela e tokës ishte e zënë, ankuesit do të kompensoheshin në një prej formave të parashikuara me ligj. Deri tani, ankuesve nuk u është dhënë ndonjë kompensim.

16. Më 15 janar 1999 Komisioni i Korçës njohu titullin e trashëguar të ankuesve ndaj një parcele toke bujqësore 59,546 metra katrorë. Ai vendosi se ankuesit do të kompensoheshin me obligacione shtetërore në shumën prej 1,018,236 lekë shqiptarë (LEK). Deri tani, ankuesve nuk u janë dhënë obligacione shtetërore ose ndonjë formë tjetër kompensimi.

17. Qeveria parashtroi se në vitin 2009 ankuesit aplikuan dhe morën kompensim në shumën prej 2,000,000 lekë në lidhje me 200 metra katrorë nga Fondi i Kompensimit Financiar (FKF). Nuk u paraqit asnjë dokument mbështetës.

D. Ankimi nr. 34770/09: Muka

18. Ankuesi ka lindur më 1926-ën dhe jeton në Shqipëri.

19. Më 7 qershor 1995 Komisioni i Tiranës njohu titullin e ligjshëm të ankuesve ndaj dy parcelave toke përkatësisht 63 metra katrorë dhe 597 metra katrorë. Më tej, ai vendosi se meqë parcelat e tokës ishin të zëna, ankuesi do të kompensohej në një prej formave të parashikuara me ligj. Komisioni njohu të drejtën e ankuesit për refuzimin e parë të dy godinave të ndërtuara në sipërfaqen e tokës.

20. Më 16 gusht 1995 Komisioni njohu titullin e trashëguar të ankuesit ndaj një parcele tjetër toke 800 metra katrorë, nga e cila 178 metra katrorë ishin kthyer. Ai vendosi se meqë 622 metra katrorë ishin të zëna, ankuesi do të kompensohej në një prej formave të parashikuara me ligj.

21. Në një datë të papërcaktuar, ankuesi paraqiti një kërkesë për kompensim pranë Agjencisë në lidhje me vendimin e Komisionit të datës 7 qershor 1995.

22. Më 23 shkurt 2009 Agjencia rrëzoi pretendimin për kompensimin me arsyetimin se ankuesi tashmë kishte përfituar nga kthimi i një parcele toke 178 metra katrorë. Brenda periudhës 30-ditore të njohur me ligj, nuk u paraqit asnjë ankim pranë Gjykatës së Rrethit Tiranë.

II. LIGJI DHE PRAKTIKA E BRENDASHME PËRKATËSE

A. Kushtetuta

23. Dispozitat përkatëse të Kushtetutës shqiptare përshkruhen, *ndër të tjera*, në vendimin “Qufaj Co. sh.p.k. kundër Shqipërisë”, nr. 54268/00, §21, 18 nëntor 2004.

B. Ligjet për pronësinë

1. Ligji për pronësinë i vitit 1993, i ndryshuar

24. Ligji i parë mbi kthimin dhe kompensimin e pronave u miratua në 1993 (ligji nr. 7698 i datës 15 prill 1993 - "Ligji për pronësinë i vitit 1993", i ndryshuar). Ligji për pronësinë i vitit 1993 u përshkrua hollësisht në vendimet *Gjonbocari dhe të tjerë kundër Shqipërisë*, nr. 10508/02, §§36-43, 23 tetor 2007, *Driza kundër Shqipërisë*, nr. 33771/02, §§36-43, 13 nëntor 2007, *Ramadhi dhe të tjerë kundër Shqipërisë*, nr. 38222/02, §§23-30, 13 nëntor 2007. Ligji për pronësinë i vitit 1993 u shfuqizua me ligjin për pronësinë të vitit 2004.

2. Ligji për pronësinë i vitit 2004, i ndryshuar

25. Ligji për pronësinë i vitit 2004 synonte kthimin e pronave të paluajtshme urbane që ishin shpronësuar, shtetëzuar ose konfiskuar para datës 29 nëntor 1944. Në pamundësi të kthimit të pronës fillestare, ai parashikonte dhënien e kompensimit (seksionet 1, 2, 3 dhe 5).

26. Sipas nenit 13 kompensimi duhet të përcaktohej mbi bazën e vlerës së tregut të pronës. Ligji për pronësinë i vitit 2004, i ndryshuar, parashikonte gjashtë forma kompensimi: a) prona e të njëjtit lloj; b) prona publike e ndodhur në zona turistike; c) prona e ndonjë lloji tjetër; d) aksionet në ndërmarrjet shtetërore; e) vlera e pronës shtetërore gjatë privatizimit; dhe f) një shumë parash që i korrespondon vlerës së atribuuar pronës në kohën e vendimit (seksioni 11, i ndryshuar).

27. Ligji për pronësinë i vitit 2004 fillimisht krijoi Komisionet vendore, vendimet e të cilave i ishin nënshtruar apelimit në Komisionin Shtetëror të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (seksionet 15-17). Në vitin 2006 ato institucione u zëvendësuan nga Agjencia për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (Agjencia) dhe zyrat e saj rajonale. Zyrat e Agjencisë Rajonale më pas u suprimuan. Aktualisht, Agjencia është organi i vetëm kompetent për të vendosur mbi kërkesat për kthim dhe kompensim.

28. Seksioni 23 i ligjit të vitit 2004 parashikonte krijimin e një fondi dhjetëvjeçar kompensimi, qëllimi i të cilit ishte ofrimi i kompensimit financiar. Më tej, ai njohu të drejtën e ish-pronarëve për të marrë kamatëvonesë që mbulonte periudhën nga njohja e të drejtës së pronësisë deri në dhënien e kompensimit financiar të llogaritur me normën mesatare vjetore të interesit të Bankës së Shqipërisë. Seksioni 28, i ndryshuar, parashikonte krijimin e Fondit të Kompensimit në Natyrë (IkCF).

29. Ligji për pronësinë i vitit 2004 është ndryshuar të paktën shtatë herë gjatë periudhës 2004-2010; afatet janë shtyrë në mënyrë të përsëritur. Ai përshkruhet më hollësisht në *Eltari kundër Shqipërisë*, nr. 16530/06, §§27-45, 8 mars 2011 dhe *Çaush Driza kundër Shqipërisë*, nr. 10810/05, §§18-36, 15 mars 2011.

30. Statistikat në lidhje me procesin e kthimit dhe kompensimit të pronave, të parashikuara nga qeveria, i bashkëlidhen këtij vendimi.

C. Praktika e brendshme përkatëse në lidhje me ligjin për pronësinë të vitit 2004, të ndryshuar

31. Në kontekstin e rishikimit të kushtetutshmërisë së legjislacionit pas hyrjes së tij në fuqi, në disa raste Gjykata Kushtetuese është kërkuar të vendosë nëse disa nga dispozitat e ligjit për pronësinë të vitit 2004 ishin në pajtim me Kushtetutën.

32. Në vendimet nr. 27 të 26 majit 2010 dhe 43 të 6 tetorit 2011, Gjykata Kushtetuese shfuqizoi si të papajtueshme me Kushtetutën disa nga dispozitat e ligjit për pronësinë të vitit 2004, të ndryshuar, që autorizonin drejtorin e agjencisë qendrore të rishqyrtonte, anulonte dhe shfuqizonte *kryesisht* vendimet e Komisionit. Duke pasur parasysh, *ndër të tjera*, vendimet e kësaj Gjykate në çështjet *Ramadhi dhe të tjerë*, të cituar më lart, dhe *Hamzaraj kundër Shqipërisë* ((nr. 1) (nr. 45264/04, 3 shkurt 2009)), Gjykata Kushtetuese rikonfirmoi se "vendimet e Komisionit ishin të afta të vendosnin ndaj individëve pritshmëri ligjore të barabarta me atë të krijuar në bazë të një vendimi gjykate që njeh të drejtat e pronësisë të një individi". Rrjedhimisht, ato vendime që nuk ishin akte administrative brenda kuptimit të këtij nocioni ligjor, ishin drejtpërdrejt subjekt rishikimi gjyqësor. Për më tepër, meqë këto vendime ishin bërë "përfundimtare dhe të zbatueshme", nuk mund t'i nënshetroheshin rishikimit nga drejtori i agjencisë, i cili nuk

“mishëronte karakteristikat e një organi gjyqësor ose organi *quasi* gjyqësor”.

Natyra e vendimeve të Gjykatës Kushtetuese

33. Ligji për Gjykatën Kushtetuese (ligji nr. 8577 i datës 10 shkurt 2000) parashikon se vendimi i saj është *erga omnes* dhe i detyrueshëm (seksioni 72 §7). Vendimi hyn në fuqi datën e botimit të tij në Fletoren Zyrtare, përveç rasteve kur vendoset ndryshe (seksioni 26). Si rregull i përgjithshëm, vendimi i Gjykatës Kushtetuese, i cili ka shfuqizuar një akt si të papajtueshëm me Kushtetutën ose marrëveshje ndërkombëtare, prodhon efekt nga data e hyrjes së tij në fuqi (seksioni 76 §1). Vendimi zbatohet me prapaveprim vetëm: a) në lidhje me një dënim penal edhe ndërsa është në proces ekzekutimi, nëse lidhet drejtpërdrejt me zbatimin e aktit të shfuqizuar; b) në lidhje me çështjet që janë duke u shqyrtuar nga gjykatat e brendshme, për sa kohë që nuk është marrë një vendim i formës së prerë; dhe c) në lidhje me pasojat, që nuk janë shkaktuar ende, të ligjit të shfuqizuar.

D. Aktet kryesore nënligjore zbatuese në lidhje me ligjin për pronësinë të vitit 2004, të ndryshuar

34. Sipas ligjit për pronësinë të vitit 2004, të ndryshuar, qeveria ka miratuar disa akte nënligjore me anë të vendimeve të Këshillit të Ministrave (VKM) të përshkruara më poshtë.

1. VKM-ja mbi dhëniet e kompensimit financiar

35. Në periudhën 2005-2011 autoritetet nxorën 6 VKM në lidhje me dhënien e kompensimit financiar ish-pronarëve (*shihni Çaush Driza të cituar më sipër, §§38-43*). Më 2005-ën kompensimi financiar u dha në lidhje me kërkesat për kompensim që rridhnin nga vendimet e komisioneve të Tiranës dhe të Kavajës. Më 2007-ën grupi i përfutësve u zgjerua, për të përfshirë ish-pronarë, të cilët ishin në zotërim të një vendimi Komisioni të nxjerrë në lidhje me qytetet për të cilat ishte miratuar dhe lëshuar një hartë e vlerësimit të pronës. Më 2008-ën, 2009-ën dhe 2011-ën të gjithë ish-pronarët që kishin të drejtë të kompensoheshin, pas një vendimi të Agjencisë Rajonale/Komisionit, plotësonin kriteret për të kërkuar kompensim financiar. Rezultoi se në 2010 nuk u miratua asnjë vendim.

36. Sipas VKM-ve të miratuara në periudhën 2005-2009, një ankues e drejta e të cilit për kompensim ishte njohur në lidhje me të gjithë pronën, duhet të paraqiste një kërkesë standarde për kompensim financiar pranë agjencisë qendrore, Tiranë, duke dhënë, ndër të tjera vendimin e Agjencisë Rajonale/Komisionit që njëjtte të drejtën e tij për kompensim. VKM-ja e vitit 2009 parashikonte më tej se një ish-pronar kishte të drejtë kompensimi financiar, me kusht që ai/ajo të mos kishte përfutur nga: a) ndonjë kompensim i mëparshëm; b) kthim i pjesshëm i pronës; c) e drejta për refuzim fillestar; d) zbatim i ligjit mbi shpërndarjen e tokës (ligji nr. 7501 i 19 korrikut 1991). VKM-ja e vitit 2011 deklaronte se një ankues që zotëronte një vendim të zbatueshëm dhe të formës së prerë, në lidhje me të cilin nuk i ishte dhënë asnjëherë kompensim, kishte të drejtë të përfitonte nga dhënia e kompensimit.

37. Kërkesat duhet të shqyrtoheshin në rend kronologjik mbi bazën e datës dhe numrit të vendimit të Agjencisë Rajonale/Komisionit. Gjatë periudhës 2005-2009 shuma e kompensimit financiar që duhet të llogaritej mbi bazën e hartave të vlerësimit të pronës, kufizohej në një vlerë maksimale 200 metra katrorë. VKM-ja e vitit 2011 krijonte një sistem të lidhur sipas të cilit shuma e kompensimit duhet të ishte si më poshtë: a) ekuivalentin e 200 metra katrorë në lidhje me pronat deri 1,500 metra katrorë; b) ekuivalentin e 300 metra katrorë në lidhje me pronat midis 1,500 dhe 3,000 metra katrorë; c) ekuivalentin e 400 metra katrorë në lidhje me pronat midis 3,000 dhe 5,000 metra katrorë; d) ekuivalentin e 500 metra katrorë në lidhje me pronat midis 5,000 dhe 10,000 metra katrorë; e) ekuivalentin e 600 metra katrorë në lidhje me pronat mbi 10,000 metra katrorë.

38. Paraqitja e një kërkesë përfshinte pagesën e një tarife shërbimi. Ankuesit të cilëve nuk u ishin pranuar kërkesat për kompensim financiar në një vit pararendës duhet të riparaqisnin kërkesën e tyre në vitin(et) e ardhshëm/e pasi të kishin paguar tarifën e shërbimit. VKM-ja e vitit 2011 i përjashtoi ankuesit nga pagimi i tarifës së shërbimit, në rast se riparaqisnin kërkesën e tyre për kompensim.

2. VKM-të mbi hartat e vlerësimit të pronës

39. Në periudhën 2007-2008 qeveria miratoi dhe lëshoi harta të vlerësimit të pronës që përfshinin çmimin referues për metër katror në të gjithë vendin (*shihni Çausb Driza, të cituar më lart, §§44-45*). Këto harta përdorshin për llogaritjen e vlerës së pronave të shpronësuar dhe më pas të shumës së kompensimit financiar që duhet të jepej (krahasoni me paragrafin 26 më lart).

3. VKM-të mbi kompensimin në natyrë të ish-pronarëve

40. Ligji për pronësinë, i vitit 2004, i ndryshuar, parashikonte krijimin e IkCF-së (*shihni paragrafin 28 më lart*). Në periudhën 2007-2008 qeveria ka miratuar disa VKM mbi procedurat për shpërndarjen e pronave të mbuluara nga IkCF (*shihni Çausb Driza, të cituar më lart §§46-52*).

E. Plani i veprimit

41. Në vendimin nr. 350 të datës 29 prill 2011, Këshilli i Ministrave miratoi një plan veprimi për trajtimin e çështjeve të identifikuara nga kjo Gjykatë në vendimet e saj *Driza* dhe *Ramadh* dhe të tjerë. Plani i veprimit ia atribuonte moszbatimin e vendimeve të formës së prerë sa më poshtë:

“...çështjet e hasura deri tani lidhen me mungesën e koordinimit ndër-institucional në lidhje me shkëmbimin e informacionit dhe ndër-operueshmërinë e arkivave të këtyre institucioneve (...) Legjislacioni i pronësisë është i copëzuar dhe duhet të konsolidohet dhe thjeshtohet, me qëllim parashikimin e procedurave të thjeshta dhe transparente të kompensimit. Procesi i regjistrimit fillestar të pasurive të paluajtshme në të gjithë vendin nuk kishte përfunduar ende. Nuk ekzistonte një hartë kombëtare e unifikuar prone. Agjencia nuk ka një bazë të unifikuar të të dhënave të vendimeve (...) Procesi i legalizimit nuk kishte përfunduar ende dhe identifikimi i pronave që do të bëheshin pjesë e Fondit të Kompensimit në Natyrë, nuk kishte përfunduar”.

“...[Qeveria], duke marrë parasysh pritshmëritë e ligjshme të pronarëve për shumë vjet, shprehu synimin e tyre për dhënien e shumës së kompensimit 100%.”

42. Plani i veprimit përshkruante dy skema kompensimi.

1. Skema kalimtare e kompensimit

43. Skema kalimtare e kompensimit do të zbatohet në vitin 2011 (shihni paragrafin 37 më lart për informacione më të hollësishme).

2. Skema përfundimtare e kompensimit

44. Skema përfundimtare e kompensimit do të hynte në fuqi në vitin 2013, pas llogaritjes së faturës së përgjithshme financiare. Skema përfundimtare do të mbështetej në të dhëna digjitale hartografike dhe juridike të përgatitura nga Agjencia për Përgatitjen e Hartave Standarde. Një ankues që zotëronte një vendim të zbatueshëm të formës së prerë do të duhet të paraqiste një formular për të aplikuar për kompensim. Regjistrimi i formularit të paraqitur në një bazë të dhënash elektronike do të kryhej në rend kronologjik mbi bazën e datës së vendimit të Agjencisë/Komisionit. Një ankues që zotëronte më shumë se një vendim të zbatueshëm të formës së prerë duhet t'i paraqiste në rend kronologjik. Shuma e kompensimit duhet të paguhej e plotë dhe me këste.

45. Autoritetet duhet të ruanin diskrecionin në lidhje me llojin e kompensimit që do të jepej. Ankuesit nuk do të kishin të drejtë të zgjidhnin një lloj kompensimi ndaj një tjetri. Nëse një ankues refuzonte llojin e kompensimit të dhënë, ai do të humbte të drejtën e tij për kompensim në lidhje me këstin përkatës. Kompensimi duhet të kryhej automatikisht nga autoritetet. Kompensimi në natyrë do të kishte përparësi ndaj kompensimit financiar. Deri në shpërndarjen e plotë të pronave për IkFC, e cila duhet të përfundonte deri më 2018-ën, kompensimi në natyrë duhet të shpërndahej sapo të vihej në dispozicion.

46. Një drejtori e re që do të koordinonte organe të ndryshme shtetërore u krijua pranë Ministrisë së Drejtësisë.

47. Plani i veprimit nuk përmbante afate kohore në lidhje me zbatimin e tij.

F. Ligji i fondit të veçantë të kompensimit

48. Më 25 shkurt 2010, Parlamenti miratoi ligjin e fondit të veçantë të kompensimit (*ligji nr. 10 239*) që është një fond i veçantë brenda kuptimit të ligjit të buxhetit. Përfituesit e fondit të veçantë të kompensimit janë të dyfishtë: 1) ish-pronarët e drejta e të cilëve për kompensim njihej në bazë të ligjit

për pronësinë të vitit 1993 dhe/ose 2004; dhe 2) ish-pronarët e drejta e të cilëve për kompensim njihet në bazë të ligjit të legalizimit (shihni seksionin “Ligji i legalizimit” më poshtë).

49. Të ardhurat e fondit të veçantë të kompensimit përbëheshin nga: a) alokimet vjetore nga Buxheti i Shtetit në përputhje me ligjin për pronësinë të vitit 2004, të ndryshuar; b) të radhuat që rrjedhin nga shitja në ankand e pronave shtetërore në lidhje me të cilat nuk është miratuar asnjë vendim mbi kthimin ose kompensimin; c) të ardhurat e nxjerra gjatë procesit të legalizimit të ndërtesave pa leje (shihni paragrafin 51 më poshtë); d) të ardhurat e nxjerra si rezultat i zbatimit të ligjeve dhe akteve të tjera nënligjore; dhe e) donacionet.

50. Fondi i veçantë i kompensimit do të administrohet nga Agjencia.

G. Ligji i legalizimit (ligji nr. 9482 i datës 3 mars 2006 mbi legalizimin, planifikimin urban dhe integrimin e ndërtimeve pa leje; i ndryshuar me ligjet nr. 9786 të 19 korrikut 2007; nr. 9895 të 9 qershorit 2008; nr. 10099 të 19 marsit 2009; dhe nr. 10169 të 22 tetorit 2009)

51. Më 3 mars 2006 Parlamenti miratoi ligjin e legalizimit, me qëllim rregullimin e ndërtimeve pa leje dhe shtesave që ishin ndërtuar në truall publik dhe privat në vitet ‘90 dhe në fillim të viteve 2000 si rezultat i zhvendosjeve të shpejta, të thella e të brendshme demografike. Ligji parashikonte transferimin e pronësisë së parcelës së tokës në të cilën ishin kryer ndërtime pa leje, nga pronari fillestar i tokës përmes shtetit për pronarin e ndërtesës pa leje, kundrejt pagesës së një çmimi shitjeje (seksionet 19-21) me para në dorë ose me anë të faturave të privatizimit (seksioni 17/1). Pronari i ligjshëm i tokës do të merrte kompensim të plotë në lidhje me parcelën e shpronësuar të tokës, në përputhje me ligjin për pronësinë të vitit 2004. Të ardhurat e nxjerra nga procesi i legalizimit do të transferoheshin në fondin e kompensimit financiar të parashikuar nga ligji për pronësinë të vitit 2004 (seksioni 32 i ndryshuar).

52. Statistikat në lidhje me procesin e legalizimit të parashikuar nga qeveria i bashkëlidhen këtij vendimi.

III. MATERIALI I KËSHILLIT EUROPIAN

53. Në vendimin e tij më të fundit të 6 qershorit 2012 në lidhje me mbikëqyrjen e ekzekutimit të vendimeve të Gjykatës, në mbledhjen e tij të 1144-ët, Komiteti i Ministrave, ndër të tjera “theksoi përgatitjen nga autoritetet shqiptare të [një] projektstrategjie globale mbi të drejtat e pronësisë”. Më tej, ai insistoi se autoritetet shqiptare duhet të bënin progres konkret, me qëllim “krijimin e një liste të vendimeve të formës së prerë, për të finalizuar hartën e vlerës së tokës, për të llogaritur koston e ekzekutimit të vendimeve që të mundësohej përcaktimi i burimeve të nevojshme, përdorimi i mekanizimit të ekzekutimit përfundimtar dhe ekzekutimi i vendimeve në fjalë.”

LIGJI

I. BASHKIMI I ANKIMEVE

54. Për shkak se katër ankime ngrenë të njëjtën çështje, Gjykata vendos që ato të bashkohen sipas nenit 42 §1 të rregullores së Gjykatës.

II. PRANUESHMËRIA E ANKIMEVE

55. Ankuesit pretendonin se kishte pasur një shkelje të neneve 6 §1 dhe 13 të konventës dhe nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës për shkak të moszbatimit të vendimeve administrative të formës së prerë që u jepnin atyre kompensim në vend të kthimit të pronave të tyre.

Neni 6 §1 i konventës, në masën që është i zbatueshëm, parashikon si më poshtë:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile... çdokush ka të drejtën e një procesi të drejtë...nga [një] gjykatë...”

Neni 13 i konventës parashikon si më poshtë:

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e përcaktuara në këtë konventë, ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare.”

Neni 1 i protokollit nr. 1 të konventës parashikon si më poshtë:

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të pronave të tij. Askush nuk privohet nga pronat e tij përveç në rastet e interesit publik dhe në bazë të kushteve të parashikuara me ligj dhe

nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat pararendëse nuk cenojnë në ndonjë mënyrë të drejtën e një shteti për të zbatuar ato ligje që i çmon të nevojshme për të kontrolluar përdorimin e pronës në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose kontributeve ose gjobave të tjera.”

A. Në lidhje me ankimin nr. 604/07: Manushaqe Puto

56. Më 6 tetor 2010, qeveria i kërkoi Gjykatës të shtynte shqyrtimin e këtij ankimi, duke pasur parasysh procedurat e rishikimit që kishin filluar *proprio motu* nga drejtori i agjencisë qendrore.

57. Ankuesit parashtruan se kompetenca e drejtorit të agjencisë qendrore për të rishikuar vendimet e Komisionit *proprio motu* ishte shfuqizuar nga Gjykata Kushtetuese. Ata i kërkuan Gjykatës të vazhdonte shqyrtimin e ankimit të tyre. Nga ana tjetër, ata u ankuan për shkelje të sigurisë së tyre juridike sipas nenit 6 §1 të konventës.

58. Gjykata vëren se më 6 tetor 2008, në përputhje me dispozitat e ligjit për pronësinë të vitit 2004, të ndryshuar, drejtori i agjencisë qendrore vendosi *proprio motu* të rishikonte vendimin e Komisionit të 27 korrikut 1995 në favor të ankuesit. Më tej, ajo vëren se përkatësisht më 26 maj 2010 dhe 6 tetor 2011, Gjykata Kushtetuese i shfuqizoi ato dispozita si të papajtueshme me Kushtetutën (shihni paragrafin 32 më lart). Duke marrë në konsideratë moskushtetushmërinë e këtyre dispozitave ndaj natyrës juridike të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese (shihni paragrafin 33 më lart), Gjykata çmon se procedimet e rishikimit ishin bërë pa bazë ligjore si çështje e ligjit të brendshëm. Në këto rrethana, nuk i takon Gjykatës të vërë në dyshim karakterin përfundimtar të vendimit të Komisionit të 27 korrikut 1995, i cili nuk është rrëzuar asnjëherë nga autoritetet. Rrjedhimisht, si përfundim Gjykata rrëzon kundërshtimin e qeverisë.

B. Në lidhje me kërkesat e tjera

59. Qeveria argumentoi se ankuesit nuk kishin shfrytëzuar mjetet ligjore të paraqitura në periudhën 2005-2011.

60. Ankuesit argumentuan se mjetet ligjore nuk ishin efektive.

61. Gjykata çmon se Çështja “e ekzistencës së mjeteve ligjore efektive në lidhje me moszbatimin e vendimeve administrative të formës së prerë dhe në veçanti, të mjeteve ligjore të ofruara nga ligji për pronësinë i vitit 2004 (i paraqitur pas miratimit të vendimeve të kësaj Gjykate në çështjet Driza dhe Ramadhi dhe të tjerë, të cituara më lart) duhet të bashkohen në themel dhe të shqyrtohen në lidhje me ankimin e ankuesve sipas nenit 13 (shihni paragrafët 63-84 më poshtë). Në këtë kontekst, Gjykata çmon se meqë ankimi i ankuesve sipas nenit 6 §1 të konventës është “i diskutueshëm”, për rrjedhojë neni 13 është i zbatueshëm (shihni, ndër të tjera, *Eltari*, i cituar më lart, §80).

62. Gjykata çmon se ankimet e ankuesve nuk janë haptazi të pabazuara brenda kuptimit të nenit 35 §3 (a) të konventës. Duke mos qenë të papranueshme për arsye të tjera, rrjedhimisht ankimet duhet të shpallen të pranueshme.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 13 TË KONVENTËS

A. Parashtrimet e palëve

1. Ankuesit

63. Ankuesit parashtruan se nuk ishte marrë asnjë masë efektive për të garantuar zbatimin e vendimeve për dhënien e kompensimit. Procedura e agjencisë për dhënien e kompensimit financiar ishte tejet e zgjatur dhe e pasigurt. Përzgjedhja e përfituesve u bë me anë të hedhjes së shortit dhe kompensimi nuk mund të kalonte vlerën e një parcele toke 200 metra katrorë. Për më tepër, hartat e vlerës së pronës nuk reflektonin vlerën e tregut. Llogaritja e tyre nuk ishte transparente dhe nuk parashikonte kamatëvonesën në rast të vonesës në pagesë.

64. Në lidhje me kompensimin me anë të obligacioneve shtetërore, siç u urdhërua nga Komisioni në ankimin nr. 46687/07 (Ahmatas dhe të tjerë), ankuesit parashtruan se qeveria, në fakt nuk kishte lëshuar asnjëherë obligacione shtetërore për qëllim kompensimi. Për më tepër, ndërsa kjo formë kompensimi u parashikua sipas ligjit për pronësinë të vitit 1993, ajo nuk u përfshi në ligjin aktual të pronësisë të vitit 2004.

65. Së fundi, ankuesit deklaruan se autoritetet nuk kishin marrë asnjë masë për dhënien e

kompensimit në natyrë. Premtimet e autoriteteve për masa të ardhshme, duke përfshirë një projekt strategji mbi të drejtat e pronësisë, duhet të konsiderohen abuzive dhe më tej do të vononin procesin e kthimit dhe kompensimit.

2. Qeveria

66. Qeveria parashtroi se që prej vitit 2007 kompensimi financiar po jepej çdo vit në të gjithë vendin. Deri në vitin 2009 dhënia e kompensimit financiar u kufizua në vlerën e një parcele 200 metra katrorë mbi bazën e hartave të vlerës së pronave. Ish-pronarët, të cilëve u ishin dhënë forma të tjera kompensimi nuk kishin të drejtë të marrin kompensim financiar. Qëllimi i kësaj skeme ishte trajtimi në mënyrë të barabartë të ish-pronarëve, të cilët nuk kishin marrë asnjëherë kompensim, qoftë me anë të kthimit të pjesshëm të parcelave të tyre të tokës ose me anë të llojeve të tjera të kompensimit. Duke filluar nga viti 2010, skema e kompensimit financiar duhet të bazohet në një shkallë përqindjeje, informacionet e hollësishme për të cilën do të përcaktoheshin nga një grup pune që ishte krijuar për atë qëllim.

67. Në bazë të përvojës së mëparshme, qeveria deklaroi se në rast të një kërkesë të suksesshme për kompensim financiar, agjencia paguante shumën e kompensimit brenda 10 deri 15 ditëve nga shpallja e rezultateve. Në lidhje me pagesën e kamatëvonesës, qeveria argumentoi se ky interes ishte përfshirë në çmimet e hartave të vlerës së pronave që ishin përditësuar rregullisht. Çmimet reflektonin vlerën aktuale të tregut dhe ishin disa herë më të larta sesa çmimi i caktuar në kohën e njohjes të të drejtave të pronësisë. Në rast të një kërkesë të pasuksesshme për kompensim financiar, ankuesi duhet të riaplikonte vitin e ardhshëm me anë të paraqitjes së një kërkesë dhe deklaratë standarde.

68. Në lidhje me mundësinë e dhënies së kompensimit në natyrë, qeveria parashtroi se nuk ishte kryer asnjë kompensim në natyrë. Agjencia po punonte për përcaktimin dhe verifikimin e pronave shtetërore që do të shpërndaheshin si kompensim në natyrë. Për më tepër, ish-pronarët do të ftoheshin për t'u bërë aksionarë në ndërmarrjet shtetërore si mjet për marrjen e kompensimit. Të ardhurat e nxjerra nga privatizimi i ndërmarrjeve shtetërore do të përdorreshin për dhëniet e kompensimit financiar ish-pronarëve. Qeveria rritte synimin e saj për dhënien e plotë të kompensimit ndaj ish-pronarëve.

B. Vlerësimi i Gjykatës

1. Parime të përgjithshme

69. Gjykata rikujton se neni 13 shpreh drejtpërdrejt detyrimin e shtetit të parashikuar në nenin 1 të konventës, për të mbrojtur të drejtat e njeriut para së gjithash brenda sistemit të tyre ligjor. Rrjedhimisht, ajo kërkon që shtetet të ofrojnë një mjet ligjor të brendshëm për trajtimin e çështjes së një "ankimi të diskutueshëm" sipas konventës dhe për dhënien e kompensimit të përshtatshëm (*shihni Kudla kundër Polonisë [GC], nr. 30210/96, §152, GJEDNJ 2000-XI*).

70. Objekti i detyrimeve të shteteve kontraktuese sipas nenit 13 ndryshon në varësi të natyrës së ankimit të ankuesit; "efektiviteti" i një "mjeti ligjor" brenda kuptimit të nenit 13 nuk varet nga siguria e një përfundimi të favorshëm për ankuesin. Njëkohësisht, mjeti ligjor i kërkuar nga neni 13 duhet të jetë "efektiv" në praktikë si dhe në ligj, në kuptimin ose të parandalimit të shkeljes së pretenduar ose vazhdimin të saj, ose të ofrimit të kompensimit të mjaftueshëm për çdo shkelje që tashmë ka ndodhur. Edhe nëse një mjet i vetëm ligjor nuk përmbush tërësisht në vetvete kërkesat e nenit 13, tërësia e mjeteve ligjore të parashikuara sipas ligjit të brendshëm mund ta realizojë këtë (*shihni Kudla të cituar më lart, §§157-158, dhe Wasserman kundër Rusisë (nr. 2), nr. 21071/05, §45, 10 prill 2008*).

71. Në çështjet në lidhje me moszbatimin e vendimeve të formës së prerë, çdo mjet i brendshëm ligjor për parandalimin e një shkeljeje duke garantuar zbatimin në kohë është, në parim, i një vlere më të madhe. Megjithatë, kur një vendim i formës së prerë është shpallur në favor të një individi kundër shtetit, në parim individi nuk duhet të detyrohet të paraqesë procedura përmbartimore (*shihni, mutatis mutandis, Metaxas kundër Greqisë, nr. 8415/02, §19, 27 maj 2004*).

2. Zbatimi i parimeve për çështjen në fjalë

72. Gjykata vëren se ankimet në fjalë lidhen me moszbatimin e vendimeve të Komisionit që i jepnin ankuesve kompensim në vend të kthimit të pronave. Gjykata shqyrtoi fillimisht çështjen e

efektivitetit të zbatimit të këtyre vendimeve administrative në çështjen “Ramadhi dhe të tjerë” (të cituar më lart, §§45-53), ku konstatoi shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 §1 të konventës. Më tej, Gjykata konstatoi si më poshtë:

“50. Gjykata vëren se asnjë prej ligjeve për pronësinë ose ndonjë dispozitë e brendshme përkatëse nuk ka rregulluar zbatimin e vendimeve të Komisionit. Në veçanti, ligjet për pronësinë nuk parashikojnë afat statutor për ankim kundër këtyre vendimeve para gjykatave të brendshme ose për ndonjë mjet ligjor specifik për zbatimin e tyre. Më tej, Gjykata vëren se ligjet për pronësinë ia linin përcaktimin e formës dhe mënyrës përkatëse të kompensimit, Këshillit të Ministrave, i cili duhet të përcaktonte rregullat dhe metodat e hollësishme për këtë kompensim. Deri tani nuk janë marrë masa të tilla (...) dhe qeveria nuk dha asnjë shpjegim në lidhje me këtë.

51. Se autoritetet janë të angazhuara, siç pohoi qeveria, ndaj kthimit të pronave dhe pagesa e kompensimit përkatës nuk çoi në zbatimin e vendimeve në favor të ankuesit, tashmë të pazbatuara për përkatësisht 12 dhe 11 vjet. Për më tepër, qeveria nuk ka paraqitur prova se masat përkatëse do të ndërmerren brenda një kohe të shkurtër.

52. Faktorët e mësipërm janë të mjaftueshëm për t’i dhënë mundësinë Gjykatës të nxjerrë përfundimin se, duke mos mundur të marrë masat e nevojshme për parashikimin e mjeteve për zbatimin e vendimeve të Komisionit, ankuesit ishin privuar nga e drejta e tyre për mjet ligjor efektiv, duke u dhënë atyre mundësinë të garantojnë zbatimin e të drejtës së tyre civile për kompensim (...)”

73. Gjykata vëren se që prej miratimit të vendimit në *Ramadhi dhe të tjerë*, qeveria ka miratuar një numër të konsiderueshëm aktesh ligjore në lidhje me dhënien e kompensimit financiar, miratimin e hartave të vlerës së pronave, krijimin e IkFC-së dhe miratimin e planit të veprimit.

74. Gjykata vëren se Komisioni vendosi që ankuesit në fjalë të kompensohen në një prej formave të parashikuara me ligj (*shihni gjithashtu, paragrafin 26 më lart*). Gjykata do të shqyrtojë tashmë, duke marrë parasysh parashtrimet e palëve, nëse masat zbatuese janë marrë për realizimin e alokimeve në një prej formave të kompensimit të parashikuara me ligj dhe nëse masat mund të konsiderohen të çojnë në një mjet efektiv ligjor brenda kuptimit të nenit 13 të konventës.

(a) Kompensimi në natyrë

75. Gjykata vëren parashtrimin e qeverisë se deri tani, kjo formë kompensimi nuk ishte dhënë asnjëherë (*shihni paragrafin 68 më lart*). Për më tepër, ajo rritet përfundimet e saj në çështjen *Çausb Driza* (të cituar më lart §§78-83) në kuptimin që kjo formë kompensimi nuk është mjet ligjor efektiv.

(b) Kompensimi me anë të aksioneve shtetërore dhe të ardhurave nga procesi i privatizimit

76. Gjykata vëren se qeveria nuk ka dhënë prova për të treguar se ky lloj kompensimi tashmë ishte dhënë në raste të mëparshme.

(c) Obligacionet shtetërore

77. Gjykata vëren se ligji për pronësinë i vitit 2004, i ndryshuar, nuk parashikon kompensimin me anë të obligacioneve shtetërore dhe qeveria nuk shpjegoi sesi ishte parashikuar zbatim i vendimeve të Komisionit që i jepnin ankuesve obligacione shtetërore si kompensim.

(d) Kompensimi financiar

78. Gjykata vëren se pjesa më e madhe e parashtrimeve të palëve fokusohet në dhënien e kompensimit financiar nga autoritetet për ish-pronarët gjatë periudhës 2005-2009, në lidhje me të cilën Gjykata bën vërejtjet e mëposhtme.

79. Vendimet e autoriteteve (*shihni paragrafet 35-37 më lart*) fillimisht njihnin të drejtën e një ankuesi për kompensim financiar vetëm nëse Komisioni kishte dhënë kompensim në lidhje me të gjithë pronën. Rrjedhimisht, siç u parashtrua nga qeveria dhe siç u evidentua nga lista e ankuesve që kishin aplikuar për kompensim financiar në periudhën 2005-2008 (*shihni shtojcën bashkëlidhur*), nëse një ankues merrte kthim të pjesshëm të pronës ose forma të tjera kompensimi, ai nuk do të kishte të drejtë të merrte kompensim financiar. Ky është qëndrimi i mbajtur në dy ankime (nr. 43628/07 (*Dani*) dhe 34770/09 (*Muka*). Ankuesit në këto çështje nuk do të kishin të drejtë të merrnin kompensim financiar për shkak se u ishte dhënë më parë një parcelë toke.

80. Së dyti, vendimet e autoriteteve parashikojnë një shumë maksimale kompensimi financiar të barabartë me vlerën prej 200 metra katrorë. Është e vërtetë se legjislacioni nuk kufizon shumën përfundimtare të kompensimit që duhet të jetë në vlerën e tregut, se qeveria ishte angazhuar vazhdimisht për dhënien e kompensimit të plotë (*shihni paragrafët 44 dhe 68 më lart*) dhe se të gjithë ankuesve në fjalë u ishte dhënë kompensimi në lidhje me parcelat e tokës mbi 200 metra katrorë. Megjithatë, kompensimi financiar është forma e vetme e kompensimit të dhënë aktualisht. Rrjedhimisht, nëse ankuesit do të kishin aplikuar dhe do të ishin kompensuar në lidhje me 200 metra katrorë, e drejta e tyre për zbatimin e pjesës tjetër të vendimeve të tyre do të kishte qenë e pasigurt. Në fakt, megjithëse ankuesit në ankimin nr. 46684/07 (*Abmatas dhe të tjerë*) morën kompensim financiar, deri tani pjesa tjetër e vendimit në favor të tyre mbetet e pazbatuar. Për më tepër, Gjykata nuk është e bindur se dhënia e kompensimit financiar e barabartë me vlerën prej 200 metra katrorë, pavarësisht parcelës së tokës të njohur për qëllim kompensimi, do të garantonte barazi efektive të trajtimit të ankuesve, siç argumentohet nga qeveria. Personat, situatat e të cilëve janë mjaft të ndryshme, duhet të trajtohen ndryshe (*shihni Thlimmenos kundër Greqisë [GC], nr. 34369/97, §44, GJEDNJ 2000-IV*).

81. Së treti, ndërsa një ankuesi mund t'i kërkohej të marrë hapa të caktuar proceduralë për të aplikuar për kompensim financiar, Gjykata nuk mund të pranojë që një ankues i pasuksesshëm në një vit të caktuar pararendës duhet të kërkohej të riparaqesë ankim tjetër në vitin(et) pasardhës(e). Barra për të respektuar një vendim të formës së prerë kundër shtetit qëndron kryesisht tek autoritetet shtetërore, të cilat duhet të përdorin të gjitha mjetet e disponueshme në sistemin e brendshëm ligjor, me qëllim përshpejtimin e zbatimit, duke parandaluar kështu shkeljet e konventës (*Burdov kundër Rusisë (nr. 2), nr. 33509/04, §98, GJEDNJ 2009*). I takon shtetit të paditur të organizojë sistemin e tij ligjor, në mënyrë të tillë që të jetë i aftë të menaxhojë infrastrukturën teknike dhe logjistike për të garantuar që skema e kompensimit të jetë në çdo kohë “efektive dhe e shpejtë” (*shihni Bronionski kundër Polonisë [GC], nr. 31443/96, §194, GJEDNJ 2004-V*).

82. Së katërti, nuk do të ishte efektive nëse dhënia e kompensimit financiar nuk do të merrte parasysh dëmin jomonetar të shkaktuar si rezultat i moszbatimit tejet të zgjatur (*shihni Scordino kundër Italisë (nr. 1) [GC], nr. 36813/97, §§203-4, GJEDNJ 2006-V; Burdov (nr. 2), të cituar më lart, §§100 dhe 111*). Në çështjen në fjalë, Gjykata nuk është e aftë të kuptojë sesi vendimet e autoriteteve justifikojnë dhe llogarisin dëmin jomonetar.

83. Si rezultat, Gjykata nxjerr përfundimin se kjo formë kompensimi nuk është efektive.

(e) Konkluzion

84. Duke marrë në konsideratë konkluzionet e mësipërme, Gjykata nxjerr përfundimin se nuk ka pasur mjet të brendshëm ligjor efektiv që të mundësonte kompensim të mjaftueshëm dhe të përshtatshëm për shkak të moszbatimit të zgjatur të vendimeve të Komisionit që jepnin kompensim. Rrjedhimisht, ka një shkelje të nenit 13 të konventës. Për pasojë, Gjykata rrëzon kundërshtimin e qeverisë se ankuesit nuk mundën të shteronin mjetet e brendshme ligjore efektive.

IV. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 §1 TË KONVENTËS DHE NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1

A. Parashtrimet e palëve

1. Ankuesit

85. Ankuesit u ankuan se vendimet administrative të formës së prerë në favor të tyre mbetën të pazbatuara. Megjithëse disa ankues morën kompensim të pjesshëm financiar, pjesa tjetër e vendimeve të Komisionit vazhdon të mbetet e pazbatuar. Argumentet e qeverisë në lidhje me mungesën e fondeve tashmë ishin rrëzuar nga Gjykata në çështjen *Beshiri dhe të tjerë kundër Shqipërisë* (nr. 7352/03, §102, 22 gusht 2006).

86. Ankuesit argumentuan se, në bazë të vendimeve të formës së prerë të Komisionit, ata kishin një “pretendim” dhe rrjedhimisht, “pronat” brenda kuptimit të nenit 1 të protokollit nr. 1. Moszbatimi i këtyre vendimeve të formës së prerë për një periudhë të gjatë kohe, pa ndonjë justifikim, kishte çuar në shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës.

2. Qeveria

87. Qeveria argumentoi se pagesa e menjëhershme e të gjitha pretendimeve të kompensimit do të paralizonte mekanizmin e shtetit. Parimi i respektimit të detyrimeve nga shteti, siç referohet në jurisprudencën e Gjykatës, lidhej vetëm me raste sporadike dhe jo të përhapura të moszbatimit. Zbatimi i vendimeve të formës së prerë nuk shtrihej në situata të vazhduara që ishin krijuar përpara hyrjes në fuqi të konventës, aq më tepër kur këto probleme ishin trashëguar nga një regjim totalitar që kishte shuar të gjitha të drejtat e pronësisë.

88. Qeveria ia atribuonte moszbatimin e vendimeve administrative të formës së prerë: a) mungesës së fondeve; b) ndryshimeve të shpeshta të legjislacionit; b) miratimit fillestar të hartave të vlerës së pronës jo më vonë se viti 2005; c) mungesës së një sistemi të saktë adresash; d) vështirësive në identifikimin e trashëgimtarëve të ish-pronarëve që çonin në vonesa; dhe e) mungesës të të dhënave në lidhje me fazën e procedimeve të rishikimit gjyqësor në lidhje me vendimet e Komisionit.

89. Më tej, ata parashtruan se ishin duke marrë masa të menjëhershme për të krijuar IkCF-në dhe për të përfshirë ish-pronarët në privatizimin e ndërmarrjeve dhe objekteve shtetërore. Duke marrë parasysh barrën e kompensimit me të cilën ishte ngarkuar shteti, ata parashtruan se kishin bërë përpjekjet maksimale për të garantuar zbatimin e vendimeve të formës së prerë dhe të drejtën e ish-pronarëve për kompensim.

B. Vlerësimi i Gjykatës

1. Parime të përgjithshme

(a) Në lidhje me nenin 6 §1 të konventës

90. Gjykata i referohet parimeve të përgjithshme të paraqitura, ndër të tjera, në çështjen *Burdov* (nr. 2), të cituar më lart, §§65-70 (pa referenca).

“65. E drejta për t’u drejtuar gjykatës e mbrojtur nga neni 6 do të ishte jo reale, nëse një sistem i brendshëm ligjor i një shteti kontraktues do të lejonte që një vendim gjyqësor detyrues, i formës së prerë të mbetej jofunksional, në dëm të një pale. Rrjedhimisht, ekzekutimi i një vendimi të dhënë nga një gjykatë duhet të konsiderohet pjesë përbërëse e “gjykimit”, për qëllime të nenit 6 (...).

66. Një vonesë e gjatë në mënyrë të paarsyeshme për zbatimin e një vendimi detyrues mund të shkaktojë shkeljen e konventës (...). Arsyeshmëria e kësaj vonese duhet të përcaktohet duke marrë parasysh veçanërisht kompleksitetin e procedurave përmbartimore, sjelljen e vetë ankuesit dhe të autoriteteve kompetente, si dhe shumën dhe natyrën e vendimit të gjykatës (...).

67. Ndërsa Gjykata ka marrë në konsideratë afatet ligjore të brendshme të përcaktuara me ligj, të caktuara për procedurat përmbartimore, mosrespektimi i tyre, nuk çon automatikisht në shkelje të konventës. Një vonesë mund të justifikohet në rrethana të veçanta por në asnjë rast, nuk mund të jetë e tillë që të dëmtojë thelbin e të drejtës së mbrojtur sipas nenit 6 §1 (...). Kështu, Gjykata çmoi, për shembull, në një çështje të kohëve të fundit në lidhje me Rusinë, se një vonesë e përgjithshme prej nëntë muajsh e shkaktuar nga autoritetet për zbatimin e një vendimi nuk ishte *prima facie* e paarsyeshme sipas konventës (...). Megjithatë, ky supozim nuk shmang nevojën për vlerësim, duke marrë në konsideratë kriteret e lartpërmendura (...) dhe rrethana të tjera përkatëse (...).

68. Një person që ka marrë një vendim kundër shtetit nuk mund të pritët të paraqesë procedura të ndara përmbartimore (...) Në këto raste, autoriteti i shtetit të paditur duhet të njoftohet sipas rregullave për vendimin dhe kështu është i mirëpozicionuar për të ndërmarrë të gjitha iniciativat e nevojshme për ta respektuar atë ose për t’ia transmetuar një autoriteti tjetër kompetente shtetëror përgjegjës për ekzekutimin. Kjo lidhet veçanërisht me një situatë ku, duke marrë parasysh kompleksitetet dhe mbivendosjen e mundshme të procedurave të ekzekutimit dhe zbatimit, një ankues mund të ketë dyshime të arsyeshme se cili autoritet është përgjegjës për ekzekutimin ose zbatimin e një vendimi (...).

69. Një palë e suksesshme ndërgjyqëse mund të kërkojë të ndërmarrë hapa të caktuar proceduralë, me qëllim shlyerjen e një detyrimi me vendim gjykatë, qoftë gjatë një ekzekutimi vullnetar të një vendimi nga shteti ose gjatë zbatimit të tij me mjete të detyrueshme (...) Rrjedhimisht, nuk është e paarsyeshme që autoritetet t’i kërkojnë ankuesit të përgatisë dokumente shtesë, si për

shembull informacione të hollësishme bankare, për të mundësuar ose shpejtuar ekzekutimin e një vendimi (...). Gjithsesi, kërkesa e bashkëpunimit të kreditorëve nuk duhet të tejkalojë çka është rreptësisht e nevojshme dhe në çdo rast, nuk lehtëson autoritetet nga detyrimi i tyre sipas konventës për të marrë masa në kohë me mocionin e tyre, mbi bazën e informacionit që u është vënë në dispozicion, me synim respektimin e vendimit kundër shtetit (...) Kështu, Gjykata çmon se barra për të garantuar pajtueshmëri me një vendim kundër shtetit qëndron kryesisht tek autoritetet shtetërore, duke filluar nga data në të cilën vendimi bëhet i detyrueshëm dhe i zbatueshëm.

70. Komplexiteti i procedurës së brendshme përbarimore ose të sistemit buxhetor të shtetit nuk mund të lehtësojë shtetin nga detyrimi i tij sipas konventës, për t'i garantuar çdokujt të drejtën për zbatimin e një vendimi gjyqësor të zbatueshëm dhe detyrues, brenda një afati të arsyeshëm. Nuk i takon një autoriteti shtetëror që të citojë mungesën e fondeve ose burimeve të tjera (si për shembull strehimin) si justifikim për mosrespektimin e një detyrimi sipas një vendimi gjykate (...) I takon shteteve kontraktuese të organizojnë sistemet e tyre ligjore, në mënyrë të tillë që autoritetet kompetente të mund të përmbushin detyrimin e tyre në këtë drejtim (...)"

91. Të njëjtat parime u përshkruan edhe në çështjen *Yuriy Nikolayevich Ivanov kundër Ukrainës*, nr. 40450/04, §§51-54 të datës 15 tetor 2009.

(b) Në lidhje me nenin 1 të protokollit nr. 1 të konventës

92. Gjykata i referohet parimeve të përgjithshme të caktuara, ndër të tjera, në çështjen *Maria Atanasii dhe të tjerë kundër Rumanisë*, nr. 30767/05 dhe 33800/06, §§134-37 dhe 163-68 të datës 12 tetor 2010 (pa referenca).

"134. Gjykata rithekson se një ankues mund të pretendojë shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 vetëm në masën që vendimet e kundërshtuara lidhen me "pronat" e tij brenda kuptimit të kësaj dispozite. "Pronat" mund të jenë ose "prona ekzistuese" ose pasuri, duke përfshirë pretendimet në lidhje me të cilat ankuesi mund të argumentojë se ai ose ajo ka të paktën një "pritshmëri të ligjshme" të përfuturit të gëzimit efektiv të një të drejte pronësie (...).

135. Gjykata vëren më tej se neni 1 i protokollit nr. 1 nuk mund të interpretohet sikur vendos ndonjë detyrim të përgjithshëm ndaj palëve kontraktuese për të kthyer pronën që u ishte transferuar atyre përpara se të ratifikonin konventën (...)

136. Nga ana tjetër, nëse një shtet kontraktues që ka ratifikuar konventën, duke përfshirë protokollin nr. 1, miraton legjislacion që parashikon kthimin e plotë ose të pjesshëm të pronës së konfiskuar sipas një regjimi të mëparshëm, ky legjislacion mund të konsiderohet se sjell një të drejtë të re pronësie të mbrojtur nga neni 1 i protokollit nr. 1 për personat që përmbushin kërkesat e pranueshmërisë (...).

137. Kur interesi pronësor është në natyrën e një ankimi, ai mund të konsiderohet si "pasuri" vetëm nëse ka bazë të mjaftueshme në ligjin kombëtar, për shembull nëse ka një praktikë të përfunduar të gjykatave të brendshme që e konfirmon atë (...)

.....

163. Privimi nga pronësia ose nga një e drejtë tjetër in rem është në parim një akt i menjëhershëm dhe nuk sjell një situatë të vazhdueshme të "privimit nga një e drejtë" (...)

164. Ashtu si neni 1 i protokollit nr. 1 nuk garanton të drejtën për marrjen e pronës, ai nuk vendos kufizime ndaj lirisë së shteteve kontraktuese për të përcaktuar fushën e veprimit të kthimit të pronave dhe për të zgjedhur kushtet sipas të cilave ata bien dakord për rikthimin e të drejtave të pronësisë ish-pronarëve (...)

165. Nga ana tjetër, neni 1 i protokollit nr. 1 kërkon që çdo ndërhyrje nga një autoritet publik në gëzimin paqësor të pronave duhet të jetë i ligjshëm (...) Parimi i ligjshmërisë gjithashtu presupozon se dispozitat e zbatueshme të ligjit të brendshëm duhet të jenë mjaftueshmërisht të aksesueshme, të sakta dhe të parashikueshme në zbatimin e tyre (...).

166. Për më tepër, çdo ndërhyrje në gëzimin e një të drejte ose lirie të njohur nga konventa, duhet të ndjekë një qëllim të ligjshëm. Me të njëjtin tregues, në rastet që përfshijnë një detyrim pozitiv, duhet të ketë një justifikim të ligjshëm për mosveprimin e shtetit. Parimi i “balancës së drejtë” i mishëruar në nenin 1 të protokollit nr. 1 presupozon në vetvete ekzistencën e një interesi të përgjithshëm të komunitetit. Për shkak të njohurisë së tyre të drejtpërdrejtë mbi shoqërinë dhe nevojat e tyre, autoritetet kombëtare në parim janë më të mirëpozicionuara sesa gjykatësi ndërkombëtar për të vlerësuar se çfarë është “në interesin publik”. Rrjedhimisht, sipas sistemit të mbrojtjes të krijuar nga konventa, i takon autoriteteve kombëtare të kryejnë vlerësimin fillestar në lidhje me ekzistencën e një problemi të interesit publik që kërkon zbatimin e masave në sferën e ushtrimit të së drejtës ndaj pronës, duke përfshirë privimin dhe kthimin e pronave. Në këtë pikë, si në fusha të tjera në të cilat shtrihen garancitë e konventës, për pasojë autoritetet kombëtare gëzojnë një shkallë të caktuar vlerësimi.

Për më tepër, nocioni i “interesit publik” është detyrimisht i zgjeruar. Në veçanti, vendimi për të miratuar ligje që shpronësojnë pronën ose japin kompensim të financuar publikisht për pronat e shpronësuara do të përfshijë zakonisht shqyrtimin e çështjeve politike, ekonomike dhe sociale. Duke e konsideruar të natyrshme se shkalla e vlerësimit e disponueshme në legjislaturë për zbatimin e politikave sociale dhe ekonomike, duhet të jetë e gjerë, Gjykata ka shpallur se ajo do të respektojë vendimin e legjislaturës se çfarë është “në interesin publik”, nëse ai vendim nuk është haptazi i pabazuar (...).

167. Ndërhyrja në gëzimin paqësor të pronave dhe mosveprimi duhet të vendosin një balancë të drejtë midis kërkesave të interesit të përgjithshëm të komunitetit dhe kërkesave të mbrojtjes të të drejtave themelore të individëve. Në veçanti, duhet të ekzistojë një marrëdhënie e arsyeshme proporcionaliteti midis mjeteve të përdorura dhe qëllimit që kërkohet të realizohet nga masat e zbatuara nga shteti, duke përfshirë masat që privojnë një person nga pronat e tij ose të saj. Megjithatë, në çdo rast që përfshin shkeljen e pretenduar të këtij neni, Gjykata duhet të konstatojë nëse për shkak të veprimit ose mosveprimit të shtetit, personi përkatës duhet të mbante një barrë të tepërt dhe joproporcionale (...).

168. Në vlerësimin e respektimit të nenit 1 të protokollit nr. 1, Gjykata duhet të kryejë një vlerësim të përgjithshëm të interesave të ndryshme në fjalë, duke pasur parasysh se konventa synohet të mbrojë të drejtat që janë “praktike dhe efektive”. Ajo duhet të mos mbështet tek gjasat dhe të analizojë situatën reale që i nënshtrohet ankimin Ky vlerësim mund të përfshijë jo vetëm kushtet përkatëse të kompensimit-nëse situata është e ngjashme me marrjen e pronës-por edhe sjelljen e palëve, duke përfshirë mjetet e përdorura nga shteti dhe zbatimin e tyre. Në këtë kontekst, duhet të theksohet se pasiguria-qoftë legjislative, administrative ose kur lind nga praktikatat e zbatuara nga autoritetet-është një faktor që duhet të merret në konsideratë për vlerësimin e sjelljes së Shtetit. Në të vërtetë, kur një çështje në interesin e përgjithshëm rrezikohet, i takon autoriteteve publike të veprojnë në kohën e përshtatshme, në një mënyrë të duhur dhe të pranueshme (...). ”

2. Zbatimi i këtyre parimeve në çështjen në fjalë

93. Gjykata tashmë ka konstatuar shkelje të ngjashme të nenit 6 §1 të konventës dhe nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës në çështje të tjera në lidhje me vonesat në zbatimin e vendimeve administrative dhe të formës së prerë për pronat në lidhje me shtetin e paditur (*shihni, midis autoriteteve të tjera, Ramadhi dhe të tjerë, e cituar më lart, §§45-54 dhe 75-84; Hamzaraj (nr. 1) e cituar më lart, §§24-27 dhe 38-43; dhe Nuri kundër Shqipërisë, nr. 12306/04, §§26-29 dhe 35-40, 3 shkurt 2009*). Ajo do të shqyrtojë nëse qeveria ka bërë parashtrime përkatëse dhe të reja.

94. Qeveria shpjegoi se zbatimi i vendimeve të formës së prerë ishte i mundur në një numër të vogël çështjesh por jo në një numër të madh ankimesh. Megjithatë, çdo ankues ka të drejtën e zbatimit të një vendimi të formës së prerë në favor të tij (*shihni Hornsby kundër Greqisë, 19 mars 1997, §40, Raportet e gjyqimeve dhe vendimeve 1997-II*). Çështja “nëse moszbatimi i vendimeve të formës së prerë ngre një çështje sistematike do të shqyrtohet sipas nenit 46 të konventës më poshtë (*shihni paragrafët 99-121 më poshtë*).

95. Qeveria vuri në dyshim zbatimin e konventës për vendimet e formës së prerë të miratuara përpara hyrjes së saj në fuqi në lidhje me shtetin e paditur. Gjykata vëren se moszbatimi i vendimeve të formës së prerë në fjalë vazhdonte edhe pas hyrjes në fuqi të konventës më 2 tetor 1996. Në fakt, kjo vazhdon ende. Rrjedhimisht, konventa është e zbatueshme.

96. Mungesa e fondeve ose burimeve të tjera si shkak për mosrespektimin e një detyrimi me vendim gjykatë, nuk mund të lehtësojë shtetin nga detyrimi i tij sipas konventës për të garantuar pajtueshmëri me një vendim të formës së prerë brenda një afati të arsyeshëm (*shihni, për shembull, Burdov, cituar më lart, §35; Beshiri dhe të tjerë, e cituar më lart, §102; dhe Kukalo kundër Rusisë, nr. 63995/00, §49, 3 nëntor 2005*). Faktorët e tjerë të shtuar nga qeveria në paragrafin 88 më lart thjesht theksojnë veprimin e vonuar të autoriteteve dhe pamundësinë për të vepruar, me qëllim trajtimin e zbatimit të vendimeve të komisionit.

97. Në rrethanat e kësaj çështjeje, vendimet e zbatueshme dhe të formës së prerë të Komisionit në favor të ankuesve mbetën të pazbatuara për periudha nga 15 deri 17 vjet. Pas shqyrtimit të materialeve të paraqitura pranë saj, Gjykata nuk sheh arsye të shmanget nga përfundimet e saj në çështjet e mëparshme (*shihni paragrafi 92 më lart*). Rrjedhimisht, ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 dhe nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës në secilin ankim.

V. ZBATIMI I NENIT 46 TË KONVENTËS

98. Neni 46 i konventës parashikon:

“1. Palët e larta kontraktuese marrin përsipër të respektojnë vendimin e formës së prerë të Gjykatës në çdo çështje ku ato janë palë.

2. Vendimi i formës së prerë i Gjykatës i përcillet Komitetit të Ministrave, i cili mbikëqyr ekzekutimin e tij.”

A. Parashtrimet e palëve

1. Ankuesit

99. Ankuesit në ankimet nr. 604/07 (*Manushaqe Puto*), 43628/07 (*Dani*) dhe 46684/07 (*Abmatas dhe të tjerë*) nuk kundërshtuan ankimin e procedurës së gjykimit-pilot, duke pasur parasysh premtimet e autoriteteve për të hartuar plane veprimi jorealiste dhe joefektive ose strategji (ndër) sektoriale mbi kthimin dhe kompensimin e pronave. Megjithatë, ata vunë në dyshim dobishmërinë e tyre, duke marrë parasysh faktin se masat e përgjithshme tashmë i ishin paraqitur qeverisë sipas nenit 46 në vendimet *Driza*, të cituar më lart; *Ramadhi dhe të tjerë*, të cituar më lart; *Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë*, nr. 35720/04 dhe 42832/06, §87, 29 shtator 2009; dhe *Delvina kundër Shqipërisë*, nr. 49106/06, §§85-88, 8 mars 2011. Nëse Gjykata do të zbatonte procedurën e gjykimit-pilot, atyre ankuesve do t'u kërkohej që zbatimi i nenit 41 të konventës në çështjet e mësipërme nuk duhet të ishte rezervuar. Për më tepër, ata i kërkuan Gjykatës të vazhdonte shqyrtimin e të gjitha çështjeve të ngjashme të regjistruara që i ishin komunikuar qeverisë.

100. Ankuesi në ankimin nr. 34770/09 (*Muka*) parashitroi se procesi i kompensimit ishte një dështim i plotë dhe se mund të karakterizohej si një problem strukturor/sistemik. Ky dështim e kishte origjinën në kuadrin legjislativ, si dhe në paaftësinë e autoriteteve për të krijuar një mekanizëm efektiv për dhënien e kompensimit.

2. Qeveria

101. Qeveria parashitroi paraprakisht se problemet e identifikuar në rastet e mësipërme ishin të ngjashme me ato të identifikuar në vendimin *Driza* të cituar më lart. Problemet strukturore në lidhje me moszbatimin e vendimeve të formës së prerë në përgjithësi u trajtuan në një dokument pune të hartuar nga qeveria dhe Komiteti i Ministrave në kuadër të mbikëqyrjes dhe ekzekutimit të vendimeve të Gjykatës. Qeveria çmoi se situata në Shqipëri i ngjante asaj të përshkruar në çështjen *Maria Atanasin dhe të tjerë*, të cituar më lart. Rrjedhimisht, Çështja “duhet të jetë e përshtatshme për zbatimin e procedurës së gjykimit-pilot. Më tej, ata parashtruan se rezervonin të drejtën për të kërkuar zyrtarisht zbatimin e procedurës së gjykimit-pilot në një fazë të mëvonshme.

B. Vlerësimi i Gjykatës

1. Parimet e përgjithshme

102. Gjykata rikujton se neni 46 i konventës që interpretohet duke marrë parasysh nenin 1, vendos ndaj shtetit të paditur një detyrim ligjor për zbatimin sipas mbikëqyrjes së Komitetit të Ministrave, të masave të nevojshme individuale dhe/ose të përgjithshme për të garantuar të drejtën e ankuesit që Gjykata konstatoi të jetë shkelur. Këto masa duhet të merren edhe në lidhje me persona të tjerë në pozicionin e ankuesit, kryesisht duke zgjidhur problemet që kanë çuar në përfundimet e Gjykatës. Ky detyrim ishte theksuar vazhdimisht nga Komiteti i Ministrave në mbikëqyrjen e ekzekutimit të vendimeve të Gjykatës për çështjet në lidhje me kohëzgjatjen e procedimeve në Itali, si dhe në çështjet në lidhje me veprimin e forcave të sigurisë në Turqi (*shihni Burdov (nr. 2), cituar më lart §125*).

103. Në bazë të monitorimit nga Komiteti i Ministrave, shteti i paditur mbetet i lirë të zgjedhë mjetet me të cilat do të përmbushë detyrimin e tij ligjor sipas nenit 46 të konventës, me kusht që këto mjete të jenë të pajtueshme me përfundimet e përcaktuara në vendimin e Gjykatës (*shihni Maria Atanasiu dhe të tjerë, i cituar më lart, §211*).

104. Objekti i përcaktimit të çështjes nga gjykata për “procedurën e gjykimit-pilot” është lehtësimi i zgjidhjes më të shpejtë dhe më efektive të një situatë jofunksionale që cenon mbrojtjen e të drejtës në fjalë të konventës në rendin juridik kombëtar. Qëllimi i procedurës së gjykimit-pilot është nxitja e shtetit të paditur për të zgjidhur një numër të madh çështjesh individuale që lindin nga i njëjti problem strukturor në nivel të brendshëm, duke zbatuar kështu parimin e subsidiaritetit që fuqizon sistemin e konventës (*shihni Maria Atanasiu dhe të tjerë, të cituar më lart, §212*).

105. Një prej faktorëve përkatës të shqyrtuar nga Gjykata në hartimin dhe zbatimin e procedurës së gjykimit-pilot ka qenë rreziku në rritje ndaj sistemit të konventës që shkaktohet nga një numër i madh çështjesh të përsëritura që rrjedhin, ndër të tjera, nga i njëjti problem strukturor ose sistemik. Në fakt, detyra e Gjykatës, siç përcaktohet nga neni 19, pra “të garantojë respektimin e angazhimeve të ndërmarra nga palët e larta kontraktuese të konventës dhe protokollet e saj” nuk është arritur domosdoshmërisht më mirë duke përsëritur të njëjtat përfundime në një numër të madh çështjesh (*shihni Burdov (nr. 2), të cituar më lart, §127*).

106. Ndërsa veprimi i shtetit të paditur duhet të synojë kryesisht zgjidhjen e kësaj situatë jofunksionale dhe paraqitjen, sipas rastit, të mjeteve ligjore të brendshme efektive në lidhje me çështjet në fjalë, ai mund të përfshijë edhe zgjidhje të posaçme si zgjidhje miqësore me ankuesit ose oferta të njëanshme rregulluese në përputhje me kërkesat e konventës. Gjykata mund të vendosë të shtyjë shqyrtimin e të gjitha çështjeve të ngjashme, duke i dhënë kështu shtetit të paditur mundësi për t'i zgjidhur në këto mënyra të ndryshme. 128. Megjithatë, nëse shteti i paditur nuk arrin të marrë këto masa pas një gjykimi pilot dhe vazhdon të shkelë konventën, Gjykata nuk do të ketë zgjidhje tjetër veç se të rifillojë shqyrtimin e të gjitha ankimeve të ngjashme të pazgjidhura të paraqitura pranë saj dhe t'ia nënshtrojë gjykimit, në mënyrë që të garantojë respektimin efektiv të konventës (*shihni Burdov (nr. 2), të cituar më lart, §128*).

1. Zbatimi i këtyre parimeve në çështjen në fjalë

(a) Ekzistenca e një praktike të papajtueshme me konventën

107. Gjykata rikujton fillimisht, siç deklarohet në paragrafin 90 të vendimit “*Ramadhi dhe të tjerë*”, se shkeljet e konstatuara në vendimin në fjalë “e kishin origjinën nga një problem i përhapur që prekte një numër të madh njerëzish”, pra të metat rregullatore dhe/ose sjellja administrative e autoriteteve për zbatimin e vendimeve të formës së prerë të Komisionit që u japin kompensim ish-pronarëve sipas ligjeve për pronësinë.

108. Gjykata vëren me shqetësim se ajo ka konstatuar shkelje në çështjen në fjalë, pavarësisht nga masat e përgjithshme të përcaktuara në vendimet e saj të mëparshme në vitin 2007, 2009 dhe 2011 në çështjet *Drizja*, të cituar më lart; *Ramadhi dhe të tjerë*, të cituar më lart; *Vrioni dhe të tjerë*, të cituar më lart; dhe *Delvina*, të cituar më lart). Duke marrë parasysh numrin e çështjeve të ngjashme të pazgjidhura para Gjykatës dhe statistikave të dhëna nga qeveria (*shihni shtojcën bashkëlidhur*), Gjykata është seriozisht e shqetësuar se numri i ankimeve të bazuara të regjistruara mund të rritet dhe rrjedhimisht, përfaqëson një rrezik serioz ndaj efektivitetit të ardhshëm të mekanizmit të konventës (*shihni, ndër të tjera, Yuriy Nikolayevich Ivanov, të cituar më lart, §86*).

(b) Zbatimi i procedurës së gjykimit-pilot

109. Duke marrë parasysh numrin e madh të problemeve në lidhje me mekanizmin e kompensimit që vazhdojnë edhe pas miratimit të vendimeve në çështjet *Driza, Ramadhi dhe të tjerë, Vrioni dhe të tjerë*, dhe *Delvina*, të cituara më lart, si dhe nevojën urgjente për dhënien e kompensimit të shpejtë dhe të përshtatshëm ndaj ankuesve në nivel kombëtar, Gjykata çmon thelbësor zbatimin e procedurës së gjykimit pilot në këtë çështje. Në këtë kontekst, Gjykata vëren se nuk ka realizuar një gjykim pilot në asnjë prej rasteve të mësipërme.

(c) Masa të përgjithshme

110. Gjykata çmon se shteti i paditur duhet të marrë masa të përgjithshme prioritare, me qëllim sigurimin në mënyrë efektive të së drejtës për kompensim ndërsa vendos balancë të drejtë midis interesave të ndryshme në fjalë (*shihni, për shembull Burdov (nr. 2), të cituar më lart, §125*). Në bazë të monitorimit nga Komiteti i Ministrave, shteti i paditur mbetet i lirë të zgjedhë mjetet me të cilat do të përmbushë detyrimin e tij ligjor sipas nenit 46 të konventës, me kusht që këto mjete të jenë të pajtueshme me përfundimet e caktuara në vendimin e Gjykatës (*shihni Scozzari dhe Giunta kundër Italisë [GC], nr. 39221/98 dhe 41963/98, §249, GJEDNJ 2000-VIII*). Gjykata vëren fillimisht se legjislacioni aktual mbi pronësinë është ndryshuar shpesh, të paktën shtatë herë gjatë periudhës 2004-2010. Ndërsa ndryshimet legjislative mund të reflektojnë një situatë të përmirësuar, kompleksiteti i dispozitave legjislative, ndryshimet e shpeshta të tyre, si dhe praktika e papajtueshme gjyqësore që rezulton nga to, do të kontribuojë në mënyrë të pashmangshme në një mungesë të përgjithshme të sigurisë juridike. Shteti i paditur duhet të shmangë ndryshimet e shpeshta të legjislacionit dhe të shqyrtojë me kujdes të gjitha implikimet ligjore dhe financiare përpara se të paraqesë ndryshime të mëtejshme.

111. Siç u pranua nga qeveria në planin e saj të veprimit, autoritetet nuk kishin informacion të saktë dhe të besueshëm në lidhje me numrin e përgjithshëm të vendimeve administrative që njihnin të drejta të pronësisë dhe dhënien e kompensimit, sipas rastit, të cilat ishin miratuar që prej vitit 1993. Ekzistenca e të dhënave të sakta që duhet të reflektojnë edhe ndryshimet e bëra me anë të rishikimit gjyqësor, do t'i jepte mundësinë autoriteteve të llogarisnin dhe analizonin faturën e përgjithshme të kompensimit, si dhe implikimet financiare të mekanizmit të kompensimit.

112. Përgatitja e një baze të dhënash dhe llogaritja e faturës globale të kompensimit duhet të shoqërohet nga një skemë e qartë kompensimi e hartuar me kujdes. Skema e kompensimit e cila nuk duhet të ketë procedura të ngarkuara përputhshmërie, për shembull detyrimin që një ankues të aplikojë për kompensim në vitin e ardhshëm në rast të një kërkesë të pasuksesshme në një vit pararendës, duhet të marrë në konsideratë parimet e praktikës së Gjykatës në lidhje me zbatimin e nenit 6 §1 dhe nenit 1 të protokollit nr. 1 (*shihni paragrafët 90-92 më lart*).

113. Më tej, Gjykata vëren se skema e kompensimit duhet të trajtojë përfundimet e nxjerra sipas nenit 13 të konventës (*shihni paragrafët 75-84 më lart*). Në veçanti, ajo thekson ngarkesën tejet të rënduar në buxhetin e shtetit që përfaqëson kompensimi financiar. Përfundimet e mësipërme kërkojnë qartë një rishqyrtim të modaliteteve për pagesën e kompensimit financiar që zbatohet aktualisht. Rishikimi dhe përditësimi i hartave të vlerës duhet t'i nënshtrohet kritereve transparente dhe shpjeguese, duke marrë parasysh zhvillimin e tokës dhe luhatjet e tregut. Gjykata nxit autoritetet me prioritet që të fillojnë shfrytëzimin e formave të tjera alternative të kompensimit të parashikuara nga ligji për pronësinë i vitit 2004, të cilat eventualisht do të lehtësonin presionin ndaj buxhetit dhe/ose do të paraqisnin mënyra të tjera kompensimi.

114. Procesi i vendimarrjes për llojin e kompensimit që do të jepet kërkon transparencë dhe efikasitet maksimale, me synim rritjen e besimit të publikut. Do të ishte në interes të përgjithshëm që rezultatet të bëheshin publike dhe të shpërndaheshin përmes mjeteve të ndryshme, të aksesueshme të komunikimit. Është thelbësore që vendimet e autoriteteve të përmbajnë arsye të qarta dhe të mjaftueshme dhe t'i nënshtrohen rishikimit gjyqësor në rast mosmarrëveshjeje.

115. Procesi i kompensimit të ish-pronarëve për shkak të ligjeve për pronësinë duhet të

karakterizohet nga kompensimi i ish-pronarëve në bazë të ligjit të legalizimit. Në lidhje me këtë të fundit, shteti i paditur mund të rishqyrtonte rritjen e pjesës së kostos që legalizimi i ka sjellë ankuesve në masën që do të ishte i aftë të rregullonte kompensimin financiar të paguar ish-pronarëve. Nga ana tjetër, shteti i paditur duhet të garantojë ekzistencën e një sistemi transparent dhe efektiv të regjistrimit të pronave, duke përfshirë të dhëna të sakta, të unifikuara hartografike, me qëllim mundësimin, thjeshtimin dhe lehtësimin e transaksioneve të ardhshme ligjore.

116. Krejt në ndryshim nga propozimet në planin e veprimit të qeverisë që nuk kishte përmendur afate konkrete, Gjykata nuk mund të theksojë mjaftueshëm rëndësinë e caktimit të afateve realiste, statute dhe detyruese në lidhje me çdo hap të procesit. Shtyrjet e shpeshta të afateve, siç ka ndodhur deri tani, nuk kontribuojnë në një zgjidhje të shpejtë të problemeve të identifikuar dhe dëmtojnë më tej besimin e publikut.

117. Është e rëndësishme që, me qëllim garantimin e zbatimit efektiv të masave të përgjithshme, në dispozicion të autoriteteve kompetente të vihen burime të mjaftueshme njerëzore dhe materiale dhe të garantohet bashkërendimi midis institucioneve të ndryshme, me synim shkëmbimin e informacionit. Sa herë që të jetë e mundur, autoritetet mund të shqyrtojnë mundësinë e shkurtimeve të burimeve, duke bashkuar institucione të ndryshme, me qëllim shmangien e mbivendosjeve dhe zvogëlimin e kostove dhe shpenzimeve operative. Krijimi i strukturave të reja institucionale nuk duhet të konsiderohet si një shtresë tjetër e procesit por duhet të justifikohet plotësisht.

118. Gjykata çmon se shkalla e problemit dhe masat e sugjeruara më lart, mbi një bazë tërësisht treguese, së bashku me nevojën për zgjidhje të plotë dhe praktike, mund të trajtoheshin më mirë, nëse do t'i nënshtroheshin diskutimeve të gjera publike, me qëllim grumbullimin e një perceptimi të gjerë rreth nivelit të kompensimit që shteti pritet të paguajë realisht dhe formave të ndryshme të kompensimit.

(d) Procedura e mëtejshme që duhet të ndiqet në çështje të ngjashme para kësaj Gjykate

119. Në lidhje me procedurën që duhet të ndiqet në çështje të ngjashme, Gjykata çmon të nevojshme të bëjë ndryshimin midis çështjeve tashmë të depozituara pranë Gjykatës dhe atyre që mund të paraqiten në të ardhmen.

120. Gjykata do të shtyjë procedimet në lidhje me të gjitha kërkesat e reja të depozituara pranë saj pas dhënies së këtij vendimi në të cilin ankuesit ngrenë ankime të diskutueshme që lidhen vetëm me moszbatimet e zgjatura të vendimeve të formës së prerë për pronësinë për ekzekutimin e të cilave shteti është përgjegjës, duke përfshirë kërkesat në të cilat janë ngritur edhe ankimet që pretendojnë mungesë të mjeteve ligjore efektive në lidhje me këtë moszbatim. Shtyrja do të jetë efektive për një periudhë prej 18 muajsh pasi vendimi aktual të marrë formë të prerë. Si rrjedhojë, ankuesit në këto çështje do të informohen.

121. Megjithatë, Gjykata vendos të ndjekë një rrugë tjetër në lidhje me kërkesat e depozituara përpara dhënies së këtij vendimi. Procedurat në lidhje me të gjitha çështjet e regjistruara nuk do të shtyhen. Ato do të vazhdojnë të shqyrtohen pasi ky vendim të marrë formë të prerë, pa cenuar asnjë moment kompetencën e Gjykatës për të shpallur të papajtueshme ndonjë çështje të tillë ose për ta hequr nga lista pas një zgjidhjeje miqësore ndërmjet palëve ose zgjidhjes së çështjes me mjete të tjera në pajtim me nenet 37 ose 39 të konventës ose nenin 62a të rregullores së Gjykatës.

VI. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

122. Neni 41 i konventës parashikon si më poshtë:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të konventës ose të protokolleve të saj dhe, nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

1. Parashtrimet e palëve

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

123. Ankuesit u bazuan në raportet e vlerësimit të ekspertëve dhe bënë kërkesat e mëposhtme në lidhje me dëmin monetar dhe jomonetar.

Numri dhe emri i ankimit	Dëmi monetar	Dëmi jomonetar
604/07 Manushaqe Puto	1,440,000 euro në lidhje me vlerën e pronës (5,000 metra katrorë x 288 euro/metri katror);	25,000 euro
	720,000 euro në lidhje me humbjen e shfrytëzimit të fitimeve;	
43628/07-Dani	343,750 euro në lidhje me vlerën e pronës (1,375 metra katrorë x 250 euro/metri katror)	70,000 euro
	305,900 euro në lidhje me parcelën e tokës 3,800 metra katrorë (3800 metra katrorë x 80.5 euro/metri katror);	
46684/07-Ahmatas dhe të tjerë	305,900 euro në lidhje me parcelën e tokës 3,800 metra katrorë (3,800 metra katrorë x 80.5 euro/metri katror)	80,000 euro
	2,545,590 lekë (18,372 euro) në lidhje me parcelën e tokës 59,546 metra katrorë në lidhje me të cilën janë lëshuar obligacionet	
34770/09-Muka	105,000,000 lekë (790,000 euro) në lidhje me parcelën e tokës 660 metra katrorë;	Asnjë
	79,000,000 lekë (585,000 euro) në lidhje me parcelën e tokës 622 metra katrorë;	

124. Qeveria kundërshtoi pretendimet e ankuesve dhe i ftoi ata të aplikojnë për kompensim financiar në përputhje me VKM-të.

2. Vlerësimi i Gjykatës

125. Duke marrë parasysh natyrën joefektive të sistemit aktual të kompensimit dhe në veçanti, faktin se kanë kaluar mbi 15 vjet që prej fillimit të dhënies së kompensimit, Gjykata, pa cenuar zhvillimet e mundshme të ardhshme në lidhje me mekanizmin e kompensimit, çmon të arsyeshme t'i japë ankuesve një shumë që do të përfaqësojë një zgjidhje përfundimtare dhe shteruese të ankimeve të tyre. Në këtë kuadër, Gjykata rritetëson përfundimet e saj në çështjen “*Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë*” (shpërblimi i drejtë), nr. 35720/04 dhe 42832/06, §§33-39, 7 dhjetor 2010) në lidhje me mënyrën e llogaritjes së dëmit monetar dhe jomonetar.

126. Duke marrë në konsideratë materialin në zotërim të saj dhe marrjen e vendimit mbi baza të barabarta, Gjykata çmon të arsyeshme të akordojë shpërblimet e mëposhtme në lidhje me dëmin monetar dhe jomonetar:

Numri dhe emri i ankimit	Dëmi monetar dhe jomonetar
604/07-Manushaqe Puto	1,000,000 euro
43628/07-Dani	280,000 euro
45584/07-Ahmatas dhe të tjerë	352,400 euro
34770/09-Muka	1,360,000 euro

B. Kostot dhe shpenzimet

1. Parashtrimet e palëve

127. Ankuesit, të cilët paraqitën fatura, ngritën pretendimet e mëposhtme në lidhje me kostot dhe shpenzimet.

Numri dhe emri i ankimit	Procedimet e brendshme	Procedimet e Strasburgut
604/07-Manushaqe Puto	Asnjë	4,075 euro
43628/07-Dani	2,940 euro	
46684/07-Ahmatas dhe të tjerë	5,035 euro	
34770/09-Muka	Asnjë	

128. Qeveria parashtroi se ankuesit nuk paraqitën fatura të detajuara. Ajo hodhi poshtë pretendimet e ankuesve për kosto dhe shpenzime, si të tepruara dhe të paarsyeshme.

2. Vlerësimi i Gjykatës

129. Sipas praktikës së Gjykatës, një ankues ka të drejtën e rimbursimit të kostove dhe shpenzimeve vetëm në masën që është përcaktuar se ato janë shkaktuar në të vërtetë dhe domosdoshmërisht dhe janë të arsyeshme në raport me sasinë (*shihni Gjyli kundër Shqipërisë*, nr. 32907/07, §72, 29 shtator 2009). Për këtë qëllim, neni 60 §2 dhe 2 i rregullores së Gjykatës përcakton se ankuesit duhet të bashkëlidhin me ankimet e tyre për shpërblim të drejtë “çdo dokument përkatës mbështetës” dhe në pamundësi të kësaj, Gjykata “mund të rrëzojë pretendimet tërësisht ose pjesërisht”.

130. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se ankuesit në ankimet nr. 604/07 (*Manushaqe Puto*), 43628/07 (*Dani*) dhe 46684/07 (*Ahmatas dhe të tjerë*) u përfaqësuan nga i njëjti avokat. Faktet e këtyre çështjeve ishin të drejtpërdrejta në lidhje me zbatimin e procedimeve të brendshme dhe sipas konventës. Parashtrimet e tyre pranë kësaj Gjykate ishin pothuajse të njëjta. Për më tepër, shumica e kostove dhe shpenzimeve të pretenduara nuk ishin të arsyeshme në raport me sasinë. Si përfundim, Gjykata vendos të akordojë 1,000 euro në lidhje me secilin prej tri ankimeve të mësipërme.

131. Gjykata nuk jep kompensim për kostot dhe shpenzimet në lidhje me ankimet nr. 34770/09 (*Muka*) në mungesë të ankimeve të bëra nga ankuesit.

C. Kamatëvonesa

132. Gjykata çmon të nevojshme që norma e kamatëvonesës duhet të bazohet në normën marzhinale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane, të cilës duhet t'i shtohen tri pikë për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Vendos të bashkojë ankimet.
2. Vendos të bashkojë me themelet e ankimit sipas nenit 13 të konventës, kundërshtimin e qeverisë në lidhje me shterimin e mjeteve të brendshme juridike.
3. Shpall kërkesat të pranueshme.
4. Gjykon se ka pasur një shkelje të nenit 13 të konventës dhe për pasojë, rrëzon kundërshtimin e qeverisë në lidhje me shterimin e mjeteve të brendshme ligjore.
5. Gjykon se ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të konventës dhe nenit 1 të protokollit nr. 1 të konventës.

6. Gjykon se shteti i paditur duhet të marrë, brenda tetëmbëdhjetë muajve nga data në të cilën vendimi ka marrë formë të prerë në përputhje me nenin 44 §2 të konventës, masa për të garantuar mbrojtjen efektive të të drejtave të garantuara nga neni 6 §1 i konventës dhe neni 1 i protokollit nr. 1, në kontekstin e të gjitha çështjeve të ngjashme me çështjen në fjalë, në përputhje me parimet e konventës të vendosura në praktikën e Gjykatës.

7. Gjykon se do të shqyrtojë, nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë në përputhje me nenin 44 §2 të konventës, çështjet e depozituara përpara dhënies së vendimit në fjalë, pa cenuar në asnjë moment kompetencën e Gjykatës për të shpallur të papranueshëm ndonjë çështje të tillë ose për ta hequr nga lista pas një zgjidhjeje miqësore ndërmjet palëve ose zgjidhjes së çështjes me mjete të tjera, në përputhje me nenet 37 ose 39 të konventës.

8. Gjykon se në pritje të marrjes së masave të mësipërme, Gjykata do të shtyjë, për një periudhë prej tetëmbëdhjetë muaj nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë në përputhje me nenin 44 §2 të konventës, procedurat në të gjitha çështjet e ngjashme me çështjen në fjalë, të cilat ishin paraqitur pas dhënies së këtij vendimi, pa cenuar kompetencën e Gjykatës në çdo kohë për të shpallur të papranueshëm ndonjë çështje të tillë ose për ta hequr nga lista pas një zgjidhjeje miqësore ndërmjet palëve ose zgjidhjes së çështjes me mjete të tjera në përputhje me nenet 37 ose 39 të konventës.

9. Gjykon:

(a) Se shteti i paditur duhet t'i paguajë ankuesve solidarisht, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi merr formë të prerë në përputhje me nenin 44 §2 të konventës, shumat e mëposhtme që duhet të konvertohen në monedhën kombëtare me normën e zbatueshme në datën e shlyerjes:

i) 1,000,000 euro (një milion euro) plus çdo taksë që mund të jetë e kërkueshme, për dëmin monetar dhe jomonetar që lidhet me kërkesën nr. 604/07;

ii) 280,000 euro (dyqind e tetëdhjetë mijë euro) plus çdo taksë që mund të jetë e kërkueshme, për dëmin monetar dhe jomonetar që lidhet me kërkesën nr. 43628/07;

iii) 352,400 euro (treqind e pesëdhjetë e dy mijë e katërqind euro) plus çdo taksë që mund të jetë e kërkueshme, për dëmin monetar dhe jomonetar që lidhet me kërkesën nr. 43628/07;

iv) 1,360,000 euro (një milion e treqind e gjashtëdhjetë mijë euro) plus çdo taksë që mund të jetë e kërkueshme, për dëmin monetar dhe jomonetar që lidhet me kërkesën nr. 34770/09;

v) 1,000 euro (një mijë euro) për kostot dhe shpenzimet që lidhen me kërkesën nr. 604/07;

vi) 1,000 euro (një mijë euro) për kostot dhe shpenzimet që lidhen me kërkesën nr. 43628/07;

vii) 1,000 euro (një mijë euro) për kostot dhe shpenzimet që lidhen me kërkesën nr. 46684/07;

(b) Se nga mbarimi i periudhës së lartpërmendur prej tre muaj deri në shlyerje, interesi i thjeshtë do të jetë i pagueshëm ndaj shumave të mësipërme në një normë të barabartë me normën marzhinale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mospagimit plus tre pikë për qind.

10. Rrëzon pjesën e mbetur të kërkesës së ankuesve për shpërblim të drejtë.

Bërë në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më 31 korrik 2012, sipas nenit 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës

Lech Garlicki
President

Lawrence Early
Registrues

SHTOJCË

A. Statistika në lidhje me procesin e kthimit dhe kompensimit të pronave

Më 30 qershor 2009 qeveria siguroi një listë të 1,194 ankuesve të cilët kishin aplikuar për kompensim financiar gjatë periudhës 2005-2008. Dhënia e kompensimit financiar bazohej në hartat e vlerësimit të pronës. Lista përmbante disa ankues, të cilët kishin marrë vendimet e Komisionit fillimisht në vitin 1993 dhe 1994, por nuk u ishte dhënë kompensim financiar pasi parcelat e tokave të tyre u ishin kthyer pjesërisht. Në lidhje me ankuesit e tjerë, të cilëve nuk u ishte dhënë kompensim financiar për vendimet e Komisionit të vitit 1993 dhe 1995, qeveria e shpjegoi me anë të

Vëllimi I, 2010-2014

mosrespektimit nga ana e ankuesve të kërkesave statutores për paraqitjen e dokumenteve të kërkuara dhe mungesës së fondeve.

Më 19 maj 2010 qeveria ofroi statistikat e kombinuara të mëposhtme në lidhje me procesin e kompensimit financiar.

Nr.	Viti	Shuma totale e kompensimit	Numri i ankimeve	Numri i përfituesve	Vendndodhja gjeografike
1	2005	209,215,623 lekë	103	28	Tiranë
2	2006	297,067,149 lekë	251	59	Tiranë, Kavajë
3	2007	499,999,994 lekë	468	119	Në të gjithë vendin
4	2008	497,518,493 lekë	740	162	Në të gjithë vendin
5	2009	1,250,725,155 lekë		209	Në të gjithë vendin
6	2010	21,000,000 dollarë amerikanë		Në proces	Në të gjithë vendin

Për më tepër, qeveria ofroi shifrat e mëposhtme:

Nr.	Përshkrimi i çështjeve	Numri total
1	Numri i ankimeve të pazgjidhura për kërkim të të drejtave të pronësisë, kthimit dhe kompensimit të tyre	40,803
2	Numri i ankimeve të drejtat për pronësi të të cilave, janë njohur	28,899
3	Numri i ankimeve në pritje të kompensimit të plotë [deri tani nuk është kryer asnjë kompensim financiar i pjesshëm]	14,953
4	Numri i ankimeve në pritje të kompensimit të plotë, në lidhje me të cilat është dhënë kompensim financiar [pjesërisht]	9,065
5	Numri i ankuesve që kanë aplikuar për kompensim financiar	1,460
6	Numri i ankimeve që kanë marrë kompensim financiar	368
7	Numri i ankuesve që kanë marrë kompensim të plotë financiar (madhësia e pronës deri në 200 metra katrorë)	128

Më 22 shkurt 2012, qeveria miratoi raportin vjetor mbi shpërndarjen e kompensimit financiar gjatë vitit 2011 (vendimi nr. 128). Sipas raportit, në 2011 ka pasur 1,012 ankime për kompensim financiar nga të cilat 107 ankuesve u ishte dhënë kompensim financiar në një shumë totale prej 665,999,275 lekë, të barasvlershme me 4,684,000 euro (euro); 46 ankime u rrëzuan dhe pjesa e mbetur prej 859 nuk u shqyrtua për shkak të mungesës së fondeve.

B. Statistikat në lidhje me procesin e legalizimit

Raporti i progresit i vitit 2008 mbi Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim përcaktonte, ndër të tjera, se:

“2.2 Të drejtat e pronësisë

[...]

Në periudhën 2006-2008 në të gjithë vendin ishte identifikuar një numër i përgjithshëm prej 350,000 ndërtime informale dhe u krijua një bazë të dhënash me anë të fotografive ajrore. Vetëdeklarimi vullnetar ka përfunduar në lidhje me 270,595 ndërtime informale (...). Mbi bazën e statistikave dhe pas përpunimit të të dhënave, rezulton se 29% të ndërtesave informale ishin ngritur në parcela toke që i përkisnin pronarëve të ligjshëm, 24 % [të ndërtesave informale ishin ngritur] në tokë shtetërore dhe 35 % [të ndërtesave informale ishin ndërtuar në parcelën e tokës së ndërtuesit. Nuk ka informacion në lidhje me 14 % [të ndërtesave informale].]

Më 30 qershor 2009 qeveria konfirmoi se ka pasur 350,000 ndërtime pa leje që do t'i nënshtroheshin procesit të legalizimit. Në periudhën 2008-2009 autoritetet dhanë kompensim në shumën e barasvlershme prej 34,500,000 euro në lidhje me 1,234 ish-pronarë. Mbi 36,640 objekte u legalizuan, të cilat mbulonin një sipërfaqe prej 12,066,188.43 metra katrorë.

Një përmbledhje e Bankës Botërore i vitit 2011 për mbrojtjen e të drejtave të pronave të patundshme në Shqipëri: një sfidë e vazhdueshme” përcaktonte, ndër të tjera, se (pa referenca):

“...vetëm 874 pronarë të shpronësuar kanë marrë kompensim në lidhje me procesin e legalizimit dhe 1,300 çështje të tjera i janë transferuar Agjencisë për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (...) ndërsa një numër shumë më i madh çështjesh janë në pritje të kompensimit. Shifrat e nxjerra nga ALUIZNI dhe të marra nga [agjencia] tregojnë se rreth 4.5 miliardë lekë (mbi 30 milion euro) duhet t’i paguhet 1,460 pronarëve të pronave të shpronësuar, kërkesat e të cilëve janë aprovuar me vendim qeverie. Deri tani ALUIZNI ka grumbulluar 30 milion euro në tarifa nga të cilat gjysma i janë paguar për kthim ankuesve. Kjo është më e ulët se shuma e kërkuar për kompensimin e pronarëve të shpronësuar, që nënkupton pjesën më të madhe të kompensimit të kërkueshëm, rrjedhimisht duhet të paguhet nga burimet buxhetit. Pavarësisht nga kjo mungesë, ndryshimet në [ligjin] e legalizimit u miratuan në tetor 2009, duke i lejuar ankuesve të paguajnë deri në gjysmën e kostos së legalizimit që ndryshe përdor fatura të pavlefshme të lëshuara sipas një skeme privatizimi të viteve ’90. Pranimi i faturave mund të privojë shtetin nga të ardhura të konsiderueshme që mund të ishin përdorur për të kompensuar pronarët e shpronësuar.”

Raporti mbi shpërndarjen e kompensimit financiar gjatë vitit 2011 përmendte se gjatë periudhës gusht 2010-shkurt 2011, 1,877,092,628.87 lekë dhe ekuivalenti prej 13,142,800 euro është shpërndarë si kompensim për ish-pronarët si rezultat i procesit të legalizimit. Shumat financiare janë përdorur për të paguar këstet e para, të dyta ose të treta në përputhje me alokimet e bëra në bazë të VKM-ve gjatë viteve të ndryshme.

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“ELTARI KUNDËR SHQIPËRISË”²⁵

(kërkesa nr.16530/06/)

(shpërblimi i drejtë)

Strasbourg

10 qershor 2014

VENDIM
I FORMËS SË PRERË
10.9.2014

*Ky vendim ka marrë formë të prerë, sipas nenit 44, paragrafi 2, të Konventës.
Ai mund të rishikohet nga ana editoriale.*

Në çështjen Eltari kundër Shqipërisë, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si dhomë e përbërë nga:

Ineta Ziemele, presidente

Päivi Hirvelä

George Nicolaou

Ledi Bianku

Zdravka Kalaydjieva

Krzysztof Ćojtyczek

Faris Vehabović, gjyqtarë

dhe Françoise Elens-Passos, sekretar i seksionit,

Pas diskutimesh në seancë të mbyllur më 20 maj 2014,

Merr vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua po në këtë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka fillesën në një kërkesë (nr. 16530/06) kundër Republikës së Shqipërisë depozituar në Gjykatë në bazë të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (Konventa) nga një shtetase shqiptare, znj. Zamira Eltari, mbiemri i lindjes Sharra (kërkuesja), më 25 prill 2006.

2. Në një vendim të dhënë më 8 mars 2011 (vendimi kryesor), Gjykata u shpreh që ishte shkelur neni 6 paragrafi 1 dhe 13 i Konventës, si edhe neni 1 i protokollit nr. 1 të Konventës për shkak të mosekzekutimit nga ana e autoriteteve të vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 15 dhjetor 1999, të interpretuar me vendimin e 18 shkurtit 2005, i cili i njej kërkueses shpërblim në vend të kthimit të pronës (Eltari kundër Shqipërisë, nr. 16530/06, 8 mars 2011).

3. Meqë pyetja e zbatimit të nenit 41 të Konventës nuk ishte gati për vendim, Gjykata e rezervoi dhe ftoi Qeverinë dhe Kërkuesen që të paraqisnin parashtrimet e tyre me shkrim për këtë çështje dhe sidomos që të njoftonin Gjykatën për ndonjë marrëveshje që ato mund të arrinin.

4. Më 15 shtator 2011, vendimi kryesor u bë përfundimtar dhe palët u ftuan që të paraqesin parashtrimet me shkrim në lidhje me shpërblimin e drejtë.

5. Më 5 janar 2012, Gjykata e shtyu afatin për paraqitjen e parashtrimeve me shkrim nga qeveria në lidhje me shpërblimin e drejtë.

²⁵ Qendra e Botimeve Zyrtare, Fletore Zyrtare nr 197, Tiranë 29.12.2014, f.11031

6. Më 18 janar 2012, kërkesja paraqiti pretendimet për shpërblimin e drejtë. Bazuar në nenin 41 të Konventës, kërkesja kërkonte shuma të ndryshme me anë të shpërblimit të drejtë.

7. Më 31 janar 2012, qeveria paraqiti një deklaratë të njëanshme.

8. Më 4 prill 2012, kërkesja paraqiti komente për deklaratën e njëanshme të qeverisë.

9. Më 31 korrik 2013, qeveria i paraqiti Gjykatës, si pjesë e informacionit të përgjithshëm, hartat e reja të vlerës së pronave, të cilat ishin miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 187 të 6 marsit 2013.

E DREJTA

10. Në pretendimet e saj për shpërblim të drejtë më 18 janar 2012, kërkesja kërkonte shpërblim sepse kishte humbur pjesën së saj të parcelës së tokës prej 521 m². Meqenëse kjo parcelë toke ndodhej në qendër të qytetit bregdetar të Vlorës, ajo parashtroi që çmimi i referencës ishte 600 euro ("EUR") për metër katror. Kështu që ajo kërkoj 312,600 euro në lidhje me dëmin monetar. Në lidhje me dëmin jomonetar ajo kërkoj 15,000 euro. Në lidhje me shpenzimet dhe kostot ligjore kërkesja kërkoj 7,000 euro për kosto dhe shpenzime për shkak të proceseve gjyqësore të brendshme dhe 2855 euro për shpenzimet dhe kostot për proceset sipas Konventës. Nga shuma e fundit, duhet të zbritet shuma prej 850 euro e dhënë nga Këshilli i Europës si ndihmë ligjore.

11. Në pamundësi për një zgjidhje me pajtim ndërmjet palëve, siç e parashikon paragrafi 104 i vendimit kryesor, më 31 janar 2012, Qeveria paraqiti një deklaratë të njëanshme që lexon, aq sa është e rëndësishme, si më poshtë (ekstraktet e rëndësishme të marra nga varianti anglisht, siç është paraqitur nga Qeveria):

"Qeveria e Republikës së Shqipërisë është e përgatitur që t'i paguajë (...) znj. Zamira Eltari (...) shumën prej 3000 eurosh (tre mijë euro) për të mbuluar dëmin jomonetar dhe të gjitha kostot dhe shpenzimet, plus tarifa që mund të vihen ndaj kërkuesses.

Në lidhje me dëmin monetar, Qeveria e Republikës së Shqipërisë është e përgatitur që të shpërblejë kërkuessen me shumën 6,252,000 (gjashtë milion e dyqind e pesëdhjetë e dy mijë) lekë, si shpërblim për 521 metër katrorë në pronësi të kërkuesses, bazuar në hartat e vlerës²⁶, që tregojnë se çmimi për metër katror në parcelën e sipërpërmendur është 12,000 (dymbëdhjetë mijë) lekë për metër katrorë.

Shuma prej 3000 (tre mijë) eurosh do të konvertohet në lek me kursin e këmbimit ditën e marrëveshjes.

Shumat e mësipërme do të paguhën brenda tre muajve nga data e njoftimit të vendimit të marrë nga Gjykata sipas nenit 37, paragrafi 1, të Konventës. Në rast mospagimi të këtyre shumave brenda periudhës në fjalë, Qeveria do të paguajë interesat që lindin nga mbarimi i kësaj periudhe deri në momentin e shlyerjes, me një normë të barabartë me normën marxhinale të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së mosshlyerjes plus tri pikë përqindje. Kuptohet që pagesat e mësipërme do të përbëjnë zgjidhjen përfundimtare të konfliktit."

12. Në komentet e saj për deklaratën e njëanshme të Qeverisë, më 4 prill 2012, kërkesja pretendon që kërkesa e saj ka të bëjë me pjesën e saj në parcelën e tokës, pra 521 m². Ajo parashton që sipas vendimit të Qeverisë nr. 1620 të 26 nëntorit 2008, çmimi i referencës vërtet ka qenë 12,000 lekë për m². Megjithatë, ky çmim reference është përgjysmuar krahasuar me çmimin e referencës në vendimin e qeverisë nr. 555 të 29 gushtit 2007, pra 25,597 lekë për m² (përafërsisht 179 sipas kursit të këmbimit më 4 prill 2012). Ky përgjysmim është bërë brenda një viti dhe qeveria nuk ka paraqitur argumente që ta justifikojnë këtë përgjysmim. Ajo kërkoj që çmimi i zbatueshëm i referencës të jetë 25,597 lekë për m². Më tej, ajo kërkoj 15,000 euro për

²⁶. Hartat e mësipërme të vlerës së pronave parashikohen me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 1620, datë 26.11.2008 "Miratimin e çmimeve të trojeve, që ndodhen në të gjitha bashkitë dhe në disa komuna".

dëm jomonetar. Kërkuesja tërhoqi pretendimin e saj për kosto dhe shpenzime ligjore të kryera në proceset gjyqësore të brendshme, për shkak të pamundësisë për ta provuar, por iu qëndroi pretendimeve në lidhje me kostot dhe shpenzimet e kryera në proceset në Strasburg, nga të cilat duhet të zbriten 850 euro.

13. Gjykata vëren që neni 37 i Konventës parashikon që në çdo fazë të procesit gjyqësor mund të vendosë të çregjistrojë një kërkesë nga listat e saj të çështjeve ku rrethanat çojnë në një nga përfundimet e specifikuar sipas paragrafit 1 (a), (b) ose (c). Neni 37 paragrafi 1 mundëson që Gjykata të çregjistrojë një çështje nga lista e saj sidomos nëse:

“(c) ‘për çdo arsye tjetër që, sipas Gjykatës, nuk justifikon vazhdimin e shqyrtimit të kërkesës’

Neni 37 paragrafi 1 in fine përmban dispozitën që:

“Megjithatë, Gjykata vazhdon shqyrtimin e kërkesës kur këtë e kërkon respektimi i të drejtave të njeriut të garantuara nga Konventa dhe protokollet e saj.”

14. Gjykata vëren, gjithashtu, që në rrethana të caktuara, mund të çregjistrojë një kërkesë ose një pjesë të saj, sipas nenit 37 paragrafi 1 të Konventës në bazë të një deklarate të njëanshme. Madje, asnjë gjë nuk e pengon një shtet të paditur që të paraqesë një deklaratë të njëanshme në lidhje me, si në rastin në fjalë, procedurën e nenit 41 të rezervuar. Për këtë qëllim, Gjykata do të shqyrtojë me kujdes deklaratën e Qeverisë nisur nga parimet e përgjithshme të zbatueshme në lidhje me nenin 41 të Konventës (*shihni mes të tjerash, Bushati dhe të tjerët kundër Shqipërisë (shpërblim i drejtë - çregjistrimi)*, nr. 6397/04, paragrafi 10, 14 shkurt 2012).

15. Gjykata në konstatimin e saj rikujton që në çështjen *Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë (shpërblim i drejtë)* nr. 35720/04 dhe nr. 42832/06, §§ 33-39, 7 dhjetor 2010, llogaritja e dëmit monetar bazohet në hartën e vlerës së pronave.

16. Më 31 korrik 2013, Qeveria i paraqiti Gjykatës hartën e vlerës së pronave 2013 (shihni paragrafin 9 më sipër). Gjykata vëren që harta e vlerës së pronave është paraqitur për informacion të përgjithshëm, jashtë afatit, pas mbylljes së procedurës së shkruar. Qeveria nuk bën ndonjë parashtrim të shprehur në lidhje me përdorimin e këtyre hartave për këtë kërkesë. Qeveria nuk specifikon vendndodhjen e parcelës së tokës në zonat kadastrale përkatëse në përputhje me hartën e vlerës së pronave 2013 dhe çmimin e referencës që duhet të aplikohet në lidhje me këtë kërkesë. Për më tepër, Qeveria nuk tregon nëse çmimi i referencës pasqyron vlerën reale të tregut dhe “është indeksuar me interesin dhe inflacionin” (krahasoni *Vrioni dhe të tjerë* (shpërblim i drejtë) përmendur më sipër, paragrafi 37). Në këto rrethana, Gjykata nuk mund të bazojë llogaritjen e saj të dëmit monetar në hartën e vlerës së pronave të miratuar nga Qeveria në vitin 2013.

17. Në këtë drejtim, Gjykata vëren që në bazë të hartës së vlerës së pronave 2008, çmimi i referencës i parcelës së tokës së kërkueses ishte 12,000 lekë m². Kërkuesja e kundërshton zbatimin e këtij çmimi reference dhe propozon që të zbatohet çmimi i referencës në hartën e vlerës së pronave 2007, pra 25.597 lekë m² (përafërsisht 179 euro).

18. Pas shqyrtimit të hartës së vlerës së pronave 2008, Gjykata vëren që çmimi i referencës është ulur për të gjitha parcelat e tokave në qytetin bregdetar të Vlorës, krahasuar me hartën e vlerës së pronave 2007. Ndërsa Qeveria mund të kishte dhënë arsye që të justifikonin këtë ulje, kërkuesja nuk ka paraqitur ndonjë raport ekspertit apo nuk është mbështetur në ndonjë alternativë tjetër për llogaritjen e çmimit të referencës. Gjykata më tej vëren që kërkuesja nuk ka qenë e qëndrueshme në lidhje me pretendimin e saj për dëmin monetar, pa ndonjë arsye të fortë. Në fillim ajo pretendoi që çmimi i referencës ishte 600 euro për metër katrorë, pa e mbështetur këtë shifër me një raport ekspertit. Në komentet e saj për deklaratën e njëanshme të Qeverisë, ajo shprehet e gatshme të pranojë një çmim reference të ulur deri në 179 euro m². Në këto rrethana, Gjykata e refuzon propozimin e kërkueses dhe është e përgatitur që të pranojë çmimin e referencës që tregon harta e vlerës së pronave 2008. Prandaj, Gjykata pranon deklaratën e njëanshme të qeverisë në lidhje me shpërblimin për dëmin monetar në shumën 44000 euro (ekuivalente me 6252000 lekë).

19. Gjykata shqyrton, gjithashtu, pretendimin e kërkuës në lidhje me dëmin jomonetar dhe e konsideron të tepruar. Në këtë drejtim, Gjykata është e përgatitur që të pranojë propozimin e qeverisë për t'i dhënë 3000 euro për dëmin jomonetar.

20. Në lidhje me kostot dhe shpenzimet ligjore, Gjykata vëren që më 4 prill 2012, kërkuësja e ka tërhequr pretendimin për kostot dhe shpenzimet e kryera në proceset gjyqësore të brendshme. Sa u përket shpenzimeve dhe kostove në proceset gjyqësore në Strasburg, Gjykata vëren që as më 18 janar as më 4 prill 2012 kërkuësja nuk ka paraqitur ndonjë faturë në mbështetje të pretendimit të saj. Gjykata është e bindur që kërkuësja i janë dhënë 850 euro si ndihmë juridike nga Këshilli i Europës.

21. Duke pasur parasysh konsideratat e mësipërme dhe shumën e shpërblimit të propozuar nga Qeveria, e cila duket se në këtë rast është e arsyeshme, Gjykata konsideron se nuk ka më arsye për të vazhduar shqyrtimin e çështjes (neni 37 paragrafi 1 (c)). Nisur nga të gjitha konsideratat e mësipërme, Gjykata është e bindur që respektimi i të drejtave të njeriut i përcaktuar në Konventë dhe protokolle nuk kërkon që ajo të vazhdojë shqyrtimin e çështjes (neni 37 paragrafi 1 në formë të përmbledhur). Prandaj, duhet të çregjistrohet nga lista në lidhje me procedurën për nenin 41 të rezervuar.

22. Në përputhje me rregullin 43, paragrafi 3, të Rregullores së Gjykatës, ky vendim do t'i përcillet Këshillit të Ministrave, me qëllim që ky i fundit të mbikëqyrë, sipas nenit 46, paragrafi 2, të Konventës, ekzekutimin e angazhimeve të Qeverisë.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI,

1. Mban parasysh afatet e deklaratës së qeverisë së paditur dhe në vazhdimësi orienton, që:

a) Shteti i paditur t'i paguajë kërkuës 44 000 euro (dyzet e katër mijë euro) brenda tre muajve nga data që ky vendim merr formë të prerë, në përputhje me nenin 44, paragrafi 2, të Konventës, për dëmin monetar, plus çdo tarifë të mundshme për konvertimin në valutën kombëtare të shtetit të paditur sipas kursit të këmbimit ditën që do të bëhet pagesa;

b) Shteti i paditur t'i paguajë kërkuës 3000 euro (tre mijë euro) brenda tre muajve nga data që ky vendim merr formë të prerë, në përputhje me nenin 44, paragrafi 2, të Konventës, për dëmin jomonetar, plus çdo tarifë të mundshme për konvertimin në valutën kombëtare të shtetit të paditur sipas kursit të këmbimit ditën që do të bëhet pagesa;

c) Nga mbarimi i periudhës tremujore të sipërpërmendur deri në shlyerje, interesi i thjeshtë të paguhet për shumat e mësipërme, në normën e barabartë me normën marxhinale të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane.

2. Vendos, njëzëri, të çregjistrojë kërkesën nga lista e saj e çështjeve për procedurën e nenit 41 të rezervuar.

Bërë në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 10 qershor 2014, sipas Rregullit 77, paragrafët 2 dhe 3, i Rregullores së Gjykatës.

Fatoş Araci
Zëvendëssekretar

Ineta Ziemel
President

SEKSIONI I KATËRT I MËPARSHËM
ÇËSHËTJA
“KAÇIU DHE KOTORRI KUNDËR SHQIPËRISË”²⁷
(ankimet nr. 33192/07 dhe 33194/07)

VENDIM
STRASBURG
25 qershor 2013

*Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.*

Në çështjen “Kaçiu dhe Kotorri kundër Shqipërisë”, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt i mëparshëm), duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

David Thór Björgvinsson, president
Lech Garlicki
Päivi Hirvelä
George Nicolaou
Ledi Bianku
Nebojša Vučinić
Vincent A. De Gaetano, gjykatës
dhe Françoise Elens-Passos, regjistruer i seksionit,
pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 7 shkurt 2012 dhe 28 maj 2013,
shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në dy ankimet (nr. 33192/07 dhe 33194/07) kundër Republikës së Shqipërisë të depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa) nga dy shtetasit shqiptarë, z. Olsi Kaçiu (ankuesi i parë) dhe z. Elidon Kotorri (ankuesi i dytë), më 13 korrik 2007.

2. Ankuesit u përfaqësuan nga z. H. Kopani, avokat që ushtron profesionin në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjencia e atëhershme e saj, znj. E. Hajro, dhe më pas nga znj. L. Mandia nga zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Ankuesit bënë shumë ankesa sipas neneve 3, 5 §§1 dhe 3, 6 §§1 dhe 3 (a) deri (d), si dhe 7 të Konventës që rrjedhin nga procedimet penale paraqitur ndaj tyre në lidhje me vrasjen e tre personave.

4. Më 21 tetor 2009, presidenti i Seksionit të Katërt vendosi të njoftonte Qeverinë mbi ankimet. Gjithashtu, u vendos të shqyrtohej pranueshmëria dhe meritat e ankimeve në të njëjtën kohë (neni 29 §1).

5. Më 19 prill 2011, presidenti i Seksionit të Katërt vendosi t'i komunikonte Qeverisë një ankim shtesë. Palët iu përgjigjën me shkrim vëzhgimeve të njëra-tjetrës.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHËTJES

6. Ankuesit kanë lindur përkatësisht në vitin 1979 dhe 1975. Ankuesi i parë banon në Tiranë dhe ankuesi i dytë vuan dënimin me burgim të përjetshëm në Burgun e Sigurisë së Lartë në Peqin (Shqipëri).

A. Historiku i çështjes

7. Më 11 janar 2000 tre njerëz u vranë dhe një u plagos rëndë. Raporti i vendit të krimit tregonte se sende të ndryshme, duke përfshirë dy kapuçë dhe dy palë doreza u gjenden në vendin e krimit. Në një

²⁷ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 93*. Tiranë, 2014. f.3

prej palëve të dorezave u gjenden fije floku. Në bazë të vendimit të oficerit të policisë gjyqësore, këto sende u dërguan për ekzaminim biologjik për të përcaktuar nëse në to mund të gjendeshin fije floku.

8. Më 22 janar 2000, raporti biologjik i ekspertit konfirmoi se në kapuçat dhe një prej palëve të dorezave u gjetën 12 fije floku me rrënjë.

9. Prokuroria vendosi të fillojë hetimin penal.

B. Arrestimi i ankuesit të parë

10. Ankuesi i parë ishte punësuar në biznesin e drejtuar nga familja e ankuesit të dytë.

11. Më 18 prill 2000, pas një kontrolli në apartamentin e tij një ditë më parë, ankuesi i parë u arrestua dhe u akuzua për mbajtje pa leje të municionit të gjetur në apartamentin e tij.

12. Më 19 prill 2000, ai u mor në pyetje nga prokurori. Procesverbali i nënshkruar nga ankuesi deklaroi se ankuesi i parë zgjodhi të përfaqësohej vetë. Gjatë marrjes në pyetje, ankuesi pohoi se municioni gjendej në apartamentin e tij që nga trazirat civile të vitit 1997. Për sa i përket krimit të datës 11 janar 2000, ai bëri deklaratë vetinkriminuese, të cilat, gjithashtu, inkriminonin edhe ankuesin e dytë. Rrjedhimisht, ai u akuzua për moskallëzim të krimit të datës 11 janar 2000.

13. Sipas ankuesit të parë, ai bëri këto deklaratë vetinkriminuese, si rezultat i dhunës së rëndë të ushtruar ndaj tij nga oficerët e policisë më 19 prill. Ai pretendoi se nuk ishte lejuar të takonte avokatin mbrojtës të zgjedhur prej tij gjatë dy javëve në vazhdim.

14. Më 20 prill 2000, ankuesi i parë parashtroi se ai duhej të mbahej nga oficerët e policisë në sallën e dëgjimit për shkak të gjendjes së dobët shëndetësore dhe se ai kishte shenja të dukshme të keqtrajtimit në fytyrë. Në të njëjtën datë, u konfirmua nga Gjykata e Rrethit të Tiranës (Gjykata e Rrethit) ligjshmëria e arrestimit të tij. Asnjë afat nuk u caktua mbi kohëzgjatjen e ndalimit të tij. Ankuesi i parë u mbrojt nga një avokat mbrojtës i caktuar nga gjykata, megjithëse ai pretendoi se kishte caktuar një avokat mbrojtës të zgjedhur prej tij. Procesverbali tregonte se avokati mbrojtës i caktuar nga gjykata kishte tërhequr vëmendjen e gjykatës mbi shenjat që tregonin se ankuesi ishte rrahur. Procesverbali, në pjesët përkatëse, përcakton:

“[avokati mbrojtës tha]: Klienti im nuk e pranon akuzën e moskallëzimit të krimit. Ai është rrahur në polici dhe ka shenja” [rrahjeje].

15. Ankuesi i parë apeloj, duke kërkuar ndryshimin e urdhrit të ndalimit të caktuar për të.

16. Më 31 maj dhe 14 korrik 2000, përkatësisht Gjykata e Apelit të Tiranës (Gjykata e Apelit) dhe Gjykata e Lartë lanë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 20 prill 2000, me argumentin se ndalimi i ankuesit të parë bazohej në dyshimin e arsyeshëm se ai kishte kryer shkeljet në fjalë.

C. Arrestimi i ankuesit të dytë

17. Më 11 prill 2000, prokurori lëshoi një urdhërarrestimi sipas nenit 76 të Kodit Penal (KP) në lidhje me ankuesin e dytë për dyshimin se ka kryer krimin e datës 11 janar 2000.

18. Më 18 prill 2000 u arrestua ankuesi i dytë. Procesverbali i datës 18 prill 2000, me deklaratime të bëra nga ankuesi i dytë si person ndaj të cilit zhvillohen hetime, paraqiti një dëshmi të detajuar të aktiviteteve të tij më 11 janar 2000, data në të cilën janë kryer veprat për të cilat ai dyshohej. Ankuesi dha deklaratimet në mungesë të një avokati mbrojtës dhe nënshkroi procesverbalin. Ai, gjithashtu, bëri deklaratime në lidhje me aktivitetet e tij më 23 dhjetor 1999, datë në të cilën ishte kryer një vrasje tjetër.

19. Më 18 prill 2000, nga ankuesi u morën disa fije floku dhe u dërguan për ekzaminim biologjik. Ankuesi pretendon se fijet e flokëve janë marrë me forcë.

20. Më 19 prill 2000, ankuesi u akuzua sipas nenit 78 të Kodit Penal për disa akuza të vrasjes me paramendim në bashkëpunim me të tjerët, përveç mbajtjes pa leje të armëve të zjarrit, në lidhje me krimin e datës 11 janar 2000. Dokumenti shprehte se, mbi bazën e një hetimi paraprak, kishte informacione të mjaftueshme për të konstatuar se ankuesi i dytë kishte kryer veprën penale të vrasjes me paramendim në bashkëpunim me të tjerët sipas neneve 78 dhe 25 të KP-së. Ankuesi i dytë u akuzua, gjithashtu, për mbajtje pa leje të armëve të zjarrit sipas nenit 278 §2 të KP-së.

Në të njëjtën ditë, ankuesi i dytë u pyet nëse dëshironte të përfaqësohej. Ai u përgjigj se do të jepte shpjegime në prani të avokatit mbrojtës të tij, K.S. Ai i nënshkroi të dyja dokumentet.

21. Më 19 prill 2000, prokurori kërkoi vlefshmërinë e arrestimit të ankuesit të dytë. Në të njëjtën ditë, raporti biologjik i ekspertit konfirmoi se flokët e ankuesit të dytë kishin të njëjtat karakteristika morfologjike (makro-dhe mikroskopike) si katër fijet e flokut të gjetura në një nga kapuçat e ekzaminuar më 22 janar 2000.

22. Më 20 prill 2000, u konfirmuar ligjshmëria e arrestimit të ankuesit të dytë nga Gjykata e Rrethit, e cila deklaroi se ankuesi i dytë është akuzuar për veprën penale të vrasjes me paramendim të kryer në bashkëpunim me të tjerë sipas neneve 78 dhe 25 të KP-së dhe për mbajtje të paligjshme të armëve të zjarrit sipas nenit 278 §8 i KP-së. Asnjë afat nuk u caktua mbi kohëzgjatjen e ndalimit të tij. Ai u përfaqësua nga një avokat mbrojtës i zgjedhur prej tij. Në të njëjtën seancë gjyqësore, avokati mbrojtës i ankuesit të dytë deklaroi se krahui i klientit të tij ishte mavijosur dhe se ai ishte lënë pa ujë dhe ushqim. Ankuesi i dytë deklaroi se disa fije floku ishin marrë nga koka dhe krahui i tij.

23. Më 6 maj 2000, u morën në mënyrë të ligjshme 6 fije floku nga ankuesi i dytë në praninë e avokatit mbrojtës të tij, A.R., për testin e ADN-së. Meqenëse teste të tilla nuk mund të kryheshin në Shqipëri për shkak të mungesës së teknologjisë përkatëse, u vendos që ekzaminimi i fijeve të flokut të bëhej në Romë, Itali.

24. Më 23 tetor 2000, konstatimet e raportit të ADN-së që ishte kryer në Itali konfirmuan se ADN-ja e flokëve të ankuesit të dytë përputhej me atë të një prej fijeve të flokut të gjetura në një nga kapuçat.

25. Më 20 dhjetor 2000, prokurori shtoi akuzat kundër ankuesit të dytë duke e akuzuar atë për vrasje me paramendim të pesë personave, kryer në vitin 1999, sipas neneve 78 dhe 25 të KP-së. Akuza e fundit u rrëzua për mungesë provash.

26. Më 5 janar 2001, prokurori njoftoi ankuesin e dytë mbi vendimin e tij për të shtuar akuzat kundër tij. Procesverbali i marrjes në pyetje deklaronte se avokati mbrojtës i ankuesit të dytë kërkoi të njihet me provat kundër ankuesit. Atij iu treguan procesverbalet e lartpërmendura të ekspertit të datës 19 prill dhe 23 tetor 2000. Ai u njoftua se do të siguroheshin prova të tjera në kohën e duhur, menjëherë pas përfundimit të hetimit.

D. Procedimet penale

27. Më 12 dhe 19 janar 2001, ankuesit u paraqitën për gjykim: Ankuesi i parë me akuzën për moskallëzim të krimit sipas nenit 300 të Kodit Penal dhe ankuesi i dytë për disa akuza të vrasjes me paramendim dhe vrasjes me paramendim të mbetur në tentativë, e kryer në bashkëpunim me të tjerë, si dhe për mbajtje pa leje të armëve luftarake, sipas neneve 78 dhe 25 dhe 278 §2 i KP-së. Akuza e mbajtjes pa leje të municionit në lidhje me ankuesin e parë u rrëzua.

28. Në seancat gjyqësore më 26 mars dhe 4 tetor 2001, ankuesi i parë konfirmoi se ai i ishte nënshtruar dhunës nga policia gjatë marrjes në pyetje më 19 prill 2000 dhe, si rezultat, kishte bërë deklaratatë vetinkriminuese duke inkriminuar, gjithashtu, ankuesin e dytë. Ai, gjithashtu, deklaroi se i ishte mohuar e drejta e avokatit mbrojtës gjatë dy javëve të para të ndalimit.

Procesverbali i datës 26 mars 2001, në pjesët përkatëse deklaronte:

[Avokati mbrojtës i ankuesit të dytë tha]: [ankuesi i parë] është masakruar dhe rrahur nga policia e Durrësit dhe është detyruar të nënshkruante procesverbalet.

Procesverbali i datës 4 tetor 2001, në pjesët përkatëse, deklaronte:

“[ankuesi i parë tha]: ato [policia] më çuan në Durrës duke më rrahur e duke më pyetur për Elidonin [ankuesi i dytë]. Për vrasjen nuk di asgjë. Ata filluan të më rrihnin e më thonë se do të lirojmë, po thuaj se [atë] e ka vrarë Elidon Kotorri. Ato mbushën shumë fletë e më thoshin hi dh firmat. Për vrasjen që ka ndodhur nuk di asgjë.

Shpjegimet e para janë marrë me dhunë që s’ka ndodhur asnjëherë. Janë të dokumentuara me shkrim të gjitha. Nuk e pranoj akuzën dhe jam trajtuar keq.

...
Nuk jam dakord me ato që tha prokurori...kam kërkuar dhe ato më rrahën edhe më keq. Kam qenë dy javë pa avokat mbrojtës.”

29. Në parashtrimin e tij të fundit të datës 25 tetor 2001, ankuesi i parë nuk e pranoi fajin, duke u bazuar në të drejtën e tij për të mos inkriminuar veten.

30. Më 1 nëntor 2001, Gjykata e Rrethit shpalli fajtor ankuesin e parë për moskallëzim të krimit dhe e dënoi atë me 3 vjet burgim. Ankuesi i dytë u shpall, gjithashtu, fajtor sipas akuzës dhe u dënua me burgim të përjetshëm.

31. Të dy ankuesit apeluan. Ankuesi i parë u ankua për shkelje të së drejtës së tij për të mos inkriminuar veten si rezultat i deklaratave të nxjerra nën ndikimin e forcës. Ankuesi i dytë u ankua për parregullsi në përgatitjen e procesverbalit të vendit të krimit dhe procesverbaleve të ADN-së. Gjithashtu, ai u ankua se marrja në pyetje e ankuesit të parë më 19 prill 2000 mbi bazën e deklaratave të së cilës ai ishte shpallur fajtor, kishte qenë në shkelje të nenit 167 §4 të Kodit të Procedurës Penale (KPP).

32. Më 29 prill 2002, eksperti N.C., i cili kishte përgatitur raportin e ADN-së, paraqiti prova para gjykatës, për kryerjen e testit të ADN-së të fijeve të flokut të gjetura në kapuçë dhe të atyre të marrë nga ankuesi i dytë. Ankuesit nuk morën pjesë në seancën gjyqësore, por u përfaqësuan nga avokatët e tyre mbrojtës, të cilët e pyetën ekspertin.

33. Më 10 qershor 2002, Gjykata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Të dy ankuesit apeluan në Gjykatën e Lartë, duke u bazuar mbi të njëjtat argumente si më parë në Gjykatën e Apelit. Ankuesi i parë u përfaqësua nga avokati mbrojtës N.F. dhe ankuesi i dytë nga avokati mbrojtës G.G.

34. Më 15 janar 2003, Gjykata e Lartë pushoi të dyja vendimet e gjykatave më të ulëta për shkak të parregullsive në procesin e hetimit penal, sidomos në mbledhjen e kapuçave dhe dorezave dhe ekzaminimin e flokëve. Në lidhje me këtë, Gjykata e Lartë deklaroi se procesverbali i vendit të krimit nuk kishte të dhëna në lidhje se me çfarë u gjet në kapuçë, ndërkohë që kishte theksuar fijet e flokut të gjetura në një palë doreza. Meqenëse nuk ishte përgatitur asnjë raport i veçantë, kjo gjë ngrinte pyetje për sa i përket lidhjes së vërtetë ndërmjet fijeve të flokut të gjetura në një nga kapuçat dhe fijeve të flokut të marra nga ankuesi dhe të dërguara për ekzaminim biologjik më 6 maj 2000. Përveç kësaj, dispozita e përcaktuar në nenin 509 të Kodit të Procedurës Penale, sipas së cilës, letër-porositë drejtuar autoriteteve të huaja duhet të kanalizohen nëpërmjet Ministrisë së Drejtësisë, nuk është respektuar. Gjithashtu, gjykatat më të ulëta nuk kishin marrë në konsideratë disa prova të tjera po aq të rëndësishme, të tilla si informacionet e marra nga bisedat telefonike në lidhje me telefonin celular të ankuesit të dytë, si dhe analizën e shenjave të gishtave, të gjetura në vendin e krimit. Gjykata e Lartë nuk ka konstatuar shkelje për sa i përket marrjes në pyetje të ankuesit të parë më 19 prill 2000, përderisa ai kishte vendosur të përfaqësonte veten në atë fazë.

1. Seria e parë e procedurave të rigjyimit

35. Më 28 maj 2003, gjatë procedurës së rigjyimit, oficeri i policisë A.M., i cili kishte qenë në krye të hetimit të vendit të krimit, dëshmoi para gjykatës. Ai u pyet nga të dy ankuesit në lidhje me mbledhjen e provave materiale në vendin e krimit, veçanërisht në lidhje me procedurën për mbledhjen e fijeve të flokut të gjetura në kapuçë. A.M. deklaroi se, ndërsa fijet e flokut mund të dalloheshin me sy të lirë mbi një palë doreza, gjë që u shënua në procesverbalin e vendit të krimit, kapuçat u morën për ekzaminim biologjik për të përcaktuar praninë e fijeve të flokut në mungesë të fijeve të flokut të dallueshme me sy të lirë.

36. N.C. u ripyet, gjithashtu, në një datë të pacaktuar, siç edhe dy dëshmitarët e tjerë.

37. Më 18 korrik 2003, Gjykata e Rrethit e shpalli fajtor ankuesin e parë me akuzën për moskallëzim të krimit duke u bazuar në deklaratën e tij të datës 19 prill 2000. Ai u dënua me dy vjet burgim. Ankuesi i dytë u shpall fajtor për tri akuza të vrasjes sipas neneve 78 dhe 25 të KP-së. Dënimi i tij u bazua në pohimin e fajit nga ankuesi i parë, raportet e ADN-së në lidhje me fijet e flokut dhe raporte të tjera të hetimit penal. Ai u dënua me burgim të përjetshëm.

38. Të dy ankuesit apeluan. Ata argumentuan se Gjykata e Rrethit nuk kishte vepruar në përputhje të plotë me udhëzimet e vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 15 janar 2003 në lidhje me ligjshmërinë e mbledhjes së provave materiale dhe vlerësimin e tyre. Ata, gjithashtu, u ankuan për shkelje të së drejtës së tyre për të mos inkriminuar veten nën ndikimin e forcës.

39. Më 30 shtator 2003, Gjykata e Apelit pushoi vendimin e Gjykatës së Rrethit dhe e ktheu çështjen për rigjykim, duke konstatuar se Gjykata e Rrethit nuk kishte respektuar masat procedurale që duhet të ishin marrë në përputhje me vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 15 janar 2003. Ajo theksoi, *inter alia*, se gjykatat më të ulëta nuk kishin shqyrtuar ligjshmërinë e administrimit të provave materiale. Prokurori apeloj.

40. Më 10 dhjetor 2003, Gjykata e Lartë pushoi vendimin e Gjykatës së Apelit dhe ia ktheu çështjen për rigjykim së njëjtës gjykatë. Ajo konstatoi se Gjykata e Rrethit kishte vepruar pjesërisht në përputhje me vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 15 janar 2003. Për shembull, ajo kishte thirrur dhe pyetur oficerin e policisë A.M. dhe ekspertin N.C., të cilët kishin dhënë shpjegime të hollësishme për sa i përket procedurës për mbledhjen e provave, identifikimin e fijeve të flokut dhe kryerjen e ekzaminimit biologjik. Dëshmitë e tyre mundësuan Gjykatën të bënte vlerësimin e duhur të vërtetësisë së provave pas paraqitjes së tyre për shqyrtim gjyqësor së bashku me provat e tjera. Megjithatë, Gjykata e Rrethit nuk kishte marrë të dhënat e bisedave telefonike në lidhje me telefonin celular të ankuesit të dytë. Për rrjedhojë, Gjykata e Lartë vendosi se Gjykata e Apelit duhet të kishte gjykuar çështjen mbi pikat e faktit dhe të së drejtës në përputhje me nenin 427 të KPP-së. Nga pesë gjyqtarët, të cilët vendosën apelimin, dy gjyqtarë (K.N. dhe S.S.) kishin qenë anëtarë të trupit gjykues të Gjykatës së Lartë më 15 janar 2003.

2. *Seria e dytë e procedurave penale*

41. Më 23 shtator 2004, kryetari i Gjykatës së Apelit i kërkoi Këshillit të Lartë të Drejtësisë, organit përgjegjës për thirrjen, transferimin dhe promovimin e gjyqtarëve, si dhe përfundimin e shërbimit të tyre për të emëruar tre gjyqtarë që të dëgjojnë çështjen kundër ankuesve. Sipas shkresës së tij, të gjithë gjyqtarët e Gjykatës së Apelit kishin qenë më parë pjesëtarë të trupit gjykues që kishin dëgjuar çështjen kundër ankuesve.

42. Më 15 tetor 2004, Këshilli i Lartë i Drejtësisë vendosi, sipas nenit 28 të aktit të sistemit gjyqësor, të transferojë tre gjyqtarët e Gjykatës Ushtarake të Apelit në Gjykatën e Apelit për të dëgjuar çështjen e ankuesve.

43. Në seancën gjyqësore të datës 2 dhjetor 2004 para Gjykatës së Apelit, ankuesi i dytë, i cili u përfaqësua nga avokati mbrojtës S.G., kërkoi paraqitjen e tre dëshmitarëve N.C., A.M. dhe A.V. Gjykata e Apelit vërejti se dy nga këta dëshmitarë, N.C. dhe A.M. kishin dëshmuar para gjykatave. Ajo e konsideroi të panevojshme thirrjen e dëshmitarit të tretë, A.V., meqenëse dokumentet që gjendeshin në dosjen e çështjes ishin të mjaftueshme për të proceduar dhe për të vendosur mbi çështjen. Avokati mbrojtës argumentoi se provat materiale, domethënë grumbullimi i fijeve të flokut dhe raportet e ADN-së, nuk ishin kryer në përputhje me ligjin dhe nuk kishte pasur asnjë analizë të shenjave të gishtërinjve. Avokatit mbrojtës i është dhënë një orë kohë më shumë, sipas kërkesës, për fjalën e tij përfundimtare.

44. Në parashtrimet e tij përfundimtare, avokati mbrojtës i ankuesit të dytë argumentoi se ankuesi i parë kishte bërë deklaratë inkriminuese si pasojë e rrahjes. Avokati mbrojtës kërkoi kohë shtesë prej katër ditësh, me qëllim që të kishte akses në të dhënat e bisedave telefonike dhe të sillte në vëmendje të gjykatës faktet në lidhje me karakterin e pretenduar të turpshëm të një prej viktimave. Gjykata e informoi atë se ajo i kishte trajtuar tashmë këto kërkesa në një vendim të përkohshëm në një seancë gjyqësore të mëparshme. Për sa u përket të dhënave të bisedave telefonike, mbi bazën e një shkrese të ofruesit të shërbimit telefonik, gjykata vendosi se ishte e pamundur marrja e të dhënave të tilla.

45. Përfaqësuesi i ankuesit të parë nuk ishte i pranishëm në të njëjtën seancë gjyqësore. Sipas procesverbalit, ankuesi i parë deklaroi se nuk do të shprehte asgjë dhe se ai ishte dakord me mbrojtjen e avokatit të tij.

46. Në të njëjtën ditë, Gjykata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit të datës 18 korrik 2003. Ajo konstatoi se të gjitha provat, përkatësisht raportet e ADN-së, deklaratat inkriminuese e ankuesit të parë dhe prova të tjera mjekoligjore, ishin marrë në mënyrë të ligjshme në përputhje me KPP-në dhe vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 15 janar 2003. Gjykata, duke u bazuar në vendimin e Gjykatës së Lartë të datës 10 dhjetor 2003 (*shih paragrafin 40 më lart*), deklaroi se rezultatet e testeve të

ADN-së konfirmuan se fjetet e flokut i përkasin ankuesit të dytë. Përfundimisht, Gjykata vendosi që ankuesi i dytë të vuajë dënimin e tij në një burg të sigurisë së lartë. Ekstraktet përkatëse të vendimit të Gjykatës së Apelit përcaktojnë si më poshtë:

“Për sa u përket argumenteve të pandehurit në lidhje me shtrirjen e hetimit, duke marrë në pyetje dëshmitarë të tjerë dhe prova shtesë, trupi gjykues vlerëson se, në rigjykimin e çështjes, Gjykata mori parasysh dhe arriti në përfundimin se provat materiale janë marrë në përputhje të plotë me kërkesat e KPP-së dhe, rrjedhimisht, të gjitha çështjet janë zgjidhur ligjërisht. Gjatë shqyrtimit gjyqësor, si dhe gjatë ridëgjimit, Gjykata kreu veprime të nevojshme, të cilat në mënyrë të bindshme dhe të plotë konfirmuan vërtetësinë e vlerës provuese të ekzaminimit biologjik të fijeve të flokut, të cilat ishin konfirmuar se i përkasin Elidon Kotorrit [ankuesi i dytë].

Veprimet procedurale, të kryera gjatë hetimit, ishin në përputhje me kërkesat ligjore. Gjithashtu, kjo vlen edhe për përdorimin e provave materiale dhe, mbi këtë bazë, vendimi i gjykatës më të ulët është i bazuar dhe i drejtë. Grumbullimi i fijeve të flokut ishte në përputhje me kërkesat procedurale dhe urdhrat e autoritetit përgjegjës dhe u ekzaminua në laborator. Gjykata, në mënyrë korrekte konstaton se këto prova janë të ligjshme, në lidhje me prova të tjera, sepse... u administruan në përputhje me kërkesat e nenit 508 të KPP-së.

Në shqyrtimin e çështjes, rezulton se nuk ka pasur shkelje të dispozitave kushtetuese të së drejtës së pandehurit (Elidon Kotorrit). Gjykimi ka qenë i drejtë, i barabartë dhe i ligjshëm. Rezulton se dispozitat procedurale në lidhje me hetimin, ndjekjen penale dhe gjykimin janë zbatuar siç duhet...”

47. Ankuesit apelian.

48. Më 16 shtator 2005, Gjykata e Lartë deklaroi apelimin e tyre të papranueshëm, meqenëse argumentet e tyre binin jashtë objektit të nenit 432 të KPP-së. Nga pesë gjyqtarë, të cilët vendosën për çështjen më 16 shtator 2005, tre gjyqtarë (K.N., S.S. dhe Y.M.) kishin qenë anëtarë të trupit gjykues të Gjykatës së Lartë më 10 dhjetor 2003. Gjyqtarët K.N. dhe S.S. kishin dëgjuar, gjithashtu, apelimet e ankuesve më 15 janar 2003.

49. Të dy ankuesit apelian para Gjykatës Kushtetuese. Ankuesi i parë argumentoi se ishte shkelur e drejta e tij për të mos inkriminuar veten. Ai ishte detyruar të bënte deklaratat vetinkriminuese në mungesë të avokatit mbrojtës. Ai kishte tërhequr pranimin e fajit nga ana e tij, por, megjithatë ishte dënuar pa prova të tjera bindëse të paraqitura kundër tij. Ai, gjithashtu, u ankua se në seancën gjyqësore të datës 2 dhjetor 2004, Gjykata e Apelit nuk i kishte caktuar atij avokat të caktuar nga gjykata. Ankuesi i dytë u ankua se procedurat gjyqësore kishin qenë të padrejta, meqenëse ishin pranuar deklaratat e pohimeve të ankuesit të parë dhe prova të tjera të marra në mënyrë të paligjshme, përkatësisht provat e fijeve të flokut dhe kryerjen e testeve të ADN-së. Ai pretendoi se nuk ishte njoftuar menjëherë për natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij kur ai ishte arrestuar, meqenëse akuza ishte ricilësuar nga vrasje sipas nenit 76 në vrasje me paramendim sipas nenit 78 të KP-së. Ai deklaroi se nuk kishte pasur mundësi të pyeste disa dëshmitarë. Ai, gjithashtu, argumentoi se Gjykata e Apelit, e cila u mblodh më 2 dhjetor 2004 nuk ishte një “gjykatë e krijuar me ligj”, duke pasur parasysh se në të ishin transferuar tre gjyqtarë nga Gjykata Ushtarake e Apelit.

50. Më 6 shkurt 2007, Gjykata Kushtetuese, e përbërë prej tre gjyqtarësh, i deklaroi ankimet të papranueshme. Ajo arsyetoi se ankimet e ankuesve nuk kanë ngritur asnjë çështje të gjykimin të drejtë, por lidheshin kryesisht me vlerësimin e provave, gjë që është kompetencë e gjykatave më të ulëta.

E. Kohëzgjatja e paraburgimit të ankuesit të dytë

51. Në një datë të pacaktuar në vitin 2003, ankuesi i dytë kërkoi lirin e tij, meqenëse kishin skaduar afatet e paraburgimit.

52. Më 31 korrik 2003, Gjykata e Rrethit deklaroi se nuk kishte kompetenca meqenëse meritat e çështjes së ankuesit të dytë ishin vendosur sipas vendimit të saj të datës 18 korrik 2003. Ajo ia kaloi çështjen Gjykatës së Apelit. Ankuesi i dytë apeloj.

53. Më 17 shkurt 2004, Gjykata e Apelit deklaroi se nuk kishte juridiksion dhe e kaloi çështjen në Gjykatën Penale të Apelit në Tiranë (“Gjykata Penale e Apelit”) në përputhje me ligjin e gjykatave

penale (*ligji për organizimin dhe funksionimin e gjykatave të krimeve të rënda*). Ankuesi i dytë apeloj.

54. Më 21 prill 2004, Gjykata e Lartë pushoi vendimin e Gjykatës së Apelit dhe ia ktheu çështjen së njëjtës gjykatë. Ajo konstatoi se Çështja “nuk binte në juridiksionin e gjykatave penale dhe se Gjykata e Apelit ishte kompetente për të shqyrtuar kërkesën e ankuesit të dytë.

55. Më 28 qershor 2004, Gjykata e Apelit vendosi të shqyrtojë kërkesën në të njëjtën kohë me meritat e çështjes penale. Ankuesi i dytë apeloj.

56. Më 27 korrik, Gjykata e Lartë konstatoi se vendimi i Gjykatës së Apelit ishte në kundërshtim me ligjin dhe e pushoi atë.

57. Më 6 shtator 2004, Gjykata e Apelit rrëzoi kërkesën e ankuesit të dytë dhe konstatoi se nuk ka pasur shkelje të afateve të zbatueshme. Ankuesi i dytë apeloj.

58. Më 8 nëntor 2004, Gjykata e Lartë pushoi vendimin e Gjykatës së Apelit dhe konstatoi shkelje në lidhje me kohëzgjatjen e paraburgimit të ankuesit. Ajo e liroi ankuesin e dytë nga paraburgimi dhe e vendosi atë në arrest shtëpie.

F. Pasqyrimi mediatik i gjykimit të ankuesit të dytë

59. Sipas ankuesit të dytë, media ndërtoi një fushatë të ashpër kundër tij. Ajo krijoi artikuj të shumtë shtypi në mbështetje të parashtrimeve të tij.

60. Dy artikuj të muajit prill 2000 raportuan mbi arrestimin e ankuesit të dytë. Një tjetër artikull i muajit prill 2004 pasqyroj kohëzgjatjen e paraburgimit të ankuesit të dytë.

61. Lirimi i ankuesit të dytë nga paraburgimi është përshkruar në gjashtë gazeta në nëntor 2004, me hollësi të barrës financiare të shtetit për mbajtjen e ankuesit të dytë në arrest shtëpie.

62. Detaje të dënimit të ankuesit të dytë dhe dënimit me burgim të përjetshëm nga Gjykata e Apelit, më 2 dhjetor 2004, u raportuan nga gjashtë gazeta në muajin dhjetor 2004.

63. Dy artikuj në muajin prill 2005 e përshkruan shkarkimin e gjyqtarit D.B. nga Këshilli i Lartë i Drejtësisë. Sipas artikujve, gjyqtari D.B. kishte qenë anëtar i trupit gjykues të Gjykatës së Apelit, i cili më 30 shtator 2003, kishte vendosur t’ia kalonte çështjen Gjykatës së Rrethit. Ky vendim, i cili, sipas gazetave, kishte ndikuar në shkarkimin e tij, kishte kontribuar në kohëzgjatjen e paraburgimit të ankuesit të dytë.

G. Vendimi i Gjykatës Penale të Apelit në një tjetër set procedimesh gjyqësore

64. Në një seri më vete procedimesh gjyqësore, në vendimin e saj nr. 33, të datës 10 maj 2006, Gjykata Penale e Apelit e liroi të pandehurin A.L. nga akuza e vrasjes me paramendim në lidhje me krimin e datës 11 janar 2000 (*shih paragrafin 7 më lart*) për mungesë provash. Dënimi i të pandehurit nga gjykata penale e rrethit ishte bazuar në deklaratën e ankuesit të parë të datës 19 prill 2000, bërë gjatë procedimeve gjyqësore kundër ankuesit të parë (*shih paragrafin 12 më lart*) dhe mbi raportin e ekspertit për gjurmët e gishtërinjve.

65. Gjykata Penale e Apelit vendosi se deklarata e ankuesit të parë, bërë gjatë një serie tjetër procedimesh gjyqësore kundër tij, nuk përbënte prova për qëllimet e procedimeve gjyqësore kundër A.L. në kuptim të nenit 193 §1 të KPP-së (*shih paragrafin 70 më poshtë*), që do të shqyrtohej dhe përdorej në lidhje me provat e tjera. Megjithatë, ajo nuk vendosi në lidhje me faktin nëse deklarata e ankuesit të parë ishte marrë në mënyrë të paligjshme.

II. E DREJTA PÛRKATËSE E BRENDSHME DHE NDËRKOMBËTARE PUBLIKE

A. Dispozitat e së drejtës së brendshme

1. Kushtetuta e Shqipërisë

66. Dispozitat përkatëse të Kushtetutës së Shqipërisë janë përshkruar në vendimin e Gjykatës në çështjen *Shkalla kundër Shqipërisë*, nr. 26866/05, §28, 10 maj 2011.

2. Kodi i Procedurës Penale

67. Neni 36 parashikon se deklaratat e bëra nga i akuzuari gjatë periudhës së paraburgimit nuk mund të përdoren si prova. Sipas nenit 39, gjatë marrjes në pyetje në periudhën e paraburgimit, i akuzuari informohet mbi akuzën kundër tij dhe provat mbështetëse. I akuzuari ftohet për të dhënë shpjegimet e tij në favor të mbrojtjes së tij dhe, më pas, merret në pyetje. Nëse i akuzuari refuzon të përgjigjet, kjo shënohet në procesverbal.

68. Neni 48 përcakton se i akuzuari ka të drejtë të zgjedhë dy avokatë mbrojtës. Sipas nenit 50, avokati mbrojtës ka të drejtë, *inter alia*, të komunikojë lirshëm dhe privatisht me të akuzuarin, të njoftohet paraprakisht mbi kryerjen e të gjitha veprimeve hetimore, ku i akuzuari është i pranishëm dhe të marrë pjesë në to. Sipas nenit 53 §2, i akuzuari, i cili është në paraburgim ka të drejtë të komunikojë me avokatin e tij menjëherë pasi është zbatuar masa e sigurisë.

69. Neni 167 §1 parashikon për personat që ndiqen më vete, por që konsiderohen të pandehur në procedime penale të përbashkëta, të merren në pyetje me kërkesën e palës tjetër apo me të drejtë. Neni 167 §3 parashikon për personat e përmendur në nenin 167 §1 që të mbrohen nga një avokat mbrojtës i zgjedhur prej tyre dhe, në mungesë të tij, nga një avokat i caktuar nga Gjykata. Sipas nenit 167 §4, para fillimit të marrjes në pyetje, Gjykata duhet të informojë personat e përmendur në paragrafin 1 mbi të drejtën e tyre për të mos folur.

70. Neni 193 §1 lejon pranimin e transkripteve të një grupi tjetër procedimesh gjyqësore në masën që transkriptet lidhen me provat e marra para gjykatës në fazën e hetimit paraprak ose me provat që pranohen në gjykim.

71. Kodi i Procedurës Penale përcakton se një hetim penal mund të fillohet nga një hetues (policia gjyqësore) ose një prokuror me zgjedhjen e tyre, mbi një ankesë të bërë nga një individ, ose duke marrë informacione për veprën e kryer nga burime të tjera (nenet 277 dhe 280-283). Autorizimi për të proceduar duhet të merret në përputhje me nenin 288 nga Gjykata e Rrethit. Në mungesë të autorizimit, nuk lejohet asnjë masë tjetër procedurale (neni 289). Pas marrjes së autorizimit, prokurori vendos për të filluar procedimin penal, në qoftë se ekzistojnë arsye për të besuar se është kryer një krim, ose për të refuzuar fillimin e procedimit penal sipas nenit 290. Ankuesit duhet t'i dërgohet një vendim i arsyetuar që shpjegon refuzimin për të filluar procedimin penal. Refuzimi për të filluar procedimin penal mund të apelohej në një gjykatë të juridiksionit të përgjithshëm (neni 291).

72. Neni 425 përcakton objektin e shqyrtimit të apelimit nga Gjykata e Apelit. Ky nen parashikon se shqyrtimi i çështjes nga Gjykata e Apelit nuk kufizohet vetëm me shkaqet e apelimit, por shtrihet në të gjithë çështjen. Sipas nenit 427, me kërkesën e palës, Gjykata e Apelit është e autorizuar të rishqyrtojë provat e mëparshme dhe materiale të reja shtesë nëse ajo e konsideron të nevojshme. Neni 428 përshkruan llojin e vendimeve që Gjykata e Apelit mund të marrë: ajo mund të vendosë pushimin e apelimit dhe lënien në fuqi të vendimit, ndryshimin e vendimit, pushimin e vendimit dhe nuk lejon fillimin e procedimit, ose pushimin e vendimit dhe kthimin e çështjes për rigjykim.

73. Apelimet kundër vendimeve të Gjykatës së Apelit mund të depozitohen në Gjykatën e Lartë në secilën nga rrethanat e mëposhtme, të parashikuara në nenin 432: a) e drejta penale nuk është respektuar ose është zbatuar në mënyrë të gabuar; b) ka pasur shkelje që kanë si pasojë pavlefshmërinë e vendimit të Gjykatës në përputhje me nenin 128 të këtij Kodi; c) ka pasur shkelje procedurale që kanë ndikuar në dhënien e vendimit. Neni 434 parashikon se Gjykata e Lartë shqyrton apelimin brenda kufijve të shkaqeve të ngritura.

74. Sipas nenit 509, letër-porositë e gjykatave të brendshme drejtuar një autoriteti të huaj, i dërgohen Ministrisë së Drejtësisë, e cila është përgjegjëse për t'i nisur ato. Në rastet e ngutshme, autoriteti vendas përgjegjës mund të nisë letër-porositë direkt duke informuar Ministrinë e Drejtësisë.

3. Sistemi gjyqësor (organizimi) akti (ligji nr. 8436, datë 28 dhjetor 1998 – ligji për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë)

75. Seksioni 8 parashikon se gjykatat ushtarake funksionojnë dhe organizohen brenda sistemit gjyqësor në përputhje me përgjegjësitë e përcaktuara me ligj. Seksioni 9 shton se gjykatat ushtarake përbëhen nga gjykatat ushtarake të shkallës së parë dhe gjykatat ushtarake të apelit. Gjykata Ushtarake e Apelit shqyrton apelimet kundër Gjykatës Ushtarake të Shkallës së Parë. Ajo përbëhet nga një panel prej tre gjyqtarësh.

76. Gjyqtarët, pavarësisht nëse ata shërbejnë në gjykatat e shkallës së parë ose gjykatat ushtarake, ose civile të apelit, janë të detyruar t'i nënshtrohen formimit të njëjtë arsimor dhe profesional. Emërimi i tyre, i cili nuk ka afat (seksioni 25), kryhet nga Këshilli i Lartë i Drejtësisë (seksioni 22). Ata janë të pavarur në ushtrimin e detyrave të tyre. Ata mund të largohen nga detyra në rrethana të

përcaktuara në mënyrë strikte, përkatësisht kur: i) japin dorëheqjen; ii) arrijnë moshën e pensionit; iii) janë dënuar për një krim me anë të një vendimi të formës së prerë; iv) janë fizikisht ose mendërisht të paaftë për kryerjen e detyrave të tyre; v) janë marrë masa disiplinore kundër tyre; vi) dhe, veprimet ose funksionet e tyre janë në kundërshtim me kushtet e përcaktuara në seksionet 29 deri 35 të aktit (seksioni 27).

77. Seksioni 28 përcakton se: “në qoftë se një gjykatë nuk funksionon normalisht për shkak të mungesës së përkohshme të gjyqtarëve ose çështjeve të grumbulluara, Këshilli i Lartë i Drejtësisë, me propozimin e ministrit të Drejtësisë i transferon gjyqtarët nga një gjykatë në një tjetër për një periudhë prej jo më pak se tre muajsh në vit, madje edhe pa pëlqimin e gjyqtarëve. Në mbarim të periudhës së caktuar, gjyqtari kthehet në punën e tij të mëparshme. Këshilli i Lartë i Drejtësisë, me propozimin e ministrit të Drejtësisë mund të emërojë një gjyqtar për të dëgjuar çështjet në një gjykatë tjetër të të njëjtit nivel nëse ekziston mungesë gjyqtarësh në këtë Gjykatë.”

B. Dispozitat e së drejtës ndërkombëtare publike

78. Konventa kundër Torturës dhe Trajtimit Mëzor, Çnjerëzor ose Degradues të Dënimit, e cila është miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara më 10 dhjetor 1984 (rezoluta 39/46) dhe e cila ka hyrë në fuqi më 26 qershor 1987, në pjesët përkatëse që lidhen me këtë çështje parashikon:

Neni 1

“1. Për qëllimet e kësaj Konvente, termi “torturë” nënkupton çdo veprim nëpërmjet të cilit është shkaktuar qëllimisht dhimbje e rëndë ose vuajtje fizike ose mendore mbi një person për qëllime të tilla, siç është marrja prej tij ose prej një personi të tretë e informacioneve ose e një pohimi, duke e dënuar atë për një veprim që ai ose një person i tretë ka kryer ose dyshohet se ka kryer, ose duke e frikësuar apo shtrënguar atë ose një person të tretë, apo për çdo arsye tjetër të bazuar në diskriminimin e çfarëdo lloji, kur dhimbje ose vuajtje të tilla janë shkaktuar ose nxitur me pëlqimin ose pranimin e një zyrtari publik apo personi tjetër që vepron në një cilësi zyrtare. Ky term nuk përfshin dhimbje ose vuajtje që lindin vetëm nga sanksione të ligjshme, të qenësishme apo të rastësishme.

Neni 15

“Çdo palë shtetërore duhet të garantojë se çdo deklaratë që është siguruar si pasojë e torturës nuk duhet të pranohet si provë në asnjë procedim gjyqësor, me përjashtim të rastit kundër një personi që akuzohet për torturë si provë që vërteton marrjen e deklaratës.”

Neni 16

“1. Çdo palë shtetërore duhet të ndërmarrë parandalimin në çdo territor të juridiksionit të saj të veprimeve të tjera të trajtimit mëzor, çnjerëzor ose degradues apo ndëshkimit, të cilat nuk përbëjnë torturë siç përcaktohet në nenin 1, kur veprime të tilla kryhen ose nxiten me pëlqimin ose pranimin e një zyrtari publik apo personi tjetër që vepron në cilësinë zyrtare. Në veçanti, detyrimet e përfshira në nenet 10, 11, 12 dhe 13 do të zbatohen me zëvendësimin për referencat ndaj torturës me referencat ndaj formave të tjera të trajtimit mëzor, çnjerëzor ose degradues apo dënimit.”

79. Konventa hyri në fuqi në lidhje me Shqipërinë më 11 maj 1994.

E DREJTA

I. BASHKIMI I ANKIMEVE

80. Duke pasur parasysh se dy ankimet lidhen me të njëjtat fakte dhe procedime të gjykatave të brendshme, Gjykata vendos se ato duhet të bashkohen sipas rregullit 42 §1 të rregullores së Gjykatës.

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 3 TË KONVENTËS

81. Ankuesi i parë u ankua sipas nenit 3 se ai ishte keqtrajtuar nga oficerët e policisë gjatë paraburgimit të tij dhe se nuk kishte pasur hetim efektiv lidhur me pretendimet e tij. Neni 3 i Konventës parashikon si më poshtë:

“Askush nuk mund t’i nënshtrohet torturës ose dënimeve ose trajtimeve çnjerëzore ose degraduese.”

A. Pranueshmëria

82. Qeveria argumentoi se ankuesi i parë nuk kishte ezauruar mjetet ligjore të brendshme, sepse

nuk u ankua formalisht para prokurorit dhe se ankimi ishte depozituar më shumë se gjashtë muaj pas keqtrajtimit të pretenduar. Ankuesi i parë argumentoi se kishte frikë të ankohej te prokurori nga frika se mund të keqtrajtohej përsëri.

83. Gjykata vlerëson se kundërshtimet e Qeverisë lidhen me meritat e ankimit të ankuesit të parë dhe, rrjedhimisht, vendos t'i bashkojë ato me meritat.

84. Meqenëse ky ankim nuk është i papranueshëm për asnjë arsye tjetër, rrjedhimisht, duhet të deklarohet i pranueshëm.

B. Meritat

1. Parashtrimet e palëve

85. Ankuesi i parë pretendoi se më 19 prill 2000, ai është rrahur nga oficerët e policisë. Meqenëse ai nuk ishte në gjendje të ecte apo të qëndronte në këmbë, më 20 prill 2000, ai duhej të mbahej nga oficerët e policisë në seancën e tij të parë. Publiku nuk u lejua të merrte pjesë në seancë. Avokati i tij mbrojtës, i caktuar nga Gjykata, parashitroi në seancë se ai ishte rrahur, me qëllim që të nxirrnin prej tij pranimin e fajit dhe se ai kishte shenja të dukshme rrahjeje. Megjithatë, autoritetet nuk morën asnjë masë.

86. Qeveria parashitroi se ankuesi i parë nuk kishte paraqitur asnjë detaj për keqtrajtimin e pretenduar. Ai nuk kishte kërkuar asnjëherë të takohej me një mjek. Përfaqësuesi i tij nuk ka bërë kërkesë të tillë me shkrim. Gabimet gramatikore në tekstin e procesverbalit të datës 19 prill 2000, të cilin ai e kishte nënshkruar, ishin për shkak të nivelit të tij të ulët të arsimimit, dhe jo rezultat i keqtrajtimit. Ankuesi nuk ngriti asnjë pretendim keqtrajtimi në apelinimet e tij për ligjshmërinë e arrestimit të tij.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Parime të përgjithshme

87. Neni 3 parashikon një prej vlerave themelore të qeverisë demokratike. Edhe në rrethanat më të vështira, të tilla si: lufta kundër terrorizmit dhe krimin të organizuar, Konventa ndalon në mënyrë absolute torturën ose trajtimin çnjerëzor ose degradues të dënimit, pavarësisht nga sjellja e viktimës. Neni 3 nuk bën asnjë parashikim për përjashtime dhe nuk është i lejueshëm asnjë derogim i tij sipas nenit 15 §2 edhe në rastin e një emergjence publike, që kërcënon jetën e vendit (*shih Labit kundër Italisë [GC], nr. 26772/95, §119, ECHR 2000-IV, dhe Chahal kundër Mbretërisë së Bashkuar, 15 nëntor 1996, §79, raporte të gjyqimeve dhe vendimeve 1996-V*).

88. Me qëllim që keqtrajtimi të bie brenda objektit të nenit 3, ai duhet të arrijë një nivel minimal ashpërsie. Vlerësimi i këtij niveli varet nga të gjitha rrethanat e çështjes, të tilla si: kohëzgjatja e trajtimit, efektet e tij fizike ose mendore dhe, në disa raste, gjinia, mosha dhe gjendja shëndetësore e viktimës (*shih Ireland kundër Mbretërisë së Bashkuar, 18 janar 1978, §162, seria A nr. 25, dhe Jalloh kundër Gjermanisë [GC], nr. 54810/00, §67, ECHR 2006-IX*).

89. Gjykata ka vlerësuar trajtimin si çnjerëzor, sepse, *inter alia*, ishte i paramenduar, është aplikuar për orë pa ndërprerje dhe ka shkaktuar ose dëmtime të dukshme trupore ose vuajtje të mëdha fizike dhe mendore. Trajtimi është pranuar si degradues kur ishte i tillë që shkaktonte te viktimat ndjenjën e frikës, ankthit dhe inferioritetit që mund të shkaktonte poshtërimin dhe përuljen e tyre dhe mundësisht thyerjen e qëndrueshmërisë së tyre fizike ose morale, ose kur ishte i tillë që e nxiste viktimën të vepronte kundër vullnetit ose vetëdijes së tij (*shih, ndërmjet të tjerash, Keenan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 27229/95, §110, ECHR 2001-III; Labita, cituar më lart, §120; Ramirez Sanchez kundër Francës [GC], nr. 59450/00, §118, ECHR 2006-IX; dhe Jalloh, cituar më lart, §68*).

90. Në përcaktimin nëse një formë e veçantë e keqtrajtimit duhet të konsiderohet si torturë, duhet marrë në konsideratë dallimi, parashikuar në nenin 3, ndërmjet këtij nocioni dhe atij të trajtimit çnjerëzor ose degradues. Siç Gjykata ka konstatuar paraprakisht, duket se ishte synimi që Konventa duhet, nëpërmjet një dallimi të tillë t'i bashkëngjisë një vulë të veçantë trajtimit të qëllimshëm çnjerëzor që shkaktonte vuajtje shumë të rënda dhe mizore (*shih vendimi i Irlandës kundër the Mbretërisë së Bashkuar, cituar më lart, §167; Aksoy kundër Turqisë, 18 dhjetor 1996, §63, raportet e gjyqimeve dhe vendimeve 1996-VI dhe Selmouni kundër Francës [GC], nr. 25803/94, §96, ECHR 1999-V*). Përveç ashpërsisë së

trajtimet ekziston një element i qëllimshëm i torturës, i njohur, gjithashtu, në Konventën e Kombeve të Bashkuara kundër Torturës dhe Trajtimet tjetër Mizor, Çnjerëzor ose Degradues ose Dënimit, i cili në nenin 1 e përcakton torturën në aspektin e shkaktimit të qëllimshëm të dhimbjes ose vuajtjes së rëndë për qëllime, të tilla si: marrja e informacionit ose pohimit, dënimi, frikësimi, shtrëngimi, ose për çdo arsye të bazuar në diskriminimin e çfarëdo lloji, kur dhimbje ose vuajtje e tillë shkaktohet nga ose me nxitjen apo pëlqimin ose pranimin e një zyrtari publik apo personi tjetër që vepron në cilësinë zyrtare (*shih Dikme kundër Turqisë*, nr. 20869/92, §94, ECHR 2000-VIII; *Mikheyev kundër Rusisë*, nr. 77617/01, §149, 26 janar 2006; dhe *Savitsky kundër Ukrainës* nr. 38773/05, §127, 26 korrik 2012).

91. Pretendimet për keqtrajtim duhet të mbështeten me prova përkatëse. Në vlerësimin e provave të keqtrajtimet, Gjykata në përgjithësi ka pranuar standardin e provës “përtej dyshimit të arsyeshëm.” Prova të tilla mund të rezultojnë nga bashkekzistenca e konkluzioneve mjaftueshmërisht të forta, të qarta dhe përkuese ose nga supozime të ngjashme të pakundërshtueshme të faktit (*Gök dhe Güler kundër Turqisë*, nr. 74307/01, §33, 28 korrik 2009).

92. Kur ngjarjet në çështje shtrihen tërësisht ose në pjesën më të madhe në dijeninë ekskluzive të autoriteteve, si në rastin e personave brenda kontrollit të tyre në paraburgim, do të lindin supozime të forta të faktit në lidhje me dëmtimet e shkaktuara gjatë paraburgimit. Në të vërtetë, barra e provës mund të konsiderohet se u përket autoriteteve për të siguruar një shpjegim të kënaqshëm dhe bindës (*shih Salman kundër Turqisë [GC]*, nr. 21986/93, §100, ECHR 2000-VII). Në veçanti, kur një individ, pasi merret në paraburgim, gëzon shëndet të mirë, por konstatohet se është dëmtuar në kohën e lirit, çdo dëmtim i tillë do të çojë në një supozim të fortë se personi i është nënshtruar keqtrajtimet (*shih Bursuc kundër Rumanisë*, nr. 42066/98, §80, 12 tetor 2004). Është detyrë e shtetit të sigurojë një shpjegim të arsyeshëm se si janë shkaktuar dëmtimet, dështimi i të cilit lind një çështje të qartë sipas nenit 3 të Konventës (*shih Selmouni, cituar më lart*, §87).

93. Për më tepër, kur një individ bën një pretendim të argumentueshëm se ai ka vuajtur trajtimin në shkelje të nenit 3 në duart e Policisë apo agentëve të tjerë të shtetit, kjo dispozitë parashikon në lidhje me detyrimin e përgjithshëm të shtetit sipas nenit 1 të Konventës “Garantimin e secilit brenda juridiksionit mbi të drejtat dhe liritë e përcaktuara në ... Konventë”, kërkon sipas nënkuptimit se duhet të ketë një hetim zyrtar efektiv. Një hetim i tillë duhet të ketë aftësinë të çojë në krijimin e fakteve të çështjes dhe, në qoftë se akuzat vërtetojnë se është e vërtetë, në identifikimin dhe dënimin e atyre që janë përgjegjës (*shih, ndërmjet autoriteteve të tjera, Labita, cituar më lart*, §131; *Boicenco kundër Moldavisë*, nr. 41088/05, §120, 11 korrik 2006; dhe *Lopata kundër Rusisë*, nr. 72250/01, §109, 13 korrik 2010).

b) Aplikimi i parimeve përkatëse në çështjen në fjalë

94. Ankuesi i parë u mbajt në paraburgim më 19 prill 2000. Gjatë periudhës së paraburgimit, ai pretendoi se ishte rrahur nga oficerët e policisë gjatë marrjes në pyetje, me qëllim që të detyrohej të nënshkruante pranimin e fajit. Ai vazhdimisht i bëri të njëjtat parashtrime autoriteteve gjyqësore, në publik dhe në prani të prokurorit, në paraqitjen e tij të parë më 20 prill 2000 (kur ai u përfaqësua nga një avokat mbrojtës i caktuar nga gjykata, i cili tërhoqi vëmendjen e gjykatës ndaj shenjave të dukshme të ankuesit që ishte rrahur), para gjykimit më 26 mars dhe 4 tetor 2001 dhe gjatë apelimeve të tij të mëvonshme. Më tej, ai deklaroi se ai ishte detyruar të mbahej në seancën e parë me ndihmën e oficerëve të policisë.

95. Gjykata vëren se me gjithë mungesën e çfarëdo përshkrimi të plagëve të shkaktuara, ankuesi ngriti me shumë se një “pretendim të argumentuar” para autoriteteve vendase se ai ishte rrahur rëndë gjatë periudhës së qëndrimit të tij në paraburgim. Pretendimi i tij krijoi prezumimin e faktit se ankuesi i ishte nënshtruar keqtrajtimet të parashikuar nga neni 3 në duart e agentëve të shtetit dhe i kërkonte Qeverisë të jepte një shpjegim të arsyeshëm se si mund të ishte shkaktuar rrahja e pretenduar.

96. Qeveria, nga ana e saj, nuk ka paraqitur asnjë shpjegim të arsyeshëm për rrahjen e pretenduar. Për shembull, nuk u argumentua asnjëherë se rrahja ishte rezultat i veprimeve të paligjshme nga ana e bashkëvuajtësve apo se ankuesi i kishte pasur shenjat e rrahjes para arrestimit të tij. As nuk ishte kundërshtuar se ankuesi duhej të mbahej nga oficerët e policisë në

sallën e gjyqit për shkak të gjendjes së tij të dobët shëndetësore, si rezultat i rrahjeve të rënda që kishte pësuar. Në lidhje me këtë, Gjykata rithekson se ekzaminimet përkatëse mjekësore përbëjnë garanci thelbësore kundër keqtrajtimit (*shih Akkoç kundër Turqisë, nr. 22947/93 dhe 22948/93, §§55 dhe 118, ECHR 2000-X; Parnov kundër Moldavisë, nr. 35208/06, §30, 13 korrik 2010*) para, gjatë dhe me lirimin nga paraburgimi.

97. Ndërkohë, ankuesi vazhdimisht dhe fuqimisht argumentoi gjatë gjithë procedimeve të brendshme se ai ishte rrahur brutalisht. Megjithëse autoritetet u vunë në dijeni të rrahjes së ankuesit, prokurori nuk urdhëroi ekzaminimin mjekësor, nuk kërkoi prova të tjera, nuk hapi hetim penal ose, në të vërtetë nuk ndërmori asnjë hap për të hetuar pretendimet serioze dhe të përsëritura të ankuesit. Gjithashtu, gjyqtari nuk kërkoi në seancën fillestare hetimin e shqetësimit të qartë fizik të ankuesit. Prandaj, ishte e arsyeshme për ankuesin të vlerësonte se, përveç mbrojtjes së tij ndaj akuzave penale, mjetet e tjera ligjore të brendshme ishin joefektive (*shih Göçmen kundër Turqisë nr. 72000/01, §49, 17 tetor 2006; Veznedaroğlu kundër Turqisë, nr. 32357/96, §34, 11 prill 2000; dhe Aksoy kundër Turqisë, 18 dhjetor 1996, §§54-57, raportet e vendimeve dhe gjykimeve 1996-VI*). Mbi këtë bazë, duhet të rrëzohet kundërshtimi paraprak i Qeverisë bazuar në mosshterimin e mjeteve të brendshme ligjore. Meqenëse pretendimet e ankuesit ishin ngritur si pjesë e mbrojtjes së tij në të gjitha fazat e procedimit penal, paraqitja e kësaj ankese, brenda gjashtë muajve të përfundimit të këtyre procedimeve penale (vendimi i Gjykatës Kushtetuese, datë 6 shkurt 2007), ishte brenda afateve të përfshira në nenin 35 §1.

98. Gjykata më tej pranon se rrahja e ankuesit ishte e një shkalle të tillë që ai duhej të mbahej për në sallën e gjyqit nga oficerët e policisë. Konkluzione mund të nxirren në masën që një trajtim i tillë, i cili kishte lënë gjurmë të dukshme në ankuesin, siç u provua në seancën e datës 20 prill 2000, është ushtruar qëllimisht nga oficerët e policisë gjatë marrjes së tij në pyetje. Rrahja e shkaktuar ndaj ankuesit mund të lindte tek ai ndjenjën e frikës dhe të ankthit që mund ta poshtëronte dhe përulte atë, si dhe thyente qëndrueshmërinë e tij fizike ose morale, me qëllim që ta detyronin të pranonte fajin.

99. Në fakt, sekuenca e ngjarjeve dëshmon se ankuesi i është nënshtruar sjelljes së dënueshme të oficerëve të policisë, me shumë gjasa për një periudhë të konsiderueshme kohe si pasojë e së cilës ai bëri deklaratat ku inkriminonte veten dhe ankuesin e dytë me shpresën se do t'i jepte fund dhimbjes së rëndë fizike dhe mendore të shkaktuar ndaj tij. Trajtimi për të cilin ankohej ishte i një shkalle të tillë që përbënte torturë në kuptim të nenit 3 të Konventës.

100. Për rrjedhojë, Gjykata konkludon se ka pasur shkelje të nenit 3 të Konventës, si për sa i përket anës thelbësore ashtu edhe procedurale.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 5 §§1 DHE 3 E KONVENTËS

101. Të dy ankuesit u ankuan se paraburgimi i tyre nuk bazohej në dyshimin e arsyeshëm të kryerjes së veprës penale, në shkelje të nenit 5 §1 të Konventës. Ankuesi i dytë u ankua, gjithashtu, për kohëzgjatjen e paraburgimit të tij sipas nenit 5 §3 të Konventës. Neni 5, në masën që lidhet me çështjen, parashikon si më poshtë.

“1. Çdokush ka të drejtën e lirisë e të sigurisë personale. Askujt nuk mund t'i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijnë dhe në përputhje me procedurën e parashikuar me ligj: ...

c) Arrestimi i ligjshëm ose ndalimi i një personi, zbatuar me qëllimin e dërgimit të tij para autoritetit ligjor kompetent me dyshimin e arsyeshëm se ka kryer një shkelje ose kur vlerësohet në mënyrë të arsyeshme e nevojshme për të parandaluar kryerjen nga ana e tij, të një shkeljeje ose arratisjen pas kryerjes së shkeljes; ...

3. Çdo person që arrestohet ose burgoset në përputhje me dispozitat e paragrafit 1 (c) të këtij neni, duhet të sillet menjëherë para një gjyqtari apo oficeri tjetër të autorizuar me ligj për të ushtruar funksionin gjyqësor dhe i njihet e drejta të gjykohet brenda një afati të arsyeshëm ose të lirohet në pritje të gjykimin. Lirimi mund të kushtëzohet me garancitë për t'u paraqitur për”

102. Ankuesi i parë kundërshtoi vlefshmërinë e arrestimit të tij para gjykatave të brendshme dhe vendimi i Gjykatës së Lartë, i datës 14 korrik 2000, ishte vendimi përfundimtar në këtë drejtim.

Meqenëse ankuesi i parë depozitoi ankimin e tij sipas nenit 5 §1 në këtë Gjykatë, më 13 korrik 2007, ky ankim është paraqitur jashtë afatit gjashtëmujor dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës. Ankuesi i dytë u arrestua më 18 prill 2000. Arrestimi i tij u konfirmua sipas vendimit të Gjykatës së Rrethit të datës 20 prill 2000 dhe ai nuk apeloj kundër këtij vendimi. Për rrjedhojë, Gjykata rrëzon ankimin e tij sipas nenit 5 §1 të Konventës për mosshërim të mjeteve të brendshme në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

103. Për sa i përket ankimit të ankuesit të dytë, sipas nenit 5 §3, për kohëzgjatjen e paraburgimit të tij, Gjykata thekson se paraburgimi përfundon për qëllimet e Konventës me shpalljen e fajësisë dhe caktimin e dënimit në shkallë të parë (*Caka kundër Shqipërisë, nr. 44023/02, §68, 8 dhjetor 2009*). Megjithatë, paraburgimi i ankuesit të dytë përfundoi më 2 dhjetor 2004 kur Gjykata e Apelit dha vendimin e saj duke e dënuar atë, ai nuk paraqiti këtë ankim deri në korrik 2007. Rezulton se ky ankim duhet të rrëzohet si i parashkruar jashtë afatit në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

IV. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 TË KONVENTËS

104. Ankuesi i parë u ankua sipas nenit 6 §1 dhe 3 (c) se i është mohuar e drejta e avokatit mbrojtës gjatë dy javëve të para të paraburgimit të tij, përfshirë periudhën gjatë paraburgimit kur ai bëri deklaratat inkriminuese.

105. Sipas nenit 6 §1 dhe 3 (a) deri (d) të Konventës, ankuesi i dytë u ankua se procedimet kishin qenë të parregullta në masën që lidheshin me pranueshmërinë dhe vlerësimin e provave, dhe në masën që atij nuk i ishte dhënë koha e mjaftueshme dhe lehtësitë për të përgatitur mbrojtjen e tij, për të pasur përfaqësim ligjor dhe për të pyetur dëshmitarët. Ai më tej pretendoi se trupi gjyqësor i Gjykatës së Lartë, i datës 16 shtator 2005 dhe 10 dhjetor 2003, nuk ka shfaqur paanshmëri dhe se vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 6 shkurt 2007, nuk është arsyetuar siç duhet.

106. Sipas nenit 6 §1 të Konventës të dy ankuesit argumentuan se trupi gjyqësor i Gjykatës së Apelit, i datës 2 dhjetor 2004, nuk përbënte “një gjykatë të krijuar me ligj” dhe se kohëzgjatja e procedimeve ishte e tepërt.

107. Sipas nenit 6 §2, ata u ankuan se e drejta e tyre për t’u prezumuar të pafajshëm ishte shkelur si pasojë e fushatës së medias të bërë kundër ankuesit të dytë.

Pjesët përkatëse të nenit 6 të Konventës parashikojnë si më poshtë.

“Çdo person ka të drejtë që Çështja “e tij të dëgjohet drejtësisht... nga një gjykatë... e pavarur ..., e cila do të vendosë...”

2. Çdo person i akuzuar për një vepër penale presupozohet i pafajshëm deri kur vërtetohet fajtor sipas ligjit.

3. Çdo person i akuzuar për një vepër penale ka të drejtat minimale të mëposhtme:

a) të informohet menjëherë, në një gjuhë që ai kupton dhe në mënyrë të hollësishme mbi natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij;

b) të ketë kohën e mjaftueshme dhe lehtësirat për përgatitjen e mbrojtjes së tij;

c) të mbrohet vetë ose të ndihmohet nga një mbrojtës i zgjedhur prej tij ose, në qoftë se ai nuk ka mjete të mjaftueshme për të shpërblyer mbrojtësin, t’i mundësohet ndihma ligjore falas nga një avokat i caktuar kryesisht kur këtë e kërkojnë interesat e drejtësisë;

d) të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes së dëshmitarëve në favor të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;

...”

A. Ankimi i ankuesit për shkeljen e nenit 6 §1 dhe 3 të Konventës

1. Pranueshmëria

108. Qeveria nuk ka ngritur asnjë bazë të papranueshmërisë në lidhje me këtë ankim.

109. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 (a) të Konventës. Ajo më tej konstaton se nuk është i papranueshëm për asnjë arsye tjetër. Për rrjedhojë, ky ankim duhet të deklarohet i pranueshëm.

2. Meritat

a) parashtrimet e palëve

110. Ankuesi i parë parashtroi se ishte keqtrajtuar dhe detyruar për të bërë deklaratë vetinkriminuese. Familja e tij kishte caktuar një avokat mbrojtës menjëherë pas arrestimit të tij, por ai nuk ishte lejuar të konsultohet me të për dy javë me rezultat se avokati mbrojtës nuk ishte i pranishëm kur ai bëri këto deklaratë, dhe as nuk ishte i pranishëm gjatë paraqitjes së tij fillestare në gjyq më 20 prill 2000.

111. Ankuesi i dytë kundërshtoi përdorimin e deklaratës së ankuesit të parë që inkriminonte atë, meqenëse ishte marrë nga keqtrajtimi në kundërshtim me nenin 3 të Konventës.

112. Qeveria e kundërshtoi pretendimin e ankuesit të parë, duke argumentuar se ai e kishte nënshkruar pranimin e fajit me vullnetin e tij të lirë. Sipas Kodit të Procedurës Penale hetuesit kishin të drejtë të mbledhnin prova në mungesë të avokatit mbrojtës të të akuzuarit. Ankuesi i parë ose familja e tij mund të kishin caktuar një avokat të zgjedhur prej tij ose prej tyre në çdo fazë të procedimit, dhe ata nuk ishin penguar për të vepruar në këtë mënyrë.

113. Për sa i përket ankuesit të dytë, Qeveria parashtroi se deklaratë e ankuesit të parë ishte vërtetuar nga prova të tjera dhe nuk kishte shërbyer për të dënuar ankuesin e dytë.

b) Vlerësimi i Gjykatës

i) Parime të përgjithshme

114. Gjykata rithekson se, si rregull aksesit për avokatin mbrojtës duhet të sigurohet që në radhën e parë të marrjes në pyetje të një të dyshuari nga policia, përveç nëse dëshmohet në dritën e rrethanave të veçanta të çdo çështjeje, se ekzistojnë arsye bindëse për të kufizuar këtë të drejtë. Të drejtat e mbrojtjes, në parim do të cenohen në mënyrë të pandreqshme kur përdoren për dënim deklarata inkriminuese, të bëra gjatë marrjes në pyetje nga policia pa aksesin për avokat mbrojtës. (*Salduz kundër Turqisë [GC], nr. 36391/02, §55, 27 nëntor 2008*).

115. Nuk është detyrë e Gjykatës të merret me gabimet e faktit ose të së drejtës, të kryera nga një gjykatë e brendshme, përveçse në masën kur ato mund të kenë shkelur të drejtat dhe liritë e mbrojtura nga Konventa. Ndërsa neni 6 garanton të drejtën për një proces të rregullt ligjor, ai nuk përcakton asnjë rregull mbi pranueshmërinë e provave si të tilla, gjë që kryesisht është çështje rregullimi sipas të drejtës së brendshme (*shih Jalloh kundër Gjermanisë [GC], nr. 54810/00, §94, ECHR 2006-IX; Schenk kundër Zvicrës, 12 korrik 1988, §§45-46, seria A, nr. 140; dhe Teixeira de Castro kundër Portugalisë, 9 qershor 1998, §34, raportet 1998-IV*).

116. Gjithashtu, nuk është roli i Gjykatës për të përcaktuar, si parim i përgjithshëm, nëse lloje të veçanta provash – për shembull, të dhënat e marra në mënyrë të paligjshme në aspektin e të drejtës së brendshme – mund të jenë të pranueshme ose, në të vërtetë, nëse ankuesi ishte fajtor ose jo. Pyetja që kërkon përgjigje është nëse ishte e drejtë procedura në tërësi, duke përfshirë mënyrën në të cilën janë marrë provat. Kjo përfshin shqyrtimin e paligjshmërisë në fjalë dhe, kur ka të bëjë me shkeljen e një të drejte tjetër të Konventës, llojin e shkeljes së konstatuar (*shih Jalloh, cituar më lart, §95; Khan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 35394/97, §34, ECHR 2000-V; P.G. dhe J.H. kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 44787/98, §76, ECHR 2001-IX; dhe Allan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 48539/99, §42, ECHR 2002-IX*).

117. Vlerësimet e veçanta zbatohen në lidhje me përdorimin në procedimet penale të provave të marra në shkelje të nenit 3. Kështu, pranimi i deklaratave të marra si rezultat i torturës ose keqtrajtimit tjetër në shkelje të nenit 3 si dëshmi për të vendosur faktet përkatëse në procedimet penale e bën procedimin në tërësi të padrejtë, pavarësisht nga vlera provuese e deklaratave, dhe pavarësisht nëse përdorimi i tyre është vendimtar për të siguruar dënimin e të pandehurit (*shih Gäfgen kundër Gjermanisë [GC], nr. 22978/05, §§165-166, ECHR 2010*).

ii) Zbatimi i parimeve përkatëse në çështjen e ankuesit të parë

118. Gjykata ka konstatuar në çështjen në fjalë se deklaratat e ankuesit të parë, të cilat inkriminonin si atë vetë ashtu edhe ankuesin e dytë ishin marrë si rezultat i torturës. Ajo vëren se gjykatat e brendshme i pranuan këto deklaratë në prova. Në dritën e parimit të përcaktuar në *Gäfgen*, cituar më lart, Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për këtë arsye.

119. Për më tepër, deklaratat inkriminuese të ankuesit përcaktonin se ai kishte vendosur të fliste në mungesë të avokatit mbrojtës. Gjykata vëren se Qeveria nuk iu përgjigj pretendimit të ankuesit se atij i është refuzuar aksesit për avokatin e tij mbrojtës dhe nuk argumentoi se atij i është kujtuar e drejta e tij për të mos folur në mungesë të avokatit mbrojtës dhe për pasojat që rridhnin nga deklaratat të bëra pa u konsultuar me një avokat mbrojtës. Gjykata më tej vlerëson se duke pasur parasysh torturën së cilës i është nënshtruar ankuesi i parë, si rezultat i së cilës ai mund të ketë dashur t'i japë fund vuajtjeve të tij, nuk mund të thuhet se ai ka hequr dorë nga e drejta e tij e aksesit për avokat mbrojtës në mënyrë të prerë, pa presion.

120. Nëse, siç pretendon Qeveria, ankuesi kishte nivel të ulët arsimimi (*shih paragrafin 86 më lart*), ky fakt duhet të kishte kërkuar kujdes të mëtejshëm nga ana e autoriteteve (*shih Plonka kundër Polonisë, nr. 20310/02, §38, 31 mars 2009*). Gjykata vëren se Qeveria nuk ka kërkuar, e aq më pak dëshmuar, se ekzistonte një arsye bindëse për të kufizuar aksesin e ankuesit të parë për avokat mbrojtës para dhënies së deklaratave të tij (*shih paragrafin 112 më lart*). Deklaratat e paditura janë përdorur në gjyq dhe, në fakt, kanë shërbyer si baza e vetme për dënimin e ankuesit (*shih paragrafët 37 dhe 46 më lart*). As ndihma e dhënë më vonë nga avokatët mbrojtës dhe as natyra kundërshtuese e procedimeve në vijim nuk mund të ndreqnin këtë defekt (*shih Salduz, cituar më lart, §58*).

121. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me nenin 6 §3 (c) për sa i përket ankuesit të parë.

iii) Zbatimi i parimeve në çështjen e ankuesit të dytë

122. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se ankuesi i dytë është dënuar, *inter alia*, mbi bazën e deklaratave inkriminuese, të bëra nga ankuesi i parë. Këto deklaratat ishin marrë si pasojë e shkeljes së nenit 3. Në rastin konkret, Gjykata, për rrjedhojë, duhet të vendosë peshën që duhet t'i jepet deklaratave inkriminuese të një pale të tretë, të cilat janë marrë si rezultat i torturës dhe të cilat janë përdorur më pas në gjyq për dënimin e të akuzuarit.

123. Në këtë drejtim, Gjykata duhet të shqyrtojë tendencat në praktikat e saj ligjore në lidhje me përdorimin e deklaratave inkriminuese të marra në shkelje të nenit 3.

a) Në lidhje me përdorimin në gjyq të deklaratave vetinkriminuese të të vetakuzuarit të marra në shkelje të nenit 3

124. Gjykata ka përcaktuar se deklaratat vetinkriminuese të ankuesit, të marra në shkelje të nenit 3, pavarësisht nga klasifikimi i keqtrajtimit dhe, të cilat janë përdorur në gjyqin e tij, pavarësisht nga vlera e tyre provuese, e bënë gjykimin në tërësi të padrejtë (*shih, për shembull, Levința kundër Moldavisë, nr. 17332/03, 16 dhjetor 2008; Stanimirović kundër Serbisë, nr. 26088/06, 18 tetor 2011; Iordan Petrov kundër Bullgarisë, nr. 22926/04, 24 janar 2012; Grigoryev kundër Ukrainës, nr. 51671/07, 15 maj 2012; Hajnal kundër Serbisë, nr. 36937/06, 19 qershor 2012*).

125. I vetmi përjashtim i praktikës së mësipërme ligjore është vendimi në rastin e *Alchagin kundër Rusisë* (nr. 20212/05, 17 janar 2012), nëpërmjet të cilit deklarata e pranimi të fajit që ishte marrë si pasojë e trajtimit çnjerëzor dhe degradues në kundërshtim me nenin 3, nuk çonte në shkelje automatike të gjykimin të përgjithshëm të ankuesit, për shkak të faktit se deklarata e pohimit të fajit ishte bërë fillimisht në prani të një avokati mbrojtës, se ishte mbrojtur në gjykim dhe se të drejtat e ankuesit për mbrojtje ishin garantuar në gjykim.

β) Në lidhje me përdorimin në gjykimin e të akuzuarit të deklaratave inkriminuese të një pale të tretë, të marra si rezultat i torturës në shkelje të nenit 3

126. Gjykata rithekson se në çështjen e *Harutyunyan kundër Armenisë* (nr. 36549/03, ECHR 2007-III), ajo konstatoi, *inter alia*, se përdorimi i deklaratave të dëshmitarëve që ishin marrë nga tortura, siç përcaktohej nga gjykatat e brendshme, dhe të cilat ishin përdorur në gjykimin e ankuesit për të siguruar dënimin e tij, e bënë gjykimin në tërësi të padrejtë.

127. Në çështjen e *Othman (Abu Qatada) kundër Mbretërisë së Bashkuar* (nr. 8139/09, 17 janar 2012), në lidhje me mohimin e pretenduar flagrant të drejtësisë për sa i përket ankuesit që përballet me deportim në Jordani për të dalë në gjyq, Gjykata vendosi se pranimi i deklaratave të

bashkëpandehurit, të cilat ishin marrë nga tortura dhe inkriminonin ankuesin, përbënin shkelje të nenit 6 të Konventës në rastin e deportimit të ankuesit dhe gjykimit në Jordani.

128. Për rrjedhojë, Gjykata konkludon se pranimi në prova i deklaratave inkriminuese të marra nga një palë e tretë si rezultat i torturës e bën procedimin në tërësi të padrejtë, pavarësisht nëse prova të tilla ishin vendimtare për të siguruar dënimin e ankuesit. Prova të tilla nuk duhet të marrin petkun e ligjshmërisë dhe të përdoren në gjyq për dënimin e të akuzuarit, meqenëse mund të dëmtojnë në mënyrë të pandreqshme drejtësinë e gjykimit (*shih, mutatis mutandis, Gäfgen, cituar më lart §167; dhe, Salduz, cituar më lart, §55*).

γ) Konkluzion

129. Për arsyet e mësipërme, Gjykata çmon se gjykimi i ankuesit të dytë në tërësi ishte i padrejtë për shkak të pranimi dhe përdorimit të deklaratave inkriminuese të ankuesit të parë, të marra nga tortura.

130. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me ankuesin e dytë.

B. Në lidhje me pjesën e mbetur të ankimeve të ankuesit sipas nenit 6 §1 të Konventës

1. Mungesa e pretenduar e paanshmërisë së Gjykatës së Lartë

131. Ankuesi i dytë u ankua për mungesë paanshmërie të trupit gjykues të Gjykatës së Lartë më 10 dhjetor 2003 dhe 16 shtator 2005.

132. Qeveria parashtroi se ankuesi i dytë nuk kishte shteruar mjetet e brendshme ligjore.

133. Gjykata vëren se ankuesi i dytë nuk arriti të ngrejë këtë ankesë para Gjykatës Kushtetuese, e cila është kompetente për të shqyrtuar të gjitha çështjet e drejtësisë sipas nenit 6. Rrjedhimisht, Gjykata çmon se ky ankim duhet të pushohet për mosshërim të mjeteve të brendshme ligjore dhe të rrëzohet sipas nenit 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

2. Mungesa e pretenduar e arsyeve në vendimin e Gjykatës Kushtetuese

134. Ankuesi i dytë u ankua se vendimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 7 shkurt 2007 nuk është arsyetuar siç duhet.

135. Gjykata vëren se kur Gjykata Kushtetuese nuk pranon apelin kushtetues me argumentin se nuk është plotësuar baza ligjore për çështjen, kërkesat e nenit 6 të Konventës mund të plotësohen nga një arsyetim shumë i kufizuar (*shih, ndër të tjera, Jakupi kundër Shqipërisë (dec.), nr. 11186/03, 1 dhjetor 2009*). Për më tepër, Gjykata thekson konstatimet e saj në paragrafin 129 më lart lidhur me padrejtësinë e pretenduar të procedimeve.

136. Për arsyet e mësipërme, Gjykata çmon se ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet të rrëzohet sipas nenit 35 §§3 (a) dhe 4 të Konventës.

3. Ankimi se Gjykata e Apelit e datës 2 dhjetor 2004 nuk ishte “gjykatë e krijuar me ligj”

137. Ankuesit parashtroan se përbërja e Gjykatës së Apelit, e datës 2 dhjetor 2004, ishte e paligjshme, pasi gjyqtarët ishin gjyqtarë ushtarakë. Ankuesit gjykuan se procedura e ndjekur ishte në shkelje të së drejtës dhe kontestuan vendimin e marrë nga Këshilli i Lartë i Drejtësisë. Sipas tyre, Këshilli i Lartë i Drejtësisë duhet t'i kishte transferuar gjyqtarët nga gjykata të tjera të zakonshme të apelit në vend që t'i transferonte nga gjykata ushtarake e apelit.

138. Qeveria parashtroi se tre gjyqtarët e Gjykatës Ushtarake të Apelit ishin transferuar për të dëgjuar çështjen pasi të gjithë gjashtëmbëdhjetë gjyqtarët e Gjykatës së Apelit Tiranë, në një fazë të caktuar të procedimeve, ishin përfshirë në dëgjimin e ankimeve të paraqitura nga ankuesit. Transferimi ishte bërë për të garantuar paanshmërinë e trupit gjykues dhe ishte në përputhje me të drejtën e brendshme.

139. Sipas nenit 6 §1 të Konventës, një “gjykatë” gjithmonë duhet “të krijohet me ligj”. Kjo frazë pasqyron parimin e shtetit ligjor që është i natyrshëm në të gjithë sistemin e Konventës dhe protokollet e tij. Frazja “i krijuar me ligj” pasqyron jo vetëm legjislacionin lidhur me krijimin dhe juridiksionin e një gjykate (*shih Lavents kundër Latvia, nr. 58442/00, §114, 28 nëntor 2002*), por, gjithashtu, edhe përbërjen e trupit gjykues në çdo rast (*shih Buscarini kundër San Marino (dec.), nr. 31657/96, 4 maj 2000, dhe Posokhov kundër Rusisë, nr. 63486/00, §39, ECHR 2003 IV*). Një “gjykatë” sipas nenit 6 §1 të Konventës duhet të plotësojë, gjithashtu, një sërë kushtesh të tjera,

që përfshijnë pavarësinë e anëtarëve të saj dhe kohëzgjatjen e mandatit të tyre, paanshmërinë dhe ekzistencën e garancive procedurale (*shih Covme dhe të tjerë kundër Belgjikës, nr. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 dhe 33210/96, §99, ECHR 2000-VII*).

140. Gjykata vëren se sipas dispozitave të ligjit të sistemit gjyqësor ka qenë dhe mbetet i mundur transferimi i gjyqtarëve në trupin gjykues të gjykatave të tjera, përveç gjykatave të tyre. Dispozita të caktuara ligjore duhet të përmbushen për të garantuar pavarësinë e gjyqësorit dhe për të parandaluar në çdo mënyrë manipulimin e trupit gjykues, si dhe për të garantuar gjykim të drejtë. Për shembull, Këshilli i Lartë i Drejtësisë ka autoritetin të vendosë mbi transferimet. Për më tepër, dispozitat e zbatueshme të ligjit të sistemit gjyqësor kufizojnë periudhën për të cilën një detyrë e tillë mund të bëhet për tre muaj në vit.

141. Në rastin konkret, Gjykata vëren se më 23 shtator 2004, kryetari i Gjykatës së Apelit i kërkoi Këshillit të Lartë të Drejtësisë të emëronte tre gjyqtarë për të dëgjuar çështjen e ankuesve, meqenëse të gjithë gjyqtarët e kësaj gjykate ishin përfshirë më parë në gjykimin e çështjes së ankuesve. Në përgjigje të kësaj, më 25 tetor 2004, Këshilli i Lartë i Drejtësisë vendosi t'i transferonte tre gjyqtarët nga Gjykata Ushtarake e Apelit për të gjykuar ankuesit. Vendimi i Këshillit të Lartë të Drejtësisë u bazua në nenin 28 të ligjit të sistemit gjyqësor.

142. Gjykata e çmon të ligjshme arsyen e transferimit të gjyqtarëve, pikërisht për të siguruar paanshmërinë dhe pavarësinë e trupit gjykues. Nuk është detyrë e Gjykatës të shqyrtojë nëse autoritetet duhet t'i kishin transferuar gjyqtarët nga gjykata të tjera të zakonshme të apelit, çështje që mbetet në diskrecionin e Qeverisë së paditur, por të verifikojë nëse mënyra në të cilën është kryer transferimi dhe garancitë që e rrethojnë janë në përputhje me nenin 6 (*shih, mutatis mutandis, Incal kundër Turqisë, 9 qershor 1998, §70, raportet 1998-IV*).

143. Ankuesit nuk kanë kundërshtuar faktin se gjyqtarët e gjykatës ushtarake gëzojnë të gjitha garancitë ligjore të pavarësisë të njëjta me ato të gjyqtarëve civilë. Për shembull, ata kryejnë të njëjtin trajnim arsimor dhe profesional që u jep atyre statusin e anëtarëve të karrierës së gjyqësorit. Ata emërohen nga KLD-ja dhe janë të pavarur në kryerjen e detyrave të tyre. Mandati i tyre nuk kufizohet në kohë dhe nuk mund të largohen nga detyra apo të dalin në pension para kohe, nëse nuk plotësohen kushtet e kërkuara me ligj. Ata mbeten subjekt i të njëjtit proces disiplinor dhe vlerësimi të zbatueshëm për gjyqtarët civilë (*shih paragrafin 76 më lart*). Në rastin konkret, Gjykata vëren se ankuesit nuk kanë arritur të paraqesin asnjë element që sjell mungesën e pavarësisë së gjyqtarëve të gjykatës ushtarake.

144. Për sa i përket kushtit të “paanshmërisë”, ankuesit nuk treguan asnjë rrethanë që të dëshmonte mungesën e paanshmërisë objektive apo subjektive (*shih Driza kundër Shqipërisë, nr. 33771/02, §§75–76, ECHR 2007-V (ekstrakte)*) nga ana e gjyqtarëve të gjykatës ushtarake, të cilët dëgjuan çështjen dhe dënuan ankuesit. Gjithashtu, nuk është përdorur Kodi Penal Ushtarak. Së fundi, as para Gjykatës dhe as para gjykatave të brendshme, nuk është argumentuar e aq më pak parashtruar se gjyqtarët e gjykatës ushtarake, kanë punuar përtej afatit statutor tremujor.

145. Rrjedhimisht, Gjykata nuk dallon asnjë shkelje të legjislacionit të brendshëm. Gjykata e Apelit, e datës 2 dhjetor 2004 ishte, për rrjedhojë, “gjykatë e krijuar me ligj” në kuptim të nenit 6 §1 të Konventës. Nga kjo rrjedh se ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§3 (a) dhe 4 të Konventës.

4. Kohëzgjatja e pretenduar e procedimeve

a) Pranueshmëria

146. Qeveria nuk ngriti asnjë argument të pranueshmërisë në lidhje me ankimin.

147. Gjykata çmon se ky ankim është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 të Konventës. Ajo më tej konstaton se ankimi nuk është i papranueshëm për ndonjë arsye tjetër. Rrjedhimisht, duhet të deklarohet i pranueshëm.

b) Meritat

148. Ankuesit argumentuan se procedimet penale kishin zgjatur për një periudhë të paarsyeshme kohore. Çështjet kundër tyre nuk ishin komplekse. Vonesat konsistonin në rikthime të çështjes nga

gjykatat më të larta në gjykatat më të ulëta. Autoritetet nuk arritën të marrin masa, të cilat do të kishin shmangur rikthime të tilla dhe do të kishin garantuar një përfundim të shpejtë të procedimeve.

149. Qeveria parashtroi se faktet e çështjes ishin komplekse duke pasur parasysh veprat penale që ishin kryer dhe numrin e veprimeve hetuese që duhej të kryheshin. Rrjedhimisht, kjo kërkonte zgjatjen e afateve për kryerjen e hetimit penal. Për sa u përket procedimeve të gjykimit, Qeveria deklaroi se ishin marrë në pyetje një numër i konsiderueshëm i dëshmitarëve. Ajo më tej ia atribuoi ankuesve kohëzgjatjen e procedimeve, të cilët kishin apeluar kundër çdo veprimi të një gjykate më të ulët ndaj një gjykate më të lartë. Sipas mendimit të saj, procedimet ishin kryer brenda një afati kohor të arsyeshëm.

150. Gjykata vëren se procedimet filluan më 18 prill 2000 kur u arrestuan ankuesit dhe përfunduan më 6 shkurt 2007 me vendim të Gjykatës Kushtetuese. Kështu periudha që duhet të konsiderohet është afërsisht 6 vjet dhe 11 muaj.

151. Gjykata përsërit se arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procedimeve duhet të vlerësohet në dritën e rrethanave të çështjes dhe duke iu referuar kritereve në vijim: kompleksiteti i çështjes, sjellja e ankuesit dhe autoriteteve përkatëse, si dhe çfarë ishte në rrezik për ankuesin në fjalë (*shih Sürmeli kundër Gjermanisë [GC], nr. 75529/01, §140, ECHR 2006-VII*).

152. Gjykata pranon se Çështja “kundër ankuesve lidhet me vrasjen që përfshinte një shkallë të caktuar kompleksiteti, duke përfshirë sigurimin e provave nga jashtë.

153. Gjykata nuk konstaton se ankuesit ishin përgjegjës për kohëzgjatjen e procedimeve, veçanërisht duke pasur parasysh rezultatin e suksesshëm të apelineve të tyre.

154. Problemi kryesor në çështjen në fjalë, të cilën Gjykata e ka shqyrtuar në një rast të mëparshëm kundër shtetit të paditur përbëhej nga rikthime të shumta të çështjes nga gjykatat më të larta në gjykatat më të ulëta (*shih Marini kundër Shqipërisë, nr. 3738/02, §§141-146, ECHR 2007-XIV (ekstrakte)*). Gjykata vëren, në veçanti, se pasi Çështja “ishte dëgjuar nga Gjykata e Lartë, më 15 janar 2003, ajo u dërgua në Gjykatën e Rrethit për rishqyrtim. Në procedimet e reja, Gjykata nuk veproi në përputhje me udhëzimet e Gjykatës së Lartë dhe se ky mosveprim rezultoi në një seri tjetër procedimesh, të cilat zgjatën dy vjet deri në miratimin e vendimit të Gjykatës së Apelit, të datës 15 tetor 2004, i cili la në fuqi dënimet e ankuesve. Gjykata vlerëson se kjo vonesë i atribuohet tërësisht gjykatave të brendshme.

155. Rrjedhimisht, ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës.

C. Në lidhje me shkeljen e pretenduar të prezumimit të pafajësisë

156. Të dy ankuesit u ankuan se fushata mediatike kundër tyre shkelti të drejtën e tyre që të konsiderohen të pafajshëm.

157. Gjykata vëren se ekziston njohje e përgjithshme e faktit se gjykatat nuk mund të funksionojnë në boshllëk. Ndërkohë që gjykatat janë forumi për përcaktimin e fajësisë ose të pafajësisë së personit për një vepër penale, kjo nuk do të thotë se nuk mund të ketë asnjë diskutim paraprak ose të njëkohshëm të objektit të gjykimeve penale diku tjetër, qoftë ky në gazeta të specializuara, në shtypin e përgjithshëm në mesin e publikut të gjerë (*shih Craxi kundër Italisë, nr. 34896/97, §99, 5 dhjetor 2012; dhe Pullicino kundër Maltës (dhjetor), nr. 45441/99, 15 qershor 2000*). Jo vetëm që mediet e kanë për detyrë dhënien e informacioneve dhe ideve në lidhje me çështjet që dalin para gjykatave, ashtu si në fusha të tjera të interesit publik; publiku, gjithashtu, ka të drejtë t'i marrë ato (*shih, ndërmjet të tjerash, The Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar (nr. 1), 26 prill 1979, §65, seria A, nr. 30; dhe Worm kundër Austrisë, 29 gusht 1997, §50, raportet e gjykimeve dhe vendimeve 1997-V*). Me kusht që media të mos kapërcejë kufijtë e caktuar në interes të administrimit të duhur të drejtësisë, raportimi, duke përfshirë komentet, mbi procedimet e Gjykatës kontribuon në publicitetin e tyre dhe kështu është tërësisht në pajtim me kërkesat sipas nenit 6 §1 të Konventës që seancat të jenë publike (*shih Pullicino, cituar më lart*). Rrjedhimisht, neni 6 §2 nuk mund të pengojë autoritetet që të informojnë publikun për hetimet penale në vazhdimësi, por kërkon që ato të veprojnë kështu me të gjithë diskrecionin dhe maturinë e nevojshme nëse duhet të respektohet prezumimi i pafajësisë (*shih, ndër të tjera, Peša kundër Kroacisë, nr. 40523/08, §139, 8 prill 2010*).

158. Në rastin konkret, Gjykata vlerëson se artikujt e shtypit nuk përmbanin asnjë deklaratë nga zyrtarët publikë, që cenonte prezumimin e pafajësisë së ankuesve. Ata thjesht paraqitën një transmetim kronologjik të gjykimit dhe apelimit të ankuesve, më së shumti të ndjekur nga citime dhe intervista, kryesisht me avokatin mbrojtës të ankuesit të dytë. Ankuesit nuk janë shprehur se një fushatë mediatike ishte zhvilluar kundër tyre me rrezikshmëri të tillë sa të ndikonte ose kishte të ngjarë të ndikonte në rezultatin e procedimeve. Ata nuk kanë paraqitur asnjë provë konkrete të tillë, duke përfshirë dëshmi se autoritetet në ndonjë mënyrë i kishin zbuluar informacionet shtypit, ose kishin nxitur raportime paragjyquese në media (*shih Beggs kundër Mbretërisë së Bashkuar (dhjetor)*, nr. 15499/10, 16 tetor 2012).

159. Në këto rrethana, Gjykata konstaton se ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §3 (a) dhe 4 të Konventës.

V. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 7 TË KONVENTËS

160. Ankuesi i dytë u ankua se ka pasur shkelje të nenit 7 §1 të Konventës në faktin se gjykatat e brendshme e kishin dënuar atë në mënyrë prapavepruese mbi bazën e nenit 78 §2 të KP-së, që ishte paraqitur pas kryerjes së veprave të pretenduara.

Neni 7 i Konventës parashikon si më poshtë:

“1. Askush nuk mund të dënohet për një veprim ose një mosveprim, që në momentin kur është kryer nuk përbënte vepër penale, sipas të drejtës së brendshme ose ndërkombëtare. Po ashtu, nuk mund të jepet një dënim më i rëndë se ai që ishte i zbatueshëm në momentin kur është kryer vepra penale.

2. Ky nen nuk cenon gjykimin dhe dënimin e çdo personi për një veprim ose një mosveprim që, në momentin kur është kryer ishte penal sipas parimeve të përgjithshme të së drejtës të njohur nga vendet e civilizuar.”

161. Qeveria parashitroi se ankuesi i dytë nuk e ngriti këtë ankim as para Gjykatës së Lartë dhe as para Gjykatës Kushtetuese.

162. Gjykata konstaton se ankuesi i dytë në të vërtetë nuk arriti të ngriejë këtë ankim para Gjykatës Kushtetuese. Edhe nëse Gjykata Kushtetuese nuk duhej të konsiderohej si mjet ligjor i brendshëm për qëllimin e nenit 7 të Konventës, vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 15 shtator 2005 është dhënë më shumë se gjashtë muaj nga data e paraqitjes së këtij ankimi para Gjykatës më 13 korrik 2007.

163. Nga kjo rrjedh se ky ankim duhet të deklarohet i papranueshëm dhe të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

VI. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

164. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës apo të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

165. Ankuesit e lanë në diskrecionin e Gjykatës përcaktimin e shumës së dëmit jomaterial të cilën ata kishin të drejtë duke pasur parasysh praktikën e saj ligjore në raste të ngjashme.

166. Qeveria deklaroi se konstatimi i shkeljes përbënte shpërblim të drejtë të mjaftueshëm për ankuesit në çdo rast, ata nuk kishin vërtetuar pretendimet e tyre për dëmet. Nëse Gjykata vendosi një shpërblim, Qeveria kërkoi që shpërblimi i drejtë duhet të marrë parasysh faktet e çështjes, kompleksitetin e saj dhe sjelljen e ankuesve.

167. Gjykata thekson se, në lidhje me ankuesin e parë, ajo konstatoi shkelje reale dhe procedurale të nenit 3 të Konventës dhe shkelje të nenit 6 §1 në lidhje me nenin 6 §3 (c) të Konventës. Gjykata, gjithashtu, konstatoi shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me ankuesin e dytë për shkak të pranimit në prova të deklaratave inkriminuese të ankuesit të parë, të marra nga tortura. Ajo më tej konstatoi shkelje të nenit 6 §1 të Konventës lidhur me të drejtën e të dy ankuesve për një gjykim brenda një kohe të arsyeshme. Në rrethanat e çështjes në fjalë, Gjykata shpërblen ankuesin e parë me

15,600 euro në lidhje me dëmin jomaterial dhe vlerëson se konstatimi i shkeljeve përbën shpërblim të drejtë të mjaftueshëm në lidhje me ankuesin e dytë.

168. Megjithatë, për sa i përket kompensimit për shkelje të nenit 6 të Konventës në lidhje me të dy ankuesit, Gjykata përsërit se forma më e përshtatshme e kompensimit do të ishte vendosja e të dy ankuesve sa më shumë që të jetë e mundur në pozitën në të cilën ata do të kishin qenë nëse do të respektohej kjo dispozitë. Forma më e përshtatshme e kompensimit, në parim, do të ishte gjykimi *de novo* ose rihapja e procedimeve nëse kërkohet (*shih Caka kundër Shqipërisë*, nr. 44023/02, §122, 8 dhjetor 2009; *Laska dhe Lika kundër Shqipërisë*, nr. 12315/04 dhe 17605/04, §§74-76, 20 prill 2010; *Berbani kundër Shqipërisë*, nr. 847/05, §91, 27 maj 2010; dhe *Shkalla kundër Shqipërisë*, nr. 26866/05, §§77-79, 10 maj 2011).

B. Kostot dhe shpenzimet

169. Ankuesit parashtruan se nuk kishin asnjë faturë për të paraqitur në Gjykatë. Sipas një marrëveshjeje verbale që ata kishin me avokatin e tyre dhënia e kostove dhe shpenzimeve kushtëzohej nga rezultati i çështjes para Gjykatës.

170. Qeveria kundërshtoi pretendimet e ankuesve për kostot dhe shpenzimet meqenëse ato nuk ishin të provuara. Ajo i kërkoi Gjykatës pushimin e tyre.

171. Sipas praktikës ligjore të Gjykatës, ankuesi ka të drejtën e rimbursimit të kostove dhe shpenzimeve vetëm në masën që është provuar se ato janë shkaktuar në të vërtetë dhe domosdoshmërisht dhe ishin të arsyeshme në masë. Në çështjen në fjalë, duke marrë parasysh mungesën e faturave dhe dokumenteve mbështetëse, nuk është bërë asnjë akordim sipas këtij kreu.

C. Interesi i mospagimit

172. Gjykata çmon të nevojshme se interesi i mospagimit duhet të bazohet në nivelin marzhinal të huadhënies së Bankës Qendrore Evropiane, të cilit duhet t'i shtohen 3 për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Vendos të bashkojë ankimet.
2. Bashkon meritat e kundërshtimeve paraprake të Qeverisë në lidhje me ankimin e ankuesit të parë, sipas nenit 3 të Konventës.
3. Deklaron ankimet e ankuesit të parë sipas nenit 3 dhe nenit 6 §1 në lidhje me nenin 6 §3 (c) të Konventës të pranueshme; ankimin e ankuesit të dytë sipas nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me padrejtësinë e procedimeve, si dhe ankimin e të dy ankuesve në lidhje me kohëzgjatjen e procedimeve dhe pjesën e mbetur të ankimeve të dy ankuesve të pranueshme.
4. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 3 të Konventës sipas pjesëve të saj reale dhe procedurale në lidhje me ankuesin e parë dhe rrjedhimisht rrëzon kundërshtimet paraprake të Qeverisë.
5. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me ankuesin e parë për sa i përket pranimi dhe përdorimit të deklaratave të marra në shkelje të nenit 3.
6. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 §3 (c) në lidhje me ankuesin e parë lidhur me mohimin e aksesit për avokat mbrojtës gjatë mbikëqyrjes policore.
7. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me ankuesin e dytë për sa i përket pranimi dhe përdorimit të deklaratave të marra nga ankuesi i parë në shkelje të nenit 3.
8. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me të drejtën e të dy ankuesve për gjykim brenda një periudhe të arsyeshme.
9. Vendos:
 - a) që shteti i paditur t'i paguajë ankuesit të parë, brenda tre muajve nga data e daljes së vendimit përfundimtar, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, 15,600 euro (pesëmbëdhjetëmijë e gjashtëqind euro) për dëme jomateriale, plus çdo taksë që mund të vihet, të konvertuara në monedhën e brendshme në kursin e këmbimit në datën e pagesës;
 - b) që prej skadimit të periudhës prej tre muajsh, të përmendur më lart, deri në pagim, mbi shumat e mësipërme paguhen interesa të thjeshtë të barabartë me kursin marzhinal të huas të Bankës

Qendrore Evropiane gjatë periudhës së mospagimit, plus 3 për qind.

10. Vendos se konstatimi i shkeljeve përbën një shpërblim të drejtë të mjaftueshëm në lidhje me ankuesin e dytë.

11. Rrëzon pjesën tjetër të mbetur të pretendimit të ankuesit për shpërblim të drejtë.

Bërë në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 25 qershor 2013, në përputhje me nenin 77 §2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Françoise Elens-Passos
Sekretar

David Thór Björgvinsson
Kryetar

Në përputhje me nenin 45 §2 të Konventës dhe nenin 74 §2 të rregullores së Gjykatës, bashkëngjitur këtij vendimi, opinionin më vete i gjyqtarit Bianku.

D.T.B. F.E.P.

OPINION UNANIM I GJYQTARIT BIANKU

Pajtohem me konkluzionet e Dhomës se ka pasur shkelje të nenit 3, si në aspektin real ashtu edhe procedural, për sa i përket ankuesit të parë dhe shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për sa i përket ankuesit të parë dhe të dytë (pikat 4, 5 dhe 7 të dispozitave vepruese të vendimit). Megjithatë, më vjen keq, unë nuk jam në gjendje të bie dakord me arsyetimin e kolegëve të mi të ditur mbi dy çështjet e lidhura në këtë rast.

A. A është përdorur torturë ndaj ankuesit të parë?

Ankuesi i parë, z. Kaçi, u arrestua më 18 prill 2000. Ai pretendoi se një ditë më vonë, më 19 prill 2000, ai është marrë në pyetje nga një prokuror dhe ka dhënë shpjegime që inkriminojnë ankuesin e dytë për shkak të dhunës së përdorur ndaj tij nga oficerët e policisë në të njëjtën ditë. Më 20 prill 2000, ai pretendohet se është shoqëruar nga oficerët e policisë në sallën e gjyqit. Pretendimi se ndaj tij është përdorur forcë është konfirmuar nga procesverbali i seancës të së njëjtës datë (paragrafët 11-14 të vendimit). Është për të ardhur keq, për të thënë më të paktën, nuk duket se këto pretendime janë shqyrtuar nga autoritetet shqiptare, pavarësisht nga kërkesa e avokatit mbrojtës të ankuesit të parë të caktuar nga Gjykata. Duke pasur parasysh këto elemente, nuk ka dyshim se ka pasur shkelje procedurale të nenit 3 të Konventës në lidhje me ankuesin e parë dhe pajtohem me konkluzionet e Dhomës në këtë drejtim.

A ka pasur, gjithashtu, shkelje reale të nenit 3? Qeveria nuk reagoi ndaj pretendimeve të ankuesit dhe avokatit të tij mbrojtës për përdorimin e forcës nga oficerët e policisë më 19 prill 2000, dhe as nuk dha asnjë shpjegim të çfarëdo lloji për shenjat në trupin e ankuesit të parë dhe gjendjen e tij shëndetësore në sallën e gjyqit më 20 prill 2000.

Në përcaktimin nëse një formë e veçantë trajtimi arrin kufirin e përgjithshëm të nenit 3, Gjykata ka miratuar standardin e provës “përtej dyshimit të arsyeshëm”, duke shtuar se “një provë e tillë mund të vijojë nga bashkëzistenca e konkluzioneve mjaft të forta, të qarta dhe pajtuese ose të prezumimeve të pakundërshtueshme të ngjashme të faktit” (*shih Ireland kundër Mbretërisë së Bashkuar, 18 janar 1978, §167, seria A, nr. 25*). Që prej këtij vendimi, Gjykata ka konfirmuar në mënyrë të përsëritur se “me qëllim që keqtrajtimi të bjerë në objektin e nenit 3, ai duhet të arrijë një nivel minimal ashpërsie. Vlerësimi i këtij minimumi varet nga të gjitha rrethanat e çështjes, të tilla si: kohëzgjatja e trajtimit, efektet e tij fizike ose mendore dhe, në disa raste, gjinia, mosha dhe gjendja shëndetësore e viktimës”. Gjykata ka shtuar se “faktorë të mëtejshëm” përfshijnë qëllimin për të cilin është shkaktuar trajtimi së bashku me qëllimin apo motivimin pas tij..., si dhe kontekstin e tij, të tillë si atmosfera e emocioneve dhe tensioneve të shtuara” (*shih Gäfgen kundër Gjermanisë [GC], nr. 22978/05, §88, ECHR 2010*). Të gjitha këto parime së bashku me elementin e qëllimshëm që karakterizon torturën, janë theksuar qartë në paragrafët 87-93 të vendimit të Dhomës në çështjen në fjalë.

Sipas mendimit tim, problemi qëndron në mënyrën se si Dhoma aplikoi këto parime të përgjithshme në çështjen në fjalë. Para së gjithash, vendimi pranon “mungesën e çdo lloj përshtetësie të dëmtimeve të pësuar” nga ankuesi i parë (paragrafi 95 i vendimit). Më tej në të njëjtin paragraf, sugjerohet që pretendimet e ankuesit të parë “krijuan prezumimin e faktit se ankuesi i ishte nënshtruar keqtrajtimit ndaluar sipas nenit 3, në duart e agjentëve të shtetit”. Duke pasur parasysh se këto pretendime nuk janë hetuar nga autoritetet, me të drejtë Dhoma konstaton shkelje të pjesës procedurale të nenit 3. Fakti se nuk është paraqitur asnjë provë mjekësore apo prova të tjera çoi në konkluzionin se këto pretendime mbetën vetëm një prezumim i faktit. Rrjedhimisht, konstatohen në vendim shprehjet “mund të nxirren konkluzione” se trajtimi ishte i qëllimshëm (paragrafi 98 i vendimit), ose “me shumë gjasa” për vlerësimin e kohëzgjatjes së keqtrajtimit, natyrës së tij dhe, madje edhe elementin e qëllimshëm. Nuk jam i bindur se kjo analizë është në përputhje me kërkesën e “provës përtej dyshimit të arsyeshëm”. Në një situatë në të cilën ankuesi i parë nuk është ankuar në mënyrë specifike për torturë dhe një gjë e tillë nuk përcaktohet në nivel të brendshëm ose nga ndonjë burim tjetër (paragrafi 91 i vendimit); për gjykatën tonë të hidhet dhe të konkludohet se ankuesi ishte torturuar krijon, sipas mendimit tim, një konkluzion jashtëzakonisht të gjerë dhe të pasigurt. Standardi i provës, domethënë “përtej dyshimit të arsyeshëm” dhe konsideratat në lidhje me to të provave përcaktuar më lart, sipas mendimit tim, duhet të zbatohen me shumë kujdes kur është fjala për akuzat e torturës – forma më e rëndë e trajtimit ndaluar sipas nenit 3 – dhe, për rrjedhojë, nuk mund të përcaktohet nga prezumimi, konkluzioni dhe as nga probabiliteti (*krabaso me Selmouni kundër Francës* [GC], nr. 25803/94, §§91-106, ECHR 1999-V; *Gäfgen, cituar më lart*, §94; *Dedovskiy dhe të tjerë v. Rusisë*, nr. 7178/03, §§39-50, 59-61 dhe 80-86, ECHR 2008 (ekstrakte); *Savitskiy kundër Ukrainës*, nr. 38773/05, §§15-18 dhe 129-139, 26 korrik 2012; *Virabyan kundër Armenisë*, nr. 40094/05, §§17-29 dhe 31, 2 tetor 2012; dhe *Leven kundër Bullgarisë*, nr. 41452/07, §§111-18, 4 dhjetor 2012).

Unë, gjithashtu, pyes veten nëse gjykimi në këtë rast përçon mesazh të gabuar, domethënë se pretendimet e thjeshta nga ankuesit për keqtrajtim në masën që nuk janë hetuar në nivel të brendshëm – automatikisht çojnë në shkeljen reale të nenit 3 për shkak të torturës?! Leximi im i praktikës ligjore të kësaj Gjykatë është se, në raste të tilla mos sigurimi nga ana e autoriteteve të shpjegimeve bindëse për dëmtime të shkaktuara nga një person nën kontrollin e tyre çon në konkluzionin se ka pasur, gjithashtu, shkelje reale të nenit 3 (*shih, ndër të tjera, Tomasi kundër Francës*, 27 gusht 1992, §108-11, seria A, nr. 241-A; *Ribitsch kundër Austrisë*, 4 dhjetor 1995, §34, seria A, nr. 336; dhe *Selmouni, cituar më lart*, §87). Megjithatë, me qëllim që të provohet nëse është përdorur torturë, duhet të plotësohen, gjithashtu, kërkesat dhe standardet e tjera të provave, të shpjeguara më lart. Nga pikëpamja e praktikës sonë ligjore të gjykatës dhe rrethanave faktike të kësaj çështjeje, unë nuk jam në gjendje të arrij në përfundimin se ankuesi është torturuar, megjithëse jam plotësisht dakord se pa pasur shkelje reale të nenit 3 të Konventës²⁸.

B. A ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me ankuesin e parë dhe të dytë për shkak të përdorimit të veprimeve në kundërshtim me nenin 3 ndaj ankuesit të parë?

Sipas pikës sime të parë, se tortura nuk është përcaktuar në rastin e ankuesit të parë, por një shkelje e pacaktuar e pjesës reale të nenit 3, kthehem tani në pikën e dytë: Nëse ka pasur shkelje të nenit 6 §1 në lidhje me ankuesin e parë dhe të dytë për shkak të përdorimit të forcës, që nuk cilësohet si torturë ndaj ankuesit të parë.

Çështja “e përdorimit të provave të marra në rrethana në kundërshtim me nenin 3 ka qenë objekt i disa vendimeve të kësaj Gjykate. Duke cituar *Gäfgen* (cituar më lart, §§165-66), vendimi i Dhomës përsërit se “konsiderata të veçanta zbatohen në lidhje me përdorimin në procedimet penale të provave të marra në shkelje të nenit 3. Prandaj, pranimi i deklaratave të marra si pasojë e torturës ose keqtrajtimit në shkelje të nenit 3 si provë për të përcaktuar faktet përkatëse në procedimet penale i

¹ Gjykata ka konstatuar vazhdimisht shkelje të përgjithshme të pjesëve thelbësore të nenit 3 në disa raste pa specifikuar formën e keqtrajtimit të pësuar (*shih, ndër të tjera, Taraburca kundër Moldovisë*, nr. 18919/10, §§ 48-53, 6 dhjetor 2011; dhe *Yusuf Gezer kundër Turqisë*, nr. 21790/04, §§ 31-33, 1 dhjetor 2009).

bën procedimet si një e padrejtë e tërë, pavarësisht nga vlera vërtetuese e deklaratave dhe pavarësisht nëse përdorimi i tyre është vendimtar në sigurimin e dënimit të të pandehurit” (paragrafi 117 i vendimit).

Por a duhet të cilësohet trajtimi si torturë para se një shkeljeje e nenit 3, gjithashtu, të mund të çojë në shkelje të nenit 6 §1 të Konventës? Dy vendimet e Dhomës së Madhe ose kanë lënë të hapur çështjen nëse përdorimi i provave reale të marra nga një veprim, të klasifikuar si trajtim çnjerëzor dhe degradues, por që nuk përbën torturë, e bën gjithmonë gjykimin të padrejtë (*Jalloh kundër Gjermanisë* [GC], nr. 54810/00, §§106-07, ECHR 2006-IX), ose kanë shmangur përgjigjen direkte të pyetjes në terma të përgjithshëm për shkak të rrethanave të veçanta të çështjes dhe mungesës së një lidhjeje shkakësore ndërmjet metodave të ndaluara të hetimit dhe dënimit të ankuesit (*Gäfgen*, cituar më lart, §180). Ashtu si në opinionin e përbashkët kundërshtues në gjykimin e *Gäfgen* nga disa gjyqtarë në përbërje të kësaj Dhome të Madhe, unë do të përsëris se “Gjykata mund t’i ishte përgjigjur kësaj pyetje duke pohuar kategorikisht, në mënyrë të qartë, se pavarësisht nga sjellja e të akuzuarit, drejtësia, për qëllimin e nenit 6, presupozon respektin e shtetit ligjor dhe kërkon, si një propozim vetevident, përjashtimin e çdo prove që është marrë në shkelje të nenit 3. Një gjykim penal që pranon dhe bazohet, në çdo masë, në prova të marra si pasojë e shkeljes së një dispozite të tillë absolute të Konventës nuk mund të jetë *a fortiori* i drejtë. Shpreh keqardhjen për ngurrimin e Gjykatës për të kaluar këtë kufi përfundimtar dhe për të krijuar një rregull të qartë ose “të përcaktuar qartë” në këtë zonë kryesore të të drejtave themelore të njeriut²⁹.”

Sipas mendimit tim, pavarësisht nga cilësimi i trajtimit të ndaluar, duke konstatuar shkelje reale të nenit 3 të Konventës, një shkelje e nenit 6 §1 të Konventës duhet të ishte konstatuar në këtë rast për sa i përket ankuesit të parë dhe të dytë. Kjo edhe më shumë sepse, ndryshe nga rasti *Gäfgen* (cituar më lart, §§32 dhe 147), nuk janë bërë deklaratat të mëvonshme nga ankuesi i parë që të konfirmonte në Gjykatë deklaratat inkriminuese të bëra më parë nga ai gjatë kujdestarisë. Në të kundërt, ankuesi i parë këmbënguli se këto deklaratat janë marrë prej tij si pasojë e përdorimit të forcës (paragrafët 28, 31, 33 dhe 49 i vendimit aktual). Kjo është e gjitha aq më tepër në një situatë ku pretendimet e ankuesit të parë se i është nënshtruar trajtimit në kundërshtim me nenin 3 të Konventës, ndeshën në heshtjen totale dhe pasivitetin e autoriteteve shqiptare, pavarësisht nga detyrimet e tyre procedurale sipas nenit 3 dhe dijenisë së tyre mbi pretendimet e përfshira në periudhën e procedimeve penale ndaj dy ankuesve. Sipas mendimit tim, veçanërisht në një rast të tillë kur ankuesi i parë bëri deklaratat që inkriminonin ankuesin e dytë, ne duhet të kishim pyetur veten nëse, duke lënë mënjane çështjen e torturës, mund të jetë e mjaftueshme një formë më e lehtë keqtrajtimi ndaluar nga neni 3 kundër ankuesit të parë për të marrë këto deklaratat për të konkluduar se drejtësia e gjykimit të ankuesit të dytë ishte rrezikuar për shkak të këtij përdorimi. Sipas mendimit tim, Dhoma duhet të kishte zgjedhur për një zbatim më të gjerë të objektit të rregullit përjashtues, në lidhje me provat e marra si pasojë e shkeljes së nenit 3. Kjo, gjithashtu, do të kishte çuar në sqarimin e praktikës sonë ligjore mbi këtë çështje³⁰ dhe do të kishte forcuar qëndrueshmërinë e zbatimit të saj. Zgjedhja e shumicës e parë nga perspektiva e fakteve të çështjes në fjalë, nxjerr në pah një problem tjetër. Siç është theksuar tashmë në opinionin pjesërisht kundërshtues përmendur më lart në vendimin e *Gäfgen* do të ishte e vështirë për një Gjykatë që ka pranuar se mungesa e një avokati mbrojtës në fazat fillestare të një hetimi e bën tërë gjykimin të padrejtë (*Salduz kundër Turqisë* [GC], nr. 36391/02, 27 nëntor 2008), të kufizojë objektin e rregullit përjashtues vetëm për provat e marra nga tortura. Ose, e thënë ndryshe, të mos kishte kurajën për të zgjeruar objektin e rregullit përjashtues, në mënyrë që të pasqyronte të gjitha provat e

² Shih paragrafin 2 të opinionit të përbashkët pjesërisht kundërshtues të gjyqtarëve Rozakis, Tulkens, Jebens, Ziemele, Bianku dhe Power në vendimin e *Gäfgen*. Shih, gjithashtu, paragrafin 3.2 të Opinionit kundërshtues të gjyqtarit Cabral Barreto në vendimin e Dhomës së Madhe në çështjen *Bykov kundër Rusisë* [GC], nr. 4378/02, 10 mars 2009).

³ Për vendimin që pranon rregullin përjashtues në rastet kur shkelja e nenit 3 nuk është cilësuar si torturë, shih *Hulki Güneş kundër Turqisë*, nr. 28490/95, ECHR 2003-VII (ekstrakte); *Söylemez kundër Turqisë*, nr. 46661/99, 21 shtator 2006; dhe *Göçmen kundër Turqisë*, nr. 72000/01, 17 tetor 2006.

marra në shkelje të nenit 3. Faktet e çështjes në fjalë i ofruan Gjykatës avantazhin, ose në të vërtetë disavantazhin që të kishte si elementin *Salduz* ashtu edhe *Gjffgen*. Ndërsa Dhoma në paragrafin 120 të vendimit pranon se mungesa e avokatit mbrojtës në fazat fillestare të procedimeve kundër ankuesit të parë e nxori tërë gjykimin të padrejtë, sipas parimit të *Salduz*, duket se kërkon veprime të paditura që të cilësohen si torturë, me qëllim që të konkludojë se ka pasur shkelje të garancisë për gjykim të drejtë. A do të thotë kjo se parimi *Salduz* është më bindës se parimi *Jalloh* ose *Gjffgen*? Një gjë e tillë do të jetë e vështirë, nëse jo e pamundur, për t'u mbrojtur duke pasur parasysh natyrën e neneve në lojë, nenin 6 që nga njëra anë garanton të drejta joabsolute dhe, nga ana tjetër nenin 3 dhe karakterin absolut të tij.

Për arsyet e mësipërme, unë besoj se Dhoma duhet të ketë konstatuar shkelje të nenit 6 §1 të Konventës pa pasur nevojë për të arritur, si një çështje paraprake, në përfundimin se ankuesi i parë i ishte nënshtruar torturës, të cilin unë e vlerësoj si konkluzion të pasigurt mbi faktet e çështjes. Fakti që ankuesi i parë është keqtrajtuar në kundërshtim me nenin 3, do të kishte qenë i mjaftueshëm në vetvete për të bazuar një shkelje të nenit 6 në lidhje me të dy ankuesit. Kjo zgjidhje nuk do të ndryshonte asgjë për ankuesit, por do të kishte çuar në një rezultat, i cili do të kishte qenë më i qartë dhe më në përputhje me praktikën tonë ligjore sipas neneve 3 dhe 6.

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“HYSEN SPATA KUNDËR SHQIPËRISË”³¹
(ankimi nr. 19985/13)

VENDIM

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur më 1 tetor si një komitet i përbërë nga:

Päivi Hirvelä, president

Ledi Bianku

Paul Mahoney, gjyqtarë

dhe Fatoş Aracı, zëvendëssekretar i seksionit,

Në lidhje me ankimin e sipërpërmendur, të dorëzuar më 9 mars 2013,

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura, vendos si më poshtë:

FAKTET

1. Ankuesi, z. Hysen Spata, është një shtetas shqiptar, i lindur në vitin 1942, me banim në Dibër. Ai përfaqësohet përpara Gjykatës nga z. Kamer Ylli, një avokat, i cili e ushtron profesionin në Tiranë.

2. Faktet e çështjes, siç janë paraqitur nga ankuesi, mund të përmbliidhen si më poshtë:

A. Hetimi penal për vdekjen e motrës së ankuesit

3. Më 22 tetor 2001, motra e ankuesit u godit për vdekje me armë në shtëpinë e saj.

4. Në dhjetor 2001, ankuesi dorëzon një ankesë penale në prokurori.

5. Më 22 dhjetor 2001, prokuroria e rrethit nisi një hetim penal për vdekjen e motrës së ankuesit.

6. Më 12 dhjetor 2002, prokurori i rrethit vendosi të pezullonte hetimet, me justifikimin se nuk mund të gjurmohet asnjë autor në lidhje me krimin. Ankuesi pretendon se deri në atë pikë, ai nuk ishte informuar për organizimin e hetimeve apo për pezullimin e tyre.

7. Më vonë ankuesi mëson për pezullimin e hetimeve. Kërkesa e tij në prokurorinë e rrethit për të marrë kopje të dokumenteve të gjetura gjatë hetimeve, dosja me nr. 161, mbeti pa përgjigje.

8. Më 26 shkurt 2004, 25 janar 2008 dhe 4 shtator 2009, Prokuroria e Përgjithshme informoi ankuesin se hetimet ishin ende të pezulluara, dhe se nuk ishte ndërmarrë asnjë veprim tjetër.

B. Procedurat gjyqësore kundër pezullimit të hetimeve penale

9. Në një datë të papërcaktuar, me shumë mundësi pas shtatorit 2009, ankuesi hapi procedura penale kundër pezullimit të hetimeve. Ai u ankua se nuk ishte informuar për përmbajtjen e dosjes së hetimeve dhe as për pezullimin e hetimeve, se prokurori nuk i kishte pyetur të gjithë dëshmitarët dhe se ai nuk kishte asnjë përfitim efikas për t'u ankuar kundër vendimit për pezullim të hetimeve penale.

10. Më 16 nëntor 2009 dhe 23 qershor 2010, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Dibër, dhe Gjykata e Apelit Tiranë vendosën se, përderisa hetimet ishin ende pezull dhe përderisa ishte e drejta e prokurorisë të vendoste që hetimet të vazhdonin, ankuesi nuk kishte *locus standi*. U rikonfirmua se nuk ekzistonte asnjë e drejtë për të apeluar kundër vendimit për pezullim të hetimeve sipas ligjit të procedurës penale.

³¹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 93*. Tiranë, 2014. f.21

11. Më 22 dhjetor 2011 dhe 18 janar 2013, Gjykata e Lartë dhe Gjykata Kushtetuese i refuzuan apelimet e ankuesit. Ky i fundit pohoi, *inter alia*, se edhe pse ligji i procedurës penale nuk e parashikonte të drejtën për të apeluar, fakti se ankuesi kishte pasur akses në gjykatat vendase, tregonte se ai kishte një të drejtë efektive të apelonte në gjykatë.

C. Ligji përkatës vendas

Kodi i Procedurës Penale (KPP)

12. Neni 24 §4 pohon se vendimet dhe udhëzimet e një prokurori të nivelit të lartë lidhen me një prokuror të një niveli më të ulët.

13. Neni 58 i KPP-së parashikon se viktima apo trashëgimtarët e tij/saj kanë të drejtën për të kërkuar hapjen e një hetimi penal për autorin e krimit dhe të kërkojë dëmet.

14. Neni 105 i KPP-së parashikon se çdo palë e interesuar ka të drejtën të kërkojë kopje dhe ekstrakte, ose akte të veçanta të dosjes së hetimeve penale, në kurriz të asaj pale.

15. Neni 326 i KPP-së, i cili parashikon të drejtën e prokurorit të pezullojë hetimin penal, shpjegon si më poshtë:

“1. Kur autori i krimit është i panjohur (...), prokurori mund të vendosë të pezullojë hetimet.

2. Pezullimi i hetimeve miratohet pasi janë ndërmarrë të gjitha veprimet e mundshme.

3. Hetimet e pezulluara mund të rihapen me një vendim të prokurorit.”

Nuk ka një parashikim specifik në Kodin e Procedurës Penale në lidhje me të drejtën për të apeluar kundër vendimit të prokurorit për të pezulluar një hetim.

ANKESAT

16. Ankuesi u referohet neneve 6, 8 dhe 13 të Konventës, për t’u ankuar se nuk ishte informuar për përmbajtjen e dosjes së hetimeve, se nuk ishte informuar për vendimin për të pezulluar hetimet dhe se nuk ka asnjë rezultat të efektshëm kundër vendimit të prokurorit për të pezulluar hetimet.

LIGJI

17. Pakënaqësitë e ankuesit nuk u shqyrtuan nga pikëpamja e detyrimit procedural të shtetit përgjegjës për të organizuar një hetim të efektshëm sipas nenit 2 të Konventës, i cili përfshin një kërkesë për të bërë të mundur pjesëmarrjen e një të afërmi. Megjithatë, kjo kërkesë nuk mund të shtrihet deri në atë pikë sa të nënkuptojë se ankuesi duhet të ketë akses në dosjet e policisë, apo në kopjet e të gjitha dokumenteve gjatë një hetimi në proces e sipër, apo që ankuesi të kontaktohet dhe të informohet për çdo hap (*Green kundër Mbretërisë së Bashkuar* (vend.), nr. 28079/04, 19 maj 2005; *Hackett kundër Mbretërisë së Bashkuar* (vend.), nr. 34698/04, 10 maj 2005).

18. Më tej, Gjykata vëren se nuk kërkohet të merret një vendim nëse autoritetet pajtohen me atë kërkesë nëse ankesa është e papranueshme për arsyet e mëposhtme.

19. Neni 35 §1 i Konventës parashikon se Gjykata mund të merret me një çështje kur ajo është prezantuar brenda gjashtë muajve nga data e vendimit final, në procesin e përvetësimit të kompensimeve vendase. Me rregull, periudha gjashtëmujore fillon që nga data e vendimit final në procesin e përvetësimit të kompensimeve vendase. Megjithatë, kur është e qartë që në fillim se nuk ka asnjë kompensim efikas për ankuesin, periudha fillon që nga data e akteve ose masave për të cilat është bërë ankesa, ose që nga data kur akti apo efektet e tij i prezantohen ankuesit (*Dennis dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar* (vend.), nr. 76573/01, 2 korrik 2002). As neni 35 §1 nuk mund të interpretohet në mënyrë të tillë që t’i japë mundësinë ankuesit të paraqesë ankesën e tij përpara Gjykatës, përpara se ajo të zgjidhet në vendin e tij. Nëse ankuesi ia akordon vetë vetes një zhdëmtim, në dukje ekzistues, dhe më pas ndërgjegjësohet për rrethanat, të cilat e bëjnë këtë zhdëmtim joefikas, për qëllimet e nenit 35 §1, mund të jetë më e përshtatshme që periudha gjashtëmujore të fillojë nga data kur ankuesi ndërgjegjësohet ose duhet të ndërgjegjësohet për ato rrethana (*shiko Paul and Aubrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar* (vend.), nr. 46477/99, 4 qershor 2001).

20. Për pasojë, në rast se është shkaktuar një vdekje, pritet që të afërmit e ankuesit të ndërmarrin hapa për të ndjekur procesin e hetimeve dhe të dorëzojnë ankesat e tyre në mënyrën e

duhur, sapo ata të jenë ndërgjegjësuar apo të duhet të ndërgjegjësohen për mungesën e një hetimi penal efektiv (*shiko Bulut dhe Yavuz kundër Turqisë (vend.)*, nr. 73065/01, 28 maj 2002; *gjithashtu, Bayram dhe Yildirim kundër Turqisë (vend.)*, nr. 38587/97, GJEDNJ 2002 III).

21. Duke iu rikthyer fakteve të çështjes aktuale, më 22 dhjetor 2001, u hap një hetim penal mbi vrasjen me armë të motrës së ankuesit. Më 12 dhjetor 2002, prokurori i rrethit vendosi ta pezullojë hetimin. Ankuesi e pranon se u njoftua për atë vendim, por nuk specifikoi një datë konkrete. Megjithatë, letrat e autoriteteve tregojnë se midis 26 shkurtit 2004 dhe 4 shtatorit 2009, ankuesi u informua vazhdimisht rreth pezullimit të hetimeve. Ankuesi nuk i referohet asnjë mase investigative të ndërmarrë që prej 12 dhjetorit 2002.

22. Për këtë arsye, Gjykata mendon se ankuesi ishte i ndërgjegjshëm, më e shumta që prej 4 shtatorit 2009, se hetimet ishin pezulluar dhe asnjë akt tjetër investigativ nuk ishte ndërmarrë që prej pezullimit dhe se nuk kishte asnjë mundësi reale për ndërmarrjen e hapave të tjerë investigativë. Limiti kohor prej gjashtëmuajsh filloi që prej asaj dite.

23. Më tej, Gjykata nuk mendon se ngrihej një detyrim i ri investigativ si rezultat i procedurave ligjore të ndërmarra nga ankuesi në vitin 2009, sepse këto procedura nuk mendohet se përbëjnë “deklarata, të dhëna apo informacione bindëse, apo të besueshme, të lidhura me identifikimin dhe ndalimin apo dënimin e autorit të krimit” (*shiko Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 32457/04, §71, 27 nëntor 2007). Në fakt, procedurat rikonfirmuan gjendjen tashmë ekzistuese sipas ligjit vendas, ku thuhej se nuk ekziston e drejta për apelim të vendimit të prokurorit për pezullim të hetimeve dhe përderisa nuk ka dalë asnjë e dhënë e re lidhur me çështjen, nuk ka asnjë detyrim procedural për të rihapur hetimin (*shiko McDermott dhe të tjerët kundër Irlandës dhe Keegan kundër Irlandës (vend.)*, nr. 23213/09 dhe 62652/09, §§48-52, 25 shtator 2012). Ishte e qartë se nuk kishte asnjë arsye për të ndjekur procedurat e përmendura më sipër.

24. Kështu, duke e prezantuar ankimin e tij në vitin 2013, konkludohet se ankuesi nuk ka shfaqur kujdesin e duhur që të mund të zbatonte kërkesat që dilnin nga Konventa dhe nga vendimet e saj sipas nenit 35 §1 të Konventës. Për këtë arsye, ankesa kundërshtohet në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës, për arsye se nuk është dorëzuar brenda afatit kohor të duhur.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA NË MËNYRË UNANIME,

E deklaron ankimin të papranueshëm.

Fatoş Aracı
Zëvendëssekretar

Päivi Hirvelä
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“HAXHIA KUNDËR SHQIPËRISË”³²
(ankimi nr. 29861/03)

VENDIM

Strasbourg

8 tetor 2013

*Ky vendim bëhet i formës së prerë sipas rrethanave të përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund të bëhet subjekt i redaksioneve.*

Në çështjen “Haxhia kundër Shqipërisë”, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur në një dhomë të përbërë nga:

Ineta Ziemele, presidente

David Tór Björgvinsson

George Nicolaou

Zdravka Kalaydjieva

Vincent A. de Gaetano

Paul Mahoney, gjyqtarë

Markelian Koca, gjyqtar *ad hoc*

dhe Françoise Elens-Passos, sekretare e seksionit

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura, më 17 shtator 2013,

Lëshon vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë ditë.

PROCEDURA

1. Çështja filloi me një ankim (nr. 29861/03) kundër Republikës së Shqipërisë, paraqitur në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa) nga një shtetas shqiptar, z. Ismet Haxhia (ankuesi), më 20 korrik 2003.

2. Ankuesi përfaqësohej nga z. kundër Loloçi, avokat, i cili e ushtron aktivitetin e tij në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) përfaqësohej nga agjenti i saj, znj. L. Mandia e zyrës së Avokatit të Shtetit.

3. Z. Ledi Bianku, gjykatës i përzgjedhur për Shqipërinë, u tërhoq nga çështja “(rregulli 28 i rregullores së Gjykatës). Për këtë arsye, Qeveria caktoi z. Markelian Koça në rolin e gjykatësit *ad hoc* në vend të tij (neni 27 §2 i Konventës dhe rregulli 29 §1, në fuqi në atë kohë).

4. Bazuar në nenet 5, 6 dhe 7 të Konventës, ankuesi pretendonte se kishte pasur një sërë shkeljesh.

5. Më 28 mars 2006, një dhomë e seksionit të katërt, së cilës iu caktua çështja, vendosi të shqyrtonte ankimin për Qeverinë. Ajo, gjithashtu, vendosi të merrte një vendim mbi pranueshmërinë dhe cilësitë e ankimit në të njëjtën kohë (neni 29 §1).

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Ankuesi ka lindur në vitin 1954 dhe aktualisht po vuan dënimin me burgim, në burgun e Peqinit. Në kohën kur kanë ndodhur ngjarjet e përshkruara më poshtë, ankuesi ishte kreu i policisë së trafikut në Komisariatin e policisë së Bajram Currit, një qytet në verilindje të Shqipërisë.

³² Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 93*. Tiranë, 2014. f.22

A. Realiteti në vend

7. Në vitin 1997, vendi pësoi një shkatërrim total të strukturave institucionale qeveritare, si rezultat i përmbysjes së një sërë skemash të ashtuquajtura “skema piramidale”. Armatimet u grabitën nga civilët, rendi publik u shkatërrua totalisht dhe vendi u zhyt në anarki dhe kaos për disa muaj.

8. Në vitin 1998, në njëfarë mënyre, rendi publik u rivendos, por problemet me sigurinë vazhduan, veçanërisht në pjesën verilindore të vendit, duke përfshirë Bajram Currin.

B. Vrasja e një deputeti

9. Më 12 shtator 1998, rreth orës 21:15, z. Azem Hajdari, deputet (D), dhe bodigardët e tij, B.C. dhe Z.N., u goditën ndërsa dilnin nga zyrat qendrore të Partisë Demokratike (PD) në Tiranë. z. Hajdari dhe B.C. vdiqën në po të njëjtën ditë në spital. Bodigardi i dytë Z.N. ishte dëmtuar rëndë.

10. Z. Hajdari ishte një nga udhëheqësit e PD-së, e cila është një nga dy partitë kryesore politike në Shqipëri, dhe në atë kohë ishte në opozitë. Vrasja e tij shkaktoi një tension të menjëhershëm. Kështu, më 13 shtator 1998, protestuesit u dyndën drejt ndërtesës së Kryeministrit.

11. Protesta të mëtejshme shpërthyen në Tiranë, gjatë funeralit të të ndjerit, deputetit. Më tej, pasoi një revoltë e përgjithshme gjatë së cilës, individë të armatosur pushtuan me të shpejtë zyrat qendrore të televizionit shtetëror, Parlamentin dhe godina të tjera të rëndësishme.

12. Situata në Shqipëri ishte tema e rekomandimit nr. 1386 (1998) të Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës, gjatë së cilit Asambleja dënoi rëndë dhunën politike, e cila erdhi pas vrasjes (shiko paragrafin 108 më poshtë).

C. Hetimi penal për vrasjen

13. Pas vrasjes, u ndërmorën një sërë hapash investigativë.

14. U realizuan disa analiza mjekoligjore në skenën e krimit, si dhe u bënë ekzaminimet balistike të një arme automatike dhe një pistolette, të gjetura në vendngjarje. Nuk u bënë autopsi.

15. Në ditët pas vrasjes, policia mblodhi informacion nga pesë dëshmitarë. Rezultoi se një nga dëshmitarët, znj. A.R. pohoi se ajo e kishte parë mjaft mirë vrasësin dhe se mund ta njohte atë. Një dëshmitar tjetër pohoi se kishte parë dy burra të dilnin nga një makinë policie (një mercedes benz 250, jeshil), duke qëlluar më pas deputetin dhe bodigardët e tij. Më tej, ai pohoi se një burrë tjetër në vendin e shoferit po priste në parking. Më pas, ai doli për të tërhequr nga vendngjarja deri në makinë, një nga agresorët, i cili ishte plagosur gjatë shkëmbimit të zjarrit.

16. Më 25 shtator 1998, prokurori morri në pyetje Z.N., bodigardin e plagosur, i cili i shpëtoi sulmit. Ai pohoi se kishte parë një person të panjohur, i cili kishte dalë nga sedilja e pasagjerit të një makine me sirenë policie në çatinë e saj, dhe kishte qëlluar me një armë automatike pa paralajmëruar. Nuk u përmend as emri i ankuesit dhe as përfshirja e tij në krim.

17. Në një datë të papërcaktuar, Z.N. u largua nga shteti i tij dhe shkoi në Belgjikë.

18. Më 15 dhjetor 1999, pas një deklarate të publikuar nga z. Sali Berisha, udhëheqësi i PD-së, në të cilën u përmend emri i ankuesit si pjesëmarrës në vrasjen e deputetit, vetë ankuesi, me dëshirën e tij, vendosi të bënte një deklaratë përpara prokurorit. Ai pohoi, *inter alia*, se në ditën e krimit ishte duke ngrënë darkë, vetëm, në një restorant, i cili ndodhej pranë zyrave qendrore të PD-së. Sapo kishte dëgjuar të shtënat, i frikësuar për jetën e të vëllait, ankuesi ishte larguar nga restoranti dhe kishte bërë disa hulumtime. Më pas, ai u kthye përsëri në restorant dhe filloi të diskutonte ngjarjet me A.P. dhe H.A. (shiko paragrafin 72 më poshtë).

19. Në një datë të papërcaktuar në vitin 2000, M., i cili po vuante dënimin me burgim në burgun Regina Celli në Itali, u morr në pyetje nga prokuroria shqiptare. Më 18 shkurt 2000, u urdhërua arrestimi i M. për vrasje nga Gjykata e Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit). Midis deklaratash shumë të paqarta, M. pohoi se ia kishte dhënë makinën e tij vrasësve.

20. Më 26 korrik 2000, M. u morr në pyetje për herë të dytë dhe ai akuzoi tre oficerë të lartë policie nga qyteti i Bajram Currit, se kishin kryer vrasjen. Oficerët ishin përkatësisht: F.M., i cili më herët kishte qenë shefi i Komisarariatit të Bajram Currit, J.M., i cili kishte qenë shefi i rendit publik në të njëjtin komisarariat policie dhe I.H., i cili kishte qenë bodigardi i mëparshëm i z. Berisha. J.M. dhe I.H. kanë depozituar ankime të veçanta në Gjykatë (*Mulosmani kundër Shqipërisë*, nr. 29864/03 dhe *Izet Haxhia kundër Shqipërisë*, nr. 34783/06). M. nuk e akuzoi ankuesin për përfshirje në vrasje.

21. Më 16 nëntor 2000, me kërkesë të prokurorit shqiptar, një gjykatës investigativ, nga Bruges, mori në pyetje Z.N. Në dëshminë e tij, ai pohoi se kishte parë një njeri të dilte nga pas një mercedesi të zi. Ai mbante të veshur një jelek antiplumb mbi një uniformë ushtarake, të ngjashme me ato që mbajnë oficerët e policisë, dhe në duar kishte një automatik Kallashnikov, si edhe dy gëzhoja të ngjitura së bashku. Në kundërshtim me deklaratat e bëra në ditët pas vrasjes (*shiko paragrafin 16 më sipër*), ai aludoi se ai person ishte J.M. Ai pohoi se nuk e njhte ankuesin.

22. Më 20 janar 2001, një kriminel recidivist, i cili po vuante dënimin me burg në Shqipëri, bëri disa deponime përpara prokurorit. Ai kishte ndjekur ngjarjet që çuan në vrasjen e deputetit, nga veranda e katit të parë të një bari, i cili gjendej shumë pranë skenës së krimit. Ai e kishte parë ankuesin në makinën e tij, një *Fiat Tipo*, përpara se të ndodhte vrasja. Sipas deponimeve të Ç., F.H., J.H. dhe N.C. hapën zjarr ndaj deputetit.

23. Më 6 mars 2001, pas arrestimit të ankuesit (shiko paragrafin 28 më poshtë), prokurori e mori atë në pyetje në prani të avokatit të tij. Ai deklaroi se natën e vrasjes, ai ishte në një hotel afër zyrave qendrore të PD-së. Në momentin e të shtënave, ai po hante darkë në restorantin e hotelit, i shoqëruar nga persona të tjerë. Makina e tij ishte parkuar afër hotelit dhe godinës së PD-së. Ai e mohoi të kishte pasur konflikte të mëparshme me deputetin e vrarë.

24. Më 10 mars 2001, në përputhje me nenin 316 §1 (b) të Kodit të Procedurës Penale (KPP), prokurori i kërkoi Gjykatës së Rrethit të siguronte dëshminë e Ç., i cili pavarësisht se po vuante dënimin me burgim në Shqipëri, mendohej se rrezikohej të dhunohej. Avokati i ankuesit kërkoi kohë të përgatitej për mbrojtjen. Për këtë arsye, gjykata e shtyu seancën dëgjimore më 11 mars 2001.

25. Më 11 mars 2001, Gjykata e Rrethit përmbushi kërkesën e prokurorit. Ankuesi dhe avokati i tij ndoqën seancën dëgjimore. Dëshmitari Ç. deponoi se nuk kishte marrë kërcënime, dhe se nuk i ishte bërë ndonjë premtim në shkëmbim për paraqitjen e tij në procesin gjyqësor. Fillimisht, ai kishte bërë deponime shumë të kufizuara përpara prokurorit në lidhje me vrasjen nga frika se personat e përfshirë në ngjarje ishin oficerë policie me rekorde kriminale të mëparshme. Në dëshminë e tij, Ç. pohoi se po errësohej dhe ai ishte në verandën e një bari që gjendej në anë të zyrave qendrore të PD-së. Ai pa makinën e ankuesit, por jo ankuesin personalisht. Kur deputeti doli nga zyrat qendrore të PD-së, ai takoi ankuesin dhe të dy patën një debat të nxehtë. Më pas, ai dëgjoi një të shtënë pistolette dhe automatiku. Pas vrasjes, ai pa ankuesin të mbërrinte me një makinë tjetër. Ankuesi pyeti për vrasjen dhe u largua nga skena.

26. Më 12 mars 2001, prokurori shkëputi procedurat penale kundër M. nga procedurat penale kundër ankuesit dhe të bashkëpandehurve të tjerë.

27. Më 31 maj 2002, prokurori i hoqi akuzat që rëndonin mbi M. për mungesë provash.

D. Arrestimi i ankuesit

28. Më 13 janar 2001, zyra e prokurorisë lëshoi pesë urdhra arrestesh për pesë oficerë të lartë policie, duke përfshirë edhe ankuesin, mbi dyshimin se mund të ishin përfshirë në vrasjen e deputetit, në vrasjen e bodigardit B.C., si edhe në vrasjen e mbetur në tentativë të bodigardit Z.N.

29. Më 22 janar 2001, ankuesi u arrestua. Ai u ngarkua me akuzën për dy vrasje, sipas neneve 79 (c) dhe 78 të Kodit Penal (KP) dhe me akuzën e një vrasje të mbetur në tentativë, sipas nenit 78 të KP-së.

30. Më 23 janar 2001, ankuesi u morr në pyetje nga prokurori. Ai u bë me dije për akuzat që rëndonin mbi të dhe për mundësinë që kishte për të caktuar një avokat. Si rezultat, ai kërkoi të

përfaqësohej nga një avokat i zgjedhur prej tij. Në po të njëjtën ditë, prokurori kërkoi zbatimin për arrestim të ankuesit.

31. Në seancën dëgjimore të datës 24 janar 2001, ankuesi u përfaqësua nga avokati i tij. Ai pohoi se kishte udhëtuar drejt Tiranës më 11 shtator 1998, për të blerë disa pjesë këmbimi për makinën e tij të biznesit. Në mbrëmjen e 12 shtatorit 1998, ai po hante darkë në një restorant, i cili ndodhej pranë zyrave qendrore të PD-së. Makina e tij ishte parkuar aty afër. Më tej ai pohoi se prokurori nuk kishte dorëzuar asnjë provë që vërtetonte pjesëmarrjen e tij në vrasje. Duke qenë se ai kishte punuar për dy vitet e fundit, nuk kishte rrezik për arratisje. Prokurori parashtroi mendimin se, përderisa hetimi do të vazhdonte për disa kohë, ankuesi do të informohej për faktet kundër tij në kohën e duhur. Gjykata e Rrethit konfirmoi hyrjen në fuqi të vendimit për arrestimin e ankuesit dhe aprovoi ndalimin e tij me burg përpara procesit për një periudhë të papërcaktuar, sepse kishte dyshime të arsyetueshme që ankuesi kishte qenë bashkëpunëtor në vrasjen e deputetit.

32. Më 31 janar 2001, ankuesi dorëzoi një apelim të drejtpërdrejtë në Gjykatën e Lartë kundër arrestimit të tij, duke argumentuar se prokurori nuk kishte paraqitur prova të mjaftueshme dhe të detajuara.

33. Më 9 shkurt 2001, Gjykata e Lartë mori vendimin se, përderisa Gjykata e Rrethit nuk e kishte vërtetuar rrezikun e një arrestimi, ndalimi fillestar me burgim i ankuesit nuk ishte i ligjshëm. Megjithatë, Gjykata e Lartë mbështeti vendimin që ai të mbetej në gjendje arresti, duke pasur parasysh rrethanat e kryerjes së krimit, rrezikun që krimi paraqiste për rendin publik, si edhe dyshimin se ankuesi kishte bashkëpunuar në realizimin e krimit. Ajo theksoi se vlerësimi i fakteve ishte çështje e cilësive të çështjes.

E. Procedurat e procesit gjyqësor

34. Më 13 mars 2001, prokurori dorëzoi padinë në Gjykatën e Rrethit. Padisë iu bashkëngjit edhe një listë e gjatë me dokumente shtesë. Ankuesi dhe katër të bashkëpandehurit u paditën për pjesëmarrje ose për organizimin e vrasjes së deputetit, si edhe për tentativën për vrasje të civilëve, sipas neneve 78, 79 (c) dhe 25 të KP-së.

35. Më 16 mars 2001, përfaqësuesi i ankuesit mori në dorë dosjen e hetimit, e cila përbëhej nga 324 dokumente dhe 1,409 faqe.

1. Kërkesa e ankuesit

36. Ankuesi parashtroi një sërë kërkesash në procesin gjyqësor.

37. Më 3 prill 2001, avokati i ankuesit kërkoi tridhjetë ditë në dispozicion për të shqyrtuar dokumentet e mbledhura gjatë hetimit penal, sepse prokurori nuk kishte dhënë asnjë informacion në lidhje me hetimin.

38. Më 3 prill 2001, Gjykata e Rrethit, në seancën e saj të parë dëgjimore, pranoi kërkesën e ankuesit për më shumë kohë, deri më 13 prill 2001.

39. Më 13 prill 2001, ankuesi kundërshtoi materialet e pranuar në cilësinë e provës, të cilat përbëheshin nga disa kaseta audio dhe video, si edhe nga deklaratat e 29 dëshmitarëve, emrat e të cilëve nuk ishin paraqitur në listën e dorëzuar nga prokurori, duke qenë se ai nuk ishte informuar për përmbajtjen e tyre.

40. Më 9 shtator 2001, ai, gjithashtu, kërkoi të bëheshin një sërë ekzaminimesh nga ekspertët: inspektimi i dy makinave, të cilat pretendoheshin se kishin qenë në skenën e krimit, analiza e firmës me shkrim dore të dëshmitarit Ç., si edhe verifikimi se sa e mundur është të kesh një pamje të pastër të një rruge të errët nga një vend i mirëndriçuar, kjo në lidhje me dëshmitarin Ç.

41. Më 17 janar 2002, gjykata i hodhi poshtë kërkesat e ankuesit, pa dhënë ndonjë arsye.

2. Dëshmitë e dëshmitarëve

42. Një sërë dëshmitarësh u morën në pyetje nga gjykata në lidhje me vrasjen, duke përfshirë sa më poshtë:

a) Dëshmitari K.G.

43. Në kohën e vrasjes, dëshmitari K.G. ishte shefi i Komisarariatit të policisë së Bajram Currit. Më 23 maj 2001, ai dëshmoi se me t'u lajmëruar për vrasjen në mbrëmjen e 12 shtatorit 1998, ai kishte thirrur në një takim drejtuesit e njësive për të rritur nivelin e sigurisë. Ankuesi nuk ishte i pranishëm.

b) Dëshmitari M.

44. Sipas nenit 509 të KPP-së dhe Konventës Evropiane për Ndihmë të Ndërsjellë për Çështjet Penale (Konventa e Ndihmës së Ndërsjellë), më 23 maj 2001, prokurori kërkoi që M. të merrej në pyetje me anë të një lidhje me video nga Italia. Ankuesi e kundërshtoi këtë kërkesë për mungesë të bazës ligjore.

45. Më 1 qershor 2001, ankuesi kërkoi përjashtimin nga dosja e çështjes së deklaratave të bëra nga M. gjatë procedurave penale. Gjithashtu, ai kërkoi të ekstradohej nga Italia, në mënyrë që të ishte i pranishëm fizikisht në procesin gjyqësor. U dëgjuan edhe tre dëshmitarë të tjerë.

46. Më 21 shtator 2001, gjykata pranoi kërkesën e prokurorit për të marrë dëshminë e M. me anë të një lidhje me video, në përputhje me nenin 151 §3 të KPP-së. Gjithashtu, gjykata pranoi që të fuste në dosjen e çështjes deklaratat e M.

47. Më 29 tetor 2001, gjykata dëgjoi M. me anë të një lidhje me video. Në një deklaratë të lëshuar në po të njëjtën ditë, ankuesi dhe një tjetër i bashkëpandehur deklaruan qëllimin e tyre për të mos e ndjekur seancën dëgjimore, duke pasur parasysh mungesën e bazës ligjore për lidhjen me video. Ata nuk i autorizuan avokatët e tyre respektivë t'i përfaqësonin dhe rezervuan të drejtën për të ndjekur seancat e tjera dëgjimore.

48. Gjatë dëshmisë së tij M. nuk pohoi ta kishte parë ankuesin para apo pas vrasjes.

49. Më 3 dhjetor 2001, ankuesi i kërkoi gjykatës të mos e merrte parasysh dëshminë e M. dhe deklaratat e bëra gjatë hetimit penal, për arsye të mungesave teknike dhe kontradiktave në dëshminë e tij.

c) Dëshmitari A.L.

50. A.L. ishte shofer në stacionin policor të Bajram Currit dhe më 8 maj 2001, ai bëri një deponim përpara prokurorit. Sipas pohimeve, A.L. ishte larguar në një mision në Tiranë, vonë në mbrëmjen e 10 shtatorit 1998. Kërkesa ishte bërë nga J.M., i cili ishte shefi i rendit publik. Atij nuk i ishte dhënë asnjë detaj në lidhje me qëllimin e misionit. Ai u shoqërua nga F.H. dhe E.H. gjatë rrugës për në Tiranë, A.L. vuri re një *Fiat Tipo* pas tyre, edhe pse nuk mund të shihte shoferin e saj. Kur ndaluan në një bar për të pirë diçka, me ta u bashkua edhe N.C. Në atë moment, A.L. vuri re Fiatin t'iu kalonte pranë dhe dalloi shoferin e saj, i cili ishte ankuesi. Me të mbërritur në Tiranë, pas një gjumi të shkurtër në hotel, A.L. nuk pa më as Fiatin dhe as ankuesin në parkingun e hotelit. Ai nuk përmendi, as gjatë 11 shtatorit as në 12 shtator, të kishte parë ankuesin. A.L. u kthye në Bajram Curri në mbrëmjen e 12 shtatorit, i pashoqëruar nga asnjë makinë tjetër.

Deklarata iu paraqit të pandehurit dhe gjykatës në një datë të papërcaktuar në vitin 2001.

51. Më 25 korrik 2001, gjykata dëgjoi dëshminë e A.L. Ankuesi dhe avokati i tij ndoqën seancën dëgjimore dhe i drejtuan pyetje A.L.-së.

52. Sipas dëshmisë së A.L., në mbrëmjen e 10 shtatorit 1998, ai kishte marrë një urdhër nga J.H. të përgatiste një furgon dhe të udhëtonte drejt Tiranës. Ndërsa largohej nga Bajram Curri, ai vuri re se një *Fiat Tipo*, e cila ishte makina e ankuesit, i ishte bashkuar autokolonës prej tre makinash. Rrugës për në Tiranë, një person i katërt, N.C., ishte bashkuar me ta ndërsa kishin ndaluar për të pirë diçka në një bar. Ankuesi nuk ndaloi. Me të mbërritur në Tiranë, ata shkuan në një hotel-bar, ku ai pa të parkuar makinën e ankuesit. Pasi pushuan për disa orë në një nga dhomat e hotelit, të gjithë vendosën të bënin një xhiro me makinë rreth qytetit, me përjashtim të ankuesit, makina e të cilit nuk dukej më. A.L. nuk pohoi ta kishte parë ankuesin më 12 shtator 1998.

53. Më 26 korrik 2001, avokati i të pandehurit u ankua se prokurori nuk e kishte lejuar të përgatiste mbrojtjen e duhur, për pasojë deponimet e A.L. nuk mundën të paraqiteshin më 8 maj

2001. Prokurori u përgjigj se deponimet u paraqitën sapo ishin marrë. Gjithashtu, dëshmitari u thirr në gjyq për të dëshmuar përpara gjykatës dhe të pyetëj nga përfaqësuesi i ankuesit. Sipas prokurorit, A.L. pohoi se nuk e kishte takuar ankuesin në asnjë moment midis 11 dhe 12 shtatorit, por e kishte parë makinën e tij gjatë pushimit, rrugës për në Tiranë, dhe në parkingun e bar-hotelit. Ai nuk e kishte parë makinën të parkuar pranë Sheshit të Ushtarit të Panjohur ditën e krimit. Gjykata kundërshtoi ankesën e të pandehurit.

d) Dëshmitari J.M.

54. Më 27 korrik 2001, J.M., i cili ishte njëri nga të bashkëpandehurit, dëshmoi në gjykatë. Sipas dëshmisë së tij, me kërkesë të F.H, të dy ata së bashku me E.H. u larguan nga Bajram Curri mbrëmjen e 10 shtatorit 1998, në një fugon policie, të drejtuar nga A.L. Duke dalë nga qyteti ata kishin vënë re ankuesin, i cili ngiste një makinë tjetër. Kur arritën në Tiranë, ankuesi mori një drejtim tjetër, për t'u marrë me disa çështje personale.

55. Më 30 korrik 2001, J.M. u rimor në pyetje nga të gjitha palët.

e) Dëshmitarja P.G.

56. P.G. dëshmoi më 20 shtator 2001. Edhe pse ishte dëshmitare okulare e vrasjeve, ajo nuk përmendi të kishte parë ankuesin në skenën e krimit.

f) Dëshmitari Ç.

57. Më 13 qershor 2001, ankuesi i kërkoi gjykatës të mos e pranonte dëshminë e Ç. të dhënë më 11 mars 2001. Duke qenë se nuk kishte asnjë pengesë ligjore që Ç. të paraqitej në procesin gjyqësor, dhe duke qenë se deponimet e tij implikonin drejtpërsëdrejti ankuesin dhe të bashkakuzuarit e tjerë, ai kërkoi që Ç. të thirrej për të dëshmuar në gjykatë. Më vonë u zbulua se nuk ishte marrë asnjë vendim nga gjykata.

58. Më 9 nëntor 2001 dhe 20 shkurt 2002, pas kërkesës së bërë, gjykata nuk i dha të drejtën të pandehurit të ndërmerre veprime investigative, duke përfshirë edhe një kontroll, nëse ka qenë e mundur që Ç. të shikonte në errësirë nga një vend i ndriçuar mirë, në një distancë prej 60/150 metrash.

59. Më 17 janar 2002, gjykata nuk e pranoi kërkesën e të pandehurit për realizimin e një ekspertize për të vërtetuar se sa i aftë ka qenë Ç. për të parë detajet në skenën e krimit.

60. Më 24 janar 2002, avokati i të pandehurit kërkoi të thërritej Ç. për të dëshmuar. Gjykata e kundërshtoi këtë kërkesë, duke qenë se dëshmia e tij ishte marrë më 11 mars 2001. Megjithatë, më 18 shkurt 2002, gjykata e rishikoi këtë vendim dhe thirri Ç. të paraqitej në gjykatë.

61. Më 20 shkurt 2002, Ç. dëshmoi. Ai pohoi se rreth orës 9:00 të mbrëmjes, të datës 12 shtator 1998, ai ishte ulur në verandën e një bar-kafeje, 60 metra larg skenës së krimit. Pavarësisht faktit se jashtë ishte tërësisht errësirë dhe po binte shi, ai pa të pandehurin dhe makinën e tij me disa persona të tjerë brenda. Ankuesi vuri në dyshim besueshmërinë e deponimeve të bëra nga Ç. deri në ato momente, për faktin se deponimet e tij përfshinin persona dhe makina, të cilat nuk ishin përshkruar nga dëshmitarët e tjerë në skenën e krimit. Kërkesa e ankuesit për të testuar se sa i aftë ishte Ç. të shikonte nga një verandë e ndriçuar mjaft mirë, në një rrugë të errët, u kundërshtua përsëri nga gjykata (shiko edhe paragrafët 41, 58 dhe 59 më sipër), e cila pohoi se kjo e dhënë do të shqyrtohej së bashku me provat e tjera.

62. Në një datë të papërcaktuar, u morr në pyetje pronari i kafenesë ku Ç. ishte ulur mbrëmjen e 12 shtatorit 1998. Ai pohoi se atë ditë, kafeneja u mbyll si zakonisht në orën 19:00. Veranda ndodhej rreth 200 metra larg nga skena e krimit.

g) Dëshmitari Z.N.

63. Në një datë të papërcaktuar, gjykata mori materialet e përgatitura me shkrim nga Z.N., i cili u plagos rëndë ditën e vrasjes. Ai nuk përmendte nëse ankuesi ishte i pranishëm në skenën e krimit.

h) Dëshmitarët E.B., A.P. dhe H.A.

64. Më 24 dhjetor 2001, dëshmitarët E.B, A.P. dhe H.A. dëshmuan se në kohën e të shtënave, ata po hanin darkë në një restorant afër skenës së krimit.

i) Dëshmia e ankuesit

65. Më 5 mars 2002, ankuesi përgatiti disa materiale të detajuara në lidhje me lëvizjet e tij në datat 11 dhe 12 shtator 1998. Ai pohoi se, me kërkesë të eprorit të tij, ai u largua vetëm nga Bajram Curri herët në mëngjesin e 11 shtatorit 2001. Në kundërshtim me pohimet e A.L., ai nuk e dinte se J.M. ishte nisur për në Tiranë në po të njëjtën ditë. Ai nuk e pranoi se kishte qenë në hotel në mëngjesin e 11 shtatorit, siç kishte deklaruar A.L.

66. Më 8 mars 2002, ankuesi dëshmoi. Ai pohoi se më 10 shtator 1998, mori disa udhëzime me gojë, për të shkuar në një mision në Tiranë. Megjithatë, nuk u përgatit asnjë autorizim apo urdhër me shkrim. Ai u largua nga Bajram Curri në orën 2 të mëngjesit, të datës 11 shtator 1998, vetëm, me makinën e tij. Po ta kishte ditur se J.M dhe tre persona të tjerë po udhëtonin në një automjet tjetër, do të ishte bashkuar me ta, duke pasur parasysh situatën e paqëndrueshme në rajon në atë kohë. Ai nuk kishte qenë kurrë në një bar-hotel, siç pretendonte A.L. Ndërsa në lidhje me praninë e tij në funeralin e N.C., ai thjesht po shoqëronte F.H. dhe E.H. me kërkesë të F.H.

3. Parshtrimet përfundimtare të palëve

67. Më 18 mars 2002, gjykata kërkoi parashtrimet përfundimtare të palëve. Në po të njëjtën ditë, prokurori bëri parashtrimet e tij përfundimtare në favor të dënimit të ankuesit, siç edhe ishte akuzuar ky i fundit.

68. Më 10 prill 2002, ankuesi bëri parashtrimet e tij të fundit.

4. Vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 29 prill 2002

69. Më 29 prill 2002, Gjykata e Rrethit shpalli vendimin. Ajo konstatoi se ankuesi kishte ndihmuar dhe mbështetur autorët e krimit, duke i shoqëruar natën e 10 shtatorit 1998 me makinën e tij të policisë. Makina e tij ishte parkuar pranë skenës së krimit natën e 12 shtatorit 1998, dhe ai ishte parë në skenën e krimit pas kryerjes së krimit. Edhe pse ishte në dijeni se F.H. kërkohej nga policia, ai vazhdoi të mbante kontakte me F.H. dhe vëllanë e tij, dhe më pas u pa edhe në funeralin e N.C., përfshirja e tij në organizimin e krimit u vërtetua nga dëshmitarët A.L., K.G dhe J.M. Dëshmitarët e ankuesit nuk kishin asnjë dyshim për ato përfundime. Vendimi interpretohet si më poshtë:

“Një tjetër person, i cili mori pjesë në realizimin e krimit, është i akuzuari Ismet Haxhia.

Një sërë veprimesh, të cilat nisën me shoqërimin e skuadrës nga Bajram Curri në Tiranë, dhe më tej në hotel “Murati”, ku skuadra u akomodua pasditen e 11 shtatorit 1998, praninë e tij në skenën e krimit ... së bashku me makinën e tij *Fiat Tjpo* ..., si edhe me praninë e tij në familjen e N.C., 40 ditë pas vdekjes së tij, krijojnë bindjen për gjykatën se ai ka qenë bashkëpunëtor, ndihmës në kryerjen e krimit.

Pjesa e mësipërme provohet me anë të të dhënave të dëshmitarit A.L., i cili ishte i pranishëm në ato ngjarje; me dëshminë e K.G., i cili pohoi se Ismet Haxhia ... nuk kishte marrë leje të shkonte në Tiranë më 11 dhe 12 shtator.

Prania e tij në ngjarjet e mësipërme provohet edhe me anë të dëshmisë së të bashkëpandehurit J.M.

Tërësia e këtyre veprimeve, si elemente të *actus reus* të krimit, e çuan gjykatën në përfundimin se i akuzuari Ismet Haxhia është bashkëpunëtor, ndihmës në realizimin e krimit.

Dëshmitarët e thirrur nga i akuzuari nuk e mohuan apo e vunë në dyshim praninë e tij në ato ngjarje, të cilat kishin lidhje me përgatitjen, realizimin dhe zhvillimet që ndodhën më pas.”

70. Gjithashtu, gjykata besonte se deputeti nuk u vra për arsye politike, por për hakmarrje, pasi mendohej se ai ishte përfshirë në vrasjen e vëllait të F.H. për pasojë, gjykata i riklasifikoi akuzat kundër ankuesit si vrasje e paramenduar e realizuar për hakmarrje, sipas nenit 78 §2 të KP-së, i cili hyri në fuqi më 24 janar 2001. Vendimi interpretohet si më poshtë:

“Prokuroria e riklasifikoi vrasjen në përputhje me nenin 79 (c), duke e lidhur me faktin se gjatë një seance parlamentare, deputeti i vrarë kishte akuzuar F.H. për vrasjen (e një polici).

Në këto rrethana, (prokurori) përcaktoi se motivi për vrasjen e deputetit kishte qenë pozicioni i tij si deputet. Megjithatë, provat e sjella në procesin gjyqësor, rrethanat dhe ngjarjet që çuan në vrasjen e deputetit vërtetojnë se vrasja është kryer për motivet e dobëta të hakmarrjes.”

71. Në lidhje me vendimin për dy të bashkëpandehurit, gjykata i kundërshtoi dëshmitë e dëshmitarëve Ç. dhe M. si kontradiktore dhe të pabesueshme. Gjithashtu, gjykata e shpalli J.M. të fajshëm, si edhe më herët.

72. Gjikata e Rrethit e shpalli ankuesin fajtor për ndihmën e ofruar dhe bashkëpunimin në vrasjen e deputetit, sipas neneve 78 §2 dhe 25 të KP-së dhe e shfajësoi nga akuzat për vrasjen e B.C. dhe vrasjen e mbetur në tentativë të Z.N. ankuesi u dënua me 20 vjet burg. Vendimi interpretohet si më poshtë:

“Siç u përmbledh edhe nga prokurori, në këtë çështje ekziston vetëm një bashkëpunim i thjeshtë dhe jo një skemë me role, detyra, objektiva dhe plane (të përcaktuara). Në këtë bashkëpunim, mbështetësi dhe ndihmësi ... Ismet Haxhia ka kontribuar në mënyra të ndryshme, por gjithmonë për të vetmin qëllim për të vrarë Azem Hajdarin.

Nëse nuk provohet se ka ekzistuar një plan i detajuar midis të bashkëpandehurve dhe individëve të tjerë, të cilët nuk jetojnë më, ose se ka ekzistuar një marrëveshje verbale, duke përcaktuar kështu rolin e gjithsecilit për përmbushjen e qëllimit final ... i pandehuri Ismet Haxhia nuk mund dhe nuk duhet të bëhet përgjegjës për veprimet e autorit të krimit. Duke mos qenë i lidhur me (ekzistencën e) një skemë të përcaktuar dhe duke mos qenë autori i vrasjes së paramenduar, Ismet Haxhia duhet të jetë përgjegjës vetëm për (ndihmën dhe mbështetjen e ofruar në) vrasjen e paramenduar të Azem Hajdarit.”

5. Procedurat kundër mungesës së paanshmërisë së Gjykatës së Rrethit

73. Më 29 tetor 2001, në orën 10:00 të mëngjesit, ankuesi dhe një tjetër i bashkëpandehur pohuan përpara Gjykatës së Apelit Tiranë (Gjikata e Apelit), se banka e Gjykatës së Rrethit nuk ishte e paanshme. Ata pretenduan se ky fakt ishte demonstruar me hedhjen poshtë të të gjitha mocioneve të tyre dhe me pranimin e fakteve të marra në mënyrë të paligjshme, si p.sh. dëshmia e M. (shiko paragrafin 47 më sipër).

74. Në po të njëjtën ditë, në mungesë të ankuesit dhe të përfaqësuesit të tij, por në prani të prokurorit, Gjykata e Apelit e hodhi poshtë kërkesën, me pretendimin se kjo e fundit kishte të bënte me vlerësimin e fakteve, të cilat do të shqyrtoheshin gjatë çdo apelimi të bërë kundër dënimit.

75. Më 9 nëntor 2001, ankuesi apeloj kundër vendimit në Gjykatën e Lartë. Dokumenti i dorëzuar i apelimit mban datën 13 nëntor 2001 dhe ka vulën e gjykatës, sipër në cepin e djathtë.

76. Më 14 janar 2002, ankuesi pyeti për apelimin e tij në Gjykatën e Lartë. Gjykata e Rrethit u përgjigj se Gjykata e Lartë nuk kishte bërë asnjë kërkesë për transferimin e dosjes së çështjes për shqyrtim.

77. Apeli nuk u shqyrtua kurrë nga Gjykata e Lartë, por iu referua vendimit të tij të datës 14 shkurt 2003 (shiko paragrafin 87 më poshtë).

F. Procedurat e Gjykatës së Apelit

1. Procedurat përpara Gjykatës së Apelit

78. Më 7 maj 2002, ankuesi paraqiti një apelim kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit. Ai pohoi se prokurori kishte paraqitur padinë dhe e kishte transferuar dosjen e gjyqit pa treguar më parë asnjë nga dokumentet. Gjykata nuk i kishte dhënë kohë të mjaftueshme për të shqyrtuar dokumentet mbi të cilat prokurori mbështeste akuzat. Mosnxjerrja në kohë e deponimeve të A.L., të datës 8 maj 2001, e penguan atë të përgatiste mbrojtjen e duhur; në dëshminë e tij A.L. thjesht kishte pohuar se gjatë rrugës për në Tiranë kishte parë makinën e ankuesit ta parakalonte. Më tej, ai e kontestoi mënyrën në të cilën ishte marrë dëshmia e M., si edhe mungesën e M. në seancën dëgjimore.

Më tej, ankuesi shprehu pakënaqësinë se vendimi i Gjykatës së Apelit i datës 29 tetor 2001, ishte marrë në mungesën e tij dhe se ai shkelte parimin e procedurave kundërshtuese (shiko paragrafin 74 më sipër). Apeli i tij kundër atij vendimi ishte ende i pazgjidhur në Gjykatën e Lartë. Sipas ankuesit, gjykata nuk i dha peshën e duhur dëshmive të dëshmitarëve, të cilat vërtetonin se ai po hante darkë në një restorant aty afër kur u vra deputeti (shiko paragrafin 64 më sipër). As dëshmitarët okularë P.G., Z.N. dhe S.L. nuk deklaruan se e kishin parë në skenën e krimit ose se kishin parë një makinë policie të parkuar aty pranë. Në kundërshtim me interpretimin e veprimeve të tij nga ana e gjykatës, nuk kishte asnjë element të dukshëm kriminal, në faktin se dy ditë përpara vrasjes, ai kishte udhëtuar me njerëzit, të cilët më vonë vranë deputetin, dhe as në faktin se kishte marrë pjesë në funeralin e N.C., dyzet ditë pas vrasjes; dhe as në faktin se pesëmbëdhjetë vjet më parë kishte njohur vëllanë e F.H. Vendimit të gjykatës i mungonin arsyet për të provuar rolin e tij si ndihmës, bazuar në nenin 26 të KP-së.

79. Në seancën dëgjimore të datës 8 korrik 2002, ankuesi dorëzoi një përmbledhje të plotë të fakteve dhe bëri një listë të detajuar me kërkesa për Gjykatën e Apelit; specifikisht: pranimin e fakteve, ndërmarrjen e veprimeve të tjera hetuese dhe marrja në pyetje e disa dëshmitarëve të tjerë.

80. Më 9 korrik 2002, Gjykata e Apelit pranoi si fakte një sërë dokumentesh sipas kërkesës së ankuesit dhe kundërshtoi pjesën tjetër të kërkesave të tij. Në po të njëjtën datë, ajo mbështeti plotësisht vendimin e Gjykatës së Rrethit. Gjykata e Apelit theksoi veçanërisht vendimin se ankuesi kishte marrë pjesë si ndihmës në kryerjen e krimit. Për shembull, ai kishte shoqëruar autorët e krimit nga Bajram Curri në Tiranë dhe anasjellas, ishte parë në hotel, makina e tij ishte parkuar afër skenës së krimit, ishte shok i ngushtë i H.H., i cili ishte vëllai i F.H., dhe ishte parë të shkonte për vizitë në familjen e N.C., 40 ditë pas vdekjes së tij. Roli i tij u përcaktua bazuar në dëshmitë e të bashkëpandehurit J.M., të dëshmitarëve A.L. dhe L.G., si edhe të dëshmitarëve të tjerë. Dëshmitarët e ankuesit nuk ngritën dyshime për praninë e tij gjatë ngjarjeve të sipërpërmendura.

81. Gjykata e Apelit mbështeti edhe dënimin për J.M.

2. Procedurat përpara Gjykatës së Lartë

82. Më 31 korrik 2002, J.M., një nga të bashkëpandehurit, apeloj në Gjykatën e Lartë, duke argumentuar *inter alia* se gjykatat e shkallëve më të ulëta nuk kishin fuqinë të riklasifikonin akuzat kundër tij.

83. Më 5 gusht 2002, ankuesi paraqiti një apelim në Gjykatën e Lartë, duke mbështetur të njëjtin apelim të dorëzuar përpara Gjykatës së Apelit, dhe me shtesën se vendimi i Gjykatës së Apelit nuk ishte gjykuar drejtë. Dënimi i tij ishte bazuar në fakte rrethore në vend të fakteve që të mund të vërtetonin veprime konkrete të jashtëligjshme të kryera nga ai.

84. Më 14 shkurt 2003, Gjykata e Lartë mbështeti vendimin e gjykatave të shkallëve më të ulëta.

85. Gjykata e Lartë konstatoi se, pavarësisht faktit se në dosjen e çështjes nuk kishte pasur një vendim formal për të mbyllur fazën hetuese dhe për të paraqitur dokumentet e mbledhura gjatë hetimit penal ndaj ankuesit dhe të bashkëpandehurve të tjerë, më 3 prill 2001, Gjykata e Rrethit e kishte pranuar kërkesën e ankuesit për më shumë kohë dhe i kishte dhënë kohë të mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e tij.

86. Gjykata e Lartë konstatoi se deponimet dhe dëshmia në video e M. ishin marrë në bazë të neneve 151 §3 dhe 509 të KPP-së, si edhe në bazë të Konventës për Ndihmë të Ndërsjellë. Deklaratat e M. gjatë hetimit penal ishin bërë subjekt i një ekzaminimi ligjor me anë të një lidhje me video. Fakti se ankuesi ishte larguar nga seanca dëgjimore nuk e bënte nxjerrjen e fakteve të paligjshme, duke pasur parasysh praninë e të bashkëpandehurve të tjerë dhe të avokatëve të tyre, të cilët kishin ushtruar të drejtën ta rimerrnin në pyetje M. Pasi Gjykata e Lartë dënoi sjelljen e ankuesit në seancën dëgjimore, ajo thirri trupën gjyqësore për t'u siguruar që në të ardhmen të siguroheshin avokatë të përcaktuar nga gjykata në mënyrë që të garantohej mbrojtja e të drejtave të palës mbrojtëse.

87. Gjykata e Lartë theksoi se dosja e çështjes përmbante një kopje të apelimit të ankuesit më 9 shtator 2001 (shiko paragrafin 75 më sipër), por ajo vendosi se apeli nuk ishte dorëzuar në përputhje me kërkesat ligjore (në regjistrin e gjykatës nuk kishte asnjë shënim për datën e prezantimit të tij).

88. Fakti se ankuesi dhe të bashkëpandehurit nuk kishin marrë më herët një kopje të deklaratës së dëshmitarit A.L., nuk shkel të drejtat e tyre për mbrojtje: A.L. kishte dëshmuar në procesin gjyqësor me kërkesë të ankuesit dhe ankuesi nuk kishte pasur mundësi ta pyeste atë.

89. Në përgjigje të ankesës së ngritur nga i bashkëpandehuri J.M., Gjykata e Lartë konstatoi se riklasifikimi i akuzave nga gjykata kundër ankuesit ishte në përputhje me ligjin, më konkretisht neni 375 i KPP-së, i cili ka hyrë në fuqi më 13 qershor 2002.

90. Gjykata e Lartë theksoi se, ndërsa ankuesi ka të drejtën të kërkojë rihapje të ekzaminimit ligjor, është e drejta e gjykatës të mbledhë fakte shtesë. Në këtë rast, Gjykata e Apelit kishte pranuar si fakte një sërë dokumentesh dhe kishte hedhur poshtë pjesën e mbetur të mocioneve të ankuesit me pretendimin se ato ishin të panevojshme për ekzaminimin e çështjes.

91. Në fund, Gjykata e Lartë hodhi poshtë pjesën e mbetur të ankesave të të pandehurit me pretendimin se ato kishin të bënin me vlerësimin e fakteve, çka është një funksion i kryer nga gjykatat e shkallëve më të ulëta.

3. Procedurat përpara Gjykatës Kushtetuese

92. Në një datë të paspecifikuar, ankuesi paraqiti një apelim kushtetues përpara Gjykatës Kushtetuese. Ai pretendonte se arrestimi i tij i parë nuk ishte bazuar në ekzistencën e një dyshimi të arsyeshëm dhe se ai nuk ishte informuar siç duhej për arsyet e atij arrestimi. Më tej ai pretendonte se nuk kishte pasur mjaftueshëm kohë për të studiuar informacionin voluminoz në dosjen e hetimit penal, e cila i ishte dorëzuar gjykatës. Sipas tij, disa nga faktet janë siguruar në mënyrë të paligjshme: dëshmia e M. nuk është marrë nga Ministria e Drejtësisë, siç parashikohet në nenin 509 të KPP-së, duke qenë se Konventa për Ndihmë të Ndërsjellë kishte hyrë në fuqi në një datë të mëvonshme për Shqipërinë; dëshmia e M. ishte marrë në mungesë të ankuesit; dëshmia e Ç. ishte marrë me shumë nxitim në një ditë të diel, pa e informuar plotësisht ankuesin për arsyet; dhe deklaratat e J.M. dhe A.L. të datës 6 dhe 8 maj 2001 respektivisht, u morën pas konkluzionit të hetimit penal, në shkelje të ligjit vendas (neni 324 §4 i KPP-së).

93. Ankuesi parashtroi pakënaqësinë se të gjitha kërkesat e tij për raporte të përgatitura nga ekspertët apo për të thirrur dëshmitarë ishin kundërshtuar me pa të drejtë nga gjykata. Gjykata e Apelit nuk kishte mundur të jepte arsye për refuzimin e kërkesës së tij për të siguruar disa fakte. Ankuesi ishte i pakënaqur, duke pretenduar për mungesë paanshmërie nga ana e gjykatave vendase, duke iu referuar veçanërisht vendimit të Gjykatës së Apelit të datës 29 tetor 2001, i cili ishte marrë në një procedurë shumë të shpejtë, brenda dy orëve në mungesë të tij apo të përfaqësuesve përkatës. Fakti që Gjykata e Lartë nuk e shqyrtoi apelinin e tij përbën shkelje të nenit 2 të protokollit nr. 7 të Konventës. Dënimi i tij nuk u arsyetua dhe u bazua në fakte rrethore (udhëtimi në Tiranë së bashku me autorët e krimit, të darkuarit 200 metër larg nga skena e krimit në ditën e krimit, prezenca në funeralin e N.C., dyzet ditë pas krimit dhe miqësia e tij me të vëllanë e autorit të krimit (H.H.) dhjetë vjet përpara se të ndodhte krimi).

94. Edhe J.M. apeloj në Gjykatën Kushtetuese duke argumentuar, *inter alia*, se gjykatat e shkallëve më të ulëta i kishin tejkaluar kompetencat e tyre kur kishin riklasifikuar akuzat penale kundër tij.

95. Më 9 korrik 2003, Gjykata Kushtetuese, e mbledhur në një formacion të plotë prej nëntë gjyqtarësh, e deklaroi apelinin të papranueshëm me pretendimin se apelimi nuk përbënte shkelje të së drejtës për një proces gjyqësor të drejtë.

II. LIGJET VENDASE DHE NDËRKOMBËTARE TË LIDHURA ME ÇËSHTJEN

A. Kodi Penal

96. Neni 26 §5 parashikon se ndihmësit janë persona, të cilët me anë të këshillave të tyre, udhëzimeve, mjeteve, ngritjes së pengesave, premtimeve për të fshehur bashkëfajtorët e tjerë, gjurmët ose objektet që janë të lidhura me aktin kriminal; ndihmojnë në realizimin e këtij akti.

97. Në kohën e realizimit të krimit, neni 78, i amenduar në vitin 1996, parashikonte se vrasja me paramendim kërkonte një dënim me burgim të përjetshëm. Neni 79 (c), i cili ka të bëjë me aktin kriminal të vrasjes me qëllim, për shkak të pozicionit të viktimës, parashikonte burgim të përjetshëm.

98. Sipas ligjit nr. 8733 të datës 24 janar 2004, nenet 78 dhe 79 (c) ndryshuan si më poshtë:

Neni 78 – Vrasje me paramendim

“1. Vrasja me paramendim dënohet me burgim nga pesëmbëdhjetë deri në njëzet e pesë vjet.

2. Vrasja e kryer për interes, hakmarrje a gjakmarrje, dënohet me burgim jo më pak se njëzet vjet ose me burgim të përjetshëm.”

Neni 79: Vrasje me dashje për shkak të pozicionit të viktimës

“Vrasja me dashje e kryer ndaj:

c) një deputeti, gjyqtari, prokurori, avokati, polici, ushtaraku, funksionari tjetër publik, gjatë detyrës ose për shkak të saj, kur cilësitë e viktimës janë të dukshme ose të njohura;

dënohet me burgim jo më pak se njëzet vjet ose me burgim të përjetshëm”.

B. Kodi i Procedurës Penale

99. Neni 50 §1 konstaton se një avokat i ushtron të drejtat pasi ka rënë dakord me të pandehurin ligjërisht, nëse ligji nuk ia ka rezervuar këtë të drejtë vetëm të pandehurit. Sipas nenit 51 §1 një avokat, me pëlqimin e të pandehurit, mund të caktojë një zëvendësues për atë kohë sa atij i ndalohet të ndjekë procesin gjyqësor.

100. Neni 151 §3 i jep të drejtën gjykatës të mbledh të dhëna për të cilat nuk ka ndonjë parashikim ligjor regullator, nëse ato shërbejnë për të vërtetuar faktet dhe nëse ato nuk kufizojnë vullnetin e lirë të individit.

101. Nenet 316-322 përcaktojnë se institucioni duhet të sigurojë të dhëna gjatë fazës së hetimit penal. Palët mund të kërkojnë që të sigurohen të dhënat, p.sh.: deklaratat e një dëshmitari, procesi i identifikimit, raporti i një eksperti, kur ka arsye të besohet se në të ardhmen ato nuk do të lejohen të mbledhin këto të dhëna.

Kërkesa duhet t'i dorëzohet me shkrim zyrës së regjistrimit të gjykatës. Sigurimi i këtyre të dhënave ndodh në seancën dëgjimore në prani të palëve.

102. Neni 375, siç ishte në fuqi në kohën kur u miratua vendimi i Gjykatës së Rrethit, përcaktonte se gjykata informon palët për një riklasifikim të ri ligjor që mund t'u bëjë fakteve, ndryshe nga ai i dhënë nga prokurori, nëse akti kriminal është brenda kompetencave të saj. Neni 375, i amenduar më 13 qershor 2002, përcakton se “në vendimin e saj përfundimtar, gjykata mund t'i japë faktit një riklasifikim (të ri) ligjor, të ndryshëm nga ai i bërë nga prokurori ..., më i butë apo më i ashpër, nëse akti kriminal është brenda kompetencave të saj”.

103. Sipas nenit 324 §4, aktet hetuese të ndërmarra pas përfundimit të afatit kohor për të nxjerrë konkluzionet e hetimit penal, nuk mund të jenë të besueshme në procesin gjyqësor.

104. Neni 407 §5 përcakton se në rast se është dorëzuar një apelim në gjykatën e gabuar, kjo e fundit duhet ta dërgojë te gjykata kompetente. Neni 413 §1 përcakton se një apelim duhet të dorëzohet në zyrën e regjistrimit të gjykatës, e cila ka dhënë vendimin. Sekretari i gjykatës shënon në apelim, *inter alia*, datën e marrjes së tij. Sipas nenit 415 §1 afati kohor për dorëzimin e një apelimi është 10 ditë. Afati kohor fillon që nga dita pas shpalljes së vendimit.

105. Sipas nenit 427, Gjykata e Apelit mund të përsërisë shqyrtimin gjyqësor të çështjes. Në rast se njëra nga palët kërkon rishqyrtimin e fakteve të administruara gjatë procedurave të gjykatës së shkallës së parë, ose kërkon mbledhjen e të dhënave të reja shtesë, Gjykata e Apelit, kur ta shikojë të arsyeshme, mund të vendosë të rihapë procedurat gjyqësore pjesërisht ose plotësisht (neni 427 §1). Për atë faktet sa dolën në dritë pas vendimit të gjykatës së shkallës së parë; apo për atë faktet sa dolën në dritë gjatë procedurave të apelit, Gjykata e Apelit vendos t'i pranojë ato veç e veç (neni 427 §2). Rishqyrtimi i çështjes mund të vendoset *ex officio* kur të shikohet e nevojshme (neni 427 §3). Gjykata e Apelit mund t'i rishikojë faktet duke qenë se ankuesi nuk ishte i pranishëm gjatë procedurave të shkallës së parë, ose sepse nuk ishte njoftuar, ose sepse nuk ishte në gjendje t'i ndiqte ato procedura në mënyrë të ligjshme (neni 427 §4).

106. Neni 509-511 do të merret në konsideratë gjatë procedurës për dërgimin e letër-porositve dërguar me anë të Ministrisë së Drejtësisë.

C. Konventa Evropiane për Ndihmën e Ndërsjellë në Çështjet Penale (“Konventa e ndihmës së ndërsjellë”)

107. Konventa për Ndihmë të Ndërsjellë hyri në fuqi për Shqipërinë më 3 korrik 2000. Ajo përcakton rregulla të përbashkëta në fushën e ndihmës së ndërsjellë për çështjet penale, si për shembull, marrja në pyetje e dëshmitarëve apo e ekspertëve. Kërkesat për ndihmë të ndërsjellë janë bërë me anë të letër-porositve, të cilat duhet të dërgohen nga Ministria e Drejtësisë e palës që bën lutjen për te Ministria e Drejtësisë e palës së kërkuar.

D. Rekomandimi 1386 (1998) i Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës

108. Vendimi në lidhje me çështjen interpretohet si më poshtë:

“5. Asambleja dënon ashpër vrasjen e parlamentarit të Partisë Demokratike, Azem Hajdarit dhe bodigardit të tij. Autoritetet duhet t’i vërtetojnë komunitetit ndërkombëtar se po bëjnë çdo përpjekje të nevojshme t’i nxjerrin përgjegjësit përpara drejtësisë sa më shpejtë të jetë e mundur dhe të lejojnë kryerjen e një hetimi të pavarur ndërkombëtar.

6. Më tej, Asambleja dënon ashpër dhunën politike të të dyja anëve, e cila erdhi menjëherë pas këtyre vrasjeve. Sulmet në institucionet demokratike të shtetit nuk mund të justifikohen në asnjë këndvështrim politik. Çdo përpjekje për të marrë pushtetin me forcë është qartësisht e papranueshme (...).”

LIGJI

I. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENEVE 5 §§1 DHE 2 TË KONVENTËS

109. Ankuesi shprehu pakënaqësitë e tij sipas nenit 5 §§1(c) dhe 2, duke pretenduar se ndalimi i tij me burgim nuk ishte bazuar në dyshime të arsyeshme dhe se ai nuk ishte informuar siç duhej dhe mjaftueshëm për arsyet e arrestimit të tij. Neni 5 §§1 (c) dhe 2 të Konventës përshkruajnë si më poshtë:

“1. Çdo njeri ka të drejtën për të qenë i lirë dhe i sigurt. Asnjë nuk duhet të privohet nga liria e tij, me përjashtim të çështjeve të mëposhtme dhe në përputhje me një procedurë të përshkruar nga ligji:

c) arrestimi i ligjshëm ose ndalimi me arrest i një personi me arsyen për ta nxjerrë përpara autoritetit ligjor kompetent bazuar mbi një dyshim të arsyeshëm për kryerjen e një krimi ose kur konsiderohet si i domosdoshëm për të parandaluar kryerjen e një krimi apo arratisjen pasi është kryer krimi.

2. Çdo individ që arrestohet duhet të informohet me përpikëri, në gjuhën që ai kupton, për arsyet e arrestimit të tij dhe për çdo akuzë kundër tij.”

110. Gjykata përsërit se ajo “mund të merret vetëm me (një) çështje ... brenda një periudhe gjashtëmujore nga data në të cilën është marrë vendimi përfundimtar” (*shiko, midis të tjerave, Alimuçaj kundër Shqipërisë, nr. 20134/05, §139, 7 shkurt 2012; dhe Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar (vend.) nr. 46477/99, 7 qershor 2001*).

111. Duke iu kthyer fakteve të çështjes në fjalë, gjykata vëren se ankuesi e kundërshtoi ndalimin e tij fillestar me burgim përpara autoriteteve vendase. Vendimi përfundimtar vendas, në lidhje me ato procedura, ishte vendimi i Gjykatës së Lartë më 9 shkurt 2001. Ankuesi paraqiti pakënaqësinë e tij në këtë Gjykatë më 20 korrik 2003. Doli si konkluzion se ankesa e tij u paraqit jashtë limitit kohor prej gjashtëmuajsh dhe duhej të kundërshtohej në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

II. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 6 §§1 DHE 3 TË KONVENTËS

112. Sipas nenit 6 §1 të Konventës, ankuesi paraqiti një sërë ankesash. Fillimisht, ai u ankua se vendimet e gjykatave vendase nuk kishin mjaftueshëm arsye. Së dyti, ato gjykata kishin pranuar fakte, të cilat ishin përvetësuar në mënyrë të paligjshme, si për shembull, dëshmia e M. me anë të një lidhje me video. Së treti, bankës së Gjykatës së Rrethit, ashtu si edhe bankës së Gjykatës së Lartë më datë 14 shkurt 2003, i mungonte paanshmëria. Ai theksoi faktin se apelimi i tij i datës 9 nëntor 2001 ndaj Gjykatës së Lartë nuk u shqyrtua kurrë.

113. Gjithashtu, ankuesi pretendonte për shkelje të të drejtave të tij sipas nenit 6 §3 (a) dhe (d). Ai u ankua se nuk ishte njoftuar siç duhet për akuzat kundër tij dhe se avokatit të tij nuk iu dha mjaftueshëm kohë për të studiuar dosjen e hetimit. Ai nuk kishte akses në të gjitha dokumentet në

dosje dhe veçanërisht, në deklaratën e A.L. të datës 8 maj 2001. Nuk u caktua asnjë avokat *ex officio* për ta mbrojtur atë në seancën dëgjimore të datës 29 tetor 2001, kur M. dha dëshminë e tij në procesin gjyqësor. Gjykatat vendase e kishin ndryshuar riklasifikimin e akuzave pa i dhënë mundësinë të bënte komente mbi to. Gjykata e Apelit shqyrtoi dhe hodhi poshtë apelimin e tij të datës 29 tetor 2001 në mungesë të tij. Deklarata e dëshmitarit Ç. u sigurua me nxitim, pa i dhënë ankuesit kohën e nevojshme ta rishqyrtonte atë dëshmi dhe të dorëzonte komentet përkatëse. Kërkesat e tij për raporte shtesë nga ekspertët dhe dëshmitarë të tjerë në procesin gjyqësor u hodhën poshtë pa të drejtë.

114. Neni 6 §§1 dhe 3 (a) dhe (d) interpretohen si më poshtë:

“1. Në përcaktimin e ... çdo akuze penale kundër tij, çdo njeri ka të drejtën për një seancë dëgjimore ... të drejtë ... nga (një) tribunali ...”

3. Çdo njeri i akuzuar për një krim ka të drejtat minimale të mëposhtme:

a) të informohet me përpikëri, në një gjuhë që ai e kupton dhe me detaje, për natyrën dhe shkakun e akuzave kundër tij;

b) të ketë kohën dhe mjetet e nevojshme për përgatitjen e mbrojtjes së tij;

c) ta mbrojë vetveten personalisht ose me anë të ndihmës ligjore të zgjedhur nga vetë ai, ose nëse nuk ka mjetet e nevojshme të paguajë për asistencë ligjore, kjo e fundit t'i ofrohet falas kur e kërkojnë interesat e drejtësisë;

d) të shqyrtojë apo të ketë shqyrtuar provat kundër tij, si edhe të ndjekë dhe shqyrtojë dëshmitë në interes të tij në të njëjtat kushte, si edhe dëshmitë kundër tij.”

A. Pranueshmëria

115. Qeveria parashtroi se pakënaqësitë e ankuesit për riklasifikimin e akuzave penale duhej të hidhen poshtë ose për mungesë shfrytëzimi të kompensimeve vendase ose për faktin se janë të pabaza.

116. Gjykata përsërit se ankuesit janë të detyruar të shfrytëzojnë kompensimet vendase, të cilat janë të disponueshme në teori dhe në praktikë, në kohën përkatëse, të cilat ata mund t'i krijojnë vetë – që do të thotë, kompensimet, që janë të arritshme, mund të ndihmojnë për sa u përket ankesave të tyre, si edhe të ofrojnë perspektiva për sukses (*shiko, për shembull, Sejdivic kundër Italisë, nr. 56581/00, §46, 1 mars 2006*).

117. Në këtë rast, Gjykata vëren se J.M., njëri nga të bashkëpaditurit, apeloj pa pasur sukses në Gjykatën e Lartë dhe në Gjykatën Kushtetuese, për riklasifikimin, e pretenduar të ishte i paligjshëm, të akuzave penale (*shiko paragrafët 82 dhe 94 më sipër*). Në lidhje me fatin e apelimin të të bashkëpandehurit të tij, Gjykata mendon se e njëjta ankesë e shprehur nga ankuesi nuk do të kishte pasur perspektiva të arsyeshme për sukses (*shiko, gjithashtu, Laska dhe Lika kundër Shqipërisë, nr.12351/04 dhe 17605/04, §47, 20 prill 2010*). Për këtë arsye, gjykata e rrëzon këtë kundërshtim. Ajo nuk mendon se kjo ankesë është e pabazë apo e paranueshme në çdo këndvështrim. Prandaj, ajo duhet të deklarohet e pranueshme.

118. Në lidhje me pjesën e mbetur të pretendimeve të ankuesit për padrejtësi, Gjykata mendon se ato nuk janë të pabaza, në bazë të nenit 35 §3 (a) të Konventës. Duke qenë se nuk janë të papranueshme, ato duhet të deklarohen të pranueshme.

B. Cilësitë

1. Bindjet e palëve

a) Ankuesi

119. Ankuesi pretendon se nuk është njoftuar me përpikëri për akuzat kundër tij. Ai nuk pati kohën e duhur të studionte dosjen voluminoze të çështjes, e cila i ishte dorëzuar në procesin gjyqësor. Disa të dhëna, si për shembull, deklarata e A.L. e datës 8 maj 2001, nuk iu dorëzua. Gjykata kishte pranuar fakte të paligjshme, si për shembull, deklaratat e dëshmitarëve Ç. dhe M. Ligji vendas përfshinte marrjen dhe pranimin e të dhënave nga lidhja me video e dëshmitarit M., të cilit i ishte bërë presion nga autoritetet të dëshmonte në shkëmbim të përjashtimit të tij nga përgjegjësitë penale. Disa nga kërkesat e tij për masa procedurale ishin kundërshtuar nga gjykata pa asnjë arsye. Duke mos mundur të caktonte një avokat *ex officio*, gjykata nuk i siguroi të drejtën e mbrojtjes në seancën dëgjimore të 29 tetorit 2001, në të cilën M. u dëgjua me anë të një lidhje me video. Edhe kjo ishte

pranuar nga Gjykata e Lartë në vendimin e saj të datës 14 shkurt 2003.

120. Asnjë nga dëshmitarët, të cilët dëshmuuan përpara gjykatës, nuk e kishte akuzuar për pjesëmarrje në krim. Gjatë gjithë procedurave, ankuesi pohoi pafajësinë e tij. Prokurori nuk pretendoi asnjëherë se ishte në dijeni të lëvizjeve të njerëzve të tjerë të përfshirë në realizimin e krimit. Gjykatat vendase nuk kishin dhënë arsye të përshtatshme për përfundimin e tyre se ankuesi kishte kërkuar hakmarrje kundër deputetit. Deri në arrestimin e tij, ankuesi vazhdoi të punonte si anëtar i stafit të Ministrisë së Punëve të Brendshme, duke shërbyer në policinë e trafikut.

121. Ankuesi pohoi se kishte dorëzuar një apelim kundër vendimit të Gjykatës së Apelit, të datës 29 tetor 2001, siç edhe konfirmohet nga data dhe vula në apelim. Zyra e regjistrimit të Gjykatës së Rrethit ishte e detyruar ta transmetonte apelimin te zyra e regjistrimit të Gjykatës së Apelit, sipas nenit 407 §5 të KPP-së. Nëse apelimi i tij do të ishte dorëzuar në shkelje me nenin 413 §1 të KPP-së, Gjykata e Lartë do të duhej të kishte marrë një vendim në përputhje me nenet 112 §1 dhe 433 §2 të KPP-së.

b) Qeveria

122. Qeveria pretendon se ankuesi u informua me përpikëri dhe në mënyrën e duhur për akuzat që rëndonin mbi të. Kërkesa e avokatit të tij për më shumë kohë për të studiuar padinë, u përmbush nga gjykata. Ndërsa një nga disa kërkesat e tij u përmbushën nga gjykatat vendase, kërkesa për realizimin e raporteve eksperte u kundërshtua, sepse përfshirja e tij në krim as që nuk vihej në dyshim. Rrëfimet e dëshmitarëve Ç. dhe M. u përvetësuan në përputhje me ligjin vendas. Ankuesi u largua nga salla e seancës dëgjimore, më 29 tetor 2001, vullnetarisht dhe pohoi se “asnjë nuk guxon të marrë përsipër mbrojtjen time”. Si përgjigje të kërkesës së gjykatës për të siguruar një avokat *ex officio*, Shoqata Shqiptare e Avokatisë nuk e kishte të mundur ta përmbushte kërkesën, duke pasur parasysh kufizimet e parashtruara nga nenet 49 §6 dhe 51 §1 të KPP-së. I përballur me këto kufizime dhe detyrimin për të realizuar një proces gjyqësor brenda një afati kohor të arsyeshëm, gjykata vendosi të procedonte me seancën dëgjimore.

123. Pakënaqësitë e ankuesit kishin të bënin me vlerësimin e të dhënave, çka i përkiste gjykatave vendase. Ai vlerësim nuk përmbante elemente të arbitraritetit apo të paarsyeshmërisë për sa ka të bëjë me dënimin e ankuesit. Gjykatat vendase kishin para tyre mjaftueshëm të dhëna, të cilat konfirmonin përfshirjen e ankuesit në realizimin e krimit.

124. Sipas këndvështrimit të Qeverisë, apelimi i ankuesit në Gjykatën e Lartë nuk përputhej me kërkesat e nenit 413 §1, sepse ai ishte dorëzuar në zyrën e regjistrimit të Gjykatës së Rrethit, në vend që të dorëzohej në zyrën e regjistrimit të Gjykatës së Apelit. Ndërsa gjykata e rrethit nuk kishte asnjë detyrim t’ia transmetonte apelimin Gjykatës së Apelit, në përputhje me nenin 415 §1 të KPP-së, apelimi ishte dorëzuar jashtë afatit kohor të përcaktuar. Ky fakt shpjegon se përse nuk iu transmetua apelimi i ankuesit Gjykatës së Lartë.

2. Vlerësimi i Gjykatës

125. Duke qenë se garancitë në paragrafin 3 të nenit 6 janë aspekte specifike të së drejtës për një proces gjyqësor të drejtë, siç parashikohet edhe në paragrafin 1, Gjykata do të shqyrtojë pakënaqësitë e ankuesit, në përputhje me të dy parashikimet të marra së bashku (*shiko, inter alia, A.S. kundër Finlandës, nr. 40156/07, §47, 28 shtator 2010*).

126. Gjykata thekson se ndikimi i nenit 6 §1 është, *inter alia*, për ta vendosur një “tribunal” përpara përgjegjësisë të realizojë shqyrtimin e duhur të materialeve, argumenteve dhe të dhënave të parashtruara, pa pasur paragjyime për vlerësimin e tyre, apo nëse ato janë të përshtatshme për vendimin e saj, duke pasur parasysh se Gjykata nuk mblidhet për të shqyrtuar nëse argumentet janë shqyrtuar në mënyrën e duhur (*shiko Perez kundër Francës, nr. 47287/99, §80, GJEDNJ 2004-I, dhe Buzescu kundër Rumanisë, nr. 61302/00, §63, 24 maj 2005*). Megjithatë neni 6 §1 kërkon nga gjykatat që ato të japin arsye për vendimet e tyre, kjo nuk do të thotë se duhet dhënë një përgjigje e detajuar për çdo argument (*shiko Van de Hurk kundër Holandës, 19 prill 1994, §59, seria A, nr. 288, dhe Burg kundër Francës (vend.), nr. 34763/02, GJEDNJ 2003-II*). Shtrirja e kësaj përgjegjësie për të dhënë arsye mund të variojë sipas natyrës së vendimit dhe duhet të përcaktohet sipas rrethanave të çështjes (*shiko Ruiz*

Torija kundër Spanjës, 9 dhjetor 1994, §29, seria A nr. 303-A, dhe Helle kundër Finlandës, 19 dhjetor 1997, §55, raportet për gjykimet dhe vendimet 1997-VIII).

127. Parashikimet e paragrafit 3 (a) të nenit 6 përqendrohen te nevoja për vëmendje të veçantë ndaj njoftimit për “akuza” ndaj të pandehurit. Detajet e krimit luajnë një rol të rëndësishëm në procesin penal, duke qenë se nga momenti i paraqitjes së tyre, i dyshuari njoftohet me shkrim për bazën faktike dhe ligjore të akuzave kundër tij (*shiko Kamasinski kundër Austrisë, vendim i datës 19 dhjetor 1989, seria A, nr. 168, p. 36-37, §79*). Neni 6 §3 (a) i Konventës i jep të pandehurit të drejtën të informohet jo vetëm për shkakun e akuzave, që do të thotë për veprimet të cilat pretendohen të jenë kryer nga ai dhe mbi të cilat bazohet akufa, por edhe për cilësinë ligjore të atyre akteve. Ky informacion duhet të jetë i detajuar (*shiko Pélissier dhe Sassi kundër Francës, [GJP], nr. 25444/94, §51, GJEDNJ 1999-II*). Gjithashtu, objekti dhe qëllimi i nenit 6 §§1 dhe 3 tregojnë se një person i akuzuar për një krim “ka të drejtën të marrë pjesë në një seancë dëgjimore dhe të dëgjohet” në praninë e tij nga një “tribunal” (*shiko, midis të tjerave, Barberà, Messegué dhe Jabardo kundër Spanjës, 6 dhjetor 1988, §68 dhe 78, seria A nr. 146*).

128. Ndërsa neni 6 garanton të drejtën për një seancë dëgjimore, ai nuk anashkalon ndonjë nga rregullat për pranueshmërinë e të dhënave si të tilla, çka kryesisht është një çështje për t'u marrë parasysh nga ligji vendas (*shiko Schenk kundër Zvicrës, 12 korrik 1988, §§45-46, seria A, nr. 140; Teixeira de Castro kundër Portugalisë, 9 qershor 1998, §34, raportet 1998-IV; dhe Jalloh kundër Gjermanisë, [GJP], nr. 54810/00, §§94-96, GJEDNJ 2006-IX*). Për këtë arsye, nuk është roli i Gjykatës të përcaktojë, për çështje parimi, nëse lloje të caktuara faktesh, për shembull, marrja e fakteve në mënyrë të paligjshme – mund të jenë të pranueshme. Pyetja së cilës mund t'i përgjigjemi është nëse procedurat në total, duke përfshirë edhe mënyrën në të cilën janë siguruar faktet, ishin të drejta (*shiko, midis autoriteteve të tjera, Khan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 35394/97, §34, GJEDNJ 2000-V; P.G. dhe J.H. kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 44787/98, §76, GJEDNJ 2001-IX; Bykov kundër Rusisë, [GJP], nr. 4378/02, §89, GJEDNJ 2009-...; dhe Gäfgen kundër Gjermanisë [GJP], nr. 22978/05, §163, GJEDNJ 2010-...*).

129. Në përcaktimin nëse procedurat në tërësi ishin të drejta, duhej t'i ishte kushtuar vëmendje nëse ishin respektuar të drejtat e mbrojtjes. Në veçanti, duhet shqyrtuar nëse ankuesit i është dhënë mundësia të kundërshtonte vërtetësinë e fakteve dhe përdorimin e tyre (*shiko Gäfgen, të cituar më sipër, §164*). Gjithashtu, duhet të merret në konsideratë cilësia e të dhënave, duke përfshirë nëse rrethanat në të cilat ato u morën hedhin dyshime mbi besueshmërinë dhe saktësinë e tyre. Ndërkohë që nuk ngrihet asnjë problem drejtësie nëse faktet e marra ishin të pambështetura nga materiale të tjera, mund të vihet re se aty ku të dhënat janë shumë të forta, nuk kanë rrezik të jenë të pabesueshme dhe nevoja për të dhëna mbështetëse është më e vogël (*shiko, mutatis mutandis, Khan, §§35 dhe 37, Allan, §43, dhe Bykov, §90, të gjithë të cituar më sipër*).

130. Gjykata do të shqyrtojë me radhë arsyet për pakënaqësitë e ankuesit, sipas kërkesës së përgjithshme për drejtësi të nenit 6 të Konventës.

a) Shpallja e akuzës

131. Gjykata shpjegon se ankuesi u arrestua më 22 janar 2001. Urdhri i arrestit përcakton qartë akuzat penale që ngrihen kundër tij. Më 23 janar 2001, ankuesi u informua plotësisht për akuzat kur u pyet nga prokurori. Në seancën dëgjimore të datës 24 janar 2001, për miratimin e arrestimit të tij dhe në prani të avokatit të zgjedhur prej tij, ai bëri deklaratë në lidhje me akuzat dhe ngjarjet që u përmendën. Për këtë arsye, gjykata mendon se ankuesi është njoftuar në mënyrën e duhur për akuzat kundër tij. Ajo shpjegon se bërja me dije për akuzën nuk duhet të pasohet nga shpallja e të dhënave mbështetëse, në mënyrë që i pandehuri të përgatitet për procesin gjyqësor (*shiko Brožicek kundër Italisë, 19 dhjetor 1989, §42, seria A nr. 167*). Ekzistenca e fakteve të tilla mund të varet nga rezultatet e hetimit në vijimësi.

b) Organizimi i procedurave gjyqësore

i) Parashikimi i kohës së duhur

132. Pas njohjes me padinë, më 13 mars 2001, avokati i ankuesit pati mundësinë për të përdorur dosjen voluminoze të hetimit deri më 16 mars 2001. Në seancën dëgjimore më 3 prill 2001, gjykata pranoi kërkesën e avokatit për të zgjatur kohën e nevojshme për të shqyrtuar dosjen e çështjes. Në dosjen e çështjes nuk ka asnjë tregues se ankuesi kërkonte kohë shtesë.

ii) Ndjekja e seancave dëgjimore në procesin gjyqësor

133. Gjykata kujton se as letra dhe as natyra e nenit 6 të Konventës nuk e pengon personin të heq dorë me vullnetin e tij të lirë, qoftë në formën e shprehur qartësisht me fjalë ose me nënkuptime, nga e drejta që i garanton një proces gjyqësor të drejtë. Megjithatë, nëse bëhet efektive për arsye të Konventës, një dorëheqje e tillë ndërmerret në mënyrë të padyshimtë dhe shoqërohet nga minimumi i rojeve të sigurisë në përpjesëtim me rëndësinë e saj (*shiko Hermin kundër Italisë [GJP], nr. 18114/02, §73, GJEDNJ 2006-XII*). Në këto rrethana, Gjykata shpjegon se ankuesi në mënyrë të padyshimtë dhe të lirë hoqi dorë nga e drejta e tij për të ndjekur seancën dëgjimore të datës 29 tetor 2001 ose për t'u përfaqësuar nga një avokat *ex officio*, në kohën kur M. u dëgjua me anë të një lidhje me video; ndërkohë avokati i zgjedhur prej tij u ndalua të ndiqte atë seancë dëgjimore.

iii) Marrja në pyetje e dëshmitarëve

134. Për sa ka të bëjë me parregullsitë e pretenduara në lidhje me pranimin e dëshmisë së Ç. dhe M., Gjykata shpjegon se gjykatat vendase i hodhën poshtë ato dëshmi si kontradiktore dhe me mungesë në besueshmëri, dhe nuk u bazuan në to.

135. Rezulton se deklarata e A.L., e datës 8 maj 2001, fillimisht nuk u paraqit para mbrojtjes. Megjithatë, çdo padrejtësi e shkaktuar nga ky veprim u shlye nga gjykata, e cila u siguroi që A.L. të dëshmonte. Ankuesi dhe avokati i tij ndoqën seancën dëgjimore, e ripyetën A.L. dhe kundërshtuan ta përdornin dëshminë e tij.

iv) Përfaqësimi nga një avokat

136. Në të gjitha fazat e procesit gjyqësor, ankuesi u përfaqësua nga një avokat, i zgjedhur prej tij, ndoqi pothuajse të gjitha seancat dëgjimore të lidhura me çështjen, pati mundësinë të dorëzonte fakte dhe të merrte në pyetje një sërë dëshmitarësh.

c) Organizimi i procedurave të apelit

i) Riklasifikimi i krimit

137. Gjatë vlerësimit të drejtësisë së ushtruar në tërësinë e procedurave penale, Gjykata pranoi se riklasifikimi i një krimi nuk shkelte të drejtat e mbrojtjes, nëse i pandehuri ka pasur mjaftueshëm mundësi të mbrojë veten, gjatë procedurave të rishqyrtimit (*shiko Dallos kundër Hungarisë, nr. 29082/95, §§47-53, 1 mars 2001; dhe Sipavičius kundër Lituanisë, nr. 49093/99, §30, 21 shkurt 2002*). Në çështjen konkrete, ankuesi e kundërshtoi dënimin e tij dhe riklasifikimin, përpara Gjykatës së Apelit, gjykatë, e cila është kompetente për t'u marrë me këtë çështje. Edhe Gjykata e Lartë shqyrtoi apelin e ankuesit kundër dënimit të tij, me arsyen për të riformuluar akuzën. Gjithashtu, ajo shqyrtoi edhe apelin e të bashkëpandehurve të tij në lidhje me riklasifikimin e krimit. Ajo gjykatë ishte në gjendje t'i ofronte lehtësim të ankuarit dhe të bashkëpandehurit të tij (*shiko paragrafin 89 më sipër*), por mbi baza të arsyeshme, ajo i kundërshtoi kërkesat e paraqitura.

138. Prandaj, Gjykata mendon se duke pasur parasysh faktet e çështjes, veçanërisht materialet e paraqitura së fundmi nga prokurori në procesin gjyqësor, siç parashtrohet edhe në vendimin e Gjykatës së Rrethit (*shiko paragrafin 70 më sipër*), nuk mund të thuhet se ankuesi nuk mund ta studionte riklasifikimin e akuzës penale kundër tij. Ankuesi pati kohën dhe lehtësirat e duhura, për të përgatitur mbrojtjen e tij ndaj akuzës së riformuluar dhe, në fakt, ai e paraqiti përpara Gjykatës së Apelit mbrojtjen e tij për akuzën e riformuluar. Në këtë këndvështrim, kjo çështje dallon nga çështja *Pélissier dhe Sassi*, ku Gjykata e Kasacionit nuk e rishqyrtoi "maturinë" e Gjykatës së Apelit në riklasifikimin e akuzës.

ii) Pamundësia e Gjykatës së Lartë për të shqyrtuar apleimin interlokutor të ankuesit, më 9 nëntor 2001, në lidhje me mungesën e paanshmërisë së Gjykatës së Rrethit

139. Nga dokumentet në dosjen e çështjes rezulton se më 9 nëntor 2001, ankuesi dorëzoi një

apelim interlokutor kundër vendimit të Gjykatës së Apelit, të datës 29 tetor 2001. Apelimi ishte dorëzuar në zyrën e regjistrimit të Gjykatës së Rrethit. Më 14 janar 2002, ankuesi i kërkoi Gjykatës së Rrethit të merrte informacion në lidhje me fatin e këtij apelimi. Ai u informua se Gjykata e Lartë nuk kishte kërkuar transferimin e dosjes së çështjes për shqyrtim.

140. Më 5 gusht 2002, ankuesi e ngriti këtë pakënaqësi në Gjykatën e Lartë në apelin kundër dënimit të tij. Më 14 shkurt 2003, Gjykata e Lartë pranoi se kishte një kopje të apelimit të ankuesit, të datës 9 nëntor 2001, në dosjen e çështjes, por apelimi nuk përputhej me kërkesat përkatëse ligjore.

141. Në këtë kontekst, Gjykata vëren se mos shqyrtimi i apelimit interlokutor të ankuesit, i datës 9 nëntor 2001, i ishte dorëzuar Gjykatës së Lartë më 5 gusht 2002, e cila, megjithëse me vonesë, e shqyrtoi atë dhe konstatoi se nuk plotësonte kërkesat e nevojshme ligjore. Për më tepër, nën dritën e të gjitha materialeve në zotërim, Gjykata konstaton se nuk ka asnjë shenjë të paanshmërisë nga ana e bankës së Gjykatës së Rrethit.

iii) Parashikimi i arsyeve të duhura (adekuate)

142. Dënimi i ankuesit u bazua në deponimet e dëshmitarëve A.L., K.G. dhe J.M., edhe pse asnjëri prej tyre nuk e akuzoi ankuesin drejtpërsëdrejti për goditjet me armë, gjykatat vendase arsyetuan se, në bazë të atyre deponimeve, por edhe bazuar në të dhënat e mbledhura nga rrethanat, provohet pjesëmarrja në krim e ankuesit në rolin e ndihmësit (shiko paragrafët 69, 72 dhe 80 më sipër). Gjykata kujton se përdorimi i të dhënave indirekte apo rrethanore nuk përjashtohet nga neni 6 (*shiko, për shembull, Cesky dhe Koti kundër Republikës Çeke (vend.)*, nr. 76800/01, 76801/01, 7 prill 2009; *Alberti kundër Italisë*, nr. 12013/86, *vendim i Komisionit i datës 10 mars 1989*; dhe, *mutatis mutandis, Andandonskiy kundër Rusisë*, nr. 24015/02, §52, 28 shtator 2006).

143. Gjykata e Apelit rihapi shqyrtimin gjyqësor dhe plotësoi disa nga kërkesat e ankuesit, por kundërshtoi pjesën e mbetur të tyre. Kështu, Gjykata vëren se gjykatat vendase e vlerësojnë maturinë për sa ka të bëjë me pranimin e të dhënave. Atyre nuk mund t'iu referohemi për kundërshtim të kërkesave të ankuesit, nëse ato kanë gjykuar se kanë pasur mjaftueshëm të dhëna për të gjykuar këtë çështje.

144. Mund të argumentohet se të tjera masa hetuese ishin të nevojshme për të provuar fajësinë e ankuesit. Megjithatë, Gjykata nuk mund të spekulonte për përfundimet e procesit gjyqësor në këtë aspekt. Është e sigurt se grupi i të dhënave kundër ankuesit u bë subjekt i procedurave kundërshtuese, të cilat garantonin respekt për të drejtat e mbrojtjes në çdo fazë të procedurave të apelimit.

d) Përfundim

145. Duke pasur parasysh pikat e mësipërme, Gjykata mendon se procedurat vendase, të para në tërësi, nuk shfaqin ndonjë element të padrejtësisë procedurale. Për këtë arsye nuk ka pasur shkelje të nenit 6 §§1 dhe 3 (a) deri në (d) të Konventës.

III. PRETENDIME PËR SHKELJE TË NENIT 6 §2 TË KONVENTËS

146. Ankuesi shprehu pakënaqësinë se dëshmia e ministrit të Drejtësisë së asaj kohe, i cili la të kuptohej se ankuesi ishte fajtor, theu mundësinë për pafajësi, siç garantohej nga neni 6 §2 i Konventës. Për më tepër, gjykatat vendase e konsideruan atë fajtor bazuar në deponimet e dëshmitarëve M. dhe A.L., të cilat u konsideruan kontradiktore dhe të pabesueshme. Neni 6 §2 i Konventës interpretohet si më poshtë:

“2. Çdo individ i akuzuar për një krim, presupozohet të jetë i pafajshëm deri sa të provohet që është fajtor sipas ligjit.”

147. Qeveria parashitroi idenë se kjo ankesë duhet të kundërshtohet për mospërdorim të kompensimeve vendase.

148. Gjykata i referohet parimit të përgjithshëm në paragrafin 116 më sipër, i cili ka të bëjë me kërkesën për përdorimin e lehtësirave vendase.

149. Pasi shqyrtoi apelimin e ankuesit, Gjykata vëren se ankuesi nuk e paraqiti ankesën e tij, të paktën në substancë, përpara gjykatave vendase. Për këtë arsye, ajo kundërshton pakënaqësinë e

ankuesit për mos shfrytëzim të kompensimeve vendase në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

IV. PRETENDIME PËR SHKELJE TË NENIT 7 TË KONVENTËS

150. Ankuesi shprehu pakënaqësinë, sipas nenit 7 të Konventës, se ai ishte dënuar në bazë të një parashikimi penal, i cili nuk ekzistonte në kohën kur u krye krimi. Neni 7 pohon si më poshtë:

“1. Asnjë nuk do të shpallet fajtor për kryerjen e një krimi, nëse ka të bëjë me një veprim apo përjashtim, të cilët nuk përbëjnë krim sipas ligjit vendas apo të huaj, në kohën kur ai është kryer. Gjithashtu, nuk do të jepen dënime më të rënda se sa ato që janë në fuqi në kohën kur ndodh krimi.

2. Ky nen nuk paragjykon as procesin gjyqësor dhe as dënimin e një personi për çdo akt, i cili në kohën kur është kryer ishte penal sipas parimeve të përgjithshme të ligjit të njohur nga kombet civile.”

151. Gjykata kërkoi që kjo ankesë të kundërshtohet për mosshfrytëzim të kompensimeve vendase.

152. Pasi shqyrtoi apelimet e ankuesit, Gjykata vëren se ankuesi nuk e ngriti pakënaqësinë e tij, të paktën në substancë, përpara gjykatave vendase. Prandaj ajo kundërshton ankesën e ankuesit për mosshfrytëzim të kompensimeve vendase në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA:

1. Në mënyrë unanime, i *deklaron ankesat* sipas nenit 6 §§1 dhe 3 (a) deri në (d), për sa ka të bëjë me pretendimin për padrejtësi procedurale të procedurave, të pranueshme dhe pjesën e mbetur të aplikimit të papranueshëm;

2. Vendos, me numër votash gjashtë me një, se nuk ka pasur shkelje të nenit 6 §§1 dhe 3 (a) deri në (d) të Konventës.

E hartuar në anglisht dhe e mbajtur me shkrim, më 8 tetor 2013, sipas nenit 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Françoise Elens-Passos
Sekretare

Ineta Ziemele
Presidente

Në përputhje me nenin 45 §2 të Konventës dhe rregulli 74 §2 i rregullores së Gjykatës, opinionioni i veçantë i gjykatësit de Gaetano, është aneksuar në këtë vendim.

I.Z. F.E.P.

Opinione të veçanta

OPINIONI PJESËRISHT KONTRADIKTOR I GJYKATËSIT DE GAETANO

1. Më vjen keq që në këtë çështje unë nuk ndaj opinionin e shumicës, e cila pretendon se nuk ka pasur shkelje të nenit 6 §1.

2. Çështja “kundër ankuesit u mbështet tërësisht në të dhënat rrethanore. Është i rëndomtë fakti se të dhënat rrethanore nuk gënjejnë, por mund të mashtrojnë. Gjithashtu, në përgjithësi, dihet se të dhënat rrethanore funksionojnë ku janë të gjitha bashkë, në progresion gjeometrik, duke eliminuar mundësitë e tjera. Për këtë arsye, ato nuk duhet të interpretohen vetëm në mënyrë të ngushtë, por edhe të shqyrtohen imtësisht. Për më tepër, në çështjen në fjalë, ankuesi nuk është akuzuar si drejtuesi, por si ndihmësi ose bashkëpunëtori. Prandaj, pika kritike ishte nëse mund të tregohej se të dhënat rrethanore përcaktonin në mënyrë të përmbledhur ekzistencën e një plani të përbashkët – *idem placitum consensus* – midis ankuesit dhe drejtuesit apo drejtuesve.

3. Edhe pse kjo çështje ligjore e Gjykatës, në përputhje me nenin 6, ka përsëritur vazhdimisht se nuk është një gjykatë e shkallës së katërt për rishqyrtimin e fakteve të çështjes, ajo shprehet se edhe pse një vendim mund të mos jetë arbitrar për shkak të mungesës së plotë të arsyeve, përsëri, ajo mund të mos ketë mjaftueshëm arsye sipas rrethanave të caktuara të çështjes, dhe për pasojë mund të shkelë nenin 6 §1. Kështu, kur një koncepti ligjor i mungon precizioni, çka përfshin një vlerësim të pyetjeve rreth fakteve; një gjykatë mund t'i kërkojë të japë më shumë arsye të detajuara, veçanërisht nëse përfundimi ka një natyrë vendimtare (*shiko, midis të tjerëve, Georgiadis kundër Greqisë, nr. 21522/93, 29 maj 1997, në veçanti §43*). Po kështu, një gjykatë, edhe pse mund të japë arsye, mund t'i shmangë vështirësitë e çështjes (*Kuznetsov dhe të tjerët kundër Rusisë, nr. 184/02, 11 janar 2007, §84*); ose gjykata vendase mund të injorojë një pikë "të caktuar", të rëndësishme lidhur me çështjen (*Pronina kundër Ukrainës, nr. 63566/00, 18 korrik 2006*), edhe nëse arsyet janë dhe në përputhje me të tjera çështje.

4. Unë nuk gjej asnjë gjë në vendimin madhor, që të tregojë, ose të paktën të sugjerojë, se u dhanë mjaftueshëm arsye nga Gjykata e Rrethit apo nga Gjykata e Apelit, për të mbështetur faktet e tyre për një plan të përbashkët, midis ankuesit dhe drejtuesit apo drejtuesve (Gjykata e Lartë nuk pranoi të shqyrtojë ankesën të lidhur me mungesën e arsyeve adekuate, duke qenë se nuk ishin në kompetencën e saj, shiko §91). Përkundrazi, kjo çështje kritike për një plan të përbashkët nuk i përkiste këtyre dy gjykatave. Vetëm kjo, mund të mjaftojë si element që dhunon nenin 6 §1.

5. Por ka edhe më shumë. Çështja "e ankuesit ishte e një profili të lartë kundër një skene trazirash politike. Mendimi praktik do të donte që gjykatat që merren me procedurat juridike, në të tilla rrethana, do të bënin mjaft kujdes, për të mos krijuar asnjë hije dyshimi për procedurat përkatëse. Përkundrazi, në rastin tonë konkret, apelimi i ankuesit në Gjykatën e Lartë për vendimin e Gjykatës së Apelit, më 29 tetor 2001 (për pretendimin për mungesë paanshmërie nga ana e gjykatës së rrethit) nuk u shqyrtua kurrë nga kjo Gjykatë e Lartë, duke krijuar në dukje një gabim administrativ (*shiko §§75-77, 87, 121 dhe 124*). Apelimi i ankuesit në Gjykatën e Apelit duket të jetë zgjidhur me zell të madh (*shiko në veçanti §§79-80*). Apelimi në Gjykatën Kushtetuese u deklarua i papranueshëm pa dhënë asnjë arsye. Kështu, mbetet ende dyshim.

4. Për të gjitha këto arsye, sipas këndvështrimit tim, ka pasur një shkelje të nenit 6 §1.

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHËTJA
“MULOSMANI KUNDËR SHQIPËRISË”³³
(ankimi nr. 29864/03)

VENDIM

Strasbourg
8 tetor 2013

*Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.
Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.*

Në çështjen “Kaçiu dhe Kotorri kundër Shqipërisë”, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt i mëparshëm), duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

Ineta Zieme, president

David Thór Björgvinsson

George Nicolaou

Zdravka Kalaydjieva

Vincent A. de Gaetano

Paul Mahoney, gjykatës

Markeliano Koca, gjykatës *ad hoc*

dhe Françoise Elens-Passos, regjistruar i seksionit,

Pas shqyrtimit me detyrë të mbyllura më 17 shtator 2013,

Shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr. 29864/03) kundër Republikës së Shqipërisë të depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa) nga shtetasi shqiptar, z. Jaho Mulosmani (ankuesi), më 4 korrik 2003.

2. Ankuesi u përfaqësua nga z. V. Meçi, avokat që ushtron profesionin në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjencia e atëhershme e saj, znj. S. Mëneri e Ministrisë së Punëve të Jashtme në Shqipëri dhe, më pas, nga znj. L. Mandia nga zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Z. Ledi Bianku, gjykatës i zgjedhur për Shqipërinë, u tërhoq nga gjykimi i çështjes (neni 28). Rrjedhimisht, Qeveria caktoi z. Markeliano Koça si gjykatës *ad hoc* në vend të tij (neni 27 §2 e Konventës dhe neni 29 §1 në fuqi në atë kohë).

4. Ankuesi pretendoi disa shkelje sipas nenit 6 dhe 7 të Konventës.

5. Më 28 mars 2006, Dhoma e Seksionit të Katërt, së cilës i është caktuar çështja, vendosi të njoftonte Qeverinë mbi ankimin. Gjithashtu, u vendos të shqyrtohej pranueshmëria dhe meritat e ankimit në të njëjtën kohë (neni 29 §1).

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHËTJES

6. Ankuesi ka lindur në vitin 1977 dhe aktualisht vuan dënimin me burgim të përjetshëm. Në kohën e ngjarjeve të përshkruara më poshtë, ankuesi ishte shefi i rendit në Komisaratin e policisë së Bajram Currit, një qytet në verilindje të Shqipërisë.

A. Vrasja e anëtarit të Parlamentit

7. Më 12 shtator 1998, rreth orës 21:15, z. Azem Hajdari, anëtar parlamenti (AP), dhe truporjat e tij, B.C. dhe Z. N. u qëlluan ndërkohë që po dilnin nga selia e Partisë Demokratike (PD) në Tiranë. Zoti Hajdari dhe B.C. vdiqën në të njëjtën ditë në spital. Truporja e dytë, Z.N. u plagos rëndë.

³³ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 93*. Tiranë, 2014. f.36

8. Zoti Hajdari ishte anëtar drejtues i PD-së, e cila ishte një nga dy partitë kryesore politike në Shqipëri dhe, në kohë materiale, në opozitë.

9. Menjëherë pas vrasjes, z. Sali Berisha, kryetar i atëhershëm i PD-së dhe një personalitet i mirënjohur publik, u prononcua direkt duke akuzuar ankuesin si autorin e krimit. Dukej se deklarata zyrtare për shtyp lëshuar nga PD-ja, në orën 23:00 në të njëjtën ditë deklaronte se ankuesi ishte identifikuar si vrasësi. Gjykatës nuk i është paraqitur asnjë kopje e deklaratës për shtyp.

10. Vrasja e z. Hajdari shkaktoi një rritje të shpejtë tensionesh dhe më 13 shtator 1998, protestuesit sulmuan ndërtesën e Kryeministrit.

11. Dhunë e mëtejshme shpërtheu në Tiranë gjatë funeralit të të ndjerit. Më tej, vijoi revoltë e përgjithshme, gjatë së cilës, njerëz të armatosur pushtuan menjëherë zyrat e televizionit shtetëror, parlamentit dhe ndërtesave të tjera të mëdha.

12. Situata në Shqipëri iu nënshtua rekomandimit nr. 1386 (1998) të Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës, në të cilin Asambleja dënonte fuqishëm dhunën politike që vazhdoi pas vrasjes (shih paragrafin 109 më poshtë).

B. Hetimi penal i vrasjes

13. Më 13 shtator 1998, ankuesi pati një intervistë telefonike me ministrin e Brendshëm të atëhershëm për vrasjen. Ai deklaroi se nuk ishte përfshirë në vrasje dhe ishte në dispozicion të autoriteteve për çdo informacion të mëtejshëm. Biseda u regjistrua nga Televizioni Shqiptar (TVSH), por kasetat u zhduk gjatë ditëve në vijim. Në të njëjtën ditë, ministri urdhëroi verbalisht arrestimin e ankuesit. Urdhri nuk u ekzekutua asnjëherë, veçanërisht duke pasur parasysh trazirat që vijuan pas vrasjes së Anëtarit të Parlamentit (shih paragrafin 10 më lart).

14. Në vendin e ngjarjes u kryen testet e mjekësisë ligjore, si dhe u kryen ekzaminime balistike të një automatiku dhe një pistolette të gjetura në vendin e ngjarjes. Nuk u krye asnjë autopsi.

15. Në ditët pas vrasjes, policia mori informacione nga pesë dëshmitarë. Dukej se një prej dëshmitarëve, znj. A. R., deklaroi se e kishte dalluar qartë vrasësin dhe ishte në gjendje ta njohte atë. Një tjetër dëshmitar tha se kishte parë dy meshkuj të dilnin nga një makinë policie (një *Mercedes benz* 250 të gjelbër) dhe të qëllonin Anëtarin e Parlamentit dhe truporjat e tij. Për më tepër, ai argumentonte se një person tjetër në ndenjësën e shoferit kishte pritur në makinën e parkuar dhe pastaj kishte dalë jashtë me qëllim që të tërhiqte brenda në makinë njërin prej agresorëve, i cili ishte plagosur gjatë shkëmbimit të zjarrit.

16. Prokurori nuk mori në pyetje as ankuesin dhe as z. Berisha.

17. Më 20 shtator 1998, prokurori mori në pyetje Z.N., truporjën e plagosur, i cili i kishte shpëtuar sulmit. Ai deklaroi se kishte parë një person të panjohur, i cili kishte dalë nga ndenjësja e pasagjerit të një makine me sirenë policie në pjesën e sipërme të saj, duke qëlluar me automatik pa paralajmëruar. Ai, gjithashtu, deklaroi se ditën e krimit, moti ishte me shumë re dhe lokalet aty afër ishin mbyllur. Nuk u përmend emri i ankuesit apo përfshirja e tij në krim.

18. Në një datë të pacaktuar, Z.N. u largua nga vendi për në Belgjikë.

19. Në një datë të pacaktuar në vitin 2000, M., i cili vuante dënimin në burgun Regina Celli në Itali, u pyet nga Prokuroria e Shqipërisë. Më 18 shkurt 2000, Gjykata e Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit) urdhëroi arrestimin e M. lidhur me vrasjen. Me deklarime shumë të ngatërruara, M. pranoi se kishte dhënë makinën që ishte përdorur nga vrasësit.

20. Më 26 korrik 2000, M. u pyet për herë të dytë dhe ai akuzoi tre oficerë policie të nivelit të lartë nga qyteti i Bajram Currit për kryerjen e vrasjes, F.M., ankuesin dhe Iz. H. Ky i fundit kishte depozituar një ankim më vete pranë Gjykatës (nr. 34783/06).

21. Më 16 nëntor 2000, më kërkesën e prokurorit shqiptar, një hetues i Bruges mori në pyetje Z.N. Në dëshminë e tij, ai deklaroi se pa një person të dilte nga pjesa e pasme e një Mercedesi të zi. Ai mbante veshur një jelek antiplumb mbi një uniformë ushtarake për maskim të njëjtë me atë që mbahet nga oficerët e policisë dhe mbante në duar një automatik kallashnikov, si dhe dy karikatorë të ngjitur së bashku. Në kundërshtim me deklaratimet që kishte dhënë gjatë ditëve pas

vrasjes (*shih paragrafin 17 më lart*), ai aludoi se ankuesi ishte pikërisht ai person.

22. Më 20 janar 2001, një kriminel përsëritës, Ç., i cili vuante dënimin në Shqipëri, dha deklarin e tij para prokurorit. Ai kishte vëzhguar ngjarjet që çuan në vrasjen e anëtarit të parlamentit nga veranda e katit të dytë të një bari, e cila ndodhej ngjitur me vendin e ngjarjes. Sipas deklarimeve të Ç. ankuesi dhe dy persona të tjerë, F.H. dhe N.C., qëlluan anëtarin e Parlamentit.

23. Më 10 mars 2001, në përputhje me nenin 316 §1 (b) të Kodit të Procedurës Penale (KPP), prokurori i kërkoi Gjykatës së Rrethit të siguronte si provë dëshminë e Ç., i cili, pavarësisht faktit se vuante dënimin në Shqipëri, prezumohej se rrezikohej nga dhuna. Avokati i ankuesit i caktuar kryesisht, kërkoi kohë të përgatitej për mbrojtjen. Për rrjedhojë, Gjykata e shtyu seancën gjyqësore më 11 mars 2001.

24. Më 11 mars 2001, Gjykata e Rrethit pranoi kërkesën e prokurorit. Avokati i ankuesit, i caktuar nga gjykata mori pjesë në seancën gjyqësore. Dëshmitari Ç. deklaroi se ai nuk kishte marrë asnjë kërcënim, dhe as nuk i ishte bërë ndonjë premtim në shkëmbim të paraqitjes së tij në gjyq. Ai, i kishte dhënë prokurorit fillimisht deklarime shumë të kufizuara në lidhje me vrasjen nga frika se personat e implikuar në ngjarje ishin oficerë policie me precedentë penalë. Në dëshminë e tij, Ç. deklaroi se po errësohej dhe ai ishte në verandën e një bari të vendosur në krah të selisë së PD-së. Ai shikoi AP, i cili po debatonte ashpër me Is.H. (Is.H. ka depozituar një ankim më vete, nr. 29861/03, pranë Gjykatës). Ankuesi, gjithashtu, ishte i pranishëm. Më pas, ai dëgjoi një të shtënë pistolette, si dhe zjarr automatiku. Ai, gjithashtu, deklaroi se në momentin e ngjarjes, ankuesi ishte ulur në ndenjësen e pasagjerit të makinës së tij.

25. Më 12 mars 2001, prokurori veçoi procedimet penale kundër M. nga procedimet penale kundër ankuesit dhe të bashkëpandehurve të tjerë.

26. Më 31 maj 2002, prokurori rrëzoi akuzat kundër M. për mungesë provash.

C. Arrestimi i ankuesit

27. Më 14 dhjetor 1999, prokurori vendosi të njoftonte ankuesin për akuzat kundër tij. Sipas vendimit të tij, ankuesi akuzohej në lidhje me ngjarjet e datës 12 shtator 1998 sipas neneve 79 (c), 78, 78-22, 25 dhe 278 §2 të KP-së. Në të njëjtën ditë, prokurori kërkoi arrestimin e ankuesit. Kërkesa e prokurorit citon në lidhje me këtë çështje si më poshtë:

“Pas vrasjes, në një konferencë televizive, kryetari i Partisë Demokratike përmendi emrin e të akuzuarit Jaho Mulosmani si autor i krimit. Ky pozicion u mbajt në një deklaratë për shtyp të lëshuar nga kjo parti në ditët pas vrasjes. Ky pozicion ... fiton bazueshmërinë duke pasur parasysh se vrasja ndodhi ngjitur me selinë e PD-së dhe se lokalet dhe ambienti përreth frekuentoheshin nga anëtarët dhe admiruesit e saj.”

28. Më 15 dhjetor 1999, Gjykata e Rrethit urdhëroi arrestimin e ankuesit. Vendimi i saj citon, *inter alia*, si më poshtë:

“Autorësia e krimit të të pandehurit u deklarua nga kryetari i PD-së, z. Berisha, në një deklaratë për shtyp, po atë ditë, menjëherë pas vrasjes. Ky pozicion u mbajt në deklaratën për shtyp të PD-së, duke e quajtur të akuzuarin Jaho Mulosmani si autor të krimit.”

29. Më 4 janar 2001, Gjykata e deklaroi ankuesin në mungesë pas përpjekjeve të pasuksesshme për ta lokalizuar atë në vitin 2000. Vendimi i gjykatës deklaroi se ankuesi ishte larguar nga vendi në dhjetor 1999. Ankuesit iu caktuar një avokat i caktuar nga Gjykata.

30. Më 6 maj 2001, ankuesi u arrestua. Pavarësisht faktit se procedimet gjyqësore vazhdonin, ai u mor në pyetje nga prokurori në mungesë të avokatit. Megjithatë, atij iu tha se gëzonte të drejtën të caktonte një avokat. Ankuesi deklaroi se në natën e vrasjes, ai ishte në një hotel që ndodhej afër selisë së PD-së. Në momentin e vrasjes, ai po darkonte në restorantin e hotelit së bashku me persona të tjerë. Makina e tij ishte parkuar ngjitur me hotelin dhe selinë e PD-së. Ai nuk pranoi se kishte pasur ndonjë konflikt të mëparshëm me anëtarin e Parlamentit.

31. Më 7 maj 2001, Gjykata e Rrethit konfirmoi ligjshmërinë e arrestimit të ankuesit. Ankuesi, i cili ishte i pranishëm në seancë gjyqësore deklaroi se dëshironte të përfaqësohej vetë.

C. Procedimet e gjykatës së shkallës së parë

32. Më 13 mars 2001, prokurori depozitoi një aktakuzë pranë Gjykatës së Rrethit. Bashkëngjitur u paraqit një listë e gjatë me dokumente mbështetëse. Ankuesi dhe katër persona të tjerë të bashkëpandehur u akuzuan për pjesëmarrjen ose organizimin e vrasjes së anëtarit të Parlamentit dhe vrasjen e mbetur në tentativë të civilëve sipas neneve 78, 79 (c) dhe 25 të KP-së.

33. Më 16 mars 2001, përfaqësuesi i ankuesit, i caktuar nga Gjykata, mori në dorëzim dosjen hetimore që përbëhej nga 324 dokumente dhe 1,409 fletë. Në të njëjtën ditë, ai paraqiti një deklaratë ku jepte dorëheqjen e parevokueshme nga përfaqësimi i ankuesit për shkak të arsyeve të tij shëndetësore dhe personale.

34. Më 3 prill 2001 filloi gjykimi. Gjykata pranoi kërkesën e personit të bashkëpandehur për kohë shtesë për të studiuar dosjen e çështjes dhe shtyu seancën gjyqësore deri më 13 prill.

35. Më 8 maj 2001, pas mbajtjes në paraburgim, ankuesi u paraqit për herë të parë në gjyq. Ai kërkoj leje të caktonte një përfaqësues ligjor. Gjykata pranoi kërkesën dhe shtyu procesin gjyqësor, me qëllim që të thërriste avokatin e ankuesit.

36. Më 11 maj 2001, avokati i ankuesit deklaroi se kishte marrë njohje të pjesshme të materialit në dosjen e çështjes dhe i kërkoj Gjykatës të vazhdonte gjykimin.

1. Dëshmitë e dëshmitarëve

37. Gjykata e shkallës së parë pyeti disa dëshmitarë në lidhje me vrasjen, duke përfshirë si më poshtë:

a) Dëshmitari K.G.

38. K.G. ishte shefi i përkohshëm i Komisarariatit të policisë së Bajram Currit në kohën e vrasjes. Më 23 maj 2001, ai dëshmoi se pasi ishte njoftuar për vrasjen, në mbrëmjen e datës 12 shtator 1998, thirri një mbledhje të stafit me drejtuesit e njërive, me qëllim që të forconte nivelin e sigurisë. Ankuesi nuk ishte i pranishëm. Si rezultat, në shtëpinë e ankuesit u dërgua një grup i oficerëve të policisë për të verifikuar vendndodhjen e tij. Ai u informua se ankuesi ishte i sëmurë në krevat.

b) Dëshmitari M.

39. Bazuar në nenin 509 të KPP-së dhe Konventës Evropiane për Ndihmën e Ndërsjellë në Çështjet Penale (Konventa për Ndihmën e Ndërsjellë), më 23 maj 2001, prokurori kërkoj që M. të pyetet me anë të një lidhjeje audiovizive nga Italia.

40. Më 21 shtator 2001, gjykata pranoi kërkesën e prokurorit për të marrë dëshminë e M. me anë të një lidhjeje audiovizive në përputhje me nenin 151 §3 të KPP-së. Gjykata, gjithashtu, pranoi deklaratimet e M. për dosjen e çështjes.

41. Më 29 tetor 2001, gjykata dëgjoi M. me anë të lidhjes audiovizive. Në një deklaram të dhënë në të njëjtën ditë, të bashkëpandehurit, deklaruan qëllimin e tyre për të mos marrë pjesë në seancën gjyqësore për shkak të mungesës së bazës ligjore për lidhjen audiovizive.

42. Sipas dëshmisë së M. ankuesi e takoi atë në një nga rrugët e Tiranës në mëngjesin e datës 12 shtator 1998. Ato blenë së bashku një sirenë policie. Ankuesi po kërkonte për një makinë që të lehtësonte lëvizjet e tij në qytet. F.L., pronari i barit, të cilin M. e frekuentonte vazhdimisht, ra dakord t'i "jepte hua" ankuesit Mercedesin e tij të zi, duke nënkuptuar se ai do t'ia kthente pasdite. M. dhe ankuesi u ndanë duke rënë dakord që të takoheshin përsëri atë pasdite herët.

43. Pasdite herët, M. dhe ankuesi shëtitën me makinë. Me sugjerimin e ankuesit, ata shkuan për shëtitje nga Liqeni i Tiranës, ku takuan F.H., i cili ishte veshur me uniformë policie.

44. Fillimisht, M. deklaroi se ankuesi mbante në dorë një celular. Ai nuk dinte nëse i perkiste apo jo ankuesit. Ai nuk mund të kujtonte nëse ankuesi kishte marrë apo kishte bërë telefonata.

45. M. argumentonte se ishte dy kilometra larg kur dëgjoi të shtënat në mbrëmjen e 12 shtatorit 1998. Ai ishte në makinën e tij, rrugës për në barin e F.L. Ai kaloi nga vendi i ngjarjes dhe pa taksì përreth vendit të ngjarjes, por jo makinën e F.L. Ai mësoi për vrasjen nga lajmet në televizion.

46. Lidhja audiovizive u ndërpre për një pushim prej 15-minutash. Pas rifillimit, M. deklaroi se njerëzit e tjerë, të cilët kishin qenë të pranishëm pranë Liqenit ishin të armatosur me

kallashnikovë apo pistoleta tip TT. Ankuesi kishte marrë telefonin celular nga një i bashkëpandehur tjetër. Rugës duke u kthyer, ankuesi F.H. dhe N.C. hipën në makinën e M. dhe shkuan të merrnin Mercedesin e zi. M. deklaroi se një furgon policie ishte parkuar në Sheshin e Ushtarit të Panjohur, ndërsa një tjetër ishte vendosur ngjitur me ndërtesën e Parlamentit.

47. M. deklaroi se kishte dëgjuar të shtëna kallashnikovi. Kur arriti në vendin e ngjarjes, dalloi Mercedesin që po largohej, si dhe tre deri në katër persona të shtrirë për tokë.

48. Ndërkohë që dëgjonte lajmet në televizion, në barin e F.L., M. foli në telefon me ankuesin, i cili i tha atij të heshte dhe shtoi se F.L. do të kompensohej për çdo dëmtrim që i ishte shkaktuar mjetit.

c) Dëshmitari G.B.

49. G.B. kishte një bar në pronësi ngjitur me ndërtesën e PD-së dhe ishte shok fëmijërie i anëtarit të Parlamentit të vvarë. Më 28 maj 2001, G.B. dëshmoi. Ai deklaroi se nuk ishte as në bar dhe as në vendin e ngjarjes në ditën e vrasjes. Sipas tij, ishte raportuar se njerëz të armatosur, përfshirë ankuesin, ishin parë përreth selisë së PD-së. G.B. mohoi ekzistencën e ndonjë mosmarrëveshjeje ndërmjet anëtarit të Parlamentit dhe ankuesit. Në të njëjtën kohë, ai rrëfeu një vrasje të mbetur në tentativë kundër AP në Bajram Curri. Ndërkohë që AP kishte shpëtuar për një qime, ankuesi e kishte kërcënuar AP se nuk do të shpëtonte përsëri. G.B. deklaroi, gjithashtu, se S.L., një trupprojë që punonte për PD-në, i cili ishte i pranishëm në ndërtesë në momentin e ngjarjes, nuk i kishte parë autorët e krimit.

d) Dëshmitari A.L.

50. A.L. ishte shofer në Komisariatit e policisë në Bajram Curri dhe më 8 maj 2001, ai bëri një deklaram para prokurorit. Sipas deklaramit, A.L. u largua me shërbim në Tiranë vonë në mbrëmjen e datës 10 shtator 1998. Kjo u bë me kërkesë të ankuesit, i cili ishte shefi i rendit. Asnjë detaj nuk është dhënë për qëllimin e shërbimit. F.H. dhe E.H. e shoqëruan atë së bashku me ankuesin. Rugës për në Tiranë, A.L. dalloi një Fiat Tipo pas tyre, megjithëse ai nuk mundi të dallonte shoferin e Fiat-it. Kur ata ndaluan në një bar për të pirë diçka, N.C. u bashkua me ta. Në këtë moment, A.L. pa Fiat-in duke kaluar pranë dhe dalloi se një prej të bashkëpandehurve (Is. H.) ishte duke drejtuar makinën. Ato kaluan të gjithë ditën më 12 shtator 1998 nga Liqeni i Tiranës. Në mbrëmje, ata u bashkuan me njerëz të tjerë. Në një moment të caktuar, ata vendosën të ktheheshin në qytet dhe disa njerëz hipën në makina. Atij iu tha të parkonte pranë selisë së PD-së. Pasi dëgjoi të shtëna automatiku, atij iu kërkua të drejtonte makinën për në spitalin civil. Rugës, A.L. u ndalua nga ankuesi. F.H. dhe ankuesi hipën në makinë së bashku me N.C., i cili ishte plagosur. Pasi dërguan N.C. në spital, A.L. u kthye në Bajram Curri në mbrëmjen e 12 shtatorit; ata nuk i shoqëroi asnjë makinë tjetër. Ankuesi, F.H. dhe E.H. ishin në makinë. Deklarami iu bë i njohur të pandehurit dhe gjykatës në një datë të pacaktuar më 2001-in.

51. Më 25 korrik 2001, gjykata dëgjoi dëshminë e A.L. Ankuesi dhe avokati i tij morën pjesë në seancën gjyqësore dhe pyetën A.L.

52. Sipas dëshmisë së A.L., në mbrëmjen e datës 10 shtator 1998, ai ishte urdhëruar nga ankuesi të përgatiste një furgon policie dhe të udhëtonte drejt Tiranës së bashku me E.H. dhe F.H. Pasi ishte larguar nga Bajram Curri, ai pa që një Fiat Tipo, i cili i përkiste një prej të bashkëpandehurve (Is. H.), ishte bashkuar me autokolonën prej tri makinash. Rugës për në Tiranë, një person i katërt, N.C., u bashkua me ta kur ndaluan në një bar për të pirë diçka. Ato kaluan pjesën më të madhe të 12 shtatorit 1998 në një bar te Liqeni i Tiranës. Në mbrëmje, E.H., F.H. dhe një i bashkëpandehur tjetër (Iz. H.) hipën në furgonin e policisë dhe u drejtuan sërish për në qytet. Ankuesi, F.H. dhe N.C. ishin në një Mercedes me sirenë policie në pjesën e sipërme të saj. A.L. i ishte thënë të parkonte pranë Sheshit të Ushtarit të Panjohur dhe të priste. Tridhjetë minuta më vonë ai dëgjoi të shtëna automatiku. Më pas, ai ishte udhëzuar të ndizte makinën dhe të drejtohej për në spitalin civil. Në një kryqëzim, ai pa makinën tip Mercedes së bashku me ankuesin dhe F.H. Ata mbartnin N.C., i cili ishte plagosur, në makinën e tij dhe u drejtuan te pavioni i urgjencës së spitalit civil. Ankuesi dhe F.H. i shpjeguan A.L. se N.C. ishte plagosur në

një aksident. E.H. dhe i bashkëpandehuri tjetër (Iz. H.) dolën nga furgoni i policisë. A.L., ankuesi dhe F.H. u kthyen në Bajram Curri të njëjtën mbrëmje. Më tej, ai deklaroi se ankuesi ishte veshur me rroba civile dhe ishte armatosur me një pistoletë dhe se F.H. ishte veshur me uniformë ushtarake dhe ishte armatosur me një automatik. Ai shtoi se të nesërmen në mëngjes kishte dëgjuar në televizion se ankuesi ishte autori i krimit.

53. Avokati i ankuesit kundërshtoi se deklarimet e A.L., të marra gjatë hetimit penal, nuk ishin bërë të njohura siç duhet nga prokurori (shih paragrafin 50 më lart). Ai i kërkoi gjykatës që t'i jepte kohë të përgatiste mbrojtjen. Për rrjedhojë, gjykata shtyu seancën gjyqësore për t'i lejuar mbrojtjes mundësinë që të pyeste A.L.

54. Më 26 korrik 2001, A.L. u pyet nga pala kundërshtare.

e) Dëshmia e ankuesit

55. Më 27 korrik 2001, ankuesi dëshmoi. Me kërkesën e F.H., ata së bashku me E.H. u larguan për në Tiranë në mbrëmjen e datës 10 shtator 1998 në një furgon policie të drejtuar nga A.L. Ankuesi nuk kishte dijeni për qëllimin e F.H. që të vriste z. Hajdari. Pasi ishin larguar nga qyteti, rrugës ata kishin parakaluar makinën e të bashkëpandehurit (Is. H.). Rrugës për në Tiranë, N.C., i cili kishte precedent penal, u bashkua me ta kur ndaluan për të pushuar.

56. Pasdite herët, më 12 shtator 1998, ankuesi ishte shoqëruar me makinë për te Liqeni i Tiranës. Njerëz të tjerë ose ishin aty, ose u bashkuan me ta më vonë. Atë pasdite vonë, ai, F.H. dhe N.C. hipën në makinën e M. Të tre, përveç M., hipën më vonë në një makinë tip *Mercedes* të zi. Çelësat e makinës ishin marrë nga M. Rreth orës 21:00, ankuesi parkoi makinën ngjitur me selinë e PD-së, meqenëse F.H. donte të fliste me AP dhe persona të tjerë për një kasetë që përmbante një diskutim në të cilin z. Berisha kishte thënë se ai dëshironte të shihte vëllanë e tij të vdekur. N.C. dhe F.H. ishin ulur në pjesën e pasme të makinës, dhe ky i fundit po komunikonte me dikë *nëpërmjet* një radioje marrëse-dhënëse.

57. Ankuesi pranoi se kishte qenë në ndenjësën e shoferit kur F.H. dhe N.C. dolën nga makina dhe hapën zjarr. Si rezultat, N.C. ishte plagosur rëndë. I paarmatosur, ai doli nga makina për të tërhequr N.C. në makinë dhe e dërgoi atë në spital. F.H. komunikoi *nëpërmjet* radios marrëse-dhënëse me një person tjetër, me të cilin ranë dakord të takoheshin afër spitalit civil. Ankuesi deklaroi se ishte identifikuar si oficer policie ndaj personave në shërbim në spital.

58. Gjatë ditëve në vijim, ai kishte qenë në detyrë në Komisariatën e policisë ku mësoi se z. Berisha i ishte referuar atij si vrasësi. Në të njëjtën ditë, ai takoi F.H., i cili i tha ankuesit se z. Berisha i kishte ofruar F.H. 200,000,000 USD, me qëllim që të mos rrëfente përfshirjen e F.H. në vrasje. Në muajt në vijim, babai i ankuesit dhe F.H. ishin vrarë nga persona të panjohur dhe ankuesi u largua në Kosovë, i frikësuar për jetën e tij. Ai i kërkoi gjykatës të urdhëronte z. Berisha të paraqitej në gjyq, me qëllim që të qartësonte pozicionin e tij dhe të shpjegonte marrëveshjen e tij me F.H.

59. Më 30 korrik 2001, ankuesi u pyet nga pala kundërshtare.

60. Më 8 mars 2002, për sa i përket kërkesës së ankuesit për të dhënë prova të tjera, Gjykata e Rrethit i kërkoi atij të jepte deklarime në të njëjtën ditë. Ankuesi kërkoi kohë shtesë për të përgatitur parashtrimet. Gjykata e refuzoi kërkesën.

f) Dëshmitari P.G.

61. Më 20 shtator 2001, P.G. dëshmoi. Dëshmitare okulare e vrasjeve, ajo deklaroi se AP, i cili ishte i shoqëruar nga truprojat e tij të paarmatosur, iu afrua një makine të çuditshme, e cila kishte lëvizur në atë zonë në mbrëmjen e datës 12 shtator 1998. AP pati një debat të ashpër për PD-në dhe z. Berisha me njerëzit që dolën nga makina. Ai dhe truprojat e tij u qëlluan për vdekje nga tre njerëz, njëri prej të cilëve ishte ankuesi. Ajo deklaroi se ankuesi ishte veshur me uniformë ushtarake dhe se doli nga ndenjësja e parë e pasagjerit dhe qëlloi AP dhe truprojtën e tij.

62. Pas të shtënave, P.G. deklaroi se shkoi te selia e PD-së ku i tregoi ngjarjen z. Berisha.

g) Dëshmitari S.L.

63. Më 13 nëntor 2001, dëshmitari S.L. dëshmoi dhe u pyet nga pala kundërshtare. Megjithatë, asnjë procesverbal i kësaj seance gjyqësore nuk u vu në dispozicion të Gjykatës.

h) Dëshmitari B.Y.

64. Më 5 shkurt 2002, gjykata pranoi kërkesën e ankuesit për të pyetur B.Y., ekspert i mjekësisë ligjore, i cili kishte këqyrur kufomat e z. Hajdari dhe B.C. B.Y. deklaroi se z. Hajdari kishte vdekur si rezultat i plagëve të rënda në trupin e tij.

i) Dëshmitari Ç.

65. Më 20 shkurt 2002, Ç. dëshmoi. Ai tha se, rreth orës 21:00, më 12 shtator 1998, ai ishte ulur në verandën e një kafeneje 60 metra larg vendit të ngjarjes. Pavarësisht faktit se jashtë ishte plotësisht errësirë dhe binte shi, ai kishte parë ankuesin duke qëlluar në drejtim të AP me një automatik. Ankuesi dhe i bashkëpandehuri tjetër pyetën mbi bazueshmërinë e dëshmisë së Ç., meqenëse deklaratimet e tij i referoheshin personave dhe makinave që nuk ishin përshkruar nga dëshmitarë të tjerë në vendin e ngjarjes.

66. Në një datë të pacaktuar, u pyet pronari i kafenesë ku ishte ulur Ç. në mbrëmjen e datës 12 shtator 1998. Ai deklaroi se në atë ditë, kafeneja ishte mbyllur, si zakonisht, në orën 19:00. Veranda ndodhej përreth 200 metra larg vendit të ngjarjes.

j) Dëshmitari Z.N.

67. Në një datë të pacaktuar, gjykata mori parashtrimet me shkrim të Z.N., i cili ishte plagosur rëndë ditën e vrasjes. Ai deklaroi, *inter alia* se, mesa mbante mend, ankuesi mund të ishte personi i cili kishte qëlluar AP.

2. Mosparaqitja e një dëshmitari

68. Më 23 maj, 8 qershor, 25 dhe 27 korrik 2001, gjykata thirri pa sukses z. Berisha, i cili ishte AP dhe kryetar i PD-së (shih paragrafin 9 më lart). Gjykata njoftoi ministrin e atëhershëm të Rendit, Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë, si dhe institucione të tjera për mospranimin e tij për t'u paraqitur në gjykatë.

69. Më 7 shtator 2001, gjykata rrëzoi kërkesën e prokurorit, *inter alia*, për një urdhër për paraqitjen e detyruar të z. Berisha dhe përsëriti thirrjet që ai të paraqitej në gjyq.

70. Më 14 dhe 26 shtator 2001, Gjykata e Rrethit, urdhëroi z. Berisha, *inter alia*, pa sukses, të paraqitej.

71. Më 29 tetor 2001, gjykata vendosi t'i referojë Gjykatës Kushtetuese çështjen e urdhrit për paraqitjen e detyruar të z. Berisha, meqenëse ai ishte anëtar Parlamenti. Dukej se Gjykata Kushtetuese nuk kishte vendosur akoma mbi këtë çështje.

3. Parashtrimet përfundimtare të palëve

72. Më 18 mars 2002, prokurori bëri parashtrimet e tij përfundimtare duke kërkuar dënimin e ankuesit sipas akuzës.

73. Më 10 prill 2002, ankuesi bëri parashtrimet e tij përfundimtare.

4. Vendimi i Gjykatës së Rrethit i datës 29 prill 2002

74. Më 29 prill 2002, Gjykata e Rrethit dha vendimin. Ajo konstatoi se, bazuar në raportet e mjekësisë ligjore, AP dhe truproja e tij kishin vdekur "nga shoku i rëndë traumatiko-hemoragjik për shkak të plagëve të shumta tejkshkuese në kokë, në krahë dhe në bark". Disa nga gëzhgojat e gjetura në vendin e ngjarjes ishin qëlluar nga një pistoletë me kalibër 9 mm, e cila, sipas dëshmitarit A.L., i përkiste ankuesit dhe ishte përdorur për kryerjen e krimit.

75. Gjykata konstatoi më tej se ankuesi, së bashku me F.H., kishte vepruar si organizatori dhe ekzekutuesi i vrasjes së AP dhe një prej truprojave të tij. Ankuesi planifikoi udhëtimin e datës 10 shtator 1998 nga Bajram Curri për në Tiranë me kërkesën e F.H. Për më tepër, ai është përfshirë direkt në sigurimin e mjeteve për kryerjen e krimit. Një gjë e tillë është konfirmuar nga dëshmitë e S.L., P.G. dhe G.B. dhe, veçanërisht nga dëshmia e A.L. Vendimi, në pjesët përkatëse, citon si më poshtë:

"Mbi bazën e të dhënave të grumbulluara, gjykata është e bindur se një prej autorëve të krimit ... është i pandehuri, Jaho Mulosmani, në rolin e tij si organizator dhe ekzekutues.

Është provuar nga fillimi ... se më 10 ... 11 dhe 12 shtator 1998 ... i pandehuri, në bashkëpunim me persona të tjerë që kanë vdekur, ndërmorën disa masa organizative, me qëllim që të siguronin mjetet e nevojshme dhe personat që do të merrnin pjesë në operacion dhe planifikimin [e vrasjes]. Kjo tregon rolin e tij si organizator i krimit.

Përfshirja e tij direkte në kryerjen e krimit, e vendos atë në rolin e ekzekutuesit.

Dëshmitë e dëshmitarëve A.L., S.L., P.G., G.B. etj.; si dhe të dhëna të tjera dokumentare të konstatuara në dosjen e çështjes ... provojnë pjesëmarrjen aktive të të pandehurit si organizatori dhe ekzekutuesi i krimit në bashkëpunim me të tjerët”.

76. Gjykata argumentoi, gjithashtu, se AP nuk ishte vrarë për arsye politike, por për qëllime hakmarrjeje. Ankuesi kishte ndihmuar dhe nxitur F.H. në kryerjen e vrasjes meqenëse kishte si qëllim të hakmerrej për vrasjen e vëllait të tij në të cilën F.H. besonte se AP ishte i përfshirë. Për pasojë, gjykata përcaktoi akuzat kundër ankuesit si vrasje e kryer me paramendim për hakmarrje sipas nenit 78 §2 të KP-së, i cili ka hyrë në fuqi më 24 janar 2001. Vendimi në pjesët përkatëse, citon si më poshtë:

Prokuroria përcaktoi vrasjen sipas nenit 79 (c), duke e lidhur atë me faktin që, gjatë një seance parlamentare, AP tashmë i vrarë kishte akuzuar F.H. për vrasjen [e një oficeri policie].

Mbi këtë bazë, prokurori vendosi se motivi për vrasjen e AP kishte qenë pozicioni i tij si AP. Megjithatë, provat e përftuara në gjyq, rrethanat dhe ngjarjet që çuan në vrasjen e AP vërtetuan se vrasja është kryer për motive të dobëta të hakmarrjes.

Siç vërtetohet nga disa prova, F.H. akuzoi AP se ishte përfshirë në vrasjen e vëllait të tij më 5 janar 1998.

...

Në faqen 8 të parashtrimeve përfundimtare të prokurorit, është ngritur pyetja e mëposhtme:

“Çfarë e nxititi të pandehurin Jaho Mulosmani të bëhej një nga organizatorët e vrasjes së AP?” Përgjigja është dhënë si më poshtë:

“Lidhje të ngushta familjare dhe shoqërore mbi bazën e lidhjes familjare dhe interesit kriminal me personin e kërkuar, F.H.” ... Në thelb ... Jaho Mulosmani i hyri rrugës së krimit për arsye miqësore, lidhjeje të ngushta shoqërore dhe klanore me F.H., me qëllim që të hakmerrej më shumë sesa të vriste AP për arsye të pozicionit të tij.

...

Në këto rrethana, duke përcaktuar se pjesëmarrja e të akuzuarit Jaho Mulosmani bazohej në motivin e hakmarrjes dhe jo për shkak të pozicionit të viktimës si anëtar Parlamenti, akuza penale kundër tij duhet të përcaktohet sipas nenit 78 §2 e Kodit Penal në vend të nenit 79 (c).”

77. Në dhënien e vendimit për dy të bashkëpandehurit, Gjykata rrëzoi dëshmitë e dëshmitarëve Ç. dhe M. si kontradiktore dhe të pabazueshme.

78. Përfundimisht, ankuesi u shpall fajtor për: vrasjen e AP sipas neneve 78 §2 dhe 25 të KP-së; vrasjen e B.C. sipas neneve 75 dhe 25 të KP-së; dhe, vrasjen e mbetur në tentativë të Z.N., sipas neneve 78 dhe 25 të KP-së. Ai u dënua me burgim të përjetshëm.

D. Procedimet e gjykatave të apelit

1. Procedimet para Gjykatës së Apelit

79. Më 2 maj 2002, ankuesi apeloj kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit. Ai pranoi se, me kërkesën e F.H., ata ishin nisur për Tiranë në mbrëmjen e datës 10 shtator 1998. F.H. nuk mund të udhëtonte ditën për shkak të problemeve të gjakmarrjes ndërmjet tij dhe familjeve të tjera në zonë. Qëllimi i udhëtimit ishte që F.H. të merrte shpjegime nga AP në lidhje me rolin e tij si vrasësi i vëllait të F.H. Rrugës për në Tiranë, ata kishin ndeshur në makinën e policisë të të bashkëpandehurit (Is. H.). Në Tiranë, ankuesi kishte lëvizur lirshëm, me qëllim që të lehtësonte takimin ndërmjet F.H. dhe AP. Këto lëvizje ishin krejtësisht të rastësishme dhe nuk synonin organizimin e njerëzve ose grupimin e të bashkëpandehurve apo krijimin e lehtësirave të tjera për qëllime kriminale. Nëse ankuesi do të kishte qenë organizatori i krimit, ai do të ishte përpjekur të fshihej dhe të shmangte paraqitjen në publik. Ankuesi më tej pranoi se ishte i pranishëm në vendngjarje së bashku me F.H. dhe N.C., por ai

nuk kishte qëlluar asnjëherë AP. Ishte pikërisht F.H., i cili kishte dalë nga ndenjësja e pasme e makinës dhe kishte qëlluar AP me një automatik. Kjo u konfirmua më tej nga deklaratimet e Z.N. më 25 shtator 1998 dhe 16 nëntor 2000.

80. Ankuesi parashtroi se faji i tij nuk ishte vërtetuar përtej dyshimeve të arsyeshme, por bazohej në hamendësime, pasiguri dhe aludime. Nuk kishte prova që të vërtetoheshin se ai kishte qëlluar apo që të ketë pasur një pistoletë të kalibrit 9 mm. Dëshmitari A.L. nuk ishte i pranishëm në vendngjarje dhe dëshmia e tij nuk mund të ishte e besueshme për këtë qëllim. Ai pretendoi se dëshmitë e dëshmitarëve të tjerë mbi të cilat u bazua gjykimi ishin kontradiktore dhe spekulative. Deklarimi i Z.N., i datës 16 nëntor 2000, ishte i mbështjellë me mister. Kufomave nuk u ishte bërë asnjë autopsi për të zbuluar nëse ata kishin vdekur nga shkaqe të tjera (për shembull, helmimi). Deklarimi i tij, i datës 6 maj 2001, kishte shërbyer si bazë për ta dënuar atë dhe, megjithatë, atij iu mohua e drejta që të dëgjohej nga gjykata e shkallës së parë më 8 mars 2002.

81. Ankuesi, argumentoi më tej se gjykata e shkallës së parë gaboi duke e dënuar atë për vrasje me paramendim. Nuk ekzistonte asnjë provë përtej dyshimit të arsyeshëm se ai kishte organizuar planin dhe kryerjen e ndonjë veprë paraprakisht. Gjukata ishte paragjyquese dhe e ndikuar nga raportet e medias, politika dhe interesa të tjera që ishin në lojë që nga fillimi i gjykimit. Përveç kësaj, gjykata nuk vërtetoi ekzistencën e asnjë motivi për kryerjen e vrasjes me paramendim: motivi i interpretuar nga gjykata bazohej kryesisht në mundësi dhe pasiguri, faktin që F.H. dëshironte të hakmerrej kundër AP për shkak të akuzave të këtij të fundit kundër F.H. gjatë një seance parlamentare. Gjukata nuk përmendi asnjë provë se ekzistonin “lidhje të ngushta familjare dhe shoqërore mbi bazën e klaneve familjare dhe interesave kriminale” ndërmjet ankuesit dhe F.H. Gjithashtu, ajo nuk përmendi as prova për ekzistencën e interesit të ankuesit në kryerjen e krimit. Gjukata nuk zbuloi ekzistencën e një marrëveshjeje të mëparshme ndërmjet ankuesit dhe të bashkëpandehurit në lidhje me kryerjen e vrasjes me paramendim, siç pretendohet.

82. Më 9 korrik 2002, Gjukata e Apelit la në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit në tërësi.

2. Procedimet para Gjykatës së Lartë

83. Më 31 korrik 2002, ankuesi apeloj pranë Gjykatës së Lartë me të njëjtat argumente ankimi si përpara Gjykatës së Apelit, duke shtuar se, sipas dispozitave ligjore të kohës, gjykatat më të ulëta nuk ishin të autorizuar të përcaktonin akuzat penale kundër tij, prerogativë që i takonte vetëm prokurorit. Ai, gjithashtu, pretendoi se vendimeve u mungonin arsyet dhe koherenca, se disa dëshmitarë nuk ishin thirrur dhe se dëshmia e dëshmitarit M. ishte marrë në mënyrë të kundërligjshme dhe ishte pranuar në dosjen e çështjes.

84. Më 14 shkurt 2003, Gjukata e Lartë la në fuqi vendimet e gjykatave më të ulëta.

85. Gjukata e Lartë konstatoi se, megjithëse dosja e çështjes nuk tregoi ndonjë vendim zyrtar për të mbyllur fazën e hetimit dhe për të zbuluar dokumentet e marra gjatë hetimit penal të ankuesit dhe të bashkëpandehurit tjetër, më 3 prill 2001, Gjukata e Rrethit kishte pranuar një prej kërkesave të bashkëpandehurit për kohë shtesë për përgatitjen e mbrojtjes së tij deri më 13 prill 2001.

86. Për sa i përket ankimit të ankuesit se deklarimi i tij, i datës 6 maj 2001, ishte përdorur si provë, Gjukata e Lartë konfirmoi se deklarimi nuk ishte përfshirë në dosjen e çështjes dhe as nuk ishte pranuar si provë nga Gjukata e Lartë.

87. Gjukata e Lartë konstatoi se deklaratimet dhe dëshmia audiovizive e M. ishin marrë mbi bazën e nenit 151 §3 dhe 509 të KPP-së dhe të Konventës për Ndihmë të Ndërsjellë. Deklarimet e M. gjatë hetimit penal kishin qenë subjekt i shqyrtimit gjyqësor me anë të lidhjes audiovizive. Ankuesi kishte të drejtë të pyeste vetë ose nëpërmjet përfaqësuesit të tij palën kundërshtare M. Fakti që disa të bashkëpandehur ishin larguar nga seanca gjyqësore, nuk e bënte paraqitjen e provave të kundërligjshme. Ndërkohë që Gjukata e Lartë dënoi sjelljen e këtyre të bashkëpandehurve në seancën gjyqësore, ajo i kërkoj gjykatës së shkallës së parë të siguronte që,

në të ardhmen, të caktonte avokatë të caktuar kryesisht me qëllim që të garantonin mbrojtjen e të drejtave të palës mbrojtëse.

88. Gjykata e Lartë rrëzoi ankimin e ankuesit se nuk i ishte dhënë koha e mjaftueshme për të përgatitur deklaratimet për mbrojtjen e tij. Ajo konstatoi se gjatë procedimeve në *mungesë*, gjykata e shkallës së parë caktoi një avokat për të përfaqësuar interesat e ankuesit. Në paraqitjen e tij të parë në gjyq, u pranua kërkesa e tij që të mbrohej nga një avokat i zgjedhur prej tij. Më 27 korrik 2001, ankuesi u lejua të jepte dëshminë e tij dhe të pyetej nga pala kundërshtare. Ai mori pjesë në të gjitha seancat gjyqësore në vijim dhe i pyeti dëshmitarët. Më 8 mars 2002, gjykata e shkallës së parë i kërkoj ankuesit të jepte deklarime shtesë në të njëjtën ditë. Ai nuk e bëri një gjë të tillë, dhe gjykata e shkallës së parë vazhdoi me parashtrimet përfundimtare të palëve.

89. Fakti që ankuesi dhe të bashkëpandehurit nuk ishin pajisur më parë me një kopje të deklaratimit të A.L. nuk cenonte të drejtat e mbrojtjes së tyre: A.L. kishte dëshmuar në gjyq me kërkesën e ankuesit dhe ky i fundit kishte pasur mundësinë ta pyeste atë.

90. Në lidhje me ankimin e ankuesit se në gjyq nuk kishte dëshmuar asnjë ekspert i mjekësisë ligjore, Gjykata e Lartë theksoi se, më 18 shkurt 2002, kishte dëshmuar një ekspert i mjekësisë ligjore duke dëshmuar se AP dhe truproja e tij kishin vdekur nga plagë të rënda në trupat e tyre.

91. Gjykata e Lartë konstatoi më tej se përcaktimi i akuzave kundër ankuesit nga gjykata e shkallës së parë ishte në përputhje me ligjin, më specifikisht neni 375 i KPP-së, i cili kishte hyrë në fuqi më 13 qershor 2002.

92. Në përfundim, Gjykata e Lartë rrëzoi pjesën tjetër të ankimeve të ankuesit me arsyetimin se ato lidheshin me vlerësimin e provave, gjë që ishte në kompetencë të gjykatave më të ulëta.

3. Procedimet para Gjykatës Kushtetuese

93. Në një datë të pacaktuar, ankuesi depozitoi ankim kushtetues pranë Gjykatës Kushtetuese, duke u bazuar në të njëjtat argumente ankimi si para gjykatave më të ulëta.

94. Më 9 korrik 2003, Gjykata Kushtetuese, duke gjykuar si trup i plotë gjykues prej nëntë gjyqtarësh, e deklaroi ankimin të papranueshëm me arsyetimin se ankimi nuk zbulonte shkelje të së drejtës për një gjykim të drejtë. Nuk u dha asnjë arsye.

II. E DREJTA PËRKATËSE E BRENDSHME DHE NDËRKOMBËTARE

A. Kodi Penal

95. Sipas nenit 26, organizatorë janë ata persona, të cilët organizojnë dhe drejtojnë aktivitetin për kryerjen e veprës penale. Ekzekutues janë ata persona të cilët kryejnë veprime direkte për kryerjen e veprës penale.

96. Në kohën e kryerjes së veprës penale, neni 78, i ndryshuar në vitin 1996, parashikonte se vrasja me paramendim përfshinte dënimin me burgim të përjetshëm. Neni 79 (c), i cili rregullonte veprën penale të vrasjes me dashje për shkak të rrethanave të tjera cilësuese të viktimës, parashikonte dënimin me burgim të përjetshëm.

97. Pas miratimit të ligjit nr. 8733, datë 24 janar 2001, nenet 78 dhe 79 (c) u ndryshuan si më poshtë:

Neni 78 – Vrasja me paramendim

“1. Vrasja me paramendim dënohet me burgim nga pesëmbëdhjetë deri në njëzetepesë vjet.

2. Vrasja e kryer për interes, hakmarrje a gjakmarrje dënohet me njëzet vjet ose me burgim të përjetshëm.”

Neni 79: Vrasja me dashje në rrethana të tjera cilësuese

“Vrasja me dashje e kryer kundër: ...

c) anëtarit të Parlamentit, gjyqtarit, prokurorit, avokatit, policit, ushtarakut, funksionarëve të tjerë publikë, gjatë detyrës ose për shkak të saj, kur cilësitë e viktimës janë të dukshme ose të njohura;

dënohet nga 20 vjet deri në burgim të përjetshëm.”

B. Kodi i Procedurës Penale (KPP)

98. Sipas nenit 156, i pandehuri në një vepër penale të përbashkët ose i pandehuri, i cili ndiqet

në një procedim të lidhur nuk mund të pyetet si dëshmitar. Megjithatë, sipas nenit 167, i pandehuri në një procedim të lidhur mund të pyetet me kërkesën e palës ose *kryesisht*.

99. Neni 151 §3 autorizon gjykatën të marrë një provë që nuk rregullohet me ligj nëse ajo vlen për të provuar faktet dhe nuk cenon vullnetin e lirë të personit.

100. Sipas nenit 162, zyrtarë të nivelit të lartë të shtetit, të tillë si: Presidenti, kryetari i Parlamentit, Kryeministri, kryetari i Gjykatës Kushtetuese ose i Gjykatës së Lartë, mund të dëshmojnë nga vendi ku ushtrojnë detyrën.

101. Sipas nenit 164 §1 “kur një dëshmitar, i cili është thirrur nuk paraqitet në sallën e gjyqit në vendin, ditën dhe kohën e caktuar, pa pasur pengesa të ligjshme, gjykata mund të urdhërojë shoqërimin e detyrueshëm të dëshmitarit.”

102. Nenet 316-322 drejtojnë institucionin e sigurimit të provave gjatë fazës së hetimit penal. Palët mund të kërkojnë sigurimin e provës, për shembull, dëshminë e një dëshmitari, paraqitjen për njohje, raport ekspertit, kur ka arsye të besohet se ata mund të pengohen për të marrë prova të tilla në të ardhmen. Kërkesa duhet të paraqitet me shkrim në sekretarinë e gjykatës. Sigurimi i provave të tilla bëhet në një seancë gjyqësore në prani të palëve.

103. Sipas nenit 324 §4 veprimet hetimore, të kryera pas skadimit të afatit kohor për kryerjen e hetimit penal, nuk mund të përdoren në gjyq.

104. Në kohë materiale, neni 364 §1 parashikonte, *inter alia*, pyetjen e dëshmitarëve në shtëpinë e tyre, në praninë e të pandehurit ose përfaqësuesit të tij, në rast të pamundësisë absolute për të dhënë dëshminë në gjyq.

105. Neni 375, në fuqi në kohën e miratimit të vendimit të Gjykatës së Rrethit, parashikonte se gjykata duhet të njoftojë palët për përcaktimin e ri ligjor që mund t'u bëjë fakteve, të ndryshëm nga ai i dhënë nga prokurori, me kusht që vepra penale të jetë brenda kompetencës së saj. Neni 375, i ndryshuar më 13 qershor 2002, citon se “në vendimin e saj të formës së prerë, gjykata mund t'u japë fakteve një përcaktim të ri ligjor, të ndryshëm nga ai i dhënë nga prokurori ..., më të lehtë ose më të rëndë, me kusht që vepra penale të jetë në kompetencë të saj.”

Më 30 korrik 1997, Gjykata Kushtetuese vendosi se neni 375 ishte në përputhje me Kushtetutën (vendimi nr. 50/99). Për përcaktimin e veprës, vepra penale duhet të jetë në juridiksionin e gjykatës. Vendimi për përcaktimin duhet t'u njoftohet palëve. Nëse vendimi merret në momentin që gjykata tërhiqet për diskutimet, gjykata duhet të përsërisë procedimin, të njoftojë palët për përcaktimin dhe të dëgjojë argumentet e tyre.

106. Neni 425 §1 përcakton objektin e shqyrtimit të një ankimi nga Gjykata e Apelit. Ajo parashikon se shqyrtimi i një çështjeje nga Gjykata e Apelit nuk kufizohet me argumentet e ankimit, por përfshin të gjithë çështjen, që do të thotë shqyrtimin, si të fakteve ashtu edhe të së drejtës. Gjykata e Apelit mund të bëjë rivlerësim të plotë të provave të marra dhe shqyrtuara nga gjykata e shkallës së parë, rast në të cilin vendos rishtaz mbi fajësinë apo pafajësinë e apeluesit. Sipas nenit 427, Gjykata e Apelit mund të përsërisë shqyrtimin gjyqësor të çështjes. Në rastin kur një prej palëve kërkon rishqyrtimin e provave të administruara gjatë procedimeve gjyqësore në shkallë të parë ose kërkon marrjen e provave të reja shtesë, Gjykata e Apelit, kur e çmon të domosdoshme, mund të vendosë për përsëritjen e procedimeve gjyqësore, pjesërisht ose tërësisht (neni 427 §1). Në rastin kur provat janë zbuluar pas vendimit të gjykatës së shkallës së parë ose kur provat janë zbuluar gjatë procedimit të ankimit, Gjykata e Apelit vendos sipas rastit në lidhje me pranimin e tyre (neni 427 §2). Përsëritja e çështjes mund të vendoset, gjithashtu, kryesisht kur çmohet e domosdoshme (neni 427 §3). Gjykata e Apelit mund të rishqyrtojë, gjithashtu, provat, me kusht që i pandehuri të mos ketë qenë i pranishëm në gjyqin e shkallës së parë, për shkak se nuk ka marrë dijeni ose për shkak se nuk ka mundur të paraqitet për shkaqe ligjore. Neni 428 përcakton se Gjykata e Apelit mund të vendosë të pushojë ankimin dhe lë në fuqi vendimin e shkallës së parë, të ndryshojë vendimin e shkallës së parë, të pushojë vendimin e shkallës së parë dhe të përfundojë çështjen ose të pushojë vendimin e shkallës së parë dhe ta kthejë çështjen për rigjykim.

107. Kundër vendimeve të Gjykatës së Apelit mund të ankimohet pranë Gjykatës së Lartë në përputhje me një nga dispozitat e mëposhtme të nenit 432: a) e drejta penale nuk është respektuar ose është zbatuar në mënyrë të gabuar; b) ka pasur shkelje, të cilat kanë bërë që vendimi i gjykatës të shpallet i pavlefshëm në përputhje me nenin 128 të këtij Kodi; c) Ka pasur shkelje të rregullave procedurale, të cilat kanë ndikuar negativisht në miratimin e vendimit. Neni 434 parashikon se Gjykata e Lartë shqyrton çështjen brenda kufijve të shkaqeve të ngritura. Ajo ka të drejtë të shqyrtojë dhe të vendosë me propozimin e saj dhe në çdo fazë ose shkallë të procedimeve çështje ligjore, të cilat nuk janë shqyrtuar më parë. Sipas nenit 441, Gjykata e Lartë mund të vendosë: a) të lërë në fuqi vendimin e gjykatës më të ulët; b) të ndryshojë përcaktimin e veprës penale, në lidhje me llojin, dënimin dhe pasojat civile; c) të pushojë vendimin e gjykatës më të ulët dhe të miratojë një vendim pa e kaluar çështjen për rishqyrtim në gjykatën më të ulët; d) të pushojë vendimin e gjykatës më të ulët dhe ta kalojë çështjen për rishqyrtim; e) të pushojë vendimin e Gjykatës së Apelit dhe të lërë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit.

C. Konventa Evropiane për Ndihmën e Ndërsjellë në Çështjet Penale (“Konventa për Ndihmën e Ndërsjellë”)

108. Konventa për Ndihmën e Ndërsjellë hyri në fuqi për Shqipërinë më 3 korrik 2000. Ajo përcakton rregullat e përbashkëta në fushën e ndihmës së ndërsjellë në çështjet penale, të tilla si pyetja e dëshmitarëve ose ekspertëve. Kërkesat për ndihmë të ndërsjellë bëhen nëpërmjet letërporsive, të cilat Ministria e Drejtësisë e palës kërkuese ia drejton Ministrisë së Drejtësisë së palës së kërkuar.

D. Rekomandimi 1386 (1998) i Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës

109. Rezoluta, në pjesët përkatëse, citon si më poshtë:

“5. Asambleja dënon me forcë vrasjen e parlamentarit të Partisë Demokratike, Azem Hajdari dhe truporjës së tij. Autoritetet duhet t’i vërtetojnë komunitetit ndërkombëtar se po bëjnë çdo përpjekje për të çuar sa më shpejt para drejtësisë personat përgjegjës dhe për të lejuar hetim të pavarur ndërkombëtar.

6. Asambleja më tej dënon me forcë dhunën politike të të dyja palëve pas këtyre vrasjeve. Sulmet ndaj institucioneve demokratike të shtetit nuk mund të justifikohen me argumente politike. Çdo përpjekje për të marrë pushtetin me forcë është qartësisht i papranueshëm. (...)”.

E DREJTA

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 §1 DHE 3 TË KONVENTËS

110. Ankuesi bëri ankime të shumta sipas nenit 6 §1 të Konventës. Ai u ankua se gjykatat e brendshme kishin pranuar dëshmi që ishin marrë në mënyrë të kundërligjshme, të tilla si dëshmitë e M. dhe Ç., si dhe deklarin e tij të datës 6 maj 2001. Më tej, ai kundërshtoi vlerësimin e provave, të tilla si raportet e ekspertëve të mjekësisë ligjore dhe pretendoi se vendimet e gjykatave të brendshme nuk kishin arsye të mjaftueshme.

111. Ankuesi pretendoi, gjithashtu, shkelje të të drejtave të tij sipas nenit 6 §3 (a) deri (d). Ai u ankua se avokati i tij i caktuar nga gjykata nuk kishte kohën e mjaftueshme për të studiuar dosjen e hetimit. Ai nuk kishte akses në të gjitha dokumentet e dosjes dhe veçanërisht deklarin e A.L. të datës 8 maj 2001. Gjykatat e brendshme kishin ndryshuar përcaktimin ligjor të akuzave pa i dhënë atij mundësinë të vihej në dijeni të natyrës së akuzave të reja dhe të përgatiste mbrojtjen e duhur ndaj tyre. Ankuesit iu mohua mundësia të jepte dëshmi më 8 mars 2002. Gjykatat e brendshme nuk arritën të detyronin z. Berisha të jepte dëshminë e tij. Ankuesi e konsideronte atë dëshmitarin kryesor.

112. Neni 6 §§1 dhe 3 (a) deri në (d) citon si më poshtë:

“1. Në përcaktimin e ... çdo akuze penale kundër tij, kushdo gëzon të drejtën e të dëgjuarit ... të drejtën ... nga [1] ... gjykatë”

3. Çdo i akuzuar për një veprë penale ka këto të drejta minimale:

a) të informohet menjëherë në një gjuhë që e kupton dhe në detaje, për natyrën dhe shkakun e akuzës së ngritur kundër tij;

b) të ketë kohën e mjaftueshme dhe lehtësirat për përgatitjen e mbrojtjes së tij;

c) të mbrohet personalisht ose nëpërmjet mbrojtësit ligjor të zgjedhur prej tij ose, në qoftë se ai nuk ka mjete të mjaftueshme për të shpërblyer mbrojtësin ligjor, t'i mundësohet ndihma ligjore falas kur kërkohet nga interesat e drejtësisë;

d) të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes së dëshmitarëve në emër të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës.”

A. Pranueshmëria

113. Gjykata vlerëson se ankimet e ankuesit nuk janë haptazi të pabazuara në kuptim të nenit 35 §3 (a) të Konventës. Duke mos qenë të papranueshme për arsye të tjera, për rrjedhojë, ato duhet të deklarohen të pranueshme.

B. Meritat

1. Parashtrimet e palëve

a) Ankuesi

114. Ankuesi parashtroi se nuk kishte pasur mbrojtje ligjore për periudhën fillestare prej 13-muajsh, ku avokati i parë mbrojtës i caktuar nga gjykata ishte caktuar më 4 prill 2001. Ai nuk ishte përfaqësuar nga një avokat në seancën gjyqësore të konfirmimit të ligjshmërisë së arrestimit të tij. Për më tepër, meqenëse avokati mbrojtës, i caktuar nga gjykata, u tërhoq nga çështja “më 16 mars 2001, atij nuk iu mundësua koha e mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e tij.

115. Disa prova ishin marrë në mënyrë të kundërligjshme, duke përfshirë deklarin e A.L., më 8 maj 2001, e cila ishte fshehur prej tij dhe dëshminë e M., e cila ishte marrë me anë të lidhjes audiovizive në shkelje të së drejtës së brendshme, si dhe dëshminë e Ç. Kërkesat e ankuesit për sqarimin e raporteve të mjekësisë ligjore dhe thirrjen e ekspertëve të tjerë ishin refuzuar. Këto veprime, si dhe mungesa e arsyeve në vendimet e brendshme çuan në mungesën e paanshmërisë dhe pavarësisë së gjykatave të brendshme.

116. Ankuesi më tej pretendoi se dëshmia është një detyrim civil. Imuniteti parlamentar i z. Berisha nuk mund të interpretohej si një pengesë që e pengonte atë të jepte dëshminë. Neni 162 i KPP-së lejon që zyrtarët e lartë të shtetit, duke përfshirë Presidentin e Republikës të japin dëshminë e tyre. Nëse gjykatat do të ishin të shqetësuara për sigurinë personale të z. Berisha, ata mund ta lejonin atë të pyetej në përputhje me nenin 364 §1 të KPP-së. Ndërkohë që z. Berisha nuk dëshmoi, deklaratat e tij se ankuesi ishte autori i krimit shërbyen si thelbi i dënimit të tij.

b) Qeveria

117. Qeveria parashtroi se ankuesi nuk e ngriti ankimin e tij para gjykatave të brendshme për mungesën e përfaqësimit ligjor për periudhën fillestare prej 13-muajsh. Avokati i ankuesit i caktuar *krjesisht* ishte vënë në dijeni të aktakuzës më 16 mars 2001 dhe nuk bëri asnjë kërkesë për kohë shtesë për të studiuar dosjen e çështjes. Pas ekstradimit, ankuesi është vënë menjëherë në dijeni për akuzat kundër tij. Ai rezervoi të drejtën për të caktuar një avokat të zgjedhur prej tij. Në seancën gjyqësore mbi vlefshmërinë e arrestimit të tij, ai vendosi të përfaqësohej vetë.

118. Për sa i përket pranimit të dëshmive, Qeveria argumentoi se dëshmitë e M. dhe Ç. ishin marrë në përputhje me të drejtën e brendshme. A.L. dha dëshminë e tij në gjyq dhe u pyet nga pala kundërshtare. Deklarimi i ankuesit i datës 6 maj 2001 nuk u pranua si provë. Eksperti i mjekësisë ligjore dha dëshminë e tij në gjyq dhe u pyet nga ankuesi. Kërkesat e ankuesit të datave 18 dhe 20 shkurt 2002 për përgatitjen e raportit të ekspertit mbi kapacitetin mendor dhe psikologjik të P.G. u rrëzuan si haptazi të pabazuara.

119. Qeveria argumentoi se gjykata e shkallës së parë ishte e autorizuar t'i jepte fakteve një përcaktim të ri, sipas nenit 375 të KPP-së. Për më tepër, ndërmjet datave 20 shkurt dhe 8 mars 2002, gjykata kishte shtyrë dy seanca gjyqësore, me qëllim që t'i jepte ankuesit mundësinë të parashtronte deklarin e tij. Më 8 mars 2002, ajo rrëzoi kërkesën e ankuesit për kohë shtesë si të paarsyeshme.

120. Qeveria më tej parashtroi se z. Berisha ishte thirrur disa herë, por pa sukses për të dhënë dëshminë e tij. Megjithatë, ai nuk ishte dëshmitari vendimtar as për prokurorin dhe as për ankuesin. Ai gëzonte imunitet parlamentar, heqja e të cilit nga Parlamenti ishte kushti paraprak për të dëshmuar. Bazuar në *A. v. Mbretërisë së Bashkuar* (nr. 35373/97, ECHR 2002-X), Qeveria argumentoi se imuniteti

parlamentar i z. Berisha nuk impononte kufizim të tepruar për mbrojtjen e të drejtave të ankuesit. Për më tepër, arsyet e sigurisë shpjegonin mosparaqitjen e tij. Në dritën e përpjekjeve për të vrarë z. Berisha, siguria e tij personale nuk mund të garantohej në gjyq.

121. Sipas këndvështrimit të Qeverisë, vendimet e gjykatave të brendshme ishin të arsyetuara dhe bazoheshin në disa dëshmi të dëshmitarëve.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Parime të përgjithshme

122. Duke qenë se garancitë e paragrafit 3 të nenit 6 përbëjnë aspektet specifike të së drejtës për gjykim të drejtë, përcaktuar në paragrafin 1, Gjykata shqyrton ankimet e ankuesit sipas dy dispozitave të marra së bashku (*shih, inter alia, A.S. v. Finland, nr. 40156/07, §47, 28 shtator 2010*).

123. Dispozitat e paragrafit 3(a) të nenit 6 theksojnë domosdoshmërinë për t'i kushtuar vëmendje të veçantë vënies në dijeni të pandehurit për "akuzën". Të dhënat e hollësishme të veprës luajnë rol vendimtar në procesin penal, për faktin që pikërisht nga momenti i njoftimit të tyre i pandehuri vihet në dijeni zyrtarisht me shkrim mbi bazën faktike dhe ligjore të akuzave kundër tij (*shih, Kamanski kundër Austrisë, vendim i datës 19 dhjetor 1989, seria A, nr. 168, pp. 36-37, §79*). Neni 6 §3 (a) i Konventës i njeh të pandehurit të drejtën të informohet jo vetëm për "shkakun" e akuzës, që do të thotë veprimet që ai pretendohet se ka kryer dhe mbi të cilat bazohet akuza, por edhe karakterizimin ligjor që i është dhënë këtyre veprimeve. Ky informacion duhet të jetë i detajuar (*shih Pélissier dhe Sassi kundër Francës, [GC], nr. 25444/94, §51, ECHR 1999-II*). Gjithashtu, objekti dhe qëllimi i nenit 6 §§1 dhe 3 tregojnë se një person i akuzuar për një vepër penale "ka të drejtë të marrë pjesë në një seancë gjyqësore dhe të dëgjohet" në praninë e tij nga një "gjykatë" (*shih, ndër të tjera, Barberá, Messegué dhe Jabardo kundër Spanjës, 6 dhjetor 1988, §68 dhe 78, seria A, nr. 146*).

124. Ndërkohë që neni 8 garanton të drejtën për gjykim të drejtë, ai nuk përcakton asnjë rregull mbi pranueshmërinë e dëshmisë si të tillë, gjë që përbën kryesisht një çështje për rregullim sipas të drejtës së brendshme (*shih Schenk kundër Zvicër, 12 korrik 1988, §45, seria A, nr. 140; Teixeira de Castro kundër Portugalisë, 9 qershor 1998, §34, raportet 1998-IV; Jalloh kundër Gjermanisë [GC], nr. 54810/00, §94-96, ECHR 2006-IX, dhe Bykov kundër Rusisë [GC], nr. 4378/02, §88, ECHR 2009-...*). Për rrjedhojë, nuk është roli i Gjykatës të vendosë, parimisht, nëse lloje të veçanta provash – për shembull, prova të marra në mënyrë të paligjshme në lidhje me të drejtën e brendshme – mund të jenë të pranueshme, ose, në të vërtetë, nëse ankuesi ishte apo jo fajtor. Pyetja që kërkon përgjigje është nëse kanë qenë të drejta procedimet në tërësi, përfshirë mënyrën në të cilën janë marrë provat. Kjo përfshin shqyrtimin e "paligjshmërisë" në fjalë dhe, për sa i përket Konventës, natyrën e shkeljes së konstatuar (*shih, ndër të tjera, Khan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 35394/97, §34, ECHR 2000-V; P.G. dhe J.H. kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 44787/98, §76, ECHR 2001-IX; Heglas kundër Republikës Çeke, nr. 5935/02, §§89-92, 1 mars 2007; Allan kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 48539/99, §42, ECHR 2002-IX, dhe Bykov, citur më lart, §89*).

125. Në përcaktimin nëse procedimet në tërësi ishin të drejta, duhet t'i kushtohet rëndësi faktit nëse janë respektuar të drejtat e mbrojtjes. Në veçanti, duhet të shqyrtohet nëse ankuesit i është dhënë mundësia të kundërshtojë vërtetësinë e provave dhe përdorimin e tyre. Gjithashtu, duhet të merret në konsideratë cilësia e provave, duke përfshirë faktin nëse rrethanat në të cilat janë marrë provat hedhin dyshime mbi bazueshmërinë apo saktësinë e tyre. Ndërkohë që nuk ngrihet domosdoshmëri problem i drejtësisë kur provat e marra nuk janë mbështetur nga materiale të tjera, mund të vërehet se kur provat janë shumë të forta dhe nuk ekziston risku të jenë të pabazueshme, domosdoshmëria për prova mbështetëse është përkatësisht më e dobët (*shih, mutatis mutandis, Khan §35 dhe 37, Allan, §43, dhe Bykov, §90, të gjitha cituar më lart*).

126. As forma dhe as përmbajtja e nenit 6 të Konventës nuk pengojnë një person që me vullnetin e tij të lirë, të heqë dorë në mënyrë të shprehur ose nënkuptuar, nga e drejta e garantimit të një gjykimi të drejtë, duke përfshirë të drejtën për të pyetur dhe të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët që kanë dëshmuar kundër tij (*shih Hermi kundër Italisë, [GC], nr. 18114/02, §73, ECHR 2006-XII*).

Megjithatë, heqja dorë nuk duhet të jetë në kundërshtim me asnjë interes të rëndësishëm publik, duhet të përcaktohet në mënyrë të qartë dhe kërkon garancitë minimale në përpjesëtim me rëndësinë e heqjes dorë (*shih Blake kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 68890/01, §127, 26 shtator 2006*).

a) Zbatimi i parimeve të përgjithshme për çështjen konkrete

127. Gjykata vëren se, në seancën gjyqësore të datës 7 maj 2001, në lidhje me ligjshmërinë e arrestimit të tij, ankuesi u përfaqësua vetë, megjithëse, një ditë më parë, atij iu tërhoq vëmendja në të drejtën e tij për të zgjedhur një avokat (shih paragrafin 30 më lart). Ai nuk ngriti asnjë çështje në këtë drejtim në apel. Për më tepër, caktimi nga ana e ankuesit të një avokati të zgjedhur prej tij, është pranuar nga gjykata e shkallës së parë. Në seancën gjyqësore të datës 11 maj 2001, avokati i ankuesit kërkoj vazhdimin e gjykimit.

128. Në lidhje me pranimin e provave të marra në mënyrë të paligjshme, Gjykata vëren se gjykatat e brendshme rrëzuan dëshmitë e Ç. dhe M. si kontradiktore dhe që u mungon besueshmëria dhe nuk u bazua në to. Dukej se dëshmia e A.L. e datës 8 maj 2001 fillimisht u fsheh nga mbrojtja. Megjithatë, çdo padrejtësi e shkaktuar prej saj, është ndrequr nga gjykata e shkallës së parë, e cila siguroi se A.L. dëshmoi. Ankuesi dhe avokati i tij morën pjesë në seancën gjyqësore dhe pyetën palën kundërshtare – A.L. Deklarimi i ankuesit, i datës 6 maj 2001, nuk u pranua dhe as nuk u përdor si provë për dënimin e tij.

129. Gjykata e shkallës së parë rrëzoi kërkesën tjetër të ankuesit për kohë për të dhënë prova shtesë më 8 mars 2002, ka shumë të ngjarë, duke pasur parasysh dëshminë e detajuar që ai tashmë kishte dhënë më 27 korrik 2001. Dosja e çështjes nuk zbulon natyrën e “provave shtesë” që ankuesi dëshironte të jepte. Në çdo rast, ai kishte mundësinë për të bërë dhe, në të vërtetë bëri, parashtrime të detajuara me shkrim në apel.

130. Për sa i përket mosparaqitjes së z. Berisha në gjyq, Gjykata thekson se paragrafët 1 dhe 3 (d) të nenit 6 kërkojnë që të pandehurit t'i jepet mundësia të kundërshtojë dhe të pyesë një dëshmitar kundër tij, qoftë kur ai jep deklaratimet e tij, qoftë në një fazë të mëvonshme (*shih, ndër të tjera, Sadak dhe të tjerë kundër Turqisë (nr. 1), nr. 29900/96, 29901/96, 29902/96 dhe 29903/96, §64, 17 korrik 2001*). Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se z. Berisha nuk ishte dëshmitar okular. Ai nuk bëri asnjë deklaratë gjatë hetimit dhe nuk dëshmoi në gjyq. Deklarata e tij e datës 12 shtator 1998 nuk u paraqit si provë në gjyq, e aq më pak nuk shërbeu si bazë nga gjykatat e brendshme kundër ankuesit. Ankuesi nuk tregoi mënyrën se si dëshmia e z. Berisha mund të kishte qenë vendimtare për të vërtetuar pafajësinë e tij të akuzave.

131. Në disa raste, gjykata e shkallës së parë mori masa, megjithëse pa sukses, për të thirrur z. Berisha. Në parashtrimet e tij pranë kësaj Gjykate, ankuesi u bazua në nenet 162 dhe 364 §1 të KPP-së si mënyra alternative që autoritetet duhet të kishin përdorur për të mundësuar atë të pyeste z. Berisha (*shih paragrafin 116 më lart*). Megjithatë, dukej se ankuesi nuk iu drejtua asnjëherë dispozitave të mësipërme në ankimet e tij të brendshme. Për më tepër, dënimi i ankuesit është bazuar dhe vërtetuar, *inter alia*, nga dëshmitë e dëshmitarëve A.L., S.L., P.G. dhe G.B. Gjykata nuk konstaton asnjë element arbitrariteti apo paarsyeshmërie në vlerësimin e këtyre pjesëve të rëndësishme të provave.

132. Në vlerësimin e drejtësisë së procedimeve penale në tërësi, Gjykata ka pranuar se përcaktimi i një veprë nuk dëmton të drejtat e mbrojtjes nëse i pandehuri, në procedurat e rishikimit, kishte mundësi të mjaftueshme për t'u mbrojtur vetë (*shih Dallos kundër Hungarisë, nr. 29082/95, §§47-53, 1 mars 2001; dhe Sipavičius kundër Lituanisë, nr. 49093/99, §30, 21 shkurt 2002*). Në çështjen në fjalë, ankuesi kundërshtoi dënimin e tij, si dhe përcaktimin e veprës para Gjykatës së Apelit, e cila ishte kompetente për të trajtuar këtë çështje. Ajo e rrëzoi ankimin duke dhënë arsye të mjaftueshme. Gjykata e Lartë shqyrtoi, gjithashtu, një tjetër ankim në lidhje me përcaktimin e veprës. Kjo gjykatë ishte kompetente për t'i siguruar të pandehurit lehtësirat që kërkonte (*shih paragrafin 91 më lart*), por në mënyrë të arsyeshme ajo i rrëzoi parashtrimet.

133. Gjykata për pasojë vlerëson se, duke pasur parasysh faktet e dosjes së çështjes, veçanërisht parashtrimet përfundimtare të prokurorit në gjyq, përcaktuar në vendimin e Gjykatës së Rrethit (*shih paragrafin 76 më lart*), nuk mund të thuhet se ankuesi nuk mund të parashikonte përcaktimin e akuzës

penale kundër tij. Ankuesi kishte kohën dhe lehtësirat e mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen për akuzën e riformuluar. Në këtë drejtim, çështja “në fjalë duhet të dallohet nga çështja *Pèlissier* dhe *Sassi* përmendur më lart, ku Gjykata e Kasacionit nuk rishqyrtoi “diskrecionin” e gjykatës së apelit në përcaktimin e akuzës. Fakti që, në çështjen në fjalë, ankimet e ankuesit janë rrëzuar, nuk tregon se procedurat e rishikimit nuk ishin në gjendje të ndreqnin mangësitë e procedimeve të shkallës së parë.

134. Në përfundim, Gjykata vëren se, në të gjitha fazat e procedimeve të brendshme, ankuesi është përfaqësuar nga një avokat i zgjedhur prej tij, ka marrë pjesë pothuajse në të gjitha seancat gjyqësore përkatëse, ka pasur mundësinë të parashtrojë prova dhe të pyesë shumë dëshmitarë.

135. Duke pasur parasysh vlerësimet e mësipërme, Gjykata vlerëson se procedimet e brendshme, në tërësi, nuk zbulojnë asnjë element të padrejtësisë procedurale. Rrjedhimisht, nuk ka pasur shkelje të nenit 6 §§1 dhe 3 (a) deri (d) të Konventës në këtë drejtim.

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 §2 TË KONVENTËS

136. Ankuesi u ankua se deklarata e z. Berisha, në datën 12 shtator 1998, e privoi atë nga përfitimi i prezumimit të pafajësisë sipas nenit 6 §2 të Konventës, i cili parashikon si më poshtë:

“2. Çdo person i akuzuar për një vepër penale prezumohet i pafajshëm deri kur të vërtetohet fajtor sipas ligjit.”

137. Gjykata thekson se prezumimi i pafajësisë parashikuar në nenin 6 §2, është një nga elementet e gjykimit të drejtë. Ai shkelet nëse një deklaratë e një zyrtari publik në lidhje me një person të akuzuar për vepër penale pasqyron opinionin se ai është fajtor para se të jetë vërtetuar si i tillë sipas ligjit (*shih, për shembull, Shuvalov kundër Estonisë, nr. 14942/09, §75, 29 maj 2002; dhe, mutadis mutandis, Allenet de Ribemont kundër Francës, nr. 15175/89, §35, 10 shkurt 1995*). Për të zbuluar nëse një deklaratë e një zyrtari publik është në shkelje të parimit të prezumimit të pafajësisë, duhet të vendoset në kontekstin e rrethanave të veçanta në të cilat është bërë deklarata e vënë në dyshim (*shih Dakaras kundër Lituanisë, nr. 42095/98, §43, ECHR 2000-X*).

138. “Akuza”, për qëllimet e nenit 6, mund të përcaktohet si “njoftimi zyrtar që i bëhet një individ nga autoriteti kompetent për pretendimin se ka kryer një vepër penale”, një përkufizim që, gjithashtu, korrespondon me testin nëse “situata e të [pandehurit] është ndikuar negativisht në mënyrë të konsiderueshme” (*shih, për shembull, McFarlane kundër Irlandës [GC], nr. 31333/06, §143, 10 shtator 2010*).

139. Duke iu kthyer fakteve të çështjes në fjalë, Gjykata vëren se deklarata e z. Berisha, asnjë kopje e së cilës nuk i është paraqitur Gjykatës, është bërë më 12 shtator 1998. Është e qartë se deklarata është dhënë para se të jetë bërë “akuza” kundër ankuesit ose para se “situata e tij të jetë ndikuar negativisht në mënyrë të konsiderueshme”. Megjithatë, deklarata ishte pjesë e tillë e pronës publike në masën që më 15 dhjetor 1999, më shumë se një vit pasi është bërë, Gjykata e Rrethit akoma u bazua në të duke urdhëruar arrestimin e ankuesit. Për rrjedhojë, mund të vlerësohet se ka pasur impakt të vazhdueshëm.

140. Gjykata më tej thekson se ka konstatuar shkelje të nenit 6 §2 të Konventës kur kundër ankuesit janë bërë deklarata paragjyqëse në shtyp, para se ai të deklarohej zyrtarisht fajtor nga persona, të tillë si: agjentë policie të përfshirë në hetim (*Maksim Petrov kundër Rusisë, nr. 23185/03, 6 nëntor 2012*), oficerë policie të nivelit të lartë (*Dovzhenko kundër Ukrainës, nr. 36650/03, 12 janar 2012; Allenet de Ribemont kundër Francës, 10 shkurt 1995, seria A, nr. 308*), Ministra (*G.C.P. kundër Rumanisë, 20899/03, 20 dhjetor 2011; dhe Allenet de Ribemont, cituar më lart*), Kryeministri (*Konstas kundër Greqisë, nr. 53466/07, 24 maj 2011*), kryetari i Parlamentit (*Butkevicius kundër Lituanisë, nr. 48297/99, ECHR 2002-II (ekstrakte)*), titullari i shërbimit të shtypit të Ministrisë së Brendshme (*Huseyn dhe të tjerë kundër Azerbajxhanit, nr. 35485/05, 45553/05, 35680/05 dhe 36085/05, 26 korrik 2011*) dhe prokurori i përgjithshëm (*shih G.C.P., cituar më lart; Fatullayev kundër Azerbajxhanit, nr. 40984/07, 22 prill 2010; dhe Butkevicius, cituar më lart*).

141. Duke pasur parasysh praktikën ligjore të mësipërme dhe pavarësisht faktit se ankuesi nuk iu referua shkeljes së nenit 6 §2 të Konventës para gjykatave të brendshme, Gjykata vlerëson se z. Berisha nuk mund të vlerësohet se ka vepruar si zyrtar publik në kuptim të nenit 6 §2 të Konventës.

Z. Berisha nuk është përfshirë në hetimin penal të vrasjes së AP si oficer policie, hetues apo prokuror. Ai nuk kishte ndonjë detyrë publike apo ushtronte autoritet publik dhe, në të vërtetë, asnjë kompetencë nuk i është deleguar zyrtarisht nga ndonjë organ shtetëror. Z. Berisha veprroi si një individ privat, në cilësinë e tij si kryetari i një partie politike, e cila ishte ligjërisht dhe financiarisht e pavarur nga shteti. Deklarata e tij, e cila u bë në një klimë të ndezur politike, mund të konsiderohej si dënimi i partisë së tij ndaj vrasjes së AP. Si e tillë, fakti i thjeshtë se veprimet e tij mund të kenë qenë të dobishme nga ana sociale me kërkesën që drejtësia të vihet në vend, nuk e shndërron atë në një zyrtar publik që vepron në interesin publik (*shih, mutadis mutandis, Kotov kundër Rusisë [GC], nr. 54522/00, §§91-107, 3 prill 2012*).

142. Në këto rrethana, Gjykata vlerëson se ky ankim duhet të deklarohet i papranueshëm si haptazi i pabazuar në përputhje me nenin 35 §§3 (a) dhe 4 të Konventës.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 7 TË KONVENTËS

143. Ankuesi duket se i referohet nenit 7 §1 të Konventës bazuar në faktin se ai u deklarua fajtor sipas nenit 78 §2 të KP-së, i cili nuk përbënte veprë penale sipas së drejtës së brendshme në kohën kur është kryer vepra.

Neni 7 §1 i Konventës parashikon si më poshtë:

“1. Askush nuk mund të dënohet për një veprim ose një mosveprim, që në momentin kur është kryer nuk përbënte veprë penale, sipas së drejtës së brendshme ose ndërkombëtare. Po ashtu, nuk mund të jepet një dënim më i rëndë se ai që ishte i zbatueshëm në momentin kur është kryer vepra penale.”

144. Gjykata vëren se, në ankimet e brendshme, ankuesi u ankua shprehimisht për përcaktimin e paligjshëm të pretenduar të veprës penale nga gjykatat e brendshme, duke argumentuar se nuk janë respektuar të drejtat e tij të mbrojtjes. Ai nuk ngriti asnjë ankim, të paktën në thelb, në kuptimin që janë shkelur të drejtat e tij sipas nenit 7 të Konventës.

145. Në këto rrethana, Gjykata rrëzon ankimin e ankuesit për mosshërim të mjeteve të brendshme ligjore në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Deklaron ankimet e ankuesit sipas nenit 6 §§1 dhe 3 (a) deri (d) të pranueshme dhe pjesën e mbetur të ankimit të papranueshëm.

2. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 §§1 dhe 3 (a) deri (d) të Konventës.

Bërë në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 8 tetor 2013, në përputhje me nenin 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Françoise Elens-Passos
Sekretar

Ineta Ziemele
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“SHERO VOGLI KUNDËR SHQIPËRISË”³⁴
(ankimi nr. 18343/11)

VENDIM

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur në datën 15 tetor si komitet i përbërë nga:

David Thór Björgvinsson, president

Vincent A. de Gaetano

Krzysztof Woljtyczek, gjykatës

dhe Françoise Elens-Passos, regjistruet seksioni

Duke marrë në konsideratë ankimin e mësipërm të depozituar në datën 7 mars 2011,

Duke marrë në konsideratë deklaratat zyrtare që pranojnë një zgjidhje miqësore të çështjes,

Pas shqyrtimit, të çështjes, vendos si më poshtë:

FAKTET DHE PROCEDURA

Ankuesja, znj. Shero Vogli është një shtetase shqiptare, e cila ka lindur, në vitin 1955, dhe banuese në Tiranë.

Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjenti i saj nga Avokatura e Shtetit, znj. L. Mandia.

Ankuesi u ankua se ka pasur një shkelje të neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës për shkak të moszbatimit të një vendimi të formës së prerë të dhënë në favor të saj.

Në datat 30 janar dhe 26 shkurt dhe në vitin 2013, Gjykata mori deklaratat për zgjidhjen miqësore të nënshkruara nga palët sipas të cilave ankuesja kishte rënë dakord të hiqte dorë nga pretendime të mëtejshme kundër Shqipërisë në lidhje me faktet mbi të cilat bazohet ankimi kundër një angazhimi nga Qeveria për t'i paguar asaj 7,500 (shtatë mijë e pesëqind euro) për mbulimin e çdo dëmi monetar dhe jomonetar, si dhe për kostot dhe shpenzimet që do të konvertohen në monedhën vendase në normën e zbatueshme në datën e pagesës dhe nuk do t'u nënshtrohen taksave që mund të jenë të zbatueshme. Kjo shumë do të jetë e pagueshme brenda tre muajve nga data e njoftimit të vendimit të marrë nga Gjykata. Në rast mospagimi brenda periudhës së lartpërmendur tremujore, Qeveria mori përsipër të paguajë interes të thjeshtë për të, nga mbarimi i periudhës deri në shlyerje, në një normë të barabartë me normën e huadhënies marzhinale të Bankës Qendrore Evropiane gjatë periudhës së mospagimit të interesave plus tri pikë për qind. Pagesa do të përbëjë zgjidhjen përfundimtare të çështjes.

E DREJTA

Gjykata vëren zgjidhjen miqësore të arritur ndërmjet palëve. Ajo është e bindur se zgjidhja bazohet në respektimin e të drejtave të njeriut që përcaktohen në Konventë dhe protokollet e saj dhe nuk konstaton asnjë arsye për justifikimin e vazhdimin të shqyrtimit të ankimit. Sa më sipër, është e përshtatshme që Çështja “të fshihet nga lista.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

Vendos të fshijë ankimin nga lista e çështjeve në përputhje me nenin 39 të Konventës.

Françoise Elens-Passos
Regjistruet

David Thór Björgvinsson
President

³⁴ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 93*. Tiranë, 2014. f.48

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“IZET HAXHIA KUNDËR SHQIPËRISË”³⁵
(ankimi nr. 34783/06)

VENDIM

Strasbourg

5 nëntor 2013

*Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara
në nenin 44 §2 të Konventës.*

Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Izet Haxhia kundër Shqipërisë”, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt i mëparshëm), duke gjykuar si dhomë e përbërë nga:

Ineta Zieme, president

David Thór Björgvinsson

George Nicolaou

Zdravka Kalaydjieva

Vincent A. De Gaetano

Paul Mahoney, gjykatës

Altina Xhoxhaj, gjykatës *ad hoc*

dhe Françoise Elens-Passos, regjistruar i seksionit,

Pas shqyrtimit me detyrë të mbyllura më 15 tetor 2013,

Shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr. 34783/06) kundër Republikës së Shqipërisë, të depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa) nga shtetasi shqiptar, z. Izet Haxhia (ankuesi) më 28 gusht 2006.

2. Ankuesi u përfaqësua nga z. F. Shanaj dhe z. Sh. Dizdari, avokatë që ushtrojnë profesionin në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua fillimisht nga agjentët e atëhershëm të saj, znj. S. Mëneri e Ministrisë së Punëve të Jashtme në Shqipëri dhe znj. Ledi Hajro nga zyra e Avokatit të Shtetit dhe, më pas, nga znj. L. Mandia nga zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Z. Ledi Bianku, gjykatës i zgjedhur për Shqipërinë, nuk ishte në gjendje të gjykonte çështjen (neni 28 i rregullores së Gjykatës). Për rrjedhojë, presidenti i Dhomës vendosi të caktojë znj. Altina Xhoxhaj si gjykatëse *ad hoc* në vend të tij (neni 29 §1(b)).

4. Ankuesi pretendoi disa shkelje sipas neneve 5, 6 dhe 7 të Konventës.

5. Më 17 mars 2008, presidenti i Seksionit të Katërt, të cilit i është caktuar çështja, vendosi të njoftonte Qeverinë mbi ankimin. Gjithashtu, u vendos të shqyrtohej pranueshmëria dhe meritat e ankimit në të njëjtën kohë (neni 29 §1).

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Ankuesi ka lindur në vitin 1966. Ai ishte truproja i presidentit të atëhershëm të Shqipërisë, z. Sali Berisha. Në kohën e paraqitjes së ankimit, ai është ndaluar në Turqi në pritje të rezultatit për ekstradimin e tij në Shqipëri.

7. Më 12 shtator 1998, rreth orës 21:15, z. Azem Hajdari, anëtar parlamenti (AP) dhe truproja e tij, B.C. dhe Z.N. u qëlluan ndërkohë që po dilnin nga selia e Partisë Demokratike (“PD”) në Tiranë.

³⁵ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 93*. Tiranë, 2014. f.49

Zoti Hajdari dhe B.C. vdiqën në të njëjtën ditë në spital. Truproja e dytë, Z. N. u plagos rëndë. Zoti Hajdari ishte anëtar drejtues i PD-së, e cila ishte një nga dy partitë kryesore politike në Shqipëri dhe, në kohë materiale, në opozitë. Për këtë vrasje u hap hetimi penal.

8. Më 13 janar 2001, prokuroria lëshoi urdhërarresti për ankuesin, si i dyshuar për përfshirjen e tij në vrasjen e AP dhe një prej truprojave të tij, si dhe për vrasjen e mbetur në tentativë të truprrojës tjetër. Gjithashtu, prokurori urdhëroi arrestimin e katër personave të tjerë në lidhje me këtë vrasje.

9. Më 31 janar 2001, Gjykata e Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit) urdhëroi arrestimin e ankuesit. Ai u përfaqësua nga një avokat i caktuar nga gjykata.

10. Më 3 mars 2001, Gjykata e Rrethit e deklaroi ankuesin *në mungesë* pas përpjekjeve pa sukses për të gjetur vendndodhjen e tij. Sipas vendimit, familja e ankuesit nuk kishte dijeni për vendndodhjen e tij. Fqinjët, gjithashtu, pohuan se prej dy vjetësh askush nuk kishte banuar në banesën e ankuesit.

11. Më 13 mars 2001, prokurori depozitoi një aktakuzë pranë Gjykatës së Rrethit. Ankuesi dhe katër të bashkëpandehurit e tjerë akuzoheshin për pjesëmarrjen dhe organizimin e vrasjes së AP, truprrojës së tij dhe vrasjes së mbetur në tentativë të civilëve.

12. Procedimet gjyqësore kundër ankuesit janë kryer *në mungesë*. Ai u përfaqësua nga një avokat i caktuar nga familja e tij sipas nenit 48 §3 të Kodit të Procedurës Penale (KPP).

13. Më 29 prill 2001, Gjykata e Rrethit e dënoi ankuesin *në mungesë*. Ai u dënua me njëzet e pesë vjet burgim.

14. Avokati i ankuesit, i caktuar nga familja, si dhe i të bashkëpandehurve të tjerë ankuan kundër dënimit në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatën e Lartë.

15. Më 9 korrik 2002 dhe 14 shkurt 2003, Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë, respektivisht, lanë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit. Ankuesi u përfaqësua nga një avokat i caktuar nga familja.

16. Avokati i caktuar nga familja nuk depozitoi ankim kushtetues për shkak të mungesës së prokurës për të bërë një gjë të tillë. Ankimet kushtetuese të dy prej të bashkëpandehurve, në lidhje me padrejtësinë e përgjithshme të procedimeve, u deklaruan të papranueshme nga Gjykata Kushtetuese, më 9 korrik 2003, me arsyetimin se ankimet nuk zbulonin shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë.

17. Një përshkrim i detajuar i fakteve, hetimit penal dhe vendimeve të gjykatave të brendshme, është përshkruar në çështjen *Haxhia kundër Shqipërisë*, nr. 29861/03, 8 tetor 2013, për të cilën akoma nuk është dhënë vendimi i formës së prerë dhe çështjen *Mulosmani kundër Shqipërisë*, nr. 298618/03, tetor 2013, për të cilën akoma nuk është dhënë vendimi i formës së prerë.

18. Më 3 qershor 2006, ankuesi u arrestua nga autoritetet turke, me sa duket mbi bazën e një urdhërarresti të lëshuar nga autoritetet shqiptare. Dukej se autoritetet shqiptare kërkonin ekstradimin e ankuesit. Gjykatës nuk i është paraqitur një kopje e kërkesës për ekstradim. Asnjë informacion tjetër nuk është dhënë në lidhje me rezultatin për procedurat e ekstradimit në Turqi.

II. E DREJTA DHE PRAKTIKA PÛRKATËSE E BRENDSHME DHE NDËRKOMBËTARE

A. E drejta e brendshme

1. Kodi i Procedurës Penale (KPP)

19. Dispozitat përkatëse të KPP-së në lidhje me caktimin dhe përfaqësimin nga një avokat, parashikojnë si më poshtë:

Neni 48 – Mbrojtësi i zgjedhur nga i pandehuri

“1. I pandehuri ka të drejtë të zgjedhë jo më shumë se dy mbrojtës.

2. Zgjedhja bëhet me deklaram të bërë para organit të procedurës ose me akt të dhënë mbrojtësit ose të dërguar atij rekomande.

3. Zgjedhja e mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen mund të bëhet nga një i afërm i tij, në përputhje me procedurat e parashikuara nga paragrafi 2 më lart”.

Neni 410 – Ankimi i të pandehurit

“2. Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar në përputhje me ligjin”.

20. Dispozitat përkatëse të KPP-së në lidhje me kërkesën për rivendosje në afat parashikojnë si më poshtë:

Neni 147 – Rivendosja në afat

“1. Prokurori, i pandehuri, palët private dhe mbrojtësit mund të kërkojnë rivendosjen në afatin e caktuar kur provojnë se nuk kanë pasur mundësi ta respektojnë afatin për shkak të rasteve të paparashikuara ose të forcës madhore.

2. Në qoftë se është dhënë vendimi në mungesë, i pandehuri mund të kërkojë rivendosjen në afat për të bërë ankim kur provon se nuk ka marrë dijeni për vendimin.

3. Kërkesa për rivendosjen në afat paraqitet brenda dhjetë ditëve nga dita ... kur i pandehuri ka marrë dijeni efektivisht për aktin. Rivendosja në afat nuk lejohet më shumë se një herë për secilën palë për çdo shkallë të procedimit.

4. Për kërkesën vendos organi që procedon në kohën e paraqitjes së saj.

5. Vendimi që lejon rivendosjen në afat për bërjen e ankimit mund të ankimohet vetëm bashkë me vendimin përfundimtar.

6. Kundër vendimit që refuzon kërkesën për rivendosje në afat mund të bëhet ankim”.

Neni 148 – Efektet e rivendosjes në afat

“1. Gjykata që ka vendosur rivendosjen në afat, me kërkesën e palës dhe për atë sa është e mundur, urdhëron përsëritjen e veprimeve në të cilat pala kishte të drejtë të merrte pjesë”.

21. Nenet 449-461 të KPP-së drejtojnë zbatimin për rishikimin e një vendimi të formës së prerë.

Neni 450 – Rastet e rishikimit

“1. Rishikimi mund të kërkohet:

a) kur faktet e vëna në themel të vendimit nuk pajtohen me ato të një vendimi tjetër të formës së prerë;

b) kur vendimi është bazuar në një vendim të gjykatës civile, i cili është revokuar më pas;

c) kur pas vendimit kanë dalë ose janë zbuluar prova të reja, të cilat vetëm ose së bashku me ato që janë vlerësuar njëherë, tregojnë se vendimi është i gabuar;

d) kur vërtetohet se vendimi është dhënë si pasojë e falsifikimit;

të akteve të gjyqimit ose të një fakti tjetër të parashikuar nga ligji si vepër penale”.

22. Kërkesa për rishikim duhet të depozitohet në Gjykatën e Lartë.

2. *Ligji për marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet e huaja në çështjet penale (ligji nr. 10193, datë 3.12.2009)*

23. Seksioni 51 §4 i ligjit për marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet e huaja në çështjet penale parashikon se “një vendim penal i formës së prerë kundër një personi të ekstraduar, i cili është dhënë në mungesë të tij, mund të rishikohet me kërkesën e personit, me kusht që ministri i Drejtësisë të ketë siguruar shtetin kërkues në lidhje me këtë. Kërkesa për rishikim duhet të paraqitet brenda 30 ditëve nga mbërritja e ankuesit në territorin e Shqipërisë dhe shqyrtimi i saj është subjekt i dispozitave të Kodit të Procedurës Penale”.

B. Ligji për Gjykatën Kushtetuese (ligji për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë nr. 8577, datë 10 shkurt 2000)

24. Dispozitat përkatëse të ligjit për Gjykatën Kushtetuese parashikojnë si më poshtë:

Pjesa 30

“1. Depozitimi i ankimit në Gjykatën Kushtetuese është subjekt i afateve të përcaktuara në këtë ligj.

2. Ankimi i një individi për shkeljen e të drejtave të tij kushtetuese mund të paraqitet jo më vonë se dy vjet nga ndodhja e shkeljes. Nëse ligji parashikon mjetin ligjor, individi mund të depozitojë ankimin e tij në Gjykatën Kushtetuese pasi ka shteruar të gjitha mjetet ligjore për mbrojtjen e të drejtave të tij. Në raste të tilla, afati për depozitimin e ankimit është dy vjet nga njoftimi i vendimit të organit të shkallës së fundit”.

C. Praktika ligjore e brendshme

1. *Në lidhje me kërkesën për rivendosjen në afat*

a) Praktika ligjore e gjykatave më të ulëta

25. Më 3 maj 2007 dhe 10 tetor 2007, Gjykata e Rrethit Gjirokastrë pranoi kërkesat e dy të pandehurve për rivendosjen në afat kundër dënimit të tyre *në mungesë*. Të pandehurit i bënë kërkesat e tyre pasi u ekstraduan në Shqipëri. Ndërkohë, ata depozituan dy ankime më vete pranë Gjykatës (*Hysa kundër Shqipërisë*, nr. 72361/11 dhe *Malo kundër Shqipërisë*, nr. 72359/11) për drejtësinë e rigjykit. Këto ankime janë në pritje të datës së miratimit të vendimit konkret.

26. Më 2 nëntor 2010, Gjykata e Rrethit Shkodër pranoi kërkesën e njërit prej të pandehurve për rivendosjen në afat kundër vendimit të tij *në mungesë*. I pandehuri e bëri kërkesën e tij pasi u ekstradua në Shqipëri (*shih vendimin e Gjykatës së Lartë nr. 37/2011 për më shumë informacion*).

b) Praktika ligjore e Gjykatës së Lartë

27. Në vendimin e tij unifikues nr. 2, të datës 14 tetor 2002, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi që, duke pasur parasysh karakterin e tij personal rigoroz, kërkesa për rivendosjen në afat duhet të depozitohet vetëm nga i pandehuri ose nga një avokat i zgjedhur prej tij, brenda dhjetë ditëve nga data në të cilën i pandehuri është vënë në dijeni efektivisht për vendimin e dhënë *në mungesë* (vendimi nr. 2/2002). E drejta nuk mund të ushtrohet nga anëtarët e familjes së të pandehurit nëse i pandehuri nuk ishte realisht në dijeni të vendimit *në mungesë*. Kërkesa për rivendosjen në afat duhet të shqyrtohet nga Gjykata e Rrethit, prej një trupi gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë. Vendimi i Gjykatës së Rrethit mund të ankimohet në Gjykatën e Apelit dhe, më pas, në Gjykatën e Lartë. Megjithatë, konstatimi i fundit është korrigjuar nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr. 31/2012 (*shih paragrafin 36 më poshtë*).

28. Në vendimin e tij unifikues nr. 1 të datës 20 janar 2011, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë shqyrtoi tri çështje në lidhje me kërkesën për rivendosjen në afat (vendimi nr. 1/2011). Ankuesi ishte dënuar *në mungesë*. Avokatit të tij të caktuar nga familja iu pranua rivendosja në afat kundër dënimit *në mungesë* në Gjykatën e Apelit. Ankimet në vijim të avokatit mbi meritat e çështjes u rrëzuan nga Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë. Pas ekstradimit të tij në Shqipëri ankuesit iu pranua rivendosja në afat në Gjykatën e Lartë kundër vendimit të Gjykatës së Apelit. Në procedimet para Kolegjit të Bashkuar të Gjykatës së Lartë, ankuesi u përfaqësua nga një avokat i zgjedhur prej tij.

29. Së pari, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi që, kur një ankim është shqyrtuar më parë dhe rrëzuar nga Kolegji i Gjykatës së Lartë, në procedimet *në mungesë* në të cilat i pandehuri është përfaqësuar nga një avokat i caktuar nga familja në përputhje me nenet 48 §3 dhe 410 §2 të KPP-së, si i pandehuri ashtu edhe avokati i tij nuk mund të (ri)-depozitojnë kërkesë për rivendosjen në afat kundër vendimit të Gjykatës së Apelit me arsyetimin se i pandehuri nuk është vënë në dijeni të vendimit meqenëse një gjë e tillë është në kundërshtim me parimet e *res judicata*. I njëjti arsyetim zbatohet për kërkesën për rivendosjen në afat kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit.

30. Së dyti, Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi se i pandehuri ka të drejtë të depozitojë kërkesë për rivendosjen në afat në përputhje me nenin 147 §1 të KPP-së vetëm kur gjykata më e lartë ka pushuar ankimin si të parashkruar, pa shqyrtuar meritat (themelin) apo ligjshmërinë e ankesave të ngritura në themelin e ankimit.

31. Konstatimi i tretë ka të bëjë me efektin e ankimit të depozituar nga një i pandehur, në mungesë të ankimit të bashkëpandehurit, mbi kërkesën e këtij të fundit për rivendosjen në afat. Kolegji i Bashkuar i Gjykatës së Lartë vendosi që, si rregull, “në procedimet penale kundër disa të bashkëpandehurve, gjykata nuk duhet të pranojë kërkesën e një të pandehuri për rivendosjen në afat, nëse është vërtetuar se [meritat] e çështjes janë shqyrtuar pas ankimit të depozituar nga një i bashkëpandehur”.

32. Më 5 tetor 2011, pas kërkesave të dy të pandehurve për rivendosje në afat, Gjykata e Lartë, duke u bazuar në vendimin e saj unifikues nr. 1/2011, refuzoi këto kërkesa (vendimet nr. 121/2011 dhe 122/2011). Gjykata e Lartë vendosi që avokatët e të pandehurve, të cilët ishin caktuar nga anëtarët e familjes në përputhje me nenet 48 §3 dhe 410 §2 të KPP-së, kishin ankuar më parë dhe pa sukses kundër dënimit të pandehurve *në mungesë*, si në Gjykatën e Apelit ashtu edhe në Gjykatën e Lartë. Për rrjedhojë, dënimi i tyre *në mungesë* “kishte marrë fuqinë e *res judicata*”, e cila ndalonte rigjykimin.

33. Pas ekstradimit nga Italia, një i pandehur depozitoi një kërkesë për rivendosjen në afat. Më 12 tetor 2011, duke u bazuar në vendimin e saj unifikues nr. 1/2011, Gjykata e Lartë e refuzoi këtë kërkesë me arsyetimin se avokati i të pandehurit, i caktuar nga familja kishte ankuar më parë dhe pa sukses kundër dënimit të të pandehurit *në mungesë*, si në Gjykatën e Apelit ashtu edhe në Gjykatën e Lartë (vendimi nr. 218/2012).

34. Më 5 shtator 2012, duke u bazuar në vendimin e saj unifikues nr. 1/2011, Gjykata e Lartë vendosi, *inter alia*, se gjykata më e ulët kishte gabuar në pranimin e të pandehurit për rivendosjen në afat, meqenëse avokati i të pandehurit i caktuar nga familja kishte ankuar më parë dhe pa sukses kundër dënimit të pandehurit *në mungesë* (vendimi nr. 218/2012).

c) Praktika ligjore e Gjykatës Kushtetuese

35. Në përgjigje të një kërkesë referimi të Gjykatës së Lartë mbi kushtetutshmërinë e neneve 48 §3 dhe 410 §2 të KPP-së, Gjykata Kushtetuese vendosi, me anë të vendimit nr. 30, datë 17 qershor 2010 (vendimi nr. 30/2010), se caktimi i avokatit nga një anëtar i familjes duhet të pranohet nga gjykatat e brendshme, në qoftë se mund të përcaktohet se kjo përbën një manifestim të shprehur të qëllimit të të pandehurit për të mos ndjekur procedimet. I njëjti arsyetim zbatohet për kërkesën për rivendosjen në afat të bërë nga avokati i caktuar nga familja e të pandehurit. Autoritetet duhet të përcaktojnë se i pandehuri nuk ka qenë efektivisht në dijeni të dënimit të tij *në mungesë* dhe se i pandehuri ka qenë efektivisht në dijeni të caktimit të avokatit nga familja e tij.

36. Në përgjigje të një kërkesë referimi të Gjykatës së Lartë mbi kushtetutshmërinë e neneve 147 §§4 dhe 6 të KPP-së, nëpërmjet vendimit nr. 31, datë 17 maj 2012 (vendimi nr. 31/2012), Gjykata Kushtetuese sqaroi se termi “organi procedues”, parashikuar nga neni 147 §4 i referohej gjykatës kundër vendimit të së cilës i pandehuri kërkon rivendosjen në afat. Nëse i pandehuri do të kërkonte rivendosjen në afat kundër vendimit të Gjykatës Kushtetuese, kërkesa për rivendosjen në afat duhet të depozitohet dhe shqyrtohet nga gjykata e apelit në vend të Gjykatës së Rrethit. Ajo që ngatërroi interpretimin e përkufizimit të mësipërm është përdorimi i fjalëve “në gjykatën e apelit” në nenin 147 §6 të KPP-së. Gjykata Kushtetuese vendosi se këto fjalë ishin jokushtetuese dhe se mund të zëvendësoheshin me fjalët “në një gjykatë më të lartë”. Meqenëse neni 147 i KPP-së nuk parashikonte të drejtën [direkte] të palëve për të ankuar kundër vendimit që ka miratuar rivendosjen në afat (neni 147 §5 i KPP-së) në kundërshtim me të drejtën e palëve për të ankuar kundër vendimit që ka refuzuar rivendosjen në afat (neni 147 §6 i KPP-së), Gjykata Kushtetuese më tej vendosi që legjislatura duhet të parashikojë më vete të drejtën e palëve për të apeluar kundër miratimit të kërkesës për rivendosjen në afat para shqyrtimit të meritave të ankimit. Ligji si i tillë nënkuptonte se, në shqyrtimin e meritave, Gjykata e Lartë do të duhej, gjithashtu, të shqyrtonte ligshmërinë dhe themelin e ankimit për rivendosjen në afat, gjë që nuk ishte në përputhje me natyrën e procedimeve para kësaj shkalle.

2. Në lidhje me ankimin për rishikimin e vendimit të formës së prerë

37. Më 17 shtator 2010, Gjykata e Lartë vendosi se personi i ekstraduar mund të bënte kërkesën për rishikimin e dënimit të formës së prerë *në mungesë*, sipas nenit 450 të KPP-së, me kusht që ministri i Drejtësisë të ketë siguruar shtetin të cilit i kërkohet ekstradimi se personi i ekstraduar do të rigjykohej pas ekstradimit (vendimi nr. 812/2010). Në arsyetimin e saj, Gjykata e Lartë u bazua në nenin 3 të protokollit të dytë shtesë të Konventës Evropiane për Ekstradimin, e cila është ratifikuar nga Shqipëria dhe, rrjedhimisht, fitoi përparësi mbi të drejtën e brendshme në përputhje me Kushtetutën, si dhe në seksionin 51 §4 të ligjit për marrëdhëniet juridiksionale në çështjet penale (shih paragrafët 23 më lart dhe 42 më poshtë). Në këtë rast, ankuesi është ekstraduar nga Spanja, duke u bazuar në sigurimin e ministrit të Drejtësisë se ai do të rigjykohej. Gjykata e Lartë e pranoi kërkesën e tij për rishikimin e dënimit *në mungesë* sipas nenit 450 të KPP-së, me të gjitha arsyet e shteruara të rishikimit të renditura në nenin 450.

38. Më 19 janar 2011, Gjykata e Lartë, duke u bazuar në vendimin e saj nr. 812/2010, pranoi kërkesën e ankuesit për rishikimin e dënimit të tij *në mungesë* sipas nenit 450 të KPP-së (vendimi nr. 9/2011). Ankuesi u ekstradua nga Mbretëria e Bashkuar, duke u bazuar në sigurimin e ministrit të Drejtësisë se ai do të rigjykohej.

39. Më 16 shkurt 2011, Gjykata e Lartë, pranoi kërkesën e ankuesit për rishikimin e dënimit të tij *në mungesë* sipas nenit 450 të KPP-së (vendimi nr. 33/2011). Ankuesi u ekstradua nga Gjermania, duke u bazuar në sigurimin e ministrit të Drejtësisë se ai do të rigjykohej.

3. Në lidhje me mundësinë për të depozituar ankimin kushtetues

40. Në vendimin nr. 30, të datës 26 nëntor 2009, Gjykata Kushtetuese pranoi ankimin kushtetues të ankuesit kundër gjykimit të tij *në mungesë*, pas ekstradimit të tij në Shqipëri. Ankuesi ishte dënuar me një vendim të formës së prerë nga Gjykata e Lartë, më 24 mars 2000, *në mungesë*, dhe ishte ekstraduar në Shqipëri më 4 qershor 2008. Gjykata Kushtetuese konstatoi shkelje të së drejtës për mbrojtje të ankuesit për shkak të mosaktimit nga ana e gjykatave të brendshme të një avokati për ta përfaqësuar atë.

41. Në vendimin nr. 83, të datës 5 korrik 2013 dhe 118 të datës 30 tetor 2012, Gjykata Kushtetuese konstatoi se ankuesit nuk kishin depozituar ankim kushtetues kundër vendimit të tyre *në mungesë* brenda afatit dyvjeçar të njohur me ligj, afat, i cili kishte filluar ditën që janë ekstraduar në Shqipëri. Në të dyja rastet, ankuesit u dënuan më vete *në mungesë* me vendim të Gjykatës së Lartë, përkatësisht në vitin 2001 dhe 2004. Ata u ekstraduan në një datë të pacaktuar në vitin 2007, njëri nga Mbretëria e Bashkuar dhe tjetri nga Gjermania. Pas ekstradimit, ata depozituan kërkesat për rivendosjen në afat, por këto kërkesa u rrëzuan nga Gjykata e Lartë, respektivisht më 6 maj 2011 dhe 19 janar 2012. Gjykata Kushtetuese vendosi që, duke pasur parasysh vendimin unifikues nr. 1/2011 (*shih paragrafin 28 më lart*) të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të mos pranojë që ankuesit të depozitojnë kërkesat për rivendosjen në afat, meqenëse avokatët e caktuar nga familjet e tyre kishin ankuar më parë dhe pa sukses kundër vendimit të tyre *në mungesë*. Ankuesit duhet të kishin depozituar ankimet e tyre kushtetuese brenda afatit dyvjeçar të njohur me ligj, afat i cili kishte filluar ditën e ekstradimit të tyre në Shqipëri, kur ata ishin vënë në dijeni të vendimeve të dhëna *në mungesë*. Në vend të kësaj, ata kishin depozituar këto kërkesa pas përfundimit të procedimeve lidhur me kërkesën e tyre për rivendosjen në afat, pas skadimit të afatit dyvjeçar të njohur me ligj.

D. E drejta ndërkombëtare

Konventa Evropiane për Ekstradimin

42. Konventa Evropiane për Ekstradimin është ratifikuar nga Shqipëria më 19 maj 1998 dhe ka hyrë në fuqi më 17 gusht 1998. Neni 3 i protokollit të dytë shtesë parashikon si më poshtë:

“Neni 3 – Vendimet *në mungesë*

1. Kur pala kontraktuese i kërkon një pale tjetër kontraktuese ekstradimin e personit për të kryer dënimin apo urdhër ndalimin sipas vendimit të marrë kundër tij në mungesë, pala së cilës i kërkohet ekstradimi mund të refuzojë ekstradimin për këtë qëllim nëse, sipas mendimit të saj, procedimet që çuan në këtë vendim nuk përmbushnin të drejtat minimale të mbrojtjes të njohura për pasojë për çdo person të akuzuar për një vepër penale. Megjithatë, ekstradimi lejohet nëse pala kërkuuese jep siguri të mjaftueshme për t’i garantuar personit të pretenduar të drejtën për rigjykim, gjë që mbron të drejtën e mbrojtjes. Ky vendim autorizon palën kërkuuese ose të zbatojë vendimin konkret, nëse personi i dënuar nuk kundërshton ose, në të kundërt, të fillojë procedimet kundër personit të ekstraduar.

2. Kur pala së cilës i kërkohet ekstradimi informon personin për të cilin është kërkuar ekstradimi për vendimin e marrë kundër tij në mungesë, pala kërkuuese nuk duhet ta vlerësojë këtë komunikim si njoftim zyrtar për qëllimet e procedurës penale në atë shtet”.

E DREJTA

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 TË KONVENTËS

43. Ankuesi pretendoi se procedimet penale dhe dënimi në mungesë ishin të padrejta në kuptim të nenit 6 të Konventës, i cili në pjesët përkatëse parashikon si më poshtë:

“1. Në përcaktimin e ... çdo akuze penale kundër tij, kushdo gëzon të drejtën e të dëgjuarit ... të drejtën ... nga [1] ... gjykatë ...

3. Çdo i akuzuar për një vepër penale ka këto të drejta minimale:

a) të informohet menjëherë në një gjuhë që e kupton dhe në detaje, për natyrën dhe shkakun e akuzës së ngritur kundër tij;

- b) të ketë kohën e mjaftueshme dhe lehtësirat për përgatitjen e mbrojtjes së tij;
- c) të mbrohet personalisht ose nëpërmjet mbrojtësit ligjor të zgjedhur prej tij ose, në qoftë se ai nuk ka mjete të mjaftueshme për të shpërblyer mbrojtësin ligjor, t'i mundësohet ndihma ligjore falas kur kërkohet nga interesat e drejtësisë;
- d) të pyesë ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës dhe të ketë të drejtën e thirrjes dhe të pyetjes së dëshmitarëve në emër të tij, në kushte të njëjta me dëshmitarët e akuzës;
- e) t'i ofrohet ndihma falas e një përkthyesi nëse nuk kupton ose flet gjuhën e përdorur në gjyq".

A. Pranueshmëria

1. Parashtrimet e palëve

44. Qeveria ngriti dy argumente kryesore të papranueshmërisë. Së pari, ajo argumentoi se kërkesa ishte depozituar jashtë afatit gjashtëmujor. Së dyti, ajo argumentoi se ankuesi nuk kishte shteruar mjetet e brendshme ligjore. Ai nuk depozitoi ankim kushtetues në Gjykatën Kushtetuese për të ankuar, për padrejtësinë e procedimeve. Ai nuk paraqiti asnjë ankim për rishikimin e dënimit të formës së prerë *në mungesë*, sipas nenit 450 të KPP-së, dhe as për rivendosjen në afat sipas nenit 147 të KPP-së.

45. Ankuesi parashtrori se ai depozitoi një ankim pranë Gjykatës pasi ishte arrestuar nga autoritetet turke, kur për herë të parë ishte vënë në dëni mbi vendimin e autoriteteve shqiptare në mungesë. Për sa i përket shterimit të mjeteve ligjore të brendshme, ai argumentoi se ishin të paefektshme.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Në lidhje me mosrespektimin e afatit gjashtëmujor

46. Gjykata përsërit se ajo "mund të shqyrtojë një çështje ... brenda gjashtë muajve nga data kur është marrë vendimi i formës së prerë" (shih, ndër të tjera, *Alimuçaj kundër Shqipërisë*, nr. 20134/05, §139, 7 shkurt 2012; dhe *Paul dhe Aundrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar* (dec.), nr. 46477/99, 7 qershor 2001). Periudha gjashtëmujore fillon që nga data në të cilën ankuesi ka marrë dëni të mjaftueshme dhe efektive mbi vendimin e brendshëm të formës së prerë (shih, ndër të tjera, *Baghli kundër Francës*, nr. 34374/97, §31, ECHR 1999-VIII). Është detyrë e shtetit, i cili bazohet në mosrespektimin e afatit gjashtëmujor të përcaktojë datën kur ankuesi u njoftua për vendimin e brendshëm të formës së prerë (*Sahmo kundër Turqisë* (dec.), nr. 37415/97, 1 prill 2003).

47. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se dënim i ankuesit *në mungesë* është lënë në fuqi nga me anë të vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Lartë më 14 shkurt 2003. Ankuesi është njoftuar për këtë vendim më 3 qershor 2006 kur është arrestuar nga autoritetet turke. Ky fakt nuk është kundërshtuar. Ai depozitoi një ankim pranë Gjykatës më 28 gusht 2006, brenda afatit gjashtëmujor të njoftimit të dënimit të tij *në mungesë*. Në këto rrethana, Gjykata rrëzon kundërshtimin e Qeverisë.

b) Në lidhje me mosshkrimin e mjeteve të brendshme ligjore

i) Mosparaqitja e ankimit kushtetues

48. Gjykata përsërit se detyrimi i ankuesve është pikërisht shterimi i mjeteve të brendshme ligjore, të cilat janë të vlefshme në teori dhe praktikë në periudhën përkatëse dhe të cilat ata mund t'i fillojnë vetë – që do të thotë, mjete ligjore që janë të aksesueshme, që mund të sigurojnë ndreqjen e ankimeve të tyre dhe që ofrojnë perspektiva të arsyeshme suksesi (shih, për shembull, *Sejdovic kundër Italisë* [GC], nr. 56581/00, §46, 1 mars 2006). Për më tepër, vlerësimi nëse janë shteruar mjetet e brendshme ligjore normalisht bëhet duke iu referuar datës në të cilën është depozituar ankimi në Gjykatë, megjithëse ky rregull përbën një përjashtim, i cili mund të justifikohet nga rrethanat specifike sipas rastit (shih *Baumann kundër Francës*, nr. 33592/96, §47, ECHR 2001-V, dhe *Babylonová kundër Sllovakisë*, nr. 69146/01, §44, ECHR 2006-VIII).

49. Në çështjen në fjalë, Gjykata vëren se dënim i ankuesit *në mungesë* është lënë në fuqi nga Gjykata e Lartë më 14 shkurt 2003. Ajo nuk ishte e mendimit që ankuesi të depozitojë ankim kushtetues brenda dy vjetëve nga data e vendimit të Gjykatës së Lartë, meqenëse ishte përcaktuar se ai nuk kishte marrë dëni për dënimin e tij në mungesë deri më 3 qershor 2006, kur ai u arrestua nga autoritetet turke (shih *Shkalla kundër Shqipërisë*, nr. 26866/05, §§52 dhe 53, 10 maj 2011, në të cilën Gjykata Kushtetuese, më 1 shkurt 2005, e deklaroi ankimin kushtetues të ankuesit të parashkruar, ku

afati kohor ka filluar në datën e dhënies së vendimit *në mungesë* të Gjykatës së Lartë dhe jo në momentin kur ankuesi është vënë në dijeni për vendimin e Gjykatës së Lartë. Për rrjedhojë, në kohën e depozitimit të ankimit të tij pranë Gjykatës, nuk mund të pritët që ankuesi të ketë depozituar ankimin kushtetues, i cili në atë kohë nuk i ofronte atij asnjë perspektivë të arsyeshme suksesi (shih *Pikić kundër Kroacisë*, nr. 16552/02, §§30-32, 18 janar 2005). Qeveria nuk parashtroi asnjë provë për të kundërtën dhe nuk ekzistojnë rrethana të veçanta për të justifikuar përjashtimin e këtij rregulli (*krubaso Balakchiev dhe të tjerë kundër Bullgarisë* (dec.), nr. 65187/10, 18 qershor 2013; *Demopoulos dhe të tjerë kundër Turqisë* (dec.), [GC], nr. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 dhe 21819/04, ECHR 2010; *Nogolica kundër Kroacisë* (dec.), nr. 77784/01, 5 shtator 2002; *Andrášik dhe të tjerë kundër Sllovakisë* (dec.), nr. 57984/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00, 68563/01 dhe 60226/00, ECHR 2002-IX; *Brusco kundër Italisë* (dec.), nr. 69789/01, ECHR 2001-IX). Për rrjedhojë, Gjykata e rrëzoi këtë kundërshtim.

50. Megjithatë, duke pasur parasysh zhvillimet në praktikën ligjore të Gjykatës Kushtetuese (shih paragrafët 40 dhe 41 më lart), Gjykata do të pranonte se, pas datës 26 nëntor 2009, në çështje të ngjashme me atë konkrete, ankuesit nuk mund të shkarkohen nga detyrimi i tyre për të depozituar ankim kushtetues kundër gjyqimit të tyre dhe dënimit *në mungesë* menjëherë pasi ata janë ekstraduar në Shqipëri dhe u është dhënë një kopje e vendimit të dhënë në mungesë.

51. Për Gjykatën, Çështja “është nëse ankuesi kishte mjetet për të kërkuar rifillimin e procedimeve të mbajtura *në mungesë*. Gjykata do t'i kthehet kësaj çështjeje më poshtë.

ii) Mosparaqitja e ankimit për rishikimin e vendimit të formës së prerë

52. Gjykata vëren se, në kohën e paraqitjes së ankimit dhe deri në vitin 2010, arsyet shteruese të nenit 450 të KPP-së nuk mund të ishin të bazueshme për të depozituar ankimin për rishikimin e vendimit përfundimtar, e aq më pak të vendimit *në mungesë*. Qeveria nuk ka parashtuar asnjë provë për të kundërtën. Më 17 shtator 2010, Gjykata e Lartë e zgjeroi zbatimin e nenit 450 për të lejuar rishikimin e vendimeve të formës së prerë të dhëna në mungesë lidhur me personin e ekstraduar, me kusht që ministri i Drejtësisë të ketë siguruar se personi i ekstraduar do të rigjykohej. Kjo linjë praktikash ligjore është zbatuar në rastet vijuese nga Gjykata e Lartë (shih paragrafët 37-39 më lart).

53. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, ndërkohë që kërkesa e ekstradimit ka të ngjarë të jetë bërë nga autoritetet shqiptare, Gjykatës nuk i janë paraqitur kushtet e asnjë sigurie dhënë Turqisë nga Shqipëria. Po kështu, Gjykata nuk është në dijeni të ndonjë lëshimi të bërë për të mundësuar Gjykatën e Lartë të procedojë sipas nenit 450 të KPP-së me një kërkesë për rigjykim. Në këto rrethana, Gjykata rrëzon si të pabazuar kundërshtimin e Qeverisë sipas këtij kreu.

iii) Mosparaqitja e ankimit për rivendosjen në afat

54. Gjykata vëren se sipas nenit 147 §2 të KPP-së i pandehuri mund të depozitojë ankim për rivendosjen në afat, me kusht që dënimi të jetë dhënë *në mungesë* dhe i pandehuri të mos jetë vënë në dijeni për dënimin. Ankimi për rivendosjen në afat duhet të depozitohet brenda dhjetë ditëve nga njoftimi i dënimit *në mungesë* pranë gjykatës që dënoi të pandehurin (shih paragrafin 36 më lart). Sipas praktikës së brendshme ligjore, afati dhjetëditor fillon nga data kur i pandehuri i është dorëzuar autoriteteve shqiptare, kur supozohet se është vënë në dijeni për vendimin *në mungesë* (shih vendimin e Gjykatës së Rrethit në paragrafët 25-26 më lart). Menjëherë pasi është lejuar rivendosja në afat, i pandehuri ka mundësinë të ankojë kundër vendimit në mungesë, duke parashtuar argumente faktike dhe ligjore, të cilat i konsideron të nevojshme për mbrojtjen e tij gjatë procedimeve të ankimit.

55. Gjykata vëren më tej se, sipas praktikës ligjore të kohëve të fundit të Gjykatës së Lartë, kërkesa e të pandehurit për rivendosjen në afat nuk do të pranohet kur avokati i caktuar nga familja ka ankuar më parë dhe pa sukses pranë Gjykatës së Lartë dhe kur një i bashkëpandehur ka ankuar kundër vendimit dhe meritat e çështjes janë shqyrtuar në tërësi (shih paragrafët 28-43 më lart).

56. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, Gjykata vëren se avokati i caktuar nga familja i ankuesit jo vetëm ka apeluar më parë dhe pa sukses pranë Gjykatës së Lartë, por edhe i bashkëpandehuri tjetër ka ankuar më parë dhe pa sukses kundër të gjitha vendimeve të gjykatave. Në këto rrethana, kërkesa për rivendosjen në afat do të ishte e destinuar të dështonte.

57. Gjykata rrëzon kundërshtimin e Qeverisë sipas këtij kreu.

b) Konkluzioni

58. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 §3 (a) të Konventës. Duke mos qenë i papranueshëm për arsye të tjera, për rrjedhojë, duhet të deklarohet i pranueshëm.

B. Meritat (themeli)

1. Parashtrimet e palëve

59. Ankuesi pretendonte se ishte gjykuar dhe dënuar *në mungesë* dhe se nuk ekzistonin mjetet ligjore për t'i siguruar mundësinë e rigjykimit.

60. Qeveria pranoi se ankuesi ishte gjykuar dhe dënuar *në mungesë*. Megjithatë, duke u bazuar në parashtrimet e çështjes *Haxhia kundër Shqipërisë* (nr. 29861/03), ajo argumentoi se procedimet e brendshme nuk kishin qenë të padrejta. Ajo, gjithashtu, argumentoi se i pandehuri ishte përfaqësuar nga një avokat i caktuar nga gjykata ose nga familja dhe se ishin respektuar të drejtat e mbrojtjes së ankuesit.

2. Vlerësimi i Gjykatës

61. Gjykata kujton parimet e përgjithshme për sa u përket procedimeve *në mungesë* të përshkruara në vendimin *Sejdović*, cituar më lart (referimet janë hequr).

“81. Megjithëse nuk përmendet shprehimisht në paragrafin 1 të nenit 6, objekti dhe qëllimi i nenit marrë në tërësi tregon se një person “i akuzuar për një vepër penale” ka të drejtë të marrë pjesë në seancën gjyqësore. Për më tepër, nënparagrafët (c), (d) dhe (e) të paragrafit 3 i garantojnë “çdo personi të akuzuar për një vepër penale” të drejtën “të mbrohet vetë” “të pyesë ose të kërkojë të pyeten dëshmitarët” dhe “t’i ofrohet ndihma falas e një përkthyesi nëse ai nuk kupton ose flet gjuhën e përdorur në gjykatë”, dhe është e vështirë të kuptohet se si ai mund të ushtronte këto të drejta pa qenë i pranishëm (...).

82. Megjithëse procedimet e bëra në mungesë të pandehurit nuk janë në vetvete të papajtueshme me nenin 6 të Konventës, gjithsesi mohimi i drejtësisë ndodh pa dyshim kur një person i dënuar në mungesë nuk është në gjendje më pas të përfitojë nga gjykata, e cila ka dëgjuar përcaktimin e tij të ri të meritave të akuzës, si për sa i përket së drejtës ashtu edhe fakteve, kur nuk është përcaktuar se ai ka hequr dorë nga e drejta e tij për t’u paraqitur dhe për t’u mbrojtur vetë (...) ose se ai synonte t’i shpëtonte gjykimin (...).

83. Konventa u lë shteteve kontraktuese diskrecion të gjerë në lidhje me zgjedhjen e mjetit të llogaritur për të garantuar se sistemet e tyre ligjore janë në përputhje me dispozitat e nenit 6. Detyra e Gjykatës është të përcaktojë nëse është arritur rezultati i kërkuar sipas Konventës. Në veçanti, mjetet procedurale, të ofruara nga e drejta dhe praktika e brendshme, duhet të tregojnë se janë efektive kur një person i akuzuar për një vepër penale nuk ka hequr dorë nga e drejta e tij për t’u paraqitur dhe për t’u mbrojtur vetë dhe as nuk ka kërkuar t’i shmanget gjykimin.

84. Gjykata më tej ka vendosur se detyra për të garantuar të drejtën e të pandehurit penal për të qenë i pranishëm në sallën e gjyqit... ose gjatë procedimeve të para ose në rigjykim – radhitet si një nga kërkesat themelore të nenit 6 (...). Për rrjedhojë, refuzimi për të rifilluar procedimet e kryera në mungesë të të pandehurit, pa treguar se i pandehuri ka hequr dorë nga e drejta e tij për të qenë i pranishëm gjatë gjykimin, është konstatuar si “mohim flagrant i drejtësisë”, duke bërë që procedimet të jenë “haptazi në kundërshtim me dispozitat e nenit 6 ose parimet e shprehura në të” (...).

85. Gjykata ka vendosur, gjithashtu, se rivendosja në afat e ankimit kundër dënimit në mungesë, kur i pandehuri gëzonte të drejtën të merrte pjesë në seancën gjyqësore në gjykatën e apelit dhe të kërkonte pranimin e provave të reja, krijonte mundësinë e përcaktimit të ri faktik dhe ligjor të akuzës penale, prandaj procedimet në tërësi mund të thuhet se kanë qenë të drejta (...).

86. As forma dhe as përmbajtja e nenit 6 të Konventës nuk pengojnë një person që me vullnetin e tij të lirë, të heqë dorë në mënyrë të shprehur ose nënkuptuar, nga e drejta e garantimit të një gjykimi të drejtë (...). Megjithatë, nëse duhet të jetë e efektshme për qëllimet e Konventës, heqja dorë nga e drejta për të marrë pjesë në një gjykim duhet të përcaktohet në mënyrë të qartë dhe kërkon garancitë

minimale në përpjesëtim me rëndësinë e saj (...). Për më tepër, ajo nuk duhet të jetë në kundërshtim me asnjë interes të rëndësishëm publik.

87. Gjykata ka vendosur se kur një person i akuzuar për një vepër penale nuk është vënë në dijeni personalisht, nuk mund të arrihet thjesht në përfundimin nga statusi i tij “në mungesë”, që u krijua nga prezumimi me bazë të pamjaftueshme faktike, se ai ka hequr dorë nga e drejta të paraqitet në gjyq dhe të mbrohet vetë (...). Ajo pati rastin, gjithashtu, të theksojë se, para se të mund të thuhet se i pandehuri në mënyrë të nënkuptuar, nëpërmjet sjelljes së tij, ka hequr dorë nga një e drejtë e rëndësishme sipas nenit 6 të Konventës, duhet të tregohet se në mënyrë të arsyeshme ai mund të kishte parashikuar se cilat do ishin pasojat e sjelljes së tij (...).

88. Për më tepër, një personi të akuzuar për një vepër penale nuk duhet t’i lihet barra e provës për të vërtetuar se nuk kërkonte t’i shmangej drejtësisë apo se mungesa e tij ishte për shkak të një force madhore (...). Në të njëjtën kohë, është pikërisht detyrë e autoriteteve të brendshme të vlerësojnë nëse i pandehuri kishte arsye të forta për mungesën e tij apo nëse dosja e çështjes përmbante ndonjë element që justifikonte konstatimin se ai kishte munguar për arsye jashtë kontrollit të tij (...).

89. Sipas termave të paragrafit 3 (a) të nenit 6 të Konventës, çdo person i akuzuar për një vepër penale ka të drejtën “të informohet menjëherë, në gjuhën që ai kupton dhe në detaje, mbi natyrën dhe shkakun e akuzës kundër tij”. Kjo dispozitë thekson domosdoshmërinë për vëmendjen e veçantë që duhet t’i kushtohet njoftimit të “akuzës” të pandehurit. Aktakuza luan rol thelbësor në procesin penal, në faktin që pikërisht nga momenti i njohjes së saj i pandehuri vihet në dijeni zyrtarisht mbi bazën ligjore dhe faktike të akuzave kundër tij (...).

90. Qëllimi i dispozitës së mësipërme duhet të vlerësohet në veçanti në dritën e së drejtës më të përgjithshme për një gjykim të drejtë garantuar nga neni 6 §1 i Konventës. Në çështjet penale, sigurimi i informacioneve të plota dhe të detajuara lidhur me akuzat kundër të pandehurit, dhe për pasojë karakterizimi ligjor se gjykata mund të miratonte çështjen, përbën një kusht paraprak thelbësor për të garantuar se procedimet janë të drejta (...).

91. Megjithëse joabsolute, e drejta e çdo personi të akuzuar për një vepër penale për t’u mbrojtur efektivisht nga një avokat, nëse është e nevojshme, të caktuar zyrtarisht, përbën një nga karakteristikat themelore të një gjykimi të drejtë (...). Personi i akuzuar për një vepër penale nuk humbet përfitimin e kësaj të drejte thjesht për shkak të mospranisë së tij në gjyq (...). Është me rëndësi vendimtare për drejtësinë e sistemit të drejtësisë penale që i pandehuri të mbrohet si duhet, si në shkallë të parë ashtu edhe në apel (...).

92. Në të njëjtën kohë, është me rëndësi kryesore që i pandehuri duhet të paraqitet, si për shkak të së drejtës së tij për të marrë pjesë në gjyq ashtu edhe për shkak të domosdoshmërisë për të vërtetuar saktësinë e deklarimeve të tij dhe për t’i krahasuar me ato të viktimës – interesat e të cilit dhe të dëshmitarit duhet të mbrohen. Për pasojë, legjislatura duhet të jetë në gjendje të prapësojë mungesa të pajustificuara, me kusht që sanksionet e përdorura të mos jenë në disproporcion me rrethanat e çështjes dhe të pandehurit të mos i hiqet e drejta e mbrojtjes me avokat (...).

93. Është detyrë e gjykatave të sigurojnë se gjykimi ishte i drejtë dhe, për rrjedhojë, se avokati, i cili mori pjesë në gjyq për të mbrojtur të pandehurin në mungesë të tij, të ketë mundësinë të kryejë këtë detyrë (...).

94. Ndërkohë që çdo personi të akuzuar për një vepër penale i njihet e drejta “të mbrohet vetë ose nga një avokat ...”, neni 6 3 (c) nuk specifikon mënyrën se si ushtrohet kjo e drejtë. Për rrjedhojë, janë pikërisht shtetet kontraktuese që zgjedhin mjetin për të garantuar sigurimin e kësaj të drejte në sistemin e tyre gjyqësor, ku detyra e Gjykatës është të sigurojë nëse metoda e zgjedhur prej tyre është në përputhje me kërkesat për një gjykim të drejtë (...). Në lidhje me këtë, duhet të kujtohet se Konventa është hartuar “të garantojë jo të drejtat që janë teorike ose zhgënjëse, por të drejtat që janë praktike dhe efektive” dhe se përcaktimi i avokatit nuk siguron në vetvete efektivitetin e ndihmës që ai duhet t’i japë të pandehurit (...).

95. Megjithatë, shteti nuk mund të jetë përgjegjës për çdo mangësi të avokatit të caktuar për ndihmë ligjore ose të pandehurit. Nga pavarësia e profesionit ligjor nga shteti, rrjedh se sjellja e

mbrojtjes është në thelb çështje ndërmjet të pandehurit dhe avokatit të tij, nëse është caktuar nëpërmjet skemës së ndihmës ligjore apo është financuar privatisht (...). Sipas nenit 6 §3 (c), autoritetet e brendshme kompetente duhet të ndërhyjnë vetëm në rast se është treguar ose në ndonjë mënyrë tjetër është sjellë mjaftueshmërisht në vëmendjen e tyre, mungesa e ndihmës ligjore për të siguruar përfaqësimin efektiv (...).”

62. Gjykata thekson më tej se garancitë e shprehura në paragrafin 3 të nenit 6 janë aspekte specifike të së drejtës për një gjykim të drejtë përcaktuar në paragrafin 1 (*shih Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 16 dhjetor 1992, §33, seria A nr. 247-B).

63. Në çështjen në fjalë, nuk është kundërshtuar nga palët se i pandehuri është gjykuar dhe dënuar në mungesë. Po kështu, nuk është treguar se ai kishte dijeni të mjaftueshme për procedimet ligjore kundër tij. Në të vërtetë, është argumentuar se ai ishte njoftuar për dënimin e tij në mungesë vetëm më 3 qershor 2006, kur u arrestua nga autoritetet turke. Gjithashtu, nuk është treguar se në mënyrë të shprehur apo nënkuptuar ai ka autorizuar anëtarët e familjes të bëjnë ankimet në apel ose në mënyrë të qartë ka hequr dorë nga e drejta e tij për t’u paraqitur në gjyq duke iu shmangur në mënyrë të qëllimshme drejtësisë. Sipas së drejtës së brendshme, ankuesi nuk ka pasur mundësi të kërkojë rigjykimin e çështjes së tij (shih paragrafët 48-57 më lart).

64. Sa më sipër, Gjykata konstaton se ankuesi nuk kishte mundësinë të përfntonte një përcaktim të ri të meritave të akuzave kundër tij nga një gjykatë, e cila do ta dëgjonte atë gjatë procedimeve në përputhje me garancitë e drejtësisë të nenit 6.

65. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 6 të Konventës.

II. SHKELJE TË TJERA TË PRETENDUARA TË KONVENTËS

66. Ankuesi ngriti ankime sipas nenit 5 §§1 dhe 2, nenit 6 §2, si dhe nenit 7 të Konventës, të ngjashme me ato të ngritura nga dy prej të bashkëpandehurve të tij në rastet *Haxhia*, cituar më lart, i cili akoma nuk ka marrë formë të prerë dhe *Mulosmani*, cituar më lart, i cili akoma nuk ka marrë formë të prerë.

67. Gjykata ka shqyrtuar ankimet e mësipërme të parashtruara nga ankuesi. Megjithatë, në dritën e të gjitha materialeve që posedon, dhe për çështjet e ankimuara, të cilat janë në kompetencë të saj, Gjykata konstaton se ato nuk zbulojnë asnjë element të shkeljes të të drejtave dhe lirive të përcaktuara në Konventë apo protokollin e saj. Rezulton se kjo pjesë e ankimit është haptazi e pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§3 (a) dhe 4 të Konventës.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

68. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës apo të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

A. Dëmi

69. Ankuesi nuk parashitroi pretendime për dëmet. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se nuk ka arsye t’i akordojë ndonjë shumë mbi këtë bazë.

70. Gjykata përsërit konstatimet e saj në çështjen *Shkalla kundër Shqipërisë* (nr. 26866/05, §§77-79, 10 maj 2011), se kur një ankues është dënuar në shkelje të të drejtave të tij të garantuara nga neni 6 i Konventës, forma më e përshtatshme e ndreqjes do të ishte që sa të jetë e mundur ankuesi të vendoset në pozicionin që do të kishte qenë nëse kjo dispozitë do të respektohej. Forma më e përshtatshme e ndreqjes, në parim, do të ishte gjyrimi *de novo* ose rifillimi i procedimeve nëse kërkohet (*shih, gjithashtu, Xheraj kundër Shqipërisë*, nr. 37959/02, §82, 29 korrik 2008; *Caka kundër Shqipërisë*, nr. 44023/02, §122, 8 dhjetor 2009, dhe *Laska kundër Shqipërisë*, cituar më lart, §§73-77).

B. Kostot dhe shpenzimet

71. Ankuesi pretendoi 200,000 lekë (1,409 euro) për kostot dhe shpenzimet e bëra para kësaj Gjykate dhe 275,000 lekë (1,937 euro) për kostot dhe shpenzimet e bëra para gjykatave të brendshme.

72. Qeveria nuk parashitroi asnjë koment.

73. Referuar praktikës ligjore të Gjykatës, ankuesi ka të drejtën e rimbursimit të kostove dhe

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

shpenzimeve vetëm në masën që është provuar se ato janë shkaktuar në të vërtetë dhe domosdoshmërisht dhe ishin të arsyeshme në masë. Në çështjen në fjalë, duke marrë parasysh faktin se nuk është vërtetuar qartë se ankuesi ka bërë shpenzimet e pretenduara para gjykatave të brendshme, Gjykata vlerëson të arsyeshme t'i akordojë shumën prej 1,400 eurosh për procedimet para Gjykatës.

C. Interesi i mospagimit

74. Gjykata çmon të nevojshme se interesi i mospagimit duhet të bazohet në nivelin marzhinal të huadhënies së Bankës Qendrore Evropiane, të cilit duhet t'i shtohen 3 për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Deklaron ankimin e ankuesit sipas nenit 6 të Konventës të pranueshëm lidhur me dënimin e tij në mungesë dhe pjesën e mbetur të ankimit të papranueshëm.

2. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 të Konventës.

3. Vendos:

a) që shteti i paditur t'i paguajë ankuesit, brenda tre muajve nga data e daljes së vendimit përfundimtar, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, 1,400 euro (një mijë e katërqind euro) për kostot dhe shpenzimet, plus çdo taksë që mund të vihet, të konvertuara në monedhën e brendshme në kursin e këmbimit në datën e pagesës;

b) që prej skadimit të periudhës prej tre muajsh të përmendur më lart deri në pagim, mbi shumat e mësipërme paguhen interesa të thjeshtë të barabartë me kursin marzhinal të huas të Bankës Qendrore Evropiane gjatë periudhës së mospagimit, plus 3 për qind.

4. Rrëzon pjesën tjetër të mbetur të pretendimit të ankuesit për shpërblim të drejtë.

Bërë në anglisht dhe njoftuar me shkrim më 5 nëntor 2013, në përputhje me nenin 77 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

Françoise Elens-Passos
Sekretar

Ineta Ziemele
Kryetar

SEKSIONI I KATËRT

ÇËSHËTJA

“LULI DHE TË TJERËT KUNDËR SHQIPËRISË”³⁶

(ankimet nr. 64480/09, 64482/09, 12874/10, 56935/10, 3129/12 dhe 31355/09)

VENDIM

Strasbourg

1 prill 2014

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44 §2 të Konventës.

Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Luli dhe të tjerët kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si një dhomë e përbërë nga:

Ineta Ziemele, presidente

George Nicolaou

Ledi Bianku

Nona Tsotsoria

Zdravka Kalaydjieva

Paul Mahoney

Krzysztof Wojtyczek, gjyqtarë

dhe Françoise Elene-Pasos, regjistruese e seksionit,

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura më 11 mars 2014,

Shpall vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja “fillimisht nisi me gjashtë ankime (nr. 64480/09, 64482/09, 12874/10, 56935/10, 3129/12 dhe 31355/09) kundër Republikës së Shqipërisë, depozituar në Gjykatë nga shtetas shqiptarë, të dhënat e të cilëve specifikohen në tabelën bashkëngjitur (ankuesit), sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (Konventa).

2. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agentja e saj në atë kohë, znj. L. Mandia, nga Zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Ankuesit pretendonin se kishin pasur shkelje të të drejtave të tyre për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave, bazuar në nenin 6 §1 të Konventës dhe në nenin 1 të protokollit nr. 1 të Konventës.

4. Qeveria u bë me dije në lidhje me ankimet më 7 mars 2012 (për sa u përket ankesave nr. 64480/09, 12874/10, 56935/10 dhe 3129/12), si edhe më 10 korrik 2012 (për sa i përket ankimit nr. 64482/09).

5. Gjithashtu, u vendos që të merrej një vendim për pranueshmërinë dhe cilësitë e ankesave në të njëjtën kohë (neni 29 §1).

FAKTET

1. RRETHANAT E ÇËSHËTJES

A. Ankimet nr. 31355/09, 64480/09 dhe 64482/09: Luli dhe të tjerët

6. Të tria ankesat u dorëzuan në Gjykatë nga të njëjtët ankues. Fillimisht, ata u regjistruan për ankimin nr. 31355/09 (i cili nuk iu komunikua Qeverisë).

7. Pas një shqyrtimi paraprak të dosjes së çështjes dhe duke pasur parasysh sqarimet shtesë të ankuesve, si edhe ndjekjen e procedurave vendore, u pa e arsyeshme që Çështja “të ndahej në 3 ankesa, duke shtuar edhe dy numra të tjerë ankesash (nr. 64480/09 dhe 64482/09). Dy çështjet e fundit iu komunikuan Qeverisë.

³⁶ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 95*. Tiranë, 2014. f.3

8. Më poshtë përshkruhen faktet për secilin ankim.

1. *Ankimi nr. 31355/09: Luli dhe të tjerët*

9. Më 6 mars 1996, Komisioni për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave Durrës (Komisioni i Durrësit) u njohu ankuesve të drejtat e pronës së trashëguar të një copë toke me përmasat 174,000 m², nga e cila u rikthyen 4,200 m². Ankuesve iu jepej e drejta e parablerjes e një pjese tjetër toke prej 5,800 m² dhe, më pas, do të kompensoheshin sipas ligjit për pjesën e mbetur prej 158,000 m² (vendimi i parë i Komisionit).

10. Në po të njëjtën ditë, Komisioni i Durrësit, me po të njëjtën përbërje, nxori një vendim tjetër, i cili mbante të njëjtin numër dhe vulë Komisioni (vendimi i dytë i Komisionit). Sipas vendimit të dytë, Komisioni i Durrësit u njihte ankuesve të drejtat e pronës së trashëguar, të një copë toke me përmasat 17,400 m², nga e cila u rikthyen 4,200 m². Duke pasur parasysh faktin se ndërkohë nuk ishte marrë asnjë vendim tjetër, ankuesve iu jepej e drejta e parablerjes së hapësirës prej 5,800 m².

2. *Ankimi nr. 64480/09: Luli dhe të tjerët*

11. Më 6 dhjetor 2005, Gjykata e Rrethit Durrës u njohu ankuesve të drejtat e pronësisë së trashëguar të një copë toke me përmasat 400,000 m², e pozicionuar në Durrës (*vendim për vërtetim fakti*). Kjo copë toke përbëhej nga dy hapësira të tjera: njëra me përmasat 260,000 m² (toka A) dhe tjetra me përmasat 140,000 m² (toka B).

12. Në një datë të papërcaktuar, ankuesit bënë një ankim për njohjen e të drejtave të pronësisë mbi tokën B (shiko paragrafin 11 më sipër).

13. Më 30 korrik 2007, Agjencia Rajonale Durrës për Kompensimin dhe Kthimin e Pronave (Agjencia Rajonale Durrës) u njohu ankuesve të drejtat e pronësisë së trashëguar për tokën B, prej së cilës atyre iu rikthye 53,200 m². Gjithashtu, ankuesit do të kompensoheshin me një nga mënyrat e parashikuara nga ligji për 22,960 metër katrorë të tjerë. Ndërsa për pjesën e mbetur prej 63,840 m² ende nuk u mor një vendim.

14. Më 15 nëntor 2007, pas apelimit të ankuesve, Agjencia për Kompensimin dhe Kthimin e Pronave (Agjencia Rajonale Durrës) anuloi vendimin e Agjencisë Rajonale Durrës të vitit 2007 dhe e ridërgoi çështjen për rishqyrtim.

15. Më 16 maj 2008, Agjencia Rajonale Durrës u njohu ankuesve të drejtat e pronës së trashëguar për vetëm 76,160 m² të tokës B, ndërsa për pjesën e mbetur prej 63,840 m² nuk u mor asnjë vendim. Ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara nga ligji *in lieu* të rikthimit të hapësirës prej 76,160 m² të tokës B.

16. Më 28 shkurt 2011, Agjencia Qendrore e anuloi vendimin e Agjencisë Rajonale Durrës të vitit 2008. Ankuesit u informuan në lidhje me të drejtën për të apeluar në Gjykatën e Rrethit Tiranë, brenda 30 ditëve nga njoftimi.

17. Rezulton se pas apelimit të ankuesve, aktualisht procedurat janë ende pezull në Gjykatën e Rrethit Tiranë.

18. Më 29 mars 2011, Agjencia Qendrore, duke pasur parasysh vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 27/2010 (shiko paragrafin 59 më poshtë), vendosi se shqyrtimi i një vendimi të marrë, bazuar në një grup të veçantë procedurash, të cilat në vitin 2003, i kishin njohur një pale të tretë të drejtat e pronës së trashëguar ndaj një hapësire toke prej 63,840 m², për të cilën ankuesit pretendonin se iu përkiste atyre, ishte jashtë juridiksionit të saj.

3. *Ankesa nr. 64482/09: Luli dhe të tjerët*

A. Procedurat për rikthimin e tokës

19. Në një datë të papërcaktuar, pas vendimit të Gjykatës së Rrethit Durrës, të datës 6 dhjetor 2005 (*shiko paragrafin 11 më sipër*), ankuesit kërkuan t'i u njihej e drejta e pronësisë mbi një copë toke me përmasat 242,600 m². Kjo copë toke, së bashku me tokën prej 17,400 m², e përmendur në vendimin e dytë të Komisionit (*shiko paragrafin 10 më sipër*), përbënte në total tokën A.

20. Më 30 korrik 2007, Agjencia Rajonale Durrës u njohu ankuesve të drejtat e pronës së trashëguar për copën e tokës me përmasat prej 7,788 m². 4,200 m² të tokës A tashmë ishin rikthyer në

bazë të vendimit të dytë të Komisionit (shiko paragrafin 10 më sipër). Ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara me ligj për 245,772 m² të tokës A, ndërkohë që nuk u mor asnjë vendim në lidhje me pjesën e mbetur prej 2,240 m².

21. Më 15 nëntor 2007, pas apelimit të ankuesve, Agjencia Qendrore rrëzoi vendimin e Agjencisë Rajonale Durrës të vitit 2007 dhe e dërgoi çështjen për rishqyrtim.

22. Më 30 prill 2008, Agjencia Rajonale Durrës u njohu ankuesve të drejtat e pronës së trashëguar për tokën me përmasat 242,600 m² dhe, më tej, iu riktheu një tokë me përmasat 7,788 m². 4,200 m² të tokës A tashmë ishin rikthyer sipas vendimit të dytë të Komisionit. Ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara nga ligji për 248,012 m² të tokës A.

23. Më 4 korrik 2008, drejtori i Agjencisë Qendrore rrëzoi vendimin e vitit 2008, me vetë mocionin e tij, dhe e ktheu çështjen për rishqyrtim.

24. Më 23 dhjetor 2009, zyrat e Agjencisë Qendrore u shfuqizuan me ligj dhe kërkesat për rikthim dhe kompensim iu besuan për shqyrtim Agjencisë Qendrore. Rezulton se deri më sot nuk është marrë asnjë vendim i mëtejshëm.

B. Ankimi nr. 12874/10: Pistulli

25. Më 8 qershor 1995, Komisioni i Lezhës i njohu babait të ankueses të drejtat e pronësisë mbi një copë toke me përmasat 25,850 m², nga e cila u rikthyen 11,500 m². Ankuesja do të kompensohej në një nga mënyrat e parashikuara nga ligji, për sa kishte të bënte me tokën prej 5,000 m². Më tej, Komisioni i njohu ankueses të drejtën e parablerjes së pronës së mbetur.

26. Më 19 prill 2000, ankuesja regjistroi, në emrin e saj, pronësinë ndaj një toke me përmasat 5,830 m². Megjithatë, ajo nuk mund ta përdorte atë hapësirë toke, pasi ishte e zënë nga Autoriteti Portual i Shëngjinit (Autoriteti Portual).

27. Më 16 tetor 2000, Ministria e Ekonomisë dhe Privatizimit dha urdhrin për regjistrimin e pasurisë së paluajtshme të Autoritetit Portual. Megjithatë, Autoriteti Portual nuk mund të regjistronte pronën e paluajtshme, duke qenë se të drejtat e pronësisë i ishin njohur dhe regjistruar në favor të ankueses.

28. Më 3 korrik 2006, ankuesja paraqiti procedura civile përpara Gjykatës së Rrethit Lezhë (Gjykata e Rrethit), duke i kërkuar Autoritetit Portual të lironte hapësirën e tokës me përmasat 5,830 m².

29. Më 19 shkurt 2007, Gjykata e Rrethit pranoi kërkesën e ankueses. Autoriteti Portual apeloj.

30. Më 23 tetor 2007, Gjykata e Apelit Shkodër rrëzoi vendimin e gjykatës më të ulët për parregullsi procedurale dhe e ridërgoi çështjen për rishqyrtim në një tjetër trup gjyqës.

31. Më 19 nëntor 2007, ankuesja apeloj kundër vendimit të Gjykatës së Lartë.

32. Më 6 nëntor 2009, pas një kërke të bërë nga ankuesja për të marrë informacion rreth progresit të apelimit të saj, Gjykata e Lartë e informoi atë se Çështja “ishte ende në shqyrtim nga vetë ajo gjykatë.

33. Më 9 prill 2010, Gjykata e Lartë e rrëzoi apelimin e saj.

34. Më 28 mars 2011, gjatë procedurave të rishqyrtimit, Gjykata e Rrethit vendosi pushimin e çështjes, pasi ankuesja nuk u paraqit, edhe pse se ajo u njoftua për datën dhe orën e seancës dëgjimore.

C. Ankimi nr. 56935/10: Dushallari

35. Më 27 nëntor 2007, Agjencia Rajonale Gjirokastrë i njohu ankuesit të drejtat e pronësisë së trashëguar ndaj disa ngastra tokash.

36. Më 16 janar 2008, Zyra e Avokatit të Shtetit Gjirokastrë (*Zyra e Avokatit të Shtetit*) u informua për vendimin e mësipërm dhe më 11 shkurt 2008, apeloj kundër tij me argumentin se vendimi ishte marrë në kundërshtim me ligjin.

37. Më 12 shtator 2011, drejtori i Agjencisë Qendrore i pezulloi procedimet deri në marrjen e një vendimi nga Gjykata Kushtetuese në një çështje që kishte të bënte me kushtetueshmërinë e disa parashikimeve në Aktin e Pronës 2004 (*shiko paragrafët 60 dhe 61 më poshtë*).

38. Më 28 shkurt 2012, Agjencia Qendrore, mbështetur *inter alia* në vendimin nr. 43/2011 të

Gjykatës Kushtetuese (*shiko paragrafin 62 më poshtë*), e deklaroi çështjen jashtë juridiksionit të saj.

39. Procedimet janë ende pezull në Gjykatën e Rrethit Tiranë, pas një apelimi të bërë nga Zyra e Avokatit të Shtetit në një datë të paspecifikuar në mars 2012.

D. Ankimi nr. 3129/12: Kekenezi

1. Procedurat për lirim të tokës dhe shtëpisë

40. Në vitin 1957, kundër bleu një ngastër toke dhe një shtëpi me tri dhoma gjumi, e ndërtuar nga shteti. Prona i ishte konfiskuar D., i cili ishte shpronësuar nga shteti në vitin 1948.

41. Më 26 tetor 1992, ankuesi e bleu pronën nga kundër Prona u fut në regjistrin e hipotekës.

42. Më 2 gusht 1993, sipas aktit për rehabilitimin e viktimave të represionit politik (ligji nr. 7514, i datës 30 shtator 1991) njësia financiare e Bashkisë së Tiranës i dha trashëgimtarit të D.-së, M.-së, tokën dhe shtëpinë e blerë nga ankuesi.

43. Më 25 gusht 1993, M. ia dhuroi pronën vëllait të saj, H.

44. Në një datë të papërcaktuar në vitin 1996, H. bëri kërkesë që të merreshin masa ndaj ankuesit, në mënyrë që ky i fundit të lironte tokën dhe shtëpinë.

45. Sipas një vendimi të formës së prerë, më 14 janar 1998, Gjykata e Kasacionit mori një vendim në favor të H., duke urdhëruar lirim të tokës dhe të shtëpisë. Gjykata mbështeti vendimin e gjykatës së ulët, e cila e kishte njohur H. si zotëruesin ligjor dhe e kishte deklaruar kontratën e shitjes së datës 26 tetor 1992 pa asnjë forcë ligjore.

46. Më 23 shtator 2000, Komisioni i Tiranës i njohu H.-së të drejtën mbi pronat e sipërpërmendura.

47. Më 24 shtator 2002, kërkesa e ankuesit për rishikim mbikëqyrës u kundërshtua nga Trupat Gjykues të Bashkuar të Gjykatës së Lartë.

2. Procedurat për pavlefshmërinë e vendimit të Bashkisë së Tiranës dhe kontrata e dhurimit

48. Në një datë të papërcaktuar, me shumë probabilitet në vitin 2006, ankuesi kërkoi të ndërmerrej një vendim për të anuluar një sërë aktesh ligjore, të cilat kishin prekur të drejtat e tij mbi pronën.

49. Më 23 tetor 2007, Gjykata e Apelit konstatoi se ankuesi nuk kishte *locus standi* për të kërkuar nisjen e procedurave ligjore. Sipas Gjykatës, kontrata e shitjes, e datës 26 tetor 1992, nuk kishte asnjë forcë ligjore. Fillimisht, në përputhje me aktin e rehabilitimit të viktimave të represionit politik, i vitit 1992, K.-së nuk i lejohej të transferonte të drejtat e pronësisë palëve të treta. Së dyti, kontrata e shitjes nuk ishte përmbyllur në përputhje me ligjin (përpara një noteri). Së treti, vendi i Gjykatës së Kasacionit, i datës 14 janar 1998, kishte urdhëruar lirim të tokës dhe të shtëpisë nga ankuesi. Ankuesi apeloj në Gjykatën e Lartë brenda limitit kohor prej 30 ditësh, të parashikuar me ligj (shiko paragrafin 55 më poshtë).

50. Më 7 prill 2011, Gjykata e Lartë e mbështeti vendimin e Gjykatës së Apelit nëpërmjet një vendimi të arsyetuar.

51. Më 22 korrik 2011, Gjykata Kushtetuese, me një trup gjykues prej tre gjyqtarësh, e kundërshtoi apelin kushtetues të ankuesit, duke konstatuar se gjykatat e ulëta kishin dalë në konkluzionin e duhur se ankuesi nuk kishte *locus standi*.

II. LIGJET DHE PRAKTIKAT PËRKATËSE VENDASE

A. Akti i pronësisë i vitit 2004, i amenduar

52. Seksioni 18, i aktit të pronësisë 2004, i amenduar me anë të ligjit nr. 9684, i datës 6 shkurt 2007, parashikonte të drejtat e një paditësi dhe të Zyrës së Avokatit të Shtetit për të apeluar kundër një vendimi të marrë nga Agjencia Rajonale, e cila i njihte Agjencisë Qendrore të drejtat e pronësisë dhe të kompensimit përkatës, brenda 30 ditëve nga njoftimi i bërë.

53. Drejtori i Agjencisë Qendrore duhet të marrë një vendim në lidhje me objektin e ankimit brenda 30 ditëve nga koha e regjistrimit të këtij të fundit.

B. Kodi i Procedurës Civile (KPC)

54. Sipas nenit 324 të KPC-së, pretenduesi mund të kërkojë anulimin e një vendimi administrativ. Një pretendues, gjithashtu, mund të kundërshtojë refuzimin e autoriteteve për të marrë një vendim administrativ brenda limitit kohor të përcaktuar.

55. Neni 443 i KPC-së parashikon se afati kohor për dorëzimin e një apelimi në Gjykatën e Lartë është 30 ditë.

C. Akti i Këshillit të Lartë të Drejtësisë (“Akti i KLD”, ligji nr. 8811, i datës 17 maj 2001, i amenduar në bazë të ligjit nr. 9448, i datës 5 dhjetor 2005, “Për organizimin dhe funksionimin e KLD-së”)

56. Seksioni 1 parashikon se “KLD” është... përgjegjës për mbrojtjen, caktimin, transferimin, shkarkimin, arsimimin, vlerësimin moral dhe profesional, karrierën, si edhe vlerësimin e performancës së gjykatësve të gjykatave të shkallës së parë dhe të gjykatave të apelit.

57. Sipas seksionit 2, KLD-ja ka fuqinë të marrë masa disiplinore kundër gjykatësve, me ndihmën e një Inspektorati, siç parashikohet edhe në seksionin 14. Sipas seksionit 16, Inspektorati i KLD-së verifikon ankesat e dorëzuara nga individë për KLD-në ose për ministrin e Drejtësisë, kundër padive të gjykatësve. Në rastin e një çështjeje të përshtatshme për institucionin e procedurave disiplinore, Inspektorati harton një raport dhe ia dorëzon atë ministrit të Drejtësisë, i cili merr një vendim për nisjen e procedurave disiplinore. Raporti dorëzohet, gjithashtu, edhe në seancat e KLD-së.

D. Çështja “ligjore vendase

1. Çështje ligjore vendase për sa i përket interpretimit të aktit të pronës 2004, i amenduar

58. Më 26 mars dhe 14 shtator 2009, Gjykata e Lartë dhe Avokati i Popullit i kërkoj Gjykatës Kushtetuese të shqyrtonte kushtetueshmërinë e disa parashikimeve të aktit të pronësisë, i vitit 2004, i amenduar.

59. Më 26 maj 2010, Gjykata Kushtetuese i deklaroi jokushtetuese disa dispozita të aktit të pronësisë të vitit 2004, të amenduara, të cilat i jepnin të drejtën drejtorit të Agjencisë Qendrore të rishikonte vendimet e mëparshme të marra nga komisionet e mëparshme të pronave apo nga zyrat e Agjencisë Rajonale (vendimi nr. 27/2010). U konstatua se këto të drejta binin ndesh me parimin e sigurisë ligjore.

60. Më 22 korrik 2010, Parlamenti amendoi aktin e pronësisë të vitit 2004, i cili rikthente fuqitë e drejtorit të Agjencisë Qendrore për të rishqyrtuar vendime të mëparshme të marra nga komisionet e tokave apo nga zyrat e Agjencisë Rajonale.

61. Më 6 dhjetor 2010 dhe 2 shkurt 2011, kushtetutshmëria e këtyre amendimeve u kundërshtua përpara Gjykatës Kushtetuese.

62. Më 6 tetor 2011, Gjykata Kushtetuese anuloi parashikimet e aktit të pronësisë të vitit 2004, ashtu siç ishte njoftuar edhe më 22 korrik 2010. U konstatua se Agjencia Qendrore nuk kishte tiparet e një organi gjyqësor ose pothuajse gjyqësor, kështu ajo nuk mund të kishte fuqinë për të shqyrtuar vendimet e komisioneve të mëparshme të tokës apo të zyrave të Agjencisë Rajonale. Më tej, ajo konstatoi se këto fuqi shqyrtuese binin në kundërshtim me parimin e sigurisë ligjore dhe të mbrojtjes së pronës (vendimi nr. 43/2011).

2. Çështje ligjore vendase në lidhje me kohëzgjatjen e procedimeve

63. Më 7 nëntor 2011, Gjykata Kushtetuese konstatoi se ishte shkelur e drejta e apeluesit për një seancë dëgjimore, në lidhje me kohëzgjatjen e procedimeve penale (vendimi nr. 47/2011). Apeluesi nuk përfitoi as shpërblime dhe as ndonjë formë tjetër kompensimi.

64. Më 5 mars 2012, Gjykata Kushtetuese konstatoi se apeluesit i ishte shkelur e drejta për të pasur një seancë dëgjimore në lidhje me kohëzgjatjen e procedimeve civile (vendimi nr. 12/2012): padia civile kishte mbetur pezull në Gjykatën e Rrethit që prej vitit 2006. Apeluesi nuk përfitoi as shpërblime dhe as ndonjë formë tjetër kompensimi.

LIGJI

I. BASHKIMI I ANKIMEVE

65. Duke pasur parasysh faktin se ankesat nr. 64480/09 (*Luli dhe të tjerët*), 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*), 12874/10 (*Pistulli*), 56935/10 (*Dushallari*) dhe 3129/12 (*Kekenezi*), ngrenë të njëjtën çështje, e cila është arsyetueshmëria e kohëzgjatjes së përgjithshme të procedimeve sipas nenit 6 §1, i cili i ishte komunikuar palëve, Gjykata vendos se ankimet duhet të bashkohen sipas rregullit 42 §1 të rregullave të Gjykatës.

II. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

66. Për sa ka të bëjë me ankimin nr. 31355/09 (*Luli dhe të tjerët*), ankuesit shprehën pakënaqësinë e tyre, në përputhje me nenin 6 §1 të Kushtetutës, për moszbatimin e vendimit të Komisionit të parë. Për sa kishte të bënte me ankimet e tjera, ankuesit shprehën pakënaqësinë e tyre sipas nenit 6 §1 të Konventës për kohëzgjatjen e procedimeve.

Neni 6 §1, në lidhje me çështjen, shpjegon si më poshtë:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve civile... çdo njeri ka të drejtën e ... një seance dëgjimore brenda një afati kohor të arsyeshëm nga (një) ... gjyqësor ...”

A. Pranueshmëria

1. *Akuzë e ankuesit për moszbatimin e vendimit të parë të Komisionit në ankimin nr. 31355/09 (Luli dhe të tjerët)*

67. Ankuesit akuzuan se nuk ishte zbatuar vendimi i parë i Komisionit. Gjykata do të vendosë nëse ankuesit kanë të drejta të detyrueshme për t'u zbatuar sipas atij vendimi Komisioni.

68. Gjykata vëren se më 6 mars 1996, Komisioni i Durrësit, me të njëjtët anëtarë, mori dy vendime të ndryshme, secili me të njëjtin numër dhe me një vulë zyrtare. Vendimi i parë i Komisionit i njëjti ankuesve të drejtat e pronësisë së trashëgueshme ndaj një ngastre toke prej 174,000 m² dhe vendimi i dytë i Komisionit të drejtën e pronësisë së trashëgueshme ndaj një ngastre toke me përmasat 17,400 m².

69. Pavarësisht se ankuesit pretendonin se vendimi i parë i Komisionit i jepte atyre të drejtën e detyrueshme për t'u zbatuar, nuk ishte detyra e Gjykatës të spekulonte për vërtetësinë e secilit vendim, duke qenë se kjo ishte detyrë e autoriteteve vendase.

70. Më tej, Gjykata vëren se vendimi i parë i Komisionit nuk ishte përmendur asnjëherë gjatë 20 viteve të procedimeve vendase, të cilat janë subjekt i ankimit nr. 64482/09. Në të vërtetë, për sa ka të bëjë me ankimin e tyre për njohjen e hapësirës së tokës me përmasat prej 260,000 m², ankuesit pranuan se vendimi i detyrueshëm për t'u zbatuar ishte vendimi i dytë i Komisionit. Në këtë linjë, ankuesit kërkuar njohjen e të drejtave të pronësisë së trashëguar për tokën me përmasat 17,400 m², e cila iu njëjti, bazuar në vendimin e dytë të Komisionit, me një total toke në përmasat prej 260,000 m², të cilat ankuesit pretendonin se ishin të tyre.

71. Në këto rrethana, Gjykata del në konkluzionin se ankuesit nuk kishin paraqitur në Gjykatë ndonjë arsye për ta konsideruar vendimin e parë të Komisionit si të zbatueshëm. Ajo e hedh poshtë këtë vendim si të pabazuar në fakte sipas nenit 35 §3 (a) dhe 4 të Konventës.

2. Pakënaqësitë e ankuesve për kohëzgjatjen e procedimeve

a) Në lidhje me ankesën nr. 3129/12 (Kekenezi)

72. Qeveria parashtroi se ky ankues nuk mund të pretendonte të ishte viktimë e një kohëzgjatjeje të pasuksesshme procedimesh.

73. Ankuesi nuk bëri komente.

74. Gjykata kujton se neni 6 §1 nuk ishte i zbatueshëm për procedimet që kanë të bëjnë me kërkesën për rihapjen e procedimeve civile (shiko, për shembull *Kaisti kundër Finlandës* (vendim), nr. 70313/01, 14 shtator 2004). Megjithatë, nëse procedimet rihapen, duhet të respektohen kërkesat e nenit 6, sepse ato procedime, ndryshe nga procedimet e rihapura, rezultojnë në një vendim, i cili prek drejtpërdrejt të drejtat dhe detyrimet civile të personit në fjalë.

75. Duke iu kthyer çështjes në fjalë, Gjykata vëren se vendimi final në lidhje me procedimet për lirim të tokës dhe shtëpisë u mor më 14 janar 1998, ndërsa ankesa u dorëzua në Gjykatë më 7 janar 2012, çka është më shumë se gjashtë muaj pas datës së vendimit final. Më tej, thuhet se çdo ankesë në lidhje me këto procedime është paraqitur jashtë afatit, duke pasur parasysh nenin 35 §1 të Konventës dhe sipas nenit 35 §4 (*shiko mutatis mutandis, Rëzja kundër Shqipërisë (vendim), 43-46, 8 nëntor 2011*) duhet të kundërshtohet.

76. Në lidhje me procedimet për pavlefshmërinë e vendimit të Bashkisë së Tiranës dhe kontratës së dhurimit, Gjykata e konsideron veprimin e ankuesit të ngjashëm me një veprim që duhet shqyrtuar dhe për të cilin duhet të rihapen procedimet e përcaktuara nga vendimi i formës së prerë të Gjykatës së Kasacionit, më 14 janar 1998. Në këto rrethana, Gjykata vendos se neni 6 §1 nuk mund të gjejë zbatim në këto procedime dhe çfarëdo ankese duhet të refuzohet si e papajtueshme *ratione materiae* në përputhje me nenin 35 §3 (a) dhe 4 të Konventës.

b) Në lidhje me mosshfrytëzimin e mjeteve vendase për pjesën e mbetur të ankesave

77. Sipas nenit 324 të KPC-së, Qeveria parashtroi faktin se ankuesit në ankesat nr. 64480/09 (*Luli dhe të tjerët*), 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*) dhe 56935/10 (*Dushallari*) nuk kishin përfutur mjetet vendase për shkak të zgjatjes së procedimeve. Më tej, ata argumentuan se sipas vendimit të Gjykatës Kushtetuese nr. 12/2012 (shiko paragrafin 64 më sipër), ankuesit në ankimin nr. 12874/10 (*Pistulli*) nuk kishin dorëzuar një apelim kushtetues në lidhje me kohëzgjatjen e procedimeve. Në përfundim, Qeveria vazhdoi se ankuesi në ankimin nr. 12874/10 (*Pistulli*) duhej të kishte paraqitur një ankesë përpara Këshillit të Lartë të Drejtësisë.

78. Ankuesit argumentuan se nuk ekzistonte asnjë mjet që ata mund të shfrytëzonin.

i) Për sa i përket një ankimi bazuar në nenin 324 të KPC-së në lidhje me ankimet nr. 64480/09 (*Luli dhe të tjerët*), 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*) dhe 56935/10 (*Dushallari*)

79. Gjykata përsërit se sipas nenit 35 §1, ajo mund të merret me një çështje vetëm pasi të jenë konsumuar të gjitha mjetet vendase. Ekzistenca e këtyre mjeteve duhet të jetë e sigurt jo vetëm teorikisht, por edhe praktikisht, në të kundërt atyre do t'iu mungojë pranueshmëria dhe efekshmëria e kërkuar (*shiko midis shumë autoriteteve të tjera, McFarlane kundër Irlandës [DHM], nr. 31333/06, §107, 10 shtator 2010*). Në rastin kur Qeveria pretendon se ka pasur mosshfrytëzim, ajo duhet të bindë Gjykatën se zgjidhja ishte e efektshme, e disponueshme në teori dhe praktikë në kohën përkatëse, çka do të thotë se ishte e lejueshme, mund të shërbente si zgjidhje për pakënaqësitë e ankuesit dhe mund të ofronte mundësi suksesi (*shiko midis shumë autoriteteve të tjera, Scoppola kundër Italisë (nr. 2) [DHM], nr. 10249/03, §71, 17 shtator 2009*).

80. Gjykata kujton se ajo tashmë kishte hedhur poshtë të njëjtin argument në çështjen *Mishgioni kundër Shqipërisë* (nr. 18381/05, §70, 7 dhjetor 2010), me argumentin se Qeveria nuk mundi të paraqiste ndonjë vendim vendas në lidhje me çështjen, i cili do të mund të ishte në favor të ankuesit dhe po ashtu do të mund të zgjidhte situatën (*shiko gjithashtu edhe paragrafin 81 më poshtë*). Duket se nuk ka arsye që këto konkluzione të mënjahen duke qenë se Qeveria nuk ka paraqitur ende ligjin përkatës. Për këtë arsye, Gjykata e hedh poshtë kundërshtimin.

ii) Për sa i përket një ankimi drejtuar Gjykatës Kushtetuese, në lidhje me ankimin nr. 12874/10 (*Pistulli*)

81. Gjykata vëren se konkluzionet e Gjykatës Kushtetuese në vendimin nr. 12/2012 ishin shpjeguese dhe nuk ofrojnë zgjidhje. Veçanërisht, ajo nuk përcaktonte asnjë vendim për dëm jomonetar, për shtyrjen në kohë, që iu bë akuzuesit. Gjithashtu, ajo nuk ofronte mundësinë për përshpejtim të procedurave. Për këtë arsye, Gjykata e hedh poshtë këtë kundërshtim (*shiko mutatis mutandis, Gjyli kundër Shqipërisë, nr. 32907/07, §58, 29 shtator 2009*).

iii) Për sa i përket një ankimi drejtuar KLD-së në lidhje me ankimin nr. 12874/10 (*Pistulli*)

82. Së pari, Gjykata vëren se përgjegjësia e KLD-së shtrihet deri te gjykatësit e gjykatave të shkallës së parë dhe të apelit dhe nuk kanë asnjë autoritet për të marrë masa për përcaktimin, shkarkimin, vlerësimin dhe disiplinën e gjykatësve të Gjykatës së Lartë. Së dyti, duke qenë se akti i KLD-së i jep të drejtën KLD-së të ndërmarrë masa disiplinore kundër një gjykatësi të gjykatës së shkallës së parë apo të gjykatës së apelit, asnjë dispozitë nuk i jep atij të drejtën të japë vendime për kompensim për

procedurat e tejzgjatura (ende pezull apo të ndërprera) dhe Qeveria nuk paraqiti asnjë informacion (ligji përkatës) për të provuar të kundërtën.

83. Për këtë arsye, Gjykata e hedh poshtë këtë kundërshtim.

c) Përfundim

84. Gjykata mendon se pakënaqësitë e ankuesit për sa u përket ankimeve nr. 64480/09 (*Luli dhe të tjerët*), 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*), 12874/10 (*Pistulli*) dhe 56935/10 (*Dushallari*) për tejzgjatjen e procedimeve nuk janë të pabazuara në fakte, në përputhje edhe me nenin 35 §3 (a) të Konventës. Duke qenë se ankesat nuk rezultojnë të jenë të papranueshme, atëherë ato deklarohen të pranueshme.

B. Cilësitë

1. Parashtrimet e palëve

85. Ankuesit shprehën pakënaqësinë se procedurat e tyre përkatëse ishin të tejzgjatura.

86. Qeveria u mbështet në vendimet e Gjykatës Kushtetuese, amendimet e aktit të pronës, dhe në procesin për mbledhjen dhe vlerësimin e të dhënave për njohjen dhe kompensimin e të drejtave mbi pronën, për të argumentuar se nuk kishte pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës.

2. Vlerësimi i Gjykatës

a) Parime të përgjithshme

87. Gjykata do të vlerësojë arsytueshmërinë e shtrirjes në kohë të procedurave, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të çështjes dhe kriteret e paraqitura në vendimin e saj, veçanërisht kompleksitetin e çështjes, si edhe sjelljen e ankuesit dhe të autoriteteve përkatëse. Në pikën e përmendur së fundmi, duhet marrë në konsideratë edhe çka rrezikon ankuesi (*shiko, midis të tjerëve, Vilho Eskelinen dhe të tjerët kundër Finlandës [DHM], nr. 63235/00, §§67, GJEDNJ 2007-II*).

b) Zbatimi i ligjeve të çështjeve aktuale

i) Për sa u përket ankimeve nr. 64480/09 dhe 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*)

88. Gjykata vëren se procedurat për ankimin nr. 64480/09 filluan në një datë të papërcaktuar, me shumë probabilitet në vitin 2007, dhe siç duket vazhdojnë të jenë ende pezull në Gjykatën e Rrethit Tiranë. Kështu, ato kanë zgjatur për më shumë se 6 vjet, përpara dy niveleve të juridiksionit.

89. Gjykata vëren se procedurat në ankimin nr. 64482/09 filluan në një datë të papërcaktuar, me shumë probabilitet në vitin 2007, dhe siç duket janë ende pezull në Agjencinë Qendrore. Kështu ato kanë zgjatur për 6 vite përpara një niveli juridiksioni.

90. Gjykata ra dakord se përcaktimi i të drejtave të ankuesit mbi pronën ishte disi i komplikuar, por nuk merr parasysh se kjo shpjegon zgjatjen e përgjithshme të procedurave. Në lidhje me apelimin e ankuesve, Gjykata kujton se ankuesit kanë të drejtën të ndjekin të gjithë hapat proceduralë vendas, por duhet ta bëjnë këtë gjë me kujdes dhe duhet të marrin parasysh pasojat në rast se ankesa të tilla procedurale shtyhen në kohë (*shiko McFarlane, cituar më sipër, §148*).

91. Gjykata mendon se kohëzgjatja e procedurave duhet t'u atribuohet kërkesave të vazhdueshme për rishqyrtime të freskëta të çështjeve nga organi administrativ, një veprim i cili nxjerr në pah "një deficiencë serioze në sistemin ligjor shqiptar" (*shiko Marini, cituar më sipër, §145; dhe mutatis mutandis, Kaçi dhe Kotorri kundër Shqipërisë, nr. 33192/07 dhe 33194/07, §154, 25 qershor 2013, në kontekstin e procedurave penale*). Në lidhje me atë çka ishte dhe vazhdon të jetë në rrezik për ankuesit, që do të thotë njohja e të drejtave të tyre mbi pronën, Gjykata kujton se shtetet kontraktuese duhet të organizojnë sistemet e tyre ligjore, në mënyrë të tillë që autoritetet kompetente të përmbushin kërkesat e nenit 6 të Konventës, duke përfshirë edhe detyrimin për të dëgjuar çështjet brenda një kohe të arsyeshme, dhe nëse është e nevojshme, t'i bashkojë ato, t'i pezullojë ato apo edhe të hedhë poshtë vendimin për procedura të reja (*shiko gjithashtu Mishgjonit, cituar më sipër, §59; dhe Gjonbocari dhe të tjerët, cituar më sipër, §67*).

92. Gjykata arrin në përfundimin se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës.

ii) Për sa u përket ankimit nr. 12874/10 (*Pistulli*)

93. Gjykata vëren se procedurat në lidhje me lirimin e tokës filluan më 3 korrik 2006 dhe përfunduan më 28 mars 2011. Ato zgjatën për 4 vjet, 8 muaj dhe 25 ditë përpara tri niveleve të juridiksionit.

94. Gjykata pranon se kohëzgjatja e përgjithshme e procedurave fillimisht mund të mos duket e arsyeshme. Megjithatë, në rrethanat aktuale, Gjykata është e shqetësuar për periudhën midis 19 nëntorit 2007, kur ankuesi apeloj përpara Gjykatës së Lartë dhe më 9 prill 2010, kur gjykata e refuzoi apelimin. Ajo periudhë ishte një total prej 2 vjetësh 4 muajsh dhe 21 ditësh.

95. Në rrethana të caktuara të çështjes aktuale, nga dosja rezulton se gjatë asaj periudhe, Gjykata e Lartë nuk kishte ndërmarrë hapa proceduralë. Dukej sikur Gjykata e Lartë ishte plotësisht pasive. Gjykata nuk ofroi asnjë shpjegim për atë periudhë pasiviteti dhe vonese përpara Gjykatës së Lartë. Gjykata kujton se Konventa i vë shtetet kontraktuese përpara detyrës për të organizuar sistemet e tyre ligjore, në mënyrë të tillë që t'i bëjnë të mundur gjykatave të përmbushin kërkesat e nenit 6 §1, duke përfshirë edhe atë të "një seance dëgjimore... brenda një afati kohor të arsyeshëm" (*shiko paragrafin 91 më sipër*). Për më tepër, nuk ka asnjë tregues se pasiviteti dhe vonesa u shkaktua nga kompleksiteti i çështjes apo sjellja e ankuesit. Nga ana tjetër, më 6 nëntor 2009, ankuesja kërkoi të bëhej me dije për progresin e apelimit të saj përpara Gjykatës së Lartë.

96. Më tej, Gjykata vëren se kishte konstatuar një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës, për sa ka lidhje me kohëzgjatjen e procedurave përpara një instance apo niveli juridiksioni (*shiko për shembull Paulsen-Medalen dhe Svensson kundër Suedisë, 19 shkurt 1998, §§38-42, raportet e vendimeve 1998-I; Bunkate kundër Holandës, 26 maj 1993, §§22-23, seritë A nr. 248-B; Abdoella kundër Holandës, 25 nëntor 1992, §§18-25, seritë A nr. 248-A; Zimmermann dhe Steiner kundër Zvicrës, 13 korrik 1983, §32, seritë A nr. 66; dhe Guincho kundër Portugalisë, 10 korrik 1984, §41, seritë A nr. 81*). Duke pasur parasysh rrethanat e çështjes në fjalë, vonesa e paarsyeshme në Gjykatën e Lartë për gjysmën e të gjitha procedurave dhe mungesën e shpjegimeve, të cilat e justifikonin këtë vonesë, Gjykata mendon se autoriteti konkret nuk veprroi me kujdesin e duhur sipas nenit 6 §1 të Konventës. Për këtë arsye, ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për shkak të vonesës së zgjatur në Gjykatën e Lartë.

iii) Në lidhje me ankimin nr. 56935/10 (Dushallari)

97. Gjykata vëren se procedurat filluan në një datë të papërcaktuar, me shumë probabilitet në vitin 2007, dhe siç duket janë ende pezull në Gjykatën e Rrethit Tiranë. Kështu, ato kanë zgjatur për 6 vjet përpara dy niveleve të juridiksionit.

98. Gjykata vëren se kjo çështje, ashtu si edhe ankesat nr. 64480/09 dhe 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*) ka lidhje me përcaktimin e të drejtave të ankueses mbi pronën. Për sa ka të bëjë me reagimet e ankueses, ajo nuk mund të fajësohet për kohëzgjatjen e procedurave. Për sa ka lidhje me reagimin e autoriteteve, pas apelimit të bërë nga Zyra e Avokatit të Shtetit, më 11 shkurt 2008, drejtorit të Agjencisë Qendrore iu deshën më shumë se 3 vjet dhe 6 muaj për t'i ndaluar procedurat, më në fund, më 12 shtator 2011. Ndërsa kjo hapësirë kohore mund të shpjegohet deri diku me periudhën pritëse për rezultatet e procedurave të kushtetutshmërisë nga marsi 2009 deri në tetor 2011, nga Qeveria nuk doli asnjë argument për të shpjeguar se pse drejtori i Agjencisë Qendrore nuk kishte marrë ndonjë vendim më herët se 12 shtatori 2011. Në këto rrethana, Gjykata kujton se ligji vendas kërkonte që drejtori i Agjencisë Qendrore të shqyrtonte apelimin jo më vonë se 30 ditë nga koha kur ky i fundit u paraqit. Më tej, Gjykata vëren se procedurat kanë mbetur ende pezull në Gjykatën e Rrethit, që nga marsi 2012.

99. Gjykata nuk gjen mjaftueshëm shpjegime për vonesat në Agjencinë Qendrore dhe Gjykatën e Rrethit. Kështu, ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave.

III. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS

100. Ankuesit u shprehën se kishte pasur një shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës, në të cilin shpjegohet si më poshtë:

"Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të pasurisë së tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të zbatuar ligje, që ato i

çmojnë të nevojshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve ose të gjobave të tjera.”

A. Në lidhje me ankimet nr. 64480/09 (*Luli dhe të tjerët*), 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*) dhe 56935/10 (*Dushallari*)

101. Qeveria kërkoi që kjo ankesë të deklarohet e papajtueshme *ratione materiae*, duke qenë se të drejtat e ankuesve mbi pronën nuk ishin njohur me një vendim vendas të formës së prerë.

102. Gjykata përsërit se një ankues mund të pretendojë se ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1, vetëm nëse vendimi i kundërshtuar ka lidhje me “pasuritë” e tij brenda parashikimit të kësaj dispozite. “Pasuritë” mund të jenë ose “pasuri ekzistuese” ose asete, duke përfshirë edhe pasuritë e pretenduara se i përkasin ankuesit, për të cilat ankuesi mund të argumentojë se ai ose ajo ka të paktën “një pritshmëri legjitime” për të përvetësuar të drejtën mbi pronën (*shiko, midis të tjerëve, Manusbaqe Puto dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr. 604/07, 43628/07, 46684/07 dhe 34770/09, §92, 31 korrik 2012*).

103. Në rast se ka një debat për faktin nëse ankuesi ka një interes prone, i cili është i ligjshëm për t’u mbrojtur, sipas nenit 1 të protokollit nr. 1, Gjykatës i kërkohet të përcaktojë pozicionin ligjor të ankuesit (*shiko J.A Pye (Oksford) Ltd dhe J. A. Pye (Oksford) Land Ltd kundër Mbretërisë së Bashkuar [DHM], nr. 44302/02, §61, GJEDNJ 2007 - III*). Nuk pritët të ketë asnjë pritshmëri legjitime, në rastin kur ka një debat për interpretimin dhe zbatimin e duhur të ligjit vendas dhe parashtrimet e ankuesit kundërshtohen nga gjykatat vendase (*shiko Kopecký kundër Sllovakisë [DHM], nr. 44912/98, §50, GJEDNJ 2004-IX*).

104. Gjykata vëren se procedurat vendase për njohjen e të drejtave të ankuesve për pronën e trashëguar janë ende pezull. Nëse nuk merret një vendim i formës së prerë, nuk mund të thuhet se ankuesit kanë “prona ekzistuese”, në përputhje edhe me nenin 1 të protokollit nr. 1. Besimi se në të ardhmen autoritetet mund të lëshojnë një vendim, i cili u njeh ankuesve të drejtën për pronën e trashëguar nuk mund të konsiderohet si një formë e “pritshmërisë legjitime” për qëllimet e nenit 1 të protokollit nr. 1. Gjykata kujton se ka një diferencë midis shpresës për rikthim, sado e kuptueshme të jetë shpresa, dhe një pritshmëri legjitime, e cila duhet të ketë më shumë natyrë konkrete sesa të jetë vetëm shpresë, si edhe të bazohet në një dispozitë ligjore apo në një akt ligjor, si për shembull, vendimi juridik (*shiko Kopecký, cituar më sipër, §49; dhe Gratzinger dhe Gratzingerova kundër Republikës Çeke (vendim), nr. 39794/98, §73, GJEDNJ 2002-VII*).

105. Prandaj, Gjykata e kundërshton këtë kërkesë si të parakohshme, duke respektuar nenin 35 §§3 (a) dhe 4 të Konventës.

B. Për sa i përket ankimit me nr. 12874/10 (*Pistulli*)

106. Qeveria parashtroi se kjo ankesë duhet të deklarohet e papranueshme, duke qenë se nuk janë shfrytëzuar mjetet vendase.

107. Ankuesi nuk bëri komente.

108. Gjykata kujton se neni 35 §1 i Konventës parashikon *inter alia*, se ajo e shqyrton një çështje pasi të jenë shfrytëzuar të gjitha mjetet vendase.

109. Në rastin konkret, ankuesja kërkoi hapjen e procedurave për lirim të tokës së saj. Më 28 mars 2011, ato procedura u ndërpreu nga Gjykata e Rrethit, sepse ankuesja nuk u paraqit. Nuk ka asnjë tregues që të provojë se ankuesja apeloj kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit apo të kërkonte procedura ligjore të reja për të ndjekur kërkesën e saj. Kështu, Gjykata del në konkluzionin se pavarësisht ankesës së ankueses në lidhje me kohëzgjatjen e procedurave sipas nenit 6 §1 të Konventës, ankesa, në përputhje me nenin 1 të protokollit nr. 1, duhet refuzuar për mosshfrytëzim të mjeteve vendase, sipas nenit 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

C. Për sa i përket ankesës nr. 3129/12 (*Kekenezi*)

110. Bazuar në nenin 1 të protokollit nr. 1, ankuesi shprehu pakënaqësinë se interpretimi i ligjit vendas nga gjykatat vendase në lidhje me lirim të tokës dhe të shtëpisë e kishin shfuqizuar atë me pa të drejtë nga të drejtat e tij mbi pronën.

111. Bazuar në konkluzionet në paragrafët 74-76 më sipër, Gjykata vëren se të drejtat e ankuesit mbi pronën u shqyrtuan dhe gjykuan me anë të vendimit të formës së prerë të Gjykatës së Lartë, më 14 janar 1998, ndërsa ankesa u dorëzua në Gjykatë më 7 janar 2012, çka është më shumë se gjashtë muaj nga data e vendimit final. Kërkesa e pasuksesshme e ankuesit për rishikim nuk mund të ndryshojë rregullin e afatit kohor prej gjashtë muajsh (*shiko, inter alia, Rëzja kundër Shqipërisë (vendim), nr. 49201/06, §§42-46, 8 nëntor 2011*). Këtë ndryshim nuk mund ta bëjë as seti i dytë i procedurave në lidhje me pavlefshmërinë e akteve ligjore, i cili u refuzua me argumentin se mungesa *locus standi* e ankuesit, ndikonte përcaktimin e mëparshëm të të drejtave të tij mbi pronën. Në të vërtetë, në setin e dytë të procedurave, gjykatat vendase iu referuan vendimit final të Gjykatës së Lartë, të datës 14 janar 1998, që kishte të bënte me përcaktimin e të drejtave të ankuesit mbi pronën.

112. Në këto rrethana, Gjykata mendon se kjo ankesë është paraqitur më vonë se afati kohor prej gjashtë muajsh. Ajo duhet të kundërshtohet në përputhje me nenin 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

IV. ZBATIMI I NENEVE 46 DHE 41 TË KONVENTËS

A. Neni 46 i Konventës

113. Neni 46 i Konventës parashikon:

“1. Palët e Larta Kontraktuese marrin përsipër të respektojnë vendimin e formës së prerë të Gjykatës në çdo çështje ku ato janë palë.

2. Vendimi i formës së prerë i Gjykatës i përcillet Komitetit të Ministrave, i cili mbikëqyr ekzekutimin e tij”.

114. Gjykata vëren se është konstatuar një shkelje e nenit 6 §1 për sa ka të bëjë me kohëzgjatjen e procedurave për shkak të ridërgimit për gjykim të çështjes vazhdimisht nga një gjykatë më e lartë në një gjykatë më të vogël, në çështjen *Marini*, cituar më sipër. Në çështjen *Gjonbocari dhe të tjerët*, cituar më sipër, Gjykata konstatoi një shkelje të nenit 6 §1, për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave për shkak se sistemi gjyqësor nuk mundi të menaxhonte siç duhet shumëfishimin e procedurave në të njëjtën kohë. Më tej, Gjykata vuri re një shkelje të nenit 6 §1 për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave për shkak se KLD-ja nuk mundi të shqyrtonte çështjen e ankuesit në çështjen *Mishgjon*, cituar më sipër.

115. Për më tepër, në çështjet *Gjonbocari dhe të tjerët*, dhe *Marini*, cituar më sipër, Gjykata mendon se nuk ekzistonin mjete për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave. Ajo hodhi poshtë kundërshtimet e Qeverisë për sa i përket pretendimit se ankuesi nuk shfrytëzoi mjetet vendase. Gjykata vëren se këto konkluzione demonstrojnë se kohëzgjatja e tepërt po bëhet një “deficencë serioze në procedurat ligjore vendase”. Tashmë në Gjykatë ka 12 ankesa të ngjashme. Rritja e numrit të ankesave nuk është vetëm një faktor përkeqësues për sa i përket përgjegjësisë së shtetit sipas Konventës, por në të njëjtën kohë përbën një kërcënim për efikasitetin në të ardhmen e sistemit të angazhuar nga Konventa, duke pasur parasysh se në këndvështrimin e Gjykatës, deficienca ligjore e identifikuar në çështjet e ankuesve mund të çojë në një sërë ankimesh të tjera të bazuara në fakte.

116. Përpara se të shqyrtojë pretendimet e çdo ankuesi për kompensim, në përputhje me nenin 41 të Konventës dhe në kuadër të rrethanave të çështjeve në fjalë, Gjykata dëshiron të marrë parasysh pasojat që mund të shkaktohen për shtetin përgjegjës nga neni 46 i Konventës. Ajo përsërit se, sipas nenit 46, Palët e Larta Kontraktuese marrin përsipër të pajtohen me vendimet finale të Gjykatës, në çdo rast, për aq kohë sa ata janë palë. Zbatimi i vendimit do të mbikëqyret nga një Komitet Ministrash. Efektet e një vendimi të tillë janë që nëse Gjykata konstaton një shkelje, shteti përgjegjës ka një detyrim ligjor që jo vetëm të paguajë individët, të cilëve iu është akorduar një shumë e caktuar për kompensim në përputhje me nenin 41, por gjithashtu të përzgjedhë, i mbikëqyrur edhe nga Komiteti i Ministrave, masat e përgjithshme dhe/ose individuale, nëse këto të fundit janë të duhurat, për t'i përshtatur më pas sipas rendit të tyre ligjor vendas, për t'i dhënë fund shkeljeve të bëra nga Gjykata dhe për të zbutur sa më shumë të jetë e mundur pasojat. Gjithashtu, në rastin kur Gjykata vë re një deficencë në sistemin ligjor, autoritetet kombëtare kanë detyrën, të mbikëqyrura edhe nga Komiteti i Ministrave, të ndërmarrin, brenda një periudhe të caktuar kohe – edhe në retrospektivë nëse është e nevojshme – masat e nevojshme për kompensim, në përputhje me parimin e shtojcës në Konventë, kështu që Gjykatës nuk do t'i duhet të përsërisë konstatimin për shkelje në një sërë

çështjesh të ngjashme me njëra-tjetrën (*shiko, midis autoriteteve të tjera, Scordino kundër Italisë (nr. 1), nr. 36813/97, §233, GJEDNJ 2006; Xenides – Arestis kundër Turqisë, nr. 46347/99, §§39, 40, 22 dhjetor 2005; Bronionowski kundër Polonisë [DHM], nr. 31443/96, §192, GJEDNJ 2004-V; Bottazzi kundër Italisë [DHM], nr. 34884/97, §22, GJEDNJ 1999-V; dhe Di Mauro kundër Italisë [DHM], nr. 34256/96, §23, GJEDNJ 1999-V*).

117. Në këtë kuadër, si pjesë e masave të ndërmarra për të garantuar efikasitetin e mekanizmit të ndërtuar nga Konventa, Gjykata i kushton vëmendje të veçantë rezolutës (Rez. (2004)3) dhe rekomandimit (Rek. (2004)6) të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Europës, të dy të miratuar më 12 maj 2004.

118. Në parim, nuk i takon Gjykatës të përcaktojë se cilat janë masat e duhura të kompensimit për shtetin përgjegjës, duke pasur parasysh detyrimet e tij në përputhje me nenin 46 të Konventës. Megjithatë, shqetësimi i Gjykatës është të lehtësojë shtypjen e shpejtë dhe efikase të një keqfunksionimi të konstatuar në sistemin kombëtar për mbrojtjen e të drejtave të njeriut. Në lidhje me këtë aspekt dhe duke pasur parasysh situatën sistematike të identifikuar nga Gjykata (*shiko paragrafët 114 dhe 115 më sipër*), kjo e fundit mendon se masat e përgjithshme në nivel kombëtar janë pa dyshim të nevojshme gjatë zbatimit të vendimit aktual, duke përfshirë, veçanërisht, prezantimin e një kompensimi vendas për kohëzgjatjen e papërshtatshme të procedurave. Gjykata u referohet konkluzioneve të saj në çështjen *Scordino (nr. 1) [DHM]*, cituar më sipër, për sa u përket elementeve të kërkuara për një kompensim efektiv për kohëzgjatjen e tepruar të procedurave.

“182. Përderisa, siç duket, palët janë në statusin e viktimës në çështjen më të përgjithshme të efikasitetit të kompensimeve dhe kërkojnë udhëzime për të siguruar kompensimet vendase më efikase, Gjykata propozon ta adresojë çështjen në një kontekst më të gjerë, duke i dhënë disa tregues të caktuar karakteristikave që një kompensim vendas duhet të ketë, duke pasur parasysh faktin se në këta tipa çështjesh, mundësia që ka ankuesi për të pretenduar se është viktimë, varet nga zgjidhja që i ka siguruar kompensimi vendas.

183. Zgjidhja më e mirë në kushte absolute është pa diskutim, ashtu si edhe në shumë sfera, parandalimi. Gjykata vëren se ajo ka deklaruar në shumë raste se neni 6 §1 i vë shtetet kontraktuese përpara detyrës për të organizuar sistemet e tyre gjyqësore në mënyrë të tillë që gjykatat e tyre të përmbushin çdo kërkesë të saj, duke përfshirë edhe detyrimin për të dëgjuar çështjet brenda një kohe të arsyeshme (referencat janë hequr). Në rastin kur sistemi gjyqësor është deficiet, një zgjidhje e tillë që mund të përshpejtojë procedurat, për të parandaluar kohëzgjatjen e tyre të tepruar, është zgjidhja më efikase. Një zgjidhje e tillë ofron një avantazh të pamohueshëm kundrejt një zgjidhjeje, e cila ofron vetëm kompensimin, duke qenë se ajo parandalon shkeljet e njëpasnjëshme për të njëjtat procedura dhe e riparon shkeljen a posteriori, ashtu siç e riparon zgjidhja kompensuese e parashikuar nga ligji italian, për shembull.

184. Në shumë raste, Gjykata e ka pranuar se kjo lloj zgjidhje është “efikase”, duke qenë se ajo përshpejton vendimin e gjykatës përkatëse (*referencat janë hequr*).

185. Gjithashtu, është e qartë se për vende ku shkeljet e procedurave të stërzgatura ende ekzistojnë, një zgjidhje e cila mund të përshpejtojë procedurat – edhe pse e dëshirueshme për t'u pasur në të ardhmen – mund të mos jetë e përshtatshme për të rregulluar një situatë në të cilën procedurat tashmë kanë qenë dukshëm jashtëzakonisht të gjata.

186. Tipa të ndryshëm zgjidhjesh mund ta rregullojnë situatën e një shkelje në mënyrën e duhur. Gjykata tashmë e ka pranuar këtë gjë në lidhje me procedurat penale, ku sigurohet se kohëzgjatja e procedurave është marrë në konsideratë gjatë uljes së dënimit, në formë të shprehur dhe në masë gjithashtu (*referenca është hequr*).

Për më tepër, disa shtete, si: Austria, Kroacia, Spanja, Polonia dhe Sllovakia, e kanë kuptuar shumë mirë situatën duke zgjedhur të kombinojnë dy lloje zgjidhjesh, njëra e hartuar në mënyrë të tillë që mund të përshpejtojë procedurat dhe tjetra që të përballojë kompensimin (*referencat janë hequr*).

187. Megjithatë, shtetet mund të zgjedhin edhe të prezantojnë vetëm një zgjidhje kompensuese, siç ka bërë Italia. Një zgjidhje e tillë nuk shikohet si joefikase (referenca është hequr).

188. Në çështjen Kudla (cituar më sipër, §§154-55), Gjykata kishte rastin ta përsëriste atë në përputhje me kërkesat e Konventës, shteteve kontraktuese iu është ofruar zgjidhje e lirë për mënyrën me të cilën ato iu sigurojnë individëve masa lehtësuese sipas nenit 13 dhe konform me detyrimin e tyre ndaj Konventës sipas asaj dispozite. Gjithashtu, ajo ka theksuar rëndësinë e rregullave të lidhura me parimin shtesë, në të cilin shpjegohet se individët nuk janë të detyruar sistematikisht t'i dërgojnë në Gjykatën në Strasburg ankesat, të cilat mund të ishin adresuar fillimisht në sistemin ligjor kombëtar.

189. Në rastet kur legjislatura ose gjykatat vendase kanë rënë dakord të luajnë rolin e tyre duke gjetur një zgjidhje në vendin përkatës, Gjykatës do t'i duhet të nxjerrë disa konkluzione. Në rastin kur një shtet ka ndërmarrë një hap të rëndësishëm duke prezantuar një zgjidhje kompensuese, Gjykata duhet t'i lejojë shtetit një marginë më të gjerë për vlerësim, duke e lejuar atë të organizojë zgjidhjen në mënyrë të tillë që zgjidhja të jetë në përputhje me sistemin e tij ligjor dhe në harmoni me standardin e jetesës në vendin në fjalë. Veçanërisht, do të jetë më e thjeshtë për gjykatat vendase t'u referohen shumave të akorduara në nivel kombëtar për tipa të tjerë dëmsh – për shembull, dëmtim personal, dëm i lidhur me vdekjen e një të afërmi apo dëm shkaktuar nga shpifje – dhe të mbështeten në bindjen e tyre më të thellë, edhe nëse ajo ka të bëjë me akordimin e shumave që janë më të ulëta se ato të përcaktuara nga Gjykata në raste të ngjashme.”

119. Në të njëjtën situatë për një zgjidhje të efektshme, Gjykata i referohet konkluzioneve të saj në çështjet *Vassilios Athanasion dhe të tjerët kundër Greqisë* (nr. 50973/08), §55-56, 21 dhjetor 2010), *Dimitrov dhe Hamanov kundër Bullgarisë* (nr. 48059/06 dhe 2708/09, §§125-29, 10 maj 2011), *Ummühan Kaplan kundër Turqisë* (nr. 24240/07, §§68-72, 20 mars 2012), *Michelioudakis kundër Greqisë* (nr. 54447/10), §§75-77, 3 prill 2012), dhe *Ghykantzi kundër Greqisë* (nr. 40150/09, §§78-80, 30 tetor 2012).

B. Neni 41 i Konventës

120. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

1. Dëmi

121. Ankuesit paraqitën kërkesat e mëposhtme për dëmin monetar dhe jomonetar.

Nr. i ankimit dhe emri	Dëmi monetar	Dëmi jomonetar
64480/09 – Luli dhe të tjerët	8,990,000 euro për tokën me sipërfaqe 179,800 m ²	70,000 euro për ankues
64482/09 – Luli dhe të tjerët	12,535,768 euro për tokën me sipërfaqe 158,200 m ² (5,537,000 euro për vlerën e tokës dhe 6,998,768 euro për humbjen e interesave)	70,000 euro
12874/10 - Pistulli	Asgjë (nuk u paraqit asnjë kërkesë)	Asnjë (nuk u paraqit asnjë kërkesë)
56935/10 - Dushallari	110,661 dollarë amerikanë (USD)	Asnjë (nuk u paraqit asnjë kërkesë)

122. Qeveria paraqiti idenë se llogaritja e dëmit monetar ishte hipotetike.

123. Gjykata konkludon se nuk ka asnjë lidhje rastësore midis shkeljes për kohëzgjatjen e procedurave dhe dëmit monetar të pretenduar. Kështu, nuk ka arsye për të dhënë shpërblim në një situatë të tillë.

124. Megjithatë, Gjykata pranon se ankuesit kanë vuajtur dëm jomonetar, si për shembull *stres dhe irritim*, si pasojë e kohëzgjatjes së tepruar të procedurave, çka nuk kompensohet mjaftueshëm me përfundimin për shkelje të Konventës. Duke bërë vlerësimin e saj në një mënyrë të paanshme, Gjykata e bashkuar u akordon ankuesve në secilin ankim me nr. 64480/09 dhe 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*), 1,500 euro për dëmin jomonetar.

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

125. Gjykata nuk akordon asgjë për dëmin jomonetar për aplikimet nr. 12874/10 (*Pistulli*) dhe 56935/10 (*Dushallari*), sepse, siç u vu re edhe në tabelën më sipër, ata ankues nuk bënë asnjë kërkesë në lidhje me këtë aspekt.

2. *Kostot dhe shpenzimet*

126. Ankuesit paraqitën kërkesat e mëposhtme për kostot dhe shpenzimeve të bëra gjatë procedurave të Strasburgut dhe proceduarve vendase.

Nr. i ankimit dhe emri	Procedurat vendase	Procedurat e Strasburgut
64480/09 – Luli dhe të tjerët	4,200 euro	
64482/09 – Luli dhe të tjerët	4,200 euro	
12874/10 – Pistulli	Asgjë (nuk u paraqit asnjë kërkesë)	
56935/10 – Dushallari	2,950 USD dhe në total 15,000	Asgjë (nuk u paraqit asnjë kërkesë)

127. Qeveria argumentoi se faturat në ankimin nr. 64480/09 (*Luli dhe të tjerët*) nuk ishin fatura zyrtare në përputhje me ligjin vendas. Gjithashtu, ata pohuan se kërkesat në ankesën nr. 56935/10 (*Dushallari*) nuk ishin të provuara.

128. Sipas ligjit të Gjykatës, një ankues ka të drejtën të rimbursohet për kostot dhe shpenzimet vetëm nëse është treguar se këto të fundit realisht janë bërë dhe se kanë qenë të nevojshme për t'u bërë, dhe nëse shumat janë të arsyeshme (*shiko Gjyli kundër Shqipërisë, nr. 32907/07, §72, 29 shtator 2009*). Rregulli 60 §§2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës përcakton se ankuesit, së bashku me kërkesat e tyre, duhet të dorëzojnë edhe çdo “dokument mbështetës të lidhur me çështjen”. Në të kundërt, Gjykata “mund t'i hedhë poshtë kërkesat plotësisht ose pjesërisht”.

129. Gjykata nuk mund të pranojë sugjerimin e Qeverisë (në ankesat me nr. 64480/09 dhe 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*)) se faturat e miratuara zyrtarisht nga autoritetet e taksave janë të domosdoshme; sipas Konventës nuk ekziston asnjë detyrim i tillë, dhe nuk i takon kësaj Gjykate të rregullojë marrëdhënien midis një taksapaguesi dhe shtetit. Më tej, Gjykata vëren se ankuesit në ankesat nr. 64480/09 dhe 64482/09 (*Luli dhe të tjerët*) përfaqësoheshin nga i njëjti avokat, se faktet e atyre çështjeve ishin komplekse në një nivel mesatar dhe se problematikat e ngritura në to ishin të drejtpërdrejta dhe identike. Për më tepër, shumica e kostove dhe e shpenzimeve të pretenduara ishin përtej kuotës. Si përfundim, Gjykata vendos që t'u akordojë të dy ankimeve së bashku 1,500 euro.

130. Në lidhje me ankimin nr. 56935/10 (*Dushallari*), Gjykata i akordon 500 euro për procedurat vendase.

131. Gjykata nuk akordon asnjë shpërblim për kostot dhe shpenzimet për ankimin nr. 1287/10 (*Pistulli*), duke pasur parasysh se ankuesi nuk bëri asnjë kërkesë.

3. *Interesi për vonesën*

132. Gjykata e shikon të arsyeshme që shkalla e interesit për vonesën e pagesës duhet të bazohet mbi shkallën e huas marginale të Bankës Qendrore Europiane, së cilës i duhen shtuar pikë tripërqindëshe.

PËR KËTO ARSYE, NË MËNYRË UNANIME, GJYKATA:

- Vendos t'i bashkojë ankimet nr. 64480/09, 64482/09, 12874/10, 56935/10 dhe 3129/12.
- E deklaron ankimin nr. 31355/09 të papranueshëm.
- E deklaron ankimin nr. 3129/12 të papranueshëm.
- E deklaron ankesën në lidhje me ankimet nr. 64480/09, 64482/09, 12874/10 dhe 56935/10 për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave sipas nenit 6 §1 të Konventës, të pranueshme dhe pjesën e mbetur të atyre ankimeve të papranueshme.
- Konkludon se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës për sa i përket kohëzgjatjes së procedurave (në ankesat nr. 64480/09, 64482/09, 12874/10 dhe 56935/10).

6. Vendos:

a) Se shteti përgjegjës duhet t'i paguajë ankuesve së bashku, jo më vonë se tre muaj nga data në të cilën vendimi bëhet i formës së prerë, në përputhje me nenin 44 §2 të Konventës, shumën e mëposhtme, e cila duhet të konvertohet në valutën e shtetit përgjegjës, me kursin e vlefshëm në datën e vendimit;

i) 1,500 euro (një mijë e pesëqind euro), plus taksat që mund të vihen në ngarkim, për sa i përket dëmit jomonetar, për të gjithë ankuesit në lidhje me ankimin nr. 64480/09;

ii) 1500 euro (një mijë e pesëqind euro), plus taksat që mund të vihen në ngarkim, për sa i përket dëmit jomonetar, për të gjithë ankuesit në lidhje me ankimin nr. 64482/09;

iii) 1,500 euro (një mijë e pesëqind euro) për shpenzimet dhe kostot e të dyja ankimeve nr. 64480/09 dhe 64482/09;

iv) 500 euro (pesëqind euro) për kostot dhe shpenzimet për sa i përket ankimit nr. 56935/10;

b) Se që nga koha e skadimit të tre muajve të përmendur më sipër, interesi i thjeshtë për shumat e mësipërme do të paguhet në një shkallë të barabartë me normën huadhënëse marginale të Bankës Qendrore Europiane gjatë periudhës së vonesës së pagesës plus pikë tripërqindëshe.

7. Nuk pranon kërkesën e pjesës së mbetur të ankuesve për kompensim.

E hartuar në anglisht dhe e regjistruar me shkrim më 1 prill 2014, në ndjekje të rregullit 77 §§2 dhe 3 të rregullave të Gjykatës.

Françoise Elens-Passos
Regjistruese

Ineta Ziemele
Presidente

Apendiks
LISTA E ANKUESVE

Nr.	Nr. i ankimit dhe data e paraqitjes	Emri i ankuesit dhe datëlindja (nëse dihet)	Përfaqësuar nga (si të jetë i zbatueshëm)
1.	31355/09 15/06/2009	Afërdita Luli, 18/11/1949 Yllka Zhupa, 03/06/1947	Elira Kokona Erinda Meli, avokate
2.	64480/09 15/06/2009	Leticja Mujo, 15/08/1968 Ruben Celkupa, 14/04/1935	
3.	64482/09 15/06/2009	Dora Celkupa, 28/07/1936 Xhani Celkupa, 23/03/1942 Belino Voshtina (i cili zëvendësoi Saimir Voshtinën)	
4.	12874/10 15/02/2010	Rita Pistulli, 23/05/1938	Asnjë
5.	56935/10 18/09/2010	Eda Dushallari, 1921	Violeta Dushallari (e afërmja e ankueses)
6.	3129/12 07/01/2012	Hodo Kekenezi, 04/09/1939	Asnjë

SEKSIONI I KATËRT

ÇËSHTJA

“KARAGJOZI DHE TË TJERËT KUNDËR SHQIPËRISË”³⁷

(ankimet nr. 25408/06, 37419/06, 49121/06, 1504/07, 19772/07, 46685/07, 49411/07, 27242/08, 61912/08 dhe 15075/09)

VENDIM

Strasbourg

8 prill 2014

Ky vendim është i formës së prerë, por mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Karagjozi dhe të tjerët kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si një komitet i përbërë nga:

Paul Mahoney, president

Ledi Bianku

Krzysztof Wojtyczek, gjyqtarë,

dhe Fatoş Aracı, zëvendësregjistrues i seksionit

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura më 18 mars 2014,

Pasi ka vërejtur se çështja “ligjore në shqyrtim në ankesat e mëposhtme, është subjekt i së drejtës sipas praktikës së mëparshme të Gjykatës (shiko Manushaqe Puto dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr. 604/07, 43628/07, 46684/07 dhe 34770/09, §31 korrik 2012),

Shpall vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në datën e sipërpërmendur.

PROCEDURA

1. Çështja “fillimisht nisi me dhjetë ankime (nr. 25408/06), 37419/06, 49121/06, 1504/07, 19772/07, 46685/07, 49411/07, 27242/08, 61912/08 dhe 15075/09 kundër Republikës së Shqipërisë, dorëzuar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (“Konventa”), nga pesëdhjetë e dy shtetas shqiptarë, midis 13 qershorit 2006 dhe 7 marsit 2009. Detajet e ankuesve dhe të përfaqësuesve janë të paraqitura në tabelë, në shtojcën nr. 1, bashkëngjitur me vendimin.

2. Qeveria shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjentët e saj në atë kohë, znj. S. Mëneri nga Ministria e Punëve të Jashtme dhe znj. E. Hajro nga Zyra e Avokatit të Shtetit, dhe më pas nga znj. L. Mandia nga Zyra e Avokatit të Shtetit.

3. Kryesisht ankuesit pretenduan se kishte pasur një shkelje të neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës dhe të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës, si rezultat i moszbatimit të vendimeve përfundimtare administrative, të cilat iu akordonin kompensime në vend të kthimit të pronave të tyre.

4. Më 11 tetor 2006, 24 janar 2008, 1 dhe 4 shkurt 2008, 27 janar dhe 6 prill 2009, 19 dhe 25 janar 2010, Presidenti i Seksionit të Katërt, të cilit i ishte përcaktuar çështja, sipas neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës dhe sipas nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës, vendosi të njoftonte Qeverinë.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

A. Ankimi nr. 25408/06: Karagjozi dhe të tjerët

5. Më 20 mars dhe 3 tetor 1996, Komisioni i Tiranës për Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (Komisioni) i njohu ankuesit titullin e trashëguar kundrejt një ngastre toke me përmasat 1,1214 m².

Duke qenë se ngastra e tokës ishte e zënë nga dy ndërtesa, në të cilat strehoheshin ambasada të

³⁷ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 97*. Tiranë, 2014. f.3

huaja, ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara me ligj.

6. Vendimi i Komisionit nuk zbatohet.

B. Ankimi nr. 37419/06: Budini

1. Procedurat për moszbatimin e vendimit të Komisionit

7. Më 28 mars 1995, Komisioni i Matit i njohu ankuesit të drejtën ndaj një ngastre toke me përmasat 7,984 m², nga e cila ankuesit iu kthye 4,797 m². Duke pasur parasysh faktin se 3,187 m² ishin të zëna, ankuesi do të kompensohej në bonde nga shteti.

8. Vendimi i Komisionit mbeti i pazbatuar.

2. Procedurat për një ngastër tjetër toke me përmasat 11,112 m²

9. Më 27 dhjetor 1996, Gjykata e Kasacionit e asaj kohe nuk pranoi një apelim të bërë nga ankuesi kundër refuzimit të gjykatave më të ulëta për të marrë një vendim në favor të kërkesës së tij për të drejtën mbi pronën, për një ngastër tjetër toke me përmasat 11,112 m².

C. Ankimi nr. 49121/06: Koco

10. Më 29 gusht 1995, Komisioni i Tiranës i njohu ankuesit të drejtën e trashëguar mbi një copë toke me përmasat 1,154.62 m². Duke qenë se në ngastrën e tokës ishte ndërtuar një stadium, ankuesi do të kompensohej në një nga mënyrat e parashikuara nga ligji.

11. Vendimi i Komisionit mbeti i pazbatuar.

D. Ankimi nr. 1504/07: Hajnaj

12. Më 28 dhjetor 1994, Komisioni i Tiranës i njohu ankuesit të drejtën e trashëguar ndaj një ngastre toke me përmasat 8,900 m², nga e cila do të duhej t'i kthehej 7,727 m². Duke qenë se 1,173 m² ishin të zëna, ankuesi do të kompensohej në përputhje me parashikimet e ligjit.

13. Megjithatë, ngastra e tokës me përmasat 7,727 m² ishte e zënë me ndërtesa që i përkisnin Kompanisë së Transportit Urban ("KTU"), në bazë të një kontrate shitjeje të vitit 1994, të realizuar midis KTU-së dhe Agjencisë së Privatizimit Kombëtar. Komisioni shpjegoi se, sipas ligjit, KTU-ja ishte e detyruar t'i paguante qira ankuesit në bazë të një kontrate që duhej të vendosej midis dy palëve.

14. Më 25 nëntor 1996, KTU-ja ia shiti ndërtesat dhe ngastrën e tokës një pale të tretë, e cila, rrjedhimisht, gjendej përpara një administrimi të detyrueshëm. Sipas procedurave juridike të ndjekura nga administratorët kundër vendimit të Komisionit, sipas të cilit ankuesit i kthehej ngastra e tokës me sipërfaqe 7,727 m², gjykatat vendase e anuluan atë pjesë të vendimit të Komisionit dhe vendosën se ankuesi do të kompensohej në një nga format e parashikuara me ligj. Apelimet e ankuesit u kundërshtuan nga Gjykata Kushtetuese më 15 dhjetor 2005 dhe 18 korrik 2006.

15. Ndërkohë, midis viteve 2003 dhe 2004, ankuesi i shiti palëve të treta, tri ngastra toke, me një sipërfaqe në total prej 2,558 m².

16. Më 12 nëntor 2007, ankuesi informoi Zyrën e Regjistrimit se autoritetet lejonin që të fillonin ndërtimet e katër godinave në ngastrën e tij të tokës.

17. Vendimi i Komisionit, siç edhe u amendua nga vendimet e mëpasshme të gjykatave, mbetet i pazbatuar për sa i përket një ngastre toke me përmasat 6,342 m².

E. Ankimi nr. 19772/07: Shehu

18. Më 12 dhjetor 1994, Komisioni i Vlorës i njohu ankuesit të drejtën e trashëguar ndaj një ngastre toke me përmasat 3,600 m², nga të cilat u rikthyen dy magazina dhe dy ngastra toke, të dyja me përmasat prej 820 m². Duke qenë se 2,240 m² ishin të zëna nga ndërtesa, ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara me ligj.

19. Vendimi i Komisionit mbetet i pazbatuar.

F. Ankimi nr. 46685/07: Dvorani dhe Dume

20. Më 12 nëntor 1993, Komisioni i Korçës i njohu ankuesit të drejtën e trashëguar ndaj një ngastre toke me përmasat 2,250 m², nga të cilat u rikthyen 278 m². Duke qenë se pjesa e mbetur prej 1,972 m² ishte e zënë, ankuesi do të kompensohej në bonde nga shteti.

21. Vendimi i Komisionit mbetet i pazbatuar.

G. Ankimi nr. 49411/07: Sallabanda dhe Hoxha

22. Më 22 gusht 1996, Komisioni i Tiranës i njohu ankuesit të drejtën e trashëguar ndaj një ngastre toke me përmasat 10,056.7 m². Duke qenë se ngastra e tokës ishte e zënë nga një park kombëtar, ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara me ligj.

23. Vendimi i Komisionit mbetet i pazbatuar.

H. Ankimi nr. 27242/08: Goga dhe të tjerët

24. Më 9 mars 1996, Komisioni i Durrësit i njohu ankuesve të drejtën e trashëguar të një ngastre toke me sipërfaqe 12,000 m². Ai vendosi se ankuesit do të kompensoheshin në bonde nga shteti për pjesën prej 4,950 m² dhe në forma të tjera kompensimi jomonetare për 5,000 m². Nuk u morr asnjë vendim tjetër në lidhje me pjesën e mbetur prej 2,050 m². Në fakt, 600 m² iu rikthyen ankuesit.

25. Vendimi i Komisionit në lidhje me kompensimin për 9,350 m² mbeti i pazbatuar.

I. Ankimi nr. 61912/08: Tartari

26. Më 30 gusht 1995, Komisioni i Tiranës i njohu ankuesit dhe të afërmit të tjerë të tij të drejtën e trashëguar të një ngastre toke me sipërfaqe prej 1,100 m², nga e cila u rikthye 142 m². Duke qenë se 958 m² ishin të zëna, ankuesi do të kompensohej në një mënyrat e parashikuara me ligj. Më vonë rezultoi, se pavarësisht vendimit të fundit në lidhje me sipërfaqen prej 958 m², një pale të tretë i ishte dhënë një leje ndërtimi për konstruksionin e një godine 9-katëshe nga Bashkia e Tiranës më 7 mars 1997. Kërkesat e ankuesit në datat 19 shkurt dhe 4 prill 2008 drejtuar Bashkisë për të marrë një kopje të dosjes në fjalë kanë mbetur pa përgjigje.

27. Ankuesi nuk ka marrë ndonjë kompensim për ngastrën e tokës.

28. Në një datë të papërcaktuar në vitin 2008, ankuesi paraqiti një kërkesë për kompensim tek Agjencia.

29. Më 3 mars 2009, Agjencia e hodhi poshtë kërkesën e tij për shkak të mungesës së fondeve.

30. Qeveria parashitroi se në vitin 2009, ankuesi dhe të afërmit e tij bënë kërkesën dhe morën një kompensim në vlerën 6,000,000 TË GJITHA nga Fondi i Kompensimit Financiar, në lidhje me një tjetër ngastër toke.

31. Më 3 tetor 1995, Komisioni i Shkodrës i riktheu ankuesve të drejtën e trashëguar të tri ngastrave të tokës me sipërfaqe respektivisht 4,910 m², 1,880 m² dhe 1,640 m², me një sipërfaqe në total prej 8,430 m². Më tej, ai vendosi se ankuesit do të kompensoheshin në një nga mënyrat e parashikuara me ligj, në lidhje me një tjetër ngastër toke me sipërfaqe 2,833 m². Në fund, ai i njohu të drejtat e ankuesve në lidhje me refuzimin e parë për një ngastër tjetër toke me sipërfaqe prej 14,537 m².

32. Të drejtat e ankuesve ndaj ngastrave të tokës me sipërfaqe prej 8,430 m² u regjistruan në zyrën e hipotekës. Duke përdorur të drejtën e tyre kundrejt refuzimit të parë, ankuesit blenë një sërë parcelash toke dhe ndërtesash, me një sipërfaqe në total prej 2,194 m², të cilat u regjistruan edhe në zyrën e hipotekës. Do të rezultonte se ankuesit nuk do t'i gëzonin këto prona, sepse ato ishin zënë nga palë të treta.

33. Në një datë të papërcaktuar në vitin 1999, palët e treta kundërshtuan të drejtën e ankuesve për pronësi, sipas vendimit të Komisionit të vitit 1995. Ndërkohë, më 17 shkurt 1999, sipas kërkesës së ankuesve, Gjykata e Rrethit Shkodër lëshoi një urdhër kundër palëve të treta duke iu kërkuar të pezullonin punimet e ndërtimit në pronat e ankuesve. Më 18 shkurt 1999, përmbaruesi hartoi një raport me anë të të cilit palët e treta informoheshin për urdhrin gjyqësor për ndalimin e punimeve të ndërtimit *(nga ana jonë iu komunikua që sot e tutje të mos bëjnë ndërtime të ndryshme në këtë objekt ku në të kundërt do të mbajë përgjegjësi ligjore)*. Më 2 shkurt 2001, masat e marra nga palët e treta u kundërshtuan nga Gjykata e Lartë.

34. Deri më sot, ankuesit nuk kanë përfituar nga ndonjë shumë kompensimesh për ngastrën e tokës me sipërfaqe 2,833 m². Për më tepër, ngastrat e tyre të tokës, si edhe ndërtesat janë të zëna nga veprimtaritë e paligjshme të palëve të treta.

II. LIGJI DHE PRAKTIKA PËRKATËSE VENDASE

35. Përveç ligjit dhe praktikës përkatëse vendase, të cilat janë të përshkruara me detaje në vendimin në çështjen *Manushaqe Puto dhe të tjerët kundër Shqipërisë* (nr. 604/07, 43628/07, 46684/07 dhe 34770/09, §§23-53, 31 korrik 2012), më 6 mars 2013, Qeveria miratoi dhe lëshoi harta të reja për vlerësimin e pronës, të cilat përfshinin çmimin e referencës për metër katror në të gjithë vendin (vendim i Këshillit të Ministrave, nr. 187 i datës 6 mars 2013).

III. MATERIAL I KËSHILLIT TË EUROPËS

36. Vendimi i Komitetit të Ministrave më 7 mars 2013 për zbatimin e vendimeve në lidhje me moszbatimin nga ana e autoriteteve shqiptare të vendimeve vendase juridike dhe administrative, të cilat sipas mënyrave të parashikuara me ligj akordojnë kompensim në vend të rikthimit fizik të ngastrave të tyre të tokës, i cili u miratua në takimin e tij të 1164-ërt, lexonte si më poshtë:

“Përfaqësuesit

1. Kujtojnë se Komisioni ia ka përsëritur disa herë autoriteteve shqiptare kërkesën e tij për të marrë sa më shpejt të gjitha masat e nevojshme për të ngritur një mekanizëm të efektshëm kompensimi të pronave të kaluar në pronën e shtetit gjatë regjimit komunist, si edhe zbatimin pa vonesa të mëtejshme të një sërë vendimesh vendase të marra në lidhje me këtë aspekt (veçanërisht shiko vendimin e marrë në takimin e 1144-ërt);

2. Theksuan se strategjia e Komitetit ishte miratuar në një vendim pilot të nxjerrë nga Gjykata Europiane, i cili përcaktonte një afat deri në datën 17 qershor 2014, periudhë në të cilën autoritetet duhet të vendosnin në vend një mekanizëm të tillë;

3. Shprehën keqardhjen se progresi në zbatimin e këtyre vendimeve mbetet shumë i kufizuar dhe se Komitetit nuk i është dorëzuar asnjë informacion që nga hetimi i fundit i këtij grupi çështjesh;

4. I bënë thirrje autoriteteve t’i dorëzonin Komitetit sa më shpejt të jetë e mundur, një plan veprimi me një kalendar specifik dhe të përshtatur me rastet, për të siguruar se ka përputhje me afatet e vendosura nga Gjykata Europiane në vendimin e saj pilot;

5. I nxisnin me emergjencë autoritetet të ndërmerrnin masa individuale për çështjet e Driza, Gjonbocare dhe Çaushe Driza dhe ta informonin Komisionin në lidhje me to sa më shpejt të ishte e mundur;

(...)”

37. Rezoluta e përkohshme e Këshillit të Ministrave e datës 6 qershor 2013 (CM/ResDH(2013)115) mbi zbatimin e vendimeve në lidhje me pamundësinë nga ana e autoriteteve shqiptare për të zbatuar vendimet vendase juridike dhe administrative, të cilat iu akordonin shpërblim ankuesve në vend të kthimit fizik të ngastrave të tyre të tokës, në një nga mënyrat e parashikuara me ligj, u miratua në takimin e 1172-të, duke lexuar si më poshtë:

“Komiteti i Ministrave, në përputhje me kushtet e nenit 46, paragrafi 2, i Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, siç është përmirësuar nga Protokollin nr. 11 (në vijim “Konventa”);

Duke kujtuar se ky grup çështjesh ka të bëjë me problemin e vjetër strukturor të moszbatimit të vendimeve vendase juridike dhe administrative në lidhje me të drejtën e ankuesve për rikthim apo kompensim (ose monetar ose në forma të tjera kompensimi jomonetare) të pronave të marrë nga shteti gjatë regjimit komunist (shkelje të nenit 6 §1 dhe nenit 1 të Protokollit nr. 1), si edhe me mungesën e një zgjidhjeje efektive në lidhje me këtë problem (shkelje e nenit 13);

Duke kujtuar se në lidhje me shkallën dhe mungesën e vazhdueshme të efikasitetit të mekanizmit aktual të kompensimit, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut nxori një vendim pilot për çështjen *Manushaqe Puto dhe të tjerët*, në të cilën është vendosur një afat prej 18-muajësh – deri më 17 qershor 2014 – në mënyrë që Qeveria shqiptare të ndërtojë një mekanizëm të efektshëm për kompensim;

Duke theksuar mbështetjen e dhënë nga Komiteti për autoritetet shqiptare, duke qenë se ai është duke e mbikëqyrur zbatimin e këtij grupi çështjesh, në identifikimin e masave, të cilat janë emergjente për t’u marrë për të zgjidhur këtë problem të vjetër strukturor;

Duke vërejtur me shqetësim të madh se deri më sot, vetëm njëra nga masat e identifikuarra është finalizuar, e cila është harta e vlerësimit të tokës; dhe se nuk është dorëzuar asnjë plan që demonstroi mundësitë e autoriteteve shqiptare për të ndërtuar një mekanizëm të efektshëm kompensimi brenda afatit të përcaktuar nga Gjykata;

Duke kujtuar se moszbatimi i vendimeve vendase të formës së prerë përbën një rrezik të rëndë për shtetin e së drejtës, rreziqe që ulin besueshmërinë e qytetarëve ndaj sistemit gjyqësor, dhe në këtë mënyrë vë në pikëpyetje besueshmërinë e shtetit;

Duke theksuar detyrimin e çdo shteti, sipas kushteve të nenit 46, paragrafi 1, të Konventës për të zbatuar vendimet e formës së prerë të Gjykatës Europiane në çdo çështje në të cilën ata janë palë;

I BËN THIRRJE autoriteteve shqiptare, të nivelit më të lartë, t'i japë prioritetin më të lartë përgatitjes së një plani veprimi, i cili mund të ndërtojë, brenda afatit të përcaktuar nga Gjykata Europiane, një mekanizëm të efektshëm kompensimi, i cili merr parasysh masat tashmë të identifikuarra me mbështetjen e Komitetit.”

38. Vendimi i Komitetit të Ministrave, i datës 5 dhjetor 2013, i miratuar në takimin e 1186-të, në lidhje me zbatimin e vendimeve për dështimin e autoriteteve shqiptare në vënien në zbatim të vendimeve vendase juridike dhe administrative për kompensimin e ankuesve në një nga mënyrat e parashikuara me ligj në pamundësi të kthimit fizik të ngastrave të tyre të tokës, lexonte si më poshtë:

“Përfaqësuesit

(...)

2. shprehën shqetësim të thellë se pavarësisht kërkesave të vazhdueshme të Komitetit të Ministrave për marrjen e masave të nevojshme, kërkesa e fundit u bë në Rezolutën e Përkohshme CM/ResDH(2013)115, dhe afatit që po afroi (17 qershor 2014), i përcaktuar nga Gjykata për zbatimin e vendimit pilot për Manushaqe Puto, autoritetet ende nuk kanë mundur të paraqesin një informacion të qartë, i cili demonstroi se është arritur progres dhe se ata kanë një strategji për zbatimin e vendimit;

(...).”

LIGJI

I. BASHKIMI I ANKIMEVE

39. Për arsyen se ankimet ngrenë të njëjtën çështje, Gjykata vendos se ato duhet të bashkohen në përputhje edhe me Rregullin 42 §1 të Rregullave të Gjykatës.

II. PRANUESHMËRIA E ANKIMEVE

A. Ankesat për moszbatimin e vendimeve administrative të formës së prerë

40. Ankuesit pretendonin se ka pasur një shkelje të neneve 6 §1 dhe 13 të Konventës dhe të nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës, në lidhje me moszbatimin e vendimeve administrative të formës së prerë, të cilat iu akordonin kompensim në vend të kthimit të pronave.

Neni 6 §1 i Konventës, në lidhje me këtë çështje, specifikon si më poshtë:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile ... çdokush ka të drejtën për një seancë dëgjimore ... të drejtë ... nga [një] ... gjykatë ...”

Neni 13 i Konventës specifikon si më poshtë:

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e përcaktuara në këtë Konventë, ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare.”

Neni 1 i Protokollit nr. 1 të Konventës specifikon si më poshtë:

“Çdo individ ka të drejtën të gëzojë i qetë pronat e tij. Asnjë nuk privohet nga pronat e tij, përveç kur preket interesi publik dhe kur bëhet subjekt i kushteve të parashikuara me ligj dhe bazuar në parimet e përgjithshme të ligjit ndërkombëtar.

Parashikimet e mëparshme nuk ndërhyjnë në të drejtën e një shteti për t'i zbatuar këto ligje, nëse shikohet si e arsyeshme të kontrollohet përdorimi i pronës në përputhje me interesin e

përgjithshëm, apo për të siguruar pagesën e taksave, të kontributeve ose penaliteteve të tjera.”

41. Qeveria kundërshtoi me faktin se ankuesit nuk kishin dashur të përfitonin nga shpërblimet që iu ishin paraqitur midis vitit 2005 dhe 2011.

42. Ankuesit kundërshtuan me faktin se shpërblimet nuk ishin të efektshme.

43. Gjykata mendon se Çështja “e ekzistencës së shpërblimeve të efektshme në lidhje me moszbatimin e vendimeve administrative të formës së prerë, dhe në veçanti, të shpërblimeve të ofruara nga akti i pronës i vitit 2004 duhet të bashkohen me cilësitë dhe të shqyrtohen së bashku me pakënaqësinë e ankuesve, sipas nenit 13. Në lidhje me këtë pikë, gjykata mendon se përderisa pakënaqësia e ankuesve sipas nenit 6 §1 të Konventës është e “diskutueshme”, atëherë neni 13 është i zbatueshëm (*shiko, midis të tjerave, Eltari kundër Shqipërisë, nr. 16530/06, §80, 8 mars 2011*).

44. Gjykata mendon se këto ankesa nuk janë të pabazuara në fakte sipas nenit 35 §3 (a) të Konventës. Duke qenë se ankesat nuk rezultojnë të papranueshme, atëherë ato duhet të deklarohen të pranueshme.

B. Ankesa për padrejtësi të procedurave (ankimi nr. 37419/06, Budini)

45. Ky ankues shprehu pakënaqësinë, *inter alia*, sipas nenit 6 §1 dhe nenit 1 të Protokollit nr. 1 se padrejtësia e procedurave të tij juridike shkelte të drejtat e tij të pronësisë, në lidhje me një ngastër toke me sipërfaqe 11,112 m².

46. Gjykata vëren se vendimi final në lidhje me ato procedura ishte ai i Gjykatës së Kasacionit i datës 27 dhjetor 1996 (*shiko paragrafin 9 më sipër*). Ankuesi e dorëzoi këtë ankim më 31 gusht 2006. Në vijim rezultoi se këto ankime nuk ishin bërë brenda limitit kohor prej gjashtë muajsh dhe për pasojë duhet të rrëzohen sipas nenit 35 §§1 dhe 4 të Konventës.

C. Ankesa për padrejtësi të procedurave (ankimi nr. 1504/07, Hajnaj)

47. Ky ankues shprehu shqetësimin e tij sipas nenit 6 §1 të Konventës për padrejtësi të procedurave vendase me anë të të cilave atij i ishte akorduar kompensim në vend të rikthimit të ngastrës së tokës (paragrafi 14 më sipër).

48. Edhe nëse mendohet se vendimi final në lidhje me ato procedura ishte vendim i Gjykatës së Kasacionit i datës 18 korrik 2006, nën dritën e të gjitha materialeve që ajo zotëron, dhe përderisa çështjet e ngritura janë në kompetencën e saj, Gjykata vendos se ato nuk shfaqin ndonjë shkelje të të drejtave dhe lirive të përcaktuara në Konventë apo në Protokolle. Ajo vijon se kjo pjesë e ankimit nuk është e bazuar në fakte dhe duhet të kundërshtohet në përputhje me nenin 35 §§3 (a) dhe 4 të Konventës.

III. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 13 SË BASHKU ME NENIN 6 §1 TË KONVENTËS

49. Gjykata vëren se Çështja “e ekzistencës së shpërblimeve të efektshme u shqyrtua me detaje, sipas shqetësimit të ankuesit në përputhje me nenin 13 në vendimin pilot *Manushaqe Puto dhe të tjerët* (paragrafët 72-84). Në paragrafin 84 të vendimit pilot, Gjykata konstatoi se “nuk ekzistonte asnjë shpërblim vendas, i cili mundësonte kompensimin e duhur dhe të mjaftueshëm për moszbatimin për një kohë të gjatë të vendimeve të Komisionit të cilat akordonin kompensim”. Nuk ka arsye për t’u larguar nga këto konstatime.

50. Më tej, Gjykata konstaton se në çështjen *Okaj*, nr. 15075/09, pamundësia e autoriteteve për të zbatuar vendimet gjyqësore të gjykatave vendase nënkuptonte se nuk kishte asnjë shpërblim të efektshëm kundër zënies së jashtëligjshme të ngastrave të tokës dhe ndërtesave të ankuesve nga palë të treta.

51. Në lidhje me këtë situatë ka ndodhur një shkelje e nenit 13 të Konventës. Për pasojë, Gjykata e rrëzon kundërshtimin e Qeverisë se ankuesit nuk shfrytëzuan shpërblimet vendase të efektshme.

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

IV. PRETENDIM PËR SHKELJE TË NENIT 6 §1 TË KONVENTËS DHE NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1

52. Ankuesit shprehën shqetësimin se moszbatimi i vendimeve finale administrative në favorin e tyre shkelnin të drejtat e tyre në përputhje me nenin 6 §1 dhe në përputhje me nenin 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës.

53. Qeveria paraqiti të njëjtat argumente të cilat ishin ngritur, shqyrtuar dhe kundërshtuar në vendimin pilot për çështjen *Manushaqe Puto dhe të tjerët* (cituar më sipër, §§87-97). Gjykata nuk gjen asnjë arsye për të marrë një vendim ndryshe në këto çështje.

54. Gjykata konstaton se pamundësia gjatë gjithë këtyre viteve e autoriteteve vendase për të zbatuar vendimet vendase, dhe për të paguar kompensimet e akorduara, shkelte të drejtat e ankuesve sipas nenit 6 §1 dhe sipas nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës.

V. ZBATIMI I NENEVE 46 DHE 41 TË KONVENTËS

A. Neni 46 i Konventës

55. Neni 46 i Konventës parashikon:

“1. Palët e Larta Kontraktuese marrin përsipër të respektojnë vendimin final të Gjykatës në çdo rast në të cilin ato janë palë.

2. Vendimi final i Gjykatës duhet t’i transmetohet Komitetit të Ministrave, i cili do të mbikëqyrë zbatimin e tij.”

56. Gjykata përsërit edhe një herë konkluzionet e saj në vendimin pilot në çështjen *Manushaqe Puto dhe të tjerët* (cituar më sipër, §§107-21) në zbatim të nenit 46 të Konventës. Gjithashtu, ajo përmend edhe vendimet e Komitetit të Ministrave dhe rezolutën e përkohshme duke shprehur keqardhjen për progresin e limituar në zbatimin e këtij vendimi (*shiko paragrafët 36-38 më sipër*).

B. Neni 41 i Konventës

57. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj dhe, nëse e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar.”

1. Dëmi

a) Parashtrimet e palëve

58. Ankuesit u mbështetën në raportet e vlerësimit të ekspertëve dhe bënë kërkesat e mëposhtme në lidhje me dëmin monetar dhe atë jomonetar.

Emri dhe numri i ankimit	Dëmi monetar	Dëmi jomonetar
Karagjozi dhe të tjerët nr. 25408/06	1,214,000 euro për sa i përket vlerës së pronës, që është ngastra e tokës me sipërfaqe 1,214 m ² ; 151,750 euro për sa i përket humbjes së përfitimeve.	60,000 euro
Budini nr. 7419/06	Asnjë (nuk është bërë asnjë ankesë).	
Koco nr. 49121/06	750,503 euro për sa i përket vlerës së pronës, që është ngastra e tokës me sipërfaqe 1,154.62 m ² ; 600,000 euro për sa i përket humbjes së përfitimeve.	25,000 euro
Hajnaj nr. 1504/07	Asnjë (nuk është bërë asnjë ankesë).	
Shehu nr. 19772/07	450,000 euro për sa i përket vlerës së pronës, që është ngastra e tokës me sipërfaqe 2,240 m ² ; 389,760 euro për sa i përket humbjes së	25.000 euro

Vëllimi I, 2010-2014

	përfitimeve.	
Dvorani dhe Dume nr. 46685/07	158,746 euro për sa i përket vlerës së pronës, që është ngastra e tokës me sipërfaqe 1,972 m ² bazuar në çmimet aktuale të tregut; ose 159,745 euro për sa i përket vlerës së pronës, që është ngastra e tokës me sipërfaqe 1,972 m ² bazuar në çmimet e vitit 1993 së bashku me humbjen e përfitimeve.	70,000 euro
Sallabanda dhe Hoxha nr. 9411/07	466,450,000 TË GJITHA (3,588,077 euro) për sa i përket vlerës së pronës, që është ngastra e tokës me sipërfaqe 10,056 m ² .	100,000 Euro
Goga dhe të tjerët nr. 27242/08	3,366,000 euro për sa i përket ngastrës së tokës me sipërfaqe 9,350 m ² .	150,000 euro
Tartari nr. 61912/08	74,267,034 TË GJITHA (521,000 euro) për sa i përket vlerës së pronës që është ngastra e tokës me sipërfaqe 958 m ² .	Asnjë (nuk është bërë asnjë kërkesë).
Okaj nr. 15075/09	113,498,000 TË GJITHA (820,500 euro) për sa i përket vlerës së pronës që është ngastra e tokës me sipërfaqe 8,470 m ² ; 33,965,065 TË GJITHA (245,527 euro) për sa i përket kompensimit për blerjen e ndërtesave.	Asnjë (nuk është bërë asnjë kërkesë).

59. Për sa i përket ankimit nr. 25408/06, Qeveria kontestoi kërkesat e ankuesve pa ofruar alternativë. Për sa i përket ankimit nr. 49121/06, Qeveria nuk dorëzoi ndonjë raport ekspertësh për shkak të mungesës së kohës. Megjithatë, ata rezervuan të drejtën për ta bërë këtë gjë në një moment të mëvonshëm. Deri më sot, asnjë raport i tillë nuk është dorëzuar në Gjykatë. Për sa i përket ankimit nr. 19772/07, Qeveria parashtroi se vlera e tregut për ngastrën e tokës ishte 205,000 euro pa e provuar këtë vlerë.

60. Më tej, Qeveria parashtroi se hartat e vlerësimit paraqisnin çmimet e mëposhtme: 3,691 TË GJITHA për metër katror për sa i përket ankimit nr. 46685/07; 120,000 TË GJITHA për metër katror për sa i përket ankimit nr. 49411/07; 18,000 TË GJITHA për metër katror për sa i përket ankimit nr. 27242/08; 180,000 TË GJITHA për sa i përket ankimit nr. 61912/08; dhe 15,000 TË GJITHA për metër katror për sa i përket ankimit nr. 15075/09.

61. Në fund, Qeveria i ftoi ankuesit të aplikonin për kompensim financiar në përputhje me vendimet e Këshillit të Ministrave.

b) Vlerësimi i Gjykatës

62. Sipas natyrës joefikase të sistemit aktual të kompensimit dhe veçanërisht duke pasur parasysh faktin se tashmë kanë kaluar mbi 15 vjet që nga koha kur ankuesve iu akordua për herë të parë kompensim, Gjykata, pa gjykuar paraprakisht zhvillimet e mundshme në të ardhmen në rast se ngrihet një mekanizëm i efektshëm kompensimi, e shikon të arsyeshme t'i akordojë ankuesve një shumë e cila do të luajë rolin e një shpërblimi final dhe shterues të ankimeve aktuale.

63. Gjykata rikujton konkluzionet e saj në çështjen *Vroni dhe të tjerët kundër Shqipërisë* (shlyerje e drejtë), nr. 35720/04 dhe 42832/06, §§33-39, 7 dhjetor 2010, për sa i përket metodës së llogaritjes së dëmit monetar.

64. Më 31 korrik 2013, Qeveria paraqiti në Gjykatë hartat e vlerësimit të pronave të vitit 2013 (shiko paragrafin 35 më sipër). Gjykata vëren se hartat e vlerësimit të pronave u paraqitën si pjesë e informacionit të përgjithshëm, përtej limiteve kohore, pas mbylljes së procedurës së shkruar. Qeveria nuk bëri ndonjë shpjegim të hollësishëm në lidhje me përdorimin e këtyre hartave për

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

secilin ankim. Më tej, Qeveria nuk tregoi nëse çmimi i referencës pasqyrore vlerën reale të tregut dhe nëse ishte “e pajisur me tregues interesi dhe inflacioni” (krahaso *Vrioni dhe të tjerët* (shlyerje e drejtë), cituar më sipër, §37).

65. Kështu, Gjykata arrin në konkluzionin se llogaritjet e saj për dëmin monetar do të bazohen në hartat e vlerësimit të pronës të miratuara nga Qeveria në vitin 2008 (*shiko, gjithashtu, Manushaqe Puto dhe të tjerët, cituar më sipër, §125*).

66. Duke pasur parasysh parashtrimet e palëve dhe materialet që zotëron, Gjykata e shikon të arsyeshme të japë shpërblime në lidhje me dëmin monetar dhe jomonetar, siç është përfshirë në tabelën në shtojcën nr. 2. Në lidhje me ankimin nr. 15075/09, do të merret një vendim për të gjitha ngastrat e tokës me sipërfaqe 8,430 m², duke u bazuar në konkluzionet e saj në paragrafin 50 më sipër. Në lidhje me ankimet nr. 37419/06 dhe 1504/07, Gjykata mendon se pavarësisht mungesës së kërkesës për shlyerje të drejtë përpara kësaj Gjykate, Qeveria përgjegjëse duhet të bëjë të mundur pagesën në një formë të efektshme kompensimi për ankuesit, në lidhje me ngastrën e tokës me sipërfaqe 3,187 m² dhe 6,342 m², respektivisht, në përputhje me vendimet vendase, brenda periudhës së tre muajve (*shiko, për shembull, Vukelić kundër Malit të Zi, nr. 58258/09, §107, 4 qershor 2013, Mikhaylova dhe të tjerët kundër Ukrainës, nr. 16475/02, §40, 15 qershor 2006; dhe Lásyansky kundër Ukrainës, nr. 17899/02, §34, 4 prill 2006*).

2. Kostot dhe shpenzimet

a) Parashtrimet e palëve

67. Ankuesit të cilët paraqitën fatura, bënë kërkesat e mëposhtme në lidhje me kostot dhe shpenzimet.

Emri dhe numri i ankimit	Procedurat vendase	Procedurat e Strasburgut
Karagjozi dhe të tjerët nr. 25408/06	10,935 euro	
Budini nr. 37419/06	Asnjë (Nuk është bërë asnjë ankesë.)	
Koco nr. 49121/06	Asnjë (Nuk është bërë asnjë kërkesë.)	4,485 euro
Hajnaj nr. 1504/07	Asnjë (Nuk është bërë asnjë ankesë.)	
Shehu nr. 19772/07	Asnjë	4,455 euro
Dvorani dhe Dume nr. 46685/07	4,016 euro	
Sallabanda dhe Hoxha nr. 9411/07	Asnjë (Nuk është bërë asnjë kërkesë.)	50,000 TË GJITHA (400 euro)
Goga dhe të tjerët nr. 27242/08	Asnjë (Nuk është bërë asnjë kërkesë.)	2,740 euro
Tartari nr. 61912/08	Asnjë	
Okaj nr. 15075/09	340,000 TË GJITHA (2,458 euro)	

68. Qeveria pretendonte se ankuesit nuk dorëzuan faturat e detajuara në përputhje me ligjin vendas. Ata i kundërshtuan kërkesat e ankuesve për kostot dhe shpenzimet si të tepruara dhe të paarsyeshme.

b) Vlerësimi i Gjykatës

69. Bazuar në të drejtën sipas praktikës së mëparshme të Gjykatës, një ankuesi i jepet e drejta për rimbursim të kostove dhe të shpenzimeve vetëm nëse provohet se këto të fundit kanë qenë të domosdoshme për t'u bërë dhe janë të arsyeshme për kuantin (*shiko Gjyli kundër Shqipërisë, nr.*

32907/07, §72, 29 shtator 2009). Në këtë pikë, Rregulli 60 §§2 dhe 3 të Rregullave të Gjykatës përcakton se ankuesit duhet të bashkëngjisin me kërkesat e tyre për shlyerje të drejtë “çdo dokument tjetër mbështetës në lidhje me çështjen”.

Në të kundërt Gjykata “mund të kundërshtojë kërkesat plotësisht ose pjesërisht”.

70. Gjykata nuk mund të pranojë sugjerimin e Qeverisë, e cila pretendon se kërkohej faturat e miratuara zyrtarisht nga autoritetet e taksave; nuk ekziston një detyrim i tillë kundër Konventës; nuk i takon kësaj Gjykate të rregullojë marrëdhënien midis një taksapaguesi dhe shtetit. Duke pasur parasysh të drejtën sipas praktikës së mëparshme si rezultat i miratimit të vendimit pilot të çështjes *Manushaqe Puto dhe të tjerët*, natyra përsëritëse e ankesave të ngritura në ankimet e mësipërme, organizimi i procedurave vendase, parashtrimet e ngjashme të bëra në Gjykatë, përfaqësimi i disa ankuesve nga i njëjti avokat dhe këndvështrimi i Gjykatës se shumica e kostove dhe shpenzimeve të pretenduar nuk ishin të arsyeshme për kuantin, Gjykata e konsideron të arsyeshme të akordojë shpërblime për kostot dhe shpenzimet e paraqitura në tabelë në shtojcën nr. 3.

3. Interesi i vonuar

71. Gjykata e shikon të arsyeshme që shkalla e interesit të vonuar duhet të bazohet në shkallën marginale të huadhënies së Bankës Qendrore Europiane, së cilës i duhen shtuar pikë tre për qind.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Vendos të bashkojë ankimet.
2. Vendos të bashkojë me bazueshmërinë e ankimit sipas nenit 13 të Konventës të kundërshtimit të Qeverisë për shterimin e mjeteve të brendshme juridike.
3. I deklaron të pranueshme pakënaqësitë e ankuesve sipas neneve 13 dhe 6 §1 të Konventës si edhe sipas nenit 1 të Protokollit nr. 1 të Konventës për sa ka lidhje me moszbatimin e vendimeve përfundimtare të pronave, të cilat iu njihnin atyre kompensim në vend të kthimit fizik të pronës së tyre. Pjesa tjetër e ankimeve është e papranueshme.
4. Vendos se ka pasur një shkelje të neneve 13 dhe 6 §1 të Konventës dhe, për pasojë, rrëzon kundërshtimin e Qeverisë në lidhje me shfrytëzimin e mjeteve të brendshme juridike.
5. Vendos:
 - a) se shteti i paditur duhet të sigurojë, me anë të mjeteve të duhura, zbatimin e vendimeve kombëtare të dhëna në favor të ankuesve në ankimet nr. 37419/06 dhe 1504/07 brenda tre muajve;
 - b) se shteti i paditur duhet të paguajë ankuesit e ankimeve nr. 49121/06 dhe 61912/08, brenda tre muajve, shumat e përmendura në paragrafët 66 dhe 70 të vendimit dhe ato shuma të paraqitura në tabelë në shtojcat 2 dhe 3, plus edhe çdo taksë që mund t'i faturohet shumave. Shuma duhet të kthehet në vlerën monetare vendase në normën e aplikueshme në datën e shlyerjes;
 - c) se shteti i paditur duhet t'i paguajë së bashku ankuesit, në ankimet nr. 25408/06, 19772/07, 46685/07, 49411/07, 27242.08 dhe 15075/09, jo më vonë se tre muaj, shumat e përmendura në paragrafët 66 dhe 70 të vendimit dhe ato të paraqitura në tabelë në shtojcat 2 dhe 3, plus edhe çdo taksë që mund t'i faturohet shumave. Shuma duhet të kthehet në vlerën monetare vendase në normën e aplikueshme në datën e shlyerjes;
 - d) se që nga momenti i kalimit të afatit tremujor të përmendur më sipër deri në shlyerje, interesi i thjeshtë duhet të paguhet për shumat e mësipërme në një normë të barasvlershme me shkallën marginale të huadhënies të Bankës Qendrore Europiane, gjatë periudhës së vonesës plus pikë tre për qind.
6. Të os pranojë pjesën tjetër të kërkesës së ankuesve për shpërblim të drejtë.

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

E hartuar në anglisht dhe e mbajtur me shkrim, më 8 prill 2014, në zbatim të Rregullit 77 §§2 dhe 3 të Rregullave të Gjykatës.

Fatoş Aracı
Zëvendësregjistrar

Paul Mahoney
President

SHTOJCA 1 – LISTA E ANKUESVE

Nr.	Emri dhe numri i ankimit	Emri i ankuesit(esve) (viti i lindjes)	Shteti i vendbanimit	Përfaqësuar nga	Data e prezantimit
1.	Karagjozi dhe të tjerët nr. 25408/06	Pëllumb Karagjozi (1936) Halim Karagjozi (1933) Sezar Babameto (1928) Eqrem Babameto (1929) Aila Babameto (1939) Bardha Kokona (1946) Genti Kokona (1983) Redrina Kokona (1976) Briseida Kokona (1954) Endri Shuke (1984) Tefik Kokona (1942) Arben Dedei (1967)	Shqipëri	S. Puto, avokat	13 qershor 2006
2.	Budini nr. 37419/06	Bajram Budini (1942)	Shqipëri	V. Muzina, avokat	31 gusht 2006
3.	Koco nr. 49121/06	Gjenci Koco (1936)	Shqipëri	S. Puto, avokat	1 dhjetor 2006
4.	Hajnaj nr. 1504/07	Veliko Hajnaj (1963)	Shqipëri	T. Jorgji, z. Gani, D. Kruja, avokatë	25 dhjetor 2006
5.	Shehu nr. 19772/07	Agim Shehu (1952) Petrut Shehu (1957) Bardhyl Shehu (1937) Sanie Bakalli, lindur Shehu (1934)	Shqipëri	S. Puto, avokat	3 maj 2007
6.	Dvorani dhe Dume nr. 46685/07	Valter Dvorani (1952) Shpëtim Dvorani (1938)	Shqipëri	S. Puto, avokat	9 tetor 2007

Vëllimi I, 2010-2014

		Pranvera Dvorani (1954) Diana Dvorani (1958) Gurie Dvorani (1925) Svjetllana Dume (1949) Besa Dume (1952) Fatbardha Dume (1954)			
7.	Sallabanda dhe Hoxha nr. 9411/07	Virgijl Sallabanda (1933) Meri Hoxha (1937) Afërdita Sallabanda (1946)	Shqipëri	A.Tartari, avokat	25 tetor 2007
8.	Goga dhe të tjerët nr. 27242/08	Çezar Goga (1955) Kristaq Goga (1925) Aleksandër Goga (1948) Ilira Gjika lindur Goga (1955) Olimbia Goga (1931) Stavri Paço (1952) Mirsa Paço (1983) Danila Paço (1990) Sofia Goga (1948) Afërdita Jani lindur Goga (1948) Ansi Kromidha lindur Goga (1938) Dorian Goga (1973) Sonila Serdani lindur Goga (1977) Viktor Noçka (1935) Albert Noçka (1952)	Shqipëri dhe Itali	S. Puto, avokat	3 qershor 2008
9.	Tartari nr. 61912/08	Fatos Tartari (1938)	Shqipëri	A. Tartari, avokat	24 nëntor 2008
10.	Okaj nr. 15075/09	Gazmend Okaj (1961) Fadil Okaj (1934) Vjollca Okaj (1958) Ardiana Okaj (1965)	Shqipëri	B. Muslija, avokat	7 mars 2009

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

SHTOJCA 2 – DËMI MONETAR DHE JOMONETAR

Nr.	Emri dhe numri i ankimit	Dëmi monetar dhe jomonetar
1.	Karagjozi dhe të tjerët nr. 25408/06	1,092,600 euro (një milion e nëntëdhjetë e dy mijë e gjashtëqind euro)
2.	Budini nr. 37419/06	Asnjë (Nuk u bë asnjë ankesë)
3.	Koco nr. 49121/06	750,500 euro (shtatëqind e pesëdhjetë mijë e pesëqind euro)
4.	Hajnaj nr. 1504/07	Asnjë (Nuk u bë asnjë ankesë)
5.	Shehu nr. 19772/07	205,000 euro (dyqind e pesë mijë, për sa ka të bëjë me pjesën e ankuesit)
6.	Dvorani dhe Dume nr. 46685/07	54,800 euro (pesëdhjetë e katër mijë e tetëqind euro)
7.	Sallabanda dhe Hoxha nr. 9411/07	3,589,600 euro (tre milionë e pesëqind e tetëdhjetë e nëntë e gjashtëqind euro)
8.	Goga dhe të tjerët nr. 27242/08	1,120,000 euro (një milion e njëqind e njëzet mijë euro)
9.	Tartari nr. 61912/08	521,000 euro (pesëqind e njëzet e një mijë euro)
10.	Okaj nr. 15075/09	820,500 euro (tetëqind e njëzet mijë e pesëqind euro)

SHTOJCA 3 – KOSTOT DHE SHPENZIMET

Nr.	Emri dhe numri i ankimit	Kostot dhe shpenzimet
1.	Karagjozi dhe të tjerët nr. 25408/06	1,650 euro (një mijë e gjashtëqind e pesëdhjetë euro)
2.	Budini nr. 37419/06	Asnjë (nuk u bë asnjë ankesë)
3.	Koco nr. 49121/06	1,450 euro (një mijë e katërqind e pesëdhjetë euro)
4.	Hajnaj nr. 1504/07	Asnjë (nuk u bë asnjë ankesë)
5.	Shehu nr. 19772/07	1,550 euro (një mijë e pesëqind e pesëdhjetë euro)
6.	Dvorani dhe Dume nr. 46685/07	1,650 euro (një mijë e gjashtëqind e pesëdhjetë euro)
7.	Sallabanda dhe Hoxha nr. 9411/07	400 euro (katërqind euro)
8.	Goga dhe të tjerët nr. 27242/08	1,100 euro (një mijë e njëqind euro)
9.	Tartari nr. 61912/08	Asnjë (Nuk u bë asnjë ankesë)
10.	Okaj nr. 15075/09	1,200 euro (një mijë e dyqind euro)

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“MEMISHAJ KUNDËR SHQIPËRISË”³⁸
(ankimi nr. 40430/08)

VENDIM
Strasbourg
25 mars 2014

Ky vendim është i formës së prerë, por mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen “Memishaj kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur si një komitet i përbërë nga:

Paul Mahoney, president

Ledi Bianku

Krzysztof Wojtyczek, gjyqtarë

dhe Fatoş Aracı, zëvendësregjistrues i seksionit,

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura më 4 mars 2014,

Shpall vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja fillimisht nisi me një ankim (nr. 40430/08) kundër Republikës së Shqipërisë, dorëzuar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa), nga një shtetas shqiptar, z. Enver Memishaj (ankuesi), më 21 korrik 2008.

2. Ankuesi u përfaqësua nga znj. Entela Memishaj, gjykatëse, e cila e ushtron veprimtarinë e saj në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveria), u përfaqësua nga agentja e saj në atë kohë, znj. L. Mandia e Zyrës së Avokatit të Shtetit.

3. Ankimi iu komunikua Qeverisë më 11 korrik 2011.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

4. Ankuesi ka lindur në vitin 1944 dhe jeton në Tiranë.

5. Më 10 dhjetor 2001, ankuesi, i cili punonte si llogaritar në Bashkinë e Tiranës, u pushua nga puna. Heqja nga puna hyri në fuqi më 11 janar 2002.

6. Më 6 shkurt 2002, në ndjekje të padisë së ankuesit kundër heqjes së tij nga puna, Komisioni i Shërbimit Civil (KSHC) e hodhi poshtë vendimin për heqje nga puna dhe urdhëroi punëdhënësin e tij ta rikthente atë në punë. Gjykata e Lartë mbështeti vendimin e KSHC-së, me një vendim të formës së prerë, më 8 maj 2003. Më 10 mars 2006, ankuesit iu ofrua punë nga Bashkia e Tiranës (shiko paragrafin 11 më poshtë).

7. Më 15 maj 2003, Gjykata e Rrethit Tiranë e plotësoi vendimin e KSHC-së duke urdhëruar Bashkinë e Tiranës t'i paguante ankuesit pagën e punës për periudhën nga 10 dhjetori 2001 deri në datën kur ai u rikthye në punë. Kërkesa e punëdhënësit për rishikim u hodh poshtë më 10 dhjetor 2003.

8. Më 4 qershor 2003, u lëshua një urdhër për zbatimin e dy vendimeve.

9. Më 31 mars 2006, pas një ankimi kushtetues nga ana e ankuesit, Gjykata Kushtetuese pranoi se kishte pasur shkelje të së drejtës së ankuesit për t'u futur në Gjykatë, për t'u ankuar për moszbatim të vendimit të Gjykatës së Lartë. Megjithatë, nuk u dha asnjë vendim.

A. Rikthimi i ankuesit në punë

³⁸ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare Ekstra nr. 99*. Tiranë, 2014. f.24

10. Më 1 mars 2006, ankuesi u punësua në Ministrinë e Turizmit, Rinisë, Kulturës dhe Sporteve (Ministria).

11. Më 10 mars 2006, Bashkia e Tiranës e caktoi ankuesin në një pozicion pune në një kompani mirëmbajtje, e cila ishte përgjegjëse për Bashkinë e Tiranës. Ankuesi e kundërshtoi këtë pozicion.

12. Më 15 maj 2006, KSHC-ja e hodhi poshtë vendimin e pozicionit të punës. Vendimi i KSHC-së u bë i formës së prerë dhe asnjë nga palët nuk apeloj kundër tij.

B. Procedurat në lidhje me pagesën e interesave të akumuluar

13. Në vitin 2004 dhe 2006, ankuesi pati sukses në kërkesën e tij për të përfituar pagesën e interesit të akumuluar, i cili ishte në rritje për shkak të vonesës në dhënien e rrogës.

14. Më 9 prill 2008, pas një kërkesë të tretë nga ana e ankuesit, Gjykata e Rrethit Tiranë, mori vendim në favor të ankuesit dhe urdhëroi Bashkinë e Tiranës t'i paguante atij shumën prej 774,076 për vonesat e rrogës, si edhe shumën prej 105,258 për interesat e akumuluar. Gjykata arsyetoi se përderisa ankuesi ishte punësuar në Ministri më 1 mars 2006, Bashkia e Tiranës ishte e detyruar t'i paguante vonesat e rrogës për periudhën nga 11 janari 2002 (shiko paragrafin 5 më sipër) deri më 28 shkurt 2006. Ky detyrim ka ndaluar së ekzistuari *ipso lege* më 1 mars 2006. Duke u mbështetur në një raport ekspertësh, gjykata konkludoi se vonesat e pagës së ankuesit për periudhën nga 11 janari 2002 deri më 28 shkurt 2006 në total arrinin në shumën prej 1,720,261, nga e cila 946,185 ishte paguar nga Bashkia e Tiranës. Interesi i vonuar për periudhën përkatëse në total arrinte në shumën prej 105,258.

15. Më 11 nëntor 2009, u lëshua një urdhër për zbatim të vendimit.

16. Më 12 shkurt 2010, vendimi i Gjykatës së Rrethit Tiranë u bë i formës së prerë, ndërsa Gjykata e Lartë nuk e kishte pranuar apelin e ankuesit.

17. Më 31 mars 2010, Bashkia e Tiranës pagoi vonesat e rrogës. Në dosjen e çështjes nuk ka informacion në lidhje me pagesën e interesit të akumuluar.

18. Në një datë të paspecifikuar, në vitin 2010, ankuesi bëri një kërkesë të katërt civile, duke kërkuar pagesën e interesit të akumuluar për periudhën nga 9 prilli 2008 deri më 31 mars 2010 si dhe pagesën e kontributeve të sigurime shoqërore nga Bashkia e Tiranës.

19. Më 30 qershor 2010, Gjykata e Rrethit Tiranë mori vendim në favor të tij dhe urdhëroi Bashkinë e Tiranës të paguante interesin e akumuluar si rezultat i vonesës në dhënien e pagës së prapambetur nga 9 prilli 2008 deri më 31 mars 2010, si edhe kontributet e sigurimeve shoqërore sipas pagës të deklaruar të ankuesit. Nuk u bë asnjë specifikim për shumën përkatëse.

20. Më 8 korrik dhe 23 dhjetor 2011, Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë, respektivisht, mbështetën vendimin e Gjykatës së Rrethit Tiranë.

II. LIGJI DHE PRAKTIKA VENDASE TË LIDHURA ME ÇËSHTJEN

21. Ligji dhe praktika vendase janë përshkruar në çështjet *Qufaj Co. sh.p.k kundër Shqipërisë* (nr. 54268/00, §§21-26, 18 nëntor 2004) dhe *Gjyli kundër Shqipërisë* (nr. 32907/07, §§19-28, 29 shtator 2009).

LIGJI

I. PRETENDIM PËR SHKELJE TË NENEVE 6 §1 DHE 13 DHE TË NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS

22. Ankuesi shprehu shqetësimin se moszbatimi i vendimit të formës së prerë të gjykatës, më 8 maj 2003, i plotësuar me vendimet e datës 15 maj 2003, 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, shkelte të drejtat e tij sipas neneve 6 §1 dhe 13, dhe sipas nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës, të cilat përcaktojnë si më poshtë:

Neni 6 §1

“Çdo person ka të drejtë që Çështja “e tij të dëgjohet ... drejtësisht ... nga një ... gjykatë ...”

Neni 13

“Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e përcaktuara në këtë Konventë, ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga

persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare.”

Neni 1 i protokollit nr. 1

“Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të pasurisë së tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare”.

A. Pranueshmëria

23. Qeveria parashtroi faktin se vendimi i Gjykatës së Lartë, i datës 8 maj 2003, u zbatua më 1 mars 2006, kur ankuesi filloi punën në ministri. për më tepër, më 30 qershor 2007, ankuesi u kualifikua për pension pleqërie. Për pasojë, ankuesi nuk mund të deklarohej viktimë.

24. Ankuesi qëndroi në ankesën e tij se vendimi i Gjykatës së Lartë nuk ishte zbatuar.

25. Gjykata mendon se pyetja e shtruar nëse ankuesi mund të pretendonte se ishte viktimë duhet bashkuar me cilësitë, dhe të shqyrtohet së bashku me ankesën e tij për moszbatim të vendimit të Gjykatës së Lartë, i datës 8 maj 2003. Më tej Gjykata mendon se edhe pse vendimet e gjykatave vendase të datës 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010 u bënë të formës së prerë pasi Çështja “iu komunikua Qeverisë përgjegjëse, ato u dhanë si përgjigje e kërkesave të ankuesit për pretendimin për moszbatim të vendimit të Gjykatës së Lartë, i datës 8 maj 2003. Këto zhvillime vendase u përfshinë në deklaratën e fakteve, e cila iu komunikua

Qeverisë dhe nuk u kundërshtua prej saj. Ajo do të merret në konsideratë gjatë shqyrtimit të cilësive të këtij ankimi.

26. Më tej, gjykata mendon se, përderisa ky ankim nuk është i pabazuar në fakte, në përputhje me interpretimin e nenit 35 §3 (a) të Konventës, dhe as e papranueshme, ai duhet të deklarohej i pranueshëm.

B. Cilësitë

27. Gjykata kujton dispozitat e përgjithshme sipas nenit 6 §1 të Konventës në lidhje me moszbatimin e një vendimi gjykatë të formës së prerë të marrë *inter alia*, në çështjen *Qufaj Co. Sh.p.k.* (cituar më sipër, §38) dhe *në Gjyli* (cituar më sipër, §43-44).

28. Gjykata vëren se më 8 maj 2003, Gjykata e Lartë urdhëroi që ankuesi të rikthehej në punë nga Bashkia Tiranë. Më 15 maj 2003, gjykata vendase urdhëroi të paguheshin rrogat e prapambetura deri në rikthimin e ankuesit në punë. Qeveria nuk e informoi Gjykatën për ndonjë masë të marrë nga autoritetet për të përmbushur atë vendim. Moszbatimi i vendimit nga ana e autoriteteve u pranua edhe nga Gjykata Kushtetuese në vendimin e saj të datës 31 mars 2006, edhe pse ajo nuk mund të përballonte kompensimin për shkeljen e të drejtave të tij për të pasur akses në gjykatë.

29. Si rezultat i mosbindjes së autoriteteve me vendimin e Gjykatës së Lartë, të datës 8 maj 2003, ankuesi hapi procedura për të kërkuar që të paguhej për rrogat e prapambetura si edhe për interesat e akumuluar. Më 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, gjykatat vendase pranuan kërkesat e tij civile dhe dëmet e përcaktuara (shiko paragrafët 14 dhe 19 më sipër). Edhe pse pagesa e rrogave të prapambetura u krye më 31 mars 2010, pagesat e interesave të akumuluar si dhe të kontributeve të sigurimeve shoqërore nuk u realizuan. Qeveria nuk parashtroi asnjë justifikim për vonesën në pagesë dhe për moszbatim të atyre vendimeve vendase. Ky fakt përforcoi konstatimet e mësipërme, se vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 8 maj 2003, i plotësuar më 15 maj 2003, mbeti i pazbatuar.

30. Fakti se ankuesi filloi punë në një institucion tjetër shtetëror, më 1 mars 2006, nuk kishte lidhje dhe nuk përkrahte zbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë, të datës 8 maj 2003. Fakti se ankuesi u kualifikua për pension pleqërie, siç u pretendua nga Qeveria, nuk mund të ishte justifikim për të vërtetën se autoritetet vazhdonin të mos zbatonin vendimin e Gjykatës së Lartë, të datës 8 maj 2003. Për më tepër, interesi i akumuluar, si rezultat i pagesës së vonuar, dhe kontributet shoqërore, të cilat kanë lidhje me pensionin e ankuesit, nuk janë paguar ende.

31. Më tej, ankuesi shprehu pretendimin se ishte viktimë e shkeljes së të drejtave të tij, sipas nenit 6 të Konventës, dhe Gjykata e hedh poshtë kundërshtimin nga ana e Qeverisë (*shiko, midis të tjerave, Burdoc kundër Rusisë, nr. 59498/00, §31, GJEDNJ 2002-III*). Gjithashtu, Gjykata konstaton se është shkelur neni 6 §1 i Konventës.

32. Më tej, Gjykata kujton se nuk ekziston asnjë zgjidhje vendase për vonesën në zbatimin apo moszbatimin e një vendimi të formës së prerë të gjykatës. Në vendimet e saj në çështjet *Gjyli* (cituar më sipër, §§55-60) dhe *Putodhe të Tjerët kundër Shqipërisë* (nr. 609/07, §§33-35, 20 Korrik 2010), Gjykata vendosi se konstatimet deklaruese për shkelje të njëres prej të drejtave të apeluesit për të pasur akses në gjykatë për shkak të moszbatimit të vendimit të gjykatës të formës së prerë, nuk i ofruan ndonjë zgjidhje të përshtatshme. Veçanërisht, Gjykata Kushtetuese nuk ishte në pozicionin për të akorduar shpërblime për dëmin monetar dhe/ose jo monetar. Gjithashtu, ajo nuk mund t'i ofronte as një perspektivë të qartë për të parandaluar shkeljen e pretenduar apo vazhdimësinë e saj (shiko gjithashtu paragrafët 9 dhe 28 më sipër). Për pasojë, ka patur një shkelje të nenit 13 bashkëngjitur nenit 6 §1 të Konventës.

33. Së fundmi, sipas vendimit të Gjykatës së Lartë, i datës 8 maj 2003, i plotësuar nga vendimet e datës 15 maj 2003, 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, ankuesit iu njoh e drejta për t'u paguar për interesat e akumuluar dhe kontributet shoqërore. Pamundësia për të përfituar nga zbatimi i këtyre vendimeve, përbënte ndërhyrje në të drejtën e tij për të gëzuar në paqe pasuritë e tij, ashtu siç shpjegohet në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1, të protokollit nr. 1 (*shiko Burdon, cituar më sipër, §40*). Për sa i përket faktit se Qeveria nuk dorëzoi asnjë justifikim objektiv për dështimin e e autoriteteve në zbatimin e atyre vendimeve, gjykata konkludon se ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës.

II. PRETENDIME TË TJERA PËR SHKELJE TË KONVENTËS

34. Sipas nenit 14 të Konventës, ankuesi shprehu pakënaqësinë se ishte diskriminuar për shkak të bindjeve të tij politike për sa i përket moszbatimit të vendimeve të formës së prerë të gjykatës në favor të tij. Neni 14 i Konventës sqaron si më poshtë:

“Gëzimi i të drejtave dhe i lirive të përcaktuara në këtë Konventë duhet të sigurohet, pa asnjë dallim të bazuar në shkaqe të tilla si seksi, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendimet politike ose çdo mendim tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, përkatësia në një minoritet kombëtar, pasuria, lindja ose çdo status tjetër.”

35. Edhe nëse ankuesi do të kishte shfrytëzuar të gjitha mjetet vendase efikase, bazuar në të gjithë materialin në posedim, dhe për aq kohë sa Çështja “për të cilën ishte dorëzuar ankimi ishte në kompetencën e saj, Gjykata konstaton se nuk u gjet ndonjë shkelje e nenit 14 të Konventës, bashkëngjitur nenit 6 §1. Më tej ajo vijon se kjo ankesë nuk është e bazuar në fakte dhe duhet kundërshtuar në përputhje me nenin 35§§3(a) dhe 4 të Konventës.

III. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

36. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj dhe, nëse e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar”.

A. Dëmi

37. Ankuesi bëri një kërkesë për 2,000 euro (EUR) për dëmin monetar: 1,214 EUR për mospagesën e interesit të akumuluar dhe 786 EUR për mospagesën e pensionit të tij të pleqërisë për shkak se Bashkia e Tiranës nuk kishte paguar kontributet shoqërore. Më tej ankuesi bëri një kërkesë për 26,428 EUR për dëmin jomonetar, ku respektivisht: 10,714 EUR i përkisnin kompensimit për heqjen e tij të padrejtë nga puna për motive politike; 3,571 EUR për dëmin në nderin dhe reputacionin e tij, ç'ka pati efekt negativ në karrierën e tij; 5000 EUR për dëmin në cilësinë e jetës së tij; dhe 7,143 EUR për dëmin shëndetësor të shkaktuar.

38. Qeveria parashtroi se ankuesit i ishin paguar të gjitha shumatat e papaguara. Që nga periudha në të cilën ai filloi të merrte pension pleqërie, më konkretisht më 10 janar 2011, kërkesa e tij për dëm monetar duhet kundërshtuar si e pabazuar në fakte. Për sa i përket dëmit jo monetar, Qeveria argumentoi se përpara gjykatave vendase nuk u pretendua kurrë se ai u hoq nga puna për arsye politike. Për më tepër, ankuesi gjeti alternativë tjetër punësimi me institucione të tjera shtetërore dhe jo shtetërore; për këtë arsye ai nuk mund të pretendonte për ndonjë dëm të

shkaktuar në karrierën apo në reputacionin e tij. Kërkesa e tij për dëm në cilësinë e jetës duhet të hidhet poshtë si e pa provuar.

39. Për sa i përket dëmit monetar, më sipër Gjykata ka bërë me dije limitin deri në të cilin duhet të paguhet ankuesi. Gjykata mendon se ankuesit i është akorduar borxhi sipas ligjit vendas për pagesën e interesat e akumuluar dhe sigurimet shoqërore. Ai ende e bën këtë kërkesë, prandaj nuk duhet bërë ndonjë shpërblim i veçantë për dëmin monetar. Në këtë rrethana dhe duke pasur parasysh ç'ka është thënë më sipër, Gjykata mendon se Qeveria përgjegjëse duhet të bëjë pagesën e interesit të akumuluar dhe të kontributeve shoqërore, ashtu siç edhe është urdhëruar nga vendimet vendase të datës 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, në favor të ankuesit, brenda tre muajve nga data e njoftimit të vendimit aktual nga Gjykata (*shiko Čolić dhe të Tjerët kundër Bosnje dhe Hercegovinës, nr. 1218/07, 1240/07 dhe të tjerët, §20, 10 nëntor 2009; Solomatin kundër Ukrainës, nr. 8191/04, §30, 15 tetor 2009*).

40. Për sa i përket dëmit jomonetar, Gjykata mendon se ankuesi duhet të jetë tensionuar shumë, si rezultat i moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë, i formës së prerë, i datës 8 maj 2003, i plotësuar nga vendimet e datës 15 maj 2003, 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, në favor të tij. Ajo i akordon ankuesit 4,700 EUR, për dëmin jomonetar.

B. Kostot dhe shpenzimet

41. Gjithashtu, ankuesi bëri kërkesë për 5,150 EUR për kostot dhe shpenzimet; 2,464 EUR për kostot dhe shpenzimet e bërë në gjykatat vendase; 2,400 EUR për kostot dhe shpenzimet e bëra përpara kësaj Gjykate; dhe 286 EUR për shpenzime të ndryshme (telekomunikimet dhe korrespondenca me avokatët e tij dhe Gjykatën, tarifat e fotokopjimit dhe të tarifave të noterizimit).

42. Qeveria argumentoi se ankuesi nuk kishte ngritur kurrë përpara gjykatave vendase ndonjë kërkesë për kostot dhe shpenzimet ligjore. Kërkesat e tij duhet të deklarohen të pabazuara në fakte apo të papranueshme si abuzim i së drejtës për petition individual.

43. Pasi u shqyrtuan të gjitha procedurat e suksesshme vendase të hapura nga ankuesi, dokumentet e detajuara mbështetëse, si edhe problematikat e ngritura në ankimin konkret, Gjykata e shikon të arsyeshme të akordojë shumën prej 3,000 EUR për të mbuluar kostot dhe shpenzimet për çdo kategori.

C. Interesi i prapambetur

44. Gjykata e shikon të arsyeshme që norma e interesit të prapambetur duhet të bazohet në normën e huadhënies marginale të Bankës Qendrore Europiane, së cilës i duhen shtuar pikë 3 përqindëshe.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, UNANIMISHT:

1. Vendos t'i bashkohet cilësive të ankesës sipas nenit 6§1 të Konventës, në lidhje me kundërshtimin e Qeverisë për statusin e "viktimës" së ankuesit.

2. I deklaron ankesat sipas nenit 6 §1 dhe 13, si edhe sipas nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës të pranueshme dhe pjesën tjetër të ankimit të papranueshëm.

3. Konstaton se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës, për shkak të moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë, i datës 8 maj 2003, i plotësuar me vendimet e datës 15 maj 2003, 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, dhe për pasojë nuk pranon kundërshtimin e Qeverisë në lidhje me statusin "viktimë" të ankuesit.

4. Konstaton se ka pasur shkelje të nenit 13 të Konventës në lidhje me nenin 6§1 të Konventës.

5. Konstaton se ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës.

6. Konstaton:

Përmbledhje e vendimeve të GJEDNJ-së kundër Shqipërisë, 2010-2021

a) se brenda tre muajsh shteti përgjegjës duhet të sigurohet për zbatimin e vendimeve vendase të datës 9 prill 2008 dhe 30 qershor 2010, për sa ka lidhje me pagesën e interesit të akumuluar dhe kontributeve shoqërore;

b) se shteti përgjegjës duhet t'i paguajë ankuesit, brenda tre muajve, shumat e mëposhtme, të cilat duhen konvertuar në valutën e shtetit përgjegjës, me normën e aplikuar në ditën e shlyerjes:

i) 4,700 EUR (katër mijë e shtatëqind euro), plus edhe çdo taksë që mund të jetë e domosdoshme për t'u paguar, në lidhje me dëmin jo monetar;

ii) 3,000 EUR (tre mijë euro), plus edhe çdo taksë që mund të jetë e detyrueshme për t'u paguar, në lidhje me kostot dhe shpenzimet;

c) se që prej datës së skadimit të tre muajve të sipërpërmendur deri në datën e shlyerjes, interesat e thjeshtë duhet të jenë të pagueshëm në shumat e mësipërme në një normë të barabartë me normën e huas marginale në një shkallë të Bankës Qendrore Europiane, gjatë periudhës së vonesës plus pikë 3-përqindëshe.

7. Nuk pranon pjesën e mbetur të kërkesës së ankuesit për dëmshpërblim të merituar.

E hartuar në anglisht, dhe e hedhur me shkrim më 25 mars 2014, sipas nenit 77 §§2 dhe 3 të Rregullave të Gjykatës.

Fatoş Aracı
Zëvendësregjistrues

Paul Mahoney
President

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA
“MARKU KUNDËR SHQIPËRISË”³⁹
(ankimi nr. 547/10/12)

VENDIM

Strasbourg
15 korrik 2014
Përfundimtar
15/10/2014

*Ky vendim është i formës së prerë sipas nenit 44§2 të Konventës.
Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.*

Në çështjen “Marku kundër Shqipërisë”, Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), e mbledhur në një dhomë të përbërë nga:

Ineta Ziemele, presidente

George Nicolaou

Ledi Bianku

Nona Tsotsoria

Zdravka Kalaydjieva

Vincent A. de Gaetano

Paul Mahoney

Faris Vahabović - gjyqtarë,

dhe Françoise Elens-Passos, sekretare e seksionit,

Pasi ka diskutuar me dyer të mbyllura më 17 shtator 2013,

Lëshon vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë ditë.

PROCEDURA

1. Çështja filloi me një ankesë (nr. 547/10/12) kundër Republikës së Shqipërisë paraqitur në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konventa) nga një shtetas shqiptar, z. Ndoc Marku (ankuesi), më 15 qershor 2012.

2. Qeveria shqiptare (Qeveria) përfaqësohej nga agjenti i saj, znj. L. Mandia, znj. A. Hicka e Zyrës së Avokatit të Shtetit.

3. Ankuesi pretendonte veçanërisht se autoritet kombëtare nuk i kishin njohur statusin si veteran i luftës (për çlirimin kombëtar).

4. Çështja iu komunikua Qeverisë më 26 nëntor 2012.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

5. Ankuesi ka lindur në vitin 1931 dhe jeton në Laç.

A. Procedurat për njohjen e statusit të ankuesit si veteran i luftës

6. Në një datë të papërcaktuar në vitin 2002, ankuesi paraqiti një ankesë për marrjen e statusit si veteran i luftës (për çlirimin kombëtar). Më 15 janar 2003, Komisioni Qendror për Veteranët e Luftës (Komisioni Qendror), i cili ishte organi për shqyrtimin e këtyre ankimeve, e informoi ankuesin se nuk merrte më ankesa që prej shtatorit 2001.

7. Në një datë të paspecifikuar, në vitin 2003, ankuesi paraqiti një ankesë për leje për të apeluar jashtë afatit. Më 13 maj 2003, Gjykata e Rrethit Lezhë lejoi që ankesa e tij për leje të dorëzohej në Komisionin Qendror jashtë afatit.

³⁹ Qendra e Botimeve Zyrtare. *Fletore Zyrtare* nr. 222. Tiranë, 2014. f. 12963

8. Më 19 qershor 2003, në vijim të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Lezhë, ankuesi i kërkoj Komisionit Qendror t'i njihej statusi si veteran i luftës (për çlirimin kombëtar).

9. Më 14 korrik 2003, Komisioni Qendror e informoi me anë të një letre, se pavarësisht vendimit të Rrethit Gjyqësor Lezhë, ai kishte ndaluar së funksionuari më 30 korrik 2002 dhe nuk mund ta shqyrtonte ankesën e tij. Ankuesi nuk ndërmori ndonjë procedurë gjyqësore si reagim ndaj komunikimit të Komisionit Qendror.

10. Më 9 dhjetor 2004, ankuesi u informua nga Drejtoria e Informacionit, Këshilli i Ministrave, se data e fundit e veprimtarisë së Komisionit Qendror ishte shtyrë deri më 31 dhjetor 2006 (paragrafi 26 më poshtë).

11. Më 7 dhjetor 2005, ankuesi ndërmori një akt civil në Gjykatën e Rrethit Tiranë (Gjykata e Rrethit) për njohjen ligjore të kohës dhe statusit të tij si veteran i luftës (e çlirimit kombëtar). Ai u mbështet në nenin 388 të Kodit të Procedurës Civile (KPC) (paragrafi 27 më poshtë), Statusi i Aktit për Veteranët e Luftës (paragrafi 21 më poshtë) dhe vendimet e Këshillit të Ministrave, nr. 190, më 3 maj 1995 dhe nr. 748 më 11 nëntor 2004 (paragrafi 26 më poshtë).

12. Më 1 shkurt 2006, Gjykata e Rrethit lejoi veprimet. Rezultoi se nga 1 marsi 1943 deri në çlirimin e vendit, ankuesi ka qenë korrier në shërbim të një çete partizane. Gjykata e Rrethit Tiranë shqyrtoi vetëm mbështetjen e ankuesit tek vendimi i Këshillit nr. 748, i datës 11 nëntor 2004. Ajo i njohu ankuesit statusin e veteranit.

13. Më 14 shkurt 2006, Komisioni Qendror, i cili kishte ndërhyrë si palë e tretë në procedime, apeloj kundër vendimit të Gjykatës së Rrethit duke argumentuar se vendimi ishte marrë në kundërshtim me ligjin.

14. Më 1 shkurt 2007, Gjykata e Apelit Tiranë mbështeti atë vendim. Rezultoi se përderisa Komisioni Qendror nuk e kundërshtoi saktësinë e të dhënave të shqyrtuara nga Gjykata e Rrethit, vendimi i saj u konsiderua i drejtë dhe i dhënë në përputhje me ligjin. Më 12 mars 2007, pas një kërkesë të bërë nga ankuesi, u lëshua një urdhër për zbatim.

15. Më 13 prill 2007, një avokat i kërkoj Komisionit Qendror të pajtohej vullnetarisht me vendimin e gjykatës.

16. Më 26 shtator 2007, zyra e avokatit vendosi pushimin e procedimit të ekzekutimit, bazuar në faktin se vendimi kishte natyrë deklarative, nuk ishte drejtuar kundër një debitori dhe se prej tij nuk kishin dalë të drejta apo detyrime. Vendimi i gjykatës ishte transmetuar tek Komisioni Qendror për veprime të mëtejshme.

17. Në vijim të kërkesave të ankuesit drejtuar autoriteteve, më 2 dhe 13 korrik 2007 dhe 4 mars 2008, Ministria e Mbrojtjes e informoi atë se Komisioni Qendror kishte ndaluar së ekzistuari më 31 dhjetor 2006. Pavarësisht përpjekjeve për t'i shtrirë operacionet e saj deri më 2007, asnjë legjislacion për vijimësinë e saj nuk u miratua.

B. Procedimet në lidhje me pagesën e detyrimeve financiare për llogari të statusit veteran i luftës i ankuesit

18. Më 5 mars 2008, ankuesi paraqiti një kërkesë civile duke i kërkuar Komisionit Qendror t'i paguante detyrimet financiare, për të cilat ai ishte i pranueshëm sipas ligjit vendas, në lidhje me statusin e tij si veteran i luftës.

19. Më 23 tetor 2008, Gjykata e Rrethit Tiranë e kundërshtoi kërkesën. Ajo shpjegoi se vendimi i datës 14 shkurt 2006, i mbështetur gjatë apelit, më 1 shkurt 2007, pranoi ekzistencën e faktit ligjor bazuar në nenin 388 të KPP dhe kishte një natyrë deklarative. Një palë e interesuar mundi të vijonte me procedimet për pranimin e ekzistencës së një fakti ligjor, megjithatë autoriteti kompetent për njohjen e statusit të veteranit të luftës së një personi ishte Komisioni Qendror. Ky ent nuk e kishte shqyrtuar kurrë një ankesë të bërë nga ankuesi, i cili nuk ishte njohur kurrë si një person me statusin e veteranit të luftës. Vendimi i marrë nga Komisioni Qendror ishte i amendueshëm nga apeli i paraqitur përpara gjykatave vendase. Fuqitë e Komisionit Qendror nuk iu transferuan ndonjë autoriteti tjetër.

20. Apelimet e paraqitura nga ankuesi në Gjykatën e Apelit Tiranë, në Gjykatën e Lartë dhe në Gjykatën Kushtetuese u hodhën poshtë më 8 dhjetor 2009 dhe më 10 shkurt dhe 18 maj 2012 respektivisht.

II. LIGJI VENDAS PËRKATËS

A. Kuadri ligjor mbi statusin e veteranëve të luftës

1. *Statusi i Aktit për Veteranët e Luftës (ligji nr. 7874 i datës 17 nëntor 1994, i amenduar nga ligji me numrat 8526 i datës 23 shtator 1999, 9568 i datës 19 qershor 2006 dhe 9724 i datës 3 maj 2007)*

21. Statusi i Aktit për Veteranët e Luftës parashtronte kërkesat që duheshin përmbushur nga një person i cili dëshironte të pranohej si veteran i luftës (seksioni 1 dhe 2). Një person mund të provonte se kishte qenë veteran lufte me anë të një dokumenti zyrtar, *inter alia*, i cili vërtetonte pjesëmarrjen e tij në luftë (seksioni 3). Akti ngriti komisionet lokale dhe Komisionin Qendror në Ministrinë e Mbrojtjes. Ankimet individuale duhej të paraqiteshin tek komisionet vendore, të cilat i transferonin ato për shqyrtim tek Komisioni Qendror, vendimi i të cilit ishte i amendueshëm për t'u apeluar në gjykatat vendase (seksioni 4). Sipas Aktit, statusi i veteranit të luftës jepte të drejtën për një përfitim financiar mujor (seksioni 8), si edhe përfitime të tjera të mbështetura në ligj si për shembull ofrimi i trajtimit mjekësor falas, receta falas, transport i lirë publik dhe një përjashtim nga taksat direkte (seksionet 9, 10 dhe 13).

2. *Aktet e zbatueshme (vendim i Këshillit të Ministrave (VKM) nr. 190, i datës 3 maj 1995, siç edhe u amendua nga VKM nr. 467 i datës 4 shtator 1995. VKM nr. 2 i datës 10 janar 1996, VKM nr. 782 i datës 17 dhjetor 1998, VKM nr. 353 i datës 7 korrik 2000, VKM nr. 114 i datës 8 mars 2001, VKM nr. 29 i datës 28 janar 2002 dhe VKM nr. 784 i datës 11 nëntor 2004; VKM nr. 540 i datës 9 tetor 1995, dhe VKM nr. 562 i datës 2 dhjetor 1999, i amenduar nga VKM nr. 9 i datës 13 janar 2000).*

22. Vendimet e mësipërme të Këshillit të Ministrave përcaktonin përfitimet financiare të disponueshme për ata individë së cilëve iu ishte njohur statusi veteran lufte.

23. VKM nr. 190 i datës 3 maj 1995 parashikonte që komisionet vendore, të vepronin pranë zyrave të mobilizimit ushtarak lokal dhe Komisioni Qendror në Ministrinë e Mbrojtjes (pika 2). Komisioni Qendror vendosi që për ankime të caktuara të njihej statusi i veteranit të luftës, i cili duhej prezantuar tek komisionet vendase (pika 3). Një veterani lufte i jepej e drejta për kompensim financiar (pika 7).

24. VKM nr. 540 i datës 9 tetor 1995 parashtronte përmbajtjen e komisioneve lokale dhe Komisionit Qendror.

25. Sipas VKM nr. 562 të datës 2 shkurt 1999, komisionet lokale do të mund të pranonin ankime individuale deri më 30 shtator 2000. Sipas VKM nr. 29, të datës 28 janar 2002, Komisioni Qendror do t'i vazhdonte veprimet e tij deri më 30 korrik 2002.

26. VKM nr. 748 i datës 11 nëntor 2004 shpjegonte se Komisioni Qendror do t'i vazhdonte veprimet e tij deri më 31 dhjetor 2006, dhe do të shqyrtonte ankesat e atyre individëve statusi veteran lufte i të cilëve ishte miratuar nga një vendim gjykate i formës së prerë. Deri më sot, nuk është miratuar asnjë dispozitë tjetër ligjore e cila siguron vijimësinë e veprimtarive të Komisionit Qendror.

B. Kodi i Procedurës Civile

27. Neni 388 i Kodit të Procedurës Civile parashikon se çdo palë e interesuar ka të drejtën që me anë të një vendimi gjykate të kërkojë njohjen e faktit, të dhënat e dokumentuara të të cilit janë zhdukur, kanë humbur apo nuk mund të krijohen përsëri apo të merren në ndonjë formë tjetër, në rast se një fakt i tillë është material për emergjencën, ndryshimin apo ndërprerjen e të drejtave personale ose të pronës. Sipas nenit 390, gjykata e rrethit shqyrtton në një seancë dëgjimore një kërkesë për njohjen ligjore të një fakti në prani të të gjitha palëve të cilat kanë interes në këtë çështje. Sipas nenit 391, vendimi i gjykatës së rrethit është i mundshëm të apelohej nga secila prej palëve në procedime. Vendimi i gjykatës nuk ka ndikim mbi personat të cilët nuk ishin palë në procedime.

LIGJI

I. PRETENDIMI PËR SHKELJE TË NENIT 6 §1 TË KONVENTËS

28. Sipas nenit 6 §1 të Konventës, ankuesi pretendonte se autoritetet nuk kishin mundur të zbatonin vendimin e Gjykatës së Rrethit, të datës 14 shkurt 2006, siç u parashtrua nga Gjykata e Apelit më 1 shkurt 2007 në lidhje me njohjen e statusit të tij si veteran lufte.

Neni 6 §1 i Konventës shpjegon si më poshtë:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve civile ... çdonjëri ka të drejtën për një seancë dëgjimore ... të drejtë ... nga [një] gjykatë ...”

A. Pranueshmëria

29. Qeveria parashtrroi se ankimi duhej të deklarohet i papranueshëm dhe i pabazuar në fakte. Ata argumentuan se pakënaqësia e ankuesit bënte një interpretim të gabuar të ligjit vendas. Sipas këndvështrimit të tyre, nuk ishte detyra e gjykatës të zinte vendin e gjykatave kombëtare për interpretimin e ligjit vendas.

30. Gjykata e vlerëson si të përshtatshme të merret me çështjen e ngritur nga Qeveria, në lidhje me shqyrtimin e cilësive të saj. Prandaj, ajo vendos t’ia shtojë kundërshtimin cilësive të ankesës (*shiko gjithashtu O’Keeffe kundër Irlandës [DHM], nr. 35810/09, §121 GJEDNJ 2014 (pjesë të shkëputura)*).

31. Gjykata vëren se ankimi nuk është i pabazuar në fakte, bazuar në interpretimin e nenit 35 §3 (a) të Konventës. Më tej ajo vëren se sipas të dhënave të tjera nuk është i papranueshëm. Prandaj, duhet deklaruar i pranueshëm.

B. Cilësitë

1. Bindjet e palëve

32. Ankuesi pretendon se autoritetet nuk kishin mundur të zbatonin vendimet vendase, në favor të tij për njohjen e statusit të tij si veteran lufte. Ai i kërkoi Ministrisë së Mbrojtjes ta pranonte ankesën e tij dhe të njëjtte statusin e tij.

33. Qeveria parashtrroi se ankuesi kurrë nuk kishte vuajtur disavantazhe nga veprimet ose masat e autoriteteve. Avokati kishte vepruar në mënyrë të zellshme në lidhje me procedimet e zbatimit sapo vendimi kishte marrë formë të prerë, edhe pse vendimi vendas ishte i një natyre deklarative dhe i pazbatueshëm.

34. Ankuesi kishte paraqitur një pakënaqësi përpara Komisionit Qendror pasi ai kishte ndalur së funksionuari më 31 dhjetor 2006. Në këto rrethana, nuk kishte pasur asnjë mundësi të arsyeshme për Ministrinë e Mbrojtjes për të vepruar. Ky fakt u soll në vëmendjen e ankuesit me anë të letrave të autoriteteve drejtuar atij. Pra, as autoritetet nuk kishin krijuar pengesa për ushtrimin e të drejtave të ankuesit.

35. Në procedimet në vijim, ankuesi kishte reaguar, duke qenë se gjykatat vendase kishin përsëritur faktin se vendimet e mëparshme kishin një natyrë deklarative dhe se Komisioni Qendror, i cili kishte qenë i vetmi organ përgjegjës për njohjen ose mos njohjen e statusit të veteranit të luftës së personit në fjalë, kishte ndaluar së funksionuari më 31 dhjetor 2006.

2. Vlerësimi i Gjykatës

36. Gjykata nuk ka përgjegjësi të vlerësojë cilësitë e sistemit shqiptar për sa i përket ankesave të paraqitura për njohjen e statusit veteran i luftës. Gjykata do të vetëkufizohet sa më shumë të jetë e mundur, në shqyrtimin e çështjeve të ngritura nga çështja specifike para saj, duke pasur parasysh se i përket autoriteteve vendase, veçanërisht gjykatave që të zgjidhin problemet e interpretimit të legjislacionit vendas, sidomos rregullat e natyrës procedurale, si për shembull afatet kohore në lidhje me ankimin e dokumenteve ose paraqitja e apelimit (*shiko Yagtzilar dhe të Tjerët kundër Greqisë, nr. 41727/98, §25, GJEDNJ 2001-XII*). Megjithatë, Gjykata përsërit se Konventa dhe protokollat e saj duhet të interpretohen si të drejta garantuese, të cilat janë praktike dhe efektive, dhe jo teorike dhe iluzioniste (*shiko, për shembull Ferenc Rózsza dhe István Rózsza kundër Hungarisë, nr. 30789/05, §22, 28 prill 2009*).

37. Në çështjen konkrete, Gjykata vëren se më 7 dhjetor 2005, ankuesi paraqiti një masë civile për njohjen ligjore të kohës dhe statusit të tij si veteran lufte. Me anë të një vendimi të dhënë më

1 shkurt 2007, gjykatat vendase e lejuan masën e ankuesit. Duke pasur një natyrë deklarative, vetë vendimi nuk u përqendrua në statusin e veteranit të luftës (*shiko paragrafët 11 deri 14 më sipër*) ose nuk zëvendësoi Komisionin Qendror për njohjen e statusit veteran i luftës. Ky status, siç interpretohet nga gjykatat vendase duhej të njihej nga Komisioni Qendror, i cili funksiononte në Ministrinë e Mbrojtjes (*shiko paragrafët 19 dhe 20 më sipër*).

38. Megjithatë, sipas ligjit vendas, Komisioni Qendror nuk vazhdoi të funksiononte pas datës 31 dhjetor 2006. Për pasojë, ankuesi nuk mund të paraqiste një ankesë në Komisionin Qendror për njohjen e statusit të tij si veteran lufte, i cili do t'i kishte dhënë të drejtën për një përfitim financiar të përmuajshëm (*shiko paragrafët 19 dhe 20 më sipër*). Gjykata, si përgjegjëse për përcaktimin ligjor të fakteve të çështjes, mendon se pakënaqësia e ankuesit ka lidhje me kufizim e mundësisë së tij për të ndërmarrë procedime në Komisionin Qendror për përcaktimin e të drejtës me një natyrë monetare. Pjesa civile e nenit 6 është e zbatueshme dhe ankesa duhet të shqyrtohet nga pikëpamja e të drejtës për t'u pranuar në gjykatë (*shiko mutatis mutandis, Ramadhi dhe të tjerët kundër Shqipërisë, nr. 38222/02, 13 nëntor 2007, R. kundër Mbretërisë së Bashkuar, 8 korrik 1987, seritë A nr. 121, dhe W kundër Mbretërisë së Bashkuar, 8 korrik 1987, seritë A nr. 121*).

39. Në këtë aspekt, Gjykata përsërit se neni 6 §1 i siguron të gjithëve të drejtën për të bërë çdo kërkesë të paraqitur përpara një gjykate, për sa i përket të drejtave dhe detyrimeve të tyre civile. Kështu, ajo “i vesh të drejtën një gjykate” nga e cila e drejta për t'u pranuar, që është e drejta për të ndjekur procedime përpara gjykatave në çështjet civile, përben një aspekt (*shiko Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar, 21 shkurt 1975, seritë A, nr. 18 §§35-36*). Kjo e drejtë shtrihet vetëm për të diskutuar “të drejtat dhe detyrimet civile”, të cilat në aspektin argumentues, njihen nga ligji vendas (*shiko inter allia, James dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar, 21 shkurt 1986, seritë A nr. 98, § 81 dhe Powell dhe Rayner kundër Mbretërisë së Bashkuar, 21 shkurt 1990, seritë A nr. 172, §36*).

40. “E drejta e një gjykate” nuk është absolute. Ajo është subjekt i kufizimeve, duke qenë se nga vetë natyra e saj ajo kërkon rregullime nga Shteti, i cili gëzon vlerësim në këtë pikëpamje (*shiko Ashingdane kundër Mbretërisë së Bashkuar, 28 maj 1985, seritë A nr. 93 §57*). Megjithatë, këto kufizime nuk duhet të kufizojnë aksesin e një personi në atë mënyrë që vetë esenca e të drejtës të kufizohet. Së fundmi, këto kufizime nuk pajtohen me nenin 6 §1 nëse nuk ndjekin një synim legjitim ose nëse nuk ka një marrëdhënie të arsyeshme proporcionaliteti midis mënyrave të përdorura dhe objektivit të synuar për t'u arritur (*shiko Shërbimet Levages Prestations kundër Francës, 23 tetor 1996, Raportet e Gjykrimeve dhe Vendimeve 1996-V, §0, dhe Luordo kundër Italisë, nr. 32190/96, §85, GJEDNJ 2003-IX*).

41. Në parim Gjykata e konsideron të arsyeshme që legjislacioni vendas të ushtrojë afate kohore mbi një veprim civil. Për më tepër, është e vërtetë se autoritetet mund të ndërhyjnë për të rregulluar çështjet e *modus operandi* të një sërë institucionesh si edhe të parashtrijnë rregulla për funksionimin e tyre. Kjo nuk do të thotë se të tillë rregulla dhe ndërhyrje janë përtej shqyrtimit të Gjykatës. I takon Gjykatës që të shqyrtojë me kujdes argumentet e referuara gjatë procesit vendimmarrës si edhe të orientojë drejt zgjedhjeve të bëra nga autoritetet (*shiko, mutatis mutandis, Multiplex kundër Kroacisë, nr. 58112/00, §§48-51, 10 korrik 2003*).

42. Duke iu rikthyer rrethanave të çështjes konkrete, Gjykata vëren se fillimisht, në dhjetor 2005, ankuesi ndërmori procedime civile (shiko paragrafin 11 më sipër). Ai i drejtoi ato me mirëbesim dhe me zell. Nuk pati asnjë argument për të kundërshtuar këtë aspekt nga ana e Qeverisë. Duke marrë një vendim në favor të tij, ai fitoi të drejtën të priste për një sistem tek i cili do të gjente mundësinë praktike dhe efikase të ndërmerre procedimet dhe të merrte “përcaktimin” përfundimtar të ankesës së tij në lidhje me njohjen e statusit të tij si veteran lufte.

43. Megjithatë, siç edhe interpretohet nga gjykatat vendase, më 23 tetor 2008, 8 dhjetor 2009, 10 shkurt dhe 18 maj 2012, ankuesi nuk paraqiti procedime përpara Komisionit Qendror në lidhje me njohjen e statusit të tij si veteran lufte (*shiko paragrafët 19, 20 dhe 37 më sipër*). Ai nuk mund të bënte një gjë të tillë, duke qenë se funksionimi dhe aktivitetet e Komisionit Qendror ishin ndërprerë pas 31 dhjetorit 2006. Sipas ligjit shqiptar, Qeveria nuk iu referua ekzistencës së zgjedhjeve të tjera vendase të disponueshme për ankuesin. Një ligj i tillë do të kishte shërbyer për

qëllimin e prezantimit të një ankese për njohjen e statusit të veteranit të luftës. Gjithashtu, ata nuk paraqitën ndonjë fakt se juridiksioni dhe fuqitë e Komisionit Qendror i ishin transferuar një tjetër institucioni apo gjykatave vendase.

44. Në këto rrethana, i ndaluar njëherë e përgjithmonë nga paraqitja e procedimeve përpara Komisionit Qendror, për të cilin nuk kishte asnjë zgjidhje efektive sipas ligjit shqiptar, ankuesi vuajti një kufizim joproporcional mbi të drejtën e tij për t'u pranuar në gjykatë. "E drejta e tij për t'u pranuar në gjykatë" ishte e kufizuar dhe për këtë arsye ka pasur një shkelje të nenit 6 §1 të Konventës.

Për këtë arsye,

45. Gjykata e hodhi poshtë kundërshtimin e Qeverisë se çështja duhej të deklarohet e papranueshme duke qenë se nuk ishte e bazuar në fakte (*shiko, O'Keefe, cituar më sipër, §187*).

II. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

46. Neni 41 i Konventës pohon si më poshtë:

"Nëse Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të Konventës ose të protokolleve, dhe nëse ligji i brendshëm i Palës së Lartë Kontraktuese lejon vetëm kompensimin e pjesshëm, nëse është e nevojshme, Gjykata duhet të përballojë kompensimin e drejtë për palën e dëmtuar."

47. Ankuesi nuk paraqiti ndonjë kërkesë për kompensim të drejtë. Kështu, Gjykata mendon se atij nuk do t'i jepet ndonjë shumë parash në lidhje me këtë aspekt.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME:

1. Vendos të bashkohet me cilësitë e ankimit sipas nenit 6 §1 të Konventës, në lidhje me kundërshtimin e Qeverisë se ankimi duhet të deklarohet i papranueshëm për shkak se nuk bazohet në fakte;

2. E deklaron ankimin të pranueshëm;

3. Vendos se ka pasur shkelje të nenit 6 §1 të Konventës dhe për pasojë e rrëzon kundërshtimin e Qeverisë se ankimi nuk ishte i bazuar në fakte.

I hartuar në anglisht dhe i mbajtur me shkrim më 15 korrik 2014, sipas rregullit 77 §§2 dhe 3 të Rregullores së Gjykatës.

Françoise Elens-
Sekretare

Passos Ineta Ziemele
Presidente

Qendra e Botimeve Zyrtare
Përmbledhje e vendimeve të Gjykatës Europiane për
të Drejtat e Njeriut kundër Shqipërisë (2010-2021) /
Qendra e Botimeve Zyrtare. – Tiranë : QBZ, 2022
Vol. 1 ; ... cm.
Vol. 1 : (2010-2014). - ... f.
ISBN 978-9928-01-140-4 (Kolana)
ISBN 978-9928-01-141-1 (Vol.1)

1.E drejta ndërkombëtare 2.Të drejtat e njeriut
3.Gjykata Evropiane 4.Vendime gjyqësore

341.645.2(4:496.5)
341.231.14